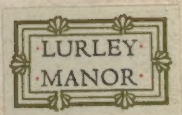

FORT
HILL


LURLEY
MANOR

D'ARGENIS van J. BARKLAI.



D'ARGENIS

Van

J. BARKLAI.

Daar in niet alleenlijk veel vreemde voorvallen van gebeurlijke dingen, maar bezonderlijk voortreffelijke zaken, die de Godsdienſt, de Beſtiering van Staten, Beleit van oorlogen, en de burgerlijke Handel aangaan, vertoont worden.

Beneffens

De Sleutel en Aanwijzing van de namen der perſonen, die men daar by verſtaan kan.

Nieuwelijks door J. H. GLAZEMAKER *uit de Latijnſche in de Nederlantſche Taal overgezet.*

Met ſchone kopere Platen verçiert.



t'AMSTERDAM,
By JOHANNES ten HOORN, Boekverkoper over 't Oude Heere Logement, 1680.

Aan de
L E Z E R.

Waarde Lezer,

IN mijn jonge tijt, nu omtrent zesendartig jaren geleden, heb ik, op 't aanraden van verſcheide lieden, die groot vermogen op mijn geeſt hadden, dit werk uit de Franſche taal (dewijl ik toen gantſchelijk in de Latynſche onkundig was) in de Nederlantſche vertaalt, en in dier voegen, gelijk het toen gedrukt is, uitgegeven. En dewijl, na verloop van tijt, de gedrukte Boeken van dit werk uitverkocht, en niet meer te bekomen waren, zo ben ik tot verſcheide malen van verſcheide Boekverkopers aangezocht om mijn toeſtemming te geven tot het zelfde weêr te doen drukken; 't welk ik altijt tegengeſtaan heb, met voorwending van dat ik voorgenomen had het zelfde uit de gronttaal, die de Latynſche is, van nieus te vertalen, en niet anders weêr in 't licht te doen komen. Hier meê verliepen enige jaren, tot dat ik, eindelijk de vertaling daar af in ernſt by de hant grijpende, het werk in zodanige geſtalte, als het heden voor uw ogen verſchijnt, weêr in 't licht breng. Dit zy gezegt zo veel de vertaling en uitgeeving aangaat.

Wat het werk zelf betreft, het zelfde verdient (naar mijn oordeel) niet alleenlijk van jonge lieden,

den, maar met geen minder yver van bedaagde menſchen gelezen te wôrden. Want behalven dat de jonge lieden hun vermaak daar in konnen ſcheppen in 't lezen van de Hiſtorie, en in de voorvallen, en hartstochten der liefde, doch die zuiver en tuchtig is; zo zullen de genen, die tot hoger jaren opgeklommen zijn, ook hun nuttigheit in d'ernſtige zaken, die daar in vertoont worden, konnen vinden, gelijk wy hier enigſins zullen aanwijzen. Warelijk (om d'ordening, in dit werk gehouden, te volgen) hoe ernſtiglijk ſpreekt de Schrijver van de val der Groten, die, met de hoogſte gunſt der Oppervorſten naar hun believen ſpelende, plotſelings nedergeſtort zijn? Lees de klachten van Meleander zelf aan Argenis over de dwang, hem aangedaan, om met Lykogenes vrede te maken; ik vertrou dat gy bekennen zult dat de Vorſten zelven gedwongen worden veel dingen aan te nemen, die hen tegen de borſt zijn, en die zy, zo 't in hun believen ſtond, niet zouden laten geſchieden: een klaar bewijs van dat zy niet zo grote macht hebben, als d'uitterlijke ſchijn vertoont. Wil men weten hoe weinig de geleerde lieden geacht zijn, en in hoe kleine achting zy deurgaans in de Hoven gehouden worden, en in tegendeel in hoe hoge ſtaat men hen behoort te houden, men bezie alleenlijk het geen, dat Arſidas, met Archombrotus redenerende, daar af ſchranderlijk verhaalt. Onze Schrijver ſpreekt ook voortreffelijk van welke heerſchappy de beſte is t'achten, en beſluit, volgens het ge-

vee-

voelen der Hovelingen, dat het d'eenhoofdige is. Hy vertoont vervolgens, om de geest te verlustigen, d'ydelheit der Starrekundigen, die, in grote waan opgestegen, op een geestige wijze uitgelachen worden. Indien men begerig is van beroerte en afval te horen, men lees het geen, dat onze Schrijver, onder de naam van Kleobulus, van d'oorzaken, uitwerkselen, en hulpmiddelen daar af ten toon stelt, gelijk ook het geen, dat hy, onder de persoon van Ibburranes, tegen de grote ongemakken van de veelheit der rechters, voorspraken en pleitbezorgers, en tegen de lange verwijling der gedingen schrijft, en met enen de middelen, tot genezing van zo grote qualen, aanwijst. Wijders, hy, Eurymedes invoerende, toont de middelen, om vrede te houden, en het lant in rust te bewaren; daar Meleander enige verzachting, en middelen tot verzekertheit byvoegt. Wil men iets, dat de godsdienst betreft, horen, men lees het geen, dat de priester aan Arsidas, wegens het Geval, vertoont, en men zal zien hoe voortreffelijk hy aanwijst wat daar by verstaan moet worden. En om van opstellen en invorderen van schattingen te verstaan, heeft men het geen te lezen, 't welk Hyanisbe en Poliarchus gezamentlijk daar af redeneren. De Schrijver vertoont wijders, onder de persoon van Meleander, hoedanig een gezant behoort gestelt te wezen. Eindelijk wijst hy, Aneroëstus invoerende, de middelen aan, om de zonden, daar af d'oorzaken gestelt worden,

te weren, en welke zonden zeer gemeen by de Vorſten zijn; daar by gevoegt word, hoe men het geval moet beſtieren. Daar ziet gy, waarde Lezer, de redenen, die (gelijk my dunkt) de genen, de welken tot hun jaren gekomen zijn, behoren aan te manen tot dit werk te lezen; uit oorzaak van de grote nuttigheit, die men, met wel op te merken, daar uit kan halen, gelijk ik vertrou dat wy nu overvloediglijk getoont hebben.

De

BOEKVERKOPER

Aan de

LEZER.

WY vertonen hier voorëerſt, waarde Lezer, aan u d' Argenis van J. Barklai: niet met voorneemen van het daar by te laten; maar om vervolgens het vervolg daar af, en daar na ook zijn Satyrikon, of Hekelſchrift, in 't licht te brengen, om dus het werk van deze Schrijver volkomen te hebben. Dit is 't, dat ik tot uw bericht aan u heb bekent te maken.

SLEUTEL

Der verdichte namen, die in d'Argenis van J. Barklai te vinden zijn, en Aanwijzing van de genen, die daar by verstaan zouden konnen worden.

ACEGORAS, *Vorst van Joinville.*

ANAXIMANDER, *De Markgraaf van Pont.*

ANEROESTUS, *Klemens d'Achtste, Paus van Romen.*

ANTENORIUS, *Antonius Querengius.*

AQUILIUS, *De Kaizer.*

ARCHOMBROTUS, *Een Vorst en onderdaan van Frankrijk, met heldedeuchden, die grote hoop veroorzaken, verçiert.*

ARGENIS, *De Stam der Valois, die in Henrijk de Darde uitsterft; of ook de naaste aan de Koning tot het Koninkrijk, daar in een zelfde tijt drie Vorsten, de Koning van Navarre, sedert Henrijk de Vierde, de Hertog van Alensson, en de Hertog van Guise, naar trachten.*

ARSIDAS, *De Hertog van Bouillon.*

BRITOMANDES, *De Vader, Antonius van Bourbon, Grootvader van Henrijk de Vierde.*

BRITOMANDES, *De Zoon, Antonius van Bourbon, Vader van Henrijk de Vierde.*

DE BURGT, DIE NIET UITGEROEIT IS, *De Tour van Londen.*

DEREFIKUS, *Frederik, Paltsgraaf aan de Rijn.*

DUNALBIUS, *De Kardinaal Ubaldinus.*

ECHT-

ECHTGENOTEN UIT LYDIEN, *Konchimus, Maarschalk van Ankre, met zijn gemalin, Helenoor Galligay.*

ERISTHENES, *De Hertog van Mayne, Graaf van Kalignacq.*

EURYMEDES, *De Maarschalk van Biron.*

FRYGISCHE ECHTGENOTEN, *De Graaf van Sommerset, met zijn gemalin, in Engelant.*

GELANORUS, *De Markgraaf van Turenne.*

GOBRYAS, *Harlay van Sanjacq.*

HIEROLEANDER, *Hieronymus Alkander.*

HIPPOFILUS, *Koning van Spanjen.*

'T HOOFT DER GROTEN in 't hof van Hippofilus, *Franciskus Gomezius, Hertog van Lerma.*

HYANISBE, *Elisabeth, Koningin van Engelant.*

HYPEREFANIERS, *De Hugenoten.*

IBBURRANES, *Barberinus, Urbanus d' Achtste, Paus van Romen.*

KLEOBULUS, *Villeroy, Geheimschrijver van Staat.*

KOMMINDORIX, *De Hertog van Savojen.*

'T LANTSCHAP DAAR TEGEN OVER, nydig op Siçiliën, *Engelant.*

LIFIPPUS, *Filippus, Koning van Spanjen.*

LYKOGENES, *De Hertog van Guise, 't Huis van Lotteringen, de Hertog van Lotteringen, de Graaf van Vaudecourt.*

MELEANDER, *Henrijk de Darde, Koning van Frankrijk.*

MENOKRITUS, *De Maarschalk de Rets.*

MERGANIA, *Duitslant.*

N

NIKOPOMPUS, *Jan Barklai, de Schrijver van dit werk.*

OLOODEMUS, *De Hertog van Elbeuf.*

ONDERSTANT, aan Meleander bewezen, *Brieven, van Filippus, Koning van Spanjen, aan Franciſkus, Koning van Frankrijk,* 1559. *gezonden.*

PERANHYLEUS, *Bethlehem Gabor, Vorſt van Zevenbergen.*

POLIARCHUS, *De genen, tegen de welken die van de Ligue, en de Guiſards gewoed hebben; gelijk Henrijk de Vierde, de Hertog van Eſpernon, en meer anderen.*

PRAXETUS. *'t Huis van Aubigny.*

PRIESTERS IN 'T PURPER, *De Kardinalen Lerma en Kleſelius.*

RADIROBANES, *De Koning van Spanjen.*

'T RUW VOLK, *dat gewent is een Vijg Vijg, en alles met zijn eige naam te noemen; Boeren; de Switſers.*

SELENISSA, *Des Konings Moeder.*

SICILIEN, *'t Koninkrijk van Frankrijk.*

TIMANDRA, *Joanna d' Albret, moeder van Henrijk de Vierde.*

TIMONIDES, *'t Huis van Aubigny.*

TUIN VAN DE KONINGIN VAN MAURITANIEN, *Vigna di Madama in Roma.*

USINULKA, *Kalvinus.*

Op de

NEDERLANDSCHE

ARGENIS.

BARCLAIUS godlijk brein had naeu het geestig Beeld
Der schoone ARGENIS ter weereld voortgeteelt,
Of yder wierd belust, om in haar destig weezen,
En vroome minneplicht de wijsheit op te leezen.
Het loffelijk Gerucht verhief die grote Bruid
Op 't heerelijk toorneel, zoo wijd 't Latijnsch geluit
Haar vruchtb're reden zaeit, en allerhande taelen
Geleert heeft met de bloem der wetenschap te praelen.
De verreziende zagh, de blinde leerde zien
Hoe 't warrig Hof verdwaelt met zo veel gaeuwe liên,
Doch ongelijk van aert. De goede willen 't vieren,
De booze stooten 't om, de kloekke moeten 't stieren.
Elk baent en loopt zijn' weg: maar nergens wert hun pad
Zo wakker opgespeurt, als in dit wijze blad.
Hier kan een hoge Geest het al te booven raekken,
En kiest in glad geluk en splinterige zaekken
Den vryen middelwegh, en houd gerustigh stand,
Door dappre oeffeningh van moed, en rijp verstand.
Penzeel verklad uw verf, en stift verstomp in 't snyen!
Dit tafereel beschaemt de beste schilderyen.
Een man verstrekt hier thien. Wie dat 'er koomt of gaat;
Hy leert en eert de Deughd, hy kent en schent het Quaat.
Ik weet' aen deze Maeghd niet eers genoegh te geven,
Maar gun haar nae waerdy den kroon van 't eeuwigh leven
Uit Phœbus heilighdom: vermits ik balling ben
Van dit doorluchtigh Rijk, dan noch met dank erken,
Dat GLAZEMAKER, die mijn ARGENIS laat pronkken;
De Spiegel van de Deughd aan Neerland heeft geschonkken.

PRUDENTER.

D'AR-


f. 1

D'ARGENIS

Van

J. BARKLAI.

Eerste Boek.

Eerste Hooftdeel.

Inhout.

Archombrotus, in Siçiliën geland, en zich op de ſtrant neêrgeſtrekt hebbende, om van de vermoejenis der zee uit te ruſten, word ylings door een verbaaſde Juffrou, met verwildert hair, en zeer erbarmelijk ſchreeuwende, opgewekt, die ernſtelyk Archombrotus aanparſt om onderſtant aan Poliarchus te bewijzen. Archombrotus, vaerdig ſtaande, word verbaaſt van dat Poliarchus, vier nedergevelt hebbende, d' overigen op de vlucht dryft.



DE Werrelt had Romen noch niet aangebeden, en de grote Zee zich niet den Tyber onderworpen, toen op d'oever van Siçiliën, daar de vloet Gelas in zee ſtroomt, een vreemd ſchip een jongeling van wonderlijke ſchoonheit uitzette. Zijn dienaars, van de bootsgezellen geholpen, loſten de toeruſting van hun meeſter, en zetten de paerden,

met de talie onder de buik gevat, op de ſtrant. Hy zelf, d'ongemakken der zee ongewent zijnde, had zich op 't zant neêrgeſtrekt, en poogde, door de ſlaap, van d'ongemakken der golven, die zijn hooft ontſtelt hadden, te bedaren, toen een yſſelijk gekrijt eerſt zijn geeſt, in ſlaap gevallen, ontroerde, en, voort nader by gekomen, met grote ſchrik zijn ruſt gantſchelijk verdreef. Niet verre van daar was een groot boſch, dat wel niet overvloedig van hoge bomen, maar echter zo dicht van hagen en kreupelboſch, en zo vol van heuvelen was, dat het ſcheen dat men deze plaats tot belaging toegeſtelt had. Hier quam ylings een vrou, zeer ſchoon van aangezicht, uitbarſten, welker ogen, door haar geween, zeer ontſtelt waren, en die door haar verward hair, als een lijk bewenende, enigſins verſchrikkelijk ſcheen. Zy kon haar paert, dat zy geduriglijk ſloeg, niet ſnel genoech naar haar zin voortdrijven, en maakte geen minder yſſelijk gebaar, dan of zy van de woede der Frygiers, of Thebaners aangedreven wierd. Deze jongeling, genegen om d'elendigen te helpen, wierd door d' eerbiedigheit tot het vrouwelijk geſlacht, en door d'yver van haar zuchten bewogen. Hy nam in deze vertoning dit ook tot een voorteeken aan, 't welk hem, in Siçilien landende, eerſt voorgekomen was. Maar zy, zo haaſt zy verſtaan kon worden, riep: O gy! wie gy ook zijt, indien gy de deucht bemint, zo koom tot onderſtant van Siçilien, 't welk, in een zeer dapper Helt, van verſcheide ſchelmen aangetaſt word. Het tegenwoordig quaat laat niet toe dat ik lang bid, en dat ik enigſins voor Poliarchus ſmeek, die niet verre van hier, door een onverwacht ſchelmſtuk, van een verwoede bende van rovers omringt is. Gy zijt d'eerſte, die ik, in dit gedruis wechvluchtende, tijdiglijk, en recht van pas gezien heb, miſſchien zo zeer tot uw roem en eer, als tot zijn behoudenis en welſtant. Verplicht ook dezen (want zijn dienaars waren by hem gekomen, terwijl zy ſprak) tot zulk een loffelijke daat van godvruch-

vruchtigheit, 't zy gy over hen te gebieden, of zulks van hen te verzoeken hebt. Toen zy met groot gezucht en geween deze woorden uitſtortte, zag hy om naar zijn ſtormhoet en zwaert, en zeide, terwijl zijn dienaars hem zijn paert aanbrachten: Ik ben, Mevrou, zo terſtont in Siçilien gekomen, en dieshalven zal 't aan my, als een vreemdeling, vryſtaan onkundig in de naam van Poliarchus te wezen. Maar ik zal weldaat aan 't geval verplicht zijn, zo het te weegbrengt dat, door mijn koomſt, zulk een dapper helt, als gy verhaalt, geholpen en verloſt word. Hy, dit gezegt hebbende, ſteeg te paert, en beval aan haar dat zy hem leiden zou. Hy had in alles twee dienaars, van de welken d'een, ook gewapent zijnde, zijn meeſter volgde; en d'ander bleef op d'oever, tot bewaring van 't reistuig, 't welk men in zulk een ſchichtig vertrek niet te zamen kon pakken.

Toen zy aan 't boſch gekomen waren, welks toegang in verſcheide wegen verdeeelt was, wierd deze Juffrou zo verbijſtert in haar geheugenis, dat zy, niet wetende langs welke weg men Poliarchus zou zoeken, de lucht met nieuwe zuchten vervulde. Deze vreemdeling, door zo groot geween verſchrikt, twijffelde welk van beide beſt was, of voort te gaan, of ſtaan te blijven, toen hy, ylings een gedruis in 't boſch horende, door het geroep, en door de wapenen, gelijk ook door 't geklater der paerden, die ondertuſſchen naderden, bewogen wierd het tegenwoordig gevaar t'overwegen. Want hy zag drie gewapende mannen komen, die, hun paerden met loſſe toom voortdrijvende, door hun blote zwaerden, en door hun gelaat betoonden dat zy iets groot hadden darren beſtaen, of daar voor beducht waren. Hy dan, voor belaging bevreeſt, en, gelijk in overylende dingen gebeurt, daar in men naauwelijks tijt heeft om hen te vrezen, over d'oprechtigheit van deze Juffrou bekommert, vraagde of dit de genen waren, tegen de welken zy wilde dat men zich zou kanten;

ten; en, ter zelfde tijt zijn hantspies uit de gordel trekkende, wierp haar, met een bovengewone kracht, tegen de genen, die op hem aanquamen, op dat zy hem niet weerloos zouden overvallen. Maar zy waren beziger om te vluchten, dan om te vechten, en spoedden zich om deur verscheide wegen uit de handen van de verwinner te geraken. Want Poliarchus alleen, voor de welk deze Juffrou zo grote vrees had getoont, was hen kort op de hielen: invoegen dat hy, d'achterste achterhaalt hebbende, hem in dier voegen trof, dat hy hem het hooft, de hals, ja de borst kloofde. Hy, deze nedergevelt hebbende, vervolgde d'anderen met groter heftigheit, toen zijn paert, in een kuil stronkelende, hem ylings, doch zonder zich te bezeren, in de ruigte nederstortte. De Juffrou, Poliarchus kennende, stapte schichtelijk van haar paert, om hem, nedergevallen zijnde, te helpen. Doch hy, zonder zijn val, en zijn wonden (die hy tot twee toe ontfangen had) te gevoelen, sprong weder op, zelfs met zijn zwaert in de hant. En toen hy uit Timoklea (dit was de naam van deze Juffrou) verstond hoe zy deze vreemde jongeling bejegent had, en hoe beleefdelijk hy onderstant had belooft, keerde hy zich zonder vertoeven naar hem, om dank over zulk een grote weldaat aan hem te bewijzen. Maar d'ander, alreê van zijn paert getreden, en Poliarchus eerst aanspreekende, zeide tot hem: Dappere helt, indien de goden gewilt hadden dat ik uw dapperheit te voren had gekent, ik zou de tranen van deze Juffrou beschuldigen, die my gedwongen heeft dat ik vergiffenis van u moet verzoeken, om dat ik aan u, zulk een dapper helt, onderstant heb willen bewijzen. Ik zou niet zo zeer verwondert zijn van dat gy drie gewapende mannen in de vlucht hebt gedreven, hoewel het een voortreffelijke daat is, zo niet de kracht van die slag, daar meê gy d'achtersten van hen hebt gestraft, aan my toonde hoe gerechtige schrik hen alle op de vlucht heeft gedreven.

Po-

Poliarchus, die zelf zeer beleeft was, bedankte hem van zijn verhaaste onderstant, en zeide dat men de vlucht dezer rovers niet aan zijn dapperheit, maar aan hun blodigheit moest toeschrijven.

Zy omhelsden malkander, terwijl zy deze woorden spraken, en, d'onderlinge plichtpleegingen afgedaan hebbende, overwogen niet alleenlijk wat, maar ook tot wie zy spraken. Zy bezagen malkander naaukeuriglijk; yder was in d'ander over het geen verwondert, daar over d'ander onderling in hem verwondert was. Zy waren beide gelijk van jaren en ouderdom, van schoonheit, kleding, en wakkerheit der ogen, en vertoonden een zelfde achtbaarheit, hoewel in verscheide aangezichten. Ja het scheen iets bovengemeen dat de dapperheit met zulk een grote schoonheit overëenquam. Timoklea bewees ook niet minder dank aan 't geval, 't welk door deze wonderlijke bejegening zo veel uitgewerkt had: ja zy beloofde dat zy, zo 't haar van hen toegelaten wierd, voor de tempel van Venus Erycina een schildery zou doen maken, daar in de schilder hun beider aangezichten zou vertonen; en hoewel verscheide voorkomingen deze belofte verhinderden, zo voltrok zy haar eindelijk, en deê deze gedichten daar onder aan schrijven.

Duikt, Rozen! Rozen! duikt, uw purper zou bezwijken.
Bevallijkheden, wijkt; men kan u niet gelijken
By deze brave twee, diens lieflijk aangezicht
De Goôn en menschen tot verwondering verplicht.
Gy, die nieusgieriglijk uw oog hier op laat zweven;
Gelooft gy dat de doot gebied heeft op hun leven?
Hy heeft geen kracht op hen, die overtreffen all
Het geen de werrelt draagt, of immer dragen zal.
De broederlijke Goôn, die aan de heldre hemel
Zo helder schitteren by all het stargewemel,
Zijn niet zo aangenaam den schipliên, als zy 't schip
Bevrijden van 't gevaar van een verwoede klip.

En gy, ô brave Mars! die yder mensch doet vrezen,
Zijt niet zo lieffelijk, noch aangenaam van wezen,
Als gy, door uwe koomst, uw Venus zo verblijd,
Dat in haar Egemaal de borst verkropt van spijt.

Poliarchus, eindelijk zijn ogen van 't aangezicht van deze vreemdeling afwendende, keerde zijn gezicht meermalen op deze Juffrou, en begon met haar bleek en verbaast gelaat te boerten, te meer om dat hy haar hair op haar schouders en rug verspreid zag, als of zy een lijk beweende. Hy vraagde haar uit boertery, of zy onder de handen der Satyrs had geweest. Maar Timoklea, op een stemmige wijze lachende, antwoordde: Poliarchus, denk niet dat mijn hair door wanhoop dus verstrooit is. Ik, om uw gevaar verschrikt, begaf my ylings op de vlucht deur het kreupelbosch, daar de takken, die my voorquamen, mijn tuiten losgemaakt, en mijn hair om mijn schouders verspreid hebben. Terwijl zy te zamen spraken, quamen Poliarchus vrygemaakte, en Timokleas twee dienaars uit het bosch, niet verre van hun meesters, weêr te voorschijn, na dat zy, afgedwaalt zijnde, een omweg afgedaan hadden. Daar ontbrak toen niemant, dan Timokleas dienstmaagt, die men ook niet verre van daar zag op een schichtig paert, 't welk zy niet bestieren kon, schoon zy, groot gedruis makende, het zelfde te vergeefs sloeg. Zy, in d'aanschouwing van deze vertoning lang genoech geboert hebbende, schoten al lachende toe, om haar, dus verbaast zijnde te helpen. De vreemdeling vraagde ondertusschen aan Poliarchus naar d' oorzaak van deze belaging tegen hem, en wie de stichter daar af was; en of de haat, dan of de begeerte tot roof aan de schelmen stoutheit tot zulk een groot schelmstuk had gegeven. Maar de Juffrou, het woort nemende, zeide: De rust is aan u beide nootzakelijk; aan u, om dat gy van de zee, en aan u, om dat gy van de strijt vermoeit zijt. Mijn lanthuis is niet verre van hier.

hier. Gy zult het daar beter hebben, en plaats vinden om uw lighamen te verlustigen, en om met malkander te kouten. Zy bewilligden gaerne in 't geen, dat zo tijdiglijk aan hen verzocht wierd, en, de knecht, die aan de strant het reistuig bewaarde, gehaalt hebbende, begaven zich alle op de weg.

Toen deze jongelingen naauwelijks een begin van hun vrientschap en gemeenzaamheit gemaakt hadden, verhaalde Poliarchus aan de vreemdeling, op zijn verzoek; dat hy des uchtens vroeg uit des Konings leger was vertrokken, en zijn weg naar Agrigentum had genomen, om dat hy daar iets had te verrichten: dat hy deze Juffrou, die in 't Hof wel bekent was, en van des Konings Dochter weêrkeerde, op de weg had bejegent: dat haar Dienaars, zonder achterdocht voortgaande, by ongeval, door de kromte der wegen, in 't bosch verdwaalt hadden geweest: dat Timoklea alleen by hem op dezelfde weg was gebleven, toen uit een dwarsweg van ter zijde vijf rovers te voorschijn gekomen, en met zo veel paerden op hem alleen aangevallen waren: dat de Juffrou, door haar eige vrees, en door de schrik van haar paert, afgedwaalt, en door een zeer gelukkige doling tot een vreemdeling van zo grote beleeftheit vervoert was. Doch het nootlot, zeide hy, en het schelmstuk der rovers hebben gemaakt dat d'eerste pogingen van hen alle vruchteloos in my hebben geweest; en de hantspies, die ik had, was machtig om de geen te doden, die my d'eerste voorquam. Zy vielen toen gelijkelijk aan. D'een trof my een weinig in de rechte dgie, en d'ander met een kleine wonde in de zijde. Ik, door gramschap aangeprikkelt, offerde de leste aan mijn wraak op, en trof d'eerste in 't hooft. Alle d'anderen, door hun rampzalig schelmstuk verschrikt, kozen de vlucht: in voegen dat ik niet weet of zy hun schelmstuk schandelijker aangevangen, of blodelijker de vlucht genomen hebben. Ik achterhaalde ook een in dier voegen in zijn

verhaaste vlucht, dat hy, in uw aanschouwing, de straf van zijn misdrijf heeft moeten betalen. Gy zelf hebt gezien hoe de twee anderen, die noch overig waren, door de stronkeling van mijn paert, uit mijn handen zijn ontsnapt. Ik kan niet vermoeden wie zy zijn, 't en waar eenige rovers uit Lykogenes heir, die my op de weg hebben waargenomen, of die de genen, de welken deur het bosch trekken, belagen.

TWEEDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Archombrotus, door Poliarchus deucht en dapperheit bewogen, schept in hem groot behagen. Zy nemen beide hun herberg by Timoklea. Archombrotus vraagt waar uit het spruit dat Siçiliën van rovers geplaagt word. Daar op Poliarchus aan hem verhaalt dat de voornaamste oorzaak van deze aanhang is, dat de Koning het opperste bewint der zaken aan ongetrouwe menschen beveelt, die de tweede trap van staat niet konnen dragen.

TErwijl Poliarchus noch sprak, quamen zy aan 't lanthuis van deze Juffrou, 't welk niet verre van Fthinthia, aan d'oever van de Himera stond, en aan d'een zijde van deze beek omringt, en aan d'andere van bomen, deur malkander gevlochten, daar ruigte onder liep, bezet was. Het huis zelf, van gebakke steen gebout, en in de hoogte opgetrokken, vertoonde zich noch aangenamer door de wijde uitzicht over de beek, en velden, daar omtrent gelegen. Het bosch, en de heuvelen daar by maakten de stant daar af te vermakelijker. Het gezin was groot, maar echter zedig,

vol-

volgens d'aart van de Juffrou zelve, die, over enige tijt weduw geworden, door haar deuchdelijke achting de roem en vermaartheit van haar geslacht vermeerdert had. Zy dan, de kouting tusschen haar gasten afbreekende, verzocht eerbiediglijk van hen, dat zy zich niet aan de kleinheit van 't onthaal zouden stoten. Zy traden ondertusschen in huis. De Juffrou nodigde hen beleefdelijk (daar de koomst van d'avont ook toehielp) dat zy, daar vernachtende, hun avontmaal met haar zouden houden; 't welk zy beloofden. Terwijl de maaltijt bereid wierd, wiesch Poliarchus zijn wonden met gemengde edik, op dat zy niet zouden zwellen, en verzachtte hen daar na met olie, daar bloemen van hertshooi onder gemengt waren, vermits hy meer veiligheit in deze bekende kruiden, die geen gelt kosten, vond, dan in d'ongetrouwe wondmeesters, die de wonden langer open houden, om te meer gelts te bekomen.

Toen de maaltijt toegestelt was, begaven zy zich aan tafel; en na dat men malkander met verscheide redenen aangesproken had, schroomde Timoklea niet haar gast af te vragen, hoe zijn naam, en wat zijn vaderlant was; wijders, of hy met voordacht, of by geval in 't eilant was gekomen. Hy antwoordde, dat hy uit Afrika, zijn vaderlant, quam: dat degenen, die gebied over hem hadden, wilden dat hy zijn naam en afkoomst zou verzwijgen, en dat hy, tot aan zijn wederkering, Archombrotus genoemt zou worden: dat hy niet door tegenspoedige winden in Siçiliën was gekomen, maar met voordacht zijn streek derwaarts had gezet, om het gezelschap der dappere mannen te genieten, die, gelijk het gerucht verspreid had, by de Koning waren. Poliarchus en Timoklea waren meest verwondert van dat hy, in Afrika geboren, zo wit en helder van aangezicht was. Hy had geen dikke omgeboge lippen; en zijn ogen waren niet ront, noch diep ingezonken. Ja dit was ook een vertoning van een

groot gemoed, dat de liefde ter deucht hem uit zijn vaderlant had getrokken.

Maar hy, toen de maaltijt gedaan was, begon Poliarchus te vragen, waar uit het sproot, dat Siçilien van roverijen geplaagt was: wie die Lykogenes was, uit welks heir, gelijk men vermoedde, deze rovers waren, die hem aangetast hadden; en eindelijk in welke stant het Rijk stond, en van welke oorlogen het gedrukt wierd. Poliarchus, ziende dat zy alleen waren, vermits zy zich, met hun beider believen, in een zelfde slaapplaats hadden begeven, begon toen in dezer voegen te spreken: Veel deuchden, Archombrotus, veranderen in zonden. Dat meer is, men ziet dikwijls dat de zelfde hartstochten, naar de gesteltenis der tijden, nu deuchden, en dan zonden zijn. Meleander heeft (ik vertrou dat gy hier in niet onkundig zijt) de vaderlijke en overgrootvaderlijke heerschappy over Siçilien in handen: zeker, een man van zeer zachtzinnige aart, maar die, zonder achting op de tijt en zeden der menschen te hebben, zich in dier voegen op d'anderen vertrout, als hy oordeelt dat men hem in alle billijkheit behoort te vertrouwen. Ik acht ook dat d'al te grote voorspoet hinderlijk aan hem heeft geweest. Hy, in 't begin van zijn heerschappy alles in rust en stilte vindende, gaf opentlijk de ruime toom aan zijn lusten en begeerlijkheden, die wel zacht en gemakkelijk, en aan veel Vorsten gemeen waren, maar echter hem, al te gebuigsaam zijnde, verrieden, en maakten dat hy in d'ongelijken, hem aangedaan, geen bequame strengheit toonde. Hy was meer, dan de reden toeliet, tot de jacht overgegeven, en had het jaar in verscheide slach van jagen onderscheiden. Hy maakte geen vrientschap door overleg, maar onderhield de zelfde volgens zijn drift. Hy was onmatiglijk milt, en had een afkeer van 't bewint der zaken, 't welk hy deurgaans aan ongetrouwe menschen beval. Mijn vrient, ik wenschte wel dat men deze dingen mogt verzwijgen. Maar

ik

ik wil liever dat gy de gehele zaak uit oprechte blijken, dan uit het verkeert gerucht, verstaat. Want de vijanden maken alles groot, en verheffen het ten ergsten. Hier uit spruit d'oorzaak van alle de rampen, die deze goede Koning overkomen; inzonderheit door de nijt en eerzucht van Lykogenes, die, als een meinëedige, op des Konings missagen loert. Deze, op d'afkoomst der oude Koningen, daar af hy gesproten is, verwaant, kan niet lijden dat iemant boven hem in staat is: een man, dapper van handen, kloek in raden, en door zijn grote list aan 't volk aangenaam; maar die in wreetheit, in meinêedigheit, en in verwaantheit, zo dikwijls als 't hem veilig is, voor geen andere menschen wijkt. Hy heeft Meleander, een Vorst van zeer oprechte deucht, dikwijls, onder de schijn van zijn vrient te wezen, bedrogen: en terwijl de Koning door de rust zijn geest van bekommernissen ontlast, vervult deze het Hof met lieden van zijn aanhang, en begiftigt, als of hy d'oppermacht had, zijn vrienden met openbare ampten, op dat'er voortäan geen deel van 't Rijk gezont en ongeschonden zou wezen.

De woede en eerzucht deden eindelijk Lykogenes de wapenen tegen de Koning aantasten. Meleander, spade, en byna door 't gedruis des oorlogs opgewekt, begon aan zijn naam, en aan d'oorzaak, daaröm hy het koninklijk purper aangenomen had, te gedenken. Hy wijkt in grootmoedigheit voor niemant der Koningen. Hy is schrander van vernuft, en uitsteekent in voorzichtigheit. Hy kan niet anders, dan door zijn goetheit, bedrogen worden; welke gaven voornamelijk in hem uitgemunt hebben, sedert dat hy door de gebreken der anderen tot zijn deuchden geparst is. Hoewel klarelijk bleek dat Lykogenes quade gedachten had, zo verwijlde hy echter enige tijt met zijn recht tegen hem uit te voeren. Het scheen hem genoech dat hy de raden der vijanden voorquam, en zijn krachten verzwakte. Ja hy verhoopte dikwijls dat hy deze ondankbare berou zou

af-

afparssen; of ten minsten verdiende hy zulks. Maar Lykogenes, zelfs hier over vergramt, dat'er iemant was, die vergiffenis aan hem kon geven, kantte zich opentlijk tegen hem. Het geen, dat aan hem de meeste moed gaf, was dat de Koning zijn enige dochter tot erfgenaam van zo groot een staat maakte. Archombrotus, wie zou 't geloven? Hy bestond haar te schaken, en tot een geweldig huwelijk wech te voeren. Aan de mont van de vloet Alabus is een burgt, daar in des Konings dochter bewaart wierd. Hy zond daar heimelijk enige moordenaars, die de Maacht, en de Koning, in deze vesting overnachtende, tot hem zouden brengen. Meleander geloofde dat hy door Pallas hulp van deze belaging tegen hem, en zijn dochter was bevrijd; om dat de rovers in dit schelmstuk zelf sneuvelden. Hy bewees dieshalven aan de goddin alle tekenen van een dankbaar gemoed: want hy deé in alle zijn munt een Uil maken; en 't zy hy sedert in enige offering, of in enige maaltijt verschijnt, hy zet nooit enige andere kroon op zijn hooft, dan die van Olijf gemaakt is. Dit is noch aanmerkelijker, dat hy zijn dochter tot Priesterin van deze goddin heeft gestelt, tot dat zy ten huwelijk besteed zal worden. Archombrotus, gy zult haar zo dikwijls, als het jaarmarkt word, met priesterlijk gewaad bekleed, onder de reijen der Priesterinnen zien, die d'offeringen aan deze goddin uitvoeren. Zo groot een godvruchtigheit tot de goden heeft echter d'oorlog niet konnen weren. Want op Lykogenes onverschonelijk misdrijf is wel geen schichtig, maar echter een zeer grote, en rijpe afval gevolgt.

Deze, de gemene en bezondere zaken tot dekmantel van d'oorlog nemende, klaagde dat hy, onschuldig zijnde, van de Koning over verraat aangeklaagt, en ter straf geschikt wierd; en riep uit dat hy het ongelijk, het volk aangedaan, niet langer kon verdragen, en dat men met openbare wapenen de dwinglandy der gener, die Meleander tot wrede beradingen dreven, moest af-
wee-

weeren. Hy was machtig van aanhang en lieden, die aan hem verplicht waren. Oloodemus, Eristhenes en Menokritus, Lantvoochden van voorname lantschappen, waren op zijn zijde. Veel, lichtvaerdig van geest zijnde, spanden zich tegen Meleander in. Meer anderen, door Lykogenes geveinstheit bedrogen, die, volgens d'aart der dwingelanden, zijn gebreken bedekte, voegden zich by d'afvalligen. Hy was dieshalven verwaant, en verzocht de strijt. De Koning, van een groot heir omringt, was niet weigerlijk in de veltslag te wagen. 't Is nu vijftien dagen geleden, dat wy niet verre van hier in 't velt, dat van de Gelas besproeit word, tot een veltslag quamen. Het gevecht was heftig. Zy streden niet slaaumoediglijker voor hun schelmstuk, dan wy voor de gemene welstant. Doch eindelijk, met het vallen van de nacht, sloeg de verwinning over naar des Konings zijde. Lykogenes, ziende dat de zijnen in wanördening geraakt waren, deê het teken van d'aftocht geven, om de vlucht door de schijn van krijgsgehoorzaamheit te bedekken. Meleander vond niet geraden de verbaasden te vervolgen, of om dat hy, met de verwinning vernoegt, het burgerlijk bloet wilde sparen, of om dat hy voor de nacht, en voor belaging bevreest was. Hy vreesde ook misschien, dewijl de voornaamsten, die by hem waren, Lykogenes begunstigden, de veinzing der gener, die by hem verdacht waren, tot d'uitterste ondergang van de vluchtelingen te gebruiken; vermits Lykogenes noch niet alle de zijnen tot deze openbare schelmstukken had gebruikt. Daar zijn noch veel by de Koning, die, wispelturig, en afkeerig van geest, wel onder Meleander strijden, maar echter Lykogenes begunstigen. Daar ziet gy hoe zich alles tegen de Koning kant. Men mag zich niet op de stemming der Groten vertrouwen. De beradingen worden aan de vijanden overgebracht. Men is in huis niet meer bevrijd van belagingen, dan buiten. De Koning dan, hoewel hy den vijanden het

velt

velt heeft doen ruimen, voegde echter zijn gemoed tot de beradingen van vrede. Hy, zich niet op zijn verwinning vertrouwende, bleef in 't leger, als of d'oorlog noch in zijn geheel was. Na verſcheide bezondere handelingen van weêrzijden quamen Lykogenes gemachtigden by de Koning, onder ſchijn van begraffenis voor de doden te verwerven, maar in der daat om een voorſlag van vrede te doen; 't welk zo aangenaam was, dat zy, achtende dat zy van hun vijant noch gevreeſt wierden, aan de verwinners de voorwaarden darden voorſtellen. En zeker, ik acht dat de vrede, op welke voorwaarden ook gemaakt, aan Meleander aangenaam was, op dat de genen, die zich by Lykogenes gevoegt hadden, na de making van dit verbont, zich van malkander zouden ſcheiden, en zwarelijk weêr te zamen konnen komen. In dezer voegen zal 'er tijt en plaats tot nieuwe middelen zijn, daar in zy, tweedrachtig onder malkander geworden, of by het volk in de haat geraakt, terwijl hun aanhang verſlaaut, van hun goddeloosheit zullen afſtaan, of, de walg van d' ongeruſtheit der nieuwigheden hebbende, van hun oproer aflaten, en zich weêr tot d' eerbiedigheit des Konings keren. Ik, wat my aangaat, keurde de vrede met deze verwaanden en afvalligen niet goet, en vreeſde echter dat ik, uit oorzaak van mijn jonkheit en afkoomſt, de nijt op mijn hals zou halen, zo de Koning, volgens zijn gewoonte, my, een jongeling en vreemdeling zijnde, by zo grote beradingen invoerde. En zeker, Archombrotus, ik ben zo wel een vreemdeling, als gy; en daar is niet anders, 't welk my aan Meleanders zijde voegt, dan dat zijn elende tot een vervloekt en gruwelijk voorbeelt aan alle volken verſtrekt, die zich nooit ſtil zullen houden, zo 't geoorloft is zich op de gebreken van hun Vorſt te vergrammen, en zich tegen zijn goetheit te kanten. Terwijl men dan bezich was met deze hatelijke vrede te maken, nam ik de gelegentheit waar, om naar Agrigentum

tum te trekken. Ik ben een groot liefhebber van de wapenen, en 't geweer; en men vind'er geen beter en voortreffelijker, dan de genen, die daar van zeker vreemdeling uit Lipara gemaakt worden.

DARDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Archombrotus bemerkt uit het gewach, 't welk van Argenis gemaakt word, dat Poliarchus haar vieriglijk bemint. Zy, diep in de nacht in slaap gevallen, worden door 't gedruis der gener, die herwaarts en derwaarts lopen, opgewekt. Zy staan verbaasdelijk op, en, hun klederen aangeschoten hebbende, klimmen boven op het plat van 't huis, van daar zy zeer gemakkelijk de vuren zien, die op de bergen blinken. Men zend een dienaar uit, om naar d'oorzaak daar af te vernemen. Zy vragen ondertusschen wat gewoonte dit in Siciliën is; en Timoklea verhaalt bredelijk aan hen, op wat wijze deze fakkels een bewijs van de gemene dienst zijn, en wat daar door bevordert moet worden.

ARchombrotus luisterde naerstiglijk naar Poliarchus verhaal, en, Meleanders zijde begunstigende, voer heftiglijk tegen d'oproerigen uit. Maar, Poliarchus, zeide hy toen, wat des Konings dochter aangaat, die deze rover voor een roof aan zich zelf toegeschikt had, hoe veel jaren heeft zy, ik bid u? Ik heb dikwijls in Afrika gehoort, dat zy onder de wonderlijkste voorbeelden van schoonheit, en goede zeden gestelt mag worden, en dat men haar met de naam van Argenis noemt.

noemt. Poliarchus, deze woorden horende, wierd van schrik bevangen. Zijn ogen draaiden in zijn hooft; en zijn woorden zelven waren niet bestandig, en hy, enigsins stamelende, antwoordde in 't kort, dat zy d'ouderdom van twintig jaren bereikt had. Zulk een schichtige verändering in Poliarchus bleef niet voor Archombrotus verborgen; en hy wierd ylings van grote begeerte bevangen, om te verstaan waar uit deze hestige ontsteltenis in zijn aangezicht was ontstaan. Hy dan, om te vernemen of de gedenkenis aan de koninklijke Maacht, dan of enige andere verborge kracht deze ontroerenis in hem had veröorzaakt, begon van Lykogenes, en van 't verbont, 't welk men toen opentlijk maakte, te spreken, en, toen hy zag dat de bleekheit van Poliarchus aangezicht verdwenen, en hy zelf bedaart was, viel weêr ylings op de redenering van Argenis, en vraagde naaukeuriglijk naar de schoonheit en bezigheit van deze Maacht. Poliarchus was in deze tweede donderslag niet bestandiger. Hy redde zich met weinig woorden uit dit verhaal, daar in hy zijn verbijstering toonde. Archombrotus vraagde daar na naar Meleanders vrienden, en op wie de heerschappy steunde. De goden, antwoordde Poliarchus toen, hebben Siçiliën niet zo zeer versmaad en verworpen, of daar zijn noch gebleven, die des zelfs hoogheit, en des Konings vrientschap waerdig zijn. Onder de zodanigen, ô Archombrotus! steekt Kleobulus uit, die in voorzichtigheit van raden naauwelijks zijn weêrgâ heeft; gelijk ook Eurymedes, en Arsidas, wakkere krijgsmannen, en niet minder in schranderheit van geest. Behalven dezen zijn'er noch twee vreemdelingen, van priesterlijke staat, die ampten bekleden, en getrouwe vrienden van Siçiliën zijn, te weten Ibburranes en Dunalbius, die nu voornamelijk van de Koning gebruikt worden, op dat hy niet schandelijk met Lykogenes zou schijnen te handelen. Ik zou noch anderen konnen noemen, welker getrouheit nooit in enige storm

is bezweken. Gy zult, als gy enige tijt in 't koninklijk hof geweest hebt, dezen lichtelijk, door hun deucht en achting, van d'anderen onderscheiden.

'tWas alreê diep in de nacht; en de rust was den vermoeiden nootzakelijk. Zy hielden dieshalven beide op van te spreken, als of zy 't dus bestemt hadden. Hun verborge bekommernissen hadden echter, tusschen deze tijt van te waken en te slapen, hun beangste geest niet verlaten. Het beelt van de zware strijt, die even te voren verhaalt was, zwierde Archombrotus voor d' ogen. Voor hem was niet lastiger, dan dat 'er van vrede gesproken wierd. Want wanneer zou hy in de strijt verschijnen? Waar, en in welk voorval zou hy zijn deucht en dapperheit aan Meleander betuigen? Wijders, hy boertte heimelijk hier meê, dat Poliarchus, zo wakker in alle strijden en gevaar, op het noemen van een maacht, verbaast en bedeest was geworden: want hy geloofde dat Poliarchus, buiten zijn deucht en dapperheit, niets van 't geval, of van zijn geboorte had, om zulk een groot huwelijk te verhopen. Indien, zeide hy, deze gemene man Argenis, des Konings Dochter, bemint, wie zal twijffelen dat de geheugenis van alle gevarelijkheden in 't beminnen zal verdwijnen? dat de minnaars grote dingen darren bestaan? en dat de genen, die beminnen, met het beminde gelijk gemaakt worden? Poliarchus wierd niet minder in zijn gedachten door hoop en vrees bewogen. Zy waren eindelijk beide in slaap gevallen, toen allengs een gerommel van menschen, herwaarts en derwaarts lopende, zich over 't geheel huis verspreidde. Men toefde niet lang. Aan de deur dezer gasten stonden enigen van Timokleas dienaars, die hen toeriepen dat Timoklea naar hen toequam. Zy stonden verbaasdelijk op, vermits zy in d'eerste slaap gedompelt lagen. Zy dan, hun slaap verdreven, en hun klederen aangeschoten hebbende, liepen Timoklea te gemoet, die, nâ dat zy zich verôntschuldigt had van dat zy hen,

B dus

dus vermoeit zijnde, by nacht in hun ruſt ſteurde, tot hen zeide: Daar moet, ô gaſten! een zaak van groot belang voorgevallen zijn, die zo veel te ſchrikkelijker is, om dat men in deze duiſternis niet weet wat'er gebeurt is. Men ziet in 't lant op de hoogten gemene vuren flikkeren, die niet aangeſteken mogen worden, dan door des Konings bevel, en als de gemene welſtant gezwintheit om iets uit te voeren vereïſcht. Zy, dit gezegt hebbende, bracht hen beide boven op 't huis, dat met loot bedekt was, en niet ſpits toeliep, maar plat, en bequaam om te wandelen was. De hemel was niet met wolken bedekt; en 't was ook geen maneſchijn, daar door men dikwijls de glans van 't licht niet verre kan zien. Men had dan op dit plat, in de heldere nacht, een gemakkelijke uitzicht naar de vuren, die aan alle zijden op de bergen flikkerden. Zy bleven niet lang in deze aanſchouwing, vermits zy uit de geburige huizen, en uit zeker dorp, dat niet verre van daar was, een gedruis van menſchen begonnen te horen, dat door de ſtilte van de nacht noch ſchrikkelijker in d'oren ſcheen. De gaſten geboden dat men de deuren van 't huis met grote naerſtigheit zou ſluiten, op dat de rovers deze beroerte in de nacht niet tot ſchelmſtukken zouden gebruiken. Maar Timoklea zeide dat men uit deze openbare tekenen niet ſpoediglijk genoech kon weten wat 'er te doen was, en dat zy, zo haar gaſten zulks goet vonden, een van haar dienaars naar Fthinthia, zeker dorp, niet verre van daar, zou zenden, om te vernemen van wat gevoelen de menſchen daar waren. Zy, de raat van deze Juffrou geprezen hebbende, klommen af naar de deur, en, een dienaar uitzendende, geboden aan hem naar d'oorzaak van deze vuren te vernemen, en ſpoediglijk weêr te keren, om te verhalen wat hy gehoort zou hebben. Zy begaven, in deze verbaaſtheit, zich op het zitbed, en, het vuur aangeſteken, en de Juffrou in 't midden gezet hebbende, vraagden aan haar, wat gewoonte dit in Siçiliën

was, en waar toe deze vuren, by nacht aangesteken, nut waren. Want ik, zeide Poliarchus, heb nu al een jaar in Siçiliën geweest, en hen nu voor d'eerstemaal gezien. Hebt gy, zeide Timoklea, op de top van yder berg niet een boom, zo lang als een mast, gezien, daar af de top zich gelijk een vogelkou uitbreid, die rontöm met yzere hoepen omringt is? Toen Poliarchus ja gezegt had, vervolgde zy dus: Dit zijn gemene bomen, hier toe opgerecht, op dat zy, als men door des Konings bevel vuur op de top boet, zouden aanwijzen wat daar van het volk gedaan moet worden. Deze vuren worden des Konings boden genoemt. De genen, die hen d' eersten zien, ontsteeken terstont gelijke vuurbakens op de toppen van hun bergen; 't welk weêr aan de genen, die verder wonen, tot vermaning strekt om desgelijks te doen, tot dat het geheel Eilant, door een wonderlijke gezwintheit, van deze vuren omringt is. Het vólk begeeft zich ondertusschen in de wapenen, en houd zich vaerdig om het geen, daar het toe geschikt word, uit te voeren. De Koning zelf zend terstont een bode naar de naaste stat, om daar het geen, dat hy gedaan wil hebben, opentlijk bekent te maken. D'inwoonders van deze stat zenden dan van hun stedelingen, op varsche paerden, naar de naaste steden, van de welken in d'andere plaatsen gelijke naerstigheit veréischt word. In dezer voegen is Siçilien, door deze achterëenvolgende diensten, byna in een ogenblik in staat op des Konings wenk. Deze vuren worden niet lichtelijk aangesteken. Ik heb hen te voren niet meer dan eens gezien, toen men naar zekere moordenaars zocht, die de Koning aangetast hadden. De goden geven dat zy nu niet om een droeviger oorzaak, en om een schelmstuk, dat álreê voltrokken is, ontsteeken zijn. Poliarchus keurde deze reden niet goet, en zeide met een glimlach: Mevrou, ik verwachtte dat gy deze gewoonte van een zeer oude godsdienst van takkels zoud afgeleid hebben, die de bedroefde Ceres,

van haar dochter berooft, in de dampen van uw Etna ontsteekt. Wat gemeen nut steekt in deze ontroernis? Wat voordeel is het voor de Vorst zijn zaken eerder door de schrik van de nacht, dan door diensten by daag, uit te voeren? Zacht, Poliarchus, zeide de Juffrou; deze instelling is niet zonder nuttigheit, voornamelijk als men vreest dat'er heimelijk een vijandelijke vloot in 't Eilant zal landen. Want de genen, die 't gebied over de havens hebben, door deze vuurbakens gewaarschuwt, sluiten de monden daar af met ketenen, en hebben hun zeevolk vaerdig, om, indien de noot zulks vereîscht, met de schepen ten strijt te komen. Het volk zelf houd zich onder zijn krijgsoversten, en vaandelen, op dat, zo de vijant aan strant quam, hy 't Eilant niet onverzien van tegenweer zou vinden. Daar is noch een ander gebruik van deze openbare vuren, indien eenige misdadige, die tot voorbeelt van 't gemeen gestraft moet worden, uit Siçilien wil vluchten, of in 't lant zelf zich by de vrienden, en in 't gebergte verborgen houden. Want zo haast, als deze vuren ontsteeken zijn, mag niet een schip van Siçilien afsteeken; en indien iemant de schuldige in zijn huis houd, zo word hy, volgens de wetten, een zelfde misdrijf en straf onderworpen.

Zy traden van deze tot andere redenen over, en vraagden malkander wat zy voor de voornaamste oorzaak van deze verbaastheit en ontsteltenis hielden. Poliarchus vreesde alle uittersten. Hy wist dat men zich niet op Lykogenes had te vertrouwen, dat Meleander voor alle belagingen bloot stond, zo uit oorzaak van de genen, die aan zijn zijde gebruikt en omgekocht waren, als uit oorzaak van zijn grootmoedigheit, die een afkeer van de gerechtige vrees had. Terwijl zy met malkander van de rampen en ongemakken der burgerlijke oorlogen spraken, reikte Timoklea aan haar gasten deze regels uit, die Nikopompus, door de vrientschap

met de Koning, en door zijn geleertheit bekent, tegen Lykogenes had gemaakt, daar in hy door een vrijmoedige vervoertheit verfoeide en vervloekte dat de zelfde getracht had Meleanders sçepter te roven, en Argenis te schaken.

O zegenrijke Vorst! ô goedertiere Koning!
Die uwe zetel bout tot aan der Goden woning.
Wat duivelaardig mensch, wat onderäardsche pest
Verdrijft de zoete vreê, verdrukt 't gemene best?
Wat goddeloos gebroet baart deze droeve weenklagt?
Wat snood en vuil gespook verjaagt de rust en eendracht?
Ha broedsel van de nacht! ha goddeloos gespuis!
Wilt gy, tot uw vermaak, verdelgen 's Konings huis?
Verraders! wilt gy, met uw goddeloze poten,
De Koning doden, en het Rijk van rust ontbloten?
Wilt gy uw boze wil volvoeren tegen hem,
Die u gegeven is door goddelijke stem?
Is recht en billijkheid (ô grote goddeloosheit!)
Verbannen uit uw ziel? bemint gy zo de boosheit?
Wilt gy, door uw gewelt, tot uwes Konings hoon,
Met dampen, vuur en rook vervullen zijne Troon?
O boze menschen! schrikt; de bliksem zal u kneuzen,
Gelijk hy heeft gedaan de gruwelijke Reuzen:
Toen gy, door berg op berg te stapelen, de Goôn
Bestonden, maar vergeefs, te stoten uit hun Troon.
Gy, die door razerny de reden hebt verbannen;
Die met het helsch gedrocht te zamen zijt gespannen;
Die, heel moedwilliglijk, uw Koning hebt verächt,
Geschonden 't heilig recht, versmaad der wetten macht,
Getracht de Koning, met zijn enig kint, te schaken,
De zoete vreê verjaagt, en d'oorlog weêr doen blaken:
Vervloekte minnaar! die, door uw vermeetle waan,
Een lot, als Ixions, hebt op uw hals gelaân;
Die, zonder kennis, en beroost van brein en zinne',
Een dichte wollik greep, in plaats van een goddinne:

Hoe zal uw bang gemoed, hoe zal uw wroegend hart
Gestadig zijn geknelt van pijn, elend en smart!
Wat schrikkelijke schrik zal uwe schim verzellen,
Als d'onderäardsche vorst uw vonnis daar zal vellen?
Als hy, in 't helsche hof, omheint van nare Goôn,
U geven zal, tot straf, uw welverdiende loon?
Als hy, voor eeuwig, u aan 't helsche rad zal binden?
Als d' arent, wreed van bek, uw herte zal verslinden,
En in uw ingewand zijn hete lust verzaân?
Of als de Dondergod zijn hant aan u zal slaan,
En u, ô grote schrik! in Ætnaas gloet zal braden,
Daar Tyfon stadig zucht, met pijn en smart beladen!
Apollo! 's werrelts oog, die 't alles leven doet,
Die 't aardrijk vruchtbaar maakt, en 't lant met wonder voed;
Gy, Erycina, en gy Ceres, enige oorzaak
Van allerhand gewas, en van dit eiland voorspraak;
Beschermgoôn, Oppergoôn, die in dit schoon gewest
Van aller eeuwen eeuw uw woning hebt gevest;
En gy, uitheemsche Goôn, diens harte word bewogen
Door d'offer, die wy doen, uw hulp aan ons te togen:
Verdelgt het godloos zaat, verstoort de boze schijn,
En geeft uw hulp aan hen, die daar toe waerdig zijn;
Op dat onz' Konings macht, zo wettig, recht en heilig,
Voortäan zy van gewelt en alle stormen veilig,
En wy, in rust en vreê, uw hoge Majesteit
Aanbidden, met ootmoed, en alle eerbiedigheit.

VIERDE HOOFTDEEL.

Inhout.

De dienaar, weêrgekeert zijnde, boodschapt dat men Poliarchus zoekt, om hem met de doot te straffen. Timoklea raad dat men hem, in d'uitterlijke schijn vertrekkende, in een verborge hol onder 't huis zal verbergen. Poliarchus keurt deze raat goet, en neemt zijn afscheit van Archombrotus, en Timoklea, als of hy voor lange tijt van daar scheid.

ZY waren bezich met dit gedicht te lezen, toen aan hen geboodschapt wierd dat Timokleas dienaar weêrgekeert was. Zy, twijffelächtig in hun geest zijnde, voegden zich alle rontöm hem. Zy konden niet langer wachten, en darden hem, van schrik trillende, niet vragen. Hy dan, niet geraden vindende het geen, dat hy meêbracht, voor de gasten t'openbaren, trok Timoklea ter zijden, en, aan haar het geen, dat hy gehoort had, gezegt hebbende, scheen van koude schrik stijf te worden, terwijl de Juffrou ook bleek van verbaastheit wierd. Doch Timoklea, een wakkere vrou in schichtige beradingen zijnde, vatte hem eindelijk by de hant, en trok hem, op dat hy niet met het ander huisgezin zou spreken, in een binnekamer, en, aan de gasten gezegt hebbende dat zy volgen zouden, sloot al sidderende de deur, en beval opentlijk aan de dienaar, dat hy 't geen, 't welk hy gehoort had, zou verhalen. Ik was, zeide hy toen, naauwelijks in 't dorp gekomen, toen, gelijk gemenelijk in de beroerten gebeurt, veel menschen my tegenquamen, zonder zelven wel te weten werwaarts zy gingen. Men zag licht branden aan de deuren van alle

huizen; en de menſchen, in hopen verdeelt, zwierden herwaarts en derwaarts met grote verwondering. Ik voegde my by de naaſte hoop, daar ik verſtond dat Poliarchus aan gequetſte hoogheit ſchuldig was, en dat men hem zocht, om hem met de doot te ſtraffen, en, om hem te vangen, opentlijk deze lichten aangeſteken had. Ik dan, vrezende dat men in de naam mogt miſſen, die aan veel gemeen kan zijn, onderzocht naaukeuriglijk wie deze Poliarchus was, en om welke misdaat hy verwezen wierd. Zy ſpraken alle, als uit een mont, dat dit die Poliarchus was, die, ruim een jaar geleden, in Siçilien was gekomen; en, een vreemdeling zijnde, door zijn wapenen en vrientſchap by de Koning in hoge achting had geweeſt. Wat zijn misdrijf aangaat, niemant van hen had'er genoech kennis af. Maar zy zeiden dat hy van de Koning verweçen was, en zeer naerſtiglijk gezocht wierd. Ik ging van deze hoop by een ander, daar ik ook het zelfde verſtond. En dewijl niemant, door zijn tegenſpraak, dit gerucht onzeeker maakte, zo keerde ik weêr naar huis, om de zaak, die ik wel onderzocht heb, te verhalen.

Toen zy deze dingen gehoort hadden, wierpen Archombrotus en Timoklea hun ogen op Poliarchus, die, bleek wordende, en van d'onwaardigheit van 't gevaar, vermits zijn deucht deze ſmaat niet kon verdragen, t'elkens aan de dienaar vraagde, of hy van 't geen, dat hy verhaalde, volkome zekerheit had, en aan de Juffrou vernam, of deze dienaar al wel by zijn zinnen was. Kort, hy wierd omgeſolt, gelijk een, die van ydele dromen omringt is. Hy bleef toen enige tijt zonder ſpreken; op dat hem, in zulk een grote ontſteltenis des gemoeds, niets zou ontvallen, dat voor zijn ſtaat, of voor de Koning onwaerdig was. Maar zo groot een zaak leed geen verwijling; daar noch byquam, dat hy niet wiſt of het huis hem getrou genoech was. Hy dan, zijn hant en ogen ten hemel

hef-

heffende, zeide: Gy, goden van Siçiliën, en alle d'andere Oppermachten, die beschutters van recht en billijkheit zijt, gy Geleigeesten, en Huisgoden van Meleander, die my tot gast hebt ontfangen, ik smeek en verzoek eerbiediglijk van u dat gy, zo ik iets tegen de Koning, of tegen de gemene welstant van Siçiliën gedaan heb, zo ik met raat, of daat het recht van gastvrijheit heb gebroken, of enigsins verdient dus schandelijk in 't openbaar mishandelt te worden; dat gy, zeg ik, my in de handen mijner vijanden doet vallen, en dat zy met het rampzaligste einde, dat men bedenken kan, hun spot met my drijven. Maar in tegendeel, indien ik tot de welstant van Siçiliën alles toegebracht heb, en indien deze ramp, door nijt veröorzaakt, een onschuldige overvalt, zo geeft ten minsten, ô goden! dat ik, my voor de Koning, en voor 't volk verantwoord en gezuivert hebbende, veiliglijk uit het eilant mag vertrekken, en dat mijn geheugenis niet tot een laster en schande by dit volk blijft. Mevrou, vervolgde hy, zich naar Timoklea kerende, ik wil niet dat gy mijn gevaar deelächtig zult wezen. Ik zal nu, in 't stilste van de nacht, my in 't velt begeven, om uw huis van de besmetting mijns gevaars te bevrijden. Archombrotus sidderde ondertusschen van gramschap; ja de vrientschap van een enige dag had zo krachtig geweest, dat hy alle uitterste onderstant aan Poliarchus beloofde. Men kon uit hun aangezicht, gebaar, en wijze van spreken niet merken aan wie van beide dit gevaar aanging; behalven dat Archombrotus zich onbeschroomdelijker vergramt betoonde. Maar Timoklea, zich aanstellende als of zy geen geloof aan 't bescheit van de dienaar gaf, zeide, dat zy terstont anderen zou uitzenden, die zekerder tijding zouden brengen. Zy beval echter aan haar dienaar in deze kamer te blijven, en bracht haar gasten in het naaste vertrek, uit zijn aanschouwing, om zich daar met hen te beraden.

Zy, daar haar zuchten niet langer tegenhouden konnende, beweende Poliarchus ongeluk; dewijl zy noch aan zijn onschult, noch aan des Konings gramschap twijffelde, en zich verzekert hield van dat haar dienaar, die schrander genoech was, niets zou darren aanbrengen, dan dat hy wel gehoort en verstaan had. Zy bood Poliarchus wel haar huis en middelen aan, en wilde dat hy hen, zo veel als hy kon, tot zijn behoudenis zou gebruiken. Maar wat vermag, zeide zy, dit huis, en, Archombrotus, uw bystant tegen de Koning. Men zal hier haast de gewapende krijgsman zien. Indien wy 't huis open houden, zo zullen wy verraden zijn; indien wy 't sluiten, zo zullen de puinhopen daar af ons verpletten. Men heeft niet te verhopen dat het geheel huisgezin getrou zal wezen, en dat, zo gy, Poliarchus, hier heimelijk blijft, iemant van de dienaars het geheim van onze verschuiling niet zal openbaren. Weet gy wat my door deze schichtige vrees in gedachten is gevallen? De genen,die dit huis bouden, hebben onder d'aarde een verborge weg gegraven, die noch heden aan niemant, dan aan my, bekent is. Dit hol, in drie wegen verdeelt, heeft even zo veel uitgangen, die in verscheide velden uitkomen. Poliarchus, gy kont daar lichtelijk verborgen, en voor 't gevaar beschut wezen. Veins alleenlijk dat gy, door dit droevig gedruis verschrikt, van my vertrekt, op dat wy beide dit gevaar ontgaan, en niet, gy als een schuldige, en ik als de gene, die u gebergt heb, door deze beroerte, uit nijt ontstaan, verplet worden. Zo haast gy buiten de deur zijt, zult gy door een gedurige reeks van bomen, die zich van mijn huis tot aan de Himera uitstrekken, ter plaats geleid worden, daar, niet verre van d'oever des vloets, de verborge ingang tot het hol is, 't welk ik aan u belooft heb. Ik zal, buiten weten van mijn gezin, deur de schuilhoeken van mijn huis, met een fakkel in de hant, my niet verre van de vloet begeven. Wy zullen u, in dit hol ontfangen,

gen, met de hulp der goden zo lang bewaren, tot dat de ſtorm verdwenen is. Deze verborgentheit moet niet voor Archombrotus verborgen zijn: want hy is zodanig van aart, dat hy de zelfde niet zal openbaren. 't Is ten hoogſten dienſtig dat men dit voor uw vrijgemaakte, die d'enige is, de welk gy hier hebt, verbergt; vermits hy, door walging van vrees, of op hoop en vertrouwen van vergelding, mogt veranderen. Poliarchus, Timoklea met veel dankbewijzingen ophopende, zeide dat hy goetkeurde haar raat voor deze nacht te volgen; dewijl hy niet in dit hol zou willen blijven, dan om zekerlijk te vernemen wie deze boze geeſten waren, die Siçilien tegen hem aanhiſten. Voorts zeide hy dat hy, van de getrouheit van zijn vrijgemaakte verzekert, de kennis van deze uitterſte verborgentheit niet voor hem verborgen kon houden; te meer dewijl hy in deze ſtorm zijn dienſt voornamelijk zou behoeven: dat men van Archombrotus niet had te verzoeken dat hy zulk een grote zaak zou zwijgen; en dat hy zich tot een erger elende waerdig zou maken, zo hy van des zelfs getrouheit darde twijffelen. Zy, deze dingen geſproken hebbende, traden tot het vertrek uit; en Poliarchus, zijn volle wapenruſting aangedaan hebbende, als of hy een gevecht zou aanvangen, ging naar de deur van Timokleas huis. Hy vertoonde daar met weinig woorden aan het gezin, dat verbaaſt was, en heimelijk naar d'oorzaak van deze verändering vraagde, dat door de vuren, die zy zagen, het gevaar, daar hy in was, hem aangezegt wierd; en zeide dat hy dieshalven de vlucht koos, op dat zy hem niet zouden moeten verraden, of met hem behoeven te vergaan. Hy nam daar op zijn affcheit van Archombrotus en Timoklea, onder de ſchijn van een lange reis, en ſteeg te paert; en zijn vrijgemaakte, zijn ſpeur volgende, begaf zich op de weg, die hen van de Juffrou aangewezen was.

De grootheit van 't gevaar, en de ſchande, die hy'er

af

afontfing, maakten deze jongeling ten hoogften ongeruft. O my, ontzinnige! zeide hy tot Gelanorus, (dus wierd deze vrijgemaakte genoemt) dat ik macht over dit hooft aan iemant van de menfchen heb gegeven! Waar toe diende het onbekent onder dit volk te zwerven, en mijn ftaat niet met betamelijke kleding uit te drukken? Wat willen de fabelen, als zy verdichten dat Lykaon Jupiter, die hy in zijn huis ter herberg ontfangen had, wilde vermoorden? wat willen zy, zeg ik, anders aanwijzen, als dat de Vorften, die een onverwachte doot fterven, om dat zy zich aan de vreemden vertrout hebben, niet meer door de fchelmery van anderen, dan door hun eige dwaasheit, ongelijk en gewelt lijden? Ik heb voor de fmaat en overlaft willen bloot ftaan. Het gaat wel, Gelanorus; ik word naar verdienfte gehandelt. Maar terwijl hy dit fprak, begon hy aan d'oorzaak te denken, die hem in Siçiliën hield; in voegen dat hy, door haar eerbiedigheit bewogen, vreefde dat hy, voor zulk een gelukkige hoop, daar hy in leefde, godslafterlijk over dit voorkomend gevaar geklaagt had. Gelanorus, in 't gevaar van zijn meefter door een trouhartige vrees ontroert, meende dat Poliarchus, alle veinzing ter zijden ftellende, zijn afkoomft en ftaat behoorde t'openbaren. Want indien gy, zeide hy, het momtuig afdoet, en indien gy uw hoge ftaat aanneemt, zo zal Meleander zich van zijn ftrenge vonniffen verôntfchuldigen, en uw vijanden zullen vergiffenis van u verzoeken. Gy zijt niet recht wijs, zeide Poliarchus weêr. Daar is my ten hoogften aangelegen dat ik my verborgen hou, na dat ik dit ongelijk geleden heb. D'eerbiedigheit tot mijn hoogheit zou miffchien hen te meer ontfteeken, als zy gedachten dat zy, my verôngelijkt, en gewelt aangedaan hebbende, wel eens zouden konnen laten gaan, maar my nooit het ongelijk doen vergeten. Gelanorus, niet vaft in zijn voorftelling, antwoordde niets hier op, maar riep alle de ftarren, die toen in de ftilte

blon-

blonken, tot hulp en bystant van hem, en van zijn meester.

Timoklea, ondertusschen de deuren wel gesloten hebbende, beval aan haar huisgenoten dat zy zich ter rust zouden vertrekken, en zeide dat zy niet wilde dat men by nacht iets overhoop zou halen, en dat men, als het weêr dag geworden was, alles met te groter naerstigheit zou verrichten. Zy ging daar na in yders vertrek, in schijn van zelve de toezicht over haar huis waar te nemen, maar in der daat om te verzorgen dat niemant in 't heimelijk een aanschouwer van 't geen zou zijn, dat zy voorgenomen had. Toen zy zag dat alles in rust en stilte was, en dat zy haar bestaan veiliglijk kon uitvoeren, trad zy, met Archombrotus, in een klein kamertje, daar d'ervare boumeester de verborge toegang tot dit gemaakte hol verborgen had. De plaats was met planken gevloert, en op de kanten wel gespijkert, behalven dat'er twee los en ongespijkert waren gebleven, op dat men hen gemakkelijk zou konnen opneemen. Boven deze losse planken stond een tamelijke lange tafel, de welk maakte dat men'er niet op trad, op dat zy, als men daar op wandelde, niet zouden kraken, en door deze middel de verborgentheit openbaren. Timoklea zeide dat'er weinig in quamen, en dat zy zelve deze plaats zeer zelden bezocht. Toen men de planken opgenomen had, vertoonde zich het hol, en de trappen, die tot op de gront van 't huis strekten; en zy, met een vuurslag vuur makende, en een zwavelhoutie ontsteekende, stak een fakkel aan, die daar toe bereid was, en trad dus voor aan, met het licht in de hant. Archombrotus volgde haar, met het blote zwaert in de vuist, zo om zijnent halven, als om deze Juffrou. Daar waren twintig trappen, langs de welken men aan een portaal onder d'aarde aftrad, dat, in de langte uitgestrekt, zich eindelijk in verscheide wegen verspreidde, op dat, als de vijanden d'een ingang ingenomen hadden, de gelegentheit van t' ontvluchten niet

niet wechgenomen zou konnen worden. D'aarde was zeer bequaam tot dit werk: want zy was zo dicht en vaſt, dat men daar af alles maakte, dat men begeerde, zonder dat zy nederſtortte, wat men ook daar op oprechtte. Zy was ook gemakkelijk, om met de ſpâ te bewerken, vermits men door geen ſtenen tuſſchen beide, en door geen nederzijgend zant verhindert wierd. Dit hol was lang, en van een lange boog overwelft, die, ſchoon hy de beemden daar omtrent, en de laſt van 't huis droeg, na verloop van zo veel jaren, noch nergens geſcheurt, of vergaan was. In d'ingang had men een tamelijke ruimte met kalk gepleiſtert, om daar op te ſchilderen, en te ſchrijven. Maar de dikke lucht, die de dampen niet verdrijven kon, had door zijn grove vocht de beelden bedorven. Men zag'er echter het beelt van een altaar, en van een menſch, die wierook op het vuur ſcheen te leggen, aan welks hooft deze regelen noch eenigſins gelezen wierden.

't Zy Jupiter, die grote God,
Die 't alles heeft in zijn gebod,
In deez' mijn kolk word aangebeden;
't Zy Pluto, Vorſt der duiſterheden,
Daar voor het alles ſchrikt en grout,
Zijn ſtrenge macht hier heeft gebout;
Of dat Neptunus in mijn woning
Gezeten is als Opperkoning:
Wijk van my, Vader van het licht;
Want ik verſchrik van uw gezicht.
Ik kan uw klaarheit niet verdragen.
Het duiſter is mijn hoogſt behagen.
Geen roepen hier mijn ſtilheit ſtoort.
Hier word geen naar gekrijt gehoort.
De boosheit, haat en quade zeden,
Mijn heil'ge woning nooit betreden.
De bleke Zuſters, 't helſch geſpuis,
Beſmetten nooit mijn vredig huis.

De stilheit, vijandin der klaarheit,
En rust, bewonen mijne naarheit:
Een Helle voor het boze zaat;
Maar voor de vrome een toeverlaat.

VYFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Archombrotus en Timoklea, deur verborge wegen in 't hol gaande, spreken ernstiglijk van de genen, die in 't hof in gunst, en by de Koning gemeenzaam zijn.

ARchombrotus las deze regelen ter loop; en een groter bekommering voor Poliarchus trok zijn geest van de beschouwing dezer plaats af. Timoklea verhaalde aan hem, langsamelijk voortgaande, dat, schoon Poliarchus een vreemdeling was, echter niemant van de Siçiliërs tot een hoger trap van vrientschap by de Koning was opgeklommen, zonder daar in van de goden benijd te worden. Maar ik weet niet, zeide zy, wat nootlot heden tegen de genen woed, die aan de Koningen aangenaam hebben geweest. Zo gaat het, zeide Archombrotus weêr. Welke hoven zijn sedert enige jaren niet van deze qualen aangesteken? Maar, Archombrotus, zeide Timoklea, in alle d'anderen is d'oorzaak van hun ondergang of in hen zelven, of in hun meesters geweest. Doch wat ongeval heeft deze, diens deucht zo voortreffelijk is, onder zulk een bezadigde Koning aangetast? Zult gy het echte paar uit Lydien tot een voorbeelt bybrengen, 't welk onlangs, onder een vreemt volk, de straf van zijn baldadigheit heeft moeten dragen, terwijl hy aan de drumpel van 't hof in zijn bloet versmoorde, en zy uit de gevangenis gehaalt wierd, om van een beul onthalst te worden?

Ar-

Archombrotus, ik ſpreek van 't geen, dat zeer wel bekent is. Maar wat is hier in met Poliarchus gelijk? Aan hen ontbrak niets van de koninklijke ſtaat, dan de naam en kroon. Zy weigerden met d'edelingen gelijk te zijn; en hadden echter geen goede hoedanigheden, om deze hoge ſtaat te dragen. Zy, verblint zijnde, vertraden, als met voeten, de tedere jaren van de geen, die hen in deze goederen kon houden en bewaren, en die, in 't begin van zijn heerſchappy, met grote kracht hen verdelgde. Maar Poliarchus, wat hem aangaat, hy heeft de koninklijke ſchatten niet aangeraakt, noch door burgten en bezettingen zijn macht beveſtigt. Eindelijk, het bleek dat deze deucht, gelijk een zon, Siçilien in 't voorbygaan beſcheen. Maar 't was geheel anders met deze Lydiers, en byna gelijk dit ander paar uit Frygiën, dat omtrent een zelfde ſmaat van 't geval uitgeſtaan heeft. Gy ſpreekt, zeide Archombrotus, van de genen, die men onlangs uit het koninklijk vertrek, daar zy alles vermogten, om de misdaat van vergiſtiging naar de galg gezonden zou hebben, zo de Vorſt, noch gedachtig van dat hy hen bemint had, hun dootſtraf niet in die van een eeuwige gevangenis had verändert. Zo is 't, zeide Timoklea. Gy weet dan hoe zwarelijk zy gezondigt hadden: hy als de geen, die, zijn voorgaande ſtaat vergeten hebbende, yders vrientſchap verſmaadde; en zy als de gene, die niet geſchroomt had haar eerſte huwelijk te breken, en daar door de haat van alle de werrelt op haar hals te halen: zonder beide aan Juno, die afkeerig van hen was, t'offeren, en beide onkundig van dat de goddinnen ook hun bliksem hebben.

Wy zouden, Mevrou, zeide Archombrotus, over deze dingen verwondert zijn, zo de gedurige veränderingen der menſchelijke zaken niet byna de verwondering over alle dingen wechgenomen hadden. Bezie het hof van Aquilius, en dat van Hippofilus. Wat heeft het aan de voornaamſten der Groten gebaat dat zy, de

loop

loop van een uitsteekende macht ten einde gelopen hebbende, hun toevlucht tot de priesterlijke staat, als tot een veilige altaar, namen? Niets anders, dan op dat d'uitvaart van hun verdwene en verstorve waerdigheit te heerlijker zou wezen. Ik zal warelijk daaröm nooit d'afgunst van 't slechte volk toevallen, 't welk tegen alle degenen woed, de welken door de gunst en vrientschap der Vorsten vermaart zijn, en dat de Koningen zelven dart lasteren, als zy enige menschen, die aangenaam aan hen zijn, boven d'anderen verheffen. Zeker, zeg ik, dit is een zeer grote smaat voor de Koningen, dat men hen van de zoetheit van lief te hebben wil afweeren, en beletten die getrouheit te genieten, de welke wy alle van degenen verwachten, die door onze weldaden groot gewörden zijn. Wy, gy en ik, mogen een vrient hebben, en deze zoetheit genieten; zal dan een wet van onbezuisde wreetheit den Koningen voorschrijven, dat zy niemant tot hoge staat mogen verheffen; of in zijn gemeenzaamheit vermaak scheppen? Wat dan, als zy gevoelen dat men hen zelven bemint? en als zy door overëenkoming van aart en hartstochten, ja door getrouheit en weldaden, tot beminnen geport worden? Zullen zy dan deze drift, de zoetste, die de natuur heeft, moeten afweeren? Zeker, wy benijden niet dat Herkules zijn Filotektes, en dat Achilles zijn Patroklus heeft. Men vind onder de Helden weinig, die niet iemant boven d'anderen waerdig gehouden, en in gemeenschap van hun leven en verborgentheden genomen hebben.

Archombrotus, zeide Timoklea toen, de stoutheit van zulk een onbillijke lastering heeft my ook nooit behaagt. En zeker, schoon zy met de schijn van 't gemeen niet bedekt word, zo heeft zy echter meer wint en opgeblazentheit, dan bondige godvruchtigheit. De meeste menschen worden gram op de Koningen, niet om dat zy, door hun gunst, enigen verheffen, maar om dat de trap tot hoogheit voor hen niet open staat:

en in de genen, die in gunst zijn, tegen de welken zy zich zo heftiglijk kanten, mishaagt hen gemenelijk niet meer, dan dat zy gelukkig zijn. Zeker, gelijk wy uit onze huisgenoten enigen uitkiezen, en aan hen onze zorgen en bekommernissen deelächtig maken, en door onze gemeenzaamheit en geschenken hun getrouheit vergelden, en de zelfde voor 't aanstaande pogen te verzekeren; zo zal ook de Vorst, indien hy niet dusdanige onderstant verkrijgt, en door de zelfde middelen gestijft en onderstennt word, niet machtig zijn de gemene bekommernissen te dragen; ja schoon hy sterker schouders, dan onze Atlas, onder deze bezigheden, die hem drukken, stelde. Wy hebben, 't is waar, nu van de val der gener gesproken, die, lange tijt onder de gunst der Koningen gebloeit hebbende, eindelijk door 't geval uit hun hoogheit gestoten zijn. Maar men kan hier uit niets anders besluiten, dan dat het somtijts gebeuren kan dat de Koningen zonder reden hun vrienden en begunstigden verlaten, of dat zy, zo zy zodanigen begunstigt hebben, die onwaerdig zijn, hen, als zy hun doling bemerken, ylings uit hun hoge staat stoten, daar zy, tot spijt van anderen, opgeklommen waren. Maar indien, gelijk dikwijls gebeurt, de Koning bestandig van gemoed is, en gelukkig in de genen, die hy bemint, te verkiezen, zo zal men zien dat de gunst en toegenegentheit van weêrzijden niet gekreukt word, en met zeer groot nut eeuwiglijk duurt. Gy zult, mijn waarde gast, hieröm lachen, dat ik, een vrou zijnde, by u van deze dingen spreek. Maar dewijl ik in de belemmeringen en verwarringen van 't hof opgevoed ben, zo heb ik deurgaans van deze zaak onder d' ervarenen, welker wijsheit dikwijls door d'ervarenheit gebleken is, horen spreken. Doch wat deze ramp aangaat, die Poliarchus overkoomt, en daar over wy nu dus bekommert zijn, men zal misschien geen voorbeelt daar af konnen tonen. Want Meleander is een zeer goetäardig Koning; en Poliarchus

chus is nooit in zijn getrouheit bezweken, noch in zulk een hoge staat ter zijden uitgespat: in voegen dat ik, in dit zijn gevaar, de schult aan niemant anders, dan aan 't nootlot, kan toepassen.

Terwijl Timoklea dus sprak, bleef Archombrotus staan, vermits hy een gedruis van water hoorde, dat niet verre van daar vloeide. Hy vraagde aan de Juffrou, wat geluit dit was, en of men 't altijt hoorde; en hield zo veel als het by fakkellicht mogelijk was, geduriglijk zijn ogen naar de gront, om niet onverziens in 't water te vallen. Dit is, zeide Timoklea, een bron, die uit de bygelege bergen met grote overvloet herwaarts stroomt, en met buizen naar de velden, die wijder van hier zijn, afgeleid word, en die door haar bequame loop maakt dat de genen, die zich hier verschuilen, niet van dorst geparst worden. Toen zy een weinig veerder gegaan was, toonde zy een grote steen, die de bron, met een brede drift nedervallende, ontfing, en deur de gaten, over de gehele bodem verspreid, in de waterlopen, die daar onder waren, deê nederstorten. D'aangenaamheit en overvloet van 't water, en daar beneffens d'ingebore koelheit, en al 't geen, dat wy in de wateren prijzen, maakten Archombrotus zo veel te meer verbaast, om dat hy uit Afrika quam, daar de gront ten meestendeel droog, en van deze verquikking der bronnen ontbloot is. Dieshalven, hoewel hy zich naar Poliarchus spoedde, zo stak hy echter, van een jeuchdige begeerte aangedreven, eerst zijn hant in 't water, ter plaats, daar het zoetelijk stroomde, en, met zijn mont ook de proef daar af genomen hebbende, dronk een grote teug, vermits zijn bekommernissen en waken hem dorstig maakten. Timoklea berispte hem over zijn ontijdig drinken, en, ziende dat hy ten hoogsten over deze bron verwondert was, zeide tot hem: Mijn vooróuders hebben dit hol niet alleenlijk tot gemak van t'ontvluchten toegestelt, maar ook, voor zo veel als 't mogelijk was, tot een langer herber-

ging en woning bequaam gemaakt, indien iemant, van zijn ongeval vervolgt, misschien gedwongen zou worden langer hier te blijven. Zie hier deze ruimte, met eike planken gevloert, en rontom met het zelfde hout beschoten, op dat, indien men zich hier tot slapen begaf, de plaats niet ongezont zou zijn, uit oorzaak van de koude, die zonder enige verhindering uit de vochtige aarde zou voortkomen. Archombrotus bezag deze slaapkamer, die ter rechter hant aan de zijde van 't hol in een hoek stond, en, over de duisterheit van de plaats gesteurt, die van geen matig licht behorelijk verdreven kon worden, en over d'onwaerdige woning vergramt, overwoog met zware zuchten, hoe voortreffelijk een man tot deze herberg geschikt wierd. Timoklea zelve, haar droefheit onbeschroomdelijker tonende, sprak de plaats in dezer voegen aan: Zult gy dan Poliarchus tot uw gast ontfangen? Zult gy de dapperste jongeling, die de genieting van alle licht waerdig is, in uw duisternis verbergen? Het zal wel gaan, zo gy u, door zijn behoudenis, bekent maakt. O groot vermogen van 't geval, 't welk deurgaans maakt dat wy het zelfde, over zijn overlast aan ons, noch moeten bedanken. Want het misdoet zekerlijk, met deze vermaarde helt tot deze schuilhoeken te dwingen; en echter begunstigt het hem ten hoogsten, om dat het toelaat dat in deze schuilplaatsen de hoop van zijn behoudenis verborgen zal wezen.

ZESTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Zy, zich gezamentlijk in't hol beradende, stemmen dat men Gelanorus zal uitzenden, om uit te strojen dat zijn meester gesneuvelt is; dewijl men door deze middel van de bewarenis der havenen zal aflaten. Gelanorus, vertrokken zijnde, ziet drie uitvaarten houden, die van veel roudragende lieden verzelt worden. Hy hoort dat hun gang strekt om de lighamen der gezanten, door Poliarchus gedoot, te halen, en, veel lasteringen tegen hen uitgebraakt hebbende, spoed zich naar de Koning. Hy ontmoet Timonides, die hy door dit verdichtsel schranderlijk bedriegt. Daar na bejegent hy Arsidas, aan de welk alleen Poliarchus begeert dat zijn behoudenis bekent zal zijn.

ZY quamen, dus redenerende, ten einde van 't hol, daar af Timoklea aan Archombrotus d'ingang toonde, die met kleine moeite geopent kon worden. Twee stutten, van binnen met het een einde tegen een steen aanstaende, die voor d'uitgang zijn plaats had, en met het ander hun vastigheit in de gront hebbende, sloten in dier voegen dit hol, dat zy door geen gewelt van buiten bewogen konnen worden. Maar de genen, die in 't hol waren, konden het lichtelijk openen: want men behoefde slecht, deze twee stutten wech te nemen, die in kuilen stonden, op dat zy door de last, die zy tegenhielden, niet ter zijden zouden uitspatten. Men nam dan de stutten wech; en Archombrotus schoof de steen ter zijden, die d'ingang stopte. Timoklea,

 buiten

buiten getreden, flingerde tot verscheide malen met de fakkel, gelijk zy met Poliarchus besproken had; en doofde toen deze vlam, op dat hy, door zijn flikkering, in anderen geen ergwaen zou ontsteeken. Poliarchus, niet van de weg afgedwaalt zijnde, stond stil aan de beek, en verwachtte het teken, daar op hy terstont naar de Juffrou toetrad. Men was lange tijt in twijffel wat men met zijn paert, en met dat van zijn knecht zou doen, tot dat Gelanorus ried dat men in 't hol zou treden, om zich over deze zaak te beraden, terwijl hy hen aan d'elzen zou binden, die, verre van de weg, en niet verre van de beek af stonden. Zy traden ondertusschen af, terwijl zy, verbaast zijnde, geen overweging over deze zaak maakten, tot dat Gelanorus, de paerden vast gebonden hebbende, weêr aan 't hol quam; en toen hy ingelaten was, zetten zy de steen weêr voor d'ingang, en ondersteunden de zelfde met de stutten. Zy begaven zich toen ter berading. Poliarchus ried dat men de vrijgemaakte zou uitzenden, om te vernemen wat schelmstuk men hem te last lag, wat d'oorzaak van deze nieuwe wreetheit in Meleander was, en eindelijk of zijn vrienden in dit uiterste aan hem getrou gebleven waren. Zeker, zeide Timoklea, een heilsame raet, Poliarchus, indien men niet wist dat de menschen vooreêrst en vooräl aan Gelanorus zullen onderzoeken waar gy verborgen zijt. Ik twijffel niet aan zijn getrouheit: Maar indien hy in de handen der vijanden valt, zo zullen zy misschien door pijnigingen hem de waarheit afparssen. Maar Gelanorus, zich vergramt tonende, zeide, dat hy noch door slagen, noch door pijnen bewogen zou konnen worden tot iets tegen zijns meesters welstant te doen, en voegde'r by, dat hy middel had om zijn vijanden te bedriegen. Ik zal, zeide hy, derwaarts gaande, my zeer verbaast aanstellen. Indien iemant van d'onkundigen, of van de genen, die verdacht zijn, my naar Poliarchus vraagt, ik zal met een stem, die wel met mijn stelling over-

overëen zal komen, zeggen dat hy de klaarheit van de dag niet meer geniet. Deze zaak is niet buiten waarheit; dewijl hy, in d'aarde besloten, uit het gezicht van de zon is vertrokken. Indien zy aan my vragen wat doot hy gestorven is, ik zal zeggen dat hy in de vloet Himera van 't paert is gevallen, terwijl hy, door des Konings plakkaat verschrikt, by nacht de vloet, van de welk hy de diepte niet kende, wilde deurwaden, daar in hy, met zijn wapenen belast, van zijn paert afgeraakt, en van de golven ingezwolgen is. (En zeker, de Himera was toen hoger gevloeit, dan de gewoonte meêbracht, 't welk ook ten hoogsten tot dit bedroch diende.) Ik zal'er, vervolgde hy, noch byvoegen, dat ik mijn meester geensins kon helpen, vermits ik zag dat hy van de verbolge golven naar de zee gedreven wierd. Door dit verdichtsel zal 't gerucht van uw ondergang zich overäl verspreiden; 't welk ten hoogsten dienstig voor onze zaken zal wezen. Want uw doot zal de haat uwer vijanden verzaden, en plaats van erbarming by de genen vinden, die vermaak scheppen in heerlijker van een voorgaande deucht en dapperheit te spreken. Men zal daar na zich van de bewarenis ontslaen, daar door men naauwe toezicht op de havens en schepen heeft; en als het onderzoek, 't welk wy horen dat tegen u besloten is, ophoud, zo zult gy gemakkelijk of verborgen blijven, of wechvluchten. Wy zullen geen andere slach van doot door een veiliger leugen konnen verdichten, dan deze, dat'er niets van u overgebleven is. Ik zal ondertusschen uw paert losmaken, en laten dolen, daar het begeert, als of het door de doot van zijn meester dus vry geworden was.

Gelanorus loosheit was aan hen alle aangenaam. Maar Poliarchus voegde'r by; dat hy, zo hy Arsidas bejegende, op de welk hy, onder alle de Siçiliërs, het grootste vertrouwen had, zonder vertoeven de zaak, gelijk zy was, aan hem zou verhalen, en van hem, uit zijn naam, verzoeken dat hy niet zou schromen by

hem, in deze elendige ſtaat zijnde, te komen; of, indien dit niet in zijn macht was, dat hy aan hem zou verhalen wat nutſt en dienſtigſt voor hem zou zijn. Archombrotus ried ook dat Gelanorus, het geen, dat aan hem bevolen wierd, afgedaan hebbende, niet weêr terſtont naar 't hol zou keren; dewijl hy, ſchoon hy daar aanklopte, niet wel gehoort kon worden, en, zo enigen omtrent deze weg gingen, plaats tot achterdocht zou geven: maar dat hy recht naar Timokleas huis zou gaan, en tegen de huisgenoten van deze Juffrou de zelfde veinzing gebruiken, daar meê hy d'anderen bedrogen had, en met uitgedrukte tranen het nootlot van zijn meeſter, als geſneuvelt zijnde, bewenen. Voorts, dat hy van daar, door Timokleas hulp, heimelijk by Poliarchus zou konnen komen. Men overwoog wijders, wat men met Poliarchus huisgewaad zou doen, en hoe men zich met zijn huisgezin zou aanſtellen: want hy had een huishouding toegeſtelt, die niet wanvoeghelijk was, en wel met des Konings gunſt en vrientſchap overëenquam. Maar hy vertroude niet op zijn huisgenoten. Hy had niet meer dan een enige van zijn landäart, te weten Gelanorus; d'anderen waren vreemdelingen, en ten meeſtendeel aan hem onbekent. Hy was om zijn goet ook niet veel bekommert; vermits hy gewent was geſteenten van zeer grote waarde, en ook enig gout in zijn klederen verborgen te dragen; op dat het geval niet in alles de meeſter over hem, afweezig zijnde, zou maken. Dieshalven, 't zy Meleander zijn goederen, als van een verweze man, verbeurtmaakte, of 't zy zijn dienaars en dienſtboden hen wechroofden, aan Gelanorus wierd bevolen dat hy zich niet zou roeren, maar van daar wijken, als van een huis, dat na de plondering neêr zou ſtorten. Zy, deze dingen aan hem bevolen hebbende, lieten hem vertrekken. 't Was voor Archombrotus en Timoklea zelven niet dienſtig langer by Poliarchus te blijven: Want men vreeſde dat

de

de dienaars, die 's uchtens vroeg opstonden, om hun werk te verrichten, zich toen voornamelijk kloeker en naerstiger zouden tonen, dan men begeerde; en men wist dat, zo de dienaars de genegentheit van hun Juffrou tot Poliarchus bemerkte, dit voor hen beide schadelijk zou wezen. Zy vermaanden hem dieshalven, dat hy zijn deucht tot zijn vertroosting zou nemen, die deze ramp niet verdiende, en echter, dewijl de zelfde onverdient overquam, niet afgeweert kon worden. Zy zeiden dat zy zo dikwijls, als hen mogelijk was, weêr by hem zouden komen, om met hem te spreken. Zy gaven toen aan hem een bedde, om daar op te leggen, en veel fakkels, die Timoklea meêgebracht had: in voegen dat zy, deur d'onderäardsche weg weêrkeerende, weêr in huis quamen. Hoedanig Poliarchus geest gestelt was, van welke gramschap hy aangetast wierd, en hoedanige klachten hy in deze eenzaamheit uitstortte; men kan dit hier uit verstaan, dat hy niet zo zeer voor 't leven, als om een eerlijke doot, bekommert was, en wist dat de genen, die hy boven zich zelf achtte, van zijn geest afhingen.

Na dat Gelanorus het paert van zijn meester losgemaakt, en met een rijsje van zich gedreven had, steeg hy op het zijne, en begaf zich op de weg, die men bestemt had. Toen hy naby aan 't bosch was gekomen, in 't welk Poliarchus in de voorgaande dag gestreden had, zag hy drie draagzeetels, en veel menschen te paert, die deze draagzeetels verzelden, en dat achter hen een menigte van menschen te voet volgde. Hy was begerig om te weten wat pracht en toestel dit was, en, nader bykomende, zag dat dit lijkbaren, en dat de menschen in de rou gekleet waren. Hy, door deze rouvertoning, als een voorteeken voor hem zijnde, verschrikt, vraagde aan d'een van d'achterste hoop wiens uitvaart dit was, en kreeg tot antwoort, dat men naar de lighamen der gezanten ging, die in de voorgaande dag door Poliarchus, tegen 't recht der volken,

gedoot waren. Gelanorus wierd van schrik overvallen, en, by zich zelf overwegende wat bedroch, en schelmery dit zou zijn, ging, om zekerder kennis daar af te hebben, met deze hoop, tot dat hy het dode lighaam van de geen, die van Poliarchus in d'uitgang van 't bosch al vluchtende gedoot was, met groot lijkgeween in de draagbaar zag heffen. Toen bleek klarelijk genoech dat de rovers, die Poliarchus aangevallen hadden, gezanten hadden geweest, die van Lykogenes aan Meleander gezonden waren. Maar waaròm, dacht hy by zich zelf, heeft men de wraak dus verhaast? Waaròm Poliarchus niet ingedaagt? Mogen dan de gezanten anderen bespringen, zonder enige straf daar over te lijden? Is de Koning meer tot de vijanden, dan tot de zijnen, genegen? Behoorde men aan de verwinner geen vergelding van zijn dapperheit gegeven, en deze gezanten, in hun schelmery gedoot, niet eerder aan kruissen genagelt, dan met dusdanige lijkpracht verêert te hebben?

Terwijl hy deze dingen met een verwarde en opborrelende godvruchtigheit overwoog, wierd hy in zijn geest van zulk een grote gramschap overvallen, dat hy naauwelijks de verândering in zijn gelaat kon verbergen, of zich van uitbarsting in woorden onthouden. Hy vond dieshalven geraden zich van deze vertoning, daar op hy zich zo heftiglijk begon te vergrammen, af te trekken, en, de vijanden vervloekt hebbende, gaf aan zijn paert de sporen, en sloeg de naaste weg naar de Koning in. Toen hy het geheel bosch deurgereden, en des uchtens, en, met d'opgang der zon, aan d'andere zijde gekomen was, zag hy veel menschen langs de weg gaan, die de gemene weg was, en toen door de krijgslieden veel gebruikt wierd, vermits het heir daar naby gelegert was. Hy ontmoette daar onder anderen Timonides, in Meleanders gezin wel bekent, die, over Poliarchus ramp bekommert, om deze oorzaak hier heen en weêr zworf, om te verstaan hoe 't met hen afge-

gelopen was. Hy, Gelanorus ziende, en hem kennende, riep, ô gelukkige ontmoeting! Maar waar is Poliarchus in deze ontroerenis? Gelanorus, aan de list gedachtig, die hy aan zijn meester belooft had, zijn nedergeslage ogen naauwelijks naar Timonides opheffende, antwoordde dat Poliarchus geleeft had. De deernis en liefde was toen machtiger in Timonides, dan de vrees van de staat der tegenwoordige zaken. Hy stond bedeest, gelijk iemant, die iets voorzeggen zal, en, veel zuchten uitgeevende, borst in deze woorden uit: O ongelukkig Siçiliën! ô ongelukkige Meleander! en wendde zich voort om. Gelanorus schepte hier uit grote troost, dat de geveinsde doot van zijn meester zo ongeveinsde en openbare zuchten had gevonden. Timonides, niet verre voortgereden, keerde weêr om, en, zich weêr by hem voegende, zeide tot hem: Gelanorus, wat doot is deze uitsteekende Helt gestorven? Hoe is hy zo ylings gedoot, of van wie verslagen? Hy, antwoordde Gelanorus, voor des Konings plakkaat tegen hem bevreest, trachtte in de duisternis de Himera te deurwaden: maar deze vloet, door de regen gezwollen, sleepte hem in 't deurwaden wech, en dreef hem in zee, voor zo veel ik by 't licht der starren kon kennen. Timonides borst weêr in roepen uit, en nam terstont zijn weg naar 't hof, om daar deze droevige tijding te boodschappen. Hy, dus als in woede voortrennende, ontmoette Arsidas, aan de welk alleen Poliarchus gewilt had dat Gelanorus deze heimelijke beradingen zou vertrouwen. Timonides maakte hem ylings verbaast door de schrik van deze droevige tijding, en, gevraagt zijnde waar Gelanorus was, toonde hem, terwijl hy van achter volgde. Hy, dit gezegt hebbende, rende voort, gelijk hy begonnen had, met zijn paert naar des Konings huis. Maar Arsidas, zich naar Gelanorus spoedende, en hem met weinig woorden gegroet hebbende, vraagde hem voort naar zijn meester. Maar hy, antwoordde, dat hy iets heimelijk

lijk meêbracht, 't welk in 't openbaar niet gezegt mogt worden, en verzocht dieshalven van hem dat hy van de weg zou afwijken, en zeide dat hy, als hy van niemant gezien wierd, hem daar zou volgen. Arſidas gehoorzaamde de geen, die dit van hem verzocht, en van de welk hy alreê grote hoop had geſchept, om dat Gelanorus niets van Poliarchus doot gezegt had.

In het naaſte dal was een eenzame plaats, daar zy te zamen quamen. Gelanorus was d'eerſte die ſprak. Arſidas, zeide hy, Poliarchus leeft: maar hy begeert dat gy alleen van zijn leven meêwuſtig zijt. Hy is in een uitgegrave hol onder Timokleas huis verborgen, aan welker getrouheit hy zich vertrout heeft. Hy heeft my aan u gezonden, om uit u te verſtaan, wat wint deze ſtorm tegen hem verwekt heeft, en op dat ik u, zo gy hem in zijn ongeluk niet verſmaad, by hem zou brengen. Arſidas antwoordde, dat hy geen gevaar zou ontzien, dat Gelanorus hem ſlechs aan 't hol zou brengen, en hem, volgens zijn begeerte, voor Poliarchus leiden. Maar zacht, zeide Gelanorus, hier toe is liſt van node, om Timokleas gezin te bedriegen; op dat zy niet bemerken dat Poliarchus daar verborgen is, en op dat het leven van de dapperſte man niet onder de macht der ongeachte lieden zou ſtaan. Ik zal vooruit gaan, en met geveinſde zuchten, gelijk ik alreë by Timonides begonnen heb, zijn verdichte doot bewenen. Gy, Arſidas, zult ook alle de genen, daar gy bykoomt, door dit verdichtſel bedriegen. Poliarchus leven zal veiliger worden, zo men gelooft dat hy doot is. Gy zult op de middag aan Timokleas huis komen, als om daar, uit oorzaak van de hitte, wat te ruſten. Gy zult geen achterdocht hier meê maken, dat gy u, volgens 't recht van uw gemeenzaamheit, in 't huis van deze Juffrou, van overlang aan u bekent, gaat verluſtigen. Wijders heb ik aan u bekent te maken, dat daar een jongeling is, giſter in Siçiliën gekomen, en, indien hy de waarheit ſpreekt, uit Afrika te zeil gegaan.

gaan. Gy zult over zijn ſchoonheit, en, als gy hem hebt horen ſpreken, over zijn wijsheit verwondert zijn. Hy is zeer getrou aan Poliarchus, dien hy, naauwelijks door de gemeenſchap van een dag te zamen gevoegt, nu ten uitterſte aanhangt. Hy verdient niet dat hy aan u, of aan mijn meeſter verdacht is.

Zy, deze dingen te zamen beſtemt hebbende, begaven zich yder op een verſcheide weg. Gelanorus verkoos de kortſte, om eerſt by Timoklea te komen; en Arſidas, om langſt onder weeg te zijn, de gemene weg, langs de welk hy langſamelijk voorttrad. Maar Timonides, bedrogen zijnde, verſpreidde Poliarchus ongelijk wijt en breet: want hy verhaalde aan alle de genen, aan de welken hy enige kennis had, dat Poliarchus geſneuvelt was. Dit gerucht verſpreidde zich onder veel menſchen, die het zelfde met groot gevoel ontfingen, doch verſcheiden, naar dat hun neigingen verſcheiden waren. Meleander had beſloten in die dag over de vloet Hypſa, en naar Magella te trekken, daar Argenis, zijn dochter, op zijn bevel, van Syrakuſe gekomen was. De krijgslieden, het bevel van te vertrekken verſtaan hebbende, pakten alreê hun reistuig; en de Koning wandelde in 't velt, dat naaſt aan 't leger was, tot dat d'uur, tot d' optocht geſtelt, gekomen zou wezen. Hy was in 't midden der Groten, onder de welken, gelijk hy wiſt, veel van zijn vijanden waren, die hem onder de ſchijn van vrientſchap en gedienſtigheit omringden, toen Timonides, in 't leger weêrkeerende, aan zijn vrienden verhaalde wat hy van Poliarchus ongeluk verſtaan had. Dit gerucht verſpreidde zich in een ogenblik over alle de krijgslieden, en wierd terſtont aangenomen. Eindelijk, Timonides zelf ſchroomde niet zich by de Koning te voegen, en, door droefheit buiten 't ſpoor hollende, hem dus aan te ſpreken: Heer Koning, wy hebben grote dank aan Lykogenes te bewijzen. Poliarchus is doot. De Koning, door deze woorden verbaaſt, bleef in grote

ver-

verbijſtering ſtaan. De ramp en 't verlies van deze jongeling trof hem met zo veel te groter ſchrik, als hy overwoog dat hy d'oorzaak van deze doot had geweeſt. Hy kon zich naauwelijks onthouden van tranen te ſtorten; en nam dit voor een droevig voorteeken der aanſtaande dingen. Maar 't was niet veilig voor hem opentlijk te wenen, dewijl 'er veel van Lykogenes vrienden waren, die hem omringden, en op zijn ogen, gelaat en woorden merkten. Hy dan, zijn aangezicht in dier voegen aanſtellende, dat hy geen tekenen van blijſchap, noch van droefheit vertoonde, vraagde met weinig woorden, op wat wijze hy geſtorven was; en keerde weêr in zijn hut, met verzekering dat Poliarchus ondergang aan niemant aangenaam zou zijn, dan aan de genen, die ook naar des Konings doot verlangden. Veel krijgslieden wierden door eerbiedigheit tot hun Koning belet opentlijk tranen te ſtorten. De getrouſten der Groten beweenden zijn verlies door hun zuchten, die d' overhant op hun ſtantvaſtigheit kregen, of, van groter gramſchap aangedreven, ſpraken in hun ſamenkoutingen opentlijk van de ramp des nootlots, en der tijden. De Koning onderſcheidde hen met grote naerſtigheit van d' anderen af, en aanmerkte hen als de genen, die waerdig waren dat hy zich op hen zou vertrouwen. Hy aanſchoude hen echter met enige ſchaamte, vermits hy oordeelde dat zy hem, als oorzaak van Poliarchus doot, zouden houden.

Daar was (zeker een groot wonder) terſtont een, die met een yverige drift dit gedicht darde uitſtorten, en heimelijk aan d'ingang van de hoofthut leggen, daar de Koning deurgaan moeſt.

't Zy d'afgront, en de hel, daar uit de ſpoken komen,
Verwondert van uw daân, voor uw gezichte ſchromen;
't Zy in de hemel zelf 't geſtarrent voor u buigt,
En aan 't gelauwert hooft eerbiedigheit betuigt,

O een'ge

O een'ge Mingenoot van Goden, en van menschen,
Die alle vieriglijk naar uw gezichte wenschen:
Zo onz' leetweezen stut de bliksem, die ons dreigt
Te pletten, tot uw wraak, en God tot deernis neigt,
Dat uw gebeên hem niet tot groter gramschap tronen.
Gy moet u zacht, niet wreed, by de bedrukten tonen.
De haat van al de geen', die op het aardrijk zijn,
Is ons de zwaarste straf en d'aldergrootste pijn.
De schand, van dat wy u dus zonder oorzaak haten,
Is erger dan de doot, en zal ons niet verlaten.
Ach ongelukkig licht des hemels! ik geloof 't
Dat hy, door uwe glans, van 't leven is berooft.
O beek! ik noem u wreed; mits gy, om 't puik der Helden,
Te slokken in uw keel, u buiten orde stelde.
O Rechters van om hoog! ô aller machten macht!
Wat water is bequaam, wat vuur heeft zulk een kracht,
Dat ons van deze smet kan rein en zuiver maken?
Wat middel is'er om tot zuiverheit te raken:
So 't water, en het vuur, dat men daar toe behoeft,
Door water, en door vuur eerst wezen moet beproeft.

ZEVENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Het gerucht van Poliarchus ondergang koomt tot in 't hof, en ter oren van Argenis, die daar op zich in haar kamer vertrekt, om met groter vrijheit tranen te storten. Selenissa, ziende dat Argenis met een lange naalt op haar eige leven toelegt, tast haar in deze ontzinnigheit aan, tot dat zy, haar gezucht inhoudende, weêr tot bedaring koomt.

TErwijl men zich tot het vertrek bereidde, had het gerucht, onder het volk verspreid, Poliarchus doot

doot bekent gemaakt, en was alreê te Magella gekomen. Argenis zat toen in haar slaapkamer, en was bezich met zich te kleden, en te verçieren, niet op zodanig een wijze, als of de zaken in een vredige staat stonden, maar echter in dier voegen, als voor des Konings dochter betamelijk was. Selenissa was Argenis voedster, en had kennis van alle haar verborgentheden. Zy was bezich met Argenis hair te verçieren, toen een der staatjuffers, uit het voorhof, daar zy gegaan was, weêrkeerde, en boodschapte dat Poliarchus doot was. Argenis, in grote yver met Selenissa van deze nachtvuren, en van Poliarchus vijanden sprekende, had deze woorden voor d'eerstemaal niet gehoort. Maar Selenissa, hen verstaan hebbende, wierd daar over ten hoogsten ontroert, en van inwendige ontsteltenis getroffen. Zy gebood echter, door haar verborge toeknikkingen, en geheime werkingen van haar ogen, dat de staatjuffers zwijgen, en van deze tijding niet spreken zouden. Maar het geklap dezer snuistetaars had alreê de kamer vervult. Argenis, door deze schichtige schrik verbaast, en niet wetende waar af de staatjuffers spraken, vraagde van wat ongeval of ramp zy dus onder malkander mompelden. Selenissa, d'antwoort opvattende, zeide, dat de spiegel, die Meleander in Argenis geboortedag aan haar gegeven had, uit de handen van een staatjuffer was gevallen, en dat zy daar over voor Argenis gramschap bevreest waren. Maar zy kon met deze antwoort de gene, die alreê vreesde, niet pajen. Argenis, uit haar stoel springende, en een der staatjuffers, die haar naast was, by de hant vattende, en haar met brandende ogen aanziende, zeide: Indien gy zo stout zijt, dat gy my te voren liegt, zo weet dat ik u terstont uit mijn ogen zal verdrijven. Zeg my de waarheit. Is'er enige droevige tijding van de Koning? De staatjuffer, Argenis quade indruk over haars vaders ongeluk wechneemen, en als enige troost bybrengen willende, zeide: Neen,

Me-

Mevrou. Wy hebben niets anders, dan alles goets, van de Koning gehoort. Men verwacht hem hier als verwinner over zijn vijanden, en gezont, gelijk gy weet. Maar in zulk een grote voorspoet is een klein ongeluk overgekomen. Poliarchus is doot. De schaamte had nergens zo groot gewelt tegen te staan, als toen in Argenis. Zy weêrriep met een uitterste poging haar ziel, die alreê begon te vertrekken. Zy wilde in een zelfde tijt sterven, en niet sterven, en, om aan de vrouwen, die by haar stonden, geen achterdocht te geven, zeide: Ik vertrou dat de goden, die een gerechtige uitgang aan de burgerlijke oorlogen hebben gegeven, voor de Koning zullen zorgen. Zy schroomde grotelijks van Poliarchus te spreken, uit vrees van dat zy, byna door de gedurige zuchten verwonnen, in 't noemen van zijn naam zou blijven steken, en, de tekenen van de schaamte niet langer van haar aangezicht afhouden konnende, trad deur naar haar vertrek, als om zich over enige onverwachte zaak te beraden. Zy wilde de deur toedoen, op dat zy, tot het uitterste besluitende, van niemant verhindert zou worden: maar Selenissa, haar voorgenome woede bemerkende, en Argenis op het speur volgende, ('t welk aan haar, als voedster, geoorloft was) weêrhield de deur, die in 't slot gevallen zou hebben, en volgde haar meesteres in dit vertrek, onder schijn van dienst aan haar te bewijzen.

Toen de deur gesloten was, borst Argenis onbeschroomdelijker in geween uit. Zy, als in tranen smeltende, rukte met haar hant haar hooftverçiering af, en wierp haar tegen d'aarde aan. In dit vertrek stond een laeg ledekant, van elpenbeen, dat met purpere tapijten behangen was, om daar by dag enige rust te nemen. Zy viel plotselings daar op neêr. Selenissa sprak niet een enig woort, maar verwachtte al zwijgende, dat deze eerste stortreegen van tranen over zou zijn. Maar toen zy zag dat Argenis, erbarmelijk zuchtende, en met gewronge handen haar ogen ten hemel heffende,

de, met een verbijstert en wreet gezicht mompelde, en eindelijk een naalt nam, die tot verscheide dingen gebruikt wierd, en zich zelve daar meê wilde doden, tastte zy, zonder vertoeven, deze verwoede aan, en, haar bevende hant vasthoudende, die deze gruwel byna uitgevoert had, kon naauwelijks behorelijke klachten tegen deze sporeloze voortbrengen; vermits haar overylende hikken haar van de macht tot klagen beroofden. Deze twee bleven lange tijt in zulk een elendige staat; dewijl zy beide machteloos waren, d'een om het scherp tegen zich te gebruiken, en d'andere om het zelfde haar t'ontwringen. Zy waren beide als onbewegelijk, en zagen malkander met stijve ogen aan. Argenis, met haar hooft op haar schouder gebogen, en met een verbijstert gelaat en openstaande mont op een wanvoeghelijke wijze Selenissa aanziende, was d'eerste, die sprak. Selenissa, zeide zy, gy vordert niets. Wat tegenstant gy doet, gy zult my niet konnen beletten te sterven. Gy hebt my tot hier toe geleert, dat men stantvastig, aan weldaden gedachtig, en godvruchtig moet wezen. Waaröm wilt gy, door een andere godvruchtigheit, deze onderwijzing omwerpen? 't Zal aan my, en aan u tot troost verstrekken, dat ik met een ongekreukte eerbaarheit in 't graf gezet word. Meent gy dat ik Poliarchus kan overleven? Hy heeft my van Lykogenes gewelt beschut. Ik zal nu het leven weêr aan hem overgeven. Dit zelfde is noch minder, dan d'eerbaarheit, die hy getoont heeft, en ook minder, dan zijn verdienste. Selenissa, ik heb, gelijk gy weet, Poliarchus gedoot. Ik kan dit misdrijf niet uitwisschen, zo ik het niet met mijn bloet afwisch. Wat raakte hem Siçilien, dan om Argenis alleen? Zy, in deze woorden van droefheit overstort, bezweem, en, het scherp uit de handen vallen latende, zeeg neder onder de handen van Selenissa, die ook zeer zwak was.

Selenissa, niet alleenlijk voor Argenis, maar ook voor haar eige ongeluk bekommert, gebruikte aan haar alle

alle hulpmiddel, schoon zy weinig daar naar luisterde. Nu voegde zy haar zuchten by die van Argenis, met vertrouwen van dat haar droefheit, zo men de ruime toom daar aan gaf, wel haast zou eindigen; en dan, de macht van voedster aanneemende, vertoonde zy aan haar dat zy, zo zy zich zelve doodde, haar vader, door de gemene beroerten afgemat, dodelijk zou wonden: dat dit gelijk het purper en nootschikkelijk hair van haar vader was; en dat zy, indien zy het uitrukte, gelijk Skylla, Minos minnares, gedaan had, door een dubbelde vadermoort, de vader en dochter in een zelfde ondergang zou slepen. Meent gy, zeide zy tot haar, dat gy de menschen, genegen om het ergste aan te nemen, zult konnen bewegen te geloven dat gy, na zulk een geweldige liefde, uw kuisheit overbehouden zult hebben? Maar zy, ziende dat deze vertoningen vruchteloos by dove oren waren, begon toen, stouter geworden, tegen deze verwoede heftiglijk uit te varen. Zy zeide, dat zy zulk een droevig einde niet zou verwachten, en dat zy, zo men geen toezegging van te leven aan haar wilde doen, om hulp zou roepen. Het scheen dat zy, dit gezegt hebbende, naar de deur wilde gaan, toen Argenis, haar by de zoom van haar kleet houdende, haar weêröm riep, en, haar omhelzende, tot haar zeide: Moeder! waaröm belet gy my dat ik my van zo veel droefheden ontsla? Meent gy dat Poliarchus, indien ik éérst was gestorven, in 't leven zou blijven? Selenissa, gy zult my niet bedriegen. Ik heb van mijn windselen af, tot aan deze tijt toe verstaan wat gy wilt, en wat gy prijst. Gy zult het geen, dat gy nu belet, grotelijks prijzen, als ik 't uitgevoert zal hebben. Zeker, Poliarchus bemint my noch, indien 'er iets na de doot overblijft. Ik zal gelukkiglijk naar mijn bruidegom gaan; en wy zullen, zonder benijd te worden, onze kuische schaduwen te zamen mengen. Eindelijk, indien wy, van alle gevoel berooft, geheellijk in 't graf bedolven worden,

zo zal ik, met mijn leven, dit quaat (ik schrik in daar af te spreken) ontvluchten, dat ik Poliarchus moordenaar niet zal behoeven t'eren. Gy weet door wiens bevel deze vuren gisteren aangesteken zijn. Twijffelt gy dat zy tot d'ondergang van deze dapperste Helt gestrekt hebben? Maar hy is mijn vader: 't is goddeloosheit zijn ouders tegen te streven. Wy zullen dan onze genegentheit tusschen Poliarchus en mijn vader in dier voegen verdeelen, dat ik, mijn leven afleggende, 't welk ik aan beide verplicht ben, geen van beide kan begunstigen, of my tegen geen van beide vergrammen.

Selenissa, in tegendeel, vertoonde aan haar de schande van de doodslag, tot de welke de liefde haar wilde drijven. Hoe! zeide zy eindelijk, van een beter noodlot aangemaant; Waaröm bewenen wy Poliarchus, als alreê gesneuvelt? Zullen wy met de zekerste droefheit het gerucht geloven, 't welk ons dikwijls bedriegt? Weet gy niet dat in de fabelen Pyramus doling ten toon gestelt word, op dat wy zouden leren dat het gevarelijk is op d' eerste voorkomende tekenen tot iets, dat verwoed is, te besluiten? Hoe weet gy, of gy Poliarchus niet in een zelfde staat beweent, als Pyramus onvoorzichtiglijk zijn Thisbe beweende? Wy hebben gehoort dat Poliarchus doot is. Maar hoe veel dingen is 't gerucht gewent te verdichten? Wie heeft het dode lighaam gezien? Wie heeft zijn bloedig zwaert aangeschout? Misschien dat hy nu veilig, en, zijn vijanden verachtende, vrolijk is, en dat hy, uw doot verstaande, zich zelf van 't leven zal beroven. Zend iemant uit, om zekerder bescheit te bekomen, en leef ten minsten zo lang; op dat gy hem, zo hy noch leeft, niet verdelgt. Ach! zeide Argenis, met een benaaude lach het hooft opheffende, met welk een ydele hoop schort gy mijn leste zuchten! Gy zult, waarde moeder, my, noch u zelve door dit verdichtsel overreden. Ik zal hier in Poliarchus, of liever den goden te gemoet komen, dat ik niet roekelozelijk zal geloven dit

dit

dit schelmstuk uitgevoert is; doch op die voorwaarde, dat gy, als zijn doot klarelijk gebleken zal zijn, my niet lastig en hinderlijk zult wezen in mijn leven en gevoel af te leggen. D'oude vrou, die wel wist dat men d'eerste drift van wanhopige beradingen meest heeft te vrezen, en dat zy, tot verwijling en uitstel gebracht, van zelfs nedervallen, wierd door dit beginsel verblijd, en maakte zich zelve d'insteller van d'eed, die Argenis doen zou. Zy las aan Argenis d'eed voor, te weten dat zy, by alle de goden en goddinnen, en voornamelijk by Poliarchus geleigeest, in de tijt van twee dagen, wat zy sedert ook hoorde, of verstond, niets tegen haar leven zou voorneemen; 't welk van Argenis toegestaan wierd, die daar op, de woorden van Selenissa navolgende, dit met d'eed beloofde. Selenissa begon haar toen te vermanen dat zy haar hair weêr zou optoien, op dat niemant enige kennis van zulk een verborge droefheit zou hebben. Hoewel Argenis zeer schoon van gelaat was, zo had echter haar grootmoedigheit verre d'overhant. Zy bedwong dan haar zuchten, en herstelde zich in een ogenblik in de zelfde gedaante, die zy voor haar droefheit had gehad: behalven dat haar ogen root, en gezwollen waren; 't welk zy met een weinig kout water verdreef.

ACHTSTE HOOFTDEEL.

Inhout.

De Koning Meleander onderwijst Argenis, zijn dochter tot de heerschappy geboren, bredelijk in 't bewint der zaken. Hy vertoont aan haar wat hem bewogen heeft de vuren tegen Poliarchus aan te steken. Argenis, de naam van Poliarchus horende, bezwijmt, en word, met verwondering van de Koning, te bed gebracht.

TErwijl zy dus bedaarde, en haar aangezicht vrolijker aanstelde, quam een der staatjuffers aan de

deur kloppen, en zeide dat de Koning gereed ſtond om in de burgt te treden. Dit leed geen uitſtel. Argenis, als of zy iets anders gedaan had, keerde weêr in haar kamer, zelfs met een vrolijker aangezicht, dan de ſtaat der gemene zaken toeliet; of op dat men geen vermoeden van haar geween zou hebben, of op dat zy, in deze ſtrijt van veinzing en droefheit, alle haar woorden, en haar gelaat weêr tot een rechte getempertheit zou brengen. Zy, deur de wachters heen gaande, die niet verre van daar de wacht hadden, trad deur het voorhof naar de poort. De Koning, nader bygekomen, hief haar, voor hem nederknielende, en zijn rechte hant kuſſende, van d'aarde op, en, haar zachtelijk met zijn hant over 't aangezicht ſtrijkende, vraagde haar, hoe zy voer; en zeide tot haar, dat zy mager en bleek was geworden, en iets van haar ſchoonheit had verloren: welk hy aan de vrees en bekommering der oorlogen toeëigende. Zy antwoordde dat, dewijl d'eerbaarheit haar niet toegelaten had haar vader en Koning in 't leger te volgen, zy hem ten minſten met haar gebeden en genegentheit had gevolgt, en, hier uit ſtoffe van te wenen nemende, ſtortte enige tranen, die in grote menigte opborrelden. De Koning beval aan haar, dat zy goede moed zou houden, en zeide dat de goden haar gebeden verhoort hadden, en vermaande haar daar beneffens, dat zy in deze geruſte ſtaat haar vrolijk gelaat, 't welk zy in de tegenſpoet verloren had, weêr zou aanneemen. Het volk, dat zich rontöm hen verſpreid had, toonde geen minder eerbiedigheit aan Meleanders ouderdom, dan aan Argenis ſchoonheit en deucht, die haar winkbraauwen, ogen en wenken in dier voegen wiſt te ſchikken, dat het volk, door haar beleeftheit vervoert, tot gejuig uitborſt, en dat niemant uit het groot getal der Groten zich inbeeldde dat hy verwarelooſt, of vergeten was.

De Koning, van de menigte der gener omringt, die hem quamen groeten, of iets van hem verzoeken, bleef een

een weinig in 't voorhof, daar een springbron was, niet minder door haar water vermaart, dan door haar kunstige beelden, die, gelijk men zeide, daar van Dedalus, by Kokkalus ter herberg ziinde, gesneden waren. Zy wierp haar water deur verscheide buizen zo hoog, als haar oorsprong, en vertoonde verscheide beelden; en deze opgeworpe vocht, in de kuil vallende, die daar onder gemaakt was, schuimde door 't gedruis van zijn val, en maakte dat de zelfde zo groen, als zeewater scheen. Galatea, in 't midden, als in de volle zee, staande, beweende haar Acis, die onlangs gedoot scheen, en op de strant lag, en, als of hy in een vloet begon te smelten, twee springboomen, d'een tot de mont, en d'andere tot de wonde uit, vertoonde. Aan de kant van 't water stond het beelt van de wrede Cyklops, op een andere steen, en dreigde Galatea, die, zich veilig achtende, uit gramschap deze regels, de welken van de kunstenaar in 't marmer daar onder gesneden waren, tegen hem uitriep:

Zeg, Polyfeem, gy moordenaar,
Waar is mijn een'ge vreuchde? waar
Hebt gy mijn Acis toch gelaten?
Deez' rots, om niet te zien dat ik alleenig ween,
My ogen leent in mijn gesteen;
En mijn bedroeft geklag kan my by u niet baten.

Mijn zwaar en bitter ongeval
U tot een straffe dienen zal.
Gy zijt gevangen in uw lagen.
Gy hebt hem, door zijn doot, onsterffelijk gemaakt.
Hy is tot zulk een macht geraakt,
Dat hy u straffen kan met allerhande plagen.

Mijn Acis is een God geacht:
Hy is nu zulk een God, diens macht
Niet in de golven zal bezwijken.

O wrede Dwingelant! uw dreigen is onnut.
Uw wreetheit is nu al gestut.
Zijn beek is niet bevreest voor duizent uws gelijken.

Van 't hart een zoete Nektar vliet.
De vocht, die uit zijn ogen schiet,
Verpocht en tart de zuivre bronnen.
't Aanbidlijk lighaam in een beek verändert word,
En volgt de tranen, die ik stort.
De droefheit, die ik ly, heeft mijn gedult verwonnen.

Zijn hair, gevlochten, en gebreid,
Als slangen zich op 't water spreid,
Het heeft zijn aart niet heel verloren.
Zijn kostelijk gesteent, dat een weêrschijnsel gaf,
Nu vliet met stroom en golven af
Naar Tethys barre vloed, daar alles moet versmoren.

Schoon 't bloet, dat deur zijn aders zweefd',
Zijn eige geur verloren heeft,
Dit zal my noch tot troost verstrekken,
Dat ik gewislijk weet, dat, na dit ongeval,
Hy noch zijn liefd' niet staken zal;
Maar, tot mijn hulp en troost, een vieriger verwekken.

Wat zijn nu deze zonnen, (ach!)
Daar van men nooit een weêrga zag?
Deez' wakkre leen, en poesle kaken?
Ach! 't valt mijn ziel zo bang, dat gy my dus begeeft,
En in 't getal der Goden leeft.
Maar 't is geen noot. Deez' ramp zal my tot steenrots maken.

O Goden! geeft dat dit gewelt,
Dat hem ter neder heeft gevelt,
Hem nimmer gaat uit zijn gedachten;
Op dat de wierook, die hem opgeoffert word,
Zijn hart en ziel tot deernis port,
En, kennende onze elend, de Goden mag verzachten.

Ar-

Argenis, door déze vertoning aan haar leet gedachtig, voedde zich met een verborge droefheit, terwijl de Koning door de genen, die voor hem quamen, opgehouden wierd. Zy vergeleek zich by Galatea, en beweende een beter Acis. Maar wie was deze Polyfemus? Hoewel zy Lykogenes daar toe schikte, zo gedacht zy echter, doch tegen haar wil, aan haars vaders misdrijf. Toen zy tot aan 't binnenhof deurgetreden waren, wierd aan de hovelingen verlof van zich te vertrekken gegeven: in voegen dat 'er geen andere dienaars by Meleander bleven, dan de genen, die zijn huiszaken waarnamen. De Koning, over deze stilte verblijd, en zich, met Argenis, ook van zijn huisgenoten afgescheiden hebbende, zeide tot haar: Mijn dochter, uw jaren en geslacht zouden u van de gemene beradingen uitzonderen, zo uw aart en opvoeding u niet tot grote dingen hadden verheven. Wijders, hoewel gy een dochter zijt, zo steunt echter de staat van Siçiliën op u. Gy zult over mannen gebieden. Gewen u, terwijl ik leef, tot die bekommernissen, zonder de welken de koninklijke waerdigheit niet bestaan kan, en leer zwijgen; 't welk het voornaamste in een heerscher is. Argenis, wy staan in een zeer erge staat, indien wy 't ongelijk niet in dier voegen konnen verdragen, dat wy 't schijnen niet gevoelt te hebben. Want indien wy voor de last, die ons nu drukt, niet willen buigen, zo zullen wy misschen breken. Gy weet dat Lykogenes van my afgevallen is, en dat veel steden hem toegevallen zijn. De genen, die ik in mijn ingewant heb, en mijn beradingen belagen, hinderen my meest, en aanmerken my warelijker als een gevangen, dan als Koning. De strijt, die wy onlangs gestreden hebben, scheen aan Lykogenes te berichten wat ik zou vermogen. Hy wierd verwonnen; en indien de nacht hem niet begunstigt had, hy zou, zelfs in zijn beschansing, niet veilig voor de macht der mijnen geweest hebben. Veel van die Groten, de welken by my waren, en die

ik tot deelgenoten van mijn beradingen had, konden hun ooggemerk niet langer verbergen. Zy riepen dat men tot een verbont moeſt komen, en dat een zeer groot deel van 't volk aan Lykogenes zijde was. Zy vraagden of het beter was hen te ſparen, of hen, door wanhoop aangedreven, aan te prikkelen tot malkander te verdelgen, en wrede gruwelſtukken te bedrijven. Zy darden Lykogenes zelf wel verōntſchuldigen, en zeggen dat hy wel in de ſtrijt, maar niet in d' oorlog was verwonnen: ja dat men hem wel tot in de gront zou konnen verdelgen, maar dat het echter niet dienſtig was. Met welke ogen, zeiden zy, zullen de Siçiliërs de geen aanſchouwen, die hun vermaak wechgenomen heeft? Daar zy byvoegden, dat zy heftiglijker tot wraak van d'overleden, dan tot welſtant van de levende zouden ſtrijden; en dat ik dieshalven deze tijt zou waarneemen, terwijl ik, verwinner zijnde, door de vrede aan mijn burgers te geven, hen door deze weldaat zou verplichten. Zeker, Argenis, ik wil niet veinzen. Ik vreeſde meer voor deze redenen, dan voor 't leger, daar men Lykogenes vaandelen zag wajen. Ik zag wel dat mijn achtbaarheit verraden wierd: Maar ik had zwaarder dingen te vrezen, zo ik geweigert had my te laten bedriegen. Gy, mijn waarde dochter, hebt voornamelijk verōorzaakt dat ik liever het Rijk, op welke voorwaarden van vrede het ook is, wil behouden, dan, door een hardnekkige verdediging van mijn achtbaarheit, maken dat men u van d'erffenis uitſluit. Voorts, zy hebben de voorwaarden niet van my, die hun Koning en verwinner ben, verwacht; maar het geſchrift, van Lykogenes ingeſtelt, aan my voorgedragen, daar af dit d'inhout was: De Koning Meleander zal Siçiliën met volkome recht bezitten. Lykogenes zal by hem de zelfde trap van gunſt en vrientſchap, als te voren, bekleden. De voochdy over de zee, en over 't lant van Syrakuſe zal voor hem bewaart worden. Hy zal Erbeſſus en Heraklea, met de bezet-

tin-

tingen daar in, tot onderpant hebben. Men zal voortaan aan geen gewelt en ongelijk gedenken, en het geen, dat in deze beroerten bedreven is, niet in 't recht vervolgen.

Ik wist wel, waarde Argenis, dat het aan mijn waardigheit niet paste de voorwaarden, daar op de vrede gemaakt zou worden, t'ontfangen: Maar mijn staat liet niet toe hen te verwerpen. Ik stond tusschen beiden in twijffel. Ibburranes en Dunalbius wendden grote vlijt aan om te maken dat men niet kon achten dat ik mijn gezach en achtbaarheit te buiten ging. Ik wist dat het aan de priesterlijke kleding, daar meê zy verçiert zijn, zeer wel past dat zy, volgens hun plicht, de gewapenden tot vrede en eendracht vermanen, en dat men op hen, als op vreemdelingen, gelijk zy zijn, groter vertrouwen zou hebben, zo men hen tot middelaars gebruikte. Zy waren toen te Panormus, en, de brieven, die ik verbaasdelijk aan hen schreef, ontfangen hebbende, verstonden lichtelijk wat ik begeerde. Zy dan, als aan my, en niet aan Lykogenes gekomen, dwongen ons, als tegen onze wil, tot die dingen, de welken wy voornamelijk begeerden. In dezer voegen heb ik de voorwaarden, van Lykogenes voorgedragen, aangenomen: behalven dat ik bedongen heb dat de bezetting, daar meê hy Erbessus en Heraklea zal inhouden, niet meer dan twee benden groot zal wezen. Mijn voornaamste ooggemerk hier in is, dat Lykogenes, onder schijn van bezetting, alle zijn krijgsbenden daar niet in zou legeren, om hen ter bequame tijt tegen my aan te voeren, en op dat mijn gebuigsaamheit van in alles naar de zin van mijn vijant te doen, aan hem niet verdacht zou wezen. Ik beval aan Lykogenes gezanten, dat zy dit aan hun meester zouden voordragen, en dat zy, zo de voorwaarden hem behaagden, in de volgende dag weêr by ons zouden komen. Zy toefden niet lang; maar, ylings tot my weêrkeerende, vielen in een droevig ongeluk. Zy bejegenden Poliarchus.

Ar-

Argenis, deze naam noemen horende, wierd als onbewegelijk, en, om d'ontroerenis van haar aangezicht te bedekken, maakte zelve zulk een geweldige hoest, dat, indien men sedert enige bleekheit, of schaamte op haar aangezicht bespeurde, men dit lichtelijk aan de krachtige beweging van haar hoest toegeëigent zou hebben.

Meleander, enige tijt gewacht hebbende, en ziende dat haar hoest engsins geweken was, vervolgde dus: Poliarchus heeft, door een zeer grote ramp, Lykogenes gezanten aangetast. Men weet niet of dit met voordacht, of door misverstant bygekomen is. Hy heeft hen voor het zwaert niet verschoont. Drie van hen zijn gesnevelt. Twee, die'er overbleven, en met de vlucht wechraakten, zijn tot my gekomen, en hebben alles met hun gedruis vervult. Zy, over de smadige doot van hun amptgenooten klagende, eischten in dier voegen wraak daar over, dat zy my byna aan dit voorval schuldig maakten. Ik riep terstont de Groten by malkander, om met hen raat te leven. Zy waren 't niet alleen, die haat tegen my verwekten; maar vervulden ook veel van de mijnen met hun zeer bittere klachten. Alle hun geroep quam hier op uit, dat men Poliarchus ter straf moest overgeven, op dat de menigte niet zou geloven dat hy van my uitgezonden was, om degenen, die zich op mijn woort veilig hielden, te doden. Men quam tot geen zachter besluit, dan dat men hem, die zulk een groot schelmstuk bedreven had, ter doot zou verwijzen. Zy drongen hier op, niet zo zeer radende, als wel gebiedende. Maar de grote verdienste van Poliarchus, die in de strijt de verwinning voor my verkregen had, belette my deze strengheit toe te stemmen, te meer dewijl zijn beproefde deucht geen plaats tot vermoeden van zulk een snood schelmstuk gaf. Kleobulus, Eurymedes, en d'anderen, die in deze berading ongekreukt waren, hielden dit schelmstuk ongelooffelijk. Zy wilden dat men de beschuldigde

digde zou horen, en zeiden dat hy in 't geen, 't welk hem voorgeworpen wierd, zich lichtelijk zou verdedigen. Ik, van mijn zijde, zeide dat ik enigen zou zenden, die hem zouden dagen, om zich te veräntwoorden; dewijl het een ongehoorde zaak zou zijn hem te veröordeelen, zonder zijn verdediging gehoort te hebben. Mijn vijanden, dit horende, wierden te meer ontsteeken. Zy riepen dat ik, zo ik zijn straf uitstelde, hem van de doot, die hy wel verdient had, wilde beschutten; dewijl hy, zulk een gruweldaat bedreven hebbende, niet, dan door dwang, en tegen zijn wil zou wederkeren, en, zo men zulks niet belette, uit het eilant vertrekken, en zich in zijn vaderlant over de smaat beroemen, die hy Siçiliën aangedaan had. Toen zy my lange tijt met hun gedurig en verwart gedruis vermoeit hadden, vraagde ik, wat'er dan gedaan moest worden; dewijl Poliarchus niet tegenwoordig was, en men te vergeefs straffen tegen een afweezig mensch zoud instellen. Hun algemeen geroep was, dat men hem zijn vlucht moest beletten; 't welk zeer lichtelijk te doen zou zijn, zo ik beval dat men door deze vuuren by nacht mijn bevel bekent maakte: dewijl hy dus, terwijl de havenen gesloten zouden zijn, als in gevangenis zou wezen; tot een waarschuwing aan de vreemdelingen van dat de misdaden, waar men hen ook bedrijft, gestraft konnen worden. Ik heb, waarde Argenis, geoordeelt dat het tot Poliarchus behoudenis zou dienen, dat ik dit onderzoek toestond; op dat ik, hun wraak weigerende, hen niet hittig zou maken om zich naar hun eige believen te wreken. Want indien hy behouden en gezont voor 't gerecht was verschenen, zo zouden'er veel dingen voorgekomen konnen hebben, daar door men hem uit de handen dezer verwoeden had konnen redden. D'openbare vuren dan wierden in 't eerst van de nacht op de spietorens tegen Poliarchus ontsteeken; en 't geen, dat aan my in deze qualen tot troost verstrekte,

is

is dat de krijgslieden in 't gemeen met onwil zijn gevaar verstaan hebben. Maar terwijl ik beter hoopte, quam Timonides by my, als aanbrenger van zware droefheden, en boodschapte dat Poliarchus gesneuvelt was. Argenis kon haar verdriet niet langer binnen houden. Zy, een zware zucht gevende, zeeg eerst op haar kniejen neder, en viel voort voorövver, als iemant, die de geest geeft. Meleander borst tot roepen uit; en de genen, die naast aan hem waren, schoten toe; en de staatjuffers brachten haar in haar bed, daar men voort een weinig water op haar aangezicht sprengde, en haar klederen losmaakte; 't welk weêr ruimte aan haar adem gaf. Meleander vraagde aan Selenissa, wat aart van ziekte dit was, en of zijn dochter dit voor d'eerste maal had gevoelt, en zeide dat hy, terwijl hy met haar had gesproken, enige tekenen van ongesteltheit had bemerkt, en zelfs dat hy enige drajing in haar ogen, en verbijstering in haar gezicht had bespeurt, en dat zy niet altijt een zelfde verwe op haar aangezicht had behouden. Selenissa, bequamelijk veinzen konnende, antwoordde aan Meleander, dat Argenis sedert twee dagen weinig spijs had genuttigt, en dat men dieshalven voor een koorsje had te vrezen: dat zy echter door ervarentheit had beproeft dat deze flaaute en bezwijmenis in Argenis niet lang duurde, en niet tot een voorbode van een groter quaal verstrekte.

Terwijl men hier meê bezich was, wierd aan de Koning een brief van Lykogenes gebracht, die aan hem bekent maakte, dat hy vaerdig was om in Pallas tempel, die van de Koning voor de heiligste gehouden wierd, de vrede met d'eed te bevestigen, en dat hy, zo de Koning het goed vond, in de volgende dag zou komen. De Koning deê weêr aan hem boodschappen, dat dit ten hoogsten aangenaam aan hem zou zijn, en dat hy hem in de volgende dag zou verwachten. Hy, de bode afgevaerdigt hebbende, ontbood Eurymedes, een voortreffelijk man, zo grootmoedig van geest, als ge-

gelukkig in zijn bestaan: Want hy, noch jongeling zijnde, had, tot lof van zijn Vaderlant, eens in d'Olympische spelen met lopen, en ten tweedemaal in d' Istmische spelen met worstelen de prijs behaalt, en was in d'eersten met een olijfkroon, en in d'anderen met een kroon, van eppe gevlochten, gekroont. Hy was ook, onder weinigen, aan de Koning aangenaam, Opperhooft der lijfwachters, en altijt bestierder van de burgt, of stat, daar de Koning ingetreden was, en had in deze oorlogen een ongekreukte getrouheit getoont. De Koning beval aan hem het geen, dat hem dienstig scheen, en belastte aan hem dat hy in die nacht naerstiglijker, dan de gewoonte was, zou waken, en de krijgsbenden, die niet van meinêedigheit verdacht waren, ter wacht brengen: dat hy de wachten zou verdubbelen, en wel toezien dat Lykogenes in zijn koomst niets zou reppen, of roeren; dewijl hy niet zo zeer op 't vertrouwen van de gemaakte vrede, als wel op de steun der krachten van zijn aanhang ten hoof zou verschijnen. Meleander, dit bevolen hebbende, hield zijn avontmaal by Argenis, die weêr bedaart was; om daar (gelijk hy een zachtzinnig Vorst was) zijn geest, door bekommernissen afgemat, enigsins te verquikken. Het overige van de nacht wierd, zo veel de kommer toeliet, met slapen overgebracht. Maar Argenis, door droefheit aangeprikkelt, overwoog ondertusschen by zich zelve wrede en schrikkelijke beradingen.

NEGENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Arsidas bezoekt Poliarchus, in 't hol verborgen, die, hem om de hals vallende, aan hem vraagt, waar mede hy verdient heeft aan Siçiliën opgeoffert te worden. Arsidas verhaalt hoe grote beroerte Lykogenes gezanten in 't leger gemaakt hadden. Timoklea raad aan Poliarchus, dat hy, om veiliglijk uit Siçiliën te geraken, de pruik van een vermaart rover zou opzetten, die terstont van Timoklea te voorschijn gebracht word.

DE nacht was ook niet aangenaam, noch veilig voor Poliarchus; vermits in Timokleas huis zelf een nieuwe beroerte was ontstaan. Want Gelanorus, van Arsidas gescheiden, was langs de kortste weg aan Timokleas huis gekomen, daar hy voorzichtiglijk by de dienstboden de verdichte doot van zijn meester beweende. Timoklea, haar rol op een geestige wijze spelende, vraagde, in tegenwoordigheit van haar huisgenoten, aan Gelanorus, welke doot Poliarchus gestorven was; en hy loog onbeschroomdelijker voor haar, aan de welke het geheel werk bekent was. Archombrotus quam'er ook by, die met een geveinsde droefheit zijn stem en aangezicht veränderde. Arsidas was ondertusschen aan de poort gekomen. Timoklea, verstaande dat hy by haar quam, om zijn herberg by haar te hebben, trad terstont naar de deur. Hy verön̈tschuldigde zich van dat hy, op het al te groot vertrouwen van gemeenzaamheit, van de weg afgetreden, en aan haar huis gekomen was. Timoklea, dit een gunst en weldaat noemende, bedankte hem hier over. Zy, dus met

met malkander ſprekende, traden in huis, en voegden zich by Archombrotus, die, als een vreemdeling, eerſt van Arſidas verwelkoomt en gegroet wierd. De tijt van 't middagmaal was gekomen, daar in de Siçiliërs, boven alle d' andere Grieken, grote toeſtel maakten. Toen de maaltijt gedaan, en het gezin ook vertrokken was om hun middagmaal te houden, en Archombrotus en Arſidas alleen by Timoklea waren gebleven, zeide deze Juffrou: Arſidas, ik weet dat gy uit godvruchtige gedienſtigheit hier zijt gekomen. Gy zoekt Poliarchus, hoewel hy van 't ongeluk vervolgt word. Uw liefde tot hem drijft u hier toe. Hy is hier, gelijk gy uit Gelanorus verſtaan hebt. Ik vraag hier niet wat d'oorzaak van zijn ongeval is, dat hem getroffen heeft; ik zal dit beter uit u verſtaan, als gy by hem zult wezen. De goden, zeide Arſidas toen, believen heden ſtilte in onze zaken te verlenen. Voorts, Mevrou, het geen, dat wy nu in 't heimelijk doen, zal voor geen eeuwen verborgen blijven. Maar uw huis ſtaat in groot gevaar. Indien het in deze verborgentheit getrou is, indien het dit koſtelijk en deuchdelijk pant aan de werrelt weêrleevert, als zulks veiliglijk kan geſchieden, zo zal het by de nakomelingen in hoger roem en achting zijn, dan Lacium, 't welk Saturnus verborgen heeft gehouden. In tegendeel, indien dit hol onder d'aarde tot een voorteeken van Poliarchus graf verſtrekt, zo zal het bezoedelt en beklad worden; en het gerucht zal in deze kuilen, in deze ingang tot Plutoos hol, al het wreedſte vinden, dat men van Siçiliën verhaalt.

De fakkel ſtond gereet. Timoklea, de zelfde aangeſteken hebbende, trad vooruit voor de genen, die naar Poliarchus toe gingen. Zy hadden niet lang in deze holen geweeſt, toen zy hem, door het licht der gener opgewekt, die op hem aanquamen, uit het bed zagen rijzen. Hy, Arſidas ziende, viel hem om de hals, na dat hy d' anderen in 't voorbijgaan gegroet

E had,

had, en, daar na de getrouheit van zijn vrient prijzende, vraagde hem t' elkens, of hy Poliarchus, in dit hol verborgen, en voor dootschuldig verklaart, kende. Zie hier, zeide hy, deze Juffrou. Indien deze schuilhoeken aan my tot schande verstrekken, zy kan de schult daar af niet van haar hals afweeren: maar indien dit tot behoudenis van mijn leven verstrekt, zo ben ik my zelf aan haar verplicht. Zy voornamelijk heeft in deze dwarrelbui my gedwongen by haar te blijven. Zeg my, Arsidas, waar meê heb ik verdient aan Siçiliën opgeoffert te worden? Is de Koning, in plaats van Meleander, een Cercyon, of een Busiris geworden? of hebt gy Siçiliërs het beelt van de Taurische Diana? en verzoent gy deze vergramde goddin met het bloet der gasten en vreemdelingen? Arsidas, met veel woorden Meleanders staat beklaagt hebbende, verhaalde hoe grote beroerten Lykogenes gezanten, en met hen enigen van de Groten, die den Koning ongetrou waren, in 't heir hadden veröorzaakt; en dat Meleander, door zo veel qualen verwonnen, toegestaan had dat men d'openbare vuren zou aansteeken, vermits de zaak tot oproer uitborst, te meer dewijl men zeide dat Poliarchus uit het eilant zou vluchten. Poliarchus kon Arsidas niet zonder gramschap uithoren. Hy zwierde heen en weder met grote heftigheit, en was gelijk de geen, die spreken wilde. Maar toen Arsidas uitgesproken had, vatte Poliarchus Timoklea by de hant. Ik neem u, zeide hy, tot getuig. (Want hoewel de goden overäl tegenwoordig zijn, zo verdelgen zy echter niet overäl de genen, die tegen hun godheit misdoen, en verhoren niet altijt de gebeden der gener, die hen behorelijk aanroepen.) Ik neem u, Timoklea, zeg ik, tot getuig. Gy hebt by het schelmstuk geweest. Gy hebt my zien strijden. Heb ik hen belaagt? Zocht ik de genen, tegen de welken ik gestreden heb? Tergde ik hen, toen zy my voorquamen? Zy hebben my aangetast, zonder dat ik op hen dacht. Moest ik dan

dan onder hun handen sterven, of, indien ik hen verwon, geheel Siçiliën tegen my in de wapenen brengen? Wat blijken zijn'er van het voorbedacht schelmstuk? Ik was alleen, en had een vrou in mijn gezelschap; zeker, een zwakke trooft in de strijt. De dienaars van deze Juffrou, en mijn vrijgemaakte, gelovende dat het bosch veilig was, waren voorüit gegaen, ja zo verre, dat zy ook het gedruis van de strijt niet gehoort hebben. Ach! Waar toe heeft het geval deze elendigste Koning gebracht? Moet hy aan de genen, die van afvalligen, en hoogheitsschenders uitgezonden worden, als aan wettige gezanten, eerbiedigheit bewijzen? Moet hy door het bloet der zijnen de begeerte zijner vijanden voldoen? en zijn naam en achting minder dan hun onverdragelijke wreetheit achten?

Hy, van zijn droefheit, en geweten aangedreven, wilde noch meer zeggen: Maar Arsidas verzekerde hem dat hy aan 't goed gerucht, 't welk van hem liep, niet behoefde te twijffelen. Daar zijn, zeide hy, zeer weinigen, zo zy niet van Lykogenes gekreukt, en vooringenomen zijn, die uw dapperheit niet tot de hoogste trap verheffen, om dat gy, alleen, en tot de strijt onvoorzien, op de weg verwinner uit de handen der moordenaars zijt geraakt. Zy, schandelijk klagende, worden van de krijgslieden uitgelachen, om dat zy, vijf of meer sterk zijnde, van een alleen verwonnen zijn. Maar, Poliarchus, laat ons nu iets anders overwegen. Siçiliën is in deze stant, daar in het heden staat, uw deucht en dapperheit niet waerdig. Vertrek voor een korte tijt. Maak dat de Koning niet gedwongen word u oprechtelijk in deze gevarelijke stant zijner zaken te beschutten, of boosaardiglijk u aan zijn vijanden over te geven. Hy heeft tot noch toe in dier voegen tegen u gezondigt, dat hy verontschuldigt kan worden. De gewoonte is, dat men of de dootslag moet boeten, of zich voor 't gerecht daar af zuiveren: in voegen dat men zegt dat Mars zelf, Hal-

Ierhothius gedoot hebbende, voor d' Areopagus zijn zaak verdedigt heeft. Poliarchus, indien ik vertroude dat de rechtbank veilig en wettig zou zijn, ik zou u raden dat gy van zelf u voor uw beſchuldigers zoud vertonen: want daar is niets anders tegen u beſloten, dan dat gy voor de rechters zoud verſchijnen. Uw zaak is zodanig, dat gy haar ook voor ongerechtige rechters zoud konnen verdedigen. Maar uw vijanden, van haat en boosheit aangeprikkelt, zouden d'uitſpraak der rechters niet verwachten. Zy zouden, of door belaging, of door gewelt, hun boosheit uitvoeren. Ik ſchrik van daar af te ſpreken. Poliarchus, vertrek ſlechs. Laat niet toe dat dit eilant in 't geheel verfoejelijk zy. Poliarchus antwoordde dat hy, zo 't in zijn macht was, vertrekken zou: dat dit ondankbaarſte lant, na zo veel weldaden, niet minder, dan een veilig vertrek, aan hem kon geven, en dat hy zich op de Koning, die zulks niet verdient had, te minder vergramde, om dat hy zag dat het geval hem parſte zich voor zijn vijanden te buigen.

Men begon dan onder hen t'overwegen, door welke middelen hy veiliglijkſt uit het eilant zou geraken. Men vond geraden dat hy zich in boerſche kleden zou kleden. Arſidas had een gemalin uit het lant van Brucien, en kon dieshalven hem, zonder enig nabedenken, van Meſſana aan zijn behuwde vader overzenden. Hy nam dan aan Poliarchus, in zijn ſchip geſcheept, in Italien over te voeren. Wijders, Timoklea zeide dat zy middel had om, door een ſchrandere liſt, zijn aangezicht, in zijn vlucht, te veränderen. Op de grenzen van Panormus, zeide zy, was een rover, die door een geeſtige loosheit lange tijt de ſtraf ontſnapte. Hy had een drievoudig aangezicht, gelijk d' oude wijven van Geryon verhalen. Zy, dit gezegt hebbende, borſt in een matig gelach uit, voor zo veel de zedigheit in deze droevige ſtant toeliet. Hy was, vervolgde zy, een man van middelbare ouderdom, klein en dun van baart.

baart. Maar hy had altijt by zich twee pruiken, daar twee baarden aanhingen; d'een oud en grijs, als van een oud man, en d'ander donker, daar meê hy de rol van een jong man vertoonde. Hy wist deze pruiken zo kunstiglijk aan te zetten, dat niemant zijn aangezet momtuig, en niemant zijn vermomt aangezicht kon merken. Men zag hem dieshalven nu oud, dan jong, en dan zodanig, als hy warelijk was. Hy, met deze veränderlijke gedaante zijn rovery plegende, was in dezer voegen niet alleenlijk vry van de straf, maar bleef ook lange tijt buiten vermoeden. Want als hy, onder de schijn van jongeling, zijn rovery gepleegt had, verscheen hy als een oud man aan de genen, die hem zochten, en bedroog hen weêr onder de gestalte van een jongeling, zo hy onder de gedaante van een oud man zijn misdrijf gepleegt had. Mijn vader had toen de bestiering over dit lantschap. Hy, met de schranderheit van dit loos Chameleon veel moeiten gehad hebbende, ving hem eindelijk, en sloeg hem, volgens zijn verdiende straf, aan 't kruis. Doch hy, over dit schrander bedrog verwondert, dat de natuur zo wel geleek, beval dat men deze pruiken in zijn huis zou bewaren. Ik zal hen halen, zo gy het goet vind; en wy zullen hen Poliarchus aanzetten.

Zy wachtte niet zo lang, tot dat iemant ja zeide; maar vertrok terstont uit het hol. Na dat zy een korte tijt wech geweest had, quam zy weêr, met deze twee momtuigen, van de welken 't een het aangezicht zeer out, en 't ander het zeer jong maakte. Men deê Poliarchus voort een van deze beide aan; en hy, van spijt op zijn tanden knarssende, om dat hy zich, tot zijn behoudenis, genootzaakt zag eens anders, en noch eens rovers aangezicht aan te nemen, was in een ogenblik zo verändert, dat hy Argenis zelve had konnen bedriegen. Zy, met deze gevoeghelijkste list hem geluk gewenscht hebbende, baden hem voort dat hy de zelfde zou gebruiken. Timoklea beloofde ook dat zy in de

volgende nacht bequame kleding aan hem zou brengen. Want men ſtemde dat hy in deze ſchuilhoeken ook in onbekent gewaad moeſt wezen, op dat hy, zo enigen by geval uit nieusgierigheit derwaarts quamen, door zijn momtuig vry en veilig, naar de naaſte velden zou mogen vluchten. Toen zy vaerdig ſtonden om te vertrekken, riep Poliarchus Arſidas ter zijden, en verontſchuldigde zich by Archombrotus en Timoklea van dat hy met hem alleen wilde ſpreken, daar af d'oorzaak was dat hy, als een zeer getrou vrient, al 't geen wiſt, dat tuſſchen hem en Argenis omging. Hy verzocht dieshalven vriendelijk aan hem, dat hy de moeite zou doen van zo haaſt, als hem mogelijk was, by Argenis te gaan; en zeide dat hy meer om haar, dan om zich zelf bekommert was; dewijl hy wiſt dat zy zijn verlies overmatiglijk zou bewenen, en dat het valſch gerucht, van dat hy geſneuvelt was, haar tot wrede en uitterſte raden zou konnen drijven. Hy verzocht wijders, dat Arſidas, zich by Argenis vervoegende, haar in haar druk zou trooſten, en hem, in 't leven, en gezont zijnde, niet als doot bewenen: daar hy byvoegde, dat hy, zo de goden een gewenſchte uitgang aan hem gaven, haar bevelen op de ſtrant van Italien zou verwachten, of, indien zy 't beval, voor haar verſchijnen, hoe gevarelijk dit beſtaan ook voor hem zou wezen. De tijt liet niet toe meer aan Arſides te zeggen; en hy wilde ook niet meer aan hem bevelen. Arſidas beloofde dat hy dit alles met grote naerſtigheit zou uitvoeren: doch dewijl het alreê avont was, zo ſtelde hy, op Timokleas aanrading, en Poliarchus goetvinding, zijn reis uit tot aan de volgende dag. Zy zouden, na dat het avontmaal gedaan zou zijn, weêr by Poliarchus keren, met de kleding, die deze Juffrou aan hem belooft had. Poliarchus at ondertuſſchen, doch zeer weinig, van de ſpijs, die Timoklea meêgebracht had; en Arſidas, met hem geboert hebbende, om hem van 't gevoel der tegenwoordige qualen af te trekken, zeide

tot hem: Waaröm zijt gy droevig? dapper Helt; dewijl dit hol, en deze geleende kleding u van uw vijanden beschut? Gy alleen, gy wijkt voor veel. Maar alle de goden schaamden zich niet te vluchten, toen zy van een enige Tyfeus vervolgt wierden. Zy zouden misschien hem ook niet ontkomen wezen, zo Egipten hen, van schrik trillende, niet in de gedaante van lelijke beesten verborgen had gehouden. Zie hier met hoe grote stoutheit Nikopompus, uw grote vrient, van hun vrees bewust, deze goddelijke aangezichten met snuiten en snavels overtrokken heeft. Hy gaf toen aan hem een boek, daar verscheide gedichten in stonden, en wees, toen hy wech zou gaan, met zijn vinger aan hem deze regels, op dat hy hen zou lezen:

Toen Tyfon, door zijn kracht, had berg op berg gekant,
De hemel en 't gestarnt bereikte met zijn hant;
Men wist niet wat men zou. Jupijn moest zellif zwichten.
Apoll', vol vrees en schrik, liet vallen al zijn schichten.
De gaffel Mars ontviel. Meduse, aan Pallas schild,
Dat schriklijk aangezicht, van schrik en vreze trild'.
Hun bloet bevroos van angst. Een droeve bleekheit spreidde
Zich op hun aangezicht. 't Gestarrent niet verbeidde
Zijn rechte tijt en stont; maar, in zijn loop gestoort,
Vlood voor dit wreed gedrocht, en voor deez' misgeboort.
Maar d' Atlas scheen alleen de Goden toe te neigen,
En niet te zijn vervaert voor Tyfons gruwlijk dreigen.
Hy baande een effe weg voor 't goddelijk getal,
Van zijne hoge kruin, tot in het diepe dal.
De Goden deur deez' weg uit hunne Tronen zakten,
En, ademloos byna, zich bergden in de vlakten.
Hun vlucht was evenëens gelijk een snelle vliet,
Die van het hoog gebergt in diepe dalen schiet.
Onwijslijk deed gy, Goôn, dat gy u liet bekoren
Van haar, van wien deez Reus, en gruwel is geboren:
Dat gy, onnozelijk, haar overgaft uw macht,
Die dit verwoed gedrocht ter werr elt heeft gebracht.

Gelijk het blode vee, verrascht en ingenomen
Van angst en grote schrik, voor alles schijnt te schromen,
En daatlijk kiest de vlucht, om zo de doot t'ontgaan,
En, na een lange loop, ten lesten stil blijft staan
Met open oog en oor, om naar gerucht te luistren.
Zo hun scherphoorend oor iets ritslen hoort, of snuistren,
Zy vatten weêr hun pad, en kiezen 't bosch voor 't best,
Op hoop van vry te zijn in 't bomige gewest.
En schoon de schrik, en angst, die hen heeft ingenomen,
Alleen uit ydle waan, en logen is gekomen,
D'inbeelding van 't gevaar, dat hen het hart beknelt,
Veel groter, dan zy is, hen volligt, en versnelt.
Zo ging 't ook met de Goôn, en 't goddelijk geslachte,
Dat niets ter werrelt voor gewis en veilig achtte.
Zy vloden van 't gebergt, en van de heldre stroom.
Geen holen konden hen bevryden van de schroom.
't Was all' by hen verdacht. De schrik, die hen deê vrezen,
Bevond de duistre nacht geen duisterheit te wezen.
Ter plaatze, daar de Nijl, die wonderlijke vliet,
Deur zeven beeken in den Oceanus schiet:
Daar 't menschelijk geslacht het vuur eerst heeft verkregen,
En d'eersten op der aard hun ziel, en hun bewegen,
Toen zy, van stukken aard, door Febus felle brant,
Verkregen hunne ziel en menschelijke stant:
Daar vestten zich de Goôn, vermoeit van all' hun vluchten,
En meenden vry te zijn van hun gekerm en duchten.
Maar ach! 't was al vergeefs. Hun ruste wierd gestoort.
De schrik beving hen weêr, vermits men daar steets hoort.
Veel Bosch- en Berggoôn, die, door hun yslijk brullen,
En schrikkelijk getier, een yders oor vervullen.
Niet verr' van d'eene beek, die Farus is genaamt,
Was een onnooz'le kud in 't velt by een verzaamt,
Die, onbekent waarom de Goôn zo haastig vloden,
Door 's harders zoet gefluit ten stalle wierd ontboden:
Vermits de lammeren, byna verstikt van dorst,
Verlangden naar de melk, en 's moeders volle borst.

Jupijn, die zijn gezicht aan alle zijden wendde,
Van toeverlaat berooft, gedompelt in elende,
Aanziende deze kud, die, zonder schrik, of vrees,
Gewillig henen ging daar 's harders fluyt haar wees.
O zaal'ge kud! sprak hy, bevrijd van deze vlagen,
Die, zonder onderscheit, Jupijn zo deerlijk plagen;
Is 't mooglijk dat het lot op my zijn gramschap schud,
En dat deez' wrede Reus geen macht heeft op deez' kud?
Wijk, Godheit, wijk van my, 'k verlaat de hoge tronen,
Dewijl de vrede en rust d'onnozelheit bewonen.
Zo haast hy, door deez' reên, zijn Godheit had veràcht,
Wierd hy bedekt met wol, en met een schape vacht.
Twee hoornen wiessen uit het godlijk aangezichte
Van hem, die eertijds hel, en hemel wetten stichtte,
Aan d'aarde, naar zijn wil, of vrede, of oorlog gaf,
En al, dat leven heeft, beheerschte met zijn staf.
En wie verwondert zich dat Tyfon is bedrogen,
Dewijl d'onnoz'le kud tot liefde wierd bewogen,
En 't nieugeschape schaap eerbiedigheit bewees?
Apollo deze list, en grote loosheit prees;
Maar mits hy niet begeerde op aard' te zijn begraven,
Nam hy de pluimen, en de wieken van een raven,
En vloog, tot drie maal toe, voorby al d'andre Goôn,
Om, door zijn voorbeelt, hen tot deze daat te noôn.
Men hoorde en zag hem klaar, en ellik wierd bewogen,
Om, tot zijn zekerheit, een andre schijn te togen.
Het land van Memfis, dat aan klare beeken leid,
Was met gedrochten, niet met Goden, overspreid.
Die, mits uit bloheit hun veràndring is gereze',
Noch voelen in hun ziel een kille schrik en vreze;
Dat hen belet de noot, daar meê wy zijn belaân,
En onze droeve stem en zuchten te verstaan.

TIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Arsidas spreekt, met Archombrotus, zeer voortreffelijk, by deze gelegentheit van Poliarchus ramp, in Timokleas tuin, van de genen, die door hun aart, deucht en wetenschap uitmunten; hoe klein hun getal is, en hoe groot een onbeschoftheit het is hen weinig t'achten.

ARchombrotus en Arsidas wandelden ondertusschen, dewijl d'avontstont niet onäangenaam was, in Timokleas tuin, daar zy van verscheide zaken spraken, en, by gelegentheit van Poliarchus ongeluk, van de genen, die door hun natuur en deuchden uitsteeken: hoe zelden deze gesteenten onder de menschen gevonden, en hoe dikwijls zy van de genen veracht worden, die, hoewel tot dienstbaarheit geboren, echter deurgaans over de vrije menschen gebieden. Terwijl zy van deze dingen spraken, wierd Arsidas door d'yver ter deucht, en door de grote afkeer van de tegenwoordige dingen in dier voegen vervoert, dat hy met grote heftigheit aanwees, dat men d'uitsteekende mannen niet zonder boosheit en gevaar smadelijk kon handelen; daar hy byvoegde, dat het een zeer schadelijke aart van onbeschoftheit was, hen niet te verheffen, en door vergeldingen van 't gemeen aan te lokken. Het geval, zeide hy, heeft nu alles in dier voegen verkeert, dat het onder veel volken byna een bewijs van een deuchdelijk gemoed is, uit de hoven verdreven, of daar in weinig geacht te worden; zo begerig zijn de voorspoedigen in hun onbetamelijke gebreken, om de deucht machteloos te maken; als of zy haar in macht zouden overtreffen, zo zy door hun verwaantheit haar, behoeftig, of verwarcloost zijnde, de voet op de nek zet-

zetten. Archombrotus, of om met d'uitlokking van Arsidas wijsheit zijn geest t' onderwijzen, of om de zaak der Koningen te verdedigen, zeide hier op, dat hy, zo veel Poliarchus ongeval aanging, zo groot een baldadigheit van 't geval versoeide: doch dat het echter geen wonder was dat de Koningen, door zo veel zorgen afgemat, en lasten uitgeput, somtijts de genen, die van ongemeen verstant waren, voorbygingen: dat het niet dienstig zou zijn, dat de voortreffelijke mannen aan anderen tot een last waren, en dat alle naturelijke gaven met gemene inkoomsten verzien wierden. Hy voegde'r by, dat de verstanden, over de welken wy ons zo zeer verwonderen, dikwijls onnut aan de Koningen zijn, en niet tot het gebruik der zaken geschikt konnen worden; gelijk enige vruchten, die, hoewel aangenaam om t' aanschouwen, door hun onaangenaam, of schadelijk sap, zo men hen tot spijs wil gebruiken, onbequaam om t'eten zijn. Arsidas, zich vernoegende met door een glimlach deze verdediging te verächten, vertoefde zo lang met daar op t'antwoorden, tot dat uit Archombrotus aangezicht bleek, (dewijl hy zijn ogen op hem gestrekt hield) dat hy tegengesproken wilde wezen. Koomt gy, zeide hy, met de zorgen der Koningen te voorschijn? Als of zy niet hun voornaamste vlijt behoorden aan te wenden, om zodanige mannen by hen te hebben, die in deze eeuw zo zelden voorkomen, dat gy de lantaern van de geen niet zoud veröordeelen, die op de volle marckt een enige zocht. Maar de gemene stant zou de kosten niet konnen dragen. O dwaze voorzichtigheit! Men zal dan weinig voor de vogeljacht zorgen. De stal zal dan niet vol van dartele springhengsten zijn, gelijk in 't heir der Sybariten. Men zal dan het getal der jachthonden niet weêr konnen vervullen, als een van hen door 't wild zwijn doot gebeten word. Zy achten 't, zeg ik, ondienstig deze dingen na te laten, die niet meer tot gebruik, of vermaak der Vorsten, als tot een vertoning van

van hun pracht en heerlijkheit, ſtrekken. Men ſchept vermaak in zo zware koſten te doen, en dat zo veel ongeachte menſchen van de gemene ſchatkiſt leven. Maar men kan de voortreffelijke vernuften zwarelijk uitkiezen. Hier word men aan de ſpaarſaamheit gedachtig. Hier heeft de gemene ſchatkiſt gebrek, of eerder, Archombrotus, hier heeft men gebrek van verſtant. Genomen dat de Koning zelf hen niet bemint. Beſluiten wy in onze ſchatkiſten alleenlijk die dingen, de welken door een ingebore genegentheit aangenaam aan ons zijn? en ook niet de genen, die zulks door hun waarde verdienen? De Koningen zijn ook niet zo naau gehuisveſt, dat zy, zo zy een afkeer van de ſamenſpraken van dusdanige lieden hebben, of hen vrezen, hen niet uit hun tegenwoordigheit konnen doen, en hen als een verborge voorraat ter zijde houden. Gy hebt ook, Archombrotus, over de menigte niet te klagen. Men zal zeer weinig vinden, hoe naaukeuriglijk men ook zoekt. Wie ſtelt gy dan, ſchoot Archombrotus hier op toe, in dit getal? Indien wy, vervolgde hy, de gehele zaak bredelijker, en buiten dit geval van Poliarchus, overwegen, zo zal ik hier vooreerſt geen anderen uit de kunſten en oeffeningen vorderen. D'een is vermaart in paerden te temmen, d'ander in de vechtkunſt. Dezen hebben met ſchilderen, of met zingen naam en achting voor zich verkregen. Die is bekent om zijn ervarentheit in huizen te bouwen, of in de wateren tot ſpringbronnen af te leiden, of in enige andere kunſt, daar in hy, of door eige vernuft, of door dat van d'eeuw, uitmunt. Dat men hen terſtont koop, op hoe hoge prijs zy ook zich zelven ſtellen, zo men hen niet tot laeger prijs kan bekomen. De voortreffelijkheit van de koop zal de kunſtenaar aanprijzen, en de roem van de bezitter verheerlijken. Maar ik begeer geen anderen, dan die voortreffelijk zijn: en die, gelijk ik gezegt heb, zeer weinig gevonden zullen worden. Laat ons nu van de dingen ſpreken, die in hoger waarde zijn, te weten

de

de kunsten van d'oorlog en vrede; waarom laten wy af van meer voor hen te bieden? dat is, voor zodanige menschen, die of door hun dapperheit, of door hun geleertheit bekent zijn. Ik vorder geen roekeloze menschen in de wapenen, en geen gemene geleertheit tot deze vergeldingen: Maar zodanige Veltöversten, welker krijgsdrift door reden bezadigt is, of die van 't geval begunstigt zijn; en voornamelijk de genen, die eer en achting, en in de zaken van d'oorlog dikwijls in der daat grote dingen, met breet gerucht, uitgerecht hebben. Wat de geleerden aangaat, de voornaamsten van hen munten in dier voegen uit, dat deze fakkels aan geen anderen, dan aan d'onkundigen, verborgen zijn, en in de werrelt naauwelijks het getal der Musen konnen uitmaken. Sommigen van hen zijn wel tot de handel der gemene zaken bequaam: maar dewijl de gemene staat deze weldaat der goden niet kan gebruiken, zo hebben zy, in hun eige bekommernissen hun leven verslijtende, geen middel om door 't gebruik, en door d'oeffening beschaaft te worden. Wat d'anderen betreft, die tot de boeken alleen geboren zijn, indien iemant hier in onkundig wil blijven, wat zy by de tegenwoordigen, en by de nakomelingen vermogen, als zy, of uit haat, of uit gunst, het gerucht onder de menschen verdelen, en de genen, die hen in hoge achting houden, met vooröordeel en eenzijdigheit voor in neemen; hy is waerdig dat hy deze ramp beproeft.

Wy zijn, Archombrotus, in dier voegen gestelt, dat yder trek en genegentheit tot enige oeffening heeft: en wy zijn in die zaak, die wy goetkeuren, of oeffenen, over de genen verwondert, die uitsteeken. Denk dan dat de voornaamsten in de kunsten, geleertheit, en wapenen, (want dit zijn gemenelijk de dingen, van de welken de geesten der menschen getroffen worden) gelijk de starren in de hemel, by enig Vorst te zamen zijn gekomen. Hoe ruchtbaar zal dat Hof deur de hele

hele werrelt woeden? Wie zal geen kennis daar af hebben? of het zelfde niet, als een heiligdom, met ontzach en siddering eren, om dat hy daar zijn god heeft? Wat voordeel zal de Vorst zelf niet van deze naerstigheit trekken? Hoe verre zal hy de menschelijke staat overtreffen? Hoe zal hy, terwijl hy noch leeft en gezont is, zich geheiligt en vergood gevoelen, veel zekerder, dan als zulks door balsemen geschied, en als d'arent tot zijn houtmijt uitvliegt? Hy zal met toejuighing van alle menschen zegepralen. Zy zullen de beste spijs op zijn tafel, en zijn rijkste roof op de volken wezen, die hy, gelijk bloemen, tot een krans om zijn hooft, vergadert zal hebben.

Zeker, zeide Archombrotus, een wenschelijke wensch, zo de menigte der bezigheden, en de verscheide pogingen der gener, die de vrienden der Koningen zijn, hoop hier toe gaven. Ja die voortreffelijke mannen, van de welken gy spreekt, konnen niet alle met gelt gekocht worden. Wijders, veel van de genen zijn, gelijk zy behoren, en gelijk gy wenscht, in gunst en aanzien in de hoven der Groten: in voegen dat de genen, die van dusdanig geluk voorby gegaan zijn, eerder over 't geval, dan over de Koningen, hebben te klagen. Ik heb, zeide Arsidas toen weêr, nooit gelooft, Archombrotus, dat deze onze voortreffelijke beschouwingen met de hoogste voorspoet tot volkome uitwerking gebracht konnen worden. Maar gelijk de wijsheit, hoewel zy in d'uitvoering van zaken niet zo groot is, als zy wel met een afgescheide gemoed bevat word, nut en dienstig is, zo zal 't ook hier in, voor zo veel de staat der zaken, en 't geval zullen toelaten, zeer nut zijn, dat men het voordeel van zulk een grote nuttigheit niet verzuimt: op dat, zo niet alle, ten minsten zeer veel door dusdanige weldaden naar 't Hof gedreven mogen worden. Wat dit aangaat, dat gy zegt dat de hoven der Koningen nooit gantschelijk van mannen, die voortreffelijke geesten hebben, berooft zijn;

zijn; ik ben hier in niet geheellijk tegen u. Maar hoor, Archombrotus. Daar is, gelijk de Ridderschap, zeker middelbaar slach van verstanden, die schrander, en tot d'uitvoering der menschelijke zaken bequaam zijn, maar die echter niet in d' eerste staat, daar af wy zo heerlijk spreken, gestelt konnen worden. Daar is, om zo te spreken, een grote voorraat van dusdanige menschen. Ik ontken niet dat dezen dikwijls aan de hoven komen, en dat zy, tot staat gevordert, door deze geleende stralen van glans en waerdigheit in dier voegen blinken, dat zy voor wonderwerken van de naaukeurige natuur geacht worden; gelijk de valsche gesteenten somtijts door de kunst, en door 't gout, dat hen omringt, een licht ontfangen, 't welk met dat van de besten gelijk is. Naerstig te zijn, niets onvoordachtelijk te spreken, zich tot d'arbeit te gewennen, de schijn van wijsheit te vertonen, en d'onnozelheden van zijn geest te verbergen; dit is somtijts het enige, 't welk men in deze Groten verheft, hoewel daar toe geen groot vernuft verëischt word: in voegen dat zonder gebreken te zijn by hen voor deucht word genomen, en een weinig voorzichtigheit voor een gehele zee vol wijsheit gehouden; terwijl veel d'oeffening, en 't beleit der zaken, daar door de zodanigen in de burgerlijke bezigheden veel vermogen, voor natuur, en schranderheit van vernuft nemen. Ik wil echter de zodanigen niet van hun lof beroven. Tot zodanig een staat geraakt, en door onderwijs opgeklommen te zijn, is een grote zaak. Maar zy zijn niet van 't getal der gener, van de welken wy spreken.

Ik weet dat'er, behalven dezen, gelijk gy zeide, somtijts vernuften van deze eerste en hoogste staat by de Vorsten komen, en in de verhandelingen der zaken gebruikt worden. Want Poliarchus verkeerde in 't hof; en gy, voortreffelijk jongeling, ik schroom niet u onder deze verçieringen der natuur te tellen. Meleander heeft ook Kleobulus en Eurymedes, die onder d' uitsteekentsten getelt mogen worden. Ik acht echter de hoven

hoven der Koningen daarom niet rechtvaerdig, of gelukkig, dat zy uit het klein getal der voortreffelijkste mannen somtijts enige zeer weinigen ontfangen. Men zal veel meer konnen noemen, die van hen versmaad zijn, ja dien men gewelt aangedaan heeft: in voegen dat de billijkheit van mijn klachten klarelijk zal blijken. De schult daar af is somtijts by de Koningen zelven, als zy geen vermaning willen lijden, of voor de deucht schromen; somtijts by de genen, die by de Koningen zijn, als zy van natuur woest, door 't geluk onachtsaam, of door voorspoet verwaant zijn geworden. Hier koomt noch by, dat veel der Groten wanen dat iets van hen afgaat, als iemant, buiten hen, of de hunnen, rijker uit het hof scheid: in voegen dat zy, de deucht verwarelozende, door de menigte der gener, die van hen afhangen, de geest van de Vorst, die somtijts onkundig is, naar hun believen schikken en voegen. Warelijk, zy zouden geheel anders doen, zo zy hun meester oprechtelijk, en zich zelven (zo help my God) wijsselijk beminden. Want wat is'er heerlijker, als menschen, tot verçiering van hun eeuw geboren, op de kosten van 't gemeen aan hen te verbinden? dewijl zy twijffelen zullen; of zy meer aan de Koning verplicht zullen zijn, of aan de genen, die hen tot dit geluk verheven hebben. Zeker, ik lach dikwijls met de dwaasheit der gener, die niet trachten dit lof, 't welk hun wellusten en rijkdommen overleeft, en dat aan geen anderen toegestaan word, dan die gratiglijk daar naar pogen, uit de geleertheit trachten te halen. Want gelijk men geen behagen in de geleerden schept, die met gelt bekocht worden om de genen te verheffen, die zulks niet verdienen; zo acht ik de genen zeer billijk en rechtvaerdig, de welken niet willen dat men een walghelijke en verwaande, of ook onkundige deucht, (dewijl zy onkundig in de geleertheit zijn, voor zo veel hen aangaat) aan hun achting en naam zal bewijzen.

Indien zy geen vermaak in de honig dezer byjen scheppen, ten minsten moeten zy, door smaat of verach-

achting, hun angels niet tergen. Hoe dikwijls is 't gebeurt dat een enige, of in de geleertheit, of in d'oorlogshandel ervaren, het ongelijk, hem alleen aangedaan, opentlijk heeft gewroken? Hoe dikwijls heeft een alleen verwonnen, of zijn tegenstrevers doen wijken? Veel volken zijn gewent zich zelven, gelijk slachtöffers, aan hem op t'öfferen. Dit voorspook zy verre van ons. Och! dat Siçiliën Poliarchus gramschap nooit gevoelt! Hy was vrijwillig by de Koning: in voegen dat het misdrijf zo veel te zwaarder is, om dat wy niet alleenlijk niet naar deze deucht hebben getracht, maar haar ook niet konden verdragen. Ik weet niet op wat wijze Meleander zich by de verstandigsten zijner Groten, en voornamelijk by Ibburanes, die, gelijk men zegt, heden hier zal komen, zal konnen ontschuldigen: want hy, van buiten inkomende, zal, volgens 't recht van zijn ampt, en zeer gemeenzaam by de Koning zijnde, Meleander onbeschroomdelijker over dit voorval darren beschuldigen.

Elfde Hooftdeel.

Inhout.

Terwijl Archombrotus en Arsidas in hun aangevange gesprek voortgaan, maakt een menigte van boeren een groot gedruis aan de poort. Timoklea siddert van deze onverwachte vrees. Archombrotus, die van deze boeren voor Poliarchus aangezien word, trekt spoediglijk zijn zwaert. Maar Arsidas weêrhoud hem, die op de menigte wil invallen, en maakt dat Archombrotus zich in de bewaring dezer boeren begeeft, om, zo haast het dag zou zijn, gezamentlijk naar de Koning te trekken.

HOewel Archombrotus deze dingen goetkeurde, zo zou hy echter liever gewilt hebben dat Arsidas

niet zo lang in dusdanige redenen geweeſt had. Hy zou liever uit hem hebben willen horen naar welke zeden de Siçiliërs leefden, en welke bezigheden meeſt in 't hof bloeiden. Want dewijl hem heugde dat hy Poliarchus de voornaamſten, die door hun deuchden, of gebreken bekent waren, had horen noemen, zo was hy zeer begerig om enig verhaal, 't welk hen aanging, te horen. Hy dan, horende dat Arſidas Ibburranes genoemt had, vatte deze gelegentheit by 't hair. Wie is, zeide hy, deze man, en welke deuchden maken hem zo prijſſelijk by u? Hy is, antwoordde Arſidas toen, in Lydiën geboren, en door liefde alleen met ons vereënigt, die van Meleanders beleeftheit naerſtiglijk aangequeekt is. Voorts, hy is waerdig dat alle volken hem tot hun burger wenſchen. Hy is uit d'oude adel der Lydiërs, en, hoewel in de bezigheden opgevoed, heeft, door zijn oeffening en naerſtigheit, zijn gemoed met ſchranderheit en voorzichtigheit verzorgt; en, van zodanige middelen verzien, die tot alle ampten eerlijk en dienſtig zijn, begaf zich, noch jongeling zijnde, tot die ampten, de welken de voortreffelijkſten in de dienſt der goden zijn. Hy quam echter een weinig ſpader, dan zijn vrienden gehoopt hadden, tot de prieſterlijke ſtaat, daar toe hy, volgens het gevoelen van veel menſchen, van zijn tedere jaren toegeſchikt was. Maar de waerdigheit eerder te verdienen, dan de zelfde te bezitten heeft tot zijn roem en heerlijkheit geſtrekt. Hy wierd ſedert tot de rechtbanken, gezantſchappen en andere ampten gebruikt. Vraag niet met wat beleit. Zijn gerucht van billijkheit en zachtmoedigheit is overäl gelijk geweeſt. En hoewel hy in zijn heerlijke toeruſting, en in zijn quiſting aan de behoeftigen alle zijn middelen deurbracht, zo was echter zijn oprechtigheit zo groot, dat hy niet alleenlijk van lantdievery vry was, en de vonniſſen niet verkocht, (ſchoon het nu voor een grote deucht geacht word van deze gebreken vry te zijn) maar dat hy ook niet zijn vrij-

vrijheit voor d' aangebode geschenken der Koningen, daar anderen ten hoogsten naar trachten, wechgeschonken heeft. Zijn geest is te gelijk vrolijk en streng, naar dat hem deuchden, of zonden voorkomen. Wat de geleertheit aangaat, dewijl zy hem bemint heeft, zo versmaad hy in zijn hoogste staat haar niet zodanig, of hy geeft noch aan haar een vrije toegang in zijn vertrek, en vertoont daar na, met een zeer vrolijke geest, wat zy tot hem gesproken heeft. De genen dan, die door de hoge en onschuldige lauweren boven de snode bekommernissen der verderffelijkheit gestegen zijn, nemen hun toevlucht tot hem, als tot Apollo; en op dat niet zou schijnen dat de goden iets aan hem hebben geweigert, zo hebben zy de genen, die hem in maagschap de naasten zijn, in zachtigheit van zeden, en in vriendelijkheit zodanig gelijk gemaakt, dat men zijn geheel geslacht voor een tempel van zachtmoedigheit zou aanzien: ja de voorŏuders van zijn stam hebben, tot een goet voorteeken, honigbyjen in hun wapen gestelt, aan de welken, naar verdiensten en naar gelegentheit van tijt, noch angel, noch zoetigheit ontbreekt. Voorts, hy heeft nu drie dagen lang by Lykogenes geweest, om met hem van de voorwaarden der vrede te handelen, en, deze zaak afgedaan hebbende, word heden van de Koning verwacht.

Het vermaak van dit gesprek had hun redenen tot in de nacht uitgestrekt. De spijs, door Timokleas bestelling op de tafel gezet, had alreê de genoden ter maaltijt geroepen; en zy, als in voorspoet, (want zy vertrouden dat men Poliarchus veiliglijk zou konnen wechvoeren) begonnen adem in hun bekommernissen, terwijl zy smakelijk aten, te scheppen. Men dronk malkander de meêdrank toe, toen een menigte van boeren, met een zeer gevarelijk gebulder, groot gedruis aan de poort maakte. De deurwachter verzocht van deze verwoede menschen, die ingelaten wilden wezen, dat zy zo lang zouden wachten, tot dat hy be-

 scheit

ſcheit aan zijn Juffrou gebracht zou hebben. Maar zy antwoordden met een ſmadige wenk, dat zy met laſt en bevel quamen. Zy, dit zeggende, ramden ylings de deuren ter aarde, en quamen met grote woede inbarſten. Zy hieven ook met grote verwaantheit hun geweer op, 't welk yder naar zijn ſtaat, of naar dat het hem voorgekomen was, meêgenomen had; want niemant van hen had behorelijke wapenen. Zy traden in d'eetzaal. Timoklea wierd van een ſchichtige ſchrik overvallen. Maar Archombrotus en Arſidas, van de tafel opſpringende, en van hun dienaars hun zwaerden ontfangen hebbende, trokken hen ylings uit, om, indien zy van deze woeſte hoop aangetaſt wierden, niet ongewroken te ſneuvelen. Deze gemene beroerte ſproot hier uit, dat zekere vrou uit het geburig dorp, in die dag in Timokleas huis zijnde, en Gelanorus ziende, die zy niet kende, vraagde hoe hy genoemt wierd, en verſtond dat hy Poliarchus dienaar was. Men vierde toen Ceres vierdag; en uit de geburige huisjes waren veel boeren in het dorp, dat Fthinthia genoemt wierd, te zamen gekomen. Deze vrou, weêr by de haren gekeert, en zich by de genen, die in 't ronde te zamen zaten, gevoegt hebbende, verhaalde roekelozelijk, dat zy Poliarchus dienaar gezien had. Een der byzijnden, dit horende, zeide hier op: wat weet men of Poliarchus zelf daar niet heimelijk in bewarenis is? Daar was terſtont een ander, die, een ſtouter raat opwerpende, met grote verwaantheit zeide, dat men 't onderzoek van zulk een ernſtige zaak niet moeſt verzuimen, en dat het aan 't geheel dorp tot misdrijf zou ſtrekken, zo Poliarchus in hun grenzen verborgen was. Dit gevoelen was alreê in veel deurgedrongen, toen zy, door 't gerucht aangemaant, 't welk de dingen dikwijls groter maakt, dan zy warelijk zijn, van deze zaak niet als twijffelachtig ſpraken, en die men onderzoeken moeſt, voor zeker en gewis verhaalden dat Timoklea Poliarchus geborgt had. Zy wilden

dat

dat men hem van daar voor 't openbaar gerecht zou voeren; en zeiden dat het geen, 't welk men te voren van zijn doot uitgestrooit had, leugen was. *Zy* onderzochten en wisten niet op welke blijken zy dit geloofden, en wie zulks aan hen gezegt had. En zeker, de gissing dezer verwoede menschen zou niet ydel geweest hebben, zo de goden dit werk niet belet hadden. In dezer voegen oordeelt de roekeloosheit en 't geval dikwijls gelukkiglijker, dan d'onzekere en kommerlijke schranderheit in zaken van groot gewicht, die tot de voorzichtigheit behoren.

De menigte, door 't gedruis en geroep der oproerigsten aangestuwt, had alreê de markt vervult, met voorneemen van de stijfste aandringer te volgen; en toen een uit de hoop riep dat men niet moest vertoeven, stuifden zy alle te gelijk op, en, het geen, dat hen eerst voorquam, tot hun wapenen aantastende, sloegen Timokleas poort open, en meenden daar Poliarchus bekomen te hebben: want geen van hen alle kende hem; en zy hadden horen zeggen dat het een jongeling van middelmatige hoogte, en vrolijk van aangezicht was; alle 't welk wel op Archombrotus paste, die, uit oorzaak van zijn vreemde kleding, hun vermoeden noch meer versterkte: want zy meenden dat Poliarchus, een buitenlandige zijnde, dus gekleed moest wezen. Zy, door deze uitterlijke schijn bedrogen, maakten een groot gejuich: en zeker, indien zy niet besloten hadden hem levendig te vangen, hy zou, van de menigte overrompelt, de schult van een ander hebben moeten boeten. Toen hy zich met zijn gelaat en geweer tot tegenweer bereidde, trad de geen, die 't beleit over d'andere boeren had, nader aan de tafel, die tusschen hem, en de gasten stond. Poliarchus, zeide hy toen, gy maakt u ten tweedemaal schuldig: dewijl gy, te voren des Konings ongenade op uw hals gehaalt hebbende, ook uw degen tegen ons trekt, die de gemene plakkaten willen uitvoeren. Leg uw geweer af, en

geef u gevangen in onze handen. Timoklea, die u zo lang by haar heeft darren bewaren, zal de zelfde ſtraf moeten uitſtaan. Toen deze een zijn reden geëindigt had, maakten alle d'anderen groot gedruis, en riepen, met een wrede en verwarde drift, dat men voortvaren moeſt. Archombrotus, hoewel hy de Griekſche taal wel verſtond, begreep echter hier af niets anders, dan dat men hem gevangen wilde nemen. Hy bedacht in dit tegenwoordig gevaar niet dat hy vraagde wat hy misdaan had; maar, van jeuchdige yver aangedreven, beſloot in 't midden van hen te ſterven. Doch Arſidas, in Siçiliën geboren, en in de taal kundig, die de boeren gebruikten, weêrhield hem, die vaerdig ſtond om op hen in te vallen. Hou op, Archombrotus, zeide hy, hou op. Waaröm wilt gy te vergeefs, in een ongelijke en onnootzakelijke ſtrijt tegen dezen uw dapperheit quiſten? zullen zy u verwinnen, die niet waerdig zijn dat gy hen verwint? Zult gy uw doot, of verwinning door deze ongeachte ſtrijt bezoedelen? Deze dreigingen hebben u niet tot hun doelwit. Zeker, zy zoeken naar Poliarchus. Hy dan, zich naar de geen kerende, die met grote verwaantheit deze menigte aanvoerde, zeide tot hem, dat'er niets wel by overyling gedaan wierd; en vraagde waaröm deze menigte dus in gramſchap uitborſt, eer zy wiſt dat of hy, of de Koning veràcht was. Hy, hier noch vleijende woorden byvoegende, zeide wijders, dat hy niet hier aan twijffelde, dat van de wenk des geens, tot de welk hy ſprak, alles afhing, en dat alle d'anderen zouden gehoorzamen, zo 't hem ſlechs beliefde hen voor een korte tijt te doen zwijgen. De geeſt van deze boer, door deze ongewone eer verzacht, die aan hem bewezen wierd, beval dat men ſtil zou zijn, niet als een hooftman, maar als een uitroeper.

Het gedruis dezer onbeſuiſden veränderde in een mompeling; en Arſidas vraagde, om welke oorzaak zo veel menſchen de wapenen aangetaſt hadden: daar

op

op deze aanvoerder antwoordde, dat zy gekomen waren om Poliarchus te vangen. Arsidas zwoer hier op in alle oprechtigheit, dat Poliarchus niet voorhanden was, en dat hy, volgens zijn beste kennis, het licht niet meer genoot: daar hy byvoegde, dat zy hun geest te vreden zouden stellen, die wel met een godvruchtige, maar echter blinde en overylende yver gedreven wierd tot de Koning te gehoorzamen. Hy vraagde of niemant onder hen Poliarchus had gekent; en zeide dat het aangezicht, voorhooft, ogen en mont van de geen, die zy t'onrecht wilden binden, geensins naar hem geleken. De zedigsten dezer boeren, Arsidas dus spreken horende, begonnen hun doling t'erkennen: maar d'anderen, hun woede hervattende, riepen dat men des Konnigs vijant moest aantasten en wechvoeren. Arsidas, lange tijt gewenkt hebbende, dat hy noch iets te zeggen had, verkreeg eindelijk weêr stilte, en, de zelfde aanvoerder stijf aanziende, zeide: zie toe dat gy niet d'oorzaak van enig schelmstuk zijt. 't Is ongeoorloft deze uitheemsche enig gewelt aan te doen. Indien gy zo hardnekkig zijt, dat gy, zelfs met den geen, die 't niet verdient heeft, ongelijk aan te doen, uw getrouheit wilt betuigen; welâan, neemt hem in uw bewarenis, doch op voorwaarde, dat gy hem niet zult boejen. Breng hem voor de Koning, zo haast als 't dag geworden is. Dat de genen, die kundig zijn, onderzoek tegen hem doen, zonder de straf, zo hy enige verdient heeft, t'ontvluchten. Bewaar Timoklea hier met zo veel wachters, als nootzakelijk is, om haar in 't vluchten te beletten, tot dat men klarelijk bespeurt dat zy onschuldig is. Gy, die macht hebt, belet uw dorplieden enig wijder gewelt in dit huis te doen. Gy zult hier door uw getrouheit tot de Koning, en uw voorzichtigheit doen blijken. De boeren overwogen deze voorstelling. Maar Archombrotus wilde niet naar Arsidas luisteren, en zeide dat hy niet gezint was zich aan hen over te geven. Zou ik, zeide hy, my aan boeren,

en verwoede menschen vertrouwen? Wat verzekering is'er in een woeste menigte, daar in, als zy aan 't hollen geraakt is, yder, zonder gestraft te worden, misdoen mag. Maar Timoklea, voor hem neêrgeknielt, vermurwde zijn trotse geest door de menigte van haar zuchten. Arsidas bewees ook met krachtige redenen, dat d'enige middel van behoudenis was, dat hy zich tot de Koning zou laten brengen. Want, zeide hy, wat vermaak is'er in te sterven? En wat troost is'er in de doot voor de geen, die dus onbetamelijk, en zonder enige roem sneuvelt? 't welk de goden believen af te weren.

Toen zy van weêrzijden deze dingen een weinig overwogen hadden, begon dit gedruis, en dit gewelt, als uit een schichtige storm gerezen, te bedaren. Want Archombrotus voegde zich naar Arsidas vermaning; en het volk geraakte in stilte; om dat het niet alleenlijk zich niet versmaad achtte, maar ook de verwinning scheen verkregen te hebben. Timoklea, haar blijschap over deze eendracht met een zeer grote miltdadigheit betonen willende, beval dat men alle de wijnvleschen te voorschijn zou brengen, en deê aan deze boeren zeer oude wijn schenken, en een kostelijke spijs, Epityrum genoemt, aan hen uitdeelen. Zy, zich in waken verdeelt hebbende, verzorgden hun wachtplaatsen. Acht van hen lagen op stro in Archombrotus slaapkamer, dicht aan zijn bedde, en ook acht voor de drumpel van 't vertrek, daar in Timoklea zich vertrokken had. D'anderen hielden de wacht in d' eetzaal, of voor de deur van 't huis, daar zy de nacht met gedurig waken overbrachten, behalven dat zy, dronken zijnde, van de slaap overvallen wierden, daar in zy zo diep verzopen lagen, dat de genen, die zy gevangen hielden, hen lichtelijk ontsnapt, of afgemaakt zouden hebben, zo zy gewilt hadden. Maar indien Archombrotus wechgevloden was, zo zou dit een dootschult in Timoklea geweest zijn, dewijl men

alle

alle gelooofst zou hebben, dat Poliarchus wechgeraakt was.

TWAALFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Arsidas boodschapt aan Argenis, dat Poliarchus behouden en gezont is, en dat hy, zo zy 't beveelt, by haar zal komen, doch onder een geleende hairpruik. Hy vertoont ook aan haar het bedrijf der boeren, en zegt dat zy een jongeling, zeer aangenaam van gelaat, en ten hoogsten getrou tot Poliarchus, in plaats van Poliarchus zelf, voor de Koning zullen brengen. Toen Arsidas naauwelijks uit Argenis vertrek vertrokken was, koomt deze onbeschaafde menigte van menschen instuiven, en voeren Archombrotus meê in 't midden onder hen.

WAt Arsidas aangaat, zy bemoeiden zich niet met hem, dewijl klarelijk bleek dat hy noch Poliarchus, noch de meester van 't huis was. Hy, met Timoklea raat gehouden hebbende, vertrok zich, om te rusten, in dit vertrek, daar in de toegang tot Poliarchus was, en, de deur gegrundelt hebbende, klom af in 't hol, dat daar onder was, om aan Poliarchus die klederen te brengen, de welken zy voor hem bereid had. Poliarchus, Arsidas alleen ziende, begon, als met het voorteeken van enig quaat, te vragen, waarom Archombrotus, en waarom Timoklea niet by hem waren. Hy verhaalde toen aan hem de woede der boeren, en Archombrotus gevaar. Poliarchus sidderde op yder woort, tot dat hy hoorde dat Archombrotus buiten gevaar was. Hy dan, de kleding, die Timoklea

klea aan hem zond, aangedaan hebbende, verzocht ernstiglijk van Arsidas, dat hy des uchtens vroeg zich by Argenis zou vervoegen, en met de zelfde getrouheit en naerstigheit weêr by hem in 't hol keren, om 't geen, dat deze maacht zou bevelen, aan hem te boodschappen.

Toen zy een groot deel van de nacht in deze redenen overgebracht hadden, keerde Arsidas weêr naar zijn slaapkamer, om een weinig te rusten. Maar het gedruis dezer dronke lieden, en hun gesnork steurden hem in zijn slaap: in voegen dat hy, alle hoop van rust verliezende, met een gesteurt gelach deze belachelijke krijgshelden vervloekende, de voornaamsten van hen opwekte, en tot hem zeide, dat hy naar 't hof trok, en dat zy, als 't hen goetdacht, met Archombrotus hem zouden volgen. De weg van Timokleas huis tot aan het hof was twaalf duizent schreden lang. Arsidas, de zelfde spoediglijk afgedaan hebbende, trad in 't hof, toen noch weinig van Argenis gezin wakker geworden waren. Zy had de nacht in ongestuimige gedachten overgebracht, tot grote schrik en verbaastheit van Selenissa, die, aan de woede van de voorgaande dag gedachtig, en van schrik trillende, t'elkens als zy hoorde dat Argenis, vol onrust zijnde, zich bewoog, dikwijls van haar materas opstond, en met een beangste aanschouwing de staat en 't gewoel van deze elendige waarnam. Terwijl zy noch hier meê bezich was, quam Arsidas de dienaars opwekken, en verzocht by Selenissa ingelaten te worden. Zy boodschapten dit aan de staatjuffers; en een van hen, die vrijheit daar toe had, Argenis slaapkamer open gesloten hebbende, daar Selenissa zich nedergestrekt had, zeide dat Arsidas gekomen was, en met Selenissa verzocht te spreken. D'ongelegentheit des tijts, die tot de morgengroet noch niet bequaam was, overreedde haar voort (dewijl zy wist dat Arsidas zonderling lief en waard aan Poliarchus was) dat hy aan haar iets van 't geen, daar over

zy

zy in grote onrust waren, zou boodschappen. Maar wat raat? indien hy enige droevige tijding bracht, zo moest Argenis zulks niet weten. Selenissa deê dieshalven Arsidas in de naaste kamer brengen, en, haar onderkeurs naauwelijks aangeschoten hebbende, quam daar by hem. Toen zy alleen waren, begon Selenissa d'eerste dus te spreken. Ik weet dat gy koomt om iets van Poliarchus te zeggen. Weläan, zullen wy leven? Arsidas; of met hem sterven? Arsidas hield deze oude vrou niet lang in twijffeling, maar zeide voort dat Poliarchus gezont en behouden was, en dat hy van hem aan Argenis was gezonden. Selenissa, door deze blijschap verbaast geworden, trok Arsidas ylings in Argenis kamer, en, voor haar ledekant, dat laeg was, nederknielende, zonder enige omzwier te gebruiken, (dewijl d'overyling van de blijschap zulks niet toeliet) zeide: Mevrou, Poliarchus leeft; hy is gezont. Zie hier Arsidas, die dit heil aan u belooft. Argenis, door de veelheit der tranen machteloos geworden, en, toen Selenissa quam, een weinig in haar geween opgehouden hebbende, geraakte, van deze overylde troost getroffen, door deze snelle blijschap in groter gevaar, dan te voren door de droefheit. Toen zy een weinig bedaart was, hief zy zich op in haar bedde, en beval aan Arsidas, die zy met een stijf gezicht aanzag, dat hy spreken zou; en toen zy hoorde dat Poliarchus haar deê groeten, dat hy de handen zijner vijanden was ontkomen, en in een zeer veilige schuilhoek verborgen was, wierd zy in dier voegen verheugt, dat zy, noch niet t'eenemaal van alle vrees ontslagen, Arsidas dikwijls deê zweren, dat het geen, 't welk hy zeide, waar was. Hy zelf verzekerde noch dat, zo zy 't beval, Poliarchus by haar zou komen; en dat hy daar toe met een aangezette baert, en met een pruik verzien was, en klederen aanhad, die aan een man van de slechtste staat pasten. Hy verzuimde ook niet van het gewelt der boeren te spreken, die de maaltijt van de voorgaande dag ge-

gesteurt hadden: hoe zy gewoed hadden, en hoe zy weêr tot stilte gebracht waren; hoe zy een zeer aangenaam jongeling, die ten hoogsten getrou aan Poliarchus was, voor Poliarchus zelf aan 't hof zouden brengen. Argenis was niet vernoegt met dit eenmaal te horen verhalen. Eindelijk beval zy aan Arsidas by Meleander te gaan, en hem van de koomst der boeren te verwittigen, op dat Archombrotus, in zijn koomst, niet smadelijk gehandelt zou worden. Zy zeide ook tot hem, dat hy, dit uitgevoert hebbende, weêr by haar zou keeren, terwijl zy by zich zelve zou overwegen wat Poliarchus best zou doen, en waar hy vertrekken zou.

Arsidas was naauwelijks uit Argenis vertrek vertrokken, toen deze woeste en onbeschaafde menschen, Archombrotus in 't midden van hen leidende, uit het lant ter stat intraden, en aan de krijgslieden, die op de wacht stonden, en aan hen vraagden wat zy begeerden, en wat zy meêbrachten, antwoordden, dat zy Poliarchus hadden gevangen, en dat zy hem tot de Koning brachten. Zy, binnen de muren gekomen, namen voort hun weg naar de burgt, die voor hen gesloten wierd, en, van Eurymedes gevraagt wie zy waren, en wie zy zochten, antwoordden weêr dat zy naar de Koning quamen, om Poliarchus aan hem over te leveren. Eurymedes, dit gehoort hebbende, was te gelijk blijde, om dat Poliarchus leefde, en te gelijk over 't gevaar van zijn vrient bekommert, en verzocht dat men Poliarchus aan hem zou tonen. Zy wezen terstont alle met hun handen op Archombrotus. Maar d'Overste van de lijfwacht, geen naaukeurige opzicht op de geen nemende, die hy niet kende, zeide dat hy niet de geen was, die zy aan hem voorgedragen hadden: in voegen dat men aan hen, die alreê verdacht waren, beval dat zy de wapenen zouden nederleggen; vermits Eurymedes vreesde dat zy van Lykogenes toegestelt waren. Hy dan, Archombrotus voornamelijk aanziende, zeide

tot

tot hem: jongeling, wat klucht is dit? Waaröm veinst gy u Poliarchus te wezen? Hy antwoordde, dat hy dit nooit geveinst had, dat hy nooit uit eige wil met dit gezelschap in 't hof zou zijn verschenen, en dat het misverstant dezer boeren aan hem niet tot bedroch aangerekent moest worden. Terwijl men van weêrzijden dus redeneerde, quam Arsidas te voorschijn, die, op Meleanders bevel, hen alle in 't voorhof deê komen. Kleobulus, Overste in des Konings raat, sprak hen, die alreê wisten dat zy met een verkeerde quamen, uit des Konings naam aan, dat de Vorst, aan hun beweze getrouheit gedachtig, hen mildelijk zou lonen, en dat zy hun gemoed en handen tot alles vaerdig zouden houden, dewijl zy aan niemant, dan aan de goden, en aan de Koning verplicht waren. Hy, dit gezegt hebbende, bracht Archombrotus naar de Koning, gelijk aan hem belooft was. Archombrotus, met een behorelijk gelaat en buiging Meleander gegroet hebbende, sprak hem dus aan: O Koning! 't zy verre van een quaad voorteeken, dat ik dus als schuldig voor d'eerste maal voor uw ogen verschijn. Mijn hoogste wensch heeft geweest tot in uw hof te geraken. Ik heb ook met dit voorneemen mijn vaderlant verlaten, en ben naar Siçiliën, als het gelukkigste van alle landen, dewijl het u tot bestierder heeft, gekomen. Voorts, hoewel ik niet gaerne met dusdanige lieden voor uw aangezicht zou zijn verschenen, zo wil ik echter geloven, dat dit niet zonder het beleit der goden is geschied. Daar was, ô Koning, naar ik verstaan heb, niemant tot u meer genegen, dan Poliarchus, en niemant voortreffelijker in krijgslof. Waaröm zou ik dan niet roemen dat men my waerdig geacht heeft dat ik zijn staat en lot zou bekleden? En zeker, gelijk ik in kloekmoedigheit voor hem wijk, zo zal ik betonen dat hy niet naerstiger heeft geweest in u te dienen. Dit gewach van Poliarchus is geen bewijs van weêrspannigheit. Ik weet wel dat hy beschuldigt is: maar 't is geoorloft de geheugenis van de

de geen, die noch niet veroordeelt is, by u te prijzen, en te verdedigen. Indien 't u belieft mijn wapenen en handen te gebruiken, gy zult bevinden dat ik mijn leven minder zal achten, dan uw bevelen.

Meleander zag Archombrotus, deze en diergelijke dingen ſprekende, met naaukeurige ogen aan. Zijn jonkheit, en de ſchoonheit van zijn aangezicht, gelijk ook de glans zijner ogen, en zijn zedigheit, die niets droevig, noch wanſchikkelijk vertoonden, maakten dat hy, zelfs terwijl hy ſprak, des Konings gunſt verkreeg. Toen hy van ſpreken ophield, bedankte de Koning hem vooreerſt, van dat hy aan zijn hof was gekomen, met betuiging van dat hy door alle gedienſtigheden beproeven zou, dat by hem niemant waarder wierd gehouden, dan de genen, die uit de vreemde geweſten uit vrije wil hun deucht aan Siçiliën toebrachten, zonder daar toe door hun geboorte verplicht te zijn. Hy dan, te gelijk zijn rechte hant uitſteekende, reikte hem de zelfde toe, die hy, van onder eerbiediglijk vattende, met behorelijke buiging voorover, kuſte. De Koning ontfing hem daar na met omhelzing, vermits hy zeer hoge dingen van hem vermoedde. Maar toen hy naar zijn afkoomſt en vaderlant gevraagt wierd, antwoordde hy hier op niet anders, dan dat hy in Afrika was geboren; en hoewel Meleander hier op ſtijver aanhield, zo kon hy echter geen wijder beſcheit van hem bekomen. Doch toen hy naaukeuriglijker ondervraagt wierd, waar uit zijn vrientſchap met Poliarchus was geſproten, en of zy van een zelfde maagſchap en bloetverwanten waren, dan of de vrientſchap alleen hem te zamen gevoegt had, zo verhaalde hy alles aan hen, zonder iets achter te houden, als dat Timoklea Poliarchus verborgen hield.

DARTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Een nieuwe menigte van boeren, die Heraleon, verbijstert van zinnen zijnde, in plaats van Poliarchus, naar 't hof brengen. Argenis word verbaast op 't eerste gerucht van dat Poliarchus gevangen is, tot dat zy deze klucht, beneffens d'anderen, belacht. Want Heraleon, voor de Koning gebracht, valt hem te voet, en verzoekt vergiffenis, als of hy Poliarchus was. De Koning beveelt eindelijk aan hem, dat hy, van vrees ontslagen, vertrekken zal.

TOen zy daar na, onder hun boerterijen, van 't gewelt der boeren spraken, zeide de Koning, dat hy vermoedde dat, behalven Archombrotus aangezicht, en gelijke ouderdom, d'uitheemsche kleding, ook tot deze doling had geholpen, en dat deze onbedreve menschen gedacht hadden dat Poliarchus, dewijl hy een vreemdeling was, ook met een uitlandig kleed gekleed ging. Zeker, zeide Archombrotus toen, ik zal maken dat ik, uit oorzaak van mijn vaderlantsche kleding, niet meer aangetast word. Ik zal de mantel over mijn lijfrok aandoen, en de zeden der gener aanneemen, naar de welken ik mijn geest wil regelen. Wacht zo lang, zeide de Koning toen, tot dat zy u beter aanstaan, en de gewoonte d'ongewoonte van onze kleding by u goetgekeurt heeft. Wy schijnen nu noch nieu en vreemt aan u. Gy schept noch vermaak in d'oude gewoonte; en het afbeeltsel van uw volk is noch niet geheellijk uit uw geest gewischt. Maar als gy van onze aanschouwing verzaad zijt, zo zult gy verwondert zijn van dat gy zo veel van ons verschilt, en zulks niet konnen lijden.

den. My heugt noch dat ik, een jongeling zijnde, in Afrika overtrok, en met de klederen, die van d'onzen verſchilden, de ſpot dreef, en dat ik, ſedert hen door de gewoonte goetgekeurt hebbende, en weêr in Siçiliën gekeert zijnde, geen minder walging van mijn vaderlantſche kleding had, tot dat ik, de zelfde weêr gewent zijnde, haar van nieus aannam. Daar is dieshalven niets onbillijker, dan de dingen, die wy zelven niet doen, of die wy niet zien, te veröordeelen, voornamelijk als de zelfden van gehele volken goetgekeurt zijn. Want dewijl wy allengs vermaak daar in ſcheppen, zo blijkt dat zy niet door hun ſchult, maar door onze onkunde mishagen, toen wy hen voor d'eerſte maal zagen. Wijders heeft men te denken dat yder volk zijn klederen en zeden heeft, die met zijn geweſt overeenkomen, en die d'aart van 't lant u zal indrukken, zo gy de zelfde naar een behorelijke tijt en wijl aangeſchout zult hebben. Dat'er dieshalven, behalven de deucht, of zonde, niet zy, 't welk u of in uw eige volk, of in d'uitheemſchen, grotelijks beweegt. Ik zou echter, ô vreemdeling! wel willen dat hier alles naar uw zeden en gewoonten toeging.

Terwijl Meleander dus ſprak, en volgens de gewoonte der oude lieden redeneerde, ſloop Arſidas heimelijk in Argenis kamer, en prees Archombrotus, die, voor d'eerſte maal by de Koning komende, eerlijk gewach van Poliarchus had gemaakt. Maar terwijl Argenis, en Seleniſſa, haar voedſter, met grote gratigheit naar de ſtantvaſtigheit van Archombrotus, die zo even eerſt gekomen was, luiſterden, zo rees'er ylings een gedruis van dat Poliarchus gevangen was, en tot de Koning gebracht wierd. Argenis wierd hier af niet verſchrikt, vermits zy meende dat d'onkundigen van Archombrotus ſpraken. Zy dan, met enig gelach haar ogen opheffende, zeide dat zy zich van hun doling zouden ontſlaan, en dat de geen, die men tot de Koning gebracht had, een ander, dan Poliarchus, was. Een

der staatjuffers, het woort vattende, zeide dat'er geheel iets anders, dan zy meende, te voorschijn wierd gebracht; dat men alle wel wist, dat de vreemde jongeling, die de boeren meêgebracht hadden, niet Poliarchus was: dat nu uit een zekerder gerucht bleek, dat Poliarchus van andere boeren uit het hol, daar in hy met verwisselde klederen zich verborgen had, gehaalt was, en tot de Koning gesleept wierd; en dat de genen, die dit boodschapten, voor uit gezonden, en in 't hof gekomen waren. Argenis, van deze bliksem getroffen, sidddderde van schrik, die geen minder ontsteltenis in Arsidas en Selenissa veröorzaakte. Selenissa hield zich stil. Maar Arsidas, zich aan Argenis oor voegende, zeide: De boosaardigheit van 't geval heeft onze list verwonnen. Mevrou, 't is gedaan, 't en zy gy opentlijk Poliarchus zult darren verdedigen. Dewijl ik van een hol, en van verwisselde klederen heb gehoort, zo twijffel ik niet of deze droevige tijding zal waar bevonden worden. Argenis, door deze uitterste en getergde qualen als sterker geworden, zeide: Arsidas, toen Poliarchus doot geboodschapt wierd, scheen'er zo weinig troost, als hoop overig te zijn. In zo grote droefheit waren de tranen alleen aan my geoorloft. Maar nu, dewijl hy kan leven, en dewijl men vreest dat hy zal sterven, wensch ik nooit van waerdige straf bevrijd te zijn, zo hy niet door mijn naerstigheit leeft, of ik in zijn qualen sterf. Ik zal tot mijn vader gaan. Mijn zwijgen zou aan my tot misdrijf verstrekken. Hy moet eindelijk weten wat hy aan Poliarchus verplicht is. Indien de goden willen dat wy ondergaan, dit zal noch aan ons tot troost verstrekken, dat wy niets nagelaten hebben, om onze ondergang t'ontworstelen. Selenissa, door deze stoute raat verschrikt, vreesde voor des Konings gramschap, zo hy, zelfs uit Argenis belijdenis, het geen verstond, dat zy zo lange tijt voor hem verborgen had. Maar daar was geen plaats, noch geen middel om zulks af te raden. Men moest alles

aan 't geval bevelen: want Argenis had alreê haar gang naar Meleander genomen, en wierd in 't eerst, gelijk in een onvoorziene zaak, van weinig staatjuffers, en daar na van Selenissa zelve gevolgt.

De Koning was toen in zijn tuin, en zelf om Poliarchus bekommert, die, gelijk het gerucht zekerlijk meldde, gevangen was. Elendige oude man, die nooit van 't geval in rust wierd gelaten. Wat zou hy zeggen, of doen? Alles was hem tegen, en alles tot nieuwe droefheit geschikt. Hy had hem nu byna twee dagen lang als doot in dier voegen beweent, dat hy zijn plicht scheen voldaan, en zijn misdrijf uitgewischt te hebben. Het nootlot scheen nu weêr te berde te brengen, of hy zich liever tegen de jongeling wilde bezondigen, dan of hy, door d'onveiligste billijkheit, de vrede, nu eerst in Siçiliën gemaakt, wilde breken. De genen, van de welken Poliarchus meest gehaat wierd, waren alreê in grote menigte te zamen gekomen, en zeiden dat'er, zo lang deze jongeling leefde, in Siçiliën niets bestandig zou wezen. Archombrotus, hier by zijnde, had geen minder medelijden met de Koning, dan met Poliarchus. Hy wachtte daar om door d'uitbarstende neigingen t' onderscheiden wie Poliarchus vrienden waren. Ibburranes was een weinig te voren te hoof gekomen, en overwoog met Dunalbius, een priester van gelijke waerdigheit, die toen meê in 't hof was, door wat middel men Poliarchus zou verdedigen, toen Argenis, voor de welke yder om strijt plaats maakte, ylings naar de Koning trad, doch met dit voorzichtig besluit in haar droefheit, dat zy niet, voor dat de noot zulks vereîschte, haar zaak zou verdedigen. Het besluit van te sterven, zo zy niet de verwinning verkreeg, maakte haar bezadigt; en zy, Poliarchus vijanden rontöm aanziende, wierd door de krijgelheit zelve aangestuwt. Van alle de genen, die'er tegenwoordig waren, was'er niet een, die Poliarchus of ten hoogste haatte, of ten hoogsten gunstig was.

Ter

Terwijl zy alle, als door een aanbevole zwijgen, d'onzeekere uitgang van 't aanstaande overwogen, quam Eurymedes, Heraleon by de hant gevat hebbende, by hen, die dus in twijffel waren. Deze Heraleon was, om zijn verbijstert verstant, in 't hof zeer wel bekent. Ziet hier, zeide hy, onze Poliarchus: deze is van de boeren, die hem in de vlucht gevat hebben, hier gebracht. Heraleon, toen op zijn kniejen nedervallende, verzocht vergiffenis met gevouwe handen. De Koning, alreê vrolijker geworden, vraagde, of hy iets misdaan had. Neen, antwoordde hy, behalven dat ik Poliarchus ben. Zy borsten hier op alle in lachen uit; en de Koning vraagde aan Eurymedes, of dit ernst, of boertery was. Terwijl ik, zeide Eurymedes toen, aan de poort van de burgt stond, om daar, gelijk gy bevolen had, Poliarchus, zo hy overgelevert wierd, t' ontfangen, zag ik een groot getal van boeren, rontöm Heraleon verspreid. De geen, die onder hen de voornaamste scheen, roemde machtig op hun getrouheit, om dat zy Poliarchus zo naerstiglijk gebonden hadden. En Heraleon was deze Poliarchus. Ik, mijn gelach verbergende, vraagde hen, hoe zy zo gelukkiglijk deze roof hadden gekregen. De genen van d'onzen, zeide hy, die in deze uchtent d'eersten naar hun werk gingen, verwondert van dat hy zijn paert over 't ongebaand velt dreef, en tegen het steil gebergte poogde op te klimmen, onderrechtten hem eerst als een, die doolt, en vervolgden hem daar na als iemant, die verdacht is: want hy, als alle menschen mijdende, en vrezende iemant t' ontmoeten, wendde zijn paert van alle voetstappen af; in voegen dat het, door zo veel omweegen vermoeit, hem niet langer kon dragen. Hy dan, van zijn paert tredende, vond niet verre van hem een hol, daar hy ylings in liep. Wy waren alreê in groot getal tot dit schouspel te zamen gekomen, en liepen in grote menigte naar het hol, daar wy hem, luide roepende, en van schrik trillende, uithaalden. Wy

vraagden hem wie hy was, en waaröm hy zich verſchuilde; en hy beleed van zelf dat hy Poliarchus was. Zijn kleding paſte niet aan Poliarchus: maar wy geloofden dat hy met verwiſſeling van klederen wechgevloden was. Wy toefden niet lang, maar bonden hem voort, ſchoon hy'er tegenworſtelde, en brachten hem dus tot de Koning, gelijk gy ziet. Toen deze boer in dezer voegen zijn vertoog geëindig had, prees ik de getrouheit dezer menſchen, en zond hen weêr naar hun landen. Zie hier dan, ô Koning! de geen, die ik aan u lever. Doe met hem het geen, dat u believt.

De droevigſten zelven konden, terwijl Eurymedes ſprak, zich niet van lachen onthouden. Want zy wiſten dat Heraleon zo ſporeloos van geeſt was, dat hy zich voor Poliarchus uitgaf. Archombrotus alleen was in deze klucht onkundig. Hy vraagde aan de genen, die naaſt aan hem waren, wat dit ſpel bediedde; en Meleander, hem by zich roepende, verhaalde dit volgende aan hem. Gy zult, zeide de Koning tot hem, noch meer over deze verwondert zijn, als gy verſtaan zult dat hy, zo veel d'andere dingen aangaat, niet zot is. Hy is boven maten naerſtig in zijn huishouding, en verſtandig in zijn bezigheden. Hy is niet wanſchikkelijk in zijn handel, noch in zijn redenen, behalven dan, als men van Poliarchus ſpreekt: want dan word hy ylings als in zijn verſtant vervoert. Hy zegt dat zijn naam Poliarchus is, en dat het lof, 't welk men aan deze naam geeft, aan hem behoort, en dat het zelfde met het grootſte onrecht aan een ander word gegeven. 't Is nu meer dan zes maanden geleden, dat hy van deze tuimelgeeſt voor d'eerſte maal aangetaſt wierd. Miſſchien dat hy, de vuren tegen Poliarchus ontſteeken ziende, gemeent heeft dat men hem zocht, en dieshalven met grote ſchrik wechgevloden is; en ik acht dat deze onërvare menſchen, niet op zijn aangezicht, noch dwaasheit merkende, hem t'onrecht voor de geen, voor de welk hy zich uitgaf, aangetaſt, en mishan-

handelt hebben. Maar laat ons, zo 't u lust, hem zelf horen. Poliarchus, wat heeft u tot vluchten geparst? Maar, Heer Koning, antwoordde Heraleon, wat heeft u bewogen my tot vluchten te dwingen? Alle de genen, die my kenden en niet kenden, hebben my geraden dat ik my zou verschuilen. Ik meende dat ik onder dit slordig kleet mijn vlucht verborgen zou hebben. Och! dat ik nooit Poliarchus was geweest!

Meleander, zich niet van lachen onthouden konnende, keerde zich om: maar hy wierd terstont door een schichtige erbarmenis over de natuur der menschen bewogen, die, boven de rampen van 't geval, noch in hun voornaamste deel zo veel qualen moeten uitstaan, en geen lighaam hebben, dat zo veel ongevallen kan verdragen.

VEERTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Des Konings geneesmeester onderzoekt, in een treffelijk vertoog, d'oorzaak der ontzinnigheit, en waarom Heraleon t'elkens, als van Poliarchus gesproken word, tot sporeloosheit vervalt. Doch dit onderzoek word door Lykogenes koomst afgebroken, die van de Koning met de gewone beleeftheit ontfangen word.

DEs Konings geneesmeester, Filippus genoemt, was hier by. Hy, hier toe verzocht, beschreef de sporeloosheit der harssenen, die somtijts het voornaamste deel onäangeroert liet, en alleenlijk een deel daar af met onzinnigheit vervulde; 't welk, tot verwondering van veel menschen Heraleon overgekomen was. In dusdanige menschen, zeide hy, zijn ruime harssenkamers, die door hun dunnigheit al te

lichtelijk de beelden der dingen, de welken wy verbeeldingen noemen, ontfangen. Deze verbeeldingen, in deze dunne zelfstandigheit, de welke lichtelijk naar 't geen overgaat, daar toe zy gedreven word, eens ingedrukt zijnde, konnen zeer zwarelijk daar uitgewischt worden, om dat zy deurgaans door hun zoetigheit aangenaam zijn, en daar by de geest als deurverwen, zonder in andere verwen te veränderen, dan door de beelden der verscheide dingen, die met groter gewelt daar op volgen. Dusdanige lieden zijn dieshalven zeer zelden in rust, en altijt of boven maten droevig, of boven maten blijde, naar de drift der invallende gedachten. Indien deze menschen voornamelijk tot enige neiging overslaan, zy zullen de zelfde geduriglijk in hun geest hebben, en met een aangename bezigheit, als tegenwoordig, voor d'ogen van hun gemoed vertonen, 't zy dat zy in verwaantheit, of in begeerte van te hebben, of in ongedult om zich te wreken, of in iets anders bestaat, 't welk van d'ongestuimige begeerten voor onz gemoed gebracht word. Indien dan in hen, alreê dus genegen zijnde, in dat deel enig krachtiger gewelt plaats grijpt, zo geraken zy lichtelijk dus verre aan 't hollen, dat zy zich eindelijk het geen achten te zijn, 't welk zy lang hebben willen wezen, en dat deze beelden de zaak niet als wenschelijk, maar als waar en tegenwoordig in 't gemoed, dat alreê daar toe gewent is, afbeelden. Deze geweldige kracht heeft haar oorsprong of uit de gewoonte, die dagelijks toeneemt, en harder drukt, of uit een overylende drift, die met grote kracht en onvoorziens aankoomt, en de gequetste herssenen, gelijk een dwarrelwint, vervult. Maar waaröm, zult gy zeggen, sneuvelen deze geesten niet, die door dusdanige storm gantschelijk getroffen zijn? Dit gebeurt ook zeer dikwijls. Doch somtijts zondigt ook alleenlijk d'aanschouwing van deze zaak, die in 't gemoed de maat te buiten heeft gegaan. Want gelijk de leden, die alreê van zelfs zwak zijn, gemenelijk

lijk de kracht der uitvloejende vochtigheden in dier voegen naar zich trekken, dat'er uit de ziekte niets overig blijft, 't welk de gezonde leden quetst: zo aanschouwen deze Heraleon, en d'anderen, die hy tot medemakkers in zijn aangename sporeloosheit heeft, het gebrek van hun geest in een enige begeerte bestedende, daar door zy gedwongen worden iets al te zeer te willen, d'andere dingen met groter gerustheit, en byna zonder daar af geraakt te wezen. Voorts leven zy naar de wijze der andere menschen; in voegen dat het aan veel een wonder is, dat hun overige wijsheit niet deze sporeloosheit, of deze sporeloosheit niet hun overige wijsheit dempt. Wijders, voegde Meleander daar by. Daar is naauwelijks iemant van de menschen van dusdanige slach van ontzinnigheit vry. Wie is'er, die zich niet iets inbeeld, dat gevarelijker en dwazer is, dan Poliarchus te wezen? D'een meent dat'er geen goden zijn, d'ander dat alles God is, of dat'er niets waarder is, dan de wellust, of dat de goden geen straf over de schelmstukken nemen. Eindelijk, daar zijn weinig, die Heraleon niet in dwaasheit overtreffen; behalven hier in, dat zy meer naar d'aart van 't gemeen volk sporeloos zijn. Zy zijn ook hier in zo veel te meer te bewenen, dat zy hun dwaasheit niet willen quyt wezen; terwijl deze niet kan.

Heraleon lag ondertusschen, al smekende, nedergeknielt. Hy meende dat de Koning, hem de rug toegekeert hebbende, raatpleegde om hem te straffen. Daar waren, die Meleander tot zulk een aangenaam schouspel van de geen, die te vergeefs vreesde, nodigden, en hun rol in dit spel speelden, de sommigen met vergiffenis voor hem te verzoeken, en d'anderen met uit te roepen dat men hem straffen moest. Maar Meleander, aan Poliarchus gedenkende, kreeg een afschrik. Hy achtte het wreet te zijn met de naam van de geen, die hy gesneuvelt oordeelde te wezen, dus baldadiglijk, als of hy ten hoogsten misdaan had, te

ſpotten. Hy beval dieshalven aan Heraleon dat hy, van vrees ontſlagen, naar huis zou gaan, en zeide dat men lang genoech met ernſtige zaken geboert had. Men boodſchapte ondertuſſchen, dat Lykogenes quam. Meleander, een weinig tijts overwogen hebbende met wat gelaat hy hem ontfangen, en met welke woorden aanſpreeken zou, vertrok zich in zijn vertrek, en, met zijn hant op de naaſte ſtoel ſteunende, begon met voordacht met Argenis te ſpreken. Lykogenes, van zeer weinig van de zijnen verzelt, die noch ongewapent waren, om zijn vertrouwen te tonen, was binnen Magella gekomen. Hy achtte zich veilig, niet volgens zijn geweten, maar op des Konings goede geeſt, en op de naerſtigheit zijner deelgenoten, die by Meleander waren. Hy quam ook met poſtpaerden, om de moejelijkheit van een lange toeſtel van pracht, of om de nijt te mijden. Meleander had aan enigen van zijn vrienden, onder de welken Timonides was, bevolen dat zy, als uit hun eige beweging, hem te gemoet zouden gaan. Dezen, hem aan de drumpel van de burgt bejegenende, brachten hem, zo opgeblazen als hy ſcheen, in 't vertrek, daar de Koning was.

Hy, als een man, die een heerlijk gelaat vertoonde, 't welk door zijn groot vertrouwen noch vermeerdert wierd, trad binnen, en, Meleander by Argenis ziende, boog zich, volgens de gewoonte, ter aarde neder: en, een weinig voortgetreden, bewees nieuwe eerbiedigheit aan hen, die zich achterlijk hielden. Meleander, met de rug naar hem, en met het aangezicht naar Argenis, als met haar koutende, gekeert, deê noch geen bewijs van hem t'ontfangen. Maar toen Lykogenes op weinig treden na aan Meleander genadert was, keerde de Koning zich om, en, hem met een vrolijk aangezicht aanziende, gaf aan hem, die zich nederboog, de rechte hant, en zeide dat hy welkoom was; daar hy d'andere redenen byvoegde, die men gemenelijk bybrengt, als men iemant heuſchelijk ontfangt. Maar

Lykogenes, zijn plichtpleegingen aan de Koning bewijzende, gebruikte alle list, om aan de genen, die van zijn aanhang, en toen in groot getal daar by waren, te betuigen dat aan hem geen moed ontbrak, en dat hy, zonder zich slaafachtig aan de Koning te betonen, d'oorlog kon hervatten. Hy verontschuldigde zich in 't kort over de nootzakelijkheit der wapenen, gelijk hy haar noemde, daar toe hy door de genen, die zijn welstant belaagden, geparst had geweest. Daar hy by voegde, dat hy geen verbont, noch gemene trou verwacht zou hebben, dan om van zijn vijanden by de Koning verzekert en veilig te zijn. Meleander antwoordde dat men niet alleenlijk de haat, maar ook de gedachten van de haat moest uitwisschen, en dat in de volgende dag de goden in Pallas tempel getuigen van hun verzoening zouden wezen. Zy spraken daar na van andere dingen; in 't welk yder voornamelijk zijn blijschap, en liefde, de gemeenste en schadelijkste kunst in de hoven, veinsde te tonen.

Eurymedes had, op Meleanders bevel, in die dag het middagmaal voor Lykogenes, en voor de voornaamsten onder de zijnen toegestelt, daar hy enigen der Groten van de beste aanhang by genodigt had, onder de welken Dunalbius was, die, hoewel een vreemdeling, voor niemant in Siçiliën in liefde tot de Koning bezweek. Hy was onder de priesters, die in purper gekleed zijn, de voornaamste in de dienst der goden, en verçierde deze waerdigheit met uitsteekende gaven van zijn gemoed. Hy was ernstig, en machtig om grote zaken te handelen, voortreffelijk in vrientschap te maken, en t'onderhouden, en openhartig en onbeveinst onder de genen, die oprechtiglijk handelden. De geleerde vrolijkheit van zijn natuur muntte in zo groot geluk uit; ja het scheen dat alle de Musen in zijn gezelschap waren: in voegen dat zijn deuchden geen van hen, tot gebruik en ommegang dienstig, uitgesloten hadden. Hy had dieshalven ook zijn tegenspoet; want het geval,

val, volgens zijn gewoonte, wreekte zich dikwijls in een voortreffelijk man over de liefde ter deucht, en over zijn geleertheit: dewijl zijn oom, Koning der gewijde dingen zijnde, en die de zijnen, naar hun verdienſten, verheffen kon, hem door zulk een onverwachte koorts ontrukt wierd, dat de vreuchdevuren naauwelijks gebluſcht waren, toen de vlam van zijn houtmijt ontſteeken wierd. Hy dan, van deze hoop verſteeken, en met nieu gevaar voor hem tot gezant naar vreemde volken gezonden, was byna door de ramp der tijden geſneuvelt, vermits dit volk ſchichtiglijk in dier voegen tot beroerte uitborſt, dat men in die ongeſtuimige tijt zeer zwarelijk aan de verdeelden kon behagen, of van hen, in de wapenen zijnde, en die hun oogwit trachtten te bereiken, zodanige dingen vorderen, die zy, wel by hun zinnen zijnde, gaerne toegeſtemt zouden hebben. Hy geraakte echter met grote kloekmoedigheit uit dit gevaar. Hy was, toen deze dingen gedaan wierden, by geval in Siçiliën, en door zijn vrientſchap en raden zeer nut aan de Koning. Hy was ook een groot vrient van Nikopompus, die van Eurymedes tot de zelfde maaltijt genodigt was.

VYFTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Anaximander bewijſt, dat de heerſchappy der voornaamſten, en die van de menigte boven d'eenhoofdige heerſchappy geſtelt moet worden, namelijk met deze volgende redenen: dat veel ogen meer zien, dan een; dat de Koningen, in ſtaten en ampten uit te delen, door drift, en niet door verkiezing, geleid worden; dat de jeucht meer aangeprikkelt word tot grote dingen aan te vangen; dat de volken hun recht en vrijheit daar genieten. Maar Nikopompus, deze redenen ſchranderlijk wederleggende, bewijſt, dat het volk onder gemene overigheit geen groter vrijheit geniet; dat het volk dikwijls, door nijt aangedreven, d'ampten uitdeelt; dat de gemene overigheden omgekocht konnen worden, voornamelijk zo zy klein van middelen zijn; dat d'eerzucht en kuipery d'oorſprong van aanhang zijn.

DE genoden ſpraken over maaltijt van veel dingen, daar in zy hun vrolijkheit betoonden, en onder anderen van de byjen, uit oorzaak van de meêdrank, die daar gedronken wierd. Zeker jongeling, Anaximander genoemt, Lykogenes neef, of om zijn oom te believen, die, gelijk hy wiſt, de koninklijke macht beſtreed, of om zijn geleertheit te tonen, ontkende 't geen, dat van de byjen verhaalt wierd, te weten dat zy een Koning zouden hebben. Hy zeide dat dit een verdichtſel van de beuzelächtige en lichtgelovige aaloutheit was, die ook gelooft had dat de zwanen zongen, en dat de leeuwen, het gekraei der hanen horende,

de, van schrik sidderden. Hy voede'r by, dat'er noch veel diergelijke dingen waren, die d'ouden, uit oorzaak van hun achtbaarheit en gezach, voor waarächtig hadden doen deurgaan, zonder dat men de waarheit daar af onderzocht. Wijders, dat alle dieren, door de natuur geleid, niet de Koning, of de pracht van eens anders heerschappy, maar de vrijheit volgden. Toen hy deze dingen gesproken had, begonnen de genoden, volgens de gemene sleur, t'overwegen, wat slach van heerschappy de billijkste onder de menschen was. Anaximander schroomde niet die heerschappy te verheffen, daar in het volk, of de Groten de macht in handen hebben. Want waaröm, zeide hy, zal alles van 't believen van een enig mensch afhangen? die, zo hy tot boosheit afwijkt, door geen vrees of schaamte weêrhouden word, die door zijn wreetheit en voorbeelt de gemeente zeer diepe wonden indrukt; eindelijk, die zijn vaderlant en burgers in dier voegen gebruikt, als of de natuur om hem alleen dit alles voortgebracht had. Hoe veel gewilliglijker zullen de volken hun penningen in de gemene schatkist brengen, als daar na dit gelt door de raat en getrouheit van veel menschen in dier voegen word besteed, dat yder der bezondere lieden het zelfde met recht noch voor 't zijne acht, dan als het, volgens de wenk van een enig Vorst, door een onvoorzichtige en wrede miltdadigheit aan de mingenoten, die dikwijls onwaerdig daar toe zijn, uitgestort en gequist word? Ik zwijg noch dat meer menschen zich ten dienst van de gemene Staat zullen voegen, hun geest beschaven, zich met groter yver tot de krijgsoeffening en welspreekentheit begeven, en eindelijk zich by hun burgers geacht maken, als zy weten zullen dat de vergelding des deuchts van hun stemming afhangt, en dat d'opperste ampten van de gemene Staat voor de genen, die hen verdienen, open staan; dan als een enig huis, daar af de deur en toegang noch zeer eng, en met eerzucht bezet is, hen in dier voegen uitreikt, dat zy naauwelijks,

naar

naar verdienste, of naar 't oordeel van 't gemeen gerucht, aan d' oprechte en arbeidsame lieden ten deel vallen. Wijders, zou een enig Koning zo grote schranderheit en kloekmoedigheit konnen hebben, dat hy tegen het vernuft, en de kloekheit van zo veel grote mannen, die in de vrije steden gemenelijk tot de gemene beradingen ontboden worden, kan bestaan? Hy voegde'r noch by, dat de zodanigen in een bequame ouderdom, en door hun bekende deuchden verkozen wierden; dat zy, uit krijgelheit ter deucht, en uit vrees van schande, al het geen stemden en deden, dat nutst voor de gemene Staat is; dat het gevlei dikwijls rontŏm d'oren der Koningen ruischt, en dat zy dikwijls niet genegen zijn naar de vermaningen te luisteren; wijders, dat hun geesten, hoewel voortreffelijk en oprecht, zelfs hier door gekreukt en bedorven worden, dat zy, als zy iets voortreffelijk hebben bedreven, niet hoger verheven konnen worden, en dat'er, als zy misdoen, geen rechtbank is, voor de welk zy rekenschap moeten geven. Daar is, zeide hy eindelijk, niets zoeter, dan de vrijheit, of 't welk meer met de natuur overeĕnkomt. Hy voegde hier by, dat de volken, die naar hun wetten leven, en die overigheden konnen maken en afzetten, deze vrijheit genoten; dat hy echter, als hy dit zeide, niet had vergeten, of wie hy zelf, of waar hy was; dat hy wist dat Siçiliën onder een Koning stond, en dat aan yder zodanige heerschappy, daar onder hy geboren is, aangenaamst moest wezen: maar dat, gelijk de genen, die zwak van natuur zijn, nootzakelijk hun lighamen moeten lief hebben en verdedigen, en echter vrijheit hebben om het geluk der anderen t'aanschouwen, die, een vaster natuur hebbende, van ziekten vry waren, hy ook in dier voegen de koninklijke waerdigheit eerde, die hy, volgens de staat van zijn geboorte, onderworpen was, en echter de vrijheit der volken, die zich zelven machtig waren, aanschoude. Wijders, dat hy Meleander geen ongelijk aandeê; dewijl hy geloofde dat'er niets goddelijker,

lijker, dan de Koningen, en onder de menschen niets nutter, dan de koninklijke heerschappy zou zijn, zo d'andere Koningen hem in deucht gelijk waren.

Nikopompus kon Anaximander, dus stoutelijk sprekende, niet langer verdragen. Hy was een man, van zijn kintsheit af in de geleertheit opgevoed, en die echter versmaad had geduriglijk in de boeken te suffen. Hy, een jongeling zijnde, had zijn meesters verlaten, om in de hoven der Koningen en Vorsten, als in een ware en vrije school, de gronden van het gemeen licht te leggen. Hy nam dan gezamentlijk in geleertheit, en in kennis van zaken toe, behalven dat hy ook van natuur, en door gewoonte tot dusdanig leven genegen was. Hy was aan veel Vorsten aangenaam en waard, en voornamelijk aan Meleander, welks recht, gelijk ook dat van d'andere Koningen, hy toen zou verdedigen. Anaximander, zeide hy, wat zoud gy in een volkelijke heerschappy doen, die hier zo groot een vrijheit van te spreken, en van uw gevoelen t'uiten, aan u neemt? Zeker, het zou aan my, zonder gestraft te worden, in een volkelijke Staat niet zo vry staen de koninklijke Staat te prijzen, als gy nu de macht van 't volk, of der voornaamsten verheven hebt: in voegen dat gy wel bemerkt dat de vrijheit hier warelijk, en daar alleenlijk in de schijn is. Wat aangaat dat gy u op de natuur beroept, die de liefde tot vrijheit aan alle dieren ingeschapen heeft, gy overreed daar meê dat men alderhande heerschappy moet verwerpen: want in een gemene Staat zijn zo wel wetten, en overigheden, die men gehoorzamen moet, als in de koninklijke Staat. Alle welke dingen op de zelfde wijze of met de vrijheit der natuur overëenkomen, of een afkeer daar af hebben. Indien het menschelijk geslacht van zelfs binnen de palen der gerechtigheit kon blijven, zo zouden, in de gelijke godvruchtigheit van alle menschen, de heerschappijen, die de menschen, van zelfs zeer billijk en rechtvaerdig zijnde, tot onnutte dienstbaarheit zouden drijven, niet al-

alleenlijk overtollig, maar ook ongerechtig wezen. Maar dewijl men, uit oorzaak van de gebreken der menschen, dit geluk niet kan verhopen, zo koomt deze gedaante van bestiering best met de natuur overëen, de welke de menschen verbied buiten de wetten der natuur zelve, en des deuchts te dwalen. Daar is dieshalven niets aangelegen, of 'er veel of weinig heerschen; maar wel dat de burgers in de beide heerschappijen vroom en oprecht leven. Wijders, gy hebt gebeuzelt in de macht van 't volk, en der voornaamsten te vermengen, de welke echter zeer verscheiden is. Gy hebt, om met de naam van vrijheit te pralen, en groot gedruis daar meê te maken, het volk genoemt, en tot een glimp van nuttigheit de schranderheit der voornaamsten ingevoert. Indien gy van de gemene Staten spreekt, in de welken het hoogste recht by 't volk is; zeker, wat vermag daar de voorzichtigheit der voornaamsten? dewijl de menigte, uit oorzaak van haar wispelturigheit, dikwijls d'ampten aan d'onkundigen, en aan d'onbequamen geeft, dewijl de neigingen van 't gemeen door eenzijdigheit, nijt en drift verrukt worden, en het deurgaans een bewijs van grote deucht is, van d'onkundige menigte t'onrecht gestraft te worden. Indien gy u derwaarts keert, daar de voornaamsten alles vermogen, zo moet gy, Anaximander, u schamen van dat gy de koninklijke Staat beneden dusdanige Raat stelt, en, het getal der meesters vermeerderende, ook de slaafächtigheit van te dienen groter maakt: want in plaats van een enig Koning voert gy zo veel meesters in, als het getal der gener is, daar uit de Raat bestaat. Maar, zult gy zeggen, de gemene zaken worden bequamelijker door veel, dan door een enig Koning, verricht. Als of de Koningen zich niet gemenelijk van de berichtingen der verstandigen dienden, en als of deze Raat der voornaamsten, die gy verheft, niet dikwijls in zijn handelingen gestuit wierd, terwijl yder, of door liefde tot de zijnen, of door nijt tegen zijns gelijken

lijken, zijn eige en bezonder nut betracht. Maar de jeucht, zegt gy, door groter vergeldingen opgewekt, zal tot naerstigheit en arbeitsaamheit aangestuwt worden, en de gemene Staat in deurluchtige verstanden bloejen, terwijl de Koninkrijken, als strijdig tegen alle oeffeningen en deuchden, afneemen en verslensen. Maar welke gemene Staat? die van 't gemeen volk? daar in de boze en oproerige geesten, door hun gevlei en gedienstigheit, en door de zoetigheit van hun vertogen, zich gemenelijk tot beroerten, tot woede, en tot zodanige raatslagen schikken, door de welken het volk verstrikt en bedrogen word: eindelijk, daar in d'uitsteekende vernuften, door eerzucht aangesteken, byna nergens anders in uitmunten, als tot nadeel van 't gemeen. Wat de heerschappy onder de voornaamsten aangaat, wat hebben d'arbeidsame menschen daar in te verhopen, 't welk noch niet groter voor hen in de Koninklijke heerschappy open staat? Deze voornaamsten, gelijk gy weet, besluiten d'ampten en de macht van de gemeene staat binnen de palen van zekere huisgezinnen en geslachten: in voegen dat de waerdigheden niet voor de deucht, maar voor d' afkoomst bewaart worden, 't en waar misschien enige ampten van zeer weinig belang, en die u niet van de verwaantheit der edelen konnen beschutten. Wijders, meent gy dat deze ampten, daar men toe geraken kan, aan anderen, als aan de verplichtelingen dezer voornaamsten, meêgedeelt zullen worden? Denk ook niet dat de welspreekentheit, of d'andere oeffeningen des deuchts daar gelukkiger zijn, dan onder de Koningen, maar dat de gunst, vrientschap, en bezondere gedienstigheden daar groot vermogen hebben. Laat ons onderstellen dat zo wel de koninklijke, als de gemene Staat door de gebreken der Vorsten, als door een zware ziekte, getroffen is: waar meent gy dat men lichtelijker hulpmiddelen tot de gemene gezontheit te verwachten heeft? De doot zal immers de Koning en zijn gebreken wech-

nee-

neemen; en men heeft van zijn navolger zachter dingen te verhopen. Maar de doot van een alleen is niet genoech om de pest van een bedurve Raat wech te neemen. In tegendeel, de zeden, eenmaal tot het quade overgeslagen, vervallen altijt tot erger, tot dat zy, door hun val, de gemene welstant verplet hebben.

Lykogenes, Nikopompus dus spreken horende, vreesde dat hy de haat op zijn hals zou halen, om dat zijn neef tegen het recht der Koningen gesproken had: want dit bestaan was ook onnut voor 't geen, dat hy aangevangen had; vermits hy de koninklijke heerschappy niet wilde vernietigen, maar de zelfde voor zich zelf wenschte. Dewijl men toch van deze zaken sprak, zo oordeelde hy het dienstiger te zijn de gewoonte van die volken te verächten, de welken d'erffenis van 't koninkrijk aan een enig geslacht overgegeven hadden, en d'anderen te prijzen, die, na 't overlijden van yder Koning, te zamen quamen, en met hun stemmen een ander verkozen. En zeker, Lykogenes schiep vermaak in deze redenering, zo om dat hy, Meleanders kroon belagende, verhoopte dat hy door d'ongestuimige verkiezing des volks daar toe zou konnen geraken, als om dat'er Dunalbius was, die, gelijk hy meende, hem terstont zou toevallen; om dat men in dat ampt der priesters niet door middel van erffenis, maar van stemming intreed. Hy dan, zijn redenen aanvangende, brak Nikopompus vertoningen af. De dag, Nikopompus, zeide hy, zou te kort zijn om al 't geen te verhalen, dat van weêrzijden tot deze zaak bygebracht kan worden: want wat Wijsbegerige is'er, die niet voor de Koningen, en ook voor de gemene Staat kan spreken? Ik, wat my aangaat, ben met u van een gevoelen, namelijk hier in, dat de gemene zaak beter door 't beleit van een alleen bestiert word. Maar dit is verwarder, en twijffelächtiger, of het beter is dat een volk zich tot de dienstbaarheit van een enig geslacht verplicht, of dit recht, van uit alle de burgers de beste te

verliezen, aan het zelfde te laten: dewijl de genen, die van koninklijke afkoomst zijn, zich, als het volk deze vrijheit heeft, naerstiglijker tot de goede kunsten zouden begeven, vermits zy verzekert zouden zijn dat zy niet eerder tot de kroon van hun voorouders zouden konnen komen, dan tot de deucht, om de welk deze voorouders de heerschappy hadden verkregen. Yder Koning zou ook dankbaar aan 't volk wezen, vermits hy zou gedenken dat hy van het zelfde verheven was, en de vertroude macht bezadigelijker gebruiken: daar wy nu, als gebore slaven, zo wy ons onder de heerschappy begeven, niet geacht worden, en, zo wy de zelfde van onze hals willen schuiven, voor dootschuldigen deurgaan. Wijders, indien het nootlot, om de spot met ons te drijven, het geheel bewint der zaken aan een kint, aan een jongen, en aan een mensch van zwakke harssenen opdraagt, wat is'er rampzaliger, dan deze erbarmelijke erffenis? Zeker, d'ondeugende burgers wachten niet zo lang, tot dat deze Koning zijn mondige jaren heeft bekomen: maar terwijl zijn tedere en onnutte jeucht verwaandelijk veracht word, ziet men opentlijk zodanige qualen en nederlagen overkomen, die daar na naauwelijks door de voorspoet van veel jaren vergolden en goetgemaakt konnen worden. Zy heerschen warelijk dan alle, en schatten en scheren het volk: in voegen dat het, niet van de Koningen alleen verdrukt, in de waerdigheit der gener, daar af het beledigt word, troost in zijn verdriet schept. Wy wachten ons wel van een ongeleerde zoon in de plaats van een voortreffelijk stierman tot navolger te verkiezen, op dat deze zoon niet het geen, dat van de vader bewaart is, door onkunde zou vernietigen. En in het school der Wijsbegeerte word niet de geen, die den overlede leermeester de naaste is, maar de geen, die hem in wijsheit meest gelijkt, tot navolger verkozen. Waarom geven wy dan deze enige kunst van te heerschen, daar in zo veel regelen waar te nemen zijn, en

uit

uit welks misslagen het verderf, en d'ondergang van alle menschen volgt, aan kinderen en jongens over? die, zo zy recht om te heerschen hebben, ook het zelfde recht hebben om ons te doen vergaan. Ik wil deze wet gaerne inschikken, zo wy achten dat de volken en steden alleenlijk om de Koningen geschapen en gemaakt zijn. Dat zy dan het geen, 't welk het hunne is, verdelgen: dat de volken dat lot dragen, daar toe de goden hen geschikt hebben. In tegendeel, indien wy beweren dat deze macht en waerdigheit opgerecht is, om de volken te beschermen, zo ben ik verwondert van dat onze vooreuders hier in niet verzorgt hebben, dat daar uit somtijts geen erger ramp en quaat zou rijzen, dan uit het geen, 't welk daar door tegengegaan word. Maar ik laat de voltrekking van 't overige aan u, Dunalbius. Gy, in heiligheit ons overtreffende, zult de gewoonte van Vorsten te verkiezen goetkeuren; dewijl gy, in uw heiligste vergaderingen, de zelfde door een zeer rechtvaerdige plechtelijkheit onderhout.

Dunalbius, hoewel zeer achterhoudelijk om in 't openbaar te spreken, bevond zich zo verre gebracht, dat hy genootzaakt was of Lykogenes toe te stemmen, of hem tegen te spreken. Wijders, hy zag dat d'ogen van alle d'anderen, en voornamelijk van Nikopompus, op hem gekeert waren. Hy dan, met een zedige wenk te kennen gevende dat de dingen, die van Lykogenes bygebracht waren, hem niet aanstonden, en door het volstandig zwijgen van alle d'anderen, die hem tot spreken nodigden, verwonnen, begon zijn reden in dezer voegen. Ik weet, Lykogenes, dat gy dit gezegt hebt, meer om uw verstant t'oeffenen, dan om dat dit warelijk uw gevoelen is: 't en waar gy missichien uw godvruchtigheit aan ons hier in wilde bewijzen, dat gy, om dat wy by stemming de Koning van 't gewijde verkiezen, ook overäl deze gewoonte wilde invoeren. Maar op dat gy de rechten van de kroon, en van het

priesterschap niet zoud verwarren; zo zie hier hoe groot onderscheit tusschen beide is. Wat ons aangaat, dewijl de wet van een zeer oude heiligheit aan ons het huwelijk verboden heeft, hoe zouden wy de mijters aan onze kinderen, die wy niet opvoeden, nalaten? Wijders, in 't gewijde zijn veel dingen, die van de priesters zelven gedaan en uitgevoert moeten worden, en die zy niet aan anderen konnen bevelen. Indien dan de rechten van erffenis dit ampt aan de kinderen overdroegen, waar zouden d' altaren, waar de tempelen, en waar deze dienst der goden blijven, die niet van d'ongewijden, noch van de genen, die niet tot de godsdienst uitgekozen zijn, bedient konnen worden? Men vermaant ons ook niet naar rijkdom te trachten, noch ons met d'andere bekommernissen der menschen te bemoejen; maar de hemel voor onz huis, voor onz gezin, en voor onze nakomelingen te houden. Men beveelt aan ons dat de dingen, die wy alleenlijk waarneemen, zonder aan onze erfgenamen over te gaan, niet d'onzen, maar der goden zijn. Wijders, indien deze ampten van 't opperste priesterschap aan een enig gezin gegeven wierden, hoe lang meent gy dat het zelfde zou denken dat het deze hoogheit aan de goden was verplicht, en dat het niet voor zich zelf, maar voor de goden heerschte? Zouden de Koningen en volken de verwaantheit van zulk een groot maagschap wel konnen verdragen? die nu zich zelven, zonder afgunst, en zonder nabedenken van kleinheit en verachting, niet enig geslacht, noch byna enig mensch, maar de heiligheit van 't ampt onderwerpen. Maar in de burgerlijke heerschappijen, die uit weelde en krachten bestaan, die met de gewapende wetten rust aan 't volk moeten verschaffen, en de hardnekkigheit der bozen vermorsselen, zijn veel dingen, die de nuttigheit der erffenis voorstaan, van de welken dit misschien het voornaamste is, d' eerzucht der aanzienelijksten t'ontwapenen, op dat zy, op hoop

van

van het Koninkrijk te verkrijgen, niet de Koning zelf zouden darren gewelt aandoen.

Genomen dat in d'edele en ongerustige volken, die, gelijk wy zien, door 't recht van erffenis in de toom gehouden worden, deze gewoonte van te verkiezen, die gy prijst, kracht heeft: wat meent gy dat dan de voornaamsten zullen doen, die zelfs nu naauwelijks de Koningen konnen lijden? Zy zouden wel haast dat vertrouwen van zich zelven verkrijgen, dat zy ook de koninklijke staat zouden konnen bezitten. Zy zouden de Koning versmaden, die ook uit hun staat zou zijn, en geen voortreffelijker kinderen nalaten. Maar ter plaats, daar het lot van te heerschen in een enige stam diepe wortelen geschoten heeft, leeft d'eerbiedigheit der voorgaande Koningen in dier voegen in de nakomelingen, dat zelfs de kinderen in de wieg, tot zo hoge staat geboren, ons, met een zwijgende toestemming, aan onz lot doen gedenken, en niet voor euvel opneemen de genen te gehoorzamen, van de welken wy weten dat zy, eer zy in 't licht verschijnen, tot heerschen geboren zijn. Men heeft dan niet te twijffelen dat den genen, die van hun kintsheit af onderwezen worden om te heerschen, iets groter ingeboezemt word; 't zy die uit de natuur, of uit de goede opvoeding, of eerder uit de verzorging der goden spruit. Want zeker, de gewoonte der eerbewijzingen, die aan hen bewezen worden, verstompt in hen de prikkelen der verwaantheit, en voed in hen deze krachtige veiligheit en verzekering van te heerschen, die zo wel naauwelijks gehaat, als veracht kan worden: om dat'er gemenelijk een vriendelijk gemoed en gemeenzaamheit met de voornaamsten bykoomt, dat door geen schaamte van voorgaande nederige staat beschaamt word. Wijders, zy gewennen zich tot op hoger dingen te denken, en getrouwelijk voor de welstant van 't Rijk, als voor 't erfdeel van hun kinderen, te zorgen. Maar de geen, die door verkiezing tot deze hoogste staat der menschelijke zaken verheven word,

gedenkt noch aan zijn voorgaande ſtaat, daar in zijn erfgenamen weêr konnen vallen. Hy word dieshalven, door de bezorging van zijn eige zaken, van d'ernſtächtigheit der gemene zaken afgetrokken, op dat hy de gunſt van de genen, die de macht van de heerſchappy te geven hebben, voor zijn zoon, of voor zijn naaſte magen zou verkrijgen, of immers hun gezin met zo grote ſchatten en rijkdommen ophopen, dat daar na aan yder bekent zou zijn, dat zy van dat geſlacht, 't welk geheerſcht heeft, zijn geſproten. In dezer voegen worden de gemene verçieringen, en de rijkdommen van 't gemeen door alle middelen aan de bezondere geſlachten overgevoert, en de dingen, die, volgens de ſchikking der vooröuders, tot de gemene glans en nuttigheit geſchikt waren, door een zeer droevige ramp, ik weet niet aan welke bezondere huizen verquiſt, om hen, door hun vlijt en naerſtigheit, aan de werrelt bekent te maken. Wijders, dusdanige Koningen quetſen de gemene Staat niet alleenlijk door hun eige gebreken, maar ook door de misſlagen der voornaamſten, de welken zy, door een ſchadelijke oogluiking, dieshalven aan zich verbinden: op dat zy het vorſtendom voor hun magen zouden verzekeren, of niet verhindert worden onmatelijk te ſchenken, en meê te delen; of eindelijk op dat zy de toekomende Koning (want het is onzeeker wie van zo veel Groten dit ampt bekleden zal) niet zouden quetſen. Roem nu vry op de voorzorg der verkiezing, die t'elkens nieuwe geſlachten voortſtuwt, de welken ten koſten van 't gemeen gemeſt moeten worden. D'Aquiliën zelven, uit verſcheide geſlachten geſproten; hoe dikwijls hebben zy de krachten van hun grootachtbaarheit, door deze bezorgingen vervoert, gebroken? zelfs de geen onder hen, diens inſtellingen voor zo heilſaam worden gehouden; hoe dier kocht hy de ſtemmen der Keurvorſten, om de heerſchappy aan zijn zoon te brengen? Wijders, met hoe groot nadeel van 't Rijk ſtond hy ſedert, toen hy niet betalen kon, aan

hen

hen de gemene schattingen toe, die zy te voren onder de namen van verpanding bezaten, en sedert, of door de zwakheit, of door d'onkunde der gener, die heersch-ten, in erffenis veranderden? Wijders, daar zijn, gelijk gy weet, of veel werken, of beradingen, die niet zo terstont, als zy bevat worden, voor de gemene Staat nut zijn, maar hun rijpheit verwachten, en, gelijk de vruchtdragende bomen, ter behorelijke tijt hun vruchten voortbrengen. De bestandige welstant der Rijken bestaat deurgaans in deze beradingen van een langer uitgestrekte hoop; de welken echter van zodanig een Koning, die niet by recht van erffenis, maar van verkiezing de kroon verkrijgt, zeer dikwijls veràcht worden: om dat men deurgaans deze werken met grote kosten moet aanvangen, en dieshalven onäangenaam aan d'aanheffers zijn, die in 't geen, 't welk aan de volgende Koningen ten deel zal vallen, geen vermaak scheppen. En wie znllen deze volgende Koningen zijn? Mijn kinderen? mijn vrienden? mijn grote bekenden? In tegendeel, misschien de genen, die ik niet ken, en die ik nooit gezien heb. Zal ik voor de zodanigen de grontvesten van veiligheit, blijschap en weelde leggen, met grote belasting en schade van de gemene schatkist, daar af ik de penningen nu beter aan de mijnen kan uitstorten? En genomen dat ik dit wilde doen; deze navolgers zelven zullen misschien, door hun nijt, mijn arbeit vruchteloos maken, en mijn werken, tot de hoop van een langer nuttigheit aangevangen, of verwarelozen, of omwerpen, om dat d'aanvanging daar af aan my, en aan mijn tijden tot verçiering zal verstrekken, en zy, alleenlijk als voortzetters daar af, en als bevorderaars van onze wijsheit, de kosten, zonder roem te hebben, zullen moeten dragen. Deze inzichten maken gemenelijk de geest van zodanige Koningen afkeerig van grote voorneemens, niet zonder bestandige vrees, en niet zonder nadeel van de gemene staat.

De Koningen echter, dus verkozen zijnde, konnen

met minder nadeel van de gemene ſtaat heerſchen, dan verkozen worden. Want zeker, meent gy dat onder de wakkere volken, die van een ſchrander en uitſteekende eerzucht branden, de verkiesvergaderingen ſtil en vreedſaam zullen wezen? Meent gy dat men niets met gelt, of met de wapenen zal uitwerken, daar veel in rijkdom, afkoomſt en moed gelijk zijn? daar d'een niet voor d'ander wil wijken? en daar zy niet alle konnen heerſchen? Wat dan, als de ſtemmen op twee trachters gelijk zijn? zullen zy beide zich in 't Koninkrijk verzekeren? dewijl men niet weet wie van beide en wettiglijk is verkozen. Hoe grote beroerten zullen hier uit ontſtaan, die dikwijls, door een langdurige oorlog, zeer bloedig zullen wezen. Ik zwijg noch dat het volk, volgens 't recht gewent een Koning te verkiezen, hem ook dikwijls met onrecht dart verdrijven. Ik zal my niet met oude dingen bekreunen. Aanſchou Aquilius. Hy, niet lang te voren twee kroren door even zo veel verkiesvergaderingen verkregen hebbende, wierd korts daar na door de zelfde menſchen, berou van hun verkiezing hebbende, daar af berooft. Zy zeiden dat hy niet wettiglijk verkozen was. Hy was dieshalven genootzaakt met het ſtaal, met bloetſtorting, en met verdelging van lant en lieden zijn ſtaat te herſtellen, en zich van d'een zijde tegen Peranhyleus, naar een van zijn Rijken trachtende, te kanten, en zich van d'andere zijde tegen Dereſikus, 't ander alreê ingenomen hebbende, te ſtellen: in voegen dat deze leſte, in plaats van de koſtelijke gerechten, die hy op Aquilius tafel behoorde op te zetten, byna de ſpijs en de tafel wechgenomen heeft. Zult gy deze dingen niet zeer gevarelijk achten, en erger dan de genen, daar door ſomtijts de kintsheit onzer Koningen droevig en rampzalig is? Want ik ontken niet dat de kintsheit der heerſchers, of hun klein verſtant, en hun onbequaamheit tot de beſtiering dikwijls ſchadelijk aan de gemene ſtaat is: dewijl 'er niets zo naaukeuriglijk tot nut der menſchen

schen dient, 't welk aan alle zijden nut is. Maar deze dingen zelven veroorzaken in ons minder onrust, dan de dwarrelbuijen, die uit de verkiezingen hun oorspiong hebben.

Wijders, meent gy dat, door deze verkiezing, de besten, of de genen, die de bequaamsten om te heerschen zijn, tot de kroon gevordert zullen worden? Hoe veel verdeeltheden en aanhangen zijn'er? Hoe dikwijls ziet men dat de geen, die in afkoomst en vermogen de voornaamste is, gebrek van goederen des gemoeds heeft? als of het nootlot vreesde dat het de geen, aan de welk het de hoogste staat, en te gelijk uitsteekent verstant gaf, van een mensch tot een God zou maken. De geen dan, die in deze vergadering tot Vorst verkozen word, zal niet de waerdigste, maar of de machtigste, of de gelukkigste zijn; 't welk beide van de kunst van te heerschen zeer verre af is. D'een zal, door zijn vermogen, of een schuik in de stemmen maken, of hen kopen: en d'ander zal door zijn flaauhartigheit gunst by de genen vinden, die verhopen zullen dat zy zelven, onder zodanig een Vorst, zullen heerschen. Eindelijk, indien gy stelt dat de vlijt en begeerte der verkiezers zo oprecht zal zijn, dat zy in de geen, die zy tot Koning schikken, alleenlijk op de deucht zien, en naerstiglijk daar naar zoeken, indien gy de zedigheit der trachters, en de toestemming der volken zodanig stelt, dat zy hun hals gewilliglijk onder de geen buigen, die dus tot de heerschappy gevordert is, en dat deze nieuwe Koning, uit oorzaak van zijn oprechtigheit, onder d'aanlokselen van zijn nieuwe staat, nooit zich zelf zo zal vergeten, dat hy niet somtijts struikelt; zo zal ik op dit geluk juighen, en de volken, aan de welken dit ten deel gevallen is, zeer waard by de goden achten. Maar dit goet is niet te verhopen. De gebreken der menschen strijden hier tegen; gelijk ook d'ervarentheden, die zo dikwijls daar tegen strijdig gezien worden. Men beschuldigt dan

t' onrecht de voorzichtigheit der volken, die zich zelven aan een enig geslacht overgegeven hebben, daar door by hen de heerschappy geruster en deurluchtiger is.

ZESTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Poliarchus, een brief van Argenis ontfangen hebbende, rust zich toe om te vertrekken. Doch hy, om in alle veiligheit in't hof te komen, zonder van iemant bekent te zijn, en om zonder gevaar van Argenis gezien te worden, vind geraden zich met de pruik van de rover, die hem van Timoklea aangeboden was, te bedekken.

LYkogenes was zeer gesteurt, om dat Dunalbius hem van zijn hoop versteken had. Doch op dat de genoden dit niet zouden merken, zo veránderde hy de deftigheit van een ernstige zaak in enige boerterijen, daar meê hy zich zeer aartiglijk kon behelpen. Eurymedes hielp meê veel hier toe, om dat hy niet gaerne zag dat'er in zijn huis zulke gevarelijke zaken verhandelt worden. Men sprak, onder de genoden, voornamelijk van Peranhyleus en Derenkus, van welker stoutheit tegen Aquilius Dunalbius onlangs te voren gesproken had. Veel der genoden schiepen vermaak of in zelven van de beroerten dezer afgelege volken te spreken, of daar af te horen spreken. Arsidas sloop ondertusschen, toen men alreê diep in de gastery was, gemakkelijk van de tafel af, en ging by Argenis, aan de welke hy kortelijk verhaalde hoe zeer Lykogenes tegen de Koningen gekant was. Maar zy, met weinig woorden over de ramp der tijden geklaagt hebbende, gaf aan hem zekere brief, daar in zy haar bevelen geschre-

ven

ven had, om de zelfde aan Poliarchus te behandigen. Toen zy hem ten hoogsten aanbevolen had een schip gereet te houden, een bequame weg te verkiezen, de zaak verborgen te houden, en voorts al 't geen te bezorgen, dat tot veiligheit van de vluchter diende, zeide zy tot hem: Arsidas, die zo groot een man uit de strikken zijner vijanden zult redden, vooreêrst zullen de goden, en uw gemoed, van zulk een deucht bewust, de vergelding hier af aan u verlenen; gelijk ook Poliarchus, zo hy eens tot een gelukkiger staat geraakt. En indien dit alles mist, zo verwacht ten minsten van my de vrucht van uw welgedane daden. Arsidas, door Argenis woorden vrolijker geworden, en daar na met Archombrotus van 't geen, dat zy dienstig oordeelden, gesproken hebbende, begaf zich, met het vallen van d'avont, naar Timokleaas lanthuis, daar hy de boeren vond, die, hun doling bemerkt hebbende, zich van de beroerte, de welke zy in de voorgaande dag gemaakt hadden, verôntschuldigden; Zy, meermaals overwegende dat zy tegen de wetten had misdaan, dan dat de zoekers in hun zoeking ongelukkig hadden geweest, sprak hen alle beleefdelijk toe, om hun geest, zo zy namaals iets behoefde, willig en bereid tot hen te hebben. Arsidas sprak hen ook vriendelijk aan, en klom, toen zy alle wechgegaan waren, met het begin van de nacht, naar Poliarchus af, die, van verwijling, en van droefheit verdrietig geworden, tot hem, zo haast hy hem zag aankomen, zeide: Wat vermaak schept gy in my levendig te begraven? Verlos my van deze eeuwige nacht, Arsidas, en lever my in handen van mijn vijanden. Ik kan warelijk deze staat niet langer verdragen. Arsidas, wetende hoe groot een blijschap de brief hem zou aanbrengen, antwoordde niets op alle deze klachten, maar bracht Argenis geschrift te voorschijn, en beval hem de hant en het zegel t'aanschouwen. Poliarchus, terstont van blijschap overvloejende, borst in deze woorden uit: Arsidas, hoe vaart zy al? gedenkt zy noch

noch aan ons? Hy voegde haar naam niet daar by; vermits Timoklea hen hoorde spreken. Hy dan, de draat afgedaan hebbende, trad een weinig ter zijden af, op dat men, terwijl hy las, niet op zijn aangezicht en gelaat zou merken. Toen hy de brief gelezen had, trok hy Arsidas ter zijden, en vraagde hem, of hy zich wel op deze onbekende kleding, en op deze aangenome pruik mogt vertrouwen, om zich dus by Argenis te vervoegen; dan of het beter zou zijn een veiliger middel te verkiezen, en te scheep naar Messana te trekken. Arsidas vond wel geraden dat hy terstont te scheep zou trekken: maar Poliarchus, begerig om Argenis te zien, en op een eerbare wijze zijn liefde voorspreekende, stelde zich enigsins hier tegen. Arsidas, dit bemerkende, veränderde terstont van gevoelen, en ried hem, om hem in zijn schaamte te verlichten, dat hy zich by Argenis zou voegen. Wat is'er gemakkelijker, zeide hy, als in de volgende dag in de tempel, die voor yder open staat, te gaan? terwijl Argenis, volgens de gewoonte, aan d'autaar zal staan, die van d' elendige smekers zelven gekust mag worden. Toen zy dit besluit genomen hadden, riepen zy Timoklea, en zeiden tot haar dat Poliarchus, zo haast de dag aanbrak, naar een schip zou gaan, 't welk hem in Italien zou overvoeren. (Want zy zwegen het besluit van naar 't hof te trekken) Poliarchus voegde'r by, dat deze gunst, die zy, in hem te herbergen, aan hem had bewezen, nooit uit zijn gedachten zou gaan, en dat hy zijn leven, en al 't geen, 't welk de menschen daar door bezitten, altijt aan haar verplicht zou wezen. Timoklea, beneffens haar gebeden en beloften als in een vloet van tranen smeltende, toonde aan hem haar uitterste genegentheit en bekommernis, niet als aan een gast en vreemdeling, maar als aan iemant, die zy opgevoed had. De bewijzing van haar weldaat diende grotelijks tot haar liefde, en zy vreesde dat Poliarchus, alreê de hare geworden, een wreder geval zou beproeven. Zy dan, veel tranen stor-

ſtortende, nam affcheit van hem, op dat hy een weinig zou ruſten.

Toen de nacht in hoop en vrees, en met grote kommer overgebracht was, keerde zy weêr naar 't hol, met Arſidas, en bracht enige brokken broots meê, die in wijn geweekt waren, en parſte hen, die noch van ſlaperigheit geeuden, tot d'ontbijt, volgens de Griekſche wijze. Daar na liet zy, een weinig voor de dageraad, Poliarchus met Gelanorus uit. Wat Gelanorus aangaat, hy trok, met een brief van Arſidas aan zijn gemalin, naar Meſſana, daar Arſidas woonde, en de toezicht over die ſtat had, de welke Meleander aan hem had vertrout. D'inhout van de brief was, dat zijn gemalin een ſchip in de haven vaerdig zou houden, om daar meê eerſtdaags naar Italien over te ſchepen: dat hy nootzakelijk te Regium moeſt wezen, en dat zy deze man, die de brief bracht, wel in huis zou verzorgen. Wijders, dat hy binnen vier dagen te Meſſana zou wezen. Toen Gelanorus vertrokken was, volgde Poliarchus alleen Arſidas, die, te paert zittende, langſamelijk vooruit trok. Poliarchus was te voet, ſlecht gekleed, en met een ſtok in de hant, ſchoon hy hem niet behoefde. Hy had ook zijn handen met roet geel gemaakt, op dat de witheit daar af hem niet zou verraden.

Zy waren in de ſtat gekomen, toen de koſter, Pallas tempel geopent hebbende, toegang tot de goddin had verleent, en eer het volk, noch niet in grote menigte vergadert, de bequaamſte plaatſen om t'aanſchouwen ingenomen had. Poliarchus verkoos een plaats zo na aan d'autaar, als hem mogelijk was. Arſidas, zich by Argenis gevoegt hebbende, vertoonde aan haar hoe godsdienſtiglijk deze yveraar haar in de tempel verwachtte. De maacht, gelijkelijk van Poliarchus gevaar, en van 't gevoel van deze voorgekome blijſchap getroffen, wierd ten hoogſten verbaaſt, en, naerſtiglijk naar de tekenen gevraagt hebbende, daar by zy hem

in

in zijn verändering zou kennen, zeide: Arſidas, deze zaak zal vol gevaar zijn, zo Poliarchus alleenlijk onder deze geleende kleding en pruik verborgen is, dewijl de Koning en Lykogenes wel haaſt naar de tempel zullen gaan. Meent gy dat onder zo veel menſchen, die deze Vorſten zullen omringen, niemant zal wezen, die dit bedroch zal bemerken? Voornamelijk dewijl zo wel de genen, die 't met de Koning, als de genen, die 't met Lykogenes houden, door onderlinge ergwaan aangeprikkelt, naaukeuriglijk alle aangezichten aanſchouwen, en op al 't geen, daar onder bedrog kan ſchuilen, zeer ſchranderlijk merken. Ik zou hem hier in de burgt doen komen: maar de krijgslieden, die de wacht hebben, zouden miſſchien hem van dit momtuig beroven. Ik zal my liever naar mijn vader ſpoeden, en hem vermanen dat hy, ſedert hy my tot Pallas dienſt geſchikt heeft, nooit, zelfs aan 't ſlechtſte volk, geweigert heeft zijn gebeden en beloften in deze vierdag te doen. Daar na zal ik aan hem vertonen dat, als hy, met Lykogenes, zich ter plaats vervoegt, daar men de vrede zal beveſtigen, de tempel, vol van lijfwachters en geſtoet, de menigte van 't volk, en deze ongeachte ſmekers niet zal konnen bevatten; en dat ik dieshalven, zo 't hem belieft, (op dat'er heden niets van de gewoonte nagelaten zou worden) terſtont naar d' altaar zal gaan, op dat de ſlechte lieden, volgens het gewoon gebruik, hun geloften mogen doen, en op dat hy, als de dienſt van 't volk geëindigt is, te beter zijn dienſt zal konnen verrichten. In dezer voegen zal ik, van vrees ontſlagen, Poliarchus bequamelijker konnen zien, en onze handel zal te beter voor 't onachtſaam volk verborgen blijven. Arſidas, deze vond goetvindende, vermaande haar zich daar meê te ſpoeden. Zy ging daar op by de Koning, die, door deze ſchrandere liſt misleid, ook haar voorſtelling goetkeurde. Zy dan, de toeſtel verhaaſtende, (want de genen, die ten dienſt van Pallas geſchikt waren boodſchapten dat het naauwe-

welijks twee uren was) wierd met grote pracht, naar de tempel gebracht, en van d'andere priestcressen gevolgt.

Terwijl Argenis het opperpriesterschap had bedient, had men deze ordening in 't gewijde gehouden. De Siçiliërs, op de markt te zamen gekomen, hielden hun marktdag, en pleegden hun koophandel. De plakkaten der Koningen wierden dan gelezen, en de vonnissen tegen de misdadigen afgekondigt. Deze tijt wierd zo wel aan de gewijde dingen, als aan de gemene plechtelijkheden besteed. De genen, die of van hun lantvruchten overvloet hadden, of uit de steden iets behoefden, vervoegden zich uit de dorpen en vlekken in de naaste vestingen. Deze dag was tot viering van Pallas heiligdom gewijd; op dat Argenis van te groter menigte gezien zou worden. Deze Vorstin had overäl, daar zy in Siçiliën zich vertoonde, verscheide godsdienstigen, en een rei van priesteressen in haar gezelschap. De grootste offerbeesten, en d'andere slachtoffers volgden haar. In yder negende dag wierd Minervaars beelt in haar tempel, zo zy daar omtrent een had, gedragen, en daar in de gewone eer aan haar bewezen. Maar indien zy'er geen tempel had, zo wierd uit de bequaamste tempel die god, of goddin, de welk daar zijn, of haar woning had, geboden dat hy, of zy, door zijn, of haar vertrek, zijn of haar plaats aan Pallas zou lenen; vermits een tempel geen twee godheden bevat. De deuren, met lauweren verçiert, wierden van veel lampen en kranssen bezet. Het beelt, dat aan d'autaar aangebeden wierd, was streng, en met zodanige wapenen verzien, die aan deze goddin pasten. Van d'een zijde veröorzaakte haar gespanne winkbraauwen, en van d'andere haar helm, die haar voorhooft ten halven dekte, een wonderlijk ontzach. Haar aangezicht geleek wel naar dat van een maacht, maar die echter enigsins gesteurt is. Haar spies was van gout, 't welk een glans van stralen afschoot, die dikwijls aan 't gemeen

meen volk deden geloven dat hy haar bewoog. De schilder had ook op haar schilt Medusaas hooft met alle haar verwen, die de slangen als levendig vertoonden, uitgedrukt. Zy stond als vaerdig ten strijt, en met de slinke voet in dier voegen uitgestrekt, dat het geheel beelt enigsins naar d'een zijde overhelde. Erichthonius lag ook aan haar voeten, in de gedaante van een slang, en omringde met zijn staert het uitterste van haar spies. Voorts, d'offerbeesten, tot d'offer geschikt, en met kranssen en ander gewaad omhangen, zonder echter de dienst van 't zout daar aan gepleegt te hebben, wierden aan de drumpel des tempels gebracht: dewijl het ongeoorloft was daar binnen bloet te storten. Toen men d'offerbeesten met water besproeit had, quam Argenis, zo heerlijk verçiert en toegerust, als aan een Vorstin en priesteres paste. Zy was met een kostelijke lange tabbert gekleed, de welke met ingeweve beelden vertoonde hoe Pallas uit Jupiters harssenen wierd geboren, en hoe zy, met haar gevonde olijf, in haar geschil met Neptunus over hem zegepraalde. Dit kleet, zich van achteren lang uitstrekkende, wierd van zes maachden nagedragen, op dat het niet beslijkt zou worden. Argenis hair was met een purper windsel, daar olijfstukken omgevlochten waren, op gebonden. Men had ook een kroon van het zelfde loof op haar hooft gezet. Zy, dus verçiert zijnde, dekte, toen zy by de slachtöffers gekomen was, haar hooft met een sluyer, en, de plechtelijke gebeden doende, strooide koorn en zout op de beesten, ten offer geschikt, en sloeg toen, met een zilvere kolf, zachtelijk op het voorhooft dezer offerbeesten, die terstont van d'omstaande priesters in ernst aangetast, en gekeelt wierden, om in hun ingewant, gelijk zy meenden, de besluitingen van 't noodlot, en der goden te vinden. Argenis, toen ten tempel ingetreden, offerde in een zilver wierookvat de gewone reukerijen aan de goden, en, aan d'autaar gekomen, nam de kroon van haar hooft, en plaatste de

zelfde, al smeekende, aan de voeten van 't gewapent beelt. Men stak toen van nieus wierook, en andere reukerijen aan, die zich wijt en breet verspreiden; terwijl de maachden, die naast aan haar waren, dit volgende gezang zongen, 't welk van de genen onder 't volk, die 't van buiten wisten, nagevolgt wierd.

Goddin! gy, die versmaad het vleijen,
Daar meê een moeder stilt het schreijen
Van haar betraand en wenend kint:
Die macht en hoogheit hebt verkoren,
Zo haast Jupijn u had geboren,
Die d'andre Goôn in macht verwint.
O Maagt! die door uw schrandere ogen
Zo veel gemoeden hebt bewogen
Tot stoute moed en strijdbaarheit,
Die zo veel strijden hebt gestreden:
Verhoor onz klachten en gebeden,
En met uw gunst ons overspreid.
Gy, die op uwe zegewagen
Ter zegepraling word gedragen;
Die met gewelt en krachten spot,
Uw macht kan niemant tegenstreven;
Gy kont, door eenen oogwink geven
Een goed, of ongelukkig lot.
Gy hebt de krijg en ramp verdreven,
En vredetekens op geheven.
Gy hebt d'Olijfboom eerst geplant,
Door u wy veel geschikter leven.
Gy hebt de kunsten ons gegeven,
Tot çiering van onz steên en lant.
De Nimfjes, en de Watergoden
U tot hun Koninginne noden,
En Argos, eer der Goôn gebou,
Ontfing nooit God in hare wallen,
Die hare ziel zo kon bevallen,
Dit zy om u niet laten zou.

Maar 't zy uw eer word aangebeden
T'Athenen, of in andre steden,
Ay! sla op ons uw blij gezicht.
Aanschou hoe vierig wy u smeken;
Laat onz gebeden voor u spreken,
En licht ons met uw lichtend licht.

Dit gezang wierd van yders gebeden gevolgt, met de welken opentlijk den Vorsten alle heil en welvaart toegewenscht wierd, daar men die voor de vruchtbaarheit en voorspoet der landen bijvoegde. Yder bad ook in 't heimelijk voor de bezondere nuttigheden van zijn huis. Argenis zat ondertusschen in een hoge zetel ter rechte zijde van d'autaar, en had in haar hant een omvlochte tak, die met een weinig offerbloet besprengt was, en van de welk men geloofde dat hy, op 't hooft gelegt, of aan de mont gebracht, een grote kracht om te beschermen had. De lijfwachters stonden gewapent in een dubbelde ordening omtrent Argenis, en openden voor de genen, die naar haar toe wilden gaan, een voetpad, naauwelijks van twee menschen breet, op dat noch d'autaar, noch Argenis, door de wanördening en door de twist der onkundigen, enige schade en ongemak zouden lijden. De genen, die dus ingelaten wierden, vielen voor haar op hun kniejen neder, en, met de tak aan geraakt, vertrokken weêr spoediglijk. Niemant van 't volk wierd van deze gunst uitgesloten; en daar wierden meer van Argenis, dan van Pallas, tot het gewijde getrokken.

ZEVENTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Poliarchus, in't hof gekomen, treed in Pallas ope tempel. Argenis, op Arsidas bericht, Poliarchus in een vreemde kleding, en die niet op zijn staat paste, aanschouwende, word gelijkelijk van gramschap en meêdogen bestreden. Na dat het volk ten meestendeel afgevaerdigt is, treed Poliarchus naar Argenis, en, voor haar nedergevallen, kan naauwelijks van haar scheiden. Terwijl Meleander aan d'een, en Lykogenes aan d'ander zijde d'offer houden, word Argenis, als om te voorzeggen, van woede aangetast, en de Koning van zo veel voorteekenen verbaast. D'afroeper vertoont in ordening de vloek en gruwelen tegen de verbontbreekers. Meleander, om enig vermaak in de bekommernissen van zijn gemoed te scheppen, begeeft zich tot de schouspeelen t'aanschouwen.

IN die dag dan, daar in Arsidas Poliarchus meêgebracht had, waren d'offeringen in een oude tempel toegestelt, die de Magellers aan Pallas gewijd hadden. Argenis trad vroeger uit de burgt, in schijn om 't volk af te vaerdigen, eer Meleander daar met Lykogenes zou komen, maar in der daat om Poliarchus zonder gevaar t'aanschouwen. Zy dan, voor de deuren des tempels d'offerbeesten, na dat zy hen geraakt had, in de handen der gener, die hen kelen zouden, gelaten, en op de drumpel van de tempel het wierookvat genomen hebbende, quam, alreê zeer ongerust in haar gemoed, ter plaats, daar, gelijk Arsidas aan haar bekent

gemaakt had, zy wist dat Poliarchus zat. Toen zy hem in deze slechte kleding, en ongeachte toestel zag, en dat hy zijn erbarmelijke ogen op haar vestte, wierd zy in dier voegen van gramschap en meêdogen aangeprikkelt, dat zy, als van verstant berooft, byna het gewijde en zich zelve vergeten zou hebben. Zy spoedde zich echter ten besten, dat zy kon, naar d'autaar, en, daar het beelt van de goddin aanschouwende, terwijl d'anderen het plechtelijk gezang zongen, stortte veel geheime zuchten uit. Zy nam de hemelsche machten tot getuigen van haar getrouheit, en verweet, met een zwijgend verwijt, aan hen, die kennis van deze zaak hadden, haar onschult, oprechtigheit en godvruchtigheit. Zy overwoog dat het nu tijt was, indien zy haar wilden helpen. Indien zy, zeide zy in zich zelve, voor de menschelijke zaken zorgen, en hen bestieren, waaröm is'er dan geen vergelding der deuchden? Waaröm woeden zy tegen my, en tegen Poliarchus, die hen niet veröngelijkt hebben? Gy weet hoe ik niet met een vuile lietde, die schandelijk voor een maacht is, zo groot een man bemint heb. Ik zou, indien de wetten der natuur het toelieten, hem wel tot een broeder verkozen willen hebben. Helpt hem, vervolgde zy, ten minsten in zijn vlucht; en indien gy iets hard tegen ons beide toestelt, zo stort alles op mijn hooft, en laat hem ongequetst. Zy wierd in deze gebeden, hoewel zy met een krachtige ernst te voorschijn quamen, door anderen gedachten, die haar ylings parsten, gestuit. Zy erbarmde zich, nu over zich zelve, dan over haar bruidegom; en wierd ook door de woede van een onverzoenelijke haat tegen Lykogenes aangeprikkelt: en als zy overwoog dat haar vader zelf niet onschuldig was, dewijl hy Poliarchus ondergang zo lichtelijk toegestemt had, zo nam zy, deze gedachten verdrijvende, daar door haar godvruchtigheit tot haar vader gevaar liep, haar toevlucht weêr tot de goden, en, door haar overmatige droefheit verstomt, bad hen meer door de qualen, die

zy leed, dan door haar gebeden. Zy had echter haar tranen in haar macht, vermits de schaamte het ontijdig geween in 't openbaar verbood; misschien ook om dat de last van haar elende te groot was om tot tranen uit te barsten.

Poliarchus van zijne zijde was niet minder in ongerustheit en bekommernis. Hy overwoog dat hy dit aangenaamste verblijf moest verlaten, en gelijk een mensch, die de snoodste schelmstukken bedreven heeft, wechvluchten. O hoe weinig paste dit geval aan zijn afkoomst, en aan zijn moed! De geneuchten, die hy te voren genoten had, quetsten zijn ziel, die alreê van droefheit vervoert was. Alle de deuchden van Argenis, en alle haar gaven verschenen weêr voor zijn geheugenis; ja zelfs de dingen, die hy weinig geacht had, vervulden toen zijn gedachten met een groter vertoning, om dat hy hen moest verliezen. In zo veel qualen was aan hem niets lastiger, dan dat hy oorzaak van Argenis droefheit was. Geen minder vrees, van dat de liefde, tusschen hem en Argenis gerezen, door de tijt, en door zijn afweezen zou verdwijnen, sloop allengs tot zijn tegenstrevende geest in. Hy vreesde dat'er iets zou zijn, 't welk hy zou moeten haten, hoewel het aan Argenis lief en waard was. Hy dan, van gramschap vervoert, overwoog te gelijk dat hy Siçiliën met de wapenen zou aantasten, en vreesde met eenen, dat hy Argenis in haar vader, of in haar vaderlant zou quetsen: in voegen dat zijn gramschap, met droefheit vermengt, zijn geest tot verscheide hartstochten dreef, en hem nu verbaast maakte, en dan buiten 't spoor deê hollen.

Terwijl de gelieven in deze ontroerenissen waren, wierden de gemene gezangen tot drie malen gezongen, en daar meê een einde van de gemene stem gemaakt. Argenis, niet verre van d'autaar zittende, reikte den genen, die tot haar quamen, de gewijde tak toe. Selenissa, en de staatjuffers van Argenis stonden achter haar. Eury-

medes en Eristhenes, zeer veel van malkander verschillende, stonden aan haar zijden; en de krijgslieden, van hen af beginnende, hadden in de tempel een dubbelde rijg gemaakt, en een weg voor de genen gebaant, die tot Argenis wilden gaan. Eurymedes, in haar gelaat gedurige ontroerenissen bespeurende, voegde zich aan haar oor, en vraagde, of zy zich ook qualijk gevoelde. Argenis, de gelegentheit van deze aanspraak waarneemende, keerde haar aangezicht t'elkens naar hem, als zy gevoelde dat haar al te grote ontsteltenis op haar aangezicht uitborst. Het gemeen volk was afgevaerdigt, en Poliarchus byna de leste, die tot deze gewijde tak zou toetreeden, daar in aan hem moed en krachten ontbraken, terwijl hy van Argenis, als kille koud en zonder gevoel zijnde, verwacht wierd. O dwaze voorneemens der minnaars! Zy hadden de stoutheit van deze korte en stomme byëenkomst genomen, als om een vluchtige vreucht te genieten. Zy hadden alreê berou van hun getergde droefheit, en uitgelokt gevaar, schoon zy zich zelven veel meer gewaagt zouden hebben, zo 't hen niet geoorloft had geweest dus te klagen. Deze elendige, op zijn stok steunende, die hem toen wel te pas quam, nam eindelijk zijn gang naar Argenis, en viel voor haar neêr, en, als zijn gebeden stortende, zeide: Vaarwel, kuischste priesteres, gedenk dat uw Pallas vertrekt, en altijt d'uwe zal blijven, en dat zy, zo gy het toelaat, niet zonder haar vaders bliksem zal wederkeren. D'elendigste maacht verstond wat hy wilde zeggen, zonder iets daar op te darren antwoorden. Doch zy, haar droevige ogen voor een korte tijt op hem vestende, sprak daar door krachtiglijker tot hem, dan zy met enige woorden kon doen. Maar Poliarchus kon niet van haar voeten afscheiden, of om dat hy, in de bedwelmtheit van zulk een grote elende, zich zelf had vergeten, of om dat hy gevoelde dat zijn benen zouden bezwijken: en Selenissa begon te vrezen dat deze ontijdige verwijling het geheel werk zou openbaren,



ren, toen Eurymedes, menende dat deze mensch door een onkundige boersheit aan Argenis voeten bleef leggen, met een rijsje, dat hy in zijn rechte hant had, al lachende aan hem een slag gaf, en aan hem beval te vertrekken. Poliarchus, die een der waardste vrienden van Eurymedes was, wel wetende dat deze smaat niet uit haat sproot, maar uit zijn kleding, die oorzaak was van dat Eurymedes niet wist wie hy sloeg, stond spoediglijk op, te meer om dat hy zelf oordeelde dat hy met recht gestraft was. Wat Argenis aangaat, zy had de slag niet met zo grote gelijkmoedigheit aangeschout. De schaamte kon haar naauwelijks beletten Eurymedes uit haar ogen te doen gaan. Zy dan, Poliarchus zo verre, als haar mogelijk was, met d'ogen volgende, zag recht van pas Arsidas aan de tempeldeur, om, gelijk zy vermoedde, aan de vluchtende Poliarchus de weg te wijzen. Want Arsidas, den Koning met de vrede geluk gewenscht hebbende, had geveinst dat hy nootzakelijk naar Italien, by zijn gemalins vader, moest overschepen, en, verlof van de Koning verkregen hebbende, ging naar Pallas tempel, en zag Poliarchus, die van d'autaar quam. Hy, met hem een weinig ter zijden tredende, vermaande hem deur een poort, die weinig gebruikt wierd, uit de stat te gaan, en de weg, die naar Messana strekt, in te slaan, tot dat hy, aan de tweede paalsteen, in een doornebosch, zou komen, daar hy zich zou verschuilen, met belofte dat hy, Argenis gesproken hebbende, hem spoediglijk zou volgen.

Meleander zond ondertusschen iemant aan Argenis, om haar aan te zeggen, dat zy zich met de plechtelijkheden, die tot het gemeen volk behoorden, zou spoeden; dewijl de dag alreê ten deel verlopen was, en hy en Lykogenes de tempel ruim moesten hebben. Zy kon zich toen naauwelijks intomen, en verviel allengs tot d'aanprikkelingen, die zy meende door haar stantvastigheit verwonnen te hebben. Zy beval echter dat men

aan de Koning zou boodschappen, dat de dingen, die tot het volk behoorden, afgedaan waren, en dat hy, als 't hem beliefde, by d'offeringen, die men toegestelt had, zou konnen wezen. Aan de deur van 't hof stond een groot gestoet, dat Meleander en Lykogenes verwachtte, om hen t'eeren, en om hen naar de tempel te verzellen. Lykogenes zelf was in Meleanders kamer, onder schijn van gedienstigheit, en sprak met de Koning verscheide redenen, daar af veel niet van ernstige zaken waren. Toen de bequame tijt gekomen was, trad Meleander, koninklijk gekleed, met een purpere mantel omhangen, en met zijn koninklijke staf in de hant, naar de lijfwachters. De naaste aan hem ging Lykogenes, die, door des Konings bevel, Archombrotus aan zijn zijde had. Voor hen gingen de genen, die van wegen hun ampt, of door gunst uitstaken. Een zeer groot getal van jongelingen was het beginsel van deze pracht. De dienaars zelven konden het volk niet genoech afweeren, dat begerig om t'aanschouwen is, en meest ter plaats dringt, daar het verboden is. De naam van Koning, die men in de heerschappy gewent was, zijn ouderdom, en zijn gelaat, 't welk zijn bezadigt gemoed aanwees, en zijn achtbaarheit, die aan zijn hoogheit paste, hadden d'ogen van alle d'aanschouwers op Meleander getrokken. Niet alleenlijk de genen, die hun getrouheit tot hem ongekreukt behouden hadden, maar ook de genen, van de welken men mag zeggen dat zy uit onkunde hadden gedoolt, wierden door deze aanschouwing bewogen. Deze dag dan was gunstig en voordeelig voor de Koning, dewijl daar in d'eersten van weedom, en d'anderen van schaamte, om dat men hem tot dit verdrach dwong, getroffen wierden. Moet dan (dachten zy by zich zelven) de Koning d'eed aan Lykogenes doen? Word hy gedrongen verdrach met zijn onderzaat te maken? en dit voor alle de werrelt? Zal het volk hier af, als van iets wettig, tot getuig verstrekken? Wat zou een uitheemsch Vorst,

in

in heerſchappy hem gelijk, in een wettige oorlog konnen doen? Maar de genen, diens geeſt hoger verheven was, of die door hoop of vrees ſchranderer waren geworden, lieten hun gedachten hoger lopen, en overwogen dat men die dag niet als de geen, die de vrede bracht, moeſt vieren, maar dat men gruwelijker dingen had te verwachten, en dat het geen ſtant kon houden, dat een Koning uit noot met zijn onderzaat verdrach had gemaakt; dewijl de Vorſten dikwijls het geen, dat hen met onrecht afgewrongen is, door een ander onrecht weder eiſchen: dat dieshalven de Koning, of zich, als 't hem mogelijk zou zijn, van dit beſtaan zou wreken, of, indien hy zelf geen wraak vorderde, van Lykogenes ondergedrukt worden. Zeker oud man, in 't hof opgevoed, van zijn vrient gevraagt, of hy ooit iets vriendelijker, dan des Konings aangezicht, gezien had, antwoordde aan hem zo luide, dat de Koning zelf zulks kon horen: Spitsbroeder, ik zou hem vriendelijker achten, indien hy, door deze vriendelijkheit niet aan zich zelf zo wreet was. Meleander, alreê te voren ontroert, deze woorden, van een zeer getrou man geſproken, horende, en daar beneffens zijn gedachten op die redenen veſtende, de welken, gelijk hy verſtaan had, Lykogenes in de voorgaande dag by Eurymedes, tegen 't erfrecht der Koningen, uitgebromt had, ſtrompelde in dier voegen over een ſteen, dat hy voor over op zijn handen nederviel. Een ſchichtig geroep der aanſchouwers veroorzaakte grote ſchrik, die zich wijt en breet verſpreidde. De genen, die de naaſten waren, ſchoten toe om de Koning op te helpen. De genen, die veerder af waren, wierden door d'onkunde zelve meer verbaaſt en bewogen, tot dat aan yder bekent was dat de Koning voor over was geſtronkelt. Hy zelf, deze val met een lach verántwoordende, zeide, dat hy grotelijks aan d'aarde verplicht was, die, haar Vorſt eren willende, en zich niet opheffen konnende, hem tot die ſtant had gebracht,

op dat zy hem zou kussen, en dat hy haar, als de zijne, vrijwilliglijk omhelsde. Dit voorteeken was of droevig, of aangenaam aan yder, naar dat hy of den Koning, of Lykogenes toegedaan was. Want wat wierd hier meê gevoorteekent, dat de Koning aan Lykogenes voeten neêrgevallen was? dat hy voor over was gevallen, gelijk een slachtöffer, terwijl hy zelf vaerdig stond om t'offeren? dat hy in een ogenblik, en zo schichtiglijk nedergeworpen was.

Men quam, terwijl deze dingen overwogen wierden, in het voorhof, daar in de slachtöffers waren, die, met loof en kranssen verçiert, en van de bedienaars omringt, zo lang wachtten, tot dat Argenis met de plechtelijke woorden de goden tot de geschenken, die aan hen gedaan wierden, aangeroepen zou hebben. Zy, wat haar aangaat, door de droefheit, die haar overviel, meer en meer aangeprikkelt, had zich, terwijl zy aan d'anderen bevolen had een weinig van haar te wijken, in een verborge plaats van de tempel vertrokken, daar zy zich zelve in dezer voegen aansprak: Maar, rampzalige Argenis, wat raat met u, die aan de voortreffelijke Helt d'oorzaak van alle rampen zijt? Elendige! wat hebt gy gezien? wat elenden hebt gy uit te staan? Kont gy lijden dat Poliarchus wechtrekt? dat Lykogenes zegepraalt? O koninklijke maacht! tot de rijksstraf geschikt. Indien gy weet dat gy de Vorstin zijt, waaröm verzekert gy Poliarchus hier niet? Indien gy zijn bruit zijt, waaröm laat gy hem alleen vluchten. Aan 't nootlot ontbrak noch, dat gy aan uw vader, en aan Lykogenes, de vrede bevestigende, tot uitroepster zoud verstrekken: een vrede, ô goden, die zy met Poliarchus ondergang gemaakt hebben. Maar gy, met wat aangezicht zult gy namaals, ik zeg niet Poliarchus aanschouwen, maar met hem in zijn afweezen spreken? Zult gy aan zijn deuchden en gelaat darren denken, en zijn redenen en geest voor uw gedachten vertonen? Maar de godvruchtigheit tot mijn

vader,

aders, en de gemene welstant van 't Rijk gebied dit. Maar wat goddeloosheit tot mijn vader zal dit zijn, dat ik zulk een rampzalig schelmstuk zal ontvluchten? of wat heb ik met het koninkrijk te doen, zo ik besloten heb te sterven? De welstant van 't Rijk bestaat niet altijt in blodigheit. Misschien zal ik, door mijn stoutheit, het geen verbeteren, 't welk mijn vader door zijn zachtmoedigheit misdaan heeft. Maar wat zal ik doen? Het gevaar nadert, en zal my onbereid overrompelen. Zie daar mijn vader, zie daar Lykogenes. Ik word tot het gewijde gevordert. Indien ik weiger deze schelmächtige vrede te bedienen, wat woorden zal ik daar toe bybrengen, en waar meê my by mijn vader veräntwoorden?

Dus sprak zy, en, niet meer droevig, maar door de gevatte woede ontzaghelijker geworden, liet haar ogen wilt en wijd weiden. Zy, aan deze leste woorden van Poliarchus gedenkende, te weten dat haar Pallas vertrok, en met de bliksem kon wederkeren, zeide: Warelijk, mijn Pallas is vertrokken. Waaröm blijf ik hier langer te vergeefs? De gebeden zijn ongewijd en onnut, en de tempel van haar goddin ontbloot. Daar is niets dienstiger, dan dat ik veins te voorzeggen, en dat de goddin my verbied dat ik my langer met deze plechtelijkheden zal bemoejen. In dezer voegen zal ik het gruwelstuk van deze vrede te bevestigen ontgaan, en daar na middel hebben om met grote aanslagen bezich te wezen. Toen zy dit goetgekeurt had, begon zy, zeer schrander van geest, en toen ten hoogsten aangeprikkelt zijnde, zich tot zodanig een vertoog, als de voorzeggers gemenelijk spreken, te voorbereiden. Zy wist wel dat zy, als zy zich aan de woede overgaf, die Poliarchus vertrek in haar veröorzaakte, door haar yver deze verdichting zeer wel zou overschaduwen. Terwijl zy met deze gedachten bezich was, quamen enigen haar aanzeggen dat men haar verwachtte,

te, op dat zy de flachtöffers zou wijen; dewijl de Koning tegenwoordig was, en door d'uitroeper geboden had dat men zwijgen zou. Argenis, dit befluit in haar gemoed genomen hebbende, was vrolijker van geest, vermits zy zich daar op gerust ftelde. Zy antwoordde dieshalven dat zy derwaarts zou gaan, en fchikte haar gemoed en gang naar het fchouſpel, dat zy vertonen zou. De Koning aan d'een, en Lykogenes aan d'andere zijde hielden alreê d'offer tusſchen beiden. De Groten, rontöm hen ftaande, waren wel eenparig in te zwijgen, maar echter zeer verfcheiden in hun gedachten. Het volk had zich aan alle zijden in drommen te zamen gevoegt; en de krijgslieden konden nauwelijks de kring, tot het gewijde gefchikt, open houden. Argenis was d'eerfte, die, als een gedrocht, yders ogen op zich trok. Want zy, uit de tempel tredende, verfcheen met een verwildert gezicht, en met verwart hair, dat overäl zwierde, en fchrik veröorzaakte; behalven dat zy ook in haar gang zuizelde. Kort, zy vertoonde de gedaante van een verwoede, die in deze eerfte aantafting tegen de beweging der goden, als daar toe noch ongewent zijnde, worftelde. Meleander was bovenäl verbaaft; dewijl hy niet wift wat geval, wat woede, of wie van de goden zijn dochter dus paifte. Doch zy, enige tijt met haar ogen gekeert en gedraait hebbende, borft eindelijk tot fpreken uit, niet in rijm, ('t welk haar zo fpoediglijk onmogelijk was) maar echter in zodanig een taal, dat de zelfde die van de goden zo verre naderde, als zy van die van de menfchen afweek: in voegen dat Nikopompus, met weinig verändering in te brengen, deze volgende regels daar af maakte.

Goddinne! waaröm vlucht
Gy uit onz lant en lucht,
Van u zo hoog geprezen?

Kan

Kan onz bedroeft geklag
U niet bewegen? ach!
Wat zal 't dan met ons wezen.
Onnut is onze hoop.
Zy vlied, met volle loop.
Vergeefs is alle onz klagen.
Zy laat ons hier in war.
Ik zie haar, op haar kar,
Ten hemel heen gedragen.
Wat grote razerny,
Wat dulheit is 't, dat wy
Haar menen te bewegen?
Onz bidden koomt te spâ.
Wy krijgen geen genâ.
Gy vlied met uwe zegen.
O oorzaak van mijn vreucht!
Mijn enige geneucht!
Kon ik u ooit bewegen
Door mijn gebeên, ai geef
Dat ik niet hooploos leef,
Noch immer zy verlegen.
Geef dat ik nooit door noot
Geparst word tot de doot,
Schoon my de liên verächten.
Ai geef dat ik voortåan
By u mag wandlen gaan;
Het zal mijn leet verzachten.
Maar, zacht! ik hoor alreê
De hemel roepen, wee!
Hy dreigt ons met zijn roeden.
Men hoort al in de lucht
Groot onweer en gezucht.
Zijn gramschap is aan 't woeden.
O Maagt! die in uw macht
Hebt 't menschelijk geslacht,
Keer van ons uwe toren.

Ik bid u, ai, bedek
Ons misdaân en gebrek.
Laat uw genâ ons horen.
Wat heeft, ô boos geslacht!
Uw wreetheit niet bedacht?
Wanneer zal die noch enden?
Goddin! koom ons te baat.
Ik bid ons niet verlaat
In onze zware elenden.
Wat baat het, dat g'uw tijt
Zo kommerlijk verslijt
In 't bouwen van veel Tempels?
Dat gy hun beelden viert,
En hunne poort verçiert
Met goude en zilvre drempels:
Zo onz verwaant gemoed
Zo groot een dulheid voed,
Dat wy de Goôn benijden,
En, zonder dat ons neigt
De bliksem, die ons dreigt,
Noch willen met hen strijden?

Na dat zy diergelijke woorden, onder 't gelaat van een voorzegster, uitgestort had, begon zy te wenen, en vertoonde voornamelijk dat zy van een goddelijke drift vervoert had geweest. De verbaastheit had aller ogen op haar getrokken. Maar Meleander was echter meest van alle bekommert. Hy overwoog het geen, dat als een godspraak te voorschijn was gekomen: dat men aan Pallas geboden had in ballingschap te trekken; dat de goddin in haar wechgaan dreigde; en eindelijk, dat men een gruwelstuk, dat gestraft zou worden, had bedreven. Hoe deze dingen te minder verstaan wierden, hoe te groter vrees in zijn ziel plaats greep. Maar Argenis, als door de drift van de geest afgemat, die haar in haar ingewant tot deze voorzegging gedreven had, nam de priesterlijke verçierselen

van

van haar hooft, en, zich voor haar vader nederbuigende, verzocht ootmoediglijk van hem, dat zy zich van 't gewijde zou mogen afhouden, dewijl zy zich over deze ongewone woede schaamde, en d'aanschouwing van 't volk niet zo ylings kon verdragen. De Koning, door zo veel voorteekenen verbaast, wist niet waar toe hy besluiten zou; vermits hy onder andere dingen vreesde dat hy by Lykogenes verdacht zou worden, als of hy met voordacht dit schouspel toegestelt had, om de bevestiging van 't verbont te weren. Argenis, aan de voeten van haar vader, terwijl hy zweeg, nederzijgende, wierd van de krijgslieden, die haar gewonelijk omringden, opgenomen, en naar 't hof gebracht. Arsidas, haar terstont volgende, als om zijn plicht te betrachten, en de bevelen aan Poliarchus ontfangen hebbende, vertrok terstont uit de burgt.

Men hoorde ondertusschen een gedruis, en daar na een openbaar gemor onder het verschrikt volk. Sommigen zeiden dat de goddin, daar tegenwoordig zijnde, de vrede niet goetkeurde, en andere pasten dit voorteeken op de rampen, die Siçiliën overkomen zouden. Enigen geboden dat de priesters met het gewijde zouden voortvaren, en hier over, wat het ook was, verzoening trachten te verwerven. De genen, die minst gevraagt wierden, gaven vaerdiglijkst hun stem. Maar de stem der gener, die om d'afroeper riepen, drong meest deur: want hoewel de Siçiliërs, hun afkoomst van de Grieken hebbende, hen ook in hun zeden volgden, zo had het gebuurschap van Italiën hen ook veel van des zelfs gewoonten ingeboezemt, daar onder ook dit gebruik der afroepers was. Meleander dan, de strijdige begeerten van de menigte stillen willende, zeide: Is'er iets aangelegen of het geen, daar in ter goede trou onder de menschen is verdragen, door Pallas, of door Jupiter bevestigt word? Afroeper der Siçiliërs, treê toe, en voltrek de wettige plechtelijkheden van 't verdrach. D'afroeper, met zijn gewoon

kleed

kleed gekleed, verhaalde een lang gedicht, daar in de vloek tegen de verbontbreekers begrepen was. Men ſlachtte toen het offerbeeſt, welks ingewant gezamentlijk van Meleander en Lykogenes gehouden wierd. Toen deze offer gedaan was, traden zy in de tempel, en, d'autaar en het bed aanrakende, deden weêr d'eed van getrouheit in tegenwoordigheit der goden. Toen dit alles volbracht was, keerde men met alle de pracht weêr naar 't hof, zonder dat het volk echter enig gejuich maakte, en terwijl de vrienden zelven enige dwang in hun gelaat toonden. De Koning, de droefheit van zijn gemoed verbergende, gelijk aan hem paſte, en blijken van vrolijkheit tonende, verſcheen in die dag in d'openbare maaltijt, en aanſchoude in de volgende dag de ſchouſpeelen, die een blijde uitgang namen, en de boerterijen van 't volk vertoonden; dewijl het niet paſte in die tijt met ernſtige dingen te voorſchijn te komen. De vrienden van wederzijden, door de Koning en Lykogenes vermaant, onthielden zich veel dagen lang niet alleenlijk van twiſt en geſchil; maar vermeerderden ook de vertoning van veiligheit en blijſchap door hun gedurige maaltijden, die zy gezamentlijk hielden. Argenis zelve, die zich ziek geveinſt had, vertoonde zich in 't openbaar, na dat Arſidas door brieven aan haar bekent had gemaakt, dat hy en Poliarchus, die hy voerde, behouden in Italiën waren gekomen.

D'ARGENIS

Van

J. BARKLAI.

TWEEDE BOEK.

EERSTE HOOFTDEEL.

Inhout.

De Koning openbaart aan Argenis alleen dat hy voorgenomen heeft de koninklijke waerdigheit te verdedigen. Argenis prijst haar vader over zijn kloekmoedig voorneemen, en rust zich toe om naar Epeirkte te trekken. Selenissa, van een nijdige woede gedreven, poogt Timoklea van haar achting te beroven.

LYkogenes meende, toen Poliarchus uit Siçiliën verdreven was, een grote verwinning op Meleander behaalt te hebben. Want deze jongeling, die schrander, en rijp van raat was, had, door de grootheit van zijn vernuft, des Konings zijde grotelijks versterkt; en d'oproerigen zouden, of door zijn doot, of ten minsten door zijn afweezen, meer gelegentheit tot hun schelmstukken hebben. Want de waan van dat hy doot was hield niet lang stant: maar 't zy men de zaak alleenlijk verdacht hield, of 't zy de meêwustigen de zelfde in 't licht brachten, men roemde

overäl dat Arſidas in een ſchip zijn leven gebergt had. Dit was d'eerſte laſtering van Lykogenes tegen de Koning: dewijl hy door lieden, daar toe opgemaakt, onder 't volk ſtrooide dat Meleander zijn belofte gebroken had; 't welk warelijk onbetamelijk voor een Koning was: vermits Poliarchus door des zelfs bevel zijn gezanten gedoot had, en hy, aangeklaagt zijnde, van ſtraf beſchut, en alreê veilig in Italien was, en zich miſſchien daar tot gelijke ſchelmſtukken bereidde. Dit waren Lykogenes klachten in alle zedigheit, en alleenlijk by de genen, van de welken Meleander gehaat was. Maar zijn gunſtelingen laſterden de Koning met groter onbeſchroomtheit. Men trachtte naar ſtoffe tot nieuwe beroerten: ja daar was geen gebrek van zodanigen, die Meleander van deze beginſelen van oproer betichtten. Hy, wat hem aangaat, behield met voordacht het zelfde gelaat van zijn voorgaande zachtzinnigheit; op dat de ſchijn van onächtſaamheit, die zo veel kommer in zijn ſtaat verörzaakt had, zijn vijanden zou bedriegen. Niet alleenlijk Lykogenes ſchelmſtukken, en 't gevaar van zijn, maar ook van Argenis mannelijke ſtantvaſtigheit, ontſtaken zijn moed. Want toen hy eens over haar klaagde dat zy van d'offer geweken was, en plaats aan 't vermoeden van 't verbont te breken gegeven had, gaf zy aan haar vader tot antwoort: Indien hier in iets gezondigt is, zo hebt gy eerder over de godheden te klagen. Ik heb, mijn Heer, deze prikkelen niet konnen tegenſtaan, noch bedwingen. Maar men vind meer, die over u verwondert zijn van dat gy de vrede hebt aangegaan, dan over my, en over de goden van dat zy een afkeer daar af gehad hebben. Vergeef my deze vrymoedigheit, die uw goetheit aan my gunt. 't Is miſſchien beter eens in dapperheit te ſterven, dan, met zo veel ſmaat te lijden, by vergunning en te leen te heerſchen. De Koning, door haar meer dan vrouwelijke moed verheven, beſloot het voorneemen van de ſtraf, die hy lange tijt overwogen had, uit te voeren.

Hier

Hier toe was dienstig zich binnen Epeirkte, een zeer bequame plaats zo wel tot d'oorlog, als tot de vlucht, te begeven, daar hy te voren, onder verscheide dekmantels, alles, dat tot deze beide staten nodig was, had doen brengen.

Epeirkte is een berg op de grenzen der Panörmitanen, en begrijpt in zijn omtrek enige mijlen. Aan zijn voet zijn veel steile en afgebroke klippen, die zich om hoog heffen. Na dat men onbegankelijke klippen tot een matige hoogte deurgegaan is, vertoont zich allengs een gemakkelijke schuinte, tot dat men tot op de top koomt, die effen en vlak is, en daar op men een hoogte ziet, die van de natuur als tot een burgt gemaakt is. De Koningen hadden deze hoogte met vestingen versterkt; en 't overige van de berg wierd als een stat, met veel aangename gebouwen verçiert, van d'inwoonders bewoont. Naar de zijde, daar de berg zich zeewaarts strekt, was een haven tusschen de klippen, die breet van mont, en diep van gront, en, om dat hy van de berg als omärmt wierd, van de stormen veilig was, en veel schepen kon bevatten. De stat had zo volkome gebied over deze haven, dat'er tegen wil der stedelingen geen schepen konden inkomen, en dat het enge voetpad, 't welk van de zee naar de top strekte, niet betreden kon worden. Voorts, wat de berg naar de binnenzijde van 't eilant aangaat, men kon alleenlijk langs twee voetpaden, en die op gelijke wijze belemmert waren, daar op komen; en 't geen, dat tot groot behulp voor de stedelingen van Epeirkte strekte, was dat men ter plaats, daar geen huizen stonden, vruchtbare weiden voor 't vee vond. D'overvloet der springbronnen, en de gezonde lucht, daar in geen beesten, die door hun vergift schadelijk waren, konden leven, veröorzaakten dat men deze plaats voor een bezonder gunstbewijs der goden achtte. Aan 't begin van 't voetpad, langs 't welk men van de haven opwäärts ging, stond het beelt van Ceres, de vruchtgoddin, met haar

kroon van koornäiren, en koppel van vliegende slangen. Zy maande d'aankomelingen tot godsdienst aan, op dat zy niet, zonder haar te groeten, voorby zouden gaan, noch de klip verächten, die met ruwe en onbeschaafde letteren de goddin op deze wijze deê spreken.

Geen plaats in 's werrelts kring, daar Nereus zet zijn voeten,
Om zijn verdoolde Nimf, daar hy om zucht, t'ontmoeten:
Ja al wat Doris, met zijn vloeden, ommeringt,
My stadig eer bewijst, en mijne lofzang zingt.
Het aardrijk, hoe versteent, vertoont of vrucht, of schatten,
En schijnt te weinig om mijn gunsten te bevatten.
Is 't ook niet redelijk, dat ik, die heb geleert
Hoe d'aard' moet zijn gebout, van menschen word geëert.
Ik deê hen, toen zy zich met akels moesten spijzen,
Veel aangenaam gewas, en zoete vruchten rijzen;
Op dat hun grimmige aart, hun wreed en straf gemoed,
Door mijne nutte kunst en weldaat, wierd verzoet.
Mijn achtbaarheit alleen kan rovers blode maken,
En d'inzicht van mijn nut doet d' oorlog dikwijls staken.
'k Geheng niet dat dit lant, dat my een woonplaats strekt,
Door d' oorlog word ontwijt, met wapens zy bedekt.
Doch zo'er iemant was, die 't poogde te beroeren,
Ik zou hem tegenstaan, en oorlog met hem voeren.
Natuur, ja al dat leeft, zal my behulpig zijn.
Ik ben een Hemeling, en zuster van Jupijn.
Die door zijn bliksemen de werrelt kan bederven.
Hy zou, zo eert hy my, gewillig willen sterven,
Indien hy, met zijn doot, mijn wenschen kon voldoen.
Mijn broeder doet de zee, hoe fel zy ook mag woên,
Door zijn gewelt en macht voor zijn gezichte beven.
Mijn broeder is een heer van dien, die uit dit leven
Verscheiden, en bedroeft naar zijne woning gaan,
Daar zy, vol schrik en vrees, voor zijne zetel staan.

Me-

Meleander was van overlang gewent zich in deze plaats, als door haar ſchoonheit aangelokt, en onder de ſchijn van de jacht, die 't geweſt daar rontom verſchafte, te vermeiden. De getrouſten zijner krijgslieden waren daar in bezetting. Wijders had hy, onder verſcheide dekmantels, een deel zijner roeiſcheepen in deze haven gebracht, om, zo 't geval zich tegen zijn beſtaan kantte, niet van de middel tot vluchten berooft te wezen. Hy deê ook, de gelegentheit waarneemende, al 't geen, 't welk eertijts van de Koningen vergadert was, in deze burgt brengen; namelijk een grote menigte van geſteenten, en veel koraaltakken, die men uit de bijgelege zee geviſcht had; veel uitheemſch purper, dat, een grote glans afgeevende, ſedert enige eeuwen vergadert was; zilvere en goude vaten, van de welken enige weinigen op de nieuwe wijze gemaakt waren, maar ten meeſtendeel ruw en zonder kunſt, en uit inzicht van hun outheit in hoge achting. Daar was echter geen grote ſchat van gemunt gout en zilver: want de gemene ſchatkiſt was door des Konings miltdadigheit uitgeput, hoewel de zelfde, door de vrees van 't aanſtaande, vermindert was.

De Koning openbaarde zijn voorneemen aan Argenis alleen, en zeide tot haar, dat hy voorgenomen had de ſmaat, zijn koninklijke waerdigheit aangedaan, te wreken, en dat hy, zo hy Lykogenes, en zijn andere aanhangers, die alreê in verſcheide plaatſen vertrokken waren, gezamentlijk, onder de ſchijn van verſcheide zaken, te hoof kon trekken, aan hen alle hun rechters zou verſchaffen, en hen ter ſtraf doen verwijzen: daar hy bijvoegde, dat Epeirkte daar toe bequaam was, dewijl men van daar het omleggende lant kon beheerſchen, en over de zeen gebieden. Miſſchien, zeide hy, zullen de ſtrenge beradingen de genen buigen, die op 't vertrouwen van mijn goedertierentheit zondigen. Doch indien hier uit bloediger oorlogen rijzen, en d'uitgang niet op onz be-

 ſtaan

ſtaan volgt, zo zal ik dit ondankbaar lant verlaten, en, met u, en met mijn ſchatten, die ik in ſchepen zal doen, naar Afrika overtrekken, daar ik noch zodanigen zal vinden, die my in mijn vlucht zullen ontfangen, en daar wy, of ik in zo hoge ouderdom, of gy in zo tedere jaren, die deze rampen niet verdienen, het geval zullen verzoenen. Indien deze ramp ons overkoomt, zo zal ik Epeirkte alleen aan Eurymedes bevelen, die, met een uitgeleze bezetting, het zelfde tot aan 't uitterſte zal verdedigen. Ondertuſſchen, mijn waarde dochter, zal Siçiliën, door de zware tweedracht der ſamengezworenen zelven geſcheurt, zich zelf genoech ſtraffen: en het volk, van zijn doling ontſlagen, zal met een droevige overdenking overwegen wat zy zijn, en wat wy geweeſt hebben. Want zy zullen in de vergeldingen van hun ſchelmſtuk te verdelen nooit overëenkomen, noch zich alle by Lykogenes voegen; vermits 'er veel zijn, die my wel gewond, maar niet doot begeren te zien. Zy dan, dus tegen malkander gekant, zullen ten deel hun ogen naar ons wenden; en miſſchien zal onze wederkering een gunſt en weldaat van de genen zijn, door welker boosheit wy verdreven waren. Gy, mijn dochter, begeef u ondertuſſchen in de burgt: want ik vrees dat men ons onvoorziens d'oorlog zal aandoen, of dat wy zelven de wapenen zullen moeten aantaſten. Zie alleenlijk wel toe dat gy geen vrouwen, van welker getrouheit gy niet verzekert zijt, in uw gemeenzaamheit ontfangt. 't Is genoech, mijn dochter, dat wy van 't verraat der mannen gehindert worden.

Argenis, hier op haar vader om zijn kloekmoedig voorneemen geprezen, en hem door een nieuwe oorlog het geval te beproeven vermaant hebbende, antwoordde, dat zy tot noch toe zich zorgvuldiglijk had gehoed van zich met vrouwen, die zy niet kende, gemeen te maken. Na dat zy van malkander geſcheiden waren, begon zy ernſtelijk t'overwegen van welke

vrou

vrou de Koning gezegt had dat zy zich zou wachten, en wie zy by zich had, die in zijn ongunst was. Zy beried zich terstont hier op met Selenissa, zonder te weten dat zy, door een verborge bedroch, Timoklea by de Koning verdacht gemaakt had. Deze schalke oude vrou, hoewel verblijd van dat haar listen zo wel gelukten, veinsde trouwelozelijk by Argenis zeer verwondert hier over te wezen, wie deze bekommernissen in Meleander ontsteeken had. D'oorzaak, om de welke zy met haar heimelijke laster Timoklea aangetast had, was dat zy had bemerkt dat Argenis gevoelig van de diensten was, die Timoklea aan Poliarchus had bewezen: en zy vreesde dat deze Juffrou, om deze nieuwe dienst, die aan Argenis zeer aangenaam was, boven haar, welker diensten oud waren, gestelt zou worden. Zy dan, van bittere nijt ontsteeken, keerde zich tot boosheden en schelmstukken, die in de hoven gemeen zijn. Zy sprak echter niets opentlijk tegen Timoklea; dewijl haar list en bedroch vruchteloos zouden worden, zo Argenis bemerkte waar uit deze boosheit sproot. Wijders, zy wist dat zy schadelijker aan haar zou wezen, zo men niet bemerkte dat zy haar haatte. Zy overwoog dan verscheide dingen, uit de welken zy raadsaamst keurde dat Argenis haar dankbewijs aan Timoklea zou nalaten, of ten minsten uitstellen. Wilt gy, zeide zy, dat Timoklea weet dat dit haar vergeldingen zijn van dat zy Poliarchus verborgen heeft? Wilt gy dat de panden van 't geheim vertrouwen tusschen u en haar aan veel bekent worden? Warelijk, gy zult voorzichtiglijker doen, zo gy, volgens uw aart, middelmatige gunst aan haar bewijst, op dat zy zou geloven dat gy aan haar weldoet, en niet dat gy haar weldaat vergeld. Dat zy in haar huis blijf. Haar gedurig verblijf by u zou niet zonder achterdenken wezen. Genomen dat (om 't welk ik de goden bid) nooit te voorschijn koomt dat zy Poliarchus verborgen heeft; hoe zal 't met deze vreemdeling, Archombro-

tus, wezen? Hy weet hoe veel zy aan hem verdient heeft; en zou hy de vergeldingen, die gy aan haar bewijft, niet bemerken?

Door deze en diergelijke redenen zorgde Seleniſſa meer voor haar zelve, dan voor haar voeſterling, vermits zy meende dat het met de hoge gunſt, die zy genoot, gedaan zou zijn, zo'er, behalven haar, en andere was, voor de welke men niets verborg. Maar zy wiſt in haar bedrijf zo grote liſt en omzichtigheit te gebruiken, dat zy voor Argenis alleen ſcheen te zorgen; zeker, een gedurig en verderffelijk quaat by de Groten, by de welken de genen, die in gunſt zijn, hun haat, onder ſchijn van te helpen, of te vermanen, uitvoeren en verzaden, en ſomtijts de genen, die neffens hen in gunſt zijn, met prijs en lof ophopen, op dat zy, namaals quaat van hen ſprekende, te meer gelooft zouden worden. Seleniſſa dan had heimelijk die verdachtheden toegeſtelt, de welken de Koning tegen Timoklea opgevat had; te weten, dat zy eertijts Lykogenes had begunſtigt, dat men van haar getrouheit noch niet verzekert was, en dat Argenis echter haar onvoorzichtiglijk beminde. Voorts, by Argenis vermengde zy het lof, en de verdienſten van deze Juffrou met de vertoning van 't gevaar, 't welk, gelijk het ſcheen, men te vrezen had, zo men haar verhief. En dewijl het geen, dat zy zeide, ten deel waarheit was, zo maakte zy dat Argenis aan Timoklea naauwelijks beter onthaal bewees, dan dat zy zich aan haar, als zy, volgens de gewoonte, haar quam bezoeken, gemeenzamelijker toonde, en, altijt naar gelegentheit trachtende om weldaat aan haar te bewijzen, haar in haar vertrek met enige giften beſchonk.

TWEE-

TWEEDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Na 't vertrek van Argenis met Ibburranes trekt Meleander, volgens het genome besluit, ook naar Epeirkte. Hy, derwaarts reizende, valt in groot gevaar van zijn leven, terwijl zijn paerden in de poel verdrenken. Maar Archombrotus, de Koning van achteren by zijn kleet vattende, haalt hem uit de poel. Des Konings koetsier, met een verbaast gelaat aan d'oever gekomen, word, met een onvoorziene slag, van Eristhenes, als om de Koning te wreken, gedoot; 't welk by de verstandigsten verdacht is. De Koning houd raat van de zaken des Rijks, en om Poliarchus weêr in te roepen.

ARgenis vertrok ondertusschen, gelijk aan haar bevolen was, naar Epeirkte, in 't gezelschap van Ibburranes, die zich toen in 't hof onthield, om enige zaken te verrichten. Meleander, niet lang daar na zich naar de zelfde stat begevende, viel in groot gevaar van zijn leven, of door 't bedroch der zijnen, of door 't beleit van 't noodlot, om gunst en voordeel voor Archombrotus te betrachten. Daar was een poel van omtrent duizent schreden in d'omkring. D'oever was wel vlak en vermakelijk; maar 't water diep, en de gront glad en glibberig. De koetsier wendde zijn wagen derwaarts, als om de Koning langs een droge weg te voeren. De menigte der wagenen, die daar dagelijks reden, hadden 'er een vast spoor gemaakt; in voegen dat men niet behoefde te vrezen. Maar des Konings paerden, of van zelfs schichtig geworden, of

van de vliegen, die zich aan deze poel onthielden, gestteken, of eindelijk door 't verraat van de koetſier aangedreven, de kop om hoog ſtekende, ſtortten zich, met vliegende manen, in de poel. Alle de genen, die daar omtrent waren, maakten, als om ſtrijt, een vervarelijk geſchreeu: maar weinig quamen tot byſtant; of om dat zy door een ontijdige vrees voor zich zelven zorgden, of om dat de ſchrik van 't onverwacht gevaar hen als radeloos en krachteloos maakte. Onder de genen, die getrouwelijk de wagen, buiten 't ſpoor hollende, naliepen, was niemant in gezwintheit met Archombrotus gelijk. Nu riep hy aan de koetſier dat hy de toom ſtijf zou houden, dan aan de Koning dat hy uit de wagen in 't water, dat noch geen mans langte diep was, zou ſpringen. De wagen liep ondertuſſchen voort; en 't water ſtroomde alreê over de voorſte raderen, toen Archombrotus, een mannelijke daat beſtaande, van zijn paert, dat te langſamelijk voortging, om dat het door de golven verhindert wierd, ſprong, en zich te voet in 't water begaf, en, naar de wagen toeſchietende, Meleander met zijn believen van achteren by zijn kleet vatte, en hem zo tijdiglijk uit de wagen rukte, dat de poel byna in de zelfde ogenblik alle de paerden, met de wagen in een draaikolk, die'er was, inzwolg. Het gewicht van de Koning, uit de wagen op Archombrotus vallende, drukte hem, te meer om dat de gront, van vette klei zijnde, glibberig was, en het water tot aan zijn ſchouders reikte. De Koning was niet minder verlegen in zijn treden vaſt te zetten. Zy hingen dus aan malkander, gelijk de genen, die te zamen worſtelen, toen zy, byna voor d'overſtortende golven bezwijkende, van de vaerdigſten uit hun vrienden uit het water gerukt wierden.

Meleander, aan d'oever gekomen, vertoonde met de zijnen de ſchrikkelijke vertoning van 't groot gevaar, dat hy ontkomen was. Dit vermeerderde voornaemelijk



melijk de ſchrik, dat hy, niet zwemmen konnende, zekerlijk verdronken zou hebben, zo Archombrotus, zijn eige leven veráchtende, het gevaar niet als op zijn eige hals gehaalt had. En toen men verſtond dat Archombrotus ook niet kon zwemmen, wierden zy alle noch meer verwondert van dat deze jongeling, een vreemdeling, en door geen weldaat, noch wet verbonden, in des Konings gevaar zijn leven zo weinig geacht had, terwijl (ó ſchande!) zo veel inboorlingen en onderzaten in hun plicht verzuimelijk geweeſt waren. De Koning voornamelijk wierd, gelijk behorelijk was, door deze weldaat bewogen. Hy hield hem, die over zo veel lof van ſchaamte bloosde, hartelijk omhelſt, en alreê te voren grotelijks genegen om hem te beminnen, was verblijd van dat hy door dit toeval macht had verkregen om hem door een innerlijke gemeenzaamheit, zonder enige benijding, aan zich te voegen. Des Konings koetſier, ondertuſſchen de golven ontworſtelt, geraakte met een verbijſtert gelaat aan d'oever, daar Eriſthenes, lang te voren veel woorden tegen hem uitgebuldert hebbende, zijn zwaert trok, en, als om des Konings gevaar te wreken, hem een ſteek gaf, eer men zulks vermoedde. Hy, dus deurgeſteken, ſtortte in 't water neêr, met grote toejuiging der jongelingen, die daar by waren. Maar de genen, die verſtandiger waren, ſchiepen hier in geen behagen. Want indien de koetſier geen ſchult hier aan had; waaröm wierd hy dan zo wredelijk geſtraft? Maar indien hy ſchuldig was, waaröm wierd hy dan, zonder gepijnigt te zijn, en de medeſtanders te melden, met zulk een gemakkelijke doot van de ſtraf beſchut? Eindelijk, was Eriſthenes, d'uitvoerder van zulk een verhaaſte wraak, d'enige, die de Koning beminde? Men begon dieshalven te geloven dat de koetſier, door d'aanhang van Lykogenes bekocht, door dit bedrijf naar des Konings leven had geſtaan, en dat, toen 't nootlot dit ſchelmſtuk belet had, deze koetſier door

Eriſthe-

Eristhenes, Lykogenes vrient, gedoot was, op dat hy niet gedwongen zou worden de samenzwering t'openbaren. Maar Eristhenes grote macht, en de tijt, die noch niet rijp was om zich te wreken, dwongen Meleander, hoewel tegen zijn wil, met zodanig bezadigt gelaat te veinzen, dat Eristhenes zelf niet gevoelde dat hy verdacht was.

Toen men t'Epeirkte was gekomen, quam daar een grote menigte van Heren, die hun blijschap over des Konings behoudenis betuigden. Meleander verborg ondertusschen het geen, dat hy in zijn gemoed had, en toonde een blijd gelaat in alle vrolijkheit. Oloodemus en Eristhenes, Lykogenes vrienden, van hem tot een hoge trap van vermogen verheven, waren van de voornaamsten. Want Meleander had zijn schatkist aan Eristhenes vertrout, schoon hy wel wist dat hy deze krachten aan zijn vijant had overgegeven. Maar de tijt, en de veinzing, die hy aangevangen had, lieten toen niets anders toe. Oloodemus had de bestiering van de gehele lantstreek, aan 't voorgebergte van Pachynus gelegen. Deze twee, hun werk onder zich verdeelt hebbende, bevorderden verscheide dingen; en Oloodemus hield zich, met Lykogenes, buiten 't hof, om Siçiliën tot afval te bewegen. Maar Eristhenes had het oog op des Konings beradingen, onder schijn van zijn ampt te bedienen. Men bevond klarelijk dat alle de macht der vijanden in deze drie bestond. De Koning, hoewel een vast besluit in zijn voorneemen genomen hebbende, was echter begerig om Kleobulus gevoelen te weten. Hy gebruikt ook dikwijls de raat van Eurymedes; en Archombrotus was hem zonderling aangenaam. Meleander, deze drie in 't heimelijk te zamen geroepen, en Argenis by hem hebbende, sprak in 't eerst in dier voegen, dat hy zijn zin en mening niet openbaarde, op dat hy daar door hen niet van die vrijheit van anders, dan de Koning te gevoelen, zou beroven, of op dat zy niet zouden denken dat zy zulks te ver-

vergeefs zouden afraden. Hy vertoonde dan in welk een ſtaat de zaken van Siçiliën ſtonden: dat deze vrede laſtiger dan d'oorlog was: dat hy, dit van overlang voorbedacht hebbende, de burgt Epeirkte, daar in zy waren, verzòrgt had: dat hy wiſt dat deze zo felle oproer in weinig hoofden beſtond, en dat hy dieshalven van hen verzocht wat zy hem hier in rieden. Niemant darde in zaken van zo groot gewicht eerſt ſpreken, tot dat de Koning aan Kleobulus, uit eerbiedigheit van zijn jaren, en van zijn beproefde voorzichtigheit, beval dat hy zijn gevoelen zou vertonen. Men moet, zeide hy toen, ô Koning! de zaak in ernſt ter hant nemen, of als met geblintdoekte ogen d'aanſtaande ondergang verwachten. Een middelmatige deucht zal aan u tot zonde verſtrekken. Denk niet dat gy of uw achting, of de goden zult quetſen, zo gy u aan deze vijanden wreekt: want Lykogenes heeft d'eerſte tegen het verbont gezondigt; en de genen, die u verachten, of haten, zullen door zijn ſtraf veränderen. Wy weten dat hy de ſteden aangezocht, en dat hy krijgslieden aangenomen, en hen alreê byna in vaandelen verdeelt heeft. Wat vertoeft gy langer? Wacht gy tot dat'er in Siçiliên niets geheel en ongeſchonden zal wezen? Vreeſt gy noch dat gy hun verhaaſte toeruſting zult ſteuren? of wilt gy godvruchtiglijk wachten tot dat men aan u beveelt de dootſteek t'ontfangen? Gy hebt hier Eriſthenes. Ontbied Lykogenes en Oloodemus als ter berading van een zaak, die u ſchichtiglijk voorgekomen is. Indien zy komen, verklaar hen terſtont ſchuldig en overtuigt van gequetſte hoogheit: maar indien zy weigeren, verklaar hen wederſpannig, en vervolg hen met een rechtvaerdige en gezwinde oorlog, eer zy zich tot alles toegeruſt hebben. Eurymedes voegde noch by deze woorden van Kleobulus, dat hy beloofde dat hy zes duizent voetknechten, en vijf hondert ruiters tot zijn dienſt zou leveren, die ten deel van de lijfwacht, ten deel in Epeirkte in bezet-

zetting, ten deel te Panormus, en ten deel in de burgt van Epipolis verſpreid waren. Daar hy noch by deê, dat zulk een klein getal van oude krijgslieden beter was dan de nieuwelingen, die van Lykogenes waren aangenomen, en dat ter plaats, daar men des Konings vaandelen opſtak, zich veel by de beſte zijde zouden voegen.

Archombrotus wierd ondertuſſchen op 't gewach, dat men van de wapenen maakte, verblijd, en, wanende dat'er bequame gelegentheit was om iets voor Poliarchus t'onderſtaan, zeide: Ik, die een uitheemſche, en een vreemdeling ben, wil niet van 't beloop der zaken ſpreken. Maar indien gy d'oorlog verkieſt, waaröm verwerpt gy uw byſtant? Waaröm breekt gy uw krachten voor de ſtrijt? Daar is noch niemant van de krijgslieden, die niet naar Poliarchus herſtelling, door Lykogenes nijt verdreven, verlangt. Behalven dat hy in de kunſt van d'oorlog ervaren, en zijn naam een ſchrik aan de vijanden is, zo moet men weten dat de krijgslieden door zijn wederkering, en door zijn tegenwoordigheit vaerdiger om alles aan te vangen zullen wezen. Ik, wat my aangaat, acht dat men hem moet opzoeken, en, met zich op de nootzakelijkheit der tijden te veröntſchuldigen, die hem van hier gedreven heeft, hem tot nieuwe verwinningen nodigen.

Argenis hield haar gezicht op Archombrotus geveſt, terwijl hy deze dingen trouhartiglijk voor Poliarchus ſprak, en was voornamelijk verblijd om dat de Koning naerſtiglijk naar hem luiſterde. Zy dan, op dat niemant zo aangename en heerlijke beginſelen zou ſteuren, voegde'r by, dat Arſidas in een zelfde ſtaat ſtond, als Poliarchus. Men zegt, zeide zy, dat hy in Italien zwerft, als of hy, uit oorzaak van Poliarchus ballingſchap, bankeroet geſpeelt was. Hy heeft geen andere ſchult, dan dat hy Poliarchus wechgevoert heeft. O Koning, gy twijffelt niet aan Arſidas getrouheit

heit; en misſchien zijn des zelfs verdienſten, ten opzicht van dit bedrijf, groter by ons, dan by Poliarchus. Indien hy echter iets misdaan heeft, ik verzoek dat men hem aan my geef, ſchoon hy, zo lang men Poliarchus onder de ſchuldigen, of vijanden ſtelt, niet vrijgeſproken kan worden. Dewijl Argenis zich dus mannelijk tot verdediging van Arſidas toonde, om dat zijn behoudenis aan die van Poliarchus te zamengevoegt was, zo ſtemden zy alle met grote yver deze zaak toe, om deze maacht te believen.

Ik bemerk, zeide de Koning toen, dat de goden onze zaken bezorgen, al waar 't ſlechs hier uit, dat gy met een wonderlijke overëenſtemming en eendracht geraden hebt dat ik het zelfde zou doen, 't welk ik by my beſloten had. Dat men dan, met hulp der goden, d'oorlog tegen Lykogenes vaſtſtelt, indien men hem niet zonder beroerte kan vangen, en, als aan gequetſte hoogheit ſchuldig, met de doot ſtraffen. Ik heb al overlang by my zelf Poliarchus en Arſidas vrijgeſproken. Nu ſtaat t'onderzoeken hoe wy hen beide zullen verzoenen. Zy vonden alle geraden dat men iemant van bekende getrouheit met geſchenken aan Poliarchus moeſt zenden, en aan hem verzoeken dat hy, zo haaſt als men begon krijgsvolk tegen Lykogenes aan te nemen, weêr in Siçiliën zou overſchepen. Toen deze dingen dus beſloten waren, deê de Koning de raat ſcheiden, en beval aan hen ernſtiglijk dat zy alles, 't welk zy wiſten, en geſtemt hadden, verborgen zouden hebben. Maar Argenis, volgens d'aart der gener, die beminnen, altijt overmatelijk verblijd, of bedroeft, toonde zich opentlijk verheugt over 't geen, dat haar buiten hoop voorgekomen was; en de vader, van deze zaak onkundig, ſprak tot haar: Dochter, ik neem dit voor een goed voorteeken. Dit is d'eerſte maal, dat ik u blide en vrolijk van aangezicht gezien heb, ſedert dat wy in deze rampen zijn gevallen.

DAR-

DARDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Archombrotus word van grote liefde tot Argenis gepijnigt. Lykogenes poogt door alle middelen het gemeen volk aan zijn zijde te trekken. 't Gerucht loopt dat hy zich heimelijk van de Hyperifaniers dient. Ibburranes verhaalt aan Archombrotus wie deze Hyperifaniers zijn, en ook wie de ſtichter van deze aanhang is.

D'Avont naderde; en Archombrotus trad, gelijk hy dikwijls deê, in des Konings tuin. Terwijl hy daar alleen onder de bomen wandelde, quam hem die nacht, in de welk hy met Poliarchus by Timoklea ter herberg had geweeſt, in gedachten. Hy vertoonde, onder andere dingen, voor zich de verändering van gelaat en ſtem, die Poliarchus, naar Argenis gevraagt, daar getoont had: want Archombrotus had dit toen voor een teken en bewijs van liefde genomen; 't welk hem ſedert door de laſt der overkomende dingen ontgaan was, t'eerder om dat hy had vermoed dat dit geen onderlinge liefde, maar een jeuchdige ſporeloosheit in Poliarchus geweeſt had. Maar hy overwoog toen alles naaukeuriglijker. Poliarchus was, op 't horen van Argenis naam, tot twee malen als ſprakeloos geworden, en, twee malen naar Argenis ouderdom en zeden gevraagt, had zo weinig daar op geantwoord, dat men wel kon merken dat hy op 't noemen van deze naam inwendiglijk verzet ſtond. Hy, deze dingen by zich zelf overdacht hebbende, overwoog dat Argenis, Arſidas by haar vader voorſpreekende, zich zeer yverig in haar ernſtige woorden en gebeden getoont had, en dat Arſidas bedrijf tot de zaak van Poliarchus behoorde,

hoorde. Archombrotus dan, dit alles van weêrzijden overdacht hebbende, vermoedde dat'er tusſchen hen een verborge overëenkoming en vrientſchap was. Poliarchus deuchden, en alles, dat hem tot zo groot een hoop kon verheffen, of Argenis doen vrijen, quamen terſtont voor zijn gedachten. Hy overwoog dat Poliarchus iets groot kon zijn, dewijl zijn geſlacht en afkoomſt verborgen was. Want ik ben, zeide hy, niet d'enige, diens geſlacht of ſtaat niet naar dit momtuig van veinzing, 't welk ik aangenomen heb, geſchat moet werden. Maar toen hy Argenis ſchoonheit, en haar ſtaat in zijn gemoed overdacht, achtte hy, met een inwendige prijzing, Poliarchus om deze liefde dubbelt gelukkig, en begon die dingen, de welken hy te voren als zonder beweging aangeſchout had, te prijzen, en daar over verwondert te wezen. Wat is'er, zeide hy by zich zelf, ſchoonder dan Argenis? In wie zijn ooit zo veel deuchden by zulk een ſtaat, en by zodanige ouders te zamen gekomen? Indien 'er geen voorrecht van geſlacht en afkoomſt was, maar indien de verkiezing uit de dochters van Siçiliën moeſt geſchieden, men zoud niemant, dan Argenis, tot de heerſchappy moeten verheffen. Haar wijsheit, zedigheit en ſpraak overtreffen verre die van haar geſlacht, en haar ſchoonheit alle menſchen. Voorts, Archombrotus, daar na tot zich zelf kerende, achtte zijn edelheit, zonder twijffel voedſel van een nieuwe brant, niet onwaerdig tot zo groot een hoop. Dit geſchiedde in 't eerſt niet als of hy haar zou beminnen, maar alleenlijk als met gewillige aanbiedingen van dienſt, die echter in reden beſtonden. Hy wierd daar na allengs gevangen, en bevond zich, met een bekommert vermaak, aan deze dingen gebonden, zonder te weten of hy, zo hy verwinner en vry wilde wezen, zijn ſterkmoedigheit in deze beginſelen van te beminnen behoefde te gebruiken. Hoe Argenis waarder aan hem wierd, hoe hy meer van de vrientſchap, die hem met Poliar-

 chus

chus te zamen gevoegt had, afweek, vermits hy eerst van nijt, en daar na van ergwaan verheert wierd. Hy, die even te voren gelukkig en vry in deze tuin getreden was, keerde nu dus krank, en in zijn gemoed gevangen daar uit. Wijders, het geen, dat zijn quaal vermeerderde, was dat hy, in die tijt d'eenzaamheit tot vermaak zoekende, in enigheit zijn avontmaal hield. Want dewijl hy in stilte, en van anderen afgescheiden, alleenlijk naar de liefde luisterde, zo gaf hy zich allengs aan zodanige bekommernissen over, die deze erbarmelijke minnaar binnen zeer weinig dagen zulke pijnen, die hy nooit beproeft had, deden lijden.

Terwijl dit by de Koning, en in 't hof omging, was Lykogenes, van de zijnen geholpen, met geen minder ernst bezich om het schelmstuk, dat hy bedacht had, toe te rusten. Hy, onder verscheide glimpen naar de voornaamste steden reizende, nodigde d'overigheden ter maaltijt, en vermaande hen, vrolijk geworden, niet toe te laten dat de vrijheit verraden zou worden. Hy zeide dat in Siçiliën zeer boze beradingen gehouden wierden, en beval aan hen te gedenken dat zy in een Koninkrijk, en niet in een dwinglandy waren. Hy sprak tegen de Koning, als hy iets van hem zeide, met zo twijffelächtige woorden, dat zulks by Meleander zelf veröntschuldigt kon worden. Als hy hen door deze woorden aangehist zag, begon hy, als gemeenzamelijker met hen handelende, al zuchtende, of opentlijk, of aan d'oren der voornaamsten te spreken, en brak zijn redenen schichtiglijk af, om, door een godvruchtige bekommernis aan te wijzen dat hy meer vreesde, dan hy bekent darde maken. Veel keerden dieshalven d'ogen op hem, als de stut en steun van 't vaderlant, en kregen, met een droevige afkeer, de walg van Meleander; voornamelijk toen hy onder 't volk verspreidde dat men nu, d'inborelingen versmadende, de vreemdelingen tot de handeling der gemene zaken ontbood, dat men de tollen en schattingen vergrootte, en eindelijk dat

dat de Vorst, door de voorgaande oorlogen verbittert, voorgenomen had veel anderen te doden. Wijders, de priesters, door gelt bekocht, hadden groot vermogen, en, voorteekenen en wighelarijen toestellende, brachten alles op de godsdienst neêr. 't Zy men in 't gemeen, of in 't bezonder d'offerbeesten slachtte, men verschrikte d'aanschouwers door verdichte voorteekenen. Men zeide nu dat het hooft aan de lever ontbrak, en dan dat d'adervezelen gantsch verwardelijk buiten hun plaats gevonden wierden, dat'er altijt wat nieus, en beter dan 't voorgaande voorhanden was, en dat'er niets van 't geen, 't welk toen geschiedde, den goden aangenaam was. Behalven deze verdichtselen verschenen'er enige voorteekenen, die niet valsch, noch verdicht waren, en door de welken d'aanstaande rampen verzekert wierden. Want daar vielen stenen van de hemel, en elders zag men twee zonnen schijnen. Deze weinige wonderen maakten dat men aan veel ontellijke spookselen geloof gaf; in voegen dat de menschen alles lichtvaerdiglijk geloofden en vreesden. Zeker Dichter, die zelf niet vry van deze gemene sporeloosheit was, beschreef de staat dezer elendige tijden in deze gedichten.

Hoe koomt de hemel dus bedekt?
De lucht, gelijk een graf, bevlekt?
Wat doet des hemels glans en klaarheit dus verdwijnen?
Wat yßelijk gespook vertoont zich voor onz' oog?
Wat gruwelijke vlam verschijnt aan 's hemels boog,
Daar eer zo groot getal van starren plag te schijnen?
De hemel is een woonsteê voor
De schimmen van de nacht, die, door
Hun seldsaamheit, den mensch groot wonder
Beloven. Ach! ik zie, 't zal zonder
Geklag, en kermen niet vergaan.
De tijd veräart. De Ram loopt sneller.
De Hont, die grote menschenqueller,
Koomt, om het aardrijk te verbraân.

Zo ging 't ook met Apollo, toen
Hy d'eerstemaal zijn reis zou doen
Deur dit vermaart gebou gelijk hem was bevolen.
De hemel toonde hem veel ramp en tegenspoet
Op deze nieuwe weg, die hy noch daaglijks doet;
In voegen dat hy lang op 's hemelspad ging dolen.
Zijn paerden, uit de rechte baan
Geweken, waren zeer begaan.
Hun averechtsche loop versteurde
De stonden van het jaar. Men speurde
Een groot verändring in de tijt.
Natuur scheen alles saam te brengen,
De Vorst met 's zomers groent' te mengen,
De hitt' met kou, die wreedlijk snijd.

Wat vuur en bliksem dreigt ons nu?
Wat selle stralen (ach! ik gruw)
Verschijnen boven ons? de hemel is in lijden.
't Is alles in de weer. 't vermetele gebergt'
Is tegen God gekant, en zijne gramschap tergt,
De goden zijn bevreest: de schrik koomt hen bestrijden.
Ai! zie, met hoe verwaand een kracht:
De zee onz land te dekken tracht;
Hoe krachtig zy ons koomt bespringen,
Om 't lant naar haar belieft' te dwingen.
Zeg! was de schrik wel groter, toen
Neptuun, in gramschap heel ontsteeken,
Zijn Tritons zond, om zich te wreken,
En 't aardrijk spliste door zijn vloên?

Deez' wondren, die ons onverwacht
Voorkomen, tuigen Godes macht,
Die ons, om onze zond, zijn geessel wil toezenden,
En, met zijn straffe hant, die alles overheert,
Ons straffen, tot de schrik, en vrees ons heeft verkeert
In ys. Maar, Goden, doet de plagen van ons wenden.

Wat

Wat angst bevangt ons hart, indien
Wy uwe hant van verre zien?
Wy zijn in noot, en heel verlegen,
Als wy uw dreigen overwegen.
Een ongeval, daar van men niet
Te voren weet, valt niet zo bange,
Als dat, daar van men overlange
De treurge tekens komen ziet.

O Goden! 't zy dat deez' misdaân
Van u in 't hoog zijn toegestaan,
Of in de heime raat van 't nodelot besloten:
Of dat de boosheit, die de zinnen, en 't verstant
Verduistert, zich met macht heeft tegen reên gekant,
En onze goede wil, en mening omgestoten:
Ai! zegt, waaröm vertoeft gy toch,
Dat gy uw felle gramschap noch
Niet doet gevoelen? neemt in handen
Uw blikfem, om hen te verbranden,
Die uwe gramschap heeft verwekt:
Zo niet, gehengt dat onze tranen
't Verderf en leet der gener banen,
Diens doot ons tot verlossing strekt.

Ondertusschen wierd aan de Koning geboodschapt dat de Hyperefaniers heimelijke beradingen met Lykogenes hielden; en enigen vreesden dat hy, om zich van hun hulp te dienen, eerstdaags zijn vaderlijke godsdienst zou verlaten. Terwijl men by geval van dusdanige dingen sprak, stond Archombrotus by Ibburranes, by de welk hy door enige ommegang, en bezonderlijk door des Konings aanprijzing, alreê gemeenzaam begon te worden. Zy wandelden beide in de koninklijke wandelry; en Archombrotus, noch nieu en onbedreven in de zaken van Siçiliën, tot verscheide malen de Hyperefaniers noemen horende, vraagde wat onderscheit dat'er tusschen hen, en d'ander inwooners

ders van Siçiliën was, en waaröm hun namen, oeffeningen en krachten verſcheiden waren. Ibburranes, door begeerte van deze jongeling t'onderwijzen aangeport, en zich een weinig bedacht hebbende, ſprak dus tot hem: Wy hebben aan de Hyperefaniers deze naam, om hun waangeloof, gegeven. Hun aanhang, aan de Vorſten laſtig, heeft in deze eeuw haar oorſprong uit zeker Uſinulka, die hun ſtichter is. Hy, de dienſt der goden, gelijk de zelfde altijt in Siçiliën gebloeit heeft, verwerpende, darde een nieuwe godsdienſt te voorſchijn brengen, en de ruſt van zodanige gemoeden ſteuren, die door verwaantheit, of door al te grote eenvoudigheit vervoert konden worden. Sommigen dan ſtelden hier in eer, dat zy, onder zijn beleit, van 't gevoelen hunner voorouders afweeken. Anderen wierden door welſpreekentheit, daar ſchijn van godvruchtigheit onder gemengt was, bedrogen. Hier quam noch de drift van nieuwigheit by, die de gemoeden met zo grote woede verblindde, dat d' onbeſchofte verdichtſelen van Uſinulka hun prijzers vonden, niet uit de verregelege geweſten, maar zelfs uit d'inboorelingen van Siçiliën; 't welk te verwonderen is: hoewel 'er niets erger is, dan de gedrochten, met de welken hy zijn ſchool beſmet heeft; in voegen dat ik my ſchaam zijn woede, die aan de goden laſtig is, te verhalen. Hy ontkent dat iemant anders enige boosheit kan bedrijven, dan de geen, die van de goden, die hem aanporren, tot de zelfde te bedrijven veroördeelt is. Hoe zeer men tegen de zonden ſtrijd, hoe onſchuldig men in zich is, hoe gevoeghelijk aan de menſchen, en hoe godsdienſtig tegens de goden; hy wil echter niet dat gy door dusdanige godvruchtigheit meer van de goden bemint zult wezen: want hy zegt dat dit alles niet die deucht is, de welk de menſchen aan de goden aangenaam maakt, maar dat dit alleenlijk tekenen van deze deucht zijn. Hy wil wijders dat'er geen onderſcheit in de misdaden is, maar in de menſchen,

ſchen, die misdoen, en dat de genen, die van de goden gehaat zijn, zelfs om de dievery van iets, dat zeer gering is, alle de ſtraffen waerdig zijn, die de razernijen by de Dichters aandoen: maar dat d'anderen noch door vadermoort, noch door bloetſchande de vrientſchap, met de welke zy aan de goden gevoegt zijn, verliezen. In dezer voegen doen zy uit een enige poel van ſchelmſtukken de ſommigen zuiver en rein, en d'anderen vuil en bezoedelt voortkomen: gelijk men zeker ſlach van vogels in 't water dompelt, en hen met droge pluimen daar uit haalt, hoewel andere vogels, hoe korte tijt zy ook in 't zelfde water zijn, dikwijls d'ordening en 't gebruik van hun pluimen verliezen. Ik zwijg van Uſinulkas andere ſporeloosheden. Deze gedrochten zouden geen navolgers van zo lange tijt gehad hebben, zo zy niet in de kintsheit onzer Koningen te voorſchijn waren gekomen; in welke tijden, die ten meeſtendeel ongeſtuimig en oproerig zijn, alle ongeregeltheden en vuiligheden niet ondergedrukt, noch geſtraft konnen worden. De baldadigheit der aanhangers heeft deze ziekte noch groter gemaakt; en enigen der Groten, uit haat tot de genen aangeprikkelt, die onder de minderjarige Koningen het bewint in handen hadden, boden zich zelven tot beleiders der oproerige Hyperefaniers aan. De burgerlijke wapenen zweefden toen zeer ongelukkiglijk geheel Siçiliën deur; en alle de genen, die tot oproer genegen waren, voegden zich by de Hyperefaniers, en dorden zelfs tegen de Koningen ſtrijden. Niets bleef van hun woede ongeſchonden. Zy traden d'altaren der goden met voeten, verdelgden de tempelen, ſtaken de brant in de ſteden, en offerden hun nieuwigheit met het bloet der inwoonders aan de razernijen op. Men ziet noch, na verloop van zo veel jaren, de ſteden, daar in zy gewoed hebben, als verminkt, en half verwoeſt, en de tempelen der goden geſchonden. In deze beroerten weken zy zo verre van d'andere Siçiliërs af, dat zy

 als

als een ander vaderlant, en een ander volk maakten: ja toen het verdrach gemaakt was, vervoegden zy zich ook niet oprechtiglijk weêr in de gemeenſchap met d'andere inborelingen, en, van een tweedrachtige aart gedreven, dreigen altijt met d'oorlog, of zijn voor de wapenen bevreeſt.

Wat volkome heerſchappy meent gy dat de Koningen op dusdanige lieden hebben, die dus geſtelt zijn? Zy bezitten ſteden, hebben krijgslieden, havenen, en gehele lantſchappen, daar in zy hun raatvergaderingen houden, om t'overwegen wat dienſtig voor hen is, of de Koning te helpen, of te verächten. Indien zy aan hem, in d'oorlog bezich, of met andere bezigheden belemmert, hun byſtant en hulp beloven, zo roemen zy op deze getrouheit, als waerdig dat men dank aan hen bewijſt, zonder te denken dat getrouwe burgers niet zo lang wachten, tot dat men deze belofte van hen eiſcht, en dat men de zelfde niet zo dikwijls van hen zou vorderen, zo men eens daar af verzekert was. Warelijk, zy bewijzen onderſtant eerder als bontgenoten, dan als medeburgers, en volgen, of wederſtreven des Konings raatſlagen. In dezer voegen tonen zy zich eerder rechters der Goden en Vorſten, en meten 't geen, dat zy aan beide ſchuldig zijn, niet naar de gewoonte van hun vaderlant, maar naar hun eige vernuft en goetvinding. Gy zult, zonder dat iemant tot u ſpreekt, bekennen met hoe grote rampen deze ziekte Siçiliën dreigt. Want dewijl de haat, die uit het verſchil van verſcheide godsdienſten ontſtaat, zeer hardnekkig is, zo heeft men met recht te vrezen dat de Hyperefaniers eens het geen, dat zy niet met hun eige krachten konnen verwerven, met d'ondergang van hun vaderlant zullen zoeken, en uitheemſche volken en vijanden, niet zo zeer tot d'oorlog, als tot de roof, en tot de bezitting van Siçiliën, ontbieden. Maar ſchoon de goede goden deze dingen afweerden; hoe groot is alreê het geen, dat wy zien en gevoelen? Indien

dien de kinderen tegen hun ouders, en de Groten tegen hun Koning gram worden, zo nemen zy, door een geveinſde belijdenis, geduriglijk hun toevlucht tot deze aanhang, als tot een zeer veilige ſchuilhoek, om vry te wezen, ſchoon zy wel weten dat zy meeſt aan zich zelven hinderlijk zijn; zo hoog achten zy 't, door hun doling aan hun tegenſtrevers ſchadelijk te wezen. Wat zal ik van Veſtas nonnen, wat van de prieſters zeggen? Zy, van hun kuisheit wars zijnde, laſteren hun godsdienſt, zonder geſtraft te worden, en vervoegen zich by de Hyperefaniers, uit oorzaak van hun bloetſchandige huwelijken. Het gemeen volk vervalt ook door deze voorbeelden, en door deze ongebondenheit van ſpreken en leven, en twijffelt eerſtelijk welke goden, en op welke wijze men hen eren moet. Daar na vervalt men zo verre, door een ruwe of goddeloze verwaantheit, dat men niets heilig, en niets zeker van de goden heeft. Op deze wijze, en door dit bedrijf werpt men alle godsdienſt onder de voeten, en woelt men te gelijk tegen d'algemene vrede. Dus verzwakt men de krachten van Siçiliën, 't welk nooit weêr zijn voorgaande ſterkte zal bekomen, zo deze wond zich, door de Hyperefaniers tot beter beradingen te brengen, niet tot beroven zet.

Waaröm, ſchoot Archombrotus hier op in, marren de Siçiliêrs in deze brant met een enige overſtorting te ſmoren? Waaröm ſchromen zy deze kanker, die met een ſchadelijke beſmetting voortkruipt, met het rechtvaerdig ſtaal uit te ſnijden? Ik, hoewel een vreemdeling, wil mijn handen en zwaert daar toe verlenen: en ik geloof dat ik nooit aangenamer offeringen zal doen, dan met hun bloet voor de goden uit te ſtorten, of dat zy 't mijne door de wonden aan hen offeren. 't Is billijk, Ibburranes, dat gy dit aan Meleander vertoont, en hem tot deze oorlogen parſt.

Ik prijs, zeide Ibburranes toen, uw yver, van een heldächtige heftigheit aangeſteken. Men vind'er echter,

ter, die niet zonder reden het tegendeel gevoelen, om dat men by ervarentheit bevonden heeft, dat, gelijk enige beeften met vergift gevoed worden, deze aanhang ook door de gemene qualen machtig, en in d'oorlogen en rampen gemeft word. Men heeft dan andere en zachter middelen gezocht, met de welken Siçiliën deze fmet zou uitwiſſchen. Men heeft geloott dat men, door de voorzichtigheit der Koningen, zonder bloet te ftorten, deze verwoede ziekte zou konnen ftuiten. Indien gy naar mijn gevoelen over deze zaak vraagt, ik begeer noch oorlog, noch vrede met hen. Want indien zy vreedſaam konnen wezen, zo moet men hen met geen beroerten tergen. Doch indien zy van zelf zich met oproerige raatſlagen tegen de Koning, en tegen de gemene welftant kanten, zo acht ik dat zy niet te verdragen zijn; maar dat men hen, dus verwaandelijk woedende, met gewelt en wapenen moet drukken. Dan zullen de wapenen heilig, en de ftrengheit tegen hen alle prijswaerdig wezen. Men moet pogen met alle de krachten van 't Rijk te weeg te brengen, dat zy de verfoejelijke ftoutheit, van tegen de Koningen aan te fpannen, niet ongeftraft ondernemen: en men moet deze boosheit zo veel te gezwindelijker ftraffen, als zy zelven, wredelijk tegen de genen, die marren, woeden, en als zy verachtelijk onz gedult voor zwakheit nemen. Deze aanhang neemt niet aan door verdragen en gehoorzamen, gelijk gemenelijk de goede kunften en onderwijzingen: maar zy is gewent door twift, gekijf en beroerte haar heldendaden te verzekeren. Ik acht dan dat men met ftaal, en met een yverige felheit tegen hen moet handelen, zo dikwijls als zy door hun onrecht de Koning en 't vaderlant tergen, en ongelijk aandoen. Maar indien zy zich van beroerten en wederfpannigheit onthouden, en lijden dat men zachtelijker met hen mag handelen, zo zou ik liever met hen in vrede willen wezen: Want deze peft is alreê tot zo veel overgegaan, dat men hen yder in 't be-

't bezonder niet zou konnen beschuldigen, noch voor de rechter dagen. Wijders, Siçiliën heeft overvloet van jongelingen, die nu door wispelturigheit, dan door de noot, en somtijts door de lust tot de wapenen in dier voegen aangeprikkelt worden, dat zy, zonder enige inzicht van billijkheit en schaamte, zich aan de zijde der weêrspannigen begeven, en door d'aantasting der wapenen een oorlog voeren, die van goden en menschen gehaat is. In dezer voegen begeven veel, terwijl d'oorlog ontsteeken is, en op hoop van roof, zich by deze Hyperefaniers, die hen in tijt van vrede inzwelgen; en de Koningen, tegen hen oorlogende, maken van nieus meer misdadigen, dan zy van d'ouden verdelgen. Voorts, gelijk men dunne draden, enkel en van malkander gescheiden, lichtelijk breekt, en in tegendeel, zo men hen met een sterke knoop te zamen knoopt, en door een gedurige drajing tot een sterk tou maakt, nooit gebroken konnen worden: zo is 't ook met dezen, die, als men hen niet moeit, onächtsaam in hun zaak worden. Maar als zy zien dat men de zwaerden tegen hen uittrekt, en hen een gedwonge, dat is, naar hun oordeel, een schandelijk berou, wil afwringen, zo verbinden zy zich somtijts met een verwoede knoop, die men zwarelijk kan losmaken, te zamen. Zy moeten dan, indien zy, door hun lastige beroerten, de Koning niet dwingen de wapenen aan te tasten, door vrede, stilte en voorspoet bedwongen worden: want in deze tijt hebben zy niets van de gemene roof, 't welk zy aan hun onbestandige en oproerige medehulpers konnen mededelen; en zy, niet door d'yver van hun tegenstrevers aangeprikkelt, verliezen ook veel van hun drift en heftigheit. Wijders, veel van hun Vorsten hebben ook hun ogen op de Koning gekeert, van welks gunst en vrientschap alles in deze stilte afhangt, en die, zo hy toont dat hy meer een afkeer van hun handel heeft, dan hy de zelfde veracht, de gemoeden der edelen krachtiglijker, dan door enige

oorlog, tot berou zal parssen. Indien zy echter door een quade schaamte belet worden hun aanhang af te zweren, zo zullen zy ten minsten voor hun kinderen zorgen, en hen aan zodanige meesters overleveren, die hen in d'oude godsdienst zullen opvoeden, en daar door zy ten hoof in gunst zullen geraken. Want de genen, die hun hardnekkigheit alleen boven de hemel, boven de reden, en boven de leringen der ouden stellen, en Usinulka aanhangen, zullen, (geloof my) als deze toegang tot staat, en de hoop tot de koninklijke geschenken voorzichtiglijk voor hen gesloten zijn, verwonnen worden, voornamelijk zo men dit niet door openbare wetten tegen hen afkondigt; want dit zou voor hen, die alreê genoech vergramt zijn, stoffe tot klachten, samenzwering en aantasting van wapenen wezen: maar door een langsame gewoonte, en door de schranderheit van de Vorst, die zich zal wachten van de gemene ampten, die men aan anderen kan schenken, aan hen te geven, en niet zal toelaten dat zy buiten de wetten dwalen. Voorts, dat hy in 't overige tegen hen zachtmoedig zy, en zich somtijts verwaerdigt gemeenzamelijk met hen te spreken, op dat zy menen dat zy aan hem aangenaam zijn. Want warelijk, Archombrotus, veel van hen zondigen, niet door hun schult, maar door die van hun aanhang en opvoeding, en zouden anderfins oprecht, en hun vooröuders gelijk wezen. En zeker, 't is beter dat men dezen, zo men kan, verbetert, dan uitbluscht, of tot schrikkelijker uitterften dwingt. Deze hulpmiddelen dan zullen allengs den Hyperefaniers de zeenuwen affnijden; en de genen, die door de schijn van groter wijsheit zo onverzettelijk zijn geworden, zullen eindelijk met 'er tijt, en zo men hen niet tergt, machteloos worden, en hun wijsheit die hen in 't begin zo verwaant maakte, verwerpen en verdrijven. Maar dit zijn raden van een bestandiger vrede; en ik wensch dat de goden de zelfde weêr aan dit Lantschap verlenen, en dat zy niet toelaten dat de Hy-

Hyperefaniers byſtant aan Lykogenes bewijzen. Men zeg wat men wil, ik acht echter niet dat hy zich tot hun godsdienſt zal begeven, noch dat hy, om hun aanhang op zijn zijde te trekken, die naauwelijks het veertigſte deel der Siçiliërs kan uitmaken, de hant van alle d'anderen op zijn hals zal halen. Ibburranes, dit gezegt hebbende, nodigde Archombrotus tot het avontmaal, en vermaande hem vriendelijk dat hy beleefdelijk met de Hyperefaniers zou handelen; dewijl men in de ſtaat, daar in Siçiliën toen ſtond, hen meer met heuſche onthaling, door een goed voorbeelt, en zedig geſprek, dan met voordachte afkeer, en ſmadige bejegening, kon verbeteren.

VIERDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Eriſthenes haat tot Meleander, en Archombrotus liefde tot Argenis worden groter. Verborge, doch vruchteloze lagen tegen Meleander beſteken. Argenis is van een dubbelde bekommernis getroffen, terwijl zy de welſtant van 't Rijk betracht, en voor Poliarchus, in zijn afweezen, een geſchenk, te weten een armbant, bekoomt. Dit geſchenk word aan Timonides gelevert, om dat aan Poliarchus te brengen. Eriſthenes vind gelegentheit om het zelfde te vergiftigen. Lykogenes ſchrijft, uit een geveinſde vrientſchap, een brief aan Poliarchus, en beſchuldigt daar in de Koning van vergift.

LYkogenes, alles vaerdig gemaakt hebbende, verwachtte de beſtemde dag tot dit ſchelmſtuk, 't welk in 't midden van de lenten, op de tiende van de

de maant, die men Targelion noemt, uitgevoert zou worden. Eristhenes had niet verre van Epeirkte een hoeve, en daar by een bosch, in 't welk veel wilde beesten waren. Hy had voorgenomen op die dag, tot deze belaging geschikt, Meleander met Argenis in deze plaats ter maaltijt te nodigen, en, indien dit bedrog gelukte, hen beide, als om zekere beelden en schilderijen te bezichtigen, met enige weinigen, in de verborgenste plaats van zijn huis te brengen, en, hen aangetast hebbende, deur d'achterdeur gezwindelijk aan Lykogenes over te leveren. Maar indien hy weêrstant bood, of overluide om hulp riepen, zo zou men hem terstont doden, en zich vergenoegen met Argenis in handen te hebben. Wijders, indien Meleander in die dag door enige voorteekenen, of zwakheit zich binnen Epeirkte hield, zo zou Lykogenes, met een deel krijgsvolk, dat hy by de hant hield, hem voort aantasten, en overrompelen. Want zy wilden dat hy in die dag te Syrakuse zou wezen, en dat de genen van zijn aanhang, als uit de naam der Vorsten en steden, daar ook met gedruis zouden verschijnen, en hem tot Hooft van de gemene Staat tegen de Koning verklaren. Oloodemus zou zich ook schichtiglijk, met een deel krijgsvolk, te voren hier toe vergadert, daar by voegen, om door zijn stem en macht deze verkiezing te bevestigen. Zy vertrouden dat veel steden van de Koning zouden afvallen, zo door 't voorbeelt van de voorgaande oorlog, als door 't bedrog en de valsheit der plaatsvoochden en overigheden, van de welken veel door hem verheven, en groot geworden waren, te meer dewijl de geesten van zelf tot oproer genegen schenen.

In dezer voegen wierden de beradingen van wederzijden beleid. Meleander had besloten Lykogenes, en Lykogenes Meleander aan te tasten. Maar Argenis, van een dubbelde bekommernis getroffen, vermits zy voor Poliarchus, en voor 't Rijk zorgde, besteedde haar

haar uitterfte naerftigheit by de Koning in die dingen, de welken zijn vrienden hem geraden hadden, te bevorderen. Men had gefchenken voor Poliarchus te bekomen, en Arfidas te weêrroepen; en deze zaak vereifchte een getrou man, om dit uit te voeren. Niemant, dan Archombrotus alleen, bemerkte deze bezondere bezorging van deze Vorftin. Hy, byna alreê te zwak om deze liefde, die hem pijnigde, te dragen, en over Argenis genegentheit tot Poliarchus met een meer dan gemene minnenijt klagende, befpeurde wel waar toe deze voorneemens ftrekten. Hy befchuldigde bovenäl zich zelf van dat hy voorgeftelt had, Poliarchus weêr in te roepen; 't welk zo verre liep, dat hy fomtijts zo yverig wierd, dat hy by Meleander wilde gaan, en hem het tegendeel raden: doch hy, van fchaamte geparft, en te gelijk Argenis ontziende, onthield zich van deze quade berading uit te voeren. Hy quam by geval by de Koning, terwijl hy met zijn dochter van Arfidas wederkering fprak. Hy was toen zeer aangenaam aan Argenis, vermits de varfche weldaat, van dat hy Poliarchus by de Koning geprezen had, in haar gedachten quam. Zy dan, hem als een voorftander van haar zaak aanfchouwende, groette hem met een bovengewone gunftbewijzing. Hy, onkundig waaröm zy deze gunft aan hem bewees, wierd daar af zo getroffen, dat hy, van een fchichtige blijfchap overftort, zich zo fpoedig, als hem mogelijk was, om weêr tot bedaring te komen, in zijn kamer vertrok, daar hy, door al te grote blijfchap, die echter niet veilig was, in zijn geeft grotelijks ontroert, eindelijk zich zelfs dus aanfprak. Zijt gy dus gelukkig? Is de liefde aan u zo gunftig? Hoe! zaagt gy niet Argenis aangezicht? haar ogen? Was zy niet gantfchelijk verblijd, toen gy quaamt? O my rampzalige! waar toe vlei ik my zelfs met deze hoop? De Goden geven nooit zo lichtelijk zulk een groot geluk. De gemene huwelijken worden door geen tegenfpoeden

den noch ongevallen vermaart: maar het geval wederstreeft de voortreffelijke werkingen der liefde, op dat zy door de kommer zelf aan de minnaars waarder zouden wezen. O hoe ben ik bedroogen, zo Argenis door deze blijde aanspraak, en door haar gunstig aangezicht, daar meê ik my zelfs dus vlei, geen voorteekenen van mijn ramp gegeven heeft! Ai my! hadden deze gunstbewijzingen ('t welk my lastig om te denken is) niet hun opzicht op Poliarchus? Was zy daaröm niet blygeestiger, om dat ik, door mijn raatgeeving, by de Koning aan hem behulpsaam was? Was dit niet als een verzoek, daar meê zy weêr mijn voorspraak vòor hem verzocht? Neen zeker, geen liefde, zweer ik, is zo hoog t'achten. Ik wil Argenis gunst tot my niet aan Poliarchus verplicht wezen. Argenis zal ook om Poliarchus niet aan my gehouden zijn. Zal ik, tot bevordering van eens anders geluk, mijn eige ramp op mijn hals halen? Zal ik, dus slaafs van geest, om slaaffche diensten bemint worden, en Argenis aan een ander overleveren? Gy doolt echter, Archombrotus, zo gy meent dat men gewelt daar toe moet gebruiken. De liefde word door gebeden, gedult en gedienstigheit verwonnen. Neemt gy vòor Argenis te dienen, of over haar te gebieden? Hoe onbeschaamt zou dit verzoek zijn; ik wil niet dat gy Poliarchus bemint? hoe wel zou 't klinken? Een vader, hoe streng hy ook is, zou naauwelijks zulks gebieden. Een minnares is onwaerdig om bemint te worden, zo zy haar liefde niet op 't voortreffelijkste vest. Men moet met deucht, eer en achting tegen Poliarchus strijden? Het zal ook tot uw voordeel strekken, dat hy hier weêr ingeroepen word. Want wy zijn altijt meer met d'afweezigen begaan, en met enige erbarmenis tot hen ontsteeken. Gelijk hy door zijn tegenwoordigheit aan Argenis kan behagen, zo kan hy ook door krakkeel, of walging onäangenaam aan haar wezen. Gy zult onderzoeken waaröm zy hem be-

bemint, en pogen door de zelfde deucht u by haar prijſſelijk te maken. Gy zult in alles, dat hy doen zal, hem in genegentheit overtreffen. Indien dit echter tegenſpoedig is, zo zal hy met het ſtaal neêrgevelt worden. Men zal lichtelijk gelegentheit tot twiſt en ſtrijt vinden. Hoe dapper en ſterk hy ook is, de liefde, die mijn hant zal beſtieren, zal ſterker wezen. Men zal, terwijl wy van zijn weêrkeering handelen, gemakkelijk met haar konnen ſpreken. Zy zal gewent worden my te horen, en te geloven. De gunſt, aangegroeit en ſterk geworden, is dikwijls zeer machtig tot andere dingen, dan tot de genen, om de welken zy voortgekomen is.

Archombrotus, zijn wederſtrevig gemoed tot dit beſluit geparſt hebbende, vervoegde zich weêr by Meleander, daar hy, door een tegenwoordig voorval, tot nieuwe ontſteltenis en droefheit verviel: want Kleobulus had den Koning geraden dat de geſchenken, die men aan Poliarchus zou zenden, als van Argenis zouden komen. Zy is, zeide hy, onſchuldig van 't ſchelmſtuk, dat hem uit Siçiliën heeft verdreven. Zy is de naaſte aan u in de bezorgingen van 't rijk. Wijders, hy zal bemerken dat uw gebeden onder de haren verborgen zijn; en hy, die miſſchien ſtrenger tegen ons zou wezen, zal warelijk niet tegen een maacht willen twiſten. Meleander prees deze raat wonderlijk. Wel aan, zeide hy; nu ſtaat'er een geſchenk, en de man, die 't aan hem brengen zal, te verkiezen. Timonides was een wakker jongeling, en zijn getrouheit tot Poliarchus bekent. De Koning, door Argenis aangeſtuwt, verkoos hem terſtont tot dit geheim gezantſchap. Toen dit dus beſloten was, overwoog men wat geſchenk men aan Poliarchus zou zenden. Zeker koopman uit Syrien had by geval verſcheide Indiaanſche en Arabiſche waren, ten meeſtendeel tot een onnutte pracht voor de hovaerdige lieden, meêgebracht. Hy had onder d' andere dingen een armbant van geweve

zijde, die van verscheide slach van gesteenten, door hun verwen onderscheiden, in dier voegen deurwrocht was, dat zy of de vlucht, of de woede van enige wilde beesten vertoonden, die hier van de jagers met hun pijlen vervolgt, en daar van de zwijnsprieten ontfangen wierden. Dit geschenk was zeer kostelijk, niet alleenlijk uit oorzaak van zijn gesteenten, maar ook van zijn kunst; en het zelfde wierd op vijftig talenten gehouden. Veel der Siçiliêrs hadden het gezien; en noch meer verstonden dat een vermaart Dichter, door des zelfs glans verrukt, dit volgende gedicht, tot lof daar af, gemaakt had.

Zoete Nimfjes, die steets plengen
In de golven, schoner schoont'
Kont gy niet te voorschijn brengen,
Dan die deze aan ons vertoont.
Zag men ooit iets kostelijker?
Zag men ooit, dat hier by haalt?
Zag men ooit iets wonderrijker?
'k Acht wel neen: Of ja; gy dwaalt.
Zag men ooit wel klaarder lichten,
Dan deez' klaarheit? Zo een gloet
Kon de zeilsteen nimmer stichten,
Dan dit tal van parlen doet;
Die een groter glans en luister
Geven, dan een star by nacht,
Voor de schipper, die, in 't duister,
Niets, dan zijn verlies, verwacht.
Ziet eens hoe de wilde dieren,
(Of ze hoorden 't jagtgerucht)
Deur de groene bosschen zwieren,
En zich geven op de vlucht:
Hoe Akteon, met zijn honden,
't Vreemd Cameleon *naspeurt,*
Dat, van vrees te zijn verslonden,
Onder berge' en rotsen treurt;

En,

En, van angſt en ſchrik benepen,
Zich zo dik veräart van ſchijn,
Als'er verwen, als'er ſtrepen
Op 't juweel geweven zijn.
Zo een ſchoonheit, zo veel ſtralen
Iris van de zon afhaalt,
Als zy nederwaarts koomt dalen,
En in dikke wolken praalt.
Zo een ſchoonheit had zy mede,
Toen de Mingod, vreemt van kuur,
Haar deê dalen naar beneden,
By de dochter van Natuur;
Die haar woning heeft genomen
Aan Neptunus rijke vloed,
Daar de Nimfjes, zonder ſchromen,
Parlen treden met de voet.
Ziet hoe ſchijnt dit hert te wenen;
Wat een yſſelijk gezucht,
Wat een naar en droevig ſtenen
Laat het horen; mits zijn vlucht
Niet mag baten: want de winden
Hebben het alreê in keer,
Die het pogen te verſlinden;
En de jager velt zijn ſpeer.
't Wilde zwijn, dat 't al doet vrezen,
Dat het alles beven doet,
Schijnt geheel verbaaſt te wezen;
Mits het ziet zijn doot te moet:
Ja de leeu begint te ſlaauwen,
Word bevangen van verdriet,
Daalt van moed; mits hy deez' raauw' en
Droeve daat voor ogen ziet.
Juno! zo uw man en broeder,
Zo uw wettige echtgenoot,
Uw gemaal, en onz behoeder,
U zo rijk een gifte bood,

 'k Meen

'k Meen uw gramschap zou haast slijten,
Die uw reden heel verblind;
'k Weet gy zoud hem niet verwijten,
Dat hy andre vrouwen mint.
Dubbelzalig mag men noemen
Hem, die tot deze eere stijgt:
Lukkig mag hy zich wel roemen,
Die dit tot zijn deel verkrijgt:
Meer dan of hy met de Goden
Aarde en hemel delen zou,
Zo hy nimmer zich laat noden
Tot de geltzucht, vol ontrou.

Argenis en Kleobulus, van Meleander toegestemt, oordeelden dat deze armbant een bequaam geschenk voor Poliarchus zou wezen, om dat hy niet door zijn grootheit of zwaarheit bekent zou worden; want men moest deze zaak heimelijk uitvoeren. Indien men wapenen, of paerden aan hem zond, zo zou dit aan de vijanden bekent wezen. Wijders, dit verçiersel paste in veel plaatsen niet minder aan de mannen, dan aan de vrouwen; en dieshalven was het zeer bequaam om van een vrou aan een man geschonken te worden. De Koning had het te voren, toen de koopman het zelfde aan hem vertoonde, weinig geacht, om dat hy van groter bekommernissen geparst wierd. Het was echter by Eristhenes, zijn schatmeester, dien belast was dat hy 't aan getrouwe kenners zou tonen, om uit hen te verstaan of de koop daar af voor de Koning dienstig was. En op dat niemant verwondert zou zijn van dat dit verçiersel zo spoediglijk gekocht wierd, zo eischte hy het tuischspel, en, met Argenis spelende, verloor met voordacht het spel. Hy dan, als om deze armbant gespeelt hebbende, ontbood Eristhenes, en beval aan hem dat hy 't om de naaste prijs voor Argenis zou kopen. Eristhenes had, of door zijn schranderheit, of om dat het geval noch niet gunstig aan Meleander was, al-

alreê enig vermoeden, van dat men een gezantschap aan Poliarchus zou zenden, gekregen. Men geloofde dat dit vermoeden uit zijn gemalin was ontstaan, die, gemeenzamelijk by Argenis en Selenissa verkeerende, dikwijls, als een loze vrou, en van haar gemaal onderwezen, van ter zijden verscheide redenen van Arsidas ingevoert had. Maar toen de Koning aan hem beval dat hy in zulk een behoeftige tijt deze armbant zou kopen, vermeerderde zijn vermoeden in dier voegen, dat hy terstont aan Lykogenes schreef, dat hy vreesde dat men met dit geschenk Poliarchus gunst weêr wilde kopen. Lykogenes, tot alle schelmstukken vaerdig, en ook van Oloodemus (die toen by hem was) aangemaant, schreef toen weêr aan hem omtrent in deze zin: dat'er niets raadsamer was, dan dat men deze armbant, die doch in Eristhenes handen was, zou vergiftigen: dat Poliarchus, zo hy hem ontfing, zonder twijffel de zelfde om zijn arm zou doen, en dat het vergift, warm geworden, tot de levendige delen des geens, die hem droeg, zou deurdringen: dat, zo de Koning hem aan Argenis gaf, men zulks met'er tijt zou verstaan; dewijl het vergift niet terstont met d'aantasting hinderde: dat men dan, onder d'een of d'ander schijn, haar van 't vergift, dat daar onder schuilde, zou berichten, en, dit schelmstuk op de koopman schuivende, d'achting van zeer grote getrouheit verkrijgen. Eristhenes had in zijn huis zeker vergift, 't welk zeer schadelijk was, en tot verdelging der vijanden gebruikt wierd. D'Efyrêers, de voornaamsten in vergift in de drank te mengen, of de pijlen te vergiftigen, hadden eertijts deze kunst, toen zy hun voortplantingen derwaarts voerden, en Syrakuse stichtten, aan enigen der Siçilianen geleert. Meleander was, door de voorzorg der zijnen, die met een bovengewone bezorging voor des Konings spijs en klederen toezagen, tot noch toe van dit vergift, daar meê men 't op hem gemunt had, vrijgeraakt. Het was zo krachtig, dat

 het

het niet alleenlijk de genen doodde, die 't geproeft hadden; maar het drong, als men 't lang handelde, met zijn kracht ook deur tot in de spieren, die door de warmte geopent wierden. Eristhenes had niemant by zich, toen hy dit vergift gebruikte. Hy zelf stak het binnenste deel van deze armbant, dat uit geweve zijde bestond, in dit vergift, dat week was; om dat het zelfde de blote arm zou raken. Toen hy vertroude dat het vergiftig sap genoech in de zijde ingedrongen was, bracht hy deze armbant in een doosje voor de Koning, die, onbewust van zulk een groot schelmstuk, en alle d'anderen, behalven Argenis, van zich verzendende, heimelijk Timonides ontbood, en hem vermaande die getrouheit, tot de welke hy waerdig gekent wierd, te betonen. Daar na zeide hy aan hem tot welk een dienst hy verkozen was, en leverde aan hem de brief, die hy met zijn eige hant aan Arsidas had geschreven, en dus luidde: *Arsidas, ik heb Timonides, die gy ziet, aan u gezonden. Ik wil dat gy zo naar hem luistert, als of gy achtte dat ik zelf sprak. Ik zal alles, dat hy zegt, of doet, voor bondig houden. Weet echter dat gy zo veel t'aangenamer zult zijn, als gy vaerdiglijker met uw vrient koomt. Vaar wel.* Argenis kreeg toen, volgens het besprek, uit de vouw van haar kleet, het doosje, en, het zelfde aan hem overgevende, zeide: *Daar, Timonides, breng deze armbant ook aan Poliarchus. Dat hy hem uit mijn naam ontfang. Gy zult met enen deze brief aan hem, en deze ander aan Arsidas leveren.* Zy gaf toen aan hem de brieven, doch niet de genen, die zy aan Meleander had getoont; want de zelfden waren te koel voor de liefde, die zy Poliarchus toedroeg: maar anderen, die zy, volgens hun onderlinge toegenegentheit, te voren geschreven en toegedaan, en in 't bezegelen met gemak verwisselt had. En dewijl Timonides reis naar Italien niet verborgen kon blijven, zo had men, door des Konings raat, en op dat deze verzwijging het vermoeden niet groter zou maken, een gerucht verspreid, dat hy
van

van 't hof verlof had verkregen om Italien en Afrika te bezichtigen.

Maar Erifthenes, tegen alle lagen wakende, wift veel dingen, en had vermoeden van alles. Hy dan, vermoedende dat Arfidas naar Poliarchus trok, bedacht deze lift, om de waarheit daar af uit te vorffchen. Onder de genen, die 't met hem hielden, was zeker jongeling, noch onbekent in 't hof, om dat hy onlangs van 't lant was gekomen. Hy wift echter dat deze jongeling loos en fchrander was om alles, dat aan hem bevolen wierd, uit te voeren. Hy beval aan hem dat hy Timonides in zijn vertrek te poft zou volgen, en voor hem te veinzen dat hy van de Koning gezonden was, die ernftelijk aan hem vermaande dat hy in Siçiliën met niemant van d'armbant zou fpreken. Let naerftiglijk, zeide hy, op 't gelaat van de toehoorder, terwijl gy met hem fpreekt. Indien hy het aanneemt, of fchijnt te twijffelen, als of hy zijn ampt genoech waargenomen heeft, zo fcheid terftont van hem. Maar indien hy niet weet wat gy begeert, (gelijk gy lichtelijk zult bemerken) zo vraag hem, als of gy twijffelde, naar zijn naam. Indien hy zegt dat hy Timonides genoemt word, zo verzoek dat hy 't u vergeef, en dat gy een ander zoekt. Wijders, fcheid, zo 't mogelijk is, in dier voegen van hem, dat hy niet weet welke weg gy in zult flaan. Indien hy weigerlijk is, om dat gy onbekent zijt, en vraagt wie gy zijt, zo zeg dat gy een van Seleniffaas neven, en onlangs in 't hof gekomen zijt, en noem u zelf met zulk een naam, als u eerft voorkoomt. Deze jongeling voerde het geen, dat aan hem bevolen was, met grote fchranderheit uit, en mifte noch in wakkerheit, noch in geluk. Want Timonides, van d'armbant fpreken horende, 't welk, gelijk hy wift, een zeer geheime zaak was, kon deze menfch niet verdacht houden. Hy beval dieshalven aan hem te vertrekken, en aan de Koning te boodfchappen, dat alles

in zekerheit was; en dat men dit geheim genoech aan hem had bevolen.

Eristhenes, door deze middel Timonides bedrogen, en des Konings voorneemen ontdekt hebbende, schreef terstont alles over aan Lykogenes, op dat de tijt niet voorby zou gaan, 't zy om Timonides door lagen te vangen, of om iets anders t'ondernemen. Lykogenes was lange tijt onzeeker wat hy bestaan zou. Dewijl hy de Koning nu niet achteloos en slap zag, maar dat hy zich daar tegen te weer stelde, zo darde hy hem niet zo onbeschroomdelijk veráchten. Hy vond eindelijk geraden een nieu schelmstuk aan te vangen, om de haat van 't quaat, dat hy bedreven hád, op de Koning te doen vallen. Hy dan ('t welk niemant ooit bedacht zou hebben) nam voor zich met Poliarchus te bevredigen, en een brief van deze inhout aan hem te zenden: LYKOGENES AAN POLIARCHUS, HEIL. *Deze dag zal openbaren hoe zeer gy in de verkiezing van vrienden of vijanden gedoolt hebt. Ik wenschte wel dat gy, my als uw vijant vervolgt hebbende, niet al te groot betrouwen op Meleander had gehad. Maar ik ga het voorgaande voorby: want u nu te beschuldigen is onmenschelijk; en ik ben niet in zodanig een staat, dat ik my met bekommering behoef te veràntwoorden. Ik wil liever dat gy uit mijn weldaden, dan uit mijn woorden, verstaat wie in onze voorgaande haat gemist heeft. Meleander, vrezende dat gy, uit oorzaak van uw ballingschap, zijn vijant zult worden, en dat gy u aan hem zult wreken, heeft zijn toevlucht tot onbehorelijke middelen genomen. Hy, van een Koning een vergiftiger geworden, zend aan u een armbant, met hatelijk vergift bestreken, als een bewijs van zijn berou, en een vergelding van 't ongelijk, dat u aangedaan is. Wacht u wel van de zelfde te dragen: want gy zult de doot, en niet een juweel aan uw arm omvoeren. Ik wil niet dat gy my geloofst eer gy een proef daar af genomen hebt. Indien gy een veroordeelde slaaf hebt, of indien gy, een menschelijker middel gebruikende, een paert, of een hont wilt doen sterven, doe dit geschenk aan zijn bloot vleesch. Indien het*

niet

niet binnen de vier dagen sterft, zo ben ik onwaerdig om te leven. Indien gy schrander zijt, zo dwingt Timonides, de brenger van dit dodelijk geschenk, deze armbant aan te doen, op dat hyzelf, die niet onkundig hier in is, de doot lyd. Ik heb gewilt dat gy deze lagen, die ik naauwelijks kan ontdekken, uit my zoud verstaan; op dat een man van zo groot vernuft, als gy, niet door zulk een snode ondergang wechgeruckt zou worden, of immers op dat men uw doot niet mijn haat zou aantijgen. Want wie van de vijanden zal niet eerder zeggen dat gy van my, dan van Meleander, wechgerukt zijt? Wat het overige aangaat, gy kont my bedanken, zo't u believt. Indien gy echter volhard in mijn vijant te blijven, ik heb middel om my opentlijk aan u te wreken. De wapenen, de besluiten, en de krachten zijn vaerdig. Ik heb de goden gunstig tot mywaarts in 't geen, dat ik aangevangen heb. Maar indien gy, door d' ontdekking van Meleanders meineedigheit tot u, van beter zin word, en indien gy 't ongelijk, u aangedaan met uw heirkrachten, by de mijnen gevoegt, wilt wreken, zo beloof ik dat aan u, zo lang als ik leef, noch de gunst van broeder, noch die van vader (dewijl mijn jaren zo veel meerder zijn) zal ontbreeken.

Lykogenes, deze stoute brief toegestelt hebbende, gaf hem aan een dienaar, welks getrouheit hy beproeft had, en beval aan hem dat hy zijn reis in dier voegen zou aanstellen, dat hy acht dagen, na dat Timonides by Poliarchus was gekomen, ('t welk hy wel kon vernemen), voor hem zou verschijnen. Dit kon gemakkelijk geschieden. Hy kon te Messana, of te Rhegium zijnde, in de haven, of in de stat, als iets anders te doen hebbende, naar de koomst van Timonides vernemen. De reden van deze schadelijke list was, dat Poliarchus deze dodelijke armbant alreê gehele acht dagen gedragen zou hebben, en daar door alreê de doot gestorven konnen wezen. Want indien deze brief na zijn doot quam, hoe groot een haat zou dit tegen Meleander ontsteeken? En indien Poliarchus misschien

deze armbant noch niet aangedaan had, zo zou hy niet alleenlijk aan Lykogenes, die hem geraden had zich voor 't aanstaande van 't gevaar te wachten, groteliiks verplicht wezen, maar ook heftiglijk tegen Meleander, om zo klaarblijkelijke getuigenissen te versoejen, uitvaren. Hy darde ook in deze brief smadelijk van de Koning spreken, om dat hy wist dat de zelfde zwarelijk voor die tijt, daar in de samengezworenen hun afval vastgestelt hadden, aan Poliarchus gelevert kon worden.

VYFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Lykogenes, van de Koning ontboden, weigert te komen. Oloodemus en Eristhenes worden aan Meleander gelevert. Timonides, aan Poliarchus gezonden, begeeft zich ondertusschen op zee. Hy bejegent een droevig schouspel van een varsche schipbreuk, een schip, van de golven ingezwolgen, van 't welk echter de mast noch uitsteekt, daar een bootsman, van de schipbreuk noch overgebleven, zich vast aan houd. Timonides bergt deze bootsman in de boot, vraagt hem wie hy gevoert had, en brengt hem by Arsidas, die, de bootsman ziende, door een schichtige vrees, dit tot een voorbewijs van grote ramp en ongeluk neemt.

MAar Meleander, Timonides afgevaerdigt hebbende, was hier in gantschelijk bezich, dat hy met Lykogenes Oloodemus tot zich zou lokken. Hy ontbood dieshalven hen beide door zijn brieven. Lykogenes, ziende dat zijn zaken noch niet in staat van

af

af te vallen waren, befloot te gehoorzamen, en enige weinige dagen by de Koning te blijven. Maar Oloodemus, des Konings brief ontfangen hebbende, trok eerst naar Lykogenes, eer hy zich ten hoof vervoegde. Zy, zich daar te zamen beradende, hielden dit verdacht, dat Meleander hen beide ontbood. Zy overwogen dat hy, zo hy enige ſtrengheit tegen hen toeſtelde, dit eerder tegen hen beide, dan tegen een alleen van hen, zou darren aanvangen. Zy befloten dat'er niets veiliger was, dan dat Lykogenes zijn achterblijven met een geveinſde onpaſſelijkheit zou verőntſchuldigen, en dat Oloodemus naar 't hof zou trekken, om te vernemen wat men daar voorgenomen had. Hy dan, van Lykogenes geſcheiden, quam binnen Epeirkte, en, Meleander gegroet hebbende, bleef des avonts by hem ter maaltijt. Hy gaf ook een brief aan de Koning, daar in Lykogenes zich van zijn afweezen verőntſchuldigde, en zeide dat hy, van een ſchichtige ziekte aangetaſt, de lucht niet kon verdragen. De Koning twijf felde niet dat dit een gemaakte ziekte was, en vernam echter, met de zelfde veinzing, die tegen hem gebruikt wierd, met veel woorden naar de quaal, die hem getroffen had. Toen de maaltijt gedaan was, ontbood hy Kleobulus, Eurymedes en Archombrotus, en vraagde aan hen, wat hy met Lykogenes, die geweigert had te komen, zou doen: gelijk ook met Oloodemus en Eriſthenes, die, hoewel ſchuldig, met het zelfde vertrouwen, daar meê Lykogenes des Konings bevel verăcht had, te voorſchijn waren gekomen. Archombrotus en Eurymedes rieden dat men noch niets zou reppen, maar dat men eerſt een andere liſt aan Lykogenes zou ondernemen; dewijl men, zo lang hy vry was, vruchteloozelijk d'anderen zou ſtraffen. Maar ik, zeide Kleobulus, acht dat wy van de roof, die wy in handen hebben, niets moeten verliezen. Meent gy dat Lykogenes, indien hy van 't voorgenome ſchelmſtuk niet meêwuſtig was, met zulk een blaauwe leugen

van ziekte de Koning dus zou uitstrijken? Dat de goden beter lot aan ons geven, dan ik denk. Maar ik vertrou, voor zo veel ik uit gissing, en uit het aanbrengen van getrouwe menschen kan ramen, dat dezen wel haast heimelijk zullen vertrekken, en dat Lykogenes binnen korte tijt met de wapenen voor ons zal verschijnen. Daar hebt gy mijn gevoelen. Dat de Koning hem weêr ontbied. Ik zal niet schromen zijn weigering voor afval te nemen. Ondertusschen zal dienstig zijn, dat men door getrouwe lieden Oloodemus en Eristhenes in dier voegen bewaart, dat zy niet gevoelen dat zy bewaart worden. Als men bevonden heeft dat Lykogenes niet zal komen, zo moet men volgens de wetten tegen hen handelen. Lykogenes macht zal veel verzwakken, zo hy deze oversten, die hoofden van zulk een rijke en machtige aanhang zijn, verliest. Wijders, op deze strenge straf zal, door een zeer nutte verandering, een eerbiedigheit tot de Vorst, en een vrees van gestraft te worden, in veel gemoeden volgen. Kleobulus voorstel wierd best geöordeelt. De Koning, volgens dit gevoelen, schreef in de volgende dag aan Lykogenes, en, gezach aan de heerschappy voegende, beval aan hem te hoof te komen. Doch hy, meer en meer wantrouwig wordende, weigerde niet alleenlijk te gehoorzamen, maar deê ook door boden aan Oloodemus en Eristhenes berichten, dat zy zich uit het hof zouden maken, dat des Konings gunstbewijzingen bedriegelijk waren, en wijders, dat'er nu openbare krachten nodig bleken, om dat de tijt, tot d'oorlog gestelt, naby was. Geen van beide versmaadde dit bericht. Maar zy konden Kleobulus wakker beleit niet ontsnappen. Twee van Eristhenes huisgenoten, van over-lange tijt door gelt en beloften bekocht, hadden door lieden, die tusschen beide gingen, veel dingen van hun meesters handel aan hem bekent gemaakt. Hy verstond dan door deze middel uit hen, dat men even buiten Epeirkte paerden gereet hield, die van Eristhenes in

de nacht gebruikt zouden worden. De Koning, verblijd van dat hun heimelijk vertrek tot een deel van hun misdrijf zou ftrekken, beval aan Archombrotus dat hy hen op dit bedrijf zou vatten, en met gewelt tot hem brengen. Archombrotus, zich naerftig in dit bevel tonende, maakte alles, dat tot d'uitvoering daar af dienftig was, gereet, doch voornamelijk naar 't onderwijs, dat hy daar af van Eurymedes kreeg. Men was verzekert dat zy in klein getal zouden ontfnappen, op dat het gedruis niet hun vlucht zou openbaren. Archombrotus nam dieshalven niet meer by zich, dan tien krijgslieden, alle Spanjaarden, op dat zy, door de gemeenfchap van de taal, of door de befmetting van d'aanhang, niet met de Vorften, tegen de welken men hen meênam, zouden aanfpannen. Zy flopen alle, yder in 't bezonder, gelijk Archombrotus aan hen bevolen had, buiten de burgt, zonder enig achterdocht te geven. Hy zelf volgde hen daar na, en bracht hen, dus toegeruft, onder een oud en bequaam dak, een weinig van de weg af, langs de welk de genen, die uit het hof quamen, nootzakelijk moeften trekken. Toen hy niet lang in deze plaats geweeft had, zag hy, in de manefchijn, Oloodemus en Erifthenis aankomen. Zy hadden niet meer dan drie dienaars by hen, en gingen gezwindelijk voort, met het hooft voor over neêr gebogen. Hy, met zijn tien krijgslieden hen te gemoet tredende, zeide: Oloodemus, waar heen? Waar heen, Erifthenes? Dit is een werk van lieden, die fchuldig zijn. Waaröm vertrekt gy by nacht? waaröm gezamentlijk? waarôm zonder kennis van de Koning? waaröm met zo weinig vrienden en dienaars in deze handel? Zy, dus overvallen zijnde, wierden verbaaft. Hy taftte hen terftont aan, en bracht hen, van dit onverwacht quaat verfchrikt, terftont weêr in de burgt. Zy wierden daar na aan de drie mannen gelevert, op dat zy deze fchuldigen in de gevangenis zouden bewaren. Men had klare blijken van hun vlucht: de paerden,

met

met hun ſtalknechten, ſtonden niet verre van daar vaerdig, en zy hadden hun reisklederen aan, doch onder een kleet, gelijk men in de ſtat draagt, verborgen.

Hier uit rees een zeer grote ontroerenis. In de volgende dag wierd dit aan Ibburranes en Dunalbius geboodſchapt, die toen by geval naar Apolloos tempel, niet verre van Panormus, getrokken waren, om Antenorius, de prieſter van de plaats, een man van zeer aangename ommegang, te bezoeken. Zy, bericht hier af hebbende, ſtegen zonder vertoeven in de wagen, en trokken ylings naar de Koning, die, hen in hun koomſt omhelſt hebbende, daar na de gehele zaak, gelijk zy geſchied was, aan hen verhaalde. Ik zal, zeide hy toen, zo helpen my de goden, deze twee tot voorbeelt van anderen ſtraffen. Ten minſten zullen zy my nooit ongewroken verächten. Ik zal my niet met de weêrſpalt der goddelozen bekreunen, die my met hun laſterſchriften, de welken zy overäl ſtrojen, darren dreigen. Ziet hier wat een onbeſchoft geſchrift een mijner kamerdienaars deze uchtent op mijn drumpel heeft gevonden. Dunalbius, het geſchrift in handen nemende, terwijl de Koning zich naar anderen gekeert had, wierd, door 't lezen van deze regels, met Ibburranes van grote ſchrik overvallen.

Geef hier, ô Dwingelant! deez' blikſemen der aarden,
Deez' helden, die zo veel in d'oorlog vervaarden,
Laat los de genen, daar onz welſtant in beſtaat,
Ontſluit de duiſternis voor deze lichten. Laat
De klaarheit van de dag weêr in de klaarheit komen;
Of anders, 'k zweer 't u, moogt gy voor onz' handen ſchromen.
Uw rijk en prachtig kleet, uw koninklijke kroon,
De ſcepter, die gy zwaait, en d'inzicht van uw troon
Zijn nutloos om u voor elende te bevrijden.
Wy willen tegen u om onze welſtant ſtrijden.
Gy waart al lang vergaan, 't en waar gy waart bewaart,
Om, tot uw wreedheids ſtraf, te ſterven door onz zwaart.

De

De bergen zouden u verpletten, en verdelgen,
En d'aard' zich oopnen, om u levende in te ſwelgen.
Zie toe, dat u geen lot, gelijk die ſchalk, gebeurt,
Die van zijn zuſter wierd verſlonden, en verſcheurt;
Diens lijf van lid tot lid geſleurt wierd en geſchonden;
Die ſteets van vreze trild', tot ſtraffe van zijn zonden.
Schoon dit vermaart gebou, deez' goude en zilvre zaal
Tot noch is vry geweeſt van rampen, en van quaal:
Geloof niet dat de ſchrik onz harten heeft bevangen.
Gy zult eerlang de ſtraf van uw verdienſt ontfangen.
Uw leven, en uw ruſt (hoe zijt gy noch zo ſtout)
Beſtaan in deze twee, die gy gekeetent houd.
Hun nootlot is het uw. Gy moogt, na hun verſcheiden,
(Daaröm bedenk u wel) u ook ter doot bereiden.
Hun heil behoort niet min u zelf te doen beraân,
Dan 't hout, ten brant gedoemt, Alcea heeft gedaan;
Die, toen zy zat by 't vuur, om zich te warmen, ſpeurde
Dat 't leven van haar kint, dat op haar armen treurde,
Daar in beſloten wierd van deze Paalgoddin,
Die 's menſchen leven paalt naar maat van haar geſpin.
Vermijd het ongeluk, dat u dus ſchijnt te dreigen.
Bedenk u wel te recht; beſchut hen als uw eigen.
Uw leven is bepaalt in 't hun. Zo gy hen doot,
Uw ſterrifdag genaakt, gy zijt in grote noot.
Zo enig nieuwe geeſt u raad tot beter raden,
Ontſluit uw oor en hart, en wacht u van verſmaden.
Sla uw gezicht op hen, zie hen met deernis aan,
Die, zad van twiſt en ſtrijt, naar zoete vrede ſtaan.

Het hof was in deze beroerten, terwijl Timonides in zijn weg van andere ontroereniſſen bewogen wierd. Hy, van de Koning afgevaerdigt, bleef, doch tegen zijn wil, drie dagen in zijn lanthuis, uit oorzaak van de wikteekenen, die de wighelaar in geen minder tijt kon bevorderen. Van daar trok hy naar Meſſana, by Arſidas gemalin. De zee wierd toen van een verwoede ſtorm bewogen, die in 't begin van de Lenten de baren

ren zeer hoog deê rijzen. Niemant darde in de tijt van vier dagen uit de haven vertrekken. De schepen, door 't gewelt der golven tegen malkander stotende, wierden aan stukken geslagen, of op de strant gedreven; daar zy in 't zant bewelden. Timonides deê het schip, dat in deze storm meest beschadigt was, terstont weêr toerusten, en van de wal zetten, schoon de zee noch niet geheel stil was. Hy liet niet toe dat de schipper iemant anders, dan zijn eige volk, meênam. Toen hy omtrent midden in zee was, ontmoette hy een droevige vertoning van een schipbreuk, onlangs voorgevallen. Dit was een schip, door de golven overstort, van 't welk echter de mast noch boven stak, om dat het niet omgevallen, maar recht neêr gezonken was. Een bootsman, ('t welk het schrikkelijkste van allen was) van de schipbreuk overgebleven, stond op de spriet, daar hy aan de mast vast is. Zijn aangezicht was bleek en dootsch, behalven dat het van de wint verhaert was. Hy bad met de handen, en met de beweging van zijn hooft, (want de golven maakten, door hun gedruis, dat zijn stem niet gehoort kon worden) dat men hem van de doot zou verlossen. Hy bewoog hen alle tot erbarmenis. Enige bootsgezellen sprongen dieshalven in de boot; en hy, van de spriet nederwaarts gedaalt, wierd, byna verkleumt zijnde, van hen ontfangen, en voor Timonides gebracht. Hy dan, weêr adem scheppende, die hy te voren door grote schrik ingehouden had, bleef lange tijt halfdoot op d'overloop leggen, tot dat hy, door de reuk van wijn weêr bekomen zijnde, tot bedaring quam. Timonides beval toen aan hem dat hy zeggen zou, wie hy was, en waar hy henen trok, toen 't geval hem dus aantastte. Ik ben, zeide hy toen, een bootsman, en heb mijn woning te Rhegium. Mijn reis strekte naar Gallia, en had aangenomen zeker voortreffelijk man daar te voeren. Ik zag wel dat de zee niet geheel veilig van stormen was; dewijl de wint, hoewel niet zeer fel, echter

ter zeer ongeſtadig waaide, en de lucht zich droevig vertoonde. Ik wilde dieshalven niet in zee ſteken. Maar toen ik, tot verſcheide malen belaſt van de wal te vertrekken, met mijn ſchip in de volle zee was gekomen, wierden wy eerſt van een zachte koelte, die nu van die, en dan van een andere zijde quam, buiten onze ſtreek gezet, tot dat het eindelijk zo ſtil wierd, dat onz ſchip ter plaats bleef, daar het was. Ik dan, in zulk een ſchielijke ſtilte te meer vrezende, gelijk behorelijk is, vermaande de bootsgezellen dat zy met riemen uit deze ſtille zee zouden roejen, om dat deze ſtilte een voorteeken van een groot quaat was. Wy zetten 't dan naar Siçiliën, 't welk toen naaſt aan ons was. Maar de geen, die 't ſchip gehuurt had, zeide dat hy niet in Siçiliën wilde wezen, en, eindelijk zijn zwaert trekkende, dreigde dat hy den geen, die d'eerſte met zijn riem derwaarts roeide, de handen zou afkappen. De dag wierd ondertuſſchen met dit marren deurgebracht; en de maan, met haar vurige hoornen te voorſchijn komende, verwekte wint. De ſtorm ontſtond toen niet by trappen, gelijk gemenelijk gebeurt: maar de lucht, ylings van malkander geſcheurt, deê de zee zo hol gaan, dat ik van 't begin af niet wiſt wat ik doen zou. Wy zworven dus, zonder te weten waar de wint ons dreef; en onz ſchip wierd van ſtrijdige winden hier en daar geſlingert. De nacht wierd in deze rampen overgebracht; en de dag leverde aan ons noch droeviger vertoningen. Wy ſneden dieshalven onz hair af, volgens een godsdienſt, die niet vorderlijk kon wezen. Wy wierden met een onverwachte ondergang op de droogte gezet. Het gewelt van de ſtorm had veel zant opgehoopt, daar de voorſteeven van onz ſchip op vaſtraakte. D'overloop ſcheurde van malkander, en wy poogden met riemen en haken aan d'achterſteven te geraken, toen de geen, aan de welk ik mijn ſchip verhuurt had, met zijn dienaar, en met twee bootsgezellen, die hem naaſt waren, in de boot ſprong, en, het

tou afkappende, zich zonder twijffel in een zekere ſchipbreuk begaven. Men kon hen, van een dwarrelwint wechgerukt, niet met d'ogen volgen; vermits de golven, tegen de welken de boot niet beſtaan kon, zuiks verhinderden; en wy zelven konden in onze ondergang ons niet met d'anderen bemoejen. Wat onz ſchip aangaat, het borſt aan ſtukken, en opende een weg voor de golven, die met gruwelijk gewelt daar in quamen ſtorten. O goden! wat ſchrikkelijk gekrijſch! Wat een yſſelijk geroep der gener, die verdronken, toen 't ſchip, te gronde gaande, van de zee overſtroomt wierd! Ik geraakte boven aan de maſt. Ik elendige, ik geraakte daar, om een weinig langer van de doot bevrijd te zijn, tot dat het ſchip, op ſtrant zittende, om zou vallen, en de maſt volgen. Maar de goden hebben, buiten alle hoop, hun gunſt aan my bewezen; en het ſchip, in 't zant bewelt, bleef zo vaſt ſtaan, dat ik nu met behoude lijf van deze maſt ben geraakt, die nu noch met enige nuttigheit buiten 't water ſteekt, om de ſcheeplieden te vermanen dat zy tijdiglijk van deze droogte moeten afhouden. Ik heb nu alreê twee dagen lang met mijn armen de ſpriet vaſtgehouden, en, door wanhoop en koude als halfdoot, dacht noch aan ſpijs, noch aan ſlaap. Maar de goden, door erbarmenis bewogen, toonden uw byſtant aan my, toen ik vaerdig was om mijn armen los te laten, en in zee te vallen.

Alle de genen, die hem dus hoorden ſpreken, borſten tot tranen uit: maar Timonides, van een groter bekommernis aangetaſt, begon te vrezen dat deze ramp Poliarchns overgekomen was. Want wie kon deze reiziger wezen, die zo dikwijls van deze ſchipper was geprezen? Hy quam uit Italien, en ſchuwde Siçiliën: dit beide paſte op Poliarchus. Hy dan, gantſchelijk ontroert, ſteurde de ſchipper in zijn redenen, terwijl hy 't lot zijner bootsgezellen beweende, en verhaalde hoe zy zwommen, en hoe zy, zich aan de ſteile klippen

pen vasthoudende, door de verwoede golven daar af gescheurt waren. Hoe wierd, zeide hy, de man, die gy voerde, genoemt? Was hy een burger van Rhegium, of een vreemdeling? Hy antwoordde dat hy niets anders wist, dan dat Arsidas de Siçiliër, die treffelijke hoven te Rhegium bezat, het schip gehuurt, en zijn vrient, in des zelfs vertrek, tot aan de haven geleid had. Timonides, dit horende, wierd van een kille schrik bevangen, en, zijn hooft bedekkende, om onbeschroomdelijker te mogen wenen, klom af in 't verborgenste deel van 't schip, met bevel aan de roejers dat zy, schoon goede wint hebbende, so snel, als hen mogelijk was, zouden voortroejen. Hy quam weinig tijts daar na te Rhegium, en beval aan de schipper, die gebergt was, dat hy hem zou volgen, en nam zijn weg naar Arsidas, die toen op de middag op een rustbedde lag, en, met verscheide gedachten bezich, van d'aanstaande droefheit onkundig was. Doch hy, van de koomst zijns vrients bericht, sprong op, om hem met een vrolijk gelaat, en aangename woorden ter herberging t'ontfangen. Maar Timonides, met een zucht antwoordende, zeide: Arsidas, wat is Poliarchus overgekomen? O wy elendigen! weet ik meer dan gy? Hy deê, dit zeggende, de schipper te voorschijn komen: en Arsidas, hem ziende, nam dit terstont, door vrees, voor een bewijs van ramp. Hy dan, bleker dan Timonides geworden, zeide: Schipper, hebt gy de last, die ik aan u gelevert hebt, ergens wel uitgezet? Want gy hebt hem in zo korte tijt niet in Gallia, daar op gy bevracht waart, konnen brengen. Ach! antwoordde de schipper, ik ben alleen, gelijk gy ziet, van de schipbreuk overgebleven. Een verwoede storm heeft mijn schip, mijn bootsgezellen, mijn reizigers, en alles verdelgt. Arsidas, dit gehoort hebbende, wierd door veel geween en geklach ontroert, en bracht hen, dus wenende, onder 't dak. Hy was zo verbaast, dat hy niet naar 't verhaal van dit on-

geval kon vragen. Maar toen hy zich met Timonides in zijn vertrek vertrokken had, klaagde hy over het bitter ongeluk, over 't ongerechtig nootlot, over de landen, die onwaerdig waren om Poliarchus te dragen, en over meer andere dingen, daar over in een heftige en verbaasde rou klachten uitgestort worden. En toen, na d'uitbarsting van veel tranen, Timonides vraagde, waar toe Poliarchus deze reis aangevangen, of wie hem tot deze bedroefde schipvaart geraden had, antwoordde Arsidas, dat Rhegium, als al te na aan Siçiliën gelegen, aan Poliarchus verdacht was. Want hy kon, zeide hy, daar niet voor Lykogenes verborgen wezen; en hoe lichtelijk kon men van d'overzijde moordenaars tegen hem zenden? Hy besloot dan naar Gallia, zijn vaderlant, gelijk ik acht, te trekken, en van daar in korte tijt weêr by ons te keren. Maar het nootlot, nijdig zijnde, heeft niet begeert dat het menschelijk geslacht langer tijt op een man, den goden zo na gelijk, zou roemen.

Timonides, toen al zuchtende van Meleanders genegentheit tot Poliarchus sprekende, leverde aan hem de brief, en toonde Argenis geschenk, d'armbant, in een doosje besloten. Maar de droefheit liet hem niet toe over de kunst, en over de gesteenten verwondert te wezen. Zy dan, deze avont in droefheit en geween overbrengende, besloten beide weêr naar Meleander te keren, op dat hy voortaan geen meer hoop op Poliarchus zou stellen, of op dat zy, als de Koning hem behoefde, niet van de hant zouden wezen. Zy vermoedden dat Siçiliên alreê in de wapenen was, en deden dieshalven een grote omkeer, om in de haven van Epeirkte te landen. De wint waaide nu dus, dan zo, gelijk gemenelijk in de lenten gebeurt. Met de zevende dag vertoonde zich Epeirkte. Maar hoe zy nader aan de wal quamen, hoe zy van zwaarder droefheit aangetast wierden. Zy wenschten dat het lant, 't welk zy zo zeer met de riemen gezocht hadden, van hen mogt ver-

wijde-

wijderen. Want met hoedanig gelaat zouden zy hun boodſchap doen? of wie zou hen voortäan voor geen lieden van quade voorteekenen achten? Arſidas wierd niet van een enige droefheit, die aan Timonides bekent was, gepijnigt. Meleander trof hem niet zo zeer, als Argenis. Zou hy haar konnen zien ſterven, en, 't welk noch wreder is, haar door zijn droevig verhaal doden? Met welke verſmading zou zy hem verwijten dat hy hem, van Timoklea onder zijn vijanden gelukkiglijk bewaart, verzonden had om ſchipbreuk te lijden? Waaröm had hy de geen, die zo ernſtiglijk hem aanbevolen was, laten vertrekken, en dit noch alleen? De minſte gedachten, die hem voorquamen, terwijl hy deze en diergelijke dingen overwoog, waren dat hy de vergelding van zijn getrouheit en arbeit zou miſſen. Hy vreeſde voor de gramſchap van deze Vorſtin, uit welker ogen hy verſtaan zou of hy behoorde te leven. Hy kon haar niet met veinzen bedriegen, noch door verwijling vermurwen. Want hoe zou het geen, 't welk van Meleander geweten moeſt worden, niet terſtont ter oren van Argenis geraken? En ſchoon hy wilde zwijgen, en zulk een droevig ongeluk niet aan de Koning boodſchappen; wat raat met Timonides, die, uit oorzaak van zijn al te grote droefheit, zo wel onmachtig om te zwijgen, als om te ſpreken was? Wat raat met hun huisgenoten van weêrzijden? Zouden zy zich, uit oorzaak van deze ongehoorde ramp, niet haaſten om vragers te bekomen?

ZESTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Arsidas en Timonides gaan gezamentlijk naar 't hof, daar zy Gelanorus eerder, dan iemant anders, zien. Zy verstaan uit hem dat, na d'ondergang van 't schip, Poliarchus en hy op de klippen geraken, en daar na, op hun gesmeek, in een rovers schip ontfangen worden. Maar Poliarchus, ziende dat de zeerovers hen, als gevangenen, met ketenen willen belasten, trekt zijn zwaert uit, en offert hen alle aan zijn rechtvaerdige woede op. Hy bekoomt weêr de geroofde schat van de Koningin van Mauritaniën. Een brief van Lykogenes in een der kousebanden van een rover gevonden. Poliarchus, deze brief lezende, verstaat met grote schrik daar uit, dat Meleander van vergift beschuldigt word.

TErwijl zy in deze verbijstering van gedachten waren, landde het schip aan de havendijk van Siçiliën, daar zy aan de wal gezet wierden. Zy geboden vooreêrst aan hun vrienden en dienaars, dat zy niets zouden bekent maken, voor dat men by de Koning geweest had, en, de gebaande weg, die naar de stat strekt, ten einde geraakt, quamen in des Konings voorhof, en zagen daar (ô wonderlijke samenmenging van 't noodlot!) niemant eerder, dan Gelanorus, die, met een vrolijk gelaat, tusschen twee Siçiliërs wandelde. Arsidas was d'eerste, die hem zag, en, Timonides by zijn kleet trekkende, nodigde hem, met uitstrekking van de hant, tot de zelfde aanschouwing, zonder in enige

enige tijt enige woorden te konnen voortbrengen. Worden wy, zeide hy, weêr tot ſpraak gekomen, door gedrochten bedrogen? of welk een wonderlijke verwarring van alle dingen is dit? Is dit niet Gelanorus, Poliarchus vrygemaakte, die, gelijk men weet, medegenoot in zijn ſchipbreuk geweeſt heeft. Welke Merkurius heeft hem weêr levendig gemaakt, en weêr in 't getal der levendigen geſtelt? Timonides, van verbaaſtheit verrukt, liep, zonder aan Arſidas t'antwoorden, naar Gelanorus, die, zijn vrienden ziende, hen ook te gemoet liep. Maar Arſidas en Timonides, van verbaaſtheit als ſtom geworden, konden niets anders doen, dan deze man aanſchouwen. Arſidas borſt eindelijk met een zucht uit: Zie ik u gezont en behouden, Gelanorus? of zijt gy een geeſt, die voor u, en voor uw meeſter, door ſchipbreuk geſneuvelt, ten minſten een leeg graf verzoekt? Gelanorus beval aan hen deze vrees af te leggen, en zeide dat Poliarchus de golven en zeerovers ontkomen was, en dat hy van hem aan de Koning gezonden, en in de voorgaande dag t'Epeirkte was gekomen. Zy begonnen zeer begeerlijk naar alles te vragen, wat voorvallen zy gehad hadden, hoe zy'er af gekomen waren, en wat getrouheit zy, hun ſchip verloren hebbende, in de woeſte zee hadden gevonden. Maar Meleander, hen uit een veinſter ziende, brak hun redenen af, met hen t'ontbieden, op hoop van dat hy, door de twijffelächtigheden van een ander voorteeken bekommert, uit hen verklaring daar af zou verkrijgen.

Want zo haaſt het ſchip, daar meê Poliarchus uit Rhegium naar Gallia trok, tegen de banken ſtiet, en door de laſt der baren begon te zinken, begaf hy zich in de boot, met Gelanorus, en twee bootsgezellen. Zy worſtelden niet tegen de wint aan, maar poogden alleenlijk, met de ſlag van hun riemen, de golven langs het boort van hun boot af te weren, en, in dezer voegen achter het naaſte voorgebergte gevoert, geraakten uit het gezicht

zicht van 't ſchip, welks ondergang zy ontvloden waren. En hoewel de wint daar niet zo fel was, zo ſtièt de boot, na dat zy noch een lange tijt gezworven hadden, tegen de klippen, die onder 't water verborgen bleven, en ontzonk de genen, die'er in waren. Zy ſprongen dieshalven in zee, en geraakten wel op vaſte, maar echter ongelijke klippen; in voegen dat niemant van hen het water beneden de kniejen, noch boven de navel had. De ſtrant was'er verre af: men zag niet een ſchip; en de grootheit van de ramp maakte dat men ook hopeloos op beloften was. Poliarchus wilde dat men zich met het ſtaal uit deze elenden zou redden. Maar Gelanorus begeerde liever de geweldige draaikolken tot zijn ondergang te gebruiken. De bootsgezellen, niet door hoop van te leven, maar door ſchrik van de doot gedreven, zeiden dat men op deze klippen de heerſchappy of van de natuur, of van 't geval moeſt verwachten. Terwijl zy zich dus over hun doot berieden, zagen zy van verre een ſchip, dat van de golven omgeſolt wierd, en hen allengs nader quam. Dit was een zeerovers ſcheepje, 't welk licht, en tegen de ſtormen toegeruſt zijnde, de woede van de zee uitgeſtaan had, en dat alreê naar zijn roer begon te luiſteren, vermits de winden afgenomen hadden. De ſtierman wiſt dat'er in dit geweſt blinde klippen waren; en het dik ſchuim, en het gedruis, dat op de banken altijt geweldiger is, getuigden dat men'er niet verre af was. Hy dan, zijn ſchip wendende, zag enige planken van de gebroke boot, daar in Poliarchus even te voren geweeſt had, en daar beneffens enige menſchen, die op de naaſte klippen met uitgeſtrekte handen de genen, de welken voorby voeren, om hulp ſmeekten. De zeerovers waren in twijffel of zy deze lieden zouden halen; vermits zy van ſchipbreukigen geen vergelding van hun hulp, noch roof te verwachten hadden: zo verre had de wreetheit van hun ambacht alle menſchelijkheit in hen uitgebluſcht. Doch dewijl de reizende lieden

deur-

deurgaans hun koftelijkfte waren in hun klederen verbergen, zo befloten zy op deze roof te gaan. Zy zetten dan terftont hun boot uit, terwijl de zee allengs ftilder wierd. Zy roeiden langfamelijk voort, om niet op de klippen te geraken, en peilden t'elkens hoe diep het water was. Zy wenkten ook den genen, die op de klippen hen fmeekten, dat zy over de bulten, en over 't hard zant zo na, als hen mogelijk was, aan de boot zouden komen. Men gebruikte eindelijk de riemen, die men tot op de naafte klip uitftak, voor een brug. Zy wierden op 't gelaat van Poliarchus en Gelanorus verbaaft, en, door d'aangenaamheit van lighaam en klederen verrukt, mompelden grotelijks onder malkander over hun gelukkige roof.

Zo haaft zy uit de boot in 't fchip getreden waren, fchroomde men niet hen, als gevangenen, met boejen te willen belaften. Poliarchus, van deze vreemde aanfchouwing verbaaft, trok terftont zijn zwaert. Mannen, hoe dus? zeide hy. Wat twift, wat haat is dit? of wat hebben wy dus fchichtiglijk misdaan? Wy, die gy terftont waerdig kende om ons, met uw gevaar, uit de golven te rukken? Gelanorus was niet trager in zijn zwaert te trekken, en de boejen af te weren. Maar toen zy, geenfins door Poliarchus redenen vermurwt, groter gedruis maakten, en hun zwaerden uittogen, marde Poliarchus niet zijn geweer te gebruiken. Hy gaf den geen, die hem poogde de boejen aan te doen, zulk een zware fteek in de buik, dat hy nederviel, daar hy noch een ander, die gelijk lot beproefde, byvoegde. Gelanorus, ook een gedoot hebbende, voegde zich by zijn Heer. Zy, zich toen ruggelings te zamen voegende, om niet van achteren overvallen te worden, ftelden zich van wederzijden fchrap tegen hun vijanden, en, enige riemen, die op het fchip lagen, aan ftukken brekende, gebruikten de bladen daar af, gelijk fchilden, tot hun befchutting. De bootsgezellen, die met Poliarchus gevan-

gen waren, en van de zeerovers met boejen belaſt wierden, door zulk een heerlijk voorbeelt aangemaant, taſtten meê de riemſtokken aan, en ſtelden zich ter weer. Enige gevangenen, (doch niet de genen, die men met ketenen aan de roeibank gebonden had) waren met lere riemen gebonden, en aanſchouden dit gevecht met een vrolijk gelaat. Poliarchus, uit d'ogen dezer elendigen ziende dat zy hem gunſtig waren, en achtende dat hun onderſtant dienſtig aan hem zou wezen, ſneed met zijn degen aan enigen hun banden aan ſtukken, en vermaande hen tot een heftig gevecht tegen deze ſchelmen. Dezen, zelfs los zijnde, maakten om ſtrijt ook hun medemakkers los; in voegen dat zy in getal met de zeerovers gelijk wierden, die in 't geheel dartien ſterk waren. Poliarchus had'er twee, en Gelanorus een af gedoot. De bootsgezellen en ſlaven, die van Poliarchus losgemaakt waren, hadden vijf tegen hen gekeert. Poliarchus en Gelanorus hadden dieshalven met de vijf anderen te doen. Zy ſtorven ook niet zonder zich te wreken: want zy hadden een der bootsgezellen van Poliarchus in zee gedreven. Een der zeerovers, een knods met yzere pennen in de hant hebbende, wilde, zo 't ſcheen, Poliarchus daar meê aan de hals ſlaan, maar trof hem, door een behendige ſtreek, in dier voegen in de zijde, dat, zo zijn malielijf deze ſlag niet tegengeſtaan had, deze knods grote droefheit aan Argenis verőorzaakt zou hebben. Hy ontfing dieshalven wel veel, maar geen diepe wonden. Poliarchus, heftiglijker ontſteeken, rukte zijn vijant ylings de knods uit de handen, en ſloeg hem daar meê de harſſenen te pletteren, terwijl hy met een luide en onverſaagde ſtem Gelanorus tot de verwinning aanmaande. Gelanorus zelf, alreê twee verwonnen hebbende, drong heftiglijk op d'anderen aan, die grote verbaaſtheit toonden.

D'anderen, die noch van de neêrlaag overgebleven waren, keerden zich uit vrees naar d'andere zijde van de

de ſtrijt, te weten daar de gevangenen, van hun banden ontſlagen, ſtreden, die, door 't gevolg van hun deelgenoten noch moediger geworden, een dubbelde woede toonden. Deze zeerovers dan, aan d'een zijde van hen, en aan d'andere van Poliarchus en Gelanorus beſloten, wierden in dier voegen gehandelt, dat Poliarchus grote moeite had om te beletten dat zy alle gedoot wierden. Want hy wilde liever dat men hen zou vangen, en tot een tijdige ſtraf bewaren. Hy beval dan dat men drie, die zich voor zijn voeten nedergeworpen hadden, gevangen zou nemen, en wierd, onder het dankbewijs der gener, die door zijn beleit van de macht der zeerovers verloſt waren, van een zeer zoete trooſt overſtort, om dat hy de gemene welſtant ſcheen bevordert te hebben. Yder riep om ſtrijt dat hy zijn verloſſer en beſchermer was, dat hy met een meer dan menſchelijke kracht deze ſchelmen had verſlagen, en eindelijk dat hy alleen waerdig was dat alle elendigen, die in de werrelt waren, hun toevlucht tot hem zouden nemen. Maar de ſtemmen waren, in deze enige blijſchap van allen, zeer verſcheiden. De genen, die alleenlijk met riemen gebonden hadden geweeſt, en zich nu vry gevoelden, bedankten zich zelven, en hun verloſſer zonder uitzondering. Maar de roeiſlaven, naar een volkome weldaat trachtende, verzochten dat men hen zou ontbinden, en hen in de zelfde ſtaat herſtellen, daar zy door hun dienſtbaarheit uitgevallen waren.

Poliarchus, om geen weldaat te bewijzen, van de welke hy namaals berou kon hebben, onderzocht by ordening wie de meeſter van dit ſchip, wie de ſtierman, en van waar de zeerovers waren. Mijn Heer, wie gy ook zijt, riep een van de roeiſlaven, heb deernis met my. Ik heb dit ſchip op mijn koſten uitgeruſt, en ſchipper en ſtierman daar af geweeſt. Ik had mijn gewone vaart tuſſchen Afrika en Spanjen, en was by geval in de haven van Betis geland, daar ik, mijn vracht geloſt heb-

hebbende, bezich was met weêr goederen uit Iberien te laden, toen deze rovers, onder de naam van reizigers, op mijn ondergang toelagen. Zy quamen by tween, of yder alleen by my, op dat hun getal niet aan my verdacht zou wezen. Zy zeiden ook dat zy in verscheide plaatsen moesten zijn; d'een noemde Adrumetum, d'ander Klupea, en een darde Utika. Wy maakten beding in de vracht. Ik, onkundig in zulk schelmachtig bedroch, ontfing hen alle in mijn schip: en zy, om my behendiglijker te bedriegen, hielden zich als of zy malkander niet kenden, terwijl wy in de haven lagen, of van de bygelege strant hulp te verwachten hadden. Maar toen de wint ons verre in zee gevoert had, en veel der bootsgezellen, uit oorzaak van 't mooi weer, zich tot slapen hadden begeven, vielen zy ons schichtiglijk op 't lijf. Zy stieten my van 't roer, en brachten d'anderen, noch half in slaap, naar de roeibanken, daar zy hen vastbonden, en begonnen, volgens d'aart der zeerovers, zich, in plaats van reizigers, als meesters aan te stellen. Zy hadden onder hen een, die 't stuk van de zeevaart verstond, en, in plaats van reistuig in in hun reiszakken, ketenen meêgenomen, die zy om onze benen deden. Zy tastten daar na met onz schip andere kleine schepen aan, die hen voorquamen, en kregen daar uit wapenen, gevangenen en schatten. Zy bedreven hun schelmstukken niet alleenlijk op zee, maar, zich uit het schip begevende, deden ook verscheide tochten te lant, en, grote roof bekomen hebbende, trokken met dit schip naar andere stranden, om nieuwe schelmstukken te plegen. 't Is onlangs gebeurt dat veel van hen, drie dagen wech geweest hebbende, met grote roof beladen uit Mauritaniën weêr te scheep quamen, en, naar dat ik uit hun redenen kon ramen, een grote schat van de Koningin van Mauritaniën gerooft hadden.

Poliarchus, dit gehoort hebbende, vraagde aan een der zeerovers, die hy gevangen had; of het geen, dat

hy

hy uit deze schipper had verstaan, waaráchtig was. Zijn zwijgen wierd voor bekentenis van alles genomen. Maar Poliarchus, op het leste schelmstuk harder aandringende, vraagde hem of zy de schatten der Koningin van Mauritaniën hadden gerooft; wat middel zy daar toe aangewend, en waar zy hun roof in 't schip verborgen hadden. Hy antwoordde dat het gerucht der kostelijke gesteenten hen tot dit stout bestaan had aangeport: dat zy by nacht zeven van de hunnen, gewapent zijnde, in de straat op de wacht hadden gestelt, om, als van de Koningin daar gezet, de voorbygangers af te weren, terwijl twee anderen de diefyzers, in de veinsters gezet, en met haken daar bygeklommen, met hun gereetschap wijt open zouden buigen. In dezer voegen, zeide hy, geraakten wy binnen, en, het geen, dat wy begeerden, in handen gekregen hebbende, quamen voor de koomst van de dag weêr aan de zee. De roof is tot noch toe onäangeroert gebleven, om dat wy in 't eerst met vluchten bezich waren, en daar na van 't onweer overvallen wierden. En op dat zulk een grote schat geen krakkeel tusschen ons zou maken, zo vonden wy geraden met delen zo lang, tot dat wy in veiligheit waren, te wachten. Poliarchus, deze rover voor hem doende gaan, volgde hem onder d'overloop, daar hy in een kist, die men open sloot, zeer grote schatten, ten meestendeel aan Mauritaansche vrouwen passende, vond.

Hy overwoog toen by zich zelf, dat het geval hem als tot nieuwe beradingen riep. De goden schenen zijn reis naar Frankrijk tegen te streven, en uit te stellen. De storm had hem van zijn streek verzet. Hy had een schip verkregen, dat op de kust van Afrika geweest was. Aan de Koningin niet terstont te boodschappen dat haar schatten weêr gekregen waren, zou niet menschelijk geweest hebben. De goden, zeide hy by zich zelf, bevorderen misschien het geen, dat tot mijn eer en roem strekt. Zy willen niet dat ik de hoop, die ik,

on-

onder de kleding van een onbeampt man, in Siçiliën verkregen heb, met de macht en wapenen mijner onderzaten zal vervolgen, op dat ik het geluk, dat my overkomen mogt, niet aan mijn magen en rijkdommen, noch aan mijn heir, maar aan my zelf verplicht zou wezen. Ik zal deze voorteekenen volgen, en in Afrika lichtelijk de zaken van Siçiliën konnen verstaan, en mijn stant aan Argenis bekent te maken.

Hy, dit besluit genomen hebbende, sprak tot de zeerover: zeker, ik acht het zeer billijk dat men aan de Koningin haar schatten, en ook u (ô schelmen!) ter straf overlevert. Men moet weêr naar Mauritaniën keren, op dat zulk een gruwelijk schelmstuk niet ongestraft zou blijven, en op dat misschien daar niet enigen, die onschuldig aan uw misdaat zijn, voor verdacht gehouden zouden worden. Hy deê, zonder enige vertoeving, de schipper, uit de welk hy alles van de zeerovers gehoort had, van de banden ontslaan; en zette hem weêr aan 't roer. Hy beval echter dat men d'andere roeislaven niet zou ontbinden: want hy had roejers nodig, om hem in Afrika te brengen; en hy wilde niet dat zo veel onbekenden, en die misschien hun boejen wel verdient hadden, iets tegen hem zouden konnen aanvangen. Hy beval dieshalven aan Gelanorus, dat hy de sleutels der roeibanken en boejen, die men opgezocht had, naerstiglijk zou bewaren. Wakker, roeigasten, zeide hy, op dat zy zich enigsins over zijn verwinning zouden verblijden, uw gelukkige staat is naby. Voert ons slechs aan de kust van Mauritaniën; Ik zal dan, zo help my Jupiter, u alle in vrijheit stellen. Wat zwarigheit is hier in, dat ik eisch dat gy my, tot vergelding van uw verlossing, binnen korte tijt ter plaats, daar ik nootzakelijk moet wezen, overvoert? De reis van hier naar Mauritaniën is, zo de schipper my niet bedriegt, niet meer dan twee dagen lang. Zy zal aan my een einde van mijn scheepvaart, en aan u een einde van uw gevangenis maken.

De

De roejers, met zulk een grote hoop getrooſt, begaven zich weêr tot roejen, en dit met zo goede ordening, dat het ſcheen dat zy niet naar Afrika trokken, maar dat yder weêr naar zijn huis en maagſchap keerde. De ſtierman zeide toen, dat de zee niet toeliet dat men lijken in 't ſchip voerde: dat de zeegoden daar over vergramt wierden; en dat dusdanige godvruchtigheit tot de goden dikwijls aan de levendigen een oorzaak van groot gevaar geweeſt had. Op d'overloop van 't ſchip lagen drie mannen, die van de zeerovers in 't gevecht gedoot waren. Poliarchus darde niet, door een ontijdig meêdogen, de zeelieden in hun wikteekenen tegenſtreven. Hy verŏntſchuldigde dieshalven zich godsdienſtiglijk by d'onderäardſche goden van dat hy hen onbegraven wechdeê, en beloofde dat hy, zo haaſt zy hem in Afrika zouden aanzetten, door 't oprechten van grafſteeden, hun geeſten zou vergaderen. De ſcheepslieden, verlof hebbende, taſtten de dode lighamen aan, en, op dat'er niets verloren zou gaan, begonnen hen te bezoeken, om te weten of 'er ook enige koſtelijkheit in hun klederen verborgen was. De twee hadden by zich enige ſtukken gelt. Maar de darde, anders gekleed zijnde, droeg brede kouſſebanden om zijn benen; en toen een der bootsgezellen de zelfde daar af rukte, viel'er een brief uit, die men daar geſteken had, op dat hy verborgen zou wezen. Poliarchus beval dat men deze brief aan hem zou leveren; en hy, de zelfde geopent hebbende, trilde van ſchrik, als over d'aanſchouwing van enig gedrocht, toen hy zag dat deze brief aan hem hield, en, dat meer is, van Lykogenes geſchreven was. Hoe! zeide hy, ſchrijft Lykogenes aan Poliarchus? en is deze brief zo wonderlijk tot my gekomen? Hy kon zijn ogen naauwelijks geloven, ſchoon zy in 't begin van de brief tot verſcheide malen deze woorden lazen: LYKOGENES AAN POLIARCHUS HEIL. Hy beval terſtont dat men dit lijk zou opheffen, en beſchoude zeer naerſtiglijk met

Ge-

Gelanorus, of men hem uit de trekken van zijn aangezicht, die noch varsch en ongeschonden waren, zou konnen kennen. Maar hy bleef onbekent by hen, dewijl hy een man van kleine achting, en een van Lykogenes dienstknechten was. Toen men hem overäl naerstiglijk bezocht had, om te weten of hy ook andere brieven of blijken by hem had, zetten zy hem buiten boort, zonder te weten of zy hem voor vrient, of voor vijant zouden achten. Doch dit is'er af, dat hy degeen was, die van Lykogenes aan Poliarchus was gezonden: want hy was, terwijl Timonides op zijn hoeve toefde, voorüit geraakt, en, van de zeerovers gevangen zijnde, toen in de strijt gesneuvelt, als of 't getal schroomde dat men zulk een schelmächtige brief aan Poliarchus zou leveren.

Poliarchus, van deze gehele handel onkundig, zette zich tegen de mast van 't schip aan. Hy, in zijn aangezicht en geest ontroert, wierd bleek van schrik op yder woort, 't welk hy las. Meleander wierd als een vergiftiger beschuldigt; en Lykogenes was d'aanbrenger. Hy verstond dat Meleander zijn doot bevorderde, en dat Lykogens hem zijn vrientschap aanbood. Wat was van deze armbant? Waar was Timonides aan hem gezonden. Hy beeldde zich in dat hy de brief niet las, of dat hy niet wakker genoech was. Toen hy, na verloop van enige tijt, bedaart was, begon hy de brief weêr te lezen. Gelanorus, zeide hy toen, daar word iets groot uitgewerkt. Ik heb nooit meer voor Lykogenes gevreest dan nu, terwijl hy voor mijn behoudenis zorgt. Indien degeen, die de brief droeg, in 't leven was gebleven, wy zouden misschien blijken uit hem hebben gekregen, die in zo grote duisternis de weg voor ons gebaant zouden hebben. Ik weet nu niet wat ik zal denken, of door welke blijken aan de waarheit geraken. Hy overwoog daar na in zich zelf, of het gelooffelijk was dat Meleander, onder de schijn van vrientschap, een onschuldige had willen verdelgen: dat

dat het beter met Lykogenes zeden overëenquam de Koning te beliegen, dan dat de Koning zulk een ongehoort ſchelmſtuk zou bedrijven. De dag liep ten einde met deze en diergelijke dingen in zijn gemoed t'overwegen; en de nacht vervoerde zijn geeſt door ſporeloze giſſingen. Hy dan, van verſcheide gedachten gedreven, vond geraden Gelanorus naar Siçiliën te zenden, zonder enige andere brief aan de Koning, als die van Lykogenes, de welk hy aan Meleander zou overleveren, dewijl men de zaak niet beter zou konnen uitvorſſchen; om dat de Koning, 't zy hy ſchuldig, of onſchuldig aan dit misdrijf was, voornamelijk over de laſter van dit vruchteloos ſchelmſtuk, of over 't onrechtvaerdig vermoeden daar af zou klagen: en Gelanorus zou uit zijn gelaat en ſtem, en uit die van de genen, die hem naaſt waren, bemerken konnen wat hy van dit bericht van Lykogenes te geloven had. Hy ſchroomde ook niet door dit bedrijf Lykogenes te vertoornen, dewijl hy zijn vrient niet wilde wezen, hoewel Meleander verdient mogt hebben dat hy zijn vijant wierd. Het geen, dat hem tot dit voorneemen grotelijks aanporde, was dat hy ten hoogſten genegen was om aan Argenis te ſchrijven; en hy vertroude de brieven, die hy aan haar ſchreef, aan niemant anders, dan aan Gelanorus, of aan Arſidas.

ZEVENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Poliarchus, in Afrika aan lant getreden, openbaart de dievery aan de Koningin, die, haar ſchatten onbeſchadigt weder bekomende, van overgrote blijſchap veel tranen ſtort, en, voornamelijk een kiſtje aantaſtende, uitroept, dat zy van nieus weêr leeft, èn warelijk Koningin is.

POliarchus had nu niet alleenlijk Afrika in zijn gezicht; maar zelfs Lixa, toen de hooftſtat van Mauritaniën, en zeer wel gelegen, had hem enigſins van de narigheit zijner gedachten afgetrokken. De vloet, die men ook Lixa noemt, mengde zich met de zee, zonder enige tegenſtant te vinden: in voegen dat niet het gedruis, niet het ſchuim, maar de verwe een ſcheiding tuſſchen beide maakte. De bomen, die beſt aan de vloeden groeien, maakten aan weêrzijden van deze ſtroom, beneffens d'andere dingen, die langs d'oevers ſtonden, een aangename vertoning in 't water. De ſtat, die zeer groot was, en veel grote kooplieden in zich beſloot, lag een weinig van de zee, en ook niet verre van de vloet af. Aan de rechte zijde, als men van de ſtrant naar de ſtat gaat, zag men de ſchoonſte van alle de bergen, die in Afrika zijn, en daar op de hoeve van de Koningin, die men 't lanthuis van Mevrou noemde. De Koningin ſchiep vermaak in zich, van bezigheden afgemat, daar te verluſtigen, en om van daar, na dat zy enige ruſt genoten had, weêr vrolijker tot haar bekommerniſſen te keren. Zy ſchiep toen haar vermaak in deze plaats. Poliarchus, dit uit enige ſchuitjes, die hy bejegende, verſtaan hebbende,

bende, beval dat men 't anker in 't naaste gewest zou laten vallen; en op dat de roejers in zijn afweezen niets zouden aanvangen, of uit de haven vertrekken, zo vraagde hy aan enige Afrikaners of 'er geen havenbewaarders waren, en aan wie d'overigheit de toezicht over de vloet had bevolen. Terstont quamen'er enige dienaars te voorschijn, met iemant, ik weet niet wie, die tol ontfing. Ik vertrou, zeide Poliarchus toen tot hem, aan u de bewarenis van dit schip, aan welks bewaring Afrika gelegen is, terwijl ik aan de Koningin zodanige dingen zal vertonen, die zy nootzakelijk uit my verstaan moet. Hy deê te gelijk deze zeerovers uitbrengen, en de boejen, die zy aan hun benen hadden gehad, om de hals doen, en gaf het tou, daar aan alle de boejen vast waren, in handen van de schipper, die hy vooruit naar de berg zond.

Hy zelf volgde met Gelanorus, en aanschoude met nieusgierige ogen de schoonheit van de plaats, die, uit oorzaak van de varsche schrik der zee, noch aangenamer aan hem was. Deze plaats was niet zeer çierelijk door kunst: maar men was veel dingen aan de natuur verplicht, welker gemak en vernuft d'arbeit van alle kunstenaars overtreft. D'opgang naar deze hoeve was boersch en ongebaant: want de Koningin wilde niet lijden dat men de zelfde zou banen. Hy liep allengs zo vlak om de berg heen, dat men eerder de zelfde scheen rontom te gaan, dan naar boven te klimmen. De slinke zijde van de weg was met kreupelbosch bezet, 't welk, door zijn verscheide groente, een zeer aangename aanschouwing veröorzaakte. De heuvelen waren 'er niet steil, en 't lant rees allengs, tot dat, na een lange reeks van dichte en schaduwrijke bomen, de top van de berg ylings te voorschijn quam. Aan de rechte zijde zag men vlakten, met wijngaarden en tuinen bezet, en aan de voet van 't gebergte, die een halve maan geleek, waren vruchtbare weiden, die een aangenaam groen vertoonden. Onder aan de top van

de berg zelf was een hoge en uitgeſtrekte vlakte, daar men de hoeve toegeſtelt had. Als men aan de poort quam, wierden d'ogen weêr met een andere aangenaamheit, en met een ruime uitzicht over d'afgelege plaatſen verheugt. Aan d'ingang zag men een voorhof, dat veel menſchen en wagenen kon bevatten, en met weinig, doch zeer grote bomen beplant, aan welker voet de krijgslieden en wachters zitplaatſen, en ſtene tafelen opgerecht hadden. Deze plaats, zeer hoog zijnde, vertoonde de bochten en keren van de vloet beneden in 't dal, en ook daar tegen over de bergen, door de hoeven der groten onderſcheiden. Aan de rechte zijde zag men 't voornaamſte deel van de ſtat, die door haar heuvelen en tempelen zich hoog opgaf. Indien men d'ogen veerder liet gaan, zo vertoonde zich de berg Atlas, met zijn eeuwige winter, en onvruchtbare klippen, die, met verſcheide ſpitſen deur de wolken heen brekende, door zijn veranderlijke aanſchouwing de geeſt verheugde, en door de vertoning van zijn ruwigheit de bygelege vruchtbaarheit prijſſelijker maakte. 't Huis was niet zeer groot voor een Koningin. Maar de boumeeſter was hier in te prijzen, dat hy 't in dier voegen had gebout, dat de winden, hoe zy ook waaiden, daar deur bliezen, en de hitte temperden, en dat de kamers 't licht ontfingen, zonder de ſtralen der zon onderworpen te wezen. De tuin, niet groot, maar in de langte uitgeſtrekt, paſte warelijk aan de kunſtgoddinnen, en aan alle de goden, die vermaak in d'oeffening der gewaſſen ſcheppen. Men ging uit het huis derwaarts deur een wandelry, die met verſcheide beelden en ſchilderijen verçiert was, en daar in zy gemenelijk haar maaltijt hield. De top van de berg ſloot de ſlinke zijde van de tuin, en ſtrekte zich niet alleenlijk langs de tuin uit, maar ook langs het huis, en diende tot een rug aan zeker boſch, daar ſlechs een muur tuſſchen beide ſtond. Men zag daar een luſtige ſpringboom, welks water, tot de ſnuit van een mar-

marmere elefant uitſpringende, langs een geut, van gehouwe ſteen gemaakt, uitliep. Maar de rechte zijde had een vrije uitzicht, en niets anders, dan een laeg muurtje, alleenlijk hier toe opgehaalt, op dat men niet nederwaarts zou vallen, en op dat de genen, die daar op leunden, de vijver, die daar onder lag, zouden konnen aanſchouwen: want daar beneden was een kleine poel, met tighelſtenen opgetrokken, daar in men viſſchen van verſcheide ouderdom onderhield: en de Koningin, uit deze tuin broot in 't water werpende, ſchiep vermaak in hen om ſtrijt naar de brokjes te zien grabbelen. De deur uit deze tuin ſtrekte naar een boſchje, 't welk van veel paden, met de hant gemaakt, en met rijs bezet, deurgeſneden was. Men had 'er veel herten, en geiten, en meer andere beeſten, die in dit geweſt niet voortkomen, uit andere landen ingebracht; en men zag'er deze regels, die 't boſch aan Diana toeëigenden, en in Numidiſch marmer geſneden waren.

O zoete zuſter van de grote God van 't licht!
Die menigmaal, vermoeit van 't hemelſche gezicht,
U, wijl de duiſtre nacht op 't aardrijk ſchijnt te marren,
Al heimelijk vertrekt uit d'ogen van uw ſtarren,
Als gy, blijgeeſtig, naar uw minnaar zoekt en ziet,
Dien gy, zo kuiſchelijk, wel duizent kusjes bied;
Of als het zien eens herts, verſchuilt in boſch, en bomen,
U doet met grote ſnelt' van 't hoog gebergte komen;
Als gy een wrede leeu, die voor uw aanſchijn ducht,
Zo kont verſchrikken, dat hy zonder omzien vlucht.
O ſchoonheit! voor de welk, de boſſche' en bergen nijgen;
Voor wien bevallijkheên, en Minnegoden zwijgen;
Die achter u een ſtoet van meerder Nimſjes houd,
Dan ooit Apollo zelf zag bomen in het woud:
Zo dit gebou, dit boſch, verzien met zo veel dieren,
Verdienen, dat gy daar uw ogen op laat zwieren,

Aanhoor toch met gedult onz ſmeken en gebeên.
De Faunen, gail van aart, hier in niet zijn geleên.
Begunſtig toch dit boſch, dat wy ter eeren ſtichten
Van u, daar voor het al, ja 't wilde zwijn, moet zwichten.
Gehengt dat, als wy u onz offerhant aanbiên,
Wy, ſpeurende uwe macht, uw aangezicht ook zien.
Zo gy uw ſchoonigheit, ó ſchoonſte van de ſchonen!
Niet in dit eenzaam boſch voor onz gezicht wilt tonen,
Neem deze mantel, die gy meêneemt van om hoog,
Als gy u maken wilt onzichtbaar voor onz oog.
Neem uwer zuſtren pracht. Laat uwe horen klinken.
Vervarſch u in dit boſch, dat u zo ſchijnt te winken:
By deze varſche beek, die, toornig, krijt en ſlaat,
Om dat de harde rots haar baren tegenſtaat;
Daar gy in zekerheit naar uw behaag moogt baden,
Als gy, van jagen moê, met hitte zijt beladen.
Geen andre Acteon zal u tot zijn ſchâ beſpiên,
Mits hy de hoornen vreeſt, zo hy u wilde zien.
Geen ſlang de jager hoeft te bijten in zijn jagen,
Die zo geweldiglijk uw kuisheit quam belagen.
Jupijn verſtelt zich niet in uw gedaant'. Hy zal
U niet verzellen, als gy jaagt op berg en dal.
Hy zal, door minnezucht, u nu niet langer quellen.
En, tot uw ſpijt een beer aan 't hoog gewelſſel ſtellen.
Dat dit gewijde boſch u zo behagen mag,
Als Delos, daar gy eerſt des hemels klaarheit zag;
Als Lycie, en Euroot, of deze hoge toppen,
Diens hoog, en dicht geboomt' aan 't licht de toegang ſtoppen.
Gehengt niet dat men 't boſch, dat u is toegewijt,
Door bijlen, wiggen, of door 't ſtaal om verre ſmijt.

Alle de bezondere dingen te verhalen zou te lang vallen: te weten, hoe de natuur in d' ongelijkheit der plaâtſen haar vermaak heeft genomen; hoe zy in een enge plaats alle de geſtalten, die zo veel geweſten verſcheiden maken, gebracht heeft; hoe het geheel boſch, uit oranje bomen, lauwerrozen, lauweren, pijnbomen,

men, en kurkbomen beſtaande, door de ſchrale winter byna geen verändering lijd; en hoe de holen, hier van zelfs ontſtaan, en daar met de hant gemaakt, bronnen hebben voortgebracht, en een aangename koelte aan de genen, die daar komen, veröorzaken. Men zag hier bezonderlijk een aanmerkenswaerdige ſpringbron, die door kunſt in dier voegen toegeſtelt was, dat het geen, 't welk door handen was gemaakt, van zelfs voortgebracht ſcheen. Want de berg, tot een gewelfſel uitgegraven, gaf een matige vlakte, die als by geval met kleine ſteentjes gevloert was, en aan weêrzijden had men zeer grote ſtenen gezet, die daar als gewaſſe klippen ſtonden. Op dit werk, dat twaalf voeten hoog opgehaalt was, had men een pad gemaakt, langs 't welk men de plaats gemakkelijk omgaan kon. Op dit gebou had men rontöm bomen geplant, van de welken de ſtammen in dier voegen naar beneden gebogen waren, dat het ſcheen dat zy, groot geworden zijnde, nederwaarts zouden vallen, en door hun zwaarheit hun wortels uit d'aarde trekken. De zon verloor haar kracht onder 't loof van de bomen, voor welker val men niet behoefde te vrezen: en vooröerſt dekten de hoogte der zijden, en daar na de bomen, dus krom gebogen, en eindelijk het groot gevaart van deze heuvel het eenvoudig vermaak en tijtverdrijf van de Koningin, die dikwijls, onder haar ſtaatjuffers, aan deze bron, met enige ſtralen afvallende, haar geneucht ſchiep. Aan de mannen was 't ongeoorloft binnen te treden; doch enigen der voornaamſte overigheden waren van dit verbod uitgeſloten. Enige wachters hadden de wacht aan de drumpel. Zy deden Poliarchus, met zijn gevangenen, ſtil ſtaan, en vraagden hem met een krijgsmans ruwigheit, wie hy was, en van waar hy quam. Hy antwoordde dat hy het geen, 't welk hy te zeggen had, aan de Koningin alleen kon voordragen. Men bracht dit bericht aan d'overſte der wachters, die, zelf met Poliarchus geſproken hebbende,

aan de Koningin bekent maakte, dat'er een jong vreemdeling was, aangenaam van kleding en gelaat; die, enige gevangenen by zich hebbende, verzocht met haar te spreken. De Koningin hield zich toen in dit vertrek, niet om daar in enig vermaak te scheppen, maar op dat zy in deze eenzaamheit meer vryheit om te wenen zou hebben. D'oorzaak van haar tranen was, dat de zeerovers zeker plaats hadden bestolen, daar zy, beneffens haar juweelen, ook haar verborgentheden besloten hield. Zy wierd niet door 't verlies van haar gesteenten, noch van d'andere dingen, daar men gemenelijk zo hoog oproemt, bewogen. Een kistje, dat noch van kleine waarde was, en 't welk de zeerovers meêgenomen hadden, verwekte in haar deze zuchten, en bracht haar byna tot wanhoop. Zy hield dit waerdiger dan haar leven, en wist dat het geluk van haar zoon daar in besloten was. Zy deê daar over geen minder klachten aan de goden, dan of zy hem zelf uit het leven gerukt hadden. Zy, van Poliarchus koomst bericht, verstond met weêrwil dat'er iemant gekomen was, die zy met een bezadigt gelaat moest horen. Zy beval echter aan Micipsa, Opperhooft van 't Rijk, dat hy hem in haar kamer zou brengen. Zy zelven van haar bystaande staatjuffers omringt, ging in een elpenbene verheve stoel zitten, die van zilvere leeuwen, hun halzen onder de last buigende, gedragen wierd.

Toen Poliarchus voor haar ogen verscheen, begon zy aan haar afweezige zoon te denken; want hy was ook jong en zeer schoon: en dit veröorzaakte dat zy, zonder daar op te denken, met een schichtige gunst tot hem ontsteeken wierd. Hoewel, ô grote Koningin, zeide hy, toen hy haar eerbiediglijk gegroet had, de dingen, die de schelmsche rovers onlangs uit uw vertrek gestolen hebben, uw gemoed weinig treffen, zo heb ik echter geoordeelt dat het aan een rechtvaerdige Vorstin zeer aangenaam zou zijn, dat zy zulk een schelmstuk niet begaan hebben, zonder daar over gestraft

ſtraft te worden. Ik heb hen, met hulp der goden, in 't midden der zee bejegent. Veel zijn in de ſtrijt geſneuvelt. Ik breng hier drie, die overgebleven zijn. Zy ſtaan hier voor de drumpel, en verwachten hun dootvonnis uit uw mont. Zend met my, ô Koningin! een getrou man. Ik zal aan hen het geen, dat zy u ontnomen hebben, weêrleeveren. Zy hebben 't, naar ik uit hen verſtaan heb, noch niet aangeroert. Ik heb bevolen dat men 't in 't ſchip, aan de naaſte oever leggende, zou bewaren. De Koningin, op zo grote en onverwachte blijſchap, volgens d'aart der vrouwen, uitſpattende, ſprong van haar zetel af, en greep deze onbekende by de hant. O gelukkigſte van alle menſchen, zeide zy, of liever, indien gy waarheit ſpreekt, waerdig om neffens de goden geſtelt te worden. Breng my, vervolgde zy, terſtont by 't ſchip; en ik zal zelve de rovery en dieſſtal bezichtigen. Noem my niet gierig. Herſtel alleenlijk aan my een enige kiſtje; 't overige ſchenk ik aan u. Zy, dit gezegt hebbende, ging voor Poliarchus heen, die daar over verwondert was. Zy gunde geen tijt om een wagen te halen, of een draagſeetel te brengen. Zy ſpoedde zich, dus in haar dagelijkſche kleding, met grote ſnelte voort, om zulk een grote zaak aan geen ander, dan aan zich zelve, te vertrouwen. De juffrouwen en ſtaatdochters, die haar gewonelijk volgden, gingen te voet, zonder van kleding te veranderen. Deze overylende ſnelte vertoonde de gedaante van een vlucht. Toen Poliarchus voor de deur deze rovers aan de Koningin toonde, zeide zy: Laat my toe, ik bid u, dat ik weet of 't geval my vrygeſproken heeft, eer ik anderen veröordeel. Niemant bleef in 't hof; maar yder volgde haar met grote haaſt. Zy, ten meeſtendeel onkundig van 't geen, dat'er omging, waren zelven verbaaſt, en ook oorzaak van de verbaaſtheit der anderen. Een gerucht verſpreidde zich terſtont deur de gehele ſtat, doch onzeeker waar af, en dieshalven te ſtouter. D'een zeide dat

de zoon van de Koningin gekomen, en een ander dat zijn lijk daar te ſcheep gebracht was. Maar anderen, de waarheit nader komende, zeiden dat de Koningin naar haar ſchatten, die men weêrgekregen had, afging. Zy ſpoedden zich alle dieshalven naar de vloet, en waren vaerdig of om te juighen, of om te wenen.

De Koningin, aan d'oever gekomen, wierd met een brug, van planken gemaakt, in 't ſchip gebracht, daar Poliarchus, een grote kiſt openende, de roof noch ongeſchonden aan haar toonde. Zy, van blijſchap tot tranen uitbarſtende, vatte het kiſtje, dat zy zocht, en riep dat zy van nieus weêr levendig wierd, en weêr Koningin was, en zeide dat'er niets billijker was, dan dat men goddelijke eer aan Poliarchus zou bewijzen. Poliarchus weigerde dit met een zedige lach, en verbood de geen, die hem prees. De draagſeetels, ten beſten dat zy konden de Koningin gevolgt hebbende, ſtonden op d'oever, gelijk ook de karren, die de vrouwen zouden voeren. Zy zelve, oordeelende dat, in zo groot een blijſchap, haar hoeve te klein was, beval dat men naar de ſtat zou keren. Zy leunde op Poliarchus, (de grootſte eer, die men by Koninginnen kan genieten) en, van hem geleid, trad in haar draagſeetel, die toen van acht mannen, mantels aan hebbende, op hun ſchouders genomen wierd. Poliarchus ſteeg daar na op een paert, 't welk men uit de koninklijke ſtal tot hem gebracht had. Dit paert was niet bloot, volgens d'aart van 't volk, maar met die verçierſelen verçiert, de welken van de Koningen gemenelijk in d'oorlog, of in de jacht gebruikt wierden. De Koningin, hebbende de blinden van haar draagſeetel doen afneemen, was de gehele weg heen met Poliarchus in geſprek, terwijl d'Afrikaners in grote menigte langs de wegen liepen, en hun ogen voornamelijk op hem gekeert hielden. Toen men aan 't hof was gekomen, brachten de Groten, volgens het bevel van de Koningin, Poliarchus in de kamer, die hem, tot zijn herber-

berging, toegeschikt was, daar hy met grote pracht en toestel ontfangen, en daar na, tot gemeenzamer bezorging van zijn lighaam, met Gelanorus alleen gelaten wierd.

ACHTSTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Poliarchus, tot zijn voorgaande bekommernissen weêrkeerende, en de stant der zaken van Siçiliën zorgvuldiglijk overwegende, bespreekt met de bootsgezellen en roejers, dat zy Gelanorus voor dubbelde vracht in Siçiliën by de Koning zullen brengen. Hy weigert met een ingebore heusheit de geschenken, die de Koningin, voor de weêrgekrege schatten, hem aanbied. Hy word, terwijl zijn gedachten op Siçiliën lopen, van een geweldige ziekte aangetast. Gelanorus koomt ondertusschen aan Apolloos tempel, daar, terwijl hy met de priester Antenorius spreekt, Hieroleander, als of hy ontboden was, bykoomt, en de doot van het teefje Aldina boodschapt.

POliarchus, na 't gewoel der gener, die met hem spraken, en hem prezen, een weinig adem geschept hebbende, verviel voort weêr tot zijn vorige bekommernissen, en, met grote beangstheit de zaken van Siçiliën overwegende, besloot Gelanorus noch van deze avont naar Siçiliën te zenden, (want zijn liefde, en Lykogenes vreemde brief lieten hem niet toe enig uitstel te nemen) en zo lang te Klupea, een stat op d'oever van Afrika, te blijven, tot dat de bode weêr van Arge-

Argenis zou keren. Hy deê, terwijl hy aan Argenis schreef, de schipper, die hem overgevoert had, ontbieden. Ik geef u, zeide hy, toen de zelfde voor hem was gekomen, niet alleenlijk uw schip weêr; maar ik zal ook alles, dat u door 't gewelt der rovers afgenomen is, aan u herstellen, doch op deze voorwaarde, dat gy deze Gelanorus in Siçiliën zult overvoeren, en hem hier weêr in Afrika, in zulk een haven, als hy begeert, brengen. Uw vracht zal gereet zijn, zo haast als gy weêrôm koomt. Ik geef nu alleenlijk het geen, aan u, dat u tot de reis nootzakelijk is. Verkies uit de roejers en gevangenen de genen, die gy kent, en zo veel, als gy behoeft. Ik zal maken dat zy geen berou van hun arbeit zullen hebben. Ik zal aan d'anderen een talent uitdeelen, op dat hun wederkering in hun lant, uit oorzaak van hun bedelary, niet schandelijk zy. De schipper, Poliarchus zijn Heer en meester noemende, wierd over de grootheit der geschenken verbaast, en, zijn dienst aan hem belooft hebbende, begaf zich naar zijn schip, om het zelfde tegen die nacht vaerdig te maken; en de roejers, uit zijn mont zo gelukkig bericht verstaande, wierden zo verblijd, dat zy, yder om strijt, hem om de hals vielen.

De Koningin zond op d'avont aan Poliarchus enigen der Groten, die alle eerbewijs aan hem bewezen. Hy verstond uit hen, in d'omzwier van hun redenen, van de zaken der Koningin, dat zy Hyanisbe genoemt wierd; dat zy, nu drieëntwintig jaren geleden, het Rijk van haar broeder Juba geërft had; dat zy, eer zy tot de heerschappy was gekomen, aan Syfax, een der voornaamsten onder de Moren, na de Koningen, die in een zelfde tijt, als de Koning Juba, van ziekte was gestorven, en haar zwanger had gelaten; dat de Koningin onlangs daar na van een mannelijke vrucht was verlost, die men Hyempsal had genoemt, die, door de gunst der goden, verre de wensch der burgers overtrof, en, om eer by d'utheemschen te verkrijgen, in de kleding

ding van een onbeampt man, in vreemde landen, zonder dat iemant wist waar, behalven de Koningin alleen, was getrokken. De Moren, dit verhalende, poogden van hun zijde lozelijk te vernemen wie Poliarchus, en van waar hy was, en werwaarts hy heen trok. Maar hy, gelijke list gebruikende, hield zich als of hy 't niet gevoelde, en zette deze bekommerde vragers dus af, en, daar na tot het koninklijk avontmaal genodigt, was lange tijt by de Koningin, en wierd van alle, byna als of hy een Koning was, geëert. Toen hy, na dat de maaltijt geëindigt was, zijn afscheit van Hyanisbe, als of hy in de volgende dag zou vertrekken, genomen had, en weêr in zijn kamer gekeert was, vond hy daar enigen, die de tafel met veel kostelijker gerechten dekten. Dit waren juweelen, die in halskeetenen, armbanden, en oorhangsels bestonden. Men zag'er een grote menigte van parrelen, en, behalven het kistje, meer kostelijkheit, dan hy den zeerovers afgenomen had. De Koningin schonk dit alles aan Poliarchus, of tot vergelding van zijn verdienste, of tot een pant van vrientschap. Maar hy, niet gewent zijn weldoen te verkopen, noch door giften zich te laten bekopen, de heusheit van de Koningin grotelijks geprezen hebbende, zeide, dat de kleine dienst, die hy gedaan had, geen zo prachtige vergelding verdiende, en niet aan een gewapent man paste. Hy voegde'r by, dat zy deze geschenken weêr tot de Koningin zouden brengen, en zijn verôntschuldiging en dankbewijs daar aan voegen. Hy nam echter, om niet versmadig te schijnen, een ring, daar een smaragd in gedreven was, voor zich, en, de zelfde aan zijn vinger stekende, beloofde dat hy hem zo wel, als zijn hant, zou bewaren, dewijl de gene, van de welke hy hem ontfing, zulks waerdig was. De ring was gevlamt; en op de steen stond een Atlas gesneden, die aan Perseus, by hem verdacht zijnde, herberging weigerde. Men zag'er ook Perseus, op een vliegend paert

zit-

zittende, die het hooft van Medusa in dier voegen aan Atlas vertoonde, dat hy zelf zijn aangezicht afwendde, op dat hy ook in geen steen zou veränderen. Maar Atlas vertoonde zich in zodanig een gestalte, dat hy om zijn verändering vergramt wierd. Zijn hair begon zich als de bomen van een bosch op te rechten; en op zijn aangezicht strekte zich zulk een gestalte uit, de welken alreê niet die van een mensch, noch ook van een berg vertoonde.

De schipper quam ondertusschen weêröm, en boodschapte dat de wint goet was, en dat, zo Gelanorus quam, men in weinig uren verre van Afrika zou wezen. Poliarchus belaste dieshalven Gelanorus gezwindelijk met zijn geheime bevelen, en zeide tot hem wat hy aan Meleander zou overdragen, wat hy aan Argenis zou boodschappen, en wat hy aan Selenissa, Archombrotus, en aan zijn andere vrienden bekent moest maken: dat hy ook naerstiglijk zou vernemen hoe de Koning met zijn reistuig had gehandelt; of het opentlijk verkocht was, en wie 't gekocht had; dewijl hy daar uit zou konnen verstaan hoe Meleander tegens hem gezint was. Eindelijk belastte hy aan hem dat hy, na dat hy in Siçiliën het geen, dat aan hem bevolen was, uitgevoert zou hebben, zo spoedig, als hem mogelijk was, weêr naar Klupea zou keren, daar Poliarchus besloten had hem te verwachten.

Toen Gelanorus vertrokken, en de Moren afgevaerdigt waren, begaf hy, moede en afgemat, zich te rust in 't bed, daar zijn geest, die hy in verscheide bekommernissen bezich had gehouden, weêr enige adem schepte en bedaarde. Doch de wonden, die hy van de zeerovers in zijn zijde had ontfangen, en die men niet alleenlijk verwaarloost had, maar die ook door de bezigheden en pogingen des gemoeds ontsteeken waren, veroorzaakten in hem eerst een onverwachte huiverigheit, en daar na een hittige koorts. Dit ongeval belette hem in zijn reis, die hy tegen de volgende dag voorgenomen had;

had; en de Koningin wierd hier over ten hoogften verfchrikt, even als of haar eige zoon in ziekte was gevallen. Want niet alleenlijk de grote weldaat, die zy van Poliarchus had ontfangen, maar ook de vertoning van zijn goede aart, en de welvoeghelijkheit van zijn redenen, beneffens haar waan van zijn afkoomft, en zekere drift van haar gemoed, dat ik weet niet wat van hem voorfpelde, hadden haar aangedreven om ware gunft, en vrientfchap aan hem te bewijzen. Zy bezocht hem dieshalven 's uchtens vroeg, toen hy ziek geworden was, en beval aan haar geneesmeefters voor hem zorg te dragen: en de Groten, de Koningin volgende, toonden hun droefheit op hun benaaude aangezichten.

Gelanorus, van dit alles onkundig, fcheepte ondertuffchen, met een voorfpoedige wint, over naar Siçiliën: en hoewel men, uit oorzaak van 't bequaam weer, zeer gemakkelijk t'Epeirkte had konnen aankomen, zo weigerde hy zelf echter daar t'ontfchepen. Hy landde dan in een onbekende haven, op dat niemant de fcheeplieden, die hem overgevoert hadden, zou kennen, of naar Poliarchus vragen. Hy zelf ging naar Apolloos tempel, die naar Panormus, en niet verre van de ftrant ftond, en meer door de Priefter, dan door de god, die daar aangebeden wierd, bekent was. De naam van de Priefter was Antenorius, die, in een vreedfame ouderdom vry van zorgen, en volgens zijn eige believen, zeer geluckig leefde: want hy, die in zijn jonge jaren lichtelijk de voornaamfte ampten verkregen zou hebben, en door de goede waan, die zijn vrienden van hem hadden, tot alle hoge ampten gefchikt, had, door de val van velen onderwezen hoe elendig het is zich van eerzuchtige begeerten te laten vervoeren, zijn oogwit op de vryheit van 't gemoed genomen; en Apolloos tempel verkozen, om daar zijn leven te verflijten: want hy wilde in de dienft van deze god bezig wezen, en had dikwijls zijn geeft, als hy hem daar om gebeden had, ontfangen. Hy was in alle toevallen,

'tzy

't zy zy hem, of zijn vrienden troffen, zo wel afgerecht, dat hy, met een zeer bestandige vrolijkheit, alles overwon. Hy was van grote geleertheit, en schrander en gezwind van vernuft; en dit alles wierd in deze vrolijke oude man door d'oprechtigheit van zijn leven verçiert. Voorts, hy beminde Poliarchus, en darde hem opentlijk prijzen, schoon hy noch niet opentlijk herstelt was. Gelanorus, wetende dat hy zeer vroom en oprecht was, week van de weg af, om zich by hem te voegen. Hy vond hem aan d'ingang van zijn tempel zitten, want hy was te voet, en boertte, volgens zijn gewoonte, zeer voorzichtiglijk met zijn vrienden, daar hy vry by was.

Nikopompus steurde hen door een nieuwe blijschap, terwijl zy noch met hun eerste onthalingen bezich waren. Hy was een zeer groot vrient van Antenorius, en, van de hoofsche bekommernissen en ongerustheden overstolpt, poogde de stant van d'ontroerde Staat in de samenspraken van deze zachtzinnige oude man een weinig te vergeten. Antenorius, hem ziende, vraagde hem beleefdelijk, of hy om Apollo, of om hem daar gekomen was. Om beide, antwoordde Nikopompus. Maar, zeide hy, wie is deze, die met deze God wil spreeken? Zijt gy 't, Gelanorus? en och! dat de goden gaven dat Poliarchus niet verre van hier was! Hoewel'er niemant anders, dan Antenorius en Nikopompus tegenwoordig waren, (want d'anderen waren op Antenorius bevel vertrokken) zo vond echter Gelanorus niet geraden Poliarchus voorneemen en wedervaren aan enig mensch t'openbaren, voor dat hy Argenis gesproken had. Hy zeide dieshalven dat zijn meester in Italien was, en dat hy hem uit de haven van Baje aan de Koning had gezonden.

Terwijl zy met malkander van deze dingen spraken, zagen zy, als of het geval hen in die dag met blijschap wilde ophopen, Hieroleander, gelijk ontboden, langs een ander weg naar de tempel komen. Hy was Argenis geheim-

heimschrijver, een man van zeer grote deucht, en die in geleertheit boven veel anderen uitmuntte. Hy was alleenlijk minder van staat, dan zijn oom, die om zijn deucht het priesterlijk purper gedragen had. Deze Hieroleander trok dikwijls, om Antenorius wil, naar deze tempel; maar nu was hy'er van Argenis gezonden, om gebeden aan Apollo te doen. Doch hy, Gelanorus gezien, en zich eerst met omhelzingen verzaad hebbende, gaf door een zaak van klein belang, en zonder daar op te denken, aan hem gelegentheit om naar die dingen te vragen, om de welken hy in Siçiliën was gekomen, en klaagde met schreijende ogen dat Aldina gestorven was; of om dat hy zich wilde verontschuldigen van dat hy dit teefje tot zijnent had gehouden, of van dat hy 't niet wel bewaart had. Gelanorus, de naam van Aldina horende, en enigsins daar af getroffen, keerde zijn gezicht naar Hieroleander. Dit hontje was een der schoonste teefjes, in 't welk Poliarchus groot vermaak had geschept. Hieroleander had, toen Poliarchus uit Siçiliën trok, op Argenis bevel het zelfde opgezocht, en zorgvuldiglijk opgevoed: dewijl Argenis zelve zich dit werk niet had darren aanmatigen, op dat niet zou schijnen of dat zy iets van Poliarchus roof onbeschoftelijk aan zich had getrokken, of dat zy, door een strijdige achterdocht, niet zou doen geloven dat zy 't hontje, om zijns meesters afweezen, beminde. Het was toen in 't werpen van zijn jongen gesneuvelt, tot grote droefheit van Argenis, die echter deze droefheit verborgen moest houden. Maar Hieroleander, tot het gestrook van dit hontje gewent, verdroeg met noch groter ongedult de doot van dit beestje: in voegen dat het zelfde om zijnent wil in 't hof bekent wierd, voornamelijk door de gedichten van veel Dichters, die, om hem te believen, alle hun snaren en werktuigen van Parnassus over de doot van dit hontje aangewend hadden. Gelanorus, hoewel hy wel gewilt zou hebben dat het levendig was gebleven,

P oor-

oordeelde echter dienſtig voor zijn zaken te wezen, dat men van des zelfs doot zou ſpreken, vermits hy daar door gelegentheit kon bekomen om naar 't geen te vragen, dat Poliarchus aan hem bevolen had; te weten, in wiens handen zijn nagelate goederen, als een roof, geraakt waren. Maar toen hy verſtond dat de Koning bezorgers voor dat huis had geſtelt, om het zelfde onbeſchadigt voor zijn meeſter te bewaren, en dat Hieroleander Aldina alleen naar zich had genomen, om het tederlijker te voeden, oordeelde hy dat alles naar wenſch ging. Want hy giſte wel te recht dat men Aldina, ter geheugenis van Poliarchus, in Argenis huis gevoed had, en toen hy verſtond dat Argenis zelve in d'ondergang van dit hontje, enige droefheit gevoelt had, hield hy zich verzekert waar uit dit meêdogen, en deze droefheit ſproten. Hy luiſterde toen naar Nikopompus, terwijl de zelfde zeker grafdicht verhaalde, 't welk hy, tot lof van Hieroleander, op dit verſtorve hontje gemaakt had.

De ſchoonſte, die 'er was van alle ſchoonſte dingen,
Die deerlijk had beweent haar meeſters ramp en noot,
Die niet behoort te ſtaan in 't tal der ſtervelingen,
Hêeft die, helaas! beproeft de ſtrafheit van de doot?
Zo gy, met uw meeſtres, zo droef hebt konnen wenen,
Toen hare vader wierd in 't duiſtre graf geſtelt,
Gy moogt dit ongeluk beſchreijen en beſtenen,
Dat, zonder oorzaak, ons zo wreed en deerlijk quelt.
O wreê Godinne van de vrouwen in het baren!
Diens gramſchap niemant heeft, hoe zeer hy bad, verzacht;
Hoe meer men bid, hoe meer gy 't lijden wilt verzwaren;
Hoe meer wy ſterven, hoe gy meerder om ons lacht.
Gewijde dienaar van Apols verborgentheden,
Die hy u openbaart, en gy brengt aan den dag,
Om dat gy heiliglijk zijn wondren hebt beleden:
Moeſt gy het nootlot ook vermoejen met geklag?

O lettren! die, gescheurt uit hare meesters hande',
Noch onder droefheit mengde een aangename vreucht:
Zo uwe meesters ramp de blyschap van u bande,
Geef u nu over aan de droevige ongeneucht.
Gy, Nimfjes, die haar stem zo dik deê wederstuiten,
Als zy het nare bosch deê leven door 't geblaf,
Herhaal de leste toon, die zy, toen zy al buiten
De hoop van 't leven was, noch voor haar sterven gaf.
Gy hoog' gewelfselen, en gy vergulde zalen,
Daar dit onnozel beest zo dik te leggen plag;
Gy, Nimfjes, die uw oog zo menigmaal liet dwalen
Op de ez' bevallijkheit, beweent haar sterrif-dag.
Gy, vlokken, 'k meen de sneeu, hebt reên om bly te wezen:
Verheugt u, huppelt om haar droevig ongeval;
Vermits gy nu voortäan niet meer behoeft te vrezen
Dat haar spierwitte huit uw wit beschamen zal.

Gelanorus, dit gedicht, volgens de gewoonte, geprezen hebbende, veränderde van redenen, op dat niet zou schijnen dat het geen, 't welk hy van zijns meesters huisgewaad, en van Aldina zelve verstaan had, zijn geest trof, en met groter hoop vervulde: Vrienden, zeide hy, ik ben verblijd van dat de zaken van Siçiliën heden in zulk een staat staan, dat men lust heeft om dus over een hontje te klagen, of daar af te schrijven. Ik gis hier uit, dat gy rust van de voorgaande oorlogen hebt, en dat de burgerlijke beroerten gedempt zijn. Gewisselijk niet, zeide Nikopompus toen; maar deze dingen zijn als zekere verwijlingen, daar meê wy de gemene droefheit somtijts te leur stellen, om daar na de lasten, van 't noodlot ons opgelegt, kloekmoediglijker te verdragen. Toen begon Gelanorus bredelijker te vragen, of het verbont met Lykogenes noch stant hield, dan of de vrede gebroken, en de beroerte door nieuwe schelmstukken weêr vernieut was. Zy antwoordden terstont aan hem, dat alles overhoop lag, dat Eristhenes en Oloodemus gevangen waren, dat

Lykogenes zich wapende, en dat d'onderdanen, tot ondergang van malkander, van hun Vorst afvielen. Nikopompus, of door zijn bloejende jaren aangeprikkelt, of door de gedurige aanschouwing der hoofsche qualen vergramt, begon toen niet alleenlijk het geval, maar ook de Koning en Lykogenes van veel dingen te beschuldigen. Hoe lang zeide hy, zal de drift voor reden by ons gelden? Zullen wy onze beradingen niet naar de gevolgen van ons zelven, en van onze voorvaders regelen? Hoe veel beter zou 't geweest hebben (ik spreek openhartiglijker by de vrienden) dat de Koning op zijn vooröuders zag, en of door hun beradingen, of door hun dolingen het quaat mijdde, dan dat hy, alreê gewond zijnde, zich moest doen genezen? Wat dekmantel, en wat naam, die door gelijke beroerten van te voren niet alreê gehaat is, zullen deze weêrspannigen, die tegen hem opgestaan zijn, voor hun oproer vinden? Laat hen roemen, nu dat zy de staat, die nederstortte, ondersteunen, dan, dat zy aan de Koningen willen tonen hoe men de goden moet dienen. De goden, die zo dikwijls veràcht zijn, erkennen niet deze goddeloze wapenen. Het vaderlant, door zo grote nederlagen wanstaltig, ontfangt daar af geen nuttigheit. Met welke schijn en glimp zy dit schelmstuk pogen te verdedigen, en te verçieren, andere weêrspannigen hebben de zelfde al over lange tijt bevlekt. Ik weet niet met welk een grote drift de goden heden mijn geest vervullen, om deze onrustige lieden te verfoejen, tegen de schuldigen te strijden, en wraak te vorderen; en op dat gy niet zoud denken dat dit bestaan boven mijn vermogen is, de zelfde godheden hebben de wapenen der geleertheit aan my verleent; en de wonden, daar door gemaakt, zullen, zo'er maat en waarheit bygevoegt zijn, door geen krachten afgeweert, en door geen eeuwen uitgewischt konnen worden. Ik zal eindelijk deze drift volgen, en met een onëenzijdige hant de pen te werk stellen. Ik zal

zal beſchrijven wat de Koning misdaan heeft, en wat behulp de Hiſtorie der voorgaande eeuwen aan de geen, die in d'uitterſte noot is, toereikt. Ik zal dan den oproerigen 't momtuig afrukken, op dat zy by 't volk bekent worden, en op dat het weet wat de weêrſpannelingen ſchijnen te hopen, en wat te vrezen; hoe zy weêr ter deucht konnen keren, en hoe men hen kan dempen. Ik zal eindelijk by 't volk niet hun onbetamelijke en wanſchikkelijke wreetheit verzwijgen, zelfs niet, ô Antenorius, ſchoon gy 't my afried.

In tegendeel, zeide de prieſter, terwijl hy al lachende tot verſcheide malen zijn hooft ſchudde, bedwing deze drift, zo gy naar my wilt luiſteren. Waar toe, of voor wie zult gy deze dingen ſchrijven? Zult gy hier door de Koning vermanen? Doe dit, zo gy wilt, ten minſten in 't verborgen. Zeker, wat een treffelijke middel van te raden is dit, dat gy het geen, daar in gy meent dat hy gezondigt heeft, door uw geſchrift bekent wilt maken? en dat gy d'al te grote haat, die men hem toedraagt, wilt vergroten met in 't licht te brengen, zo hy noch iets meer gefaalt heeft, dan tot kennis van 't volk gekomen mogt wezen? Zou Lykogenes wel iets erger konnen doen? Ja men zou aan u, om dat gy zijn vrient zijt, meer geloof geven, en gy zoud meer, dan zijn vijanden, ſchadelijk aan hem zijn? Maar ik zal, zult gy zeggen, het misdrijf der oproerigen, en de dingen, die nu tot onz nadeel verborgen blijven, naaktelijk ten toon ſtellen. Ik zal, uit het gevolg der voorgaande tijden, hun beradingen en beſtaan deurdringen, en hun uitgang voorzeggen. Genomen dat zy voor alles, dat gy doen zult, vervaert zijn: de genen, die den goden geen ontzach toedragen, die door hoop, ſchelmery, en wapenen buiten 't ſpoor zijn gelopen, zullen door uw onderwijs weêr tot tucht gebracht worden? Nikopompus, ſpaar uw arbeit. Deze aart van wijsheit is al overlang te gront gegaan. Zy weten wel dat zy quaat doen, en beloven

geen beterschap, schoon zy vermaant worden. Beeld u in dat gy leringen van zo krachtige wijsheit zult schrijven, dat zy, de woede der gener, die hen lezen, konnen stillen, gelijk zekere ziekten, die door 't gespeel der fluiten genezen worden: hoe veel zijn'er, die hen zullen lezen? Geen anderen zullen u in handen nemen, dan de genen, die, van een eeuwige haat geknaagt, daar welspreekentheit in stellen, dat gy de Vorsten en voorname mannen smadiglijk zult aantasten: of misschien die slaafsche gemoeden in de scholen, de welken, van alle handeling van zaken ontbloot, de leerreegels van de gemene Staat te bestieren gewent zijn alleenlijk in de boeken t'aanschouwen. Zult gy voor dusdanige lieden schrijven? Nikopompus, zal uw hoogste lof by de zodanigen wezen? Ik zwijg noch van 't groot gevaar der vrijheit, die gy aan u neemt. Zelfs de genen, die gevoelen zullen dat zy wel vermaant worden, zullen u haten, als de geen, die d'oorzaak van hun laster en schande zijt.

NEGENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Nikopompus belooft dat hy de bedorve zeden van zijn tijt door een verdicht verhaal, en d'onredelijke wetten in alle staten, tot een voorbeelt der nakomelingen, zal ontdekken, en openbaart zijn voorneemen van dit verdicht werk.

NIkopompus, Antenorius onderwijzingen geleert hebbende, bleef echter by zijn stuk. O goddelijke priester, zeide hy, gy zoud in my zeer rechtvaerdige vrees ontsteeken, zo ik voorgenomen had te lasteren, of zo ik, door grootsheit van ontijdige bestraffing aangeport, de verwaantheit, die alreê zo gemeen

en

en bekent is, wilde aanblazen. Wie heeft noch de varſche boosheit van die Dichter niet voor d'ogen, die, de Vorſt door een zeer ſmadig ſchelmſtuk getergt hebbende, de galg tot vergelding van zijn bedrijf verkreeg, en d'achting en naam, die hy in de boosheit zocht, in de ſtraf vond? Ik ga d'anderen voorby, die, minder zonden bedrijvende, of hun waanwijsheit tonende, door de verſmading der wijze lieden genoech geſtraft worden. Mijn inzicht, Antenorius, is verre van hun ooggemerk verſcheiden. Weet gy niet door welke kunſt men den zieke kinderen de geneesmiddelen ingeeft? Als zy de geneesmeeſters met de kroes zien, bekreunen zy zich weinig met de gezontheit, die men zo dier behoort te kopen. Maar de genen, die voor hun jeucht zorgen, verzachten de kracht van de ſcherpe ſmaak door aangename ſappen, of bekopen hen met giften tot hun behoudenis, en, door de ſchoonheit van de kroes d'ogen bedrogen hebbende, laten niet toe dat zy zien, of weten wat zy drinken moeten. Wat my aangaat, ik zal ook niet met een verhaaſt en heftig beklag de genen, die de gemene Staat onruſtig maken, als misdadigen, voor de rechterſtoel dagen. Ik zou te zwak tegen hun vijantſchap wezen. Maar ik zal d'onkundigen door zeer zachte omweegen in dier voegen omleiden, dat zy ook hier in vermaak zullen ſcheppen, dat men hen onder vreemde namen beſchuldigt. Antenorius, en te gelijk Hieroleander, door deze woorden als opgewekt, zeiden dat zy gaerne de middel van deze aangename vond wilden horen. Ik zal, vervolgde hy toen, een verdicht verhaal, als een geſchiedenis, toeſtellen. Ik zal daar wonderlijke uitgangen by voegen, en wapenen, huwelijken, wreetheit en blijſchap, met onverwachte gevolgen, vermengen. D'ydelheit, die den menſchen ingeplant is, zal de lezers verheugen; en ik zal hen zo veel te naerſtiger vinden, als zy my niet als onderwijzende, noch als ſtreng in handen zullen nemen. Ik zal

hun geest door verscheide aanschouwingen, en als door een schildery van verscheide plaatsen weiden. Ik zal dan door de vertoning van gevarelijkheden tot deernis, vrees en schrik opwekken. Ik zal hen, dus verlegen zijnde, verlichten, en de stormen verdrijven. Ik zal de genen, die 't my lust, uit de kaken des doots rukken, en anderen aan de doot ten roof geven. Ik ken d'aart der onzen. Zy zullen my alle in handen nemen, om dat zy geloven zullen dat ik wat nieus ten toon stel. Zy zullen daar in vermaak scheppen, als in de vertoning van een schouburg, of strijtpark. Na dat ik hen deze drank ingegeven heb, zal ik'er heilsame kruiden byvoegen. Ik zal'er deuchden en zonden in vertonen; en de vergeldingen zullen aan beide passen. Terwijl zy deze dingen lezen, en zich daar over, als hen niet aangaande, vergrammen, of het zelfde begunstigen, zich zelven daar in vinden, en door deze spiegel, die men hen voorhoud, de gedaante en verdienste van hun eige achting bemerken, zullen zy zich misschien schamen op het toonneel van dit leven langer die rol te spelen, de welk hen, gelijk zy zullen bevinden, met recht in dit spel ten deel gevallen is. En op dat niemant zou klagen dat hy daar in levendig ten toon gestelt word, zo zal men niemants beeltenis daar geheel vertonen. Ik zal, om hen te dekken, veel dingen verdichten, die niet aan de genen, die ik meen, toegepast konnen worden; dewijl ik vrijheit daar toe zal hebben, om dat ik my voor geen beschrijver van ware dingen uitgeef. In dezer voegen zal ik de gebreken, niet de menschen, aantasten. Niemant zal gram konnen worden, dan de geen, die, door een schandelijke bekentenis, de lasterlijke boosheden zich aantrekt. Wijders, ik zal ook overäl verdichte namen gebruiken, alleenlijk om de rol der deuchden en gebreken in stant te houden: in voegen dat zo wel de geen, die in dit geschrift alles tot de waarheit der gedane zaken toepast,

als

als de geen, die geen waarheit daar in verëischt, zal dolen.

Antenorius wierd door deze nieuwe wijze van schrijven grotelijks bewogen, en, met een verheugt gelaat de handen te zamen wrijvende, zeide: Nikopompus, gun, zo 't u belieft, deze arbeit aan de gemene Staat. Gy zijt hier toe verplicht, 't zy gy op u zelf, of op d'eeuw ziet. Dit boek zal lang duren, en de Schrijver met eer en roem aan de nakomelingen bekent maken. De listen der bozen t'openbaren, en d'oprechtigheit daar tegen te wapenen geeft een uitsteekende nuttigheit. Gy bewijst, ô waarde vader! antwoordde Nikopompus weêr, grote dienst aan my, dat gy mijn drift goetkeurt. Ik zal het doen op uw aanrading. Ik zal, terwijl de zaak varsch, en de geest yverig is, mijn gemoed, van een prikkel, als die van de Dichtkunst, aangeprikkelt, ontlasten. Ik zal dit verdicht werk toestellen. Gelanorus, ik zal noch u, noch Poliarchus overslaan. Hy dan, dit gesproken hebbende, eischte, toen hy zich in zijn herberg vertrokken had, en naauwelijks het avontmaal had konnen uithouden, schrijftafeltjes, op dat deze yver, die de goden in zijn gemoed tot schrijven ingestort hadden, niet zou verdwijnen, en begon van toen af een werk, dat op verscheide wijzen nut kon zijn, te schrijven.

Dit alles was niet onäangenaam aan Gelanorus; dewijl Nikopompus niets anders, dan dat voortreffelijk was, van Poliarchus kon schrijven, om dat hy eertijts zijn vrient, en Lykogenes vijant geweest had.

TIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Hieroleander trekt in de volgende dag, in 't gezelschap van Gelanorus, weêr naar Epeirkte. Gelanorus, voor de Koning gekomen, levert aan hem de brief, van Lykogenes aan Poliarchus geschreven. Het bedroch word door Kleobulus beleit ontdekt; en Oloodemus en Eristhenes met vergift gedoot. Lykogenes word hier door tot de wapenen aangedreven.

IN de volgende dag liet Hieroleander, na dat hy zijn offeringen volbracht had, Nikopompus, die langer by Antenorius zou blijven, in de tempel, en trok in 't gezelschap van Gelanorus naar Epeirkte. Hy, met een vrolijk gelaat aan Argenis geboodschapt hebbende dat Apollo door d' ingewanden der offerbeesten alle voorspoet voorteekende, voegde'r by, dat hy Poliarchus vrijgemaakte op de drumpel van de tempel had bejegent, en alreê in de stat was, zonder t'overwegen hoe grote ontroerenissen deze boodschap in de geest van deze dochter zou verwekken. Zy, terstont uit de voorspoedige wikteekenen gissende dat de Goden Gelanorus koomst goetgekeurt hadden, begon voort met een sidderende blijschap te twijffelen, of Gelanorus zonder Poliarchus was gekomen, en of hy misschien zich verborgen hield, om heimelijk met haar te spreken. Zy bedacht ten minsten, dat zy uit Gelanorus verstaan zou waar Poliarchus was, hoe hy voer, wat hy begeerde dat men zou doen, of wat hy zelf zou aanvangen. Gelanorus was niet minder begerig om met Argenis te spreken. Hy, by geval Eurymedes ontmoetende, en niet verzwijgen konnende dat hy aan de Koning

ning gezonden was, wierd terstont derwaarts gebracht, tot de welk hy, met een gelaat, dat noch slaafächtigheit, noch verwaantheit vertoonde, gelijk welvoeghelijk was, in dezer voegen sprak: Poliarchus wenscht bezonderlijk welvaart aan u, ô Koning! en zend aan u deze brief, van Lykogenes aan hem geschreven, op dat gy niet zoud denken dat hy niet weet, of vertrout wat hem van uw voorneemens tegen hem aangebracht word. Hy gaf met enen de brief over. De Koning, de zelfde met diepe bedenkingen gelezen hebbende, wierd door de nieuwigheit van 't schelmstuk verbaast, en, Kleobulus en Eurymedes by zich ontboden hebbende, gaf aan hen de brief. Zy, de zelfde ook gelezen hebbende, zeiden niets anders, dan dat deze zaak duister, en vol gevaar was. Men had nooit iets verwardelijker gezien: te meer dewijl men door gebeden, en daar na byna door dreigen niets van Gelanorus kon krijgen (vermits hy 't niet wist) om Lykogenes bedroch t' ontdekken. Gelanorus zeide dat men deze brief uit de klederen van een gedode gehaalt had, gelijk 't ook warelijk was; en dat hy en Poliarchus niets anders daar af wisten. Ik zelf, Gelanorus, zeide de Koning tot hem, kan ook in deze duisternis niet zien. Argenis heeft door mijn bevel een armbant aan Poliarchus gezonden, en, om de zelfde aan hem te brengen, Timonides afgevaerdigt. Maar ik heb geen kennis van 't vergift. Ik kan ook niet gissen hoe Lykogenes van d' armbant geweten zou hebben. Hou gy de zaak by u verborgen, op dat niemant weet wat gy tot my gebracht hebt. De goden en ik zullen maken dat de verborge schelmstukken der vijanden te voorschijn komen. En toen Meleander naerstiglijk vraagde waar hy Poliarchus en Timonides gelaten had, zeide Gelanorus dat'er geen Timonides noch armbant by Poliarchus was gekomen, en dat Poliarchus, van Rhegium vertrokken, van een schichtige storm in verscheide bochten van de zee was gedreven.

Ge-

Gelanorus, uit het gesprek met de Koning vertrokken, ging by Selenissa, en leverde, zo haast als'er gelegentheit was, zijn brief aan Argenis, aan de welke hy ook het overige verhaalde, dat Poliarchus aan hem bevolen had; namelijk, dat hy in Afrika was, en daar zo lang zou blijven, tot dat zy aan hem ontboden zou hebben wat de staat van hun beider zaken vereischte. Daar hy by voegde dat, indien'er wapenen nodig waren, hy niet alleen, of onbeampt in Siçiliën zou komen, of dat, zo haar iets gevoeghelijker in de gedachten viel, zy niet schromen zou het geen, dat zy geraden vond, aan hem te bevelen: dat hy vertroude dat de geheugenis van hun verbont door geen afweezigheit uitgewischt zou worden; en dat hy dit voor een pant van liefde zou achten, zo zy bekent maakte of hy van Lykogenes getrouwelijk vermaant wierd. Argenis, door vrees tot Poliarchus, en door de laster, die men haar vader t'onrecht aanteeg, bewogen, zwoer heiliglijk dat zodanig een schelmstuk niet van haar vader voortgekomen was. Zy voegde'r noch by, dat Poliarchus zich hier in byna misgreep, dat hy vermoedde dat, zo de Koning iets zodanig wilde onderstaan, zy trager dan Lykogenes zou zijn in het zelfde te vernemen, of aan hem bekent te maken. En toen Gelanorus verhaalde in wat gevaar Poliarchus had geweest, hoe hy, het schip verliezende, zijn behoudenis op de klippen had gevonden, hoe hy in d'onderstant der zeerovers nader, dan in de schipbreuk, aan zijn ondergang geweest had; beval zy, de vertoning van zulk een groot gevaar niet verdragen konnende, nu dat hy zwijgen, en dan dat hy spreken zou, en, op yder woort van schrik trillende, luisterde naar de vertelling van dit gevaar, even als of het noch tegenwoordig, en niet alreê voorby was.

De Koning, in zijn gemoed bekommert, en zijn geest met d'armbant, met Lykogenes, en met het vergift bezich houdende, had alreê twee dagen met

het

het zelfde t'onderzoeken deurgebracht, toen Arſidas en Timonides in 't Hof quamen, om het geen, dat zy van Poliarchus ſchipbreuk geloofden, te boodſchappen. Zy dan, menende dat Gelanorus met Poliarchus geſneuvelt was, wierden verſchrikt, toen zy hem levendig zagen. Zy wierden terſtont van de Koning ontboden, op dat men zou horen of zy iets hadden, dat tot deze brief van Lykogenes dienſtig was. Argenis was hier by, gelijk ook Kleobulus en Eurymedes. Zy, verhalende wat zy gedaen hadden, brachten vooreërſt en vooräl het doosje te voorſchijn, en daar in d'armbant, d'oorſprong van veel verwarringen. Zy zeiden dat Poliarchus van Arſidas vertrokken was, eer Timonides quam; en wy, zeiden zy, door waarſchijnelijke blijken bedrogen, hebben hem als een, die door ſchipbreuk vergaan was, beweent, toen Gelanorus, onze hoop weêr leven doende, aan ons verzekerde dat zijn Heer niet alleenlijk leefde, maar ook gezont was. De Koning leverde daar na aan hen de brief, van Lykogenes, aan Poliarchus geſchreven, daar af zy als gevoelloos wierden. Maar Kleobulus, met een ſchrandere geeſt alles overwegende, zeide: Laat ons bezien of d'armbant zuiver en ongeſchonden is gebleven. Indien het geweefſel onbeſchadigt word bevonden, zo zal dit genoech tot wederlegging van deze leugen wezen. Maar indien het van zalf beſmet is, zo zal dit bewijs tot beſchuldiging verſtrekken. Terwijl zy dit juweel handelden, en de knopen deurſnuffelden, zagen zy aan de zijde, aan de welke de geſteenten met zilvere draden hingen, kleine groene plekken, die anders van verwe, dan 't overige, waren. Wat is dit anders, zeide Kleobulus, toen hy deze ſtipjes zag, dan 't vergift, daar Lykogenes af ſpreekt? Maar laat ons bezien door wiens misdrijf deze gift dus toegeſtelt is. Geloof my nooit, ô Koning! zo ik in deze mijn giſſing, van dat dit ſchelmſtuk aan Lykogenes en zijn medeſtanders behoort, bedrogen ben.

Want

Want Eristhenes, uw Schatmeester, die als een misdadige by u in de gevangenis zit, heeft deze armbant by zich gehad. Waaröm zal men niet achten dat zy, of door hun loosheit, of door 't verraat der uwen, geweten hebben dat dit geschenk voor Poliarchus geschikt wierd? en dat deze guiten, met het vergiftigen van deze armbant, hem van 't leven, of immers u van uw goede achting hebben willen beroven? Maar 't is alles, door 't beleit der goden, wel afgelopen. De bozen zullen in hun eige schelmstuk storten. Gy hebt Oloodemus en Eristhenes, aan welker doot u veel gelegen is, aan verborge misdaden schuldig, by u gevangen. Men heeft hen noch niet van openbare schelmstukken, en die by 't volk gelden, konnen overtuigen. Indien men kan doen blijken dat zy dit stuk bedreven hebben, zo zullen zy van yder verwezen worden. De Koning beval aan Kleobulus het geen, dat hy schranderlijk gegist had, uit te voeren, en de schuldigen t'ondervragen. Maar hy, gezegt hebbende dat dit nuttelijker van Eurymedes uitgevoert kon worden, wees kortelijk aan wat men daar in waar te nemen had.

Eurymedes, des Konings gebied niet geweigert hebbende, vervoegde zich in de gevangenis, daar in Eristhenes bewaart wierd, en speelde in 't inkomen de rol, die Kleobulus aan hem getoont had. Eristhenes, zeide hy, als van droefheit overstolpt, gy hebt eindelijk de verwinning op Poliarchus bekomen. Hy is door d'aanraking van d'armbant, die gy met dodelijk sap deurweekt had, gestorven. Zult gy ook, gelijk Oloodemus, roem hier op dragen, dat gy een helper van zulk een grote boosheit zijt geweest? Eristhenes, als van een schichtige golf overstort, wist niet wat hy antwoorden zou. Hy verstond dat Poliarchus doot was; daar hy naar verlangt had: maar zijn geweten knaagde hem op 't voorwerpen van zulk een misdrijf. En waar toe langer geveinst, zo Oloodemus alreê de

ver-

vergiftiging had beleden, gelijk Eurymedes verdicht had? De tijt liet geen breder berading, noch geen bezadiging van zijn geeſt toe. Hy dan, gelijk gemenelijk in wanhopige zaken gebeurt, meende dat'er niets overig was, dan met de bekentenis niet ſlaauhartiglijk uit te ſtellen, op dat hy, met de daat vergeefs te loghenen, niet zou ſchijnen zich van 't geen, dat hy niet wilde belijden, geſchaamt te hebben. Hy antwoordde dieshalven aan Eurymedes, die hem parſte: Dat gaat wel. Wat my aangaat, het nootlot doe met my het geen, dat het belieft. Dit is my blijſchap genoech, dat ik na Poliarchus, de vijant van Siçiliën, geleeft heb. Eurymedes, als van een bekende zaak handelende, kreeg toen met grote behendigheit uit hem al 't geen, dat zy voorgenomen hadden. Eindelijk wierp hy hem Lykogenes meinëedigheit voor, die in zijn brief aan Poliarchus d'onſchuldige Koning aan een boosheit ſchuldig maakte, die hy zelf had bedreven. Toen Eriſthenes met een glimlach dit bedroch beleden had, ſcheidde Eurymedes van hem, en keerde weêr naar de Koning, daar hy niet zonder ſchrik het geen vertoonde, dat hy beleden had, en zeide dat'er niets overig was, dan dat Oloodemus ook op deze wijze zich zelf veröordeelde.

Meleander, ten hoogſten verblijd van dat dit ſchelmſtuk zo gelukkiglijk ontdekt was, zond Eurymedes, na dat hy hem geprezen had, naar Oloodemus, die, beter op zijn hoede zijnde, en zich van de naam van vergiftiging afkeerig tonende, als van een ongehoort ſchelmſtuk, zelf naar veel dingen vraagde, terwijl hy ondervraagt wierd: en toen men tot hem zeide dat Eriſthenes deze boosheit alreê bekent had, antwoordde hy, dit voor bedroch achtende, dat hy niet geloofde dat zulk een ſchandelijke misdaat in Eriſthenes plaats kon hebben, en dat, ſchoon Eriſthenes zulks had bedreven, hy echter onſchuldig was. Eurymedes verwon eindelijk Oloodemus hardnekkigheit door

dit

dit wijs beleit. Hy bracht Oloodemus in een verborge plaats, daar hy Eristhenes kon horen, en, zich toen by hem voegende, begon met hem de voorverhaalde redenen te herhalen. Eristhenes, om zich stantvastig te tonen, ontkende niet zijn eige misdrijf, noch dat van zijn medestanders, tot dat Oloodemus, alle gedult verliezende, ylings uitriep: O zot! of anders verrader van d'uwen! en hy, alle bewimpelingen verwerpende, noemde hem de gemene ondergang der zijnen, en zeide dat hy alleen het verderf waerdig was, daar hy veel anderen ingewikkelt had. Eristhenes verstond te spade dat hy van Eurymedes bedrogen was, en dat Oloodemus niets van hun gemeen misdrijf geopenbaart had. Hy wilde zijn misdrijf met woorden, die de tijt en droefheit hem ingaven, by Oloodemus verontschuldigen. Maar dewijl de zaak genoech geopenbaart was, en in behorelijke getuigen bestond, wierden zy in de gevangenis van malkander gebracht, en in de volgende dag opentlijk te recht gestelt, op dat hun begunstigers en medestanders, zo deze zaak niet opentlijk, en voor 't volk verhaalt wierd, niet zouden voorgeeven, dat de schuldigen niet wettiglijk veroordeelt waren. En hoewel de Koning zich veel op de stedelingen van Epeirkte vertroude, zo wierden echter de lijfwachters, met hun wapenen, als tot bewaring der misdadigen, op de markt geplaatst. De rechtsvordering zou ook in zodanig een plaats gehouden worden, van daar men, zo'er enige oploop ontstond, hen lichtelijk weêr in de burgt, en naar de gevangenis kon brengen. Het volk, door d'uitroeper gedaagt, was in grote menigt op de markt gekomen; en de geen, die gewent was in 't gerecht voor de zaken van de Koning te spreken, sprak in dezer voegen: Dat het volk wel wist hoe hartelijk lief hy zijn onderzaten had; en dat de Koning van zijn zijde niet twijffelde dat hy ook zeer lief en waard aan hem was: dat hy dieshalven Eristhenes om Oloodemus, aan veel

schelm-

ſchelmſtukken tegen hem ſchuldig, voor d'openbare rechters bracht, hoewel hy, volgens zijn recht, hen wel had konnen verwijzen; op dat hy voornamelijk de gunſt der beſte burgers zou verkrijgen: dat het volk hen, hun zaak verdedigende, zou horen, en met zijn ſtem eerder, dan de rechters, zou vonniſſen wat men met hen doen zou. In die tijt waren 'er dartig rechters, die kennis van halszaken namen. Eriſthenes en Oloodemus wierden voor hen gebracht; en d'aanklager, hen van veel misdaden tegen de Koning beſchuldigende, zeide, dat zy dikwijls hun eed hadden gebroken, en verborge beradingen met de vijanden gehouden. zijn reden was ernſtiger, toen hy van 't vergift, en van de laſter ſprak, die zy tegen de Koning beſteken hadden; en toen hy hun woorden, de getuigen tegen hen, en hun brieven te voorſchijn had gebracht, wierd de gemeente van Epeirkte zo bewogen, dat veel van hen, zonder het vonnis van de rechters te verwachten, aandrongen dat men hen zou ſtenigen. Maar d'aanklager bad dat zy hun drift zo lang zouden intomen, tot dat de rechters hun ſtemmen zouden hebben gegeven, en zeide dat'er veel aan gelegen was dat d'aangeklaagden in 't openbaar ſpraken, en dat zy meer door hun eige redenen, en door de blijken van hun beangſt geweten, dan door de ſtem van d'aanklager, belemmert zouden wezen. Hy voegde'r by, dat de Koning aan hen, zo zy 't verzochten, dubbelde tijt tot hun verdediging zou geven, en eiſchte met enen van d'aangeklaagden dat zy zich zouden veräntwoorden. Maar zy (gelijk men wel vermoed had) toonden zich flaau, uit oorzaak van d'ongerechtigheit van hun zaak. Het misdrijf kon niet verſchoont, noch het volk verzoent worden. Zy brachten dieshalven verbaaſdelijk enige weinige woorden voort, die meer tegen de Koning, dan tot hun veräntwoording, ſtrekten. De rechters brachten toen hun ſtemmen in de doos, die opentlijk

uitgeſtort wierd; en de bonen, alle zwart zijnde, veroordeelden d'aangeklaagden ter doot.

Zy wierden terſtont naar de gevangenis gevoert, op dat zy, van vergiftiging overtuigt, met vergift, een bequame ſtraf voor hen, gedoot zouden worden. Zy gebruikten daar, met een droevige en uitterſte vryheit, het recht, dat de wetten aan de genen, die ter doot veröordeelt waren, toegeſtaan hadden. Zy ſpraken dan gruwelijke dingen tegen de Koning, riepen Lykogenes tot hun wreker, en baden de Schimgoden dat hun vijanden, tot erger ſtraf bewaart, hen dit einde mogten benijden. De kroes met vergift ſtond ondertuſſchen gereet; en Oloodemus, de zelfde d' eerſte uit de handen van de beul rukkende, zeide: Weläan, laat ons 't Meleander toedrinken. Wy, wat ons aangaat, vertrekken uit deze elenden, om hem met een erger lot te drukken, dan hy acht dan wy, levendig gebleven, gedaan zouden hebben. Toen hy dit gezegt had, dronk hy de gehele kroes leeg, die, van nieus vol geſchonken, aan Eriſthenes toegereikt wierd, de welk, zijn voorhoof vol rimpelen trekkende, en rontom ziende, zeide: Wie zal aan mijn vrienden berichten wat zy aan Meleander verplicht zijn? Toen zy beide het vergift ingedronken hadden, wierden zy van de ſcherprechters vermaant dat zy, zo veel de ruimte van de gevangenis toeliet, zouden wandelen, op dat het vergift te gemakkelijker tot in d'aderen zou deurdringen, en zy met minder pijn ſterven, tot dat zy, aan hun benen vermoeit, gevoelen zouden dat de warmte van onderen wechging. Zy deden gelijk aan hen geraden wierd, en toen zy gevoelden dat hun benen ſtijf wierden, vielen zy op 't bed neder, daar zy, door de kracht van 't vergift als in een droom gevallen, zonder gevoel lagen, tot dat zy, na dat de dgiejen alreê verſtijft waren, als van een prikkel getroffen, toonden dat de dodelijke kracht tot de levendige delen deurdrong, en niet lang daar na de geeſt gaven.

ven. De Dichters brachten terstont hun gedichten te voorschijn. De sommigen tastten door een lafhartige stoutheit deze elendigen felder aan, dan billijk was, en anderen vermaanden de doden, als of'er noch berou voor hen overig stond, en voorzeiden hun ondergang, die alreê geschied was. Dit gedicht, 't welk meer d'eerzucht, dan de misdadigen zelve aantastte, was meest aangenaam.

Men heeft uw dwinglandy nu lang genoech beschreit.
Vernedert uwe moed, verwaande eergierigheit.
Herstelt ons nu de vreê, daar wy zo zeer naar haken.
Het lot heeft u voldaen. Gy moet uw hoogmoed staken.
Onnut is alle uw doen. Vergeefs gy langer wacht,
Uw offer is alreê op uw autaer geslacht.
Gy had in uw bezold de helsche Razernijen,
Die ons, en al onz land veel rampen deden lij'en.
De genen, die door u gevallen zijn in 't staal,
Bevolken tot onz leet genoech de helsche zaal.
De laster en meinëed; vol alle schriklijkheden,
Die 's hemels burgeren met voeten willen treden;
De bleke hoopzucht, die, met al dat zy beheert,
Nooit kan verzaden haar onmatige begeert,
Zijn leidsliên van uw volk, dat alles wil verderven,
Ja vreuchde schept in moort, in houwen, en in kerven.
De bleke zusteren voor uw geleden staan.
Gy breekt de heilige eed, den Koningen gedaan.
Onz dulden van uw quaat, de schaamte van uw boosheit;
Die schande en laster vreest, vermogen uw godloosheit.
Niet enig ogenblik te keren; ja uw heir
Is met veel schelmery, en schennis in de weer:
Aanbid het helsch geslacht en all' de nare geesten,
Die schrik ontsteeken in de menschen, en de beesten.
O aller Vorsten Vorst! die, met een donderslag,
All 't geen verpletten kan, dat 's menschen oog ooit zag:
Bewilligt gy dat Mars zijn schrikkelijke handen
So gratig slaat in deze onnozele ingewanden?

Die, schoonze u hebben zo erbarmelijk gesmeekt,
Zien moeten dat men 't vuur in hunne huizen steekt.
Gehengt gy dat 't geslacht der vrouwen, vol van zwakheit
En schaamte, noch gevoelt des oorlogs ramp en strakheit?
O Goden! waaröm stuit gy deze rampen niet?
Schept gy behagen in onz jammer en verdriet?
Wilt gy dat wy de macht der Koningen verstoten?
Heeft u de dienst, die wy onz Koning doen, verdroten?
Wilt gy, (hoe zijt gy nu dus tegen ons gekant?)
Noch pralen over ons, en onz bedorve lant,
Dat zo veel jammeren en rampen heeft geleden?
O Goden! Goden! hoort onz klachten, en gebeden.
Ai! slaat met deernis uw ogen op deez' staat,
Die nu, door haar elend, van onlust quijnen gaat.
O nootlot! vol van druk, wie zou voor u niet schromen;
Dewijl uw wreetheit ons ons zelven heeft benomen?
Men bid u te vergeefs. Gy zijt voor klachten doof,
Gy geeft, dient u belieft, den wreetheit tot een roof.

Maar de Koning, wetende wat gevaar hy van Lykogenes had te verwachten, zond in die dag, daar in de verwezenen gedoot wierden, Eurymedes uit, met een klein getal van ruiters, om hem heimelijk te verrasschen. Want Lykogenes was, na de vanging van Eristhenes en Oloodemus, noch niet tot oorlog uitgeborsten. Hy had zich wel met een sterke wacht van gewapende mannen verzekert; maar sprak echter deurgaans van verzoening, om door een geveinst verdrach de gevangenen den Koning af te wringen, of door zijn lasteringen hem voor een onverzoenelijk dwingelant bekent te maken. En op dat men krachtiglijker zou geloven dat hy oprechtiglijk naar vrede trachtte, zo verzocht hy, door een brief, van Dunalbius, dat hy den Koning de strenge besluitingen zou afraden, dat de Koning de gevangenen zou slaken, en dat hy d'ergwaan of haat, die'er was, ten besten van de gemene rust, zou verlaten. Dunalbius, veinzende dat hy aan deze brief

brief geloof gaf, en hetgeen, dat aan hem ontboden was, by de Koning bevorderde, bedroog Lykogenes zelf met zijn eige bedroch. Want hy, op hoop van te bedriegen, en zijn vrienden uit de gevangenis te verlossen, vervorderde zijn werk zo tragelijk, dat de Koning ondertusschen tijt had om in zijn zaken te verzorgen. Maar toen de Koning Eurymedes uitzond, om hem te vatten, ontbraken 'er geen der samengezworenen, die, Eurymedes koomst voorkomende, aan Lykogenes d'ondergang zijner vrienden, en zijn eige gevaar boodschapten. Hy ontfing dit bericht over maaltijt, en terwijl hy zijn krijgsoversten te gast had, tot de welken Lykogenes in dezer voegen sprak: *Spitsbroeders, denkt niet dat wy te vergeefs te zamen zijn gekomen. Wy hebben nu het lijkmaal van Eristhenes en Oloodemus gehouden. Zy zijn door Meleanders wreetheit verdelgt; en ik zal, zo ik geen bystant van u verkrijg, van de zelfde storm wechgerukt worden. De lijfknechten van de dwingelant, aan de welken men mijn ondergang bevolen heeft, staan byna voor de deur. Ik acht dat yder van u wel weet wat lot gy, en de beste burgers te verwachten hebben. Dewijl hy de Vorsten met zo grote stoutheit aantast, meent gy dat hy slappelijker met d' anderen zal handelen? Waarde spitsbroeders, ik maan u niet veerder tot mijn bescherming aan, dan als gy ziet dat mijn behoudenis met d'uwe te zamen gevoegt is?* Hy, dit gezegt hebbende, sprong uit zijn zetel op; en d'anderen, de tafel omgeworpen hebbende, liepen ook tot de wapenen. Het geheel huis was vol gewoel door de menigte der krijgslieden, die voor zich zelven, en voor hun overste vreesden. Men zond enigen uit, om uit de geburige plaatsen groter macht van krijgslieden te halen. Men verkoos een grote menigte van gewapenden; die, onder Menokritus beleit, Eurymedes te gemoet zouden trekken, en die, in een bequaam dal hun lagen bestcken hebbende, hem onvoorziens, en van de weg vermoeit, zouden aantasten.

 Maar

Maar de ſtrijt was verwart; want Eurymedes, zelf tot de ſtrijt ongeruſt, quam eer de krijgslieden zich in hun belging verborgen hadden. Men ſtreed echter mannelijk van weêrzijden. Eurymedes ſcheen van ſpijt te barſten, om dat hy Lykogenes, van zijn koomſt bericht, niet kon vangen. Voorts, hoewel hy na aan de vijant, en in krachten hem ongelijk was, (want Lykogenes had op het gedruis der gener, die tegen malkander ſtreden, alle de zijnen in de wapenen gebracht, en aangevoert) wilde echter niet met een openbare vlucht wijken: maar hy deiſde allengs, zonder van Lykogenes krijgslieden gevolgt te worden, of om dat zy voor des vijants bedroch vreeſden, of om dat zy voor de duiſterheit, die alreê viel, vervaert waren.

In deze ſtrijt ſneuvelden weinig, uit oorzaak van de duiſternis des nachts: maar Lykogenes ſcheen echter de verwinning gekregen te hebben. Hy dan, door d'aanval der zijnen verblijd, ontbood zijn vrienden van alle zijden, en deelde wapenen uit aan alle de genen, die tot hem quamen. Hy ſchreef brieven van een zelfde inhout aan de Vroedſchappen der ſteden, daar door hy hen vermaande dat zy hem, als d'oprechter van de gemene vryheit, zouden helpen. De genen zelven, die door Meleanders goetheit groot geworden waren, betoonden zich niet traag in d'afval tegen hun goede Koning: een bewijs van dat de deucht van een Koning, hoe voortreffelijk de zelfde ook kan wezen, veracht kan worden, zo'er d'achting van kloekmoedigheit niet bykoomt, en dat geen Vorſten getrouwelijker van hun volken bemint worden, dan die zich hebben doen vrezen. Siçiliën vertoonde toen een droevige vertoning aan de menſchen. De Godsdienſt was'er verdreven, en de gerechtigheit gebannen. De wegen waren onveilig voor de reizigers, en de huizen en dorpen wierden overal van rovery, woede en brant geplaagt; eindelijk, de heirleegers alleen vertoon-

toonden zich op d'ongehavende landen. Het volk zelf gevoelde in deze eerste woede niet dat het onder de veelheit der dwingelanden zwaarder dingen leed, dan de genen, tegen de welken het zich gekant had, als of zy hen van Meleander aangedaan wierden. In dezer voegen verried de menigte zich zelve, en was de vergelding van 't verraat. Daar waren echter veel, die zich niet van deze vloet lieten wechsleepen. Behalven Epeirkte waren'er noch vier steden, die in des Konings gezach bleven: te weten, Messana, Panormus, Katana, en Enna, in 't hart van 't eilant gelegen.

Lykogenes trok ondertusschen de rechten en tekenen van 't Rijk aan zich, schoon hy zich van de naam onthield. Aan de tafel gebruikte hy de koninklijke zetel, in 't heir het purper kleet, en had overâl de pook op zijn zijde. Hy was of boven maten vriendelijk, of streng, om de weêrspannigen te weêrhouden, of te verschrikken. Meleander, zich in zijn zaken niet trager tonende, vergaderde een grote menigte van krijgslieden, die hy ylings in dienst nam. Epeirkte, van lijftocht en krijgsrusting wel verzorgt, wierd tot de burgt des oorlogs verkozen. De schepen, die onder zijn gehoorzaamheit gebleven waren, wierden naar deze haven gevoert. Hy zelf was yverig in de dienst der goden, daar toe hy uit zijn eige aart, en toen door de twijffelächtigheit der zaken, genegen was. En dewijl deze schelmsche afval, gelijk een besmettelijke ziekte, deur geheel Siçiliën zworf, zo veste hy opentlijk de nagel, als of dit eerder uit het nootlot, of uit ontzinnigheit, dan uit boosheit sproot. Hy verhoopte dat hy in dezer voegen de geesten, door woede vervoert, weêr tot bedaring zou brengen: ja hy vond geraden zijn heir te zuiveren, op dat deze besmetting niet tot in zijn krijgslieden zou voortkruipen. Hy ging dieshalven tot aan 't uitterste van 't heir, (want de krijgslieden hadden zich beneden aan Epeirkte neêrgestrekt) en deê van daar, met de

krijgsopperſten en hooftmannen, een keer naar 't leger, daar in hy, het ampt van prieſter bedienen zullende, altaren deê oprechten. Het geheel heir was in de wapenen, en onder zijn vaandelen; en yder had zijn hooft met kronen tot de godsdienſt gedekt. Men had ook de ſpieſſen en pijlen met loof omvlochten. D'offerbeeſten, een ſtier, bok en ram, van de prieſters, die koſtelijk gekleed waren, tot drie malen, met wettige gebeden, rontöm deur 't heir geleid, wierden aan d'autaars met behorelijke plechtelijkheit gebracht. De Koning, zich toen rontöm drajende, verzocht van de goden dat zy zich by de beſte zijde zouden voegen, en dat, zo enigen van hen hem tot noch toe niet hadden begunſtigt, zy zich, behorelijk verzoent zijnde, gunſtig tot hem zouden tonen; en dat het hen beliefde zijn heir te bewaren, en zijn vijanden van moed, krachten en ſtaat te beroven: daar hy byvoegde dat, zo zy onderſtant aan hem bewezen, en de verwinning aan hem gaven, hy aan Jupiter de Behouder, aan Mars, aan Minerva, en aan d'andere goden, die zich met d'oorlog of vrede bemoeiden, een tempel van de roof zijner tegenſtrevers zou bouwen, en ook jarelijkſche ſpelen inſtellen, in welker prijzen en vergeldingen hy deze weldaat der goden zou doen ſnijden. D'offerbeeſten wierden geſlacht, terwijl men deze beloften deê; en de vezeltjes, noch ademende, wierden aan de wighelaar getoont. Hy, ziende dat de lever geheel, maar echter overäl van dikke vellen omringt was, verzekerde dat het ingewant goet was, en een groot geluk voorteekende, doch dat het zelfde langſamelijk, en met grote arbeit verkregen zou worden. De krijgslieden vertoonden daar na, met een ydel gebaar, en met kunſtiglijk met hun ſpieſſen te drillen, en luide te roepen, als of de vijant tegenwoordig was, de vertoning van een ſtrijt, en, enige keren gedaan hebbende, vertrokken zich weêr in 't leger.

ELFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Archombrotus brengt een Starrekundige, die van grote dingen roemt, in 't koninklijk hof. Maar Nikopompus ontdekt, in des Konings tegenwoordigheit, door zijn gewone schranderheit, des zelfs ydele wetenschap omtrent de voorzegging der toekomende dingen uit de waarneeming der starren.

MEleander, wat hem aangaat, besteedde 't overige van de dag in een byna gelijke bezigheit. Want zeker vreemdeling uit Assyrien zwort in verscheide landen om, onder schijn van wijsheit te zoeken, maar in der daat om de zijne te tonen. Deze was toen in Siçiliën, en, in de kennis der starren ervaren, verkocht de beuzelen van zijn kunst, zo iemant, door een zeer ydele lichtgelovigheit, uit de starren, die in zijn geboorte tegenwoordig waren, wilde onderzoeken wat geval hem in zijn leven en sterven zou overkomen. Uit dusdanig vertrouwen der starren onderzoek op de dingen, die den Vorsten ten deel zouden vallen, te doen, wierd toen noch niet voor misdrijf gerekent. Terwijl deze dan zijn wetenschap byna met die van de goden gelijkmaakte, en by veel op d' uitgang zijner voorzeggingen zwetste, hoe dikwijls hy niet te vergeefs voorspoet of rampen belooft had, en hoe veel menschen zijn toezeggingen niet ongestraft belacht, noch vergeefs gevreest hadden, quam het gerucht van hem tot Archombrotus oren; die hem tot zich ontbood, voor de welk hy zeer bredelijk deze kracht van de hemelsche invloejing verhief. Deze jongeling, en minnaar wierd hier af zo getroffen,

fen, dat hy deze Assyrier naar d'uitgang zijner begeerten wilde vragen. De Chaldeer beloofde dat hy het geen, 't welk van de starren aangewezen wierd, getrouwelijk zou verhalen. Maar, zeide hy, waaròm nemen de bezondere en onbeampte menschen alleen hun toevlucht tot deze wetenschap van 't aanstaande? Waaròm beveelt Meleander niet dat men, door de beschouwing van d'ordening der hemelen, verneemt of d'oorlog tot zijn, of tot zijner vijanden voorspoet zal gedijen? Archombrotus wierd door deze reden bewogen, en bracht te weech dat de Koning zelf, op hoop van een gewisse godspraak van hem te bekomen, deze Chaldeer ontbood. D'Assyrier, vol van hoop op vergelding, en uit deze handel alreê meer goets aan zich zelf, dan aan de Koning toezeggende, vervoegde zich in des Konings hof, en, gevraagt zijnde door welke wetenschap, of door welke godheit hy met zijn ogen de duisterheit der toekomende dingen kon deurdringen, ving zijn reden in dezer voegen aan: Die God, de welk van de voorzegger uit de spleten der aarde gehaalt word, om door de prikkels der godheit het verstant t'ontroeren, drijft onze geesten niet tot de voorzegging. Wy bedriegen ook niet, volgens hun gewoonte, d'onderzoekers met verwarde en twijffelachtige antwoorden. De bezigheit van d'onzen is alleenlijk de kracht des hemels, en de loop der starren na te vorsschen. Wy zijn d'eersten, die de palen en loop der zon hebben gevonden. Wy zijn d'eersten, die de vlotte wegen der hemelsche fakkels, welker loop toen noch onbekent was, met een onbekommerde aanschouwing, in een helder licht, door geen wolken overtrokken, met namen en maten onderscheiden hebben: want d'Assyriers worden zelden door nevels, of donkere wolken van 't gezicht des hemels berooft. Terwijl wy met deze beschouwing bezich zijn, bevinden wy door ervarentheit, dat deze menschelijke dingen naar de bewegingen der starren be-

bestiert worden, en dat'er geen andere nootschiksters zijn, die 't nootlot der gener schikken, de welken ter werrelt komen. Want indien het geheel aardrijk zijn veranderingen uit hun onderlinge gemeenschap ontfangt, en tot vruchtbaarheit, of onvruchtbaarheit geparst word, indien deze kracht de jaren en eeuwen bepaalt; wat wonder is 't dan dat de bezondere lighamen der menschen hun leven, begeerlijkheden, blijschap en droefheit daar uit ontfangen? Dat men aan my alleenlijk toelaat d'ogenblik, daar in uw moeder u gebaart heeft, te weten; ik zal op een tafel de gestarnte des hemels, en zo veel huizen, als wy aan de starren toepassen, vertonen, en daar in die stant aanwijzen, die zy hadden, toen gy geboren wierd. Jupiter, de Zon en Venus zijn de besten der dwaalstarren, en Saturnus en Mars d'ergsten: Merkurius en de Maan zijn verscheide naar de stant der plaatsen, die zy bezitten. Ik zal daar zonder twijffel aan u tonen wie van hen de heerschappy heeft gehad, toen gy in de werelt quaamt, in welke trap en aanschouwing d'anderen de zelfde hebben gematigt, of geparst, eindelijk wat over u besloten is.

Het vertrouwen op de spreker, en de grootheit van de belofte troffen Meleander, daar de voortreffelijkheit van de kunst, en deze wijze van spreken, als zo veel geheimenissen, aan de toehoorders onbekent, noch eerbiedigheit en achtbaarheit byvoegden. Maar Nikopompus, (want hy was een van 't klein getal der gener, die'er by waren) horende dat hy van yder met zo grote lof opgehoopt wierd, zag deze Chaldeer met een strenge lach scherpelijk aan. Hoe, mijn vrient, zeide hy, hebt gy de heerschappy der goden aan u getrokken? Schrijf onbetamelijke wetten van hoop en vrees, en beveel hen aan de genen, die hier bedrogen willen wezen. D'yver van Meleander, en van d'anderen wierd door deze woorden gestuit. Zy vraagden alle met grote graagheit, wat Nikopompus hier

hier af gevoelde en zeide, en of hy de Chaldeer, of zijn kunst lasterde. Meleander onderzocht bezonderlijk waaröm hy deze vreemdeling dus barsselijk toesprak. Waaröm, ô Koning zeide Nikopompus toen, zal ik deze bedrieger niet bekijven, die meer recht over u aan zich zelf toeschrijft, dan de starren zelven, die hy zo valschelijk voortbrengt? Want al 't geen, dat hy met zo grote leugenen voortzet, zal, door de gedurige verwachting van d'uitgang, uw geest, die van geen beweging der starren nedergevelt kan worden, van rust beroven. In dezer voegen zal de dwingelant, tot laster van d'onschuldige hemel, over u heerschen, en, als of hy Jupiter was, achten dat gy grotelijks aan hem verplicht zijt, zo hy met een verbiddelijke mont voorspoet aan u voorzegt. Eindelijk, wat meent gy dat gy van hem zult horen? Ik zal, zonder enige wiskundige hemel, zeggen wat hy doen zal. Hy zal, niet zonder met zich zelf te lachen, zo hy wijs is, als hy een groot blad met veel strepen en punten betrokken en beklad heeft, eindelijk, met een zeer statige stem, een zachte uitgang, en die aan uw stant waerdig is, aan u beloven: want hy weet wel dat dit dienstig is om gunst en winst te verkrijgen. Hy zal ondertusschen, als of hy dit niet om 't genot van de winst deê, zijn winkbraauwen schorssen, verbaasdelijk staan marren, en nu u, en dan de starren aanschouwen, en eindelijk iets, dat vervarelijk, en echter twijffelächtig is, en dat gy lichtelijk tot verscheide uitgangen kont betrekken, daar byvoegen. Daar hebt gy d'inhout van dit groot bestaan. Hy zal deze antwoorden, die ik nu om niets aan u verhaal, aan u verkopen. Maar waaröm tast ik hem zelf niet aan, dewijl, ô Koning! uw stilzwijgen, en zijn aanschouwing op my deze strijt vereïsschen?

Gy zegt, ô Starrekenner, dat de stant van onz leven, en van onze ondergang naar de gesteltenis der starren, naar hun ordening, en naar 't vermogen, daar

daar meê zy hun invloejing in de kinderen hebben, die ter werrelt komen, geſchikt word; en echter zegt gy dat de hemel met zo grote gezwintheit draait, dat de ſtant der ſtarren in een ogenblik verändert. Indien dan deze gezwintheit, die zo groot is, dat men haar naauwelijks met de gedachten kan begrijpen, de hemelſche lighamen omvoert, en indien hun dreigingen, of hun beloften naar hun verſcheide geſteltenis gebogen worden: aan welk menſch zult gy dan zijn nootlot zekerlijk vertonen; dewijl men niet zekerlijk weet in welke gematigheit der ſtarren hy voortgebracht is? Gy meent miſſchien dat de vroedvrouwen geduriglijk bezich zijn met hun uurwerken te bezien, d'ogenblik van de dag naaukeuriglijk aan te tekenen, en voor de geen, die geboren word, zijn ſtarren, als zijn erfgoet, waar te nemen. Hoe dikwijls verzuimen de genen, die'er by zijn, deze waarneeming, uit oorzaak van 't gevaar, daar in de moeders zijn? Hoe dikwijls gebeurt het dat'er niemant is, die van dit waangeloof getroffen is? Genomen echter dat'er altijt zijn, die hier voor zorgen. Indien het kint langſamelijk geboren word; indien, gelijk dikwijls gebeurt, d'een hant, of een deel van 't hooft wel te voorſchijn koomt, en 't overig lighaam niet volgt; wat geſteltenis der ſtarren zal dan nootſchikkelijk aan hem wezen? of de gene, die tegenwoordig was, toen zijn hooft te voorſchijn quam, of de gene, die hem verzelde, toen hy gantſchelijk was geboren? Wijders, dewijl d'uurwerken dikwijls miſſen, en veel der dingen, die de tijden aanwijzen, door de droogte of vochtigheit van de lucht hun gewone trant verliezen; hoe zult gy weten dat dit, naar de maat des hemels, de rechte tijt heeft geweeſt, die de naaukeurigen, of de vrienden in de geboorte der kinderen aangetekent hebben?

Genomen echter dat men daar in niet doolt; genomen dat gy warelijk van de ſtarren bevat in welke ſtaat

zy

zy waren, en wat kracht zy hadden, toen de genen, om de welken gy onderzoek op hen doet, geboren wierden: waar uit ſpruit zo groot een heerſchappy der ſtarren over onze lighamen, ja over onze zielen? Zal ik van hen mijn geluk, en de ſtant van mijn leven en doot verwachten? Zijn dan alle de genen, die ten oorlog trekken, en gezamentlijk in een ſtrijt gedoot worden, onder een zelfde geſteltheit des hemels geboren? Zal dan een ſchip, 't welk vergaan zal, geen anderen inneemen, dan de genen, die, toen zy geboren wierden, van de ſtarren ter ſchipbreuk verwezen zijn? In tegendeel, men ziet dat de genen, die onder alle ſtarren geboren zijn, zich gezamentlijk in een ſtrijt, en in een ſchip begeven, en, hoewel ongelijk van geboorte, echter een gelijke doot ſterven: gelijk ook dat alle de genen, die onder een zelfde ſtant der ſtarren het eerſte licht aanſchouwen, niet in een ſtaat leven, of ſterven. Gy ziet hier de Koning. Meent gy dat aan alle de genen, die gelijk met hem geboren zijn, koninkrijken ten deel zijn gevallen? ja ten minſten enige rijkdommen, die de gelukkige en weeldige geſteltheit der ſtarren in hun geboorte aanwijzen? Gelooft gy wel dat zy alle noch leven? Zie hier Kleobulus, zie hier u zelf. Zijn alle de genen, die met hem geboren wierden, ook wijs, gelijk hy? en zijn zy den Koning aangenaam? Zijn alle de genen, die met u geboren wierden, ook Wiskundigen, gelijk gy? om niets dat laſtiger aan u is, te zeggen. Wat dan, zo iemant onder de handen der rovers valt? 't Was, zegt gy, genootſchikt dat hy door de rovers gedoot zou worden. Hebben dan de zelfde ſtarren, die de reiziger, toen hy geboren wierd, het ſtaal van de rover onderworpen maakten, ook aan de rover zelf, miſſchien lang te voren geboren, de wil en macht gegeven om deze eens te willen, en te konnen doden? Want zeker, gy zegt dat zo wel uit de geſteltheit der ſtarren volgt, dat deze zal doden, als dat d' ander gedoot

doot zal worden. Als iemant onder de nederſtorting van een gebou verplet word, is dan de muur neêrgeſtort om dat de ſtarren gevoorſchikt hadden dat hy onder zijn huis bedolven zou worden? Integendeel, hy is bedolven, om dat de muur neêrgeſtort is. Het gaat even op de zelfde wijze met d'ampten en waerdigheden, tot de welken men door ſtemming opklimt. Of hebben de ſtarren, die in iemants geboorte de heerſchappy hadden, en, gelijk gy wilt, het ampt en de waerdigheit aan hem belooft hebben, over d'andere menſchen, die niet onder hun heerſchappy geboren zijn, en door welker ſtemming hy echter tot de voorgeſchikte waerdigheit geraakt, blijkt te wezen, konnen gebieden?

Ik zou deze ydelheit, uit oorzaak van haar ongerijmtheit en onbeſchoftheit, de voornaamſte van alle ydelheden noemen, zo zy noch niet met erger namen behoorde uitgedrukt te worden. Zy is een aart van 't ergſte waangeloof. Want waar blijft de vrywilligheit der menſchen, zo zy niet van 't geen, dat van de ſtarren voorgeſchreven is, konnen afwijken? Zal ik voor mijn gezontheit zorgen, door ampten aangeport worden, pogen mijn gebreken te verdrijven, en mijn gemoed ter deucht te ſchikken, zo my in mijn geboorte voorgeſpelt is wat ik wezen moet? Zal ik 't verlies van de menſchelijke vrywilligheit beklagen? 't Ampt der goden verdwijnt ook. Ik zal voortáan mijn wierook niet ſpillen. Ik zal de goden niet vrezen, noch hen ſmeken, zo zy 't geen, dat over my beſloten is, niet konnen, of niet willen buigen en veránderen. Maar wy zullen voor de kinderen, die noch geboren zullen worden, bidden dat de ſtarren gunſtig aan hen mogen wezen. Ik zal verhalen wat ik in Mergania gezien heb. Iemant was van dit waangeloof zo verre ingenomen, dat hy niet in de ſlaapkamer van zijn gemalin trad, zonder zich te voren met de ſtarren beraden te hebben. Indien de drakenſtaert zich om de ſtarren wond,

wond, of indien de Schorpioen met d'omzwier van zijn armen hen besmette, of indien enig gedrocht aan de hemel dreigde, zo sliep hy alleen. Vraagt gy wat'er gebeurde? Hy teelde enige kinderen, die alle zot waren.

Terwijl Meleander, en d'anderen de rampzalige bekommernis van deze Merganier belachten, schepte deze Chaldeer weêr moed, hoewel hy door deze zeer onverwachte tegenspraak ontstelt was. Hy, zich als de geen aanstellende, die deze reden niets achtte, zeide, dat hy de goden niet verkortte, door welker gebied deze kracht zelve, van de welke hy sprak, in de starren was, en die hun macht niet in dier voegen afgelegt hadden, dat'er noch niet ontellijke dingen overig waren, in de welken zy zich gunstig, of tegenstrevig konden tonen: dat de Starrenkenners niet zo sporeloos waren, dat zy meenden dat alle de genen, die gelijk met de Koning geboren zijn, heerschen moesten: dat men in de voorteekenen van 't aanstaande ook op veel meer andere dingen, dan op de starren, moest merken, en voornamelijk op d'aart van d'eeuw, en op de stant van d'afkoomst. Daar hy byvoegde dat, zo iemant ontkende dat de hemel enig vermogen op de menschen had, hy waerdig was met de Ceriten te zwerven, dewijl aan alle menschen klarelijk bleek dat de lucht, naar de gesteltheit des hemels of ontroert, of aangenaam, tot in de lighamen der menschen deurdrong, door welker inblazing d'ingeslote zielen d'ingeblaze genegentheden ontfingen. Nikopompus, op de redenen van deze Starrenkenner, die dus zediglijk sprak, toevarende, hervatte dus: Wy beroven, ô Starrekijker, de starren niet van alles. Wy ontkennen niet dat zy de mensch tot luiheit, of tot arbeit aanprikkelen, dat zy hem schrander van vernuft, of eenvoudig maken, dat zy vrolijkheit, of stuursche eenzaamheit in hem verwekken, en eindelijk dat zy van enig gewicht en kracht zijn om hem tot

zonde, of tot deucht aan te porren. Ik ontken niet dat zy deze heerſchappy van boven over d' aardſche dingen hebben. Ik zal u dieshalven niet hard tegenſpreken, zo gy vermoed dat de genen, die van goetaardige ſtarren een zachte aart ontfangen hebben, gantſchelijk anders leven dan de genen, die door een laſtige en ongeſtuimige geſteltheit der ſtarren tot onbeſuide bezigheden gedreven worden; of dat de genen, die van een aangename hemel een blijgeeſtigheit ingeſtort is, aangenamer van zeden zijn dan de genen, die, van Saturnus aart zijnde, de dingen met een wrange en geemelijke eenzaamheit aanſchouwen. Ik beriſp niet dusdanige leerreegels, die wel niet zeker gaan, maar echter uit grote voorzichtigheit ſpruiten. Daar zijn andere dingen, die my tegen u doen aangaan, en voornamelijk deze vier. Vooreerſt dat ik geloof dat de ſtarren (recht anders dan gy gevoelt) wel tot goede of quade genegentheden aanſtuwen, maar niet dwingen. Ten anderen, dat men uit d'aanſchouwing der ſtarren, of der genegentheden niet zekerlijk kan voorzeggen wat de menſch zal overkomen, of wat einde de goden over hem beſtemt hebben. Ten darden, dat men niet wel kan verſtaan welke ſtarren deze genegentheden in de kinderen voortbrengen; en eindelijk dat het ongerijmtheit, of goddeloosheit is de dingen, die vry zijn, of onder 't geval ſtaan, aan de nootzakelijkheit der ſtarren te binden.

Ik zou bredelijker hier af ſpreken; maar ik zie dat gy, ô Koning, zad daar af zijnde, uw ogen naar Kleobulus keert, van de welk gy, ik beken 't, nutter berichtingen, dan van my, of van deze Starrekijker, over deze oorlog zult ontfangen. O neen, zeide Meleander, vaar voort; maar ſpreek kortelijk van deze dingen. Dat wy, hervatte Nikopompus toen, niet door de ſtarren gedwongen worden, blijkt zelfs hier uit, dat'er niet weinig van ons zijn, die de neiging en drift, van hen verwekt, door de reden

temmen: en wy menschen zijn nergens in meer van de beesten onderscheiden, dan in dit voorrecht der vrywilligheit, die wel van onderhavige en heftige bewegingen tot zonde of deucht aangeport, maar niet ondanks daar toe gedreven kan worden. In de scholen der Wijsbegerigen is dieshalven niets gemeender, dan dat de ziel van een wijs man, vry van dienstbaarheit, over de starren zelven heerscht. Hier uit spruiten ook de dagelijksche lofreedenen voor de genen, die hun gramschap, minnezucht, en hun andere driften, de welken deze starren in onze zielen overstorten, konnen matigen: 't welk geen plaats zou hebben, zo onze geest deze aangenome heerschappy der starren niet kon versmaden, of verwerpen. Wijders, gelijk de zon in alle de dingen, die zy met een zelfde licht, en met de zelfde stralen beschijnt, niet op een zelfde wijze werkt: (om dat zy enige zaden queekt, anderen doot, en dewijl de tedere kruiden gezengt, en d'anderen door hun overvloedige vocht beschermt worden) zo zal ook deze enige kracht, die uit de hemel gelijkelijk in veel invloeit, niet even het zelfde in alle menschen vermogen; dewijl d'akker van zo veel kinderen, die geboren worden, naar de verscheide aart, gesteltenis en zeden der ouders, op zeer verscheide wijzen toebereid is. Indien zy d'aart en natuur van 't kint met zich overëenkomig vind, zo zal zy daar in heerschen: maar indien tegenstrevig, zo zal zy de zelfde naauwelijks konnen verbeteren. Dieshalven, indien gy van de zeden, en van 't leven van een kint wilt spreken, zo moet gy niet alleenlijk uw opzicht op de hemel, maar ook op d'ouders hebben, en zelfs op 't geen, dat zijn moeder, zwanger zijnde, overgekomen is, en op meer andere dingen, die ten meestendeel onbekent aan u zijn. Uit het geen, dat wy nu hebben gezegt, vertoont zich de reden van de tweede zaak, die wy gestelt hebben; te weten, dat men uit de gesteltheit der starren niet zekerlijk kan be-

sluiten

ſluiten wat de menſchen zullen doen, of lijden. Want dewijl wy d'ingebore genegentheden en tochten konnen matigen, waaröm zouden wy dan die dingen niet konnen mijden, die deze tochten voortgebracht zouden hebben, zo wy hen gevolgt hadden? En dewijl deze parſſende ſtant des hemels, naar de verſcheide oorzaken, nu meer, dan min in 't gemoed van de menſch, die geboren word, plaats grijpt; waaröm meent gy door een enig gewrocht, dat het geen, 't welk niet op alle menſchen een zelfde macht heeft gehad, op alle vermogen zou hebben?

Ik zal hier noch byvoegen, dat men niet wel kan bevatten hoedanig deze samenknoping, of afkeer der ſtarren is, die in de kinderen de zaden der aanſtaande begeerlijkheden voortbrengt. Gy hebt uw opzicht op de gene, die in de geboorte van 't kint plaats heeft. Waaröm ook niet op de gene, die plaats had toen de vrucht in zijns moeders lighaam bezielt wierd? Waarom niet op d'anderen, onder de welken het teder lighaam, dat noch van zijn ziel onkundig was, in zijns moeders lijf tot de verdraagſaamheit van te leven gericht wierd? En zeker, ik acht dat het kint niet minder van de geſteltheit dezer ſtarren afhangt, dan van die der gener, de welken in zijn geboorte plaats hebben.

Wat het leſte aangaat, dat ik verhaalt heb, te weten dat de vrywillige, of gevallige dingen niet zonder goddeloosheit deze macht der ſtarren onderworpen konnen worden; ik zou noch harder hier op dringen, zo ik niet vreeſde dat gy door de walging van mijn langwijligheit des Konings gunſt zoud verkrijgen. Ik zal echter zeggen dat gy dit begeert, en dat gy 't niet zonder boosheit, of zonder dwaasheit kont begeren. Wat is'er vrywilliger, als een gemalin te trouwen? dit of dat ſlach van leven aan te nemen? Of wat is het geval meer onderworpen, als dat een menſch door 't ſtaal ſneuvelt? in 't water zijn leven laat? vijanden

krijgt? in zekere tijt van zijn leven ziek is? by de Vorsten in hoge achting word gehouden? en door enige waerdigheit, of schande uitsteekt? Gy, Starrekijkers, zijt echter gewent hier af verzekering te geven. Hier in bestaat uw stoutheit. Hier uit haalt gy uw gewin. Zeker dienaar had onlangs dievery gepleegt. Hy was wechgeraakt, en wierd van zijn meester gezocht. Daar was niets gebeurelijker, dan dat hy gevangen zou worden, of vry geraken. Het gebeurde dat hy vry geraakte. Een van uw makkers, zich voor een wighelaar van 't voorgaande uitgeevende, verhaalde terstont aan ons, dat de dief ongestraft wechgevloden was, om dat de maan zich by Merkurius, de voorspraak der dieven, gevoegt, en hem beschut had. Ik kan my zwarelijk overreden dat hy dit in ernst aan ons verhaalde. Het stond dan niet in de bezorging der goden, niet in de naerstigheit van de meester, of in de wakkerheit van de dief zelf, dat hy gevangen wierd, of zich in veiligheit verschuilde. Maar dit alles is volgens 't beleit der starren geschied. En zeker, indien zy de menschelijke dingen in dezer voegen stieren, zo besteden wy vergeefs onze vlijt en naerstigheit in onze handelingen. Want de dingen, die zy voorgeschikt hebben, zullen geschieden, schoon wy niets deden; en wy zullen door alle onze naerstigheit niets van 't geen konnen vorderen, 't welk zy beletten. Maar ik zal deze dingen voorbygaan, door de welken het ongelijk, dat gy den göden en natuur aandoet, wederlegt word, en u, ô Chaldeer! alleenlijk vragen, of die kracht, de welke aan 't kint, dat geboren word, een gelukkig leven voorzegt, of misschien in het dartigste jaar van zijn ouderdom, of spader, een geweldige doot voorspelt; of, zeg ik, die kracht, die deze toevallen zal veröorzaken, in de hemel zal blijven, en de gestelde tijt verwachten, daar in zy, op d'aarde nedervallende, de nootzakelijke werktuigen tot de nootzakelijke gewrochten zal drijven, dan of

of zy by 't kint ingevoegt zal worden; op dat zy, als gekoestert, en allengs krachtig geworden, ter gestelde tijt zou uitbarsten, en 't geen, dat de starren bevolen hebben, uitvoeren? Indien gy zegt dat zy in de hemel blijft, zo zijt gy opentlijk onbeschaamt: want dewijl (gelijk gy wilt) het geval van 't kint uit die stant bestaat, daar in de starren, toen het kint geboren wierd, te zamen gevoegt waren; in wat kist dan, na dat de loop der zelfde starren deze staat in de hemel, heeft uitgewischt, en een andere gemaakt, die misschien tegen de voorgaande strijd; in wat kist dan, zeg ik, of in welke hemelsche kas zal deze eerste kracht, die eerst na verloop van veel jaren te voorschijn zal komen, en op het toonneel verschijnen, bewaart worden? Maar indien gy acht dat dit nootlot aan 't kint zelf vast is, 't welk daar na machtig zal zijn, als het een man geworden is, zo beuzelt gy noch erger. Want is het in de schipbreuk oorzaak van dat de winden zich verheffen? dat de stierman, door zijn verzuim, zijn schip op de banken stiert? Of is de lantman oorzaak van d'oorlog, die hem arm maakt? of van de gunstige hemel, daar door veel vruchten groejen? Zullen de genen, die van d'aarde ingezwolgen worden, door 't gewelt van hun nootlot, deze vaste boezem der natuur splijten, op dat zy zodanig een doot, als hen van de starren toegeschikt is, zouden sterven? Ik zal niets meer tegen deze zeer schadelijke dwaasheit bybrengen, die de goden en menschen tot een zelfde dienstbaarheit verwijst, die, van reden ontbloot, en dikwijls door ydele uitgangen uitgelachen, echter ydele en somtijts schelmächtige hopen in de gemoeden der gener, die daar meê te rade gaan, voortbrengt, of d'onvoorzichtigen aan onnutte vrezen bind.

Zy roemen echter op enigen van hun voorspraken, met de welken d'uitgang overëengekomen is. Zy willen dat men dieshalven hen geloost als in een kunst,

die niet te verächten is. Vooréerst ontken ik dat, zo'er enige zodanige dingen gevonden worden, zulks door de nootzakelijkheit van 't nootlot, of door de dwang der starren geschied is. Ik zou eerder geloven dat'er enige godheit is, die, tot straf van deze goddeloze lichtgelovigheit, somtijts aan de menschen die dingen vertoont, die zy, niet als van de goden, maar als van de starren komende, gevreest hebben. Wijders, gelijk de dromen, hoewel zonder kunst en beleit zwervende, somtijts by geval de gedaanten der aanstaande dingen vertonen, en gelijk de blinde, een groot getal van stenen uitwerpende, somtijts by geval het doelwit treft; zo ook, dewijl gy, Chaldeër, veelmaals en overäl liegt, zo is 't geen wonder dat het geval uw stoutheit doet prijzen, en dat men verwondert is van dat gy de waarheit gezegt hebt. De weinige ware antwoorden, die onder 't gemeen bekent zijn, tonen ook d'ydelheit en lossigheit van uw kunst. Want wat klaarder blijk, van dat de waarheit zelden by u is, kan'er wezen, als dat men als een wonder roemt, zo uw spel somtijts waar word bevonden? Maar ik heb geen zo hoge achting van 't gerucht, dat ik altijt het geen geloof, 't welk het van uw voorzeggingen verhaalt. De voorteekenen, als men hen vertelt, worden in 't gemeen gunstiglijk van de genen, die zich daar over verwonderen, aangenomen: en hoewel zy warelijk niet volgen, zo zijn zy, na dat zy eenmaal een beschrijver gevonden hebben, aan veel aangenaam, nemen toe door gezach, en worden door d'aalöutheit geprezen. Ik acht dat uw beuzelingen op deze wijze gezach hebben bekomen; 't en zy men zeggen wilde dat deze goddeloze kunst gemeenschap en handeling met de boze geesten heeft verkregen: want dezen vernemen naaukeuriglijk naar de dingen, die onder de menschen gebeurt zijn, onderzoeken scherpelijk de geheimenissen, en weten hun gissing van 't aanstaande schalkelijk uit te spreken. Indien dan

dan uw Chaldeen, in hun ſchandelijke gemeenſchap zijn getrokken, zo is 't geen wonder dat enigen van hen vermaârt hebben geweeſt met die dingen, die het menſchelijk vernuft overtreffen, te tonen, en te voorſchijn te brengen. Ik ben al te lang hier meê bezich. Indien gy weet wat Siçiliën overkomen zal; waaröm, ô Starrekijker, ziet gy niet wat u zelf zal ten deel vallen? Waaröm wiſt gy niet dat ik aan u laſtig zou wezen? Waaröm hebt gy, tot bewijs van uw kunſt, niet vermaant dat 'er iemant was, die u zou moejen? Eindelijk, indien gy kont vernemen of de Koning over zijn vijanden zal zegepralen, zo verneem eerſtelijk, of hy u zal geloven. Zou zo groot een Koning u in dingen van zo groot belang geloven, en dit noch in deze kunſt, die, zo zy haar uitſpraak van aanſtaande geringe en dagelijkſche dingen dart doen, gemenelijk, door haar ydele uitgang, yders gelach op de hals haalt? Gy roemt en roept overluide, (en wy bevinden het ten deel) dat de heldere, of wolkige dagen, de veelheit van de regen, de winden en ſtormen naar de ſamenkoomſt der ſtarren aan 't menſchelijk geſlacht meêgedeelt worden: en echter doolt gy zo dikwijls, als gy uit d'aanſchouwing der ſtarren of ſchoon weer, of regen belooft, dat deze uw ſtoutheit van te liegen, en te bedriegen tot een ſpreekwoort is geworden. Gy zelf, onderzoek de hemel, volg de loop der ſtarren, en trek d'oorlogen of verbonden der hemelſche lichten op uw tafelen: ſtel daar na, zo gy kont, de heldere, en toon de droevige dagen. Ik zal, zo gy niet miſt, en zo d' uitgang u niet overtuigt, my aan uw kunſt overgeven, en niet weigeren ſtraf te betalen. Gy zult echter niet zeggen, dat de ſtarren minder op de lucht, op de wolken, en op het helder weer, dan op de lighamen, en op de toevallen der menſchen vermogen. Dewijl gy van die dingen onkundig zijt; waaröm acht gy dan dat gy dezen te voren weet? Gy zoud uit de ſtarren weten wat einde deze oorlog zal

nemen, en wat lot de geest der Siciliërs zal drijven; en gy zoud niet weten wanneer de zelfde starren regen aan uw tuin, en zonneschijn aan uw vee toegezegt hebben. In tegendeel, men moet uit deze onkunde der tijden belijden, of dat gy niet weet wat de starren willen en gebieden, of dat'er een andere kracht is, die gy niet kent, de welke deze besluiten en bevelen der starren naar haar believen krachteloos maakt.

Indien gy zulk een gemakkelijke kennis van de gemene zaken, en van die der Koningen hebt, waaröm vermeerdert gy niet terstont, door de zelfde wetenschap, uw eige middelen? waaröm vermijd gy, d'uitgang der dingen voorziende, niet alles, dat lastig is? waaröm volgt gy niet het geen, dat voorspoedig is? Terwijl ik in Frygien was, woonde daar een oude vrou, die zich met waarzeggen geneerde. Het gebeurde dat in 't huis van zeker rijk burger een kostelijke schuttel gestolen wierd. De geen, aan de welk het huisgewaad vertrout was, ging met een, zijn vrient, naar deze waarzegster, zonder te vergeten zijn beurs mede te nemen. Hy, van een zeer ydele hoop bedrogen, meende dat hy de dief alreê in zijn macht, en de schuttel weêr bekomen had. 't Was uchtent; en terwijl dezen daar quamen, sloot de grijze vrou eerst haar deur open, die toen by geval door de drek, daar tegen aan geworpen, zeer hoog besmet was. Iemant der geburen had, om haar smaat aan te doen, heimelijk deze deur zo vuil gemaakt. Zy, hier door vergramt, bleef stil staan. Indien ik wist, zeide zy, wat fielt deze baldadigheit in 't duister gepleegt heeft, by Apollo, ik zou de drek, die hy op mijn drumpel gesmeten heeft, weêr in zijn aangezicht werpen. De geen, die quam om zich met haar te beraden, deze woorden horende, en zijn makker aanziende, zeide: Waaröm zal ik dus mijn gelt quisten? Deze oude zou weten wat dief ons bestolen heeft; zy, zeg ik, die, in haar eige zaken onkundig, en byna met de drek in

de

de mont, niet weet op wie zy zich zal vergrammen? Hy keerde zo spoediglijk, als hy gekomen was, weêr van daar. Zeker Dichter, ik weet niet welk, bracht daar op een gedicht in 't licht, 't welk ik noch onthouden heb, en dat ik, om dat het kort is, hier zal verhalen.

Starren, die ons kont bedieden
't Geen noch namaals zal geschieden,
't Geen voor dezen is beschreit,
't Geen nu heden word verbeid:
Gy, in duisterheit gezeten,
Die den mensch zijn ramp doet weten;
Waaröm geeft g' aan deze geen
Antwoort in haar droef gesteen?
Ziet, ai! ziet, hoe kan zy grimmen,
Die gebied heeft op de schimmen;
Die de hemel straflijk dreigt,
Om dat hy niet voor haar neigt;
Die de maan, door toverreden,
Wil doen dalen naar beneden,
Om te zeggen wat geval
Ons noch overkomen zal.
Zy alleen kan alles gissen,
Nimmer heeft men haar zien missen.
Ja zy weet der goden doen,
En der Koningen vermoên.
Zy kan zeggen wat de menschen
Meest verächten, en meest wenschen.
Kort, zy weet wat yder doet,
En in hart en boezem voed.
Zy zal, zo gy 't wilt betalen,
Aan u alle ding verhalen,
Even als het is geschied:
Maar het geen haar meest verdriet,
Is dat zy niet weet wie deze
Snootheit aan haar heeft beweze'.

Wie haar deur, en wie haar straat,
Zo oneerlijk heeft begaat.
O Apollo! doe haar weten
Hoe de schender is geheten;
Op dat zy zich wreken mag,
Maar vergeefs is haar geklag.
Zy kan geen gehoor verkrijgen,
By de Goôn, die stille zwijgen.
Staak uw beuslen. Zoek de man,
By de geen, die 't zeggen kan.

TWAALFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Terwijl Meleander Gelanorus zonder enige geschenken, en door zijn leste woorden versteurt wechzend, verspreid Lykogenes, Enna aan zich getrokken hebbende, zijn verwinnende krijgsbenden over 't geheel lant. De Koning, in zo grote ongerustheit van geest zijn vaddige ogen naar de zee kerende, bespeurt eerst een voorteeken van zijn ondergang, en daar na van een beter geval. Want de krijgsbode van Radirobanes, Koning van Sardinien, het pant van onderlinge vrientschap getoont hebbende, bericht Meleander van d'aanstaande bystant.

NIkopompus wilde noch wijder spreken: maar de Koning, op Kleobulus steunende, ging van daar, en wierd van d'anderen al boertende gevolgt. Kleobulus ried ondertusschen den Koning dat het gevarelijk was deze vreemdeling, hoewel ydel, met versmaatheit wech te zenden, dewijl hy, gesteurt zijnde, lichtelijk kon verdichten dat de starren nadee-
lig

lig waren, en dewijl hy de krijgslieden, tot waangeloof genegen, met weinig moeiten in kommer kon brengen. Men deê hem, alreê bedroeft zijnde, roepen, en van 't geen, dat hy beloofr had, bedanken. Daar men byvoegde dat de tijden niet toelieten zijn hulp te gebruiken; dewijl het voor de koninklijke achtbaarheit niet dienstig was dat hy, om de verwinning bekommert, zijn toevlucht tot zijn geboorteftont zou nemen, en dat men hem echter van zijn aangeboode goetwilligheit zou vergelden. Men zond, zonder enig vertoeven, een halve talent aan deze quakzalwer, om het quaat, daar men voor vreesde, af te weren.

Men keerde zich daar na tot gewichtiger zaken; dewijl 'er t'elkens nieuwe tijdingen van Lykogenes toerusting, die warelijk niet aangenaam waren, gebracht wierden. Want in des Konings heir waren niet meer dan tien duizent mannen te voet, die wel gewapent waren, en twee duizent mannen te paert. Het getal der slingeraars en schutters wierd op drie duizent en vijf hondert begroot; en daar waren dartig zeissenwagens. Men had niet meer dan tien schepen om zich te verweren, en twintig tot oorlogs gebruik. De Hyperefaniers waren niet gezamentlijk afgevallen: maar de sommigen voegden zich by de Koning, en d'anderen onder de vijant, naar dat yders genegentheit strekte. Dit onweer had echter groter getal van menschen en middelen naar Lykogenes gedreven, die hen niet verre van Syrakuse gemonstert, en in benden verdeelt had. Het getal der zijnen bestond in dartig duizent voetknechten, en zes duizent ruiters; en de geen, die zich eerst had doen inschrijven, wierd Nikon, [dat is verwinner] 't welk tot een goed voorteeken verstrekte, genoemt. Lykogens wist zeker dat zijn heerschappy niet langer, dan d'ontzinnigheit der zijnen, zou duren. Hy trok dan in deze brandende yver met zijn geheel heir tegen de Koning, die zich, in tegen-

gendeel, aan een beek van kleine naam legerde, de welke tusschen hoge oevers haar loop had, om dat het water zo hoog was gelopen, dat het de landen daar omtrent ondergezet had. De vocht, die 't lant overdekte, en 't water, dat onlangs te voren overgevloeit was, maakten de gront glibberig. Een kleinder getal, deze beschutting voor zich hebbende, zou Lykogenes hebben konnen tegenstaan, die echter grote naerstigheit aanwendde. Maar de krijgslieden van de Koning, tegen hem gestelt, beletten hem, terwijl hy met de zijnen hier en daar trok, op hoop van ergens plaats tot overkoming te vinden. Hy dan, ziende dat hy hier meê niets vorderde, zond, om geen tijt te verliezen, Anaximander, zijns zusters zoon, en Menokritus, Oloodemus broeder, met enige krijgslieden uit, d'een om Enna, en d'ander om Katana te belegeren. De genen van zijn, en van des Konings heir, hielden ondertusschen dagelijks schermutselingen, daar in nu d'een, en dan d'ander met de verwinning weêrkeerde, zonder dat'er in deze bezondere gevechten iets van groot belang voorviel.

Wie zou geloven dat'er in zo schrikkelijke beroerten, en in d'uitterste ogenblik van zulk een groot gevaar en strijt, andere gedachten, dan die van d'oorlog, plaats zouden konnen hebben? Archombrotus en Argenis wierden echter krachtiglijker van verborge bekommernissen, dan van de genen, die men opentlijk zag, geparst. Zy, de gehele dag op de verdiensten van Poliarchus denkende, verteerde haar lighaam, en de krachten van haar gemoed in d'eenzame tranen, die zy stortte. Zy zeide dat men Lykogenes oude vijant, en die gewent was hem te verwinnen, voort moest weêr inroepen. Maar Archombrotus wierd van andere gedachten, die zeer verscheiden waren, bewogen. Hy, door een zeer elendige zoetheit van een onzeekere hoop ontrust, vervloekte nu d'oorlog, om dat hy in de krijgsberadingen zijn liefde niet kon voort-

zet-

zetten; en dan verblijdde hy zich, om dat hy gelegentheit had tot zijn dapperheit te tonen: en deze beide redenen prikkelden hem tegen de vijant aan. Hy beſchuldigde echter dikwijls zich zelf, om dat hy in zulk een groot gevaar voor Meleander en Argenis alleen was; dewijl hy met een heir behoorde te verſchijnen, en door de grootheit van zijn weldaat zich te gelijk een minnaar, en de ſtaat van zijn geboorte te tonen. En zeker, hy zou niets van dit alles verzuimt hebben. Maar deze zaak vereïſchte veel tijt; dewijl men deze ſtaat van Siçiliën in zijn Vaderlant bekent moeſt maken, daar krijgslieden vergaderen, en 't heir van daar overvoeren. 't Gevaar, dat men van Lykogenes verwachtte, hing boven 't hooft, en kon geen zo trage byſtant lijden. Hy was, van d'andere zijde, niet minder voor Poliarchus bekommert, die zijn ontzinnige nijt overäl aan zijn gequetſte geeſt vertoonde: invoegen dat hy, zijn haat verbergende, hem in dier voegen by de Koning verhief, dat hy niets voor zich zelf ſcheen te doen. Hy bediedde het tot weêrſpannigheit, dat Poliarchus, Lykogenes brief zendende, niets aan de Koning had geſchreven. Hy zeide dat Poliarchus, in deze onächtſaamheit, of verwaantheit, zich zelf en de Koning had vergeten; en dat de Koning niet zijn koninklijke achtbaarheit zou bewaren, zo hy d'eerſte aan hem ſchreef. Des Konings oren wierden allengs de boze en dagelijkſche laſteringen gewent; te meer om dat men niet wiſt dat'er enig verſchil tuſſchen Archombrotus en Poliarchus was. Gelanorus bemerkte ook wel dat Archombrotus gemoed nu anders was, dan toen Poliarchus van hem ſcheidde. Maar dewijl hy zag dat hy in 't hof bemint was, zo kon hy deze verwaantheit lichtelijk aan 't geval toeëigenen, 't welk dikwijls ſchroomt de voorgaande vrientſchap, als aan de tegenwoordige hoogheit onwaerdig, of laſtig, t' erkennen. Hy deê ondertuſſchen het huis van zijn meeſter, 't welk hy op des

des Konings bevel weêr uit de handen der toezienders ontfangen had, op Argenis aanrading in dier voegen weêr opbouwen, dat men alle vermoedde dat Poliarchus binnen weinig dagen weder zou komen.

Voorts, hy ſpoedde zich om weêr naar Afrika te keren, maar bleef door een vruchteloze verwijling lange tijt van zijn reis verſteken. De Koning, door de redenen van Archombrotus onderwezen, zond hem weêröm, zonder enig geſchenk, ja zonder enige vriendelijke woorden aan hem te geven, en bêval hem aan Poliarchus te boodſchappen, dat hy een Koning, en geen vergiftiger was: dat de doot van Oloodemus en Eriſthenes zijn zaak hadden verdedigt; en dat hy zo zwarelijk kon bedenken waaröm Poliarchus niet aan hem, als waaröm Lykogenes aan Poliarchus had geſchreven. Gelanorus, door deze onverwachte ſtrengheit bewogen, kon zijn gramſchap naauwelijks intomen. Hy echter, gedenkende dat hy tot een Koning ſprak, die de wraak zo vaerdig, als hy de woorden, in handen had, antwoordde niets anders, dan dat Poliarchus niet alleenlijk zou ſchrijven, maar vaerdiglijk verſchijnen, om, zo hy ergens in gemiſt had, het zelfde te verbeteren. Hy ſcheidde met deze woorden van Meleander, die, uit zich zelf alles vrezende, daar door in verſcheide gedachten gevoert wierd, en boodſchapte aan Argenis hoe onbeleefdelijk de Koning van Poliarchus had geſproken. Maar zy, naauwelijks haar tranen weêrhouden konnende, zeide: Gelanorus, de goden hebben niets overgelaten, dan aan my en Poliarchus te hinderen. Wy, van malkander geſcheiden, en dieshalven zeer elendig, worden door malkanders droefheit verteert. Het gevaar, 't welk my van Lykogenes zijde om het Rijk over 't hooft hangt, is ook zeer droevig voor Poliarchus, om dat ik aan Lykogenes behaag. Wat zal 't vorderen dat gy hem met een onnutte kommer belaſt, met aan hem te vertonen dat mijn vader tegen hem geſteurt is? Ik vertrou

dat niet zijn boos gemoed, maar zijn elende hem verandert heeft. Indien 't nu geoorloft is iets van u te verzoeken, Gelanorus, zo gun dit aan my, en hem, dat hy niets hier af verstaat. Ik van mijn zijde zal maken dat mijn vader berou van zijn misdrijf zal hebben, en dat hy Poliarchus zal beminnen. De vergelding van uw zwijgen zal alles zijn, dat iemant van uw staat kan verhopen. Gy zult te vergeefs denken dat, zo gy iets hier af aan uw meester openbaart, dit voor my verborgen zal blijven. Schoon hy aan u beloofde dat hy dit verborgen zou houden, ik zal echter, zo 't nootlot hem aan my levert, de belofte van zijn stilzwijgen verwinnen, en verstaan hoe gy my bedrogen hebt. Niemant weet beter, dan gy zelf, wat ik by hem vermag. Gelanorus beloofde aan Argenis dat hy haar zou gehoorzamen; en daar op gaf zy aan hem een brief voor Poliarchus, in de welk zy ernstiglijk van hem verzocht dat hy zo spoedig, als hem mogelijk was, naar Siçiliën zou overschepen, op dat, zo 't nootlot wilde dat Lykogenes verwonnen wierd, hy voornamelijk van hem verwonnen zoud worden, of, indien de goden iets droeviger voor hen bereid hadden, dat hy hen in hun vlucht zou beschutten. Zy hoopte daar na hem met geschenken op, en zond hem dus naar 't schip.

'tWas alreê de tweede maant, dat Enna van een zware belegering gedrukt wierd. De Tijftocht was verteert; en men had geen hoop van bystant van des Konings zijde. De stedelingen dan, alles buiten hoop op geëten hebbende, zonden hun gemachtigden aan Lykogenes, om van overgeving te spreken. Hy, van zijn zijde verblijd om dat hy hier door gelegentheit van zich te gelijk verwinner en goedertieren te tonen verkreeg, antwoordde dat hy niets anders begeerde, dan dat zy gelukkig zouden willen wezen. Hy voegde'r by, dat hy hier toe alleen zijn krachten had gebruikt, en dat zy zich weêr onder 't lighaam van Siçiliën zouden

voegen, van welks enigheit zy, door hun onvoorzichtigheit, afgeweken waren. Veel verzochten echter dat het aan hen geoorloft mogt zijn in veiligheit naar des Konings leger te trekken. Zy, dit verkregen hebbende, veroörzaakten meer schrik in Meleanders krijgslieden, dan zy door hun koomst hulp en onderstant aanbrachten; dewijl zy d'elenden van Enna, en de kracht der beleggers, tot veröntschuldiging der overgeving van die stat, groter maakten. Lykogenes, de stat Enna onder zijn macht gebracht hebbende, schepte groter moed. Hy overwoog op verscheide wijzen hoe hy de toegangen tot de beek, en tot de poelen, die van de Koning ingehouden wierden, zou overweldigen: en Meleander, vrezende dat hy 't daar niet langer zou konnen houden, stak in d'eerste nacht vuur in 't leger aan, op dat de vyant niet zou merken dat hy de plaats verliet. Hy bracht dus, zonder enig gedruis te maken, zijn krijgsvolk weêr in 't leger, dat onder Epeirkte was. Lykogenes, in de volgende dag volgende, verspreidde zijn verwinnende krijgsbenden over 't geheel lant, met een schrikkelijke vertoning, en met een groot vertrouwen der krijgslieden, die tot een woest en onbezuist geroep uitborsten.

De Koning, van zo veel zorgen geparst, kon geen rust bekomen. Nu wilde hy de strijt wagen; dan besloot hy zich onder de beschutting van de stat te verdedigen; en somtijts nam hy voor naar Afrika te vluchten, als of hy alles verloren had. Het gebeurde eens dat hy, niet slapen konnende, zich 's uchtens vroeg in eenzaamheit in zijn tuin begaf. De plaats was zeer hoog, en had een ruime uitzicht over de bygelege zee. Hy dan, overwegende wat in dit uitterste eerlijkst voor hem was, nam somtijts voor, de strijt onverzaachdelijk aan te vangen. Somtijts besloot hy, overwegende dat hy oud, en vader was, en voor zijn dochter moest zorgen, veiliger raden aan te gaan. Zou, dacht hy by zich zelf, deze maacht de roof van de verwinner wezen?

zen? Zou zy, die tot de kroon geboren was, de vryheit verliezen? Somtijts quamen hem d'ongemakken van te vluchten voor d'ogen; somtijts gedacht hy aan de gramschap der goden, en aan de voorspoet der voorgaande tijden; 't welk in een onverdiende elende de grootste droefheit verōorzaakt. Hy, in d'ongerustheit van deze gedachten zijnde, sloeg zijn ogen, van slaap vaddig, zeewaart in. Toen de wolken, uit de geburige bergen gerezen, door de zonneschijn verstrooiden, vertoonde zich allengs een vertoning van dingen, die voor hem, dus verbaast en verschrikt zijnde, wonderlijk waren. Want de zee, van schepen bedekt, die niet verre van de haven waren, en overâl hun vlaggen deden wajen, scheen een nieuwe oorlog, en een nieuwe schrik aan te brengen. Men zag een grote vloot van schepen, die van hoge zeilen voortgedreven wierd, en daar op een grote menigte van krijgslieden, welker wapenen een grote glans verōorzaakten. De schepen, niet verre buiten de scheut van de werprustingen zijnde, lieten alle, met groot gedruis der bootsgezellen, hun ankers van d'achterburgt vallen, en bleven daar leggen. De Koning overwoog niet lang wie deze menschen waren, of van waar zy quamen. Maar hy, van zelf genegen tot het ergste te vrezen, stampte enige malen met de voet op d'aarde. Ach! zeide hy, zal dan het nootlot de vlucht aan my niet vry laten? Zie daar Lykogenes vloot, zie daar de schepen, die de haven zullen sluiten. Dit koomt u ook niet onverdient over. Dit geval, ô blode grijzaart, zal u tot een ware en strijdbare dapperheit dwingen. Zie hier de vijant, die u vermaant wat gy van zelf behoorde gedaan te hebben. Zal ik mijn vloot, die zo klein, en zwak van schepen, en in krijksvolk ongelijk is, daar tegen aan voeren? of zal ik, mijn schepen daar latende, ('t welk beter is) my met een strijt te lant tegen Lykogenes keren, en ten minsten in mijn Siçiliën sterven? Hy, dus ontroert,

en niets anders wenſchende, dan eerlijk te ſterven, riep de genen, die hem naaſt waren, by zich, en toonde aan hen deze ſchrikkelijke vertoning ter zee. Hy beval dat men een jacht derwaarts zou zenden, om zeker beſcheit van deze verdachte vloot te bekomen. Archombrotus, tot alle gevarelijkheden gehard, verzocht voor zich dit bevel van dit gevarelijk bericht te halen. Maar de Koning beval aan hem, van een jeuchdige yver en dapperheit gedreven, zijn moed tot gevarelijkheden, die waerdiger voor hem zouden zijn, te bewaren. Zy zagen ondertuſſchen een ſloep van de vloot afſteeken, die met enige riemen naar de haven geroeit wierd. Men zond dan Timonides derwaarts, om de genen, die daar in waren, t'ontfangen, en om 't geen, dat men weten moeſt, uit hen te verſtaan. Hy was dieshalven d'eerſte, die 't voorteeken van een gelukkiger geval verſtond. In deze ſloep was een krijgsbode, diens ſtok en hooft met olijfloof omringt was, op dat hy niet de boodſchapper van enige zwarigheit zou ſchijnen. Maar hy, zonder aan Timonides t'openbaren wie hy was, en wat hy meêbracht, verzocht met de Koning te ſpreken. Meleander, weêr een weinig moed ſcheppende, deê hem terſtont voor hem komen. *Radirobanes, Koning van Sardinien, en der Baleariſche eilanden*, zeide toen de krijgsbode, *zend aan u, Koning van Siçiliën, dit pant van vrientſchap. Indien 't u belieft het zelfde wel te bezien, gy zult bevinden dat 't et het geen is, 't welk uw en zijn ouders onderling aan malkander hebben gegeven.* Hy gaf met enen een halve ring over, in welks bovendeel een klein hantje van gout was, 't welk, indien het met d'andere helft te zamen gevoegt wierd, die ook een diergelijke uitſteekende hant had, door de ſamenvoeging als een gemaakt verbont vertoonde. *Erkent gy*, zeide de krijgsbode toen weêr, *het bewijs van 't verbont?* De Koning zeide ja, toen hy 't ander deel van de ring, dat hy by zich bewaarde, daar aan gepaſt had. *Radiroba-*

robanes, uw bontgenoot, vervolgde toen de krijgsbode, *legt hier voor uw haven, met de voornaamste krachten van zyn Rijk, die hy op deze vloot gedaan heeft. D'oorzaak, die hem hier toe heeft gedrongen, is dat hy, verstaande dat gy door d'afval uwer ongehoorzame onderzaten gedrukt word, niet kon lijden dat'er zulk een quaad voorbeelt tegen de Koningen, en voornamelijk tegen de genen, die zijn bontgenoten zyn, gestelt zou worden.* Meleander, zulk een onverwachte weldaat der goden naauwelijks begrijpen konnende, zweeg stil: maar zijn stantvastighet bleek hier in, dat hy niet van gelaat veranderde. *Boodschap*, zeide hy, *ô krijgsbode, aan uw Koning, dat ik aan mijn onderzaten hun woede vergeef, die van enig God niet uit vijantschap tot dit bedrijf bewogen zijn, op dat wy de weldaat en tegenwoordigheit van zulk een grote bontgenoot zouden genieten. Dat hy onbeschroomdelijk in Siciliën land, en versta dat wy niet trager zullen zijn in hem t'eren, als hy in ons te verplichten.*

De krijgsbode, dit gesproken hebbende, wierd wech geleid, om zijn lighaam te bezorgen. Meleander, ondertusschen zijn Raat te zamen geroepen hebbende, stelde voor of hy zelf naar Radirobanes behoorde te trekken, om hem t'ontfangen, dan of het genoech was dat hy enigen van zijn hof derwaarts zond, om groter verzekertheit van des zelfs getrouheit te beproeven. Hun gevoelens waren verscheiden, vermits men zulk een groot geluk niet darde wantrouwen, noch ook zich daar op vertrouwen. Want waaröm zeide hy, doet Radirobanes alle deze kosten? Waarom deze moeiten tot eens anders voordeel? voornamelijk dewijl hy daar toe niet verzocht is, en zy te voren malkander nooit gezien hebben? Zy voegden'er by, dat alle overmatige gunstbewijzing verdacht was, en dat men naauwelijks had te geloven dat Radirobanes deze vloot eerder voor Meleander, dan voor zich zelf toegerust had. Want mijn vader, zeide Meleander, heeft, gelijk gy weet, met Radirobanes vader

verſcheide verſchillen gehad,daar ſedert verbonden, en ſchijn van vrientſchap op gevolgt zijn, eerder om dat men d'oorlog wars was, dan om dat de haat en vijantſchap afgelegt wierd. 't Is noch onzeeker wat ik hier af zal gevoelen, en of hy koomt om my te helpen, of om my te verſtrikken. Kleobulus zeide hier op, dat men niet moeſt twijffelen of de Koning zelf naar Radirobanes zou trekken. Want, voegde hy'er by, indien hy als vrient koomt, zo koomt deze byſtant recht van pas; en geen beleeftheit, aan hem bewezen, kan te groot geacht worden. Maar indien hy de Koning haat, of Lykogenes begunſtigt, zo kan Meleander niet te gelijk het lant en de zee, gezamentlijk tegen hen aangeſpannen, tegenſtaan. 't Zal ook betamelijker voor de koninklijke achtbaarheit zijn dat de Koning eerder door de ſchijn van vertrouwen bedrogen, dan tegen wil verwonnen word. Maar waar uit, zult gy zeggen, ſpruit deze liefde van Radirobanes tot Meleander? Ik bedrieg my, zo deze Koning, een Jongeling, en gelijk ik hoor, overmatiglijk begerig naar eer en roem zijnde, deze gelegentheit niet waargenomen heeft om daar door, ô Koning! niet alleenlijk d' achting van ſtrijdbaar, maar ook, als uit verdienſte, uw dochter ten huwelijk te verkrijgen. Hy zal dan voor u, als voor het zijne, ſtrijden, en zo veel te groter vrient van Siçiliën zijn, en meer eerbiedigheit aan uw achtbaarheit bewijzen, als hy groter hoop heeft van in uw hof aangenomen te worden.

Dartiende Hooftdeel.

Inhout.

Meleander, een schip toegerust hebbende, trekt de Koning van Sardiniën te gemoet. Zy, te zamen gekomen, omhelzen malkander. De Siçiliërs veranderen in deze voorteekenen hun vrees in hoop, en hun droefheit in blijschap. Archombrotus alleen, door nijt aangeprikkelt, kan de koomst van Radirobanes, zijn mededinger, niet gelijkmoediglijk verdragen.

WArelijk, Kleobulus was hier in zijn gevoelen niet bedrogen: want het gerucht van Argenis, en te gelijk de begeerte van 't Koninkrijk van Siçiliën, 't welk aan deze Vorstin behoorde, hadden dit voorneemen in Radirobanes geest ontsteeken. Hy had deze vloot tegen de Moren, op de welken hy 't heimelijk gemunt had, toegerust. Doch hy, 't gerucht van d'oorlog in Siçiliën verstaan hebbende, had de tocht naar Afrika voor enige tijt uitgestelt, en was met een loffelijker voorneemen naar Meleander gescheept. Maar Archombrotus, die toen by Meleander in deze berading was, op de naam van Argenis huwelijk gesteurt, wierd op Radirobanes en Kleobulus in dier voegen vergramt, dat hy de verandering van zijn gemoed naauwelijks in zijn ogen kon verbergen. Hy darde echter niets daar tegen spreken, of iets zeggen. Kleobulus bericht wierd van de Koning geprezen. Men zond terstont enigen naar de haven, om des Konings jacht toe te rusten, daar in de Koning, in tijt van vrede, zich dikwijls langs de gehele strant dee voeren. Het was zo klein, dat het niet meer, dan acht roejers, en even zo veel anderen kon voeren:

maar het was met goude en zilvere geſchilderde beelden in dier voegen geſchildert, dat der zelfde glans een aangename ſpiegel op 't water vertoonde. Niet verre van d'achterburgt ſtonden deze regels met kleine goude letters geſchreven.

Gewijde Venus, die, in 't midden van de golven,
Uw oorſprong kreegt, en niet verſtikt zijt, noch bedolven:
Dit kleine ſchuitje, dat geen grote ſchepen wijkt,
Dat 't uwe, daar gy meê aan d'oever quaamt, gelijkt,
Verzoekt, om dat het uit de haven daart vertrekken,
Dat gy 't wilt gunſtig zijn, en tot een helpſter ſtrekken.
't Zou, zonder uwe hulp, niets konnen tegenſtaan,
En in de ſtilte zelf wel haaſt te gronde gaan.
't Is nergens nut toe, dan om langs de wal te ſpelen;
Wanneer Cymothoé, met haar bevallijk quelen,
In 't ſtralen van de zon, haar blonde tuiten ſtrikt,
En hemel, zee en aard met vreuchdeprikkels prikt.
Het torſt hem in zijn buik, die 't aardrijk kan bewegen,
Ik weet gy liet hem nooit, die u aanbad, verlegen.
Gehengniet dat de ſtorm, die 't al verheren kan,
Hier meê mag woeden; maar wees gy'er ſtuurman van.
Veréénig uw gezicht met dat der twee gebroeders,
Die, in de barre zee, den ſchipliên voor behoeders
Verſtrekken met een wink; op dat van nu voortáan
Deez' quade hooftſtof zy onz' Koon'gen onderdaan.

De zitplaatſen waren ook met purpere tapijten verçiert; en in d' achterburgt was als zeker geſtoelte, daar twee in konden zitten. Eurymedes wierd tot bewaring van de burgt gelaten, en Arſidas in een klein ſchuitje voorüit gezonden, om Meleanders koomſt aan Radirobanes te boodſchappen. Het gerucht verſpreidde zich voort over geheel Epeirkte, dat de Sardiniërs, met machtige krijgsbenden, tot byſtant der Siçiliërs, hun bontgenoten, gekomen waren: 't welk voort gelooft wierd. Dit veröorzaakte een ſchichtige blij-

blijſchap. Niet alleenlijk de hoop, maar ook een zeker vertrouwen op de verwinning veranderde de moed der gener, die een weinig te voren zo verſlagen geweeſt hadden. Zy liepen de gehele markt over, en betoonden, met hun hantgeklap, aan de genen, die zy ontmoetten, de vreucht, die zy van hun behoudenis gevoelden. De blijſchap der gener, die de wacht op de wallen hadden, was niet beter gematigt. Toen de Koning aan de haven afgegaan was, maakte het gemeen volk zulk een gejuich, daar de trompetten, en alle geluiden, die men in d'oorlog gebruikte, byquamen, dat de lucht daar af weêrgalmde. Dit gedruis wierd tot in 't leger der vijanden gehoort: en dewijl 't een oorlogsgeluit was, zo darde Lykogenes geloven dat des Konings heir, alle hoop verloren hebbende, tot een uitterſte poging uitgeborſten was, en dat zy, die beſloten hadden te ſterven, tegen hem aangevoert wierden. Men zegt dieshalven dat hy tot de genen, die naaſt aan hem waren, dus ſprak: Deze dag is de leſte van onze kommer en arbeit, zo wy ſlechs middel van te ſterven aan de genen geven, die wy zo verre gebracht hebben, dat zy niet konnen leven. Gaat naar de krijgslieden, en roept tot de roof de genen, die byna uitgedient hebben. Alle de goden verlenen onverwacht deze verwinning aan ons, op dat zy t'aangenamer zou wezen. Hy, dit gezegt hebbende, zond, terwijl hy de zijnen in ordening bracht, en met zijn gelaat en ſtem hen alle tot dapperheit aanmaande, enige beſpieders uit, die zeker bericht van de koomſt der vijanden aan hem zouden brengen. Zy, de gehele weg ten einde gegaan zijnde, en niets van de vijanden vernomen hebbende, keerden weêr in 't leger, daar zy boodſchapten dat zy geen krijgslieden in 't velt gezien, maar dat zy een gedruis van lieden, die vrolijk waren, binnen de wallen gehoort hadden, en dat het geheel geweſt van trompetten en trommels weêrgalmde. Lykogenes, met recht

door de voorteekenen van zijn wechwijkend geluk getroffen, bracht echter zijn heir in ſlagördening, en zond anderen uit, die niet als krijgslieden, maar als boeren uit de naaſte dorpen, gekleed waren, om alles in veiligheit t'ontdekken.

Arſidas, alreê met Radirobanes geſproken hebbende, had aan hem het jacht, daar Meleander en de zijnen in waren, en alreê buiten de haven was gekomen, getoont: want veel ſchuiten, om de Koning te verzellen, voeren diep in zee; en de genen, die'er in waren, maakten, volgens de gewoonte, groot gedruis over deze onverwachte blijſchap. Het ſchip, daar Radirobanes in was, door de koninklijke pracht uit d'anderen kenbaar, lag aan drie ankers. De wimpels, alleenlijk tot pracht aan de zeilen hangende, zwierden in de lucht, die van een zachte wint bewogen wierd. De ſprieten waren aan d'einden ook met vlaggen bezet, daar de lucht in ſpeelde, en draaiden naar 't believen van de wint; en de menigte van touwen en takels, van de drie maſten afhangende, en aan de boorden van 't ſchip vaſt gemaakt, vertoonde aan de genen, die hen van verre zagen, de geſtalte van een zeer groot net, of van een ope hut. Helena met haar broeders, verheerlijkte d'achterburgt met het gout dezer drie ſtarren. De bootsgezellen, in die dag niet ſlordig gekleed, verſchenen in hemelsblaauwe klederen, en waren met hun werk bezich, of zwierden op de reen, of aan de touwen, om hun wakkerheit te tonen, even als of zy vleugels hadden. De roejers waren met gelijke kleding gekleed, en de krijgslieden met zeer koſtelijke wapenen en borſtharnaſſen verzien. De Koning zelf had, door zijn gemene handeling in Ligurien, de blijken van zijn koninklijke achtbaarheit van de Hetrusken genomen, en hield op de voorburgt van zijn ſchip zijn lijfwachters, met roeden en bundelen verzien, als of zy 't water wilden wechdrijven. Aan de zijde van 't ſchip waren houte trappen, met



I. Luyken invenit et fecit.



met blaauwe tapijten bekleed, en die tot aan 't water neder gingen. Radirobanes, met zijn koninklijk kleet aangedaan, dat met een geweve zoom van gout en lijnwaat omgeboort was, en daar een zwaert, met een zeer kostelijke scheê, aan hing, stond op de bovenste trap, om Meleander t'ontfangen. Zijn hair, een weinig kostelijker gezalft, dan aan een krijgsman paste, hing tot op zijn schouders. Hy had by hem een oud man Virtiganes genoemt, die uit Ligurien geboren, en zeer gemeenzaam met hem was, en aan de welk men hem, noch jong zijnde, vertrout had, schoon hy, tot zijn jaren gekomen, niet zo zeer zijn raden volgde, als hy wel aan hem bekent maakte wat hy besloten had te doen. Hy, met hem, en met Arsidas sprekende, aanschoude het gewest van Siçiliën; en prees met een overmatige beleeftheit de gelegentheit daar af, en de goederen, die noch onbekent aan hem waren.

Des Konings jacht quam eindelijk aan Radirobanes schip. Meleander steunde, in 't opklimmen, op Archombrotus, die, om hem t'ondersteunen, by hem gevoegt was; tot dat hy zo hoog geklommen was, dat Radirobanes de hant aan hem kon geven. Zy quamen toen, als oude bekenden, met onderlinge omhelzingen by malkander. Meleander bedankte hem van dat hy tot zijn bystant was gekomen; en Radirobanes vergrootte noch zijn weldaat door woorden, die in zedigheit uitstaken. Na dat zy een weinig te zamen gesproken hadden, ontfing Radirobanes de groetenissen van de Groten der Siçiliërs, en Meleander die der gener van Sardiniën. Zy noemden malkander vrienden en bontgenoten. Radirobanes trad voort af, zonder daar toe verzocht te zijn, in Meleanders jacht, dewijl de zelfde zich d'eerste in zijn schip, en onder zijn macht had vertrout. Een aangenaam geluit weêrgalmde over de gehele strant, en in de schepen, daar men 't geroep der krijgslieden en bootsgezellen hoor-

 de,

de, die 't onderling vertrouwen der twee Koningen roemden, de welken hun betrouwen niet op 't ſtaal, niet op de wallen, noch op hun lijfwachters, maar op hun oprechtigheit, en op hun bontgenootſchap ſtelden, en daar op vrolijk by malkander waren. O elendige macht der Groten, daar in men zelden dit geluk bereikt, dat d'onderzaten hun welſtant, zonder verdachte ommegang, genieten! De Koningen, aan ſtrant gekomen, omhelſden weêr malkander, met onderlinge eerbewijzing. Meleander, een weinig vooruitgetreden, geleidde Radirobanes, op de ſtrant de goden van Siçiliën aangebeden hebbende, naar de paerden, die hen niet verre van daar verwachtten; en zy, van hun vrienden omringt, vertrokken dus, eerſt naar de ſtat, en daar na naar de burgt. Aan Meleanders hovelingen wierd belaſt dat zy in die avont de Groten van Sardiniën zouden ontfangen, en wel onthalen. En zeker, zy ontfingen uit krijgelheit hen in dier voegen ter herberging, en hoopten hen met zo veel dienſten op, dat men in deze vreucht naauwelijks aan d'oorlog, die voor handen was, gedacht.

Maar deze dingen waren aan Archombrotus niet aangenaam. Hy overwoog dat hem een mededinger overgekomen was, die nootzakelijk van de Koning, en van Argenis bemint moeſt worden. Hy dan, terwijl d'anderen Radirobanes vrienden ontfingen, ging, onder de ſchijn van een nutter bezorging, naar de wallen, als of hy, uit des Konings naam, de wachters in alle wachtplaatſen ging bezoeken, om hen aan te zeggen dat zy, op 't vertrouwen van de byſtant, niet onachtſaam in hun plicht zouden wezen; dewijl een ontijdige blijſchap dikwijls aan de vijanden gelegentheit van te beſchadigen had gegeven. Toen hy buiten de menigte, die laſtig aan hem viel, was gekomen, begon hy, met een neêrhangend hooft, en met gekruiſte armen, die hy tegen zijn borſt aan drukte, lang en breet op de wallen te wandelen. Nu ſtond hy verbaaſt als

als de geen, die van zinnen berooft is, dan zag hy veel dingen te gelijk, zonder te weten wat hy eerst zou overwegen, of waar over hy eerst zou klagen. O Goden! zeide hy, rechtvaerdige wrekers. Want gy hebt Poliarchus gehaat. Gy hebt de wederkering van een man, die zeer lief aan u behoorde te zijn, belet, om een lastiger mededinger te bekomen. O hoe rampspoediglijk is Radirobanes op Poliarchus gevolgt! met de welk ik door mijn moed, door mijn handen, en voornamelijk door mijn liefde gelijk zou zijn geworden. Maar wat kracht, wat dapperheit zal my met Radirobanes gelijk maken? Hy, niet alleenlijk op zich zelf, maar op de macht van alle zijn Koninkrijken steunende, koomt ten strijt, eerder tegen my, dan voor Meleander, of tegen Lykogenes. Hoe! indien ik Argenis bemin, zo moet ik (ô ramp!) deze, die zo nootzakelijke onderstant aanbrengt, niet tegenstreven. Blode minnaar, gy hebt het geen, dat gy begeerde, niet konnen verdienen: hy, in tegendeel, heeft middel gevonden van eerder weldaat aan te brengen, dan van t'eisschen.

Hy, hier op onzeeker in zich zelf, en met grote schreden voortstappende, was enige tijt zonder iets te spreken, tot dat hy, tegen 't geval uitbarstende, en schamperlijk in zich zelf lachende, dus uitvoer: Zie ons hier met onz drien om Argenis in kommer. Zie ons hier met onz drien naar een geluk streven, 't welk slechs van een alleen bezeten kan worden, ik, Poliarchus en Radirobanes. Ik zwijg van de genen, van de welken ik noch niet weet, of zy wijzer zijn, dan ik. Elendige! ziet gy niet dat'er dagelijks veel met gelijke begeerte te voorschijn zullen komen? 't en zy misschien of dat zy niet waerdig is bemint te worden, of dat gy alleen ogen hebt. Maar om d'anderen af te weren zal alles zijn tijt hebben. Zie nu alleenlijk toe dat deze golven, van Radirobanes aangestuwt, het scheepje niet omwerpt. Uw haat tegen hem is ontijdig, zo lang

lang Lykogenes in 't leven, en in ſtaat is. Zeker, hy zal de vergelding niet voor de verwinning wechdragen. Hoe veränderlijk zijn de wapenen? In hoedanig een klein ogenblik verändert het geval zich in zeer verſcheide gedaanten? Wat dan, zo deze, die dus op zijn krachten ſtoft, in de ſtrijt ſneuvelde? indien hy, door de kennis van zijn al te grote weldaat, aan Meleander laſtig wierd? Gy hebt te bevorderen dat deze oorlog tegen Lykogenes by Melander aan u tot eer gedy, en tot onderwijs tegen Radirobanes verſtrek. Gy moet ondertuſſchen de drift van uw gemoed verbergen, om vreedſamelijk met de geen te leven tegen de welk gy voorneemt te twiſten. Hy ging met dit voorneemen naar de genen, die de wacht hadden, en vermaande hen dat zy, door blijſchap vervoert, de bezorging van de wallen niet zouden verzuimen. Eurymedes betoonde een zelfde naerſtigheit, gelijk ook alle d'andere krijgsoverſten. De krijgslieden, hoewel dus in hun zorgeloosheit beſtraft, brachten echter ten meeſtendeel de nacht in de gezelſchappen, en in de wijn over.

In de volgende dag, des uchtens, hielden de Koningen krijgsraat met hun voornaamſte krijgsoverſten. Radirobanes krijgsbenden waren noch in de ſchepen. Hy, wel wetende dat hy verdacht zou worden, zo hy verzocht dat men zo grote krijgsmacht in de ſteden zou invoeren, ontlaſte Meleander van zijn vrees, ſchoon deze openhartiglijk betuigde geen vrees te hebben, met deze woorden: Ik heb in deze vloot, die aan anker legt, waarde bontgenoot, acht duizent zwaargewapende krijgslieden, en vier duizent ſlingeraars en ſchutters meêgebracht. Ik heb by my veel jonkheit, die bequaam tot ruitery is; maar ik heb, door de zwaarheit en ruimte afgeſchrikt, weinig paerden in mijn ſchepen meêgenomen. Indien gy veel paerden kont verſchaffen, by ons zijn veel, die hen konnen berijden. Voorts, wy zullen, zo 't u belieft, onze heir-

heirkrachten te lant zetten, om Lykogenes niet langer ongeftraft te laten: en dewijl de ftrant, door de klippen belemmert, geen andere weg, dan deur d'omkring van de ftat levert, zo zullen de krijgsbenden een voor een in de wallen ingelaten, en deur een andere poort weêr uitgezet worden, en naar de legerplaats, 't welk wy aan de voet van 't gebergte zullen nemen, trekken; en dus zal men hen d'een na d'ander van de ftrant naar en deur de ftat voeren. Gy zult met d'uwen de beide poorten bezetten, zo wel de geen, daar deur zy inkomen, als die, deur de welk zy uittrekken. Meleander antwoordde dat'er geen zo grote bekommernis nodig was, en dat men van zodanige krijgslieden, die onder Radirobanes krijgstucht waren, niets had te vrezen: Dat Radirobanes, zo 't hem beliefde, van zijn krijgslieden in de poorten kon ftellen; en dat hy, zo veel hem aanging, zich nooit veiliger zou achten, dan onder zijn befcherming. De Koningen toonden met zodanige famenfpraak van weêrzijden een heftige krijgelheit, die uit beleeftheit en plichtpleegingen fproot.

Maar zo haaft de Sardiniërs en Balearen uit de vloot op de ftrant gezet waren, trokken de beide Koningen te paert derwaarts, om de krijgslieden te bezichtigen, en aan te manen. Radirobanes had vergulde wapenen aan, die ten deel van een purper kleet overdekt wierden, en zijn hooft was alleenlijk met een tulbant bedekt. Meleander, ook gewapent zijnde, trok door een veel beftandiger achtbaarheit yders ogen en harten tot zich. De flingeraars traden eerft ter ftat in. Zy waren Balearen van landäart, yder met drie flingers verzien. Daar was geen volk, dat in dusdanig oorlogstuig meer ervaren was, daar in zy zich van hun kintsheit af oeffenden. Men zeide dat zy de vogelen in de lucht troffen, en dat zy 't voor fchande hielden, zo zy in hun treffing miften. Zy wierden van de vaandelen der Sardiniërs gevolgt, die, op de wijze der

Karthagers gewapent, uit oorzaak van hun gebuurschap met hen, zich met gladde en grote schilden dekten, en aan hun wapenriem korte zwaerden droegen, de welken zy gebruikten als hun schichten uitgeschoten waren. Hun stormhoeden waren ten meestendeel van purper, en boven hoofden van beren, of leeuwen, die hun mont open sparden. De dag was naauwelijks genoech tot de deurtrekking van zulk een groot heir. Archombrotus en Timonides waren in Meleanders leger, die deze bontgenoten, uit de stat in de voorbereide vlakte afdalende, ontfingen. Zy maakten een nieu leger, 't welk door de wal, die van Meleanders krijgsvolk gemaakt was, vergroot wierd. De Koning zond aan hen veel lijftocht; en men belastte aan de Siçiliërs ten deel hun avontmaal by de Sardiniërs te houden, terwijl de zelfden ten deel in de hutten der Siçiliërs onthaalt wierden.

VEERTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Lykogenes heir word door 't gerucht van de koomst des Konings van Sardinien, van grote vrees overvallen. Meleander port de gemoeden der weérspannigen tot hun voorgaande gehoorzaamheit aan. Acegoras is d' eerste, die, door zijn overkoomst, des Konings oprechtigheit aart beproeven, en met veel krijgslieden tot des Konings heir overloopt. Lykogenes, zich op een hoogte begevende, geeft verlof aan de genen, die wech willen gaan. Zulk een grote gunst van vrijheit in de Veltoverste ontsteekt de schaamte der krijgslieden.

MEn zag in Lykogenes leger een geheel andere gedaante. Want veel van de zijnen, zeker bericht van

van Radirobanes, en van de koomſt zijner hulpbenden bekomen hebbende, kregen grote vrees, die hun ontzinnigheit uitdreef. Zy overwogen toen wat zy tegen de Koning hadden darren beſtaan. De bekommernis ontſtak in hen, dus bevreeſt zijnde, deze vrees, dat de goden, wrekers van de geſchonde grootächtbaarheit, tegenwoordig waren. Deze verbaaſtheit van 't gemoed vond ſchrikkelijke voorteekenen in alles, ja zelf in de gemene dingen. Deze vrees wierd noch door de blijgeeſtigheit der Koningen, die zeer groot vertrouwen op hun krachten hadden, vermeerdert: want zy waren beſchaamt van dus, als belegerden, in de ſtat te blijven. Zy zetten dieshalven hun leger van de voet des bergs wijder uit naar de vijanden, om, zo hy weigerde ten ſtrijt te komen, hem uit de wallen te drijven, of met grachten t'omringen. De rechtvaerdige zaak, en d'achtbaarheit der gener, die gebieden, zijn dikwijls van groot belang in d'oorlog. De Koningen hadden, tot een groter en gelukkig voorteeken, groot gezach in hun legers, daar men hun hutten, door de tekenen van hun heerſchappy, heerlijk zag uitſteeken. Hier uit rees een groter hoop in hun krijgslieden, terwijl de vijanden, d'ongeachtheit der gener van hun krijgsvolk aanziende, in moed bezweken. Lykogenes wiſt ook wel dat'er niets wenſchelijker voor hem was, dan de ſtrijt te beproeven, eer de vrees dieper in 't gemoed der zijnen indrong; en hy was verblijd van dat de Koningen ook tot een veltſlag wilden komen. Want zo haaſt de dag aanbrak, quamen zijn beſpieders aan hem boodſchappen, dat het heir der Koningen, uit het leger gebracht, en in ſlagördening geſteld wierd. Deze heftige man dan, om niet opgehouden te worden, deê een ſcharlake lijfrok, het teken van een aanſtaande ſtrijt, tot de top van zijn hut uitſteeken. Hy ging daar na deur verſcheide plaatſen van 't leger, en maande nu de krijgslieden, en dan d'overſten aan, en beval,

door

door zijn gelaat, woorden en gebaar, aan hen goede moed te hebben. Wat hebt gy, zeide hy, te vrezen; gy, die door zo veel verwinningen vermaant zijt? Is 't Meleander, als van de vlucht weêrgekeert? of de woede der Sardiniërs, ware zeerovers, die in Siçiliên zijn gekomen, niet zo zeer om Meleander te helpen, als wel om een roof uit d'oorlog te halen? Indien, vervolgde hy, de verwinnig naar onze zijde nijgt, zo zullen deze brave hulpbenden zich ſpoeden om Epeirkte uit te plonderen, en, zich in hun ſchepen vertrekkende, naar andere plaatſen trekken, om daar ook hun bedroch te plegen. Ja ſchoon zy zich volkomentlijk getrou betoonden, meent gy dat zy gaerne hun bloet voor onbekenden en vreemdelingen zullen ſtorten? Voornamelijk dewijl zy niet van ons, tegen de welken zy ſtrijden zullen, beledigt zijn? Zy zullen door hun vlucht Meleander verlaten, indien zy gevoelen dat gy mannen zijt, indien zy 't geen, daar zy meê dreigen, beginnen te beproeven, en eindelijk indien gy wel overweegt dat in alle oorlogen wel gevaar is, maar dat 'er zelden ſtoffe van zo groot lof voorkoomt, dat men twee Koningen te gelijk onder de roof, of onder de gevangenen kan bekomen.

Hy, dit gezegt, en zijn krijgslieden buiten het leger gebracht hebbende, offerde, volgens de gewoonte der Spartaners, (want hy deê de krijgslieden aan hun oorſprong gedenken) een jong hontje aan d'Enyaliſche Mars, en de wighelaar, met gelt bekocht, ſtrooide onder de krijgsbenden, dat de goden gunſtig waren. Wat zijn ſlagördening aangaat, de zelfde wierd in dezer voegen geſchikt. Menokritus, de broeder van Oloodemus, had het beleit over de rechte vleugel, en was des Konings vijant, niet alleenlijk om de genegentheit tot de genen van zijn aanhang, maar ook om zijn bezonder gevoel. Lykogenes had d'onbedreve ſoldaten, en de verdachte huurlingen naar de ſlinke zijde, die van poelen beſchut wierd, onder

Nabis

Nabis beleit, geplaatſt, op dat hy de verſaagde gemoeden tot verwinnen zou opwekken. Hy zelf, het puik der zijnen verkozen hebbende, hield zich in 't midden, en, op een groot paert zittende, toonde een verſchrikkelijk gelaat, 't welk van zo veel hartstochten te gelijk, als d'onzeekere hoop van de rijksſtaf, en vrees van de doot daar op ſchilderde, bezielt was. Hy wachtte tot dat de vijant, gelijk het ſcheen, zijn heir, in ſlagördening gevoegt, zou aanvoeren, toen men uit Meleanders heir een man te paert te voorſchijn zag voortkomen, die van enige weinige krijgslieden, als tot zijn beſcherming, een korte weg gevolgt wierd. Deze, ruim halfweeg tuſſchen de beide heiren gekomen, bleef alleen verre van d'anderen af ſtaan; en het ſcheen, door de verſcheide bewegingen zijns lighaams, dat hy met iemant verzocht te ſpreken. Lykogenes zond ook een bende uit, die niet minder van getal was, en daar onder een, die voorüit zou treden, en machtig was of om met d'ander te ſpreken, of tegen hem te ſtrijden. Hy vermoedde dat'er iemant van Meleanders jonge krijgslieden was, die door verwaantheit iemant, hem gelijk, uit de vijanden zou eiſſchen, om daar tegen, eer d' algemene ſtrijt zou aangaan, in een bezonder gevecht te ſtrijden; toen een der gener, die hy uitgezonden had, om kennis van de zaak te nemen, weêrkeerde, en opentlijk zeide, dat deze, van Meleander uitgezonden, een krijgsbode met zijn ſtok en mijter was. Het geheel heir ſtond verbaaſt in deze wonderlijke verwachting, om te weten wat de vijant, dus in ſlagördening ſtaande, zou boodſchappen, en wat handeling of verbont nu tuſſchen de genen te maken was, die vaerdig ſtonden om met onderlinge bloetſtorting malkander te verdelgen. Maar de krijgsbode, zo haaſt hy gehoort kon worden, riep uit: *De Koning bewijſt genade aan de voorgaande razerny, zo de genen, die berou van hun afval hebben, voor d' avont in zijn leger tot hem overkomen. Al*

't geen, dat tot noch toe misdreeven is, zal niet nagevorscht worden, en ongestraft blyven. Hy belooft dit alles getrouwelijk na te komen. Hy, dit gezegt hebbende, wierp een grote menigte van briefjes uit, daar in even het zelfde geschreven stond, en, zijn paert omwendende, keerde weêr tot de zijnen, die hem niet verre van daar verwachtten. Meer dan twintig krijgslieden hadden deze woorden gehoort; en toen zy in hun slagördeningen gekeert waren, ontstond'er onder de krijgsbenden een gedruis van de genen, die vraagden, en aan hun naaste spitsbroeders verhaalden, wat de krijgsbode gezegt had. Lykogenes, in zich zelf preutelende, om dat dit, buiten zijn verwachting, van veel krijgslieden gaerne gehoort wierd, en zijn vrees bedekkende, zeide: ô krijgslieden, men moet Meleander gehoorzamen; men moet, maar met de wapenen, tot hem overgaan. Ik neem dit voor een goed voorteeken, dat hy onz heir in zijn leger nodigt. Ik heb hoop dat wy heden als verwinners in zijn leger zullen rusten. Terwijl hy in dezer voegen zijn slagördeningen aanmaande, wierd aan hem geboodschapt, dat de Koningen niet toelieten dat men in die dag zou strijden: maar dat zy een deel van hun heir op de hoogte, die voor 't leger was, plaatsten, om de genen, die van hem wechliepen, t'ontfangen. Maar ik, zeide hy, zal hen, die ons tot ongetrouheit aanzoeken, ten strijt uitlokken, en hen door mijn krachten, en niet door verkeerde listen, dwingen te strijden. Voegt u, mijn krijgslieden, yder onder zijn vaandel; gaat heen, dewijl 't de goden dus schikken, en verdrukt de genen, die, volgens hun eige bekentenis, te zwak tegen u zijn.

Maar de krijgslieden waren te trager in 't geen, dat aan hen bevolen wierd, te volbrengen. Hy zag dat veel onder malkander mompelden, en in hun yver en drift bezweken; voornamelijk na dat Acegoras, door zijn overgeving, d'eerste een proef van des Konings belofte

darde

darde nemen. Deze Heer, van grote achting, en door zijn verplichtelingen en afkoomst voortreffelijk, volgde Lykogenes, meerdoor de ramp der tijden, dan door enige boosheit. Hy dan, verstaande dat'er grote gunst voor de geen te bekomen was, die deze gelegentheit waarnam, spatte, met omtrent veertig krijgsknechten, en met enige vrienden, tot Lykogenes leger uit, en, ten einde van de ruimte gekomen, die tusschen de beide heiren was, lag aan Meleanders eerste wachtplaats de wapenen neêr, en, voor de Koning gebracht, zeide: Ik vrees niet, ô Koning, dat ik door dit bedrijf een overloper genoemt zal worden: want ik verlaat een quade en ongerechtige krijgsordening, en vervoeg my onder een wettige heerschappy. Ik troost my in mijn doling tegen u hier in, dat ik my spade by d'afvalligen heb gevoegt, en d'eerste van alle weêr tot mijn plicht keer. De Koning prees hem met weinig woorden, en, tot hem gezegt hebbende dat hy vergelding te verhopen had, om dat hy de weg voor d'anderen had gebaant, zond hem naar Archombrotus, aan de welk belast was dat hy toezien zou dat men, onder de naam van verzoening, niet iets erger zou aanvangen. Archombrotus dan bracht hen ongewapent in een velt, over 't welk des Konings heir gebood, met toezegging van daar veilig te zullen wezen. Aan Acegoras echter, en aan noch twee anderen wierden, tot eer van hun afkoomst, de wapenen weêrgegeven, en niet verre van de Koning by de voornaamsten van 't hof gevoegt.

Voorts, de getrouheit der krijgslieden van alle staten geraakte opentlijk by Lykogenes aan 't waggelen. Veel slopen wech langs afgelege wegen. Sommigen volgden hun spitsbroeders, en dezen trokken anderen meê. Lykogenes, raat naar beloop van de zaak nemende, steeg eindelijk op een hoogte, van zoden gemaakt, en beval ernstiglijk dat men ten minsten hem in stilte zou horen. *Want*, voegde hy'er by, *met*

wat naam zal ik u aanspreeken? met die van Spitsbroeders? of (ik schrik' er af) van vijanden? Doch, met welke naam gy ook behoort genoemt te worden, ik ontsla u van uw dienst, op dat niemant u oneêrlijk, en wechlopers zou noemen. Legt af uw krijgsgordel, gaat naar huis, ô burgers. Gy zijt ten oorlog te zamen gekomen, niet om mijnent wil, maar om mijn hulp en raat te gebruiken. Ik ontsla u nu van uw eed. Ik laat af van uw welstant te bevorderen, om dat weldaat aan de genen, die zulks niet begeren, te bewijzen, dikwijls voor dwinglandy word gehouden. Ik wilde dat gy behouden en verwinners zoud zijn, en gy waar het byna. Maar nu onderwerpt gy, door de belijdenis van uw blodigheit, uw halzen een verbaast en vergramt vijant. Wat schrik, wat razernijen hebben uw geest, ô krijgslieden, dus bedwelmt? De gerechtigheit van de zaak had u vrijgesproken; en 't berou maakt u nu van zelf schuldig. Ik heb meer deernis met uw staat, dan schaamte over uw lichtvaerdigheit. Gaat heen, gaat slechs heen gelijk slachtöffers, 't zy dat Meleander in zijn varsche gramschap u wil verdelgen, of tot een veiliger wraak bewaren. Ik zal met mannen van ongekreukte getrouheit de gemene staat niet verlaten, en, zonder te gedenken wat gy heden verdient, Meleanders meineêdigheit tegen u wreken. Ik dank de goden hier over, dat het hen belieft heeft voor de strijt uw glibberige getrouheit van de dappere helden af te scheiden. Gy zoud in de strijt zelf de goede krijgslieden, die gy door uw vertrek zult zuiveren, hebben konnen bewegen. Siçiliën is (God lof) noch niet in zulk een slechte staat, of daar zijn noch zeer veel lieden in, die oprecht van gemoed zijn. Ik ken hen aan hun gelaat, en aan hun blijgeestigheit. Ik zie dat zy meer door de schande van uw doling, dan door 't verlies van dusdanige spitsbroeders, bewogen zijn.

Hy, dit gezegt hebbende, trad van de hoogte af, en gaf weêr verlof van te vertrekken, zo iemant wilde wechgaan. Zo groot een vrijheit van een Veltöverste, die een weinig te voren zo waard aan hen had geweest, verwekte in veel een bezondere schaamte. Daar bleven dies-

dieshalven veel hardnekkiglijk by hem, voornamelijk de genen, die wisten dat zy, buiten deze burgerlijke afval, noch iets anders misdaan hadden, of de zodanigen, welker armoede een behoeftige vrede tot straf vreesde. Anderen trokken ondertusschen by gehele benden uit, en begaven zich, nu langs omweegen, en dan opentlijk, en langs de kortste weg, naar 't koninklijk heir. Niet minder dan vijftien duizent, quamen tot de Koning over, die meermaals verzekerde dat hy niet gewilt had dat hy met de doot van zo veel burgers, als in die dag zich weêr onder hem voegden, de verwinning gekocht had. Lykogenes, door zulk een groot verlies verbaast, keerde weêr in 't leger met de genen, die door d' afval der anderen hun getrouheit tot hem getoont hadden. Maar de Koningen, zulk een groot geluk zonder bloetstorting verkregen hebbende, waren naauwelijks machtig om de genen t' ontfangen, die tot hen overquamen, en, met hun rechte hant, mantel, paert, ja hun voetstappen, yder naar zijn staat, aan te raken, hun dankbaarheit betuigden.

VYFTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Een bode, van de Statsvoocht van Katana uitgezonden, koomt by de Koning, met een gelukkig voorteeken: te weten dat, terwijl Anaximander, Lykogenes neef, Katana, aan de Koning getrou gebleven, belegert hield, de berg Etna, schichtiglijk tot een felle brant uitgeborsten, gloejende beeken uitgestort had, die, als door een gemaakt werk, in Anaximanders leger gevloeit waren, en dat de Kataners, van 't beleg ontslagen, op Anaximander uitgevallen waren. By deze gelegentheit word van 't geslacht der Cyklops, en van andere oude gedenkteekenen in Siçiliën gesproken.

ZY, weêr in 't leger kerende, vonden daar een voorteeken, 't welk aan de wighelaars bezonderlijk aangenaam was. Want toen Meleanders dienaars zijn hut, in een onbequame steê gestelt, opnamen, en naar een hoger plaats brachten, vond men, terwijl zy enige kuilen groeven, daar men de palen in zou zetten, om de hut daar aan vast te maken, enige benen, wel van een mensch, gelijk het scheen, maar die de gewone maat der menschen van die eeuw verre overtroffen. Men twijffelde niet hier aan, dat dit d'overblijfselen van iemant uit het geslacht der Cyklops waren. De wighelaars verklaarden terstont, dat die voorteekende dat alle de krachten van Siçiliën Meleander onderworpen zouden worden, dewijl men niet wist dat'er in dit lant iets sterker had geweest, dan de Cyklops, die, onder des Konings hut leggende,

de, eindelijk zich zelven aan hem overgaven. De Koningen waren noch niet binnen de wallen van 't leger gekomen, toen de wighelaars, om deze Vorſten te vleiden, deze brokken van overmatige lighamen met blijſchap aan hen toonden. Dit verörzaakte meer verbaaſtheit in Radirobanes, dan in Meleander, die wel t'andere tijden gebeente van Cyklops gezien had. Maar Radirobanes, die te voren de geheugenis der Cyklops zelve voor verdichtſelen had gehouden, toen hun gebeente handelende, en ziende dat Meleander naauwelijks bewogen wierd om het zelfde, als of dit iets ongewoon was, t'aanſchouwen, begon naerſtiglijker te vragen en t' onderzoeken wat volk deze Cyklops waren, wat zeden zy hadden, van waar zy geſproten, en hoe zy ondergegaan waren. Meleander, die de bezorging van d'oorlog, en van 't leger aan Eurymedes overgegeven had, en, om zijn koninklijke verzekertheit te tonen, met verſcheide aangename redenen bezich, en voornamelijk van de Sardiniërs omringt was, verblijd van dat hy naar de geheugteekenen van zijn Siçiliën ondervraagt wierd, begon, terwijl zy naar 't leger gingen, dus te ſpreken: Enigen achten dat het geheel geſlacht der Cyklops wild en woeſt is geweeſt, en anderen dat zy niet alleenlijk de goden eerden, maar ook van hen afgedaalt zijn; dat d'eerſten van hen hier hun woning gehad, en naar eenvoudige wetten gezamentlijk geleeft hebben. Dit is klaarblijkelijk, dat zy de maat van 't menſchelijk lighaam overtroffen; en hier uit is miſſchien onder de vreemdelingen deze doling geſproten, dat zy, hier komende, geloofden dat in zo overmatige lighamen goddeloze zielen gehuisveſt waren, of dat zy, niet met hen ſpreken darrende, zo haaſt als zy hen zagen, zo verſchrikt wierden, dat zy op 't ſpoedigſte van de ſtrant ylden. Voorts, d' oude godsdienſt der Grieken maakt dat ik hun zeden niet veröordeel: want zy hadden de gewoonte dat zy, in d'engte van Korinthen,

op een oude altaar, aan de Cyklops, als aan hemelingen, offerden. De ruwe eeuw heeft uitgewischt van waar zy hun oorsprong, wat wetten, en wat zy bedreven hebben; behalven dat zy voornamelijk hun woning in de holen van Etna en Leoncium hebben gehad, en dat men geroemt heeft dat zy van Neptunus waren gesproten, die deurgaans van onze voorouders tot vader van wrede menschen gemaakt is. Verwonder u niet van dat'er zo weinig blijken van hen uit zulk een verre outheit overgebleven zijn: want zy hebben hier voor Saturnus geheerscht, sedert de welk zo veel eeuwen verlopen zijn, dat de puinhopen van Chamasenum, de voornaamste stat, die hy gebout heeft, al overlang vergaan waren. Van de Cyklops is niets anders overig, dan de graven, die men veel in holen vind, van de welken d'ingangen door overstortingen verändert, of door puinhopen verborgen zijn. Zy zijn ons dikwijls voorgekomen, zonder dat wy'er opgedacht hebben. Hoe grote lighamen! wat wakkerheit bleek op hun verstorve aangezicht! Eindelijk, hoedanig een gestalte, die met de vertellingen overeenkoomt! Ik was niet verre van Sirakuse ter jacht getrokken, toen in zeker velt, Gereates genoemt, mijn brak, als enig wild opspeurende, tot de mont van een onbekent hol indrong. Toen hy, door zijn gedurig gebas, ons derwaarts had getrokken, zag ik een schrikkelijk hol, dat van niemant aangeroert was, 't welk, als een gewijde plaats, enige schrik in my veröorzaakte. Ik schepte sedert moed om 't geen, dat de goden voor my vertoont hadden, wijders t'onderzoeken. Toen men de doornen enigsins wechgedaan had, zag ik, op de drumpel staande, al 't geen, 't welk een klein licht, dat alleenlijk deur d'ingang deurdrong, aan my vertoonde. De plaats was diep; en men ging met een stene trap nederwaarts. Ik deê enige fakkels brengen, en begaf my, met een klein gezelschap, onder d'aarde, die door haar koude en

een-

eenſaamheit my iets van belang inboezemde. Wy, deze enge deurgang deurgegaan, quamen eindelijk in de ruimte. Het hol ſpreidde zich wijd uit, en de bogen, van tufſteen gemaakt, en zeer hoog zijnde, ſteunden op een heldere korſt, gelijk bevroze water, en waren nat van zweet. In 't midden was een zeer grote ſteen, die daar, gelijk uit de wortel bleek, van de natuur geſtelt was. Ik zag hier op een ſchrikkelijk wonderteken. Ik ben beſchroomt om 't aan u, mijn bontgenoot, t'openbaren. Want hoe kan ik, die deze mijn ogen en handen naauwelijks geloof, verhopen dat gy my zult geloven? Ik zal 't echter zeggen, alwaar 't om my zelf t'overreden dat ik 't gezien heb. Op deze ſteen lag een ſchrikkelijke klomp, die de geſtalte van menſchelijke leden vertoonde. De grootheit alleen belette my het zelfde voor een lijk te houden. Wy waren lange tijt, eer wy daar naar toe traden, en roerden 't niet aan, dewijl wy niet wiſten of 't een gedrocht, of iets goddelijk was. Het hooft was noch niet alleenlijk ongeſchonden van hair; maar ook van aangezicht. Zijn baart, ſchrikkelijk om aan te zien, lag op zijn borſt, daar dat van zijn winkbraauwen zich onder mengde. O wat benen! Dit is (dacht ik) een kunſtig beelt, zo 't van een beelthouwer gemaakt is. Maar indien 't een werk van de natuur is; hoe zijn wy dan zo zwak? hoe zijn wy dwergen dus van deze grootheit vervallen? Toen mijn verbaaſtheit verdween, (gelijk gemenelijk gebeurt) was ik d'eerſte, die, met mijn hant daar aan rakende, darde beproeven wat dit was. Maar al 't geen, dat ik aanraakte, viel tot ſtof wech; 't welk aan ons, dus marrende, deê geloven dat het warelijk een menſchelijk lighaam was. Wy maten dit lighaam, om de langte daar af te weten, eer het door d'aanraking der gener, die by ons waren, tot ſtof wech viel, en bevonden gezamentlijk dat het twintig ellen lang was. Ik wilde dat men 't, als dat van een halfgod, voor heilig zou houden,

en ongefchonden laten. Maar terwijl ik dit dacht, viel 't onder mijn handen in een ogenblik als afch daar heen, zonder dat'er iets anders af overbleef, als het achterhooft, de ribben, en de benen, gantfchelijk wel overeênkomig met de laft, die zy onderfteunt hadden. Zy wierden, waarde bontgenoot, door mijn bevel bewaart, en gy zult hen te Syrakufe, voor de deur van Neptunus tempel, zien hangen, en daar over verwondert wezen. Ik twijffel niet hier aan, dat dit een der Cyklops is geweeft, voornamelijk dewijl de lantlieden fomtijts gehele lijken van byna de zelfde maat in de holen vinden, of zodanige benen in 't omfpitten van de gront uitdelven. Maar ik heb liever het geen, dat ik zelf gezien heb, aan u willen verhalen. Mijn Siçiliërs hebben deze grote benen, die nu opgedolven zijn, niet daaröm (gelijk gy miffchien acht) tot ons gebracht, dat zy niet weten dat my in verfcheide gelegentheden groter voorgekomen zijn: maar om dat de wighelaars dit voor een gelukkig voorteeken hebben geacht, dat zy in die plaats, die voor mijn hut gefchikt was, zijn gevonden.

Zy quamen, terwijl men dus redeneerde, ter plaats, daar de gravers deze benen uitgedolven hadden. Radirobanes hield in die avont zijn avontmaal by Meleander, daar de voornaamften der vrienden van weêrzijden by genodigt waren. Toen zy van de weêrkeering der burgers tot de Koning, en van 't geen, dat in die dag voorgevallen was, fpraken, trad een krijgsknecht binnen, die een brief aan Meleander bracht. Deze, van de Statsvoocht van Katana komende, was een boodfchapper van een bovengemeen geluk. Want Anaximander, Lykogenes neef, had Katana, dat aan de Koning getrou was gebleven, belegert. Maar toen deze vefting in d'uitterfte noot gebracht was, fpóog d'Etna, met een onverwachte woede in brant geraakt, behalven een grote menigte van ftenen en afch, tot deze heldere vlam drie beeken uit, de welken, als

door

door een gemaakt werk, naar Anaximanders leger vloeiden. Deze overvloejing geschiedde by nacht. De menschen, beesten, krijgsrustingen, hutten en wapenen, en al 't geen, 't welk deze gloejende vloet in zijn loop ontmoet had, was daar gebleven. Drie hondert krijgslieden sneuvelden in deze overval. Anaximander, zelf, van deze ramp geraakt, brak in de volgende dag, na dat hy alles verloren had, dat tot het aangevange werk nootzakelijk was, met het heir op; en terwijl men hem in een draagzeetel naar Lykogenes voerde, vielen de Kataners uit, en, de genen, die tegenstant boden, gedoot hebbende, vingen ook hem zelf; en dieshalven verzochten zy van de Koning wat hy begeerde met hem gedaan te hebben. Toen men deze tijding eens en meermaals gehoort had, borsten zo wel de genoden, als de genen, die hen dienden, ylings in zo grote blijschap uit, dat men in 't geroep en gejuich de maat te buiten ging; en de genen, die aan de deuren de wacht hadden, de zelfde vryheit nemende, vervulden het geheel leger met deze blijschap. Men behoeft, zeiden zy, nu geen wapenen, noch kracht: de goden zelven, ja de hoofstoffen strijden voor de Koningen. Men verçierde daar na overäl de beelden der goden met kronen, en bracht bloemen voor de beide Koningen: ja veel krijgslieden, malkander aanstuwende, namen de vrymoedigheit van niet alleenlijk in des Konings hut, maar ook in zijn slaapplaats te treden.

Toen men in deze vreucht tot bedaring was gekomen, vraagde Radirobanes, door een ernstige nieusgierigheit bewogen, aan Meleander, waar uit deze onderstant van d'Etna tegen Anaximander sproot? of het geloofelijk was dat zulk een grote menigte van vuur uit een zo vaste berg kon voortkomen? wat hitte in dit ingewant, wat d'aart en natuur van de gront was? Meleander antwoordde met weinig woorden, dat deze berg verre de hoogste in geheel Siçiliën was, die

die, van de zwavel, daar in groejende, en door de wint, tot in zijn ingewant deurdringende, aangesteken, de vlam, die hy niet langer kon binnen houden, deur d'openingen, die in de top waren, uitdreef. Deze top, zeide hy, geeft echter niet dagelijks zijn vlam uit: want de rook is dikwijls zwart, en verduistert somtijts de hemel een lange streek heen. Men ziet ook somwijlen vonkjes onder de duisterheit vermengt. Eindelijk gebeurt het ook, doch zeer zelden, dat een geweldige dwarrelwint, de vlam nederslaande, het geheel lant daar omtrent schrikkelijk verwoest. Want een dikke vlam, van de hoge top afrollende, valt somtijts, gelijk snelle beeken, van boven nederwaarts, en verdelgt al 't geen, dat haar voorkoomt. Men hoort alsdan een zwaarder donder, dan die van de hemel koomt; en het volk vreest dat d'Etna, zo groot als hy is, zal openbarsten, en geheel Siçiliën overstorten. Men ziet dan met geen minder wonder, als die van dit gedruis, dat'er door deze slagen zware stenen uit het ingewant van de berg op de velden geworpen worden. Zy zijn noch heden van roet bedekt, en wijzen met hun verwe aan dat dit van de brant koomt. Eindelijk rijst'er uit de brandende top zulk een grote menigte van asch, dat zy, eerst door haar eige drift, en daar na door de wint omgevoert, de landen enige mijlen verre overstort, het gewas, daar het opvalt, verdelgt, en de gront in dier voegen bederft, dat hy sedert onbequaam tot bezajen is. Op deze wijze worden niet alleenlijk de beesten, of de huizen der harders, maar ook het geheel bosch, door de stenen, asch, en voornamelijk door de vlam, gedempt; ja gehele steden zijn dus ondergegaan. Katana is naauwelijks veilig door middel van een dijk, met grote arbeit daar tegen opgeworpen; zeker, een stat tusschen de berg en de zee, en bequaam van gelegenheit, zo zy deze rampen niet onderworpen was. Zy was van Lykogenes krijgsvolk belegert; maar de goden,

den, gelijk gy daar hoort boodſchappen, hebben nu door deze vuren uit d'Etna, die te voren tot onze ſtraf verſtrekten, hun weldadigheit getoont.

Toen Meleander ophield van ſpreken, verſchafte de zaak zelve, en de vrolijkheit van de maaltijt ruime ſtoffe om van verſcheide dingen te kouten. Men verhaalde al 't geen, 't welk in Siçiliën waerdig was om van de vreemdelingen geweten te worden. Het vermaak der fabelen en verdichtſelen volgde op dat van de ware geſchiedeniſſen. Men vraagde welke honden Scylla, met hun gebas, omringden; wat Charybdis draaikolk was, en wat deze monden, die nooit verzaad waren van ſchepen in te zwelgen. Daar na hoe Acis, de rampzalige minnaar, uit zijn warme wond zeer heet water ſtortte: hoe Galathea uit de holle klip van de Cyklops vlood, niet zonder enige ſchrik der gener, die 't verhaalden; hoe een ander minnaar van Elis af onder de zee deurliep, zonder enigſins te bederven, en Arethuſa in haar ſnelheit vervolgde: hoe Eryx onder Herkules neêrſtortte, en Venus de volken, Ceſten genoemt, vervloekte. Zy ſpraken ook, over de maaltijt, van de dingen, die de godsdienſt betreffen, doch met een aangename godvruchtigheit tot de goden: tot welk deel van 't eilant Pluto, tot voltrekking van zijn huwelijk, uitgeborſten was: wat tekenen dat'er van zijn wagen gebleven, en welke rotſen door 't gewelt van zijn uitbarſting, geweken waren: waar Proſerpina geſchaakt wierd, waar haar bloemkrans, en waar haar gordel haar ontvallen was: op welke zode Ciane met verwondering zich zelve eerſt zag tot water vlieten: dat d'Eleuſiners t'onrecht andere geheugteekenen aanweezen; en dat de weg, langs de welk Pluto zijn bruit naar d'onderäardſche ſchimmen voerde, niet by Ceſiſſus, maar in Siçiliën was. Men ſprak daar na van Ceres zwervingen, en van haar godsdienſt by nacht, de welke aan de genen, die daar in ingewijd zijn, fakkels en verborge klachten toelaat.

Toen

Toen men men met dusdanige redenen d'eerſte nachtwake over maaltijt deurgebracht had, gelijk door het teken van de trompet bekent wierd, beval Meleander dat men het leſte gerecht zou opneemen. Maar terwijl men van de maaltijt oprees, en aan Merkurius offerde, hoorde men een ſchrikkelijk getier, en een vervarelijk gedruis deur 't geheel heir; 't welk een geheel ander beweging veröorzaakte.



D'ARGENIS

Van

J. BARKLAI.

Darde Boek.

Eerste Hooftdeel.

Inhout.

Lykogenes, zijn heir in twee delen gedeelt hebbende, taſt, terwijl het diep in de nacht is, Meleanders wachtplaatſen aan. Het gerucht van dit beſtaan word voor de Koningen, te zamen hun maaltiit houdende, gebracht. Radirobanes begeeft zich in de wapenen. Meleander geeft zijn koninklijk gewaad aan Archombrotus, die des Konings gevaar op zich neemt, en Lykogenes, in 't leger gekomen, tegenſtaat. Maar Meleander koomt, om het uitterſte te wagen, weêr in 't leger, en, zich boven zijn ouderdom dapper betonende, poogt de vijanden te beſluiten. Archombrotus, zijn tegenſtrever ylings vattende, werpt hem ter aarde, en deurſteekt hem met een pook.



LYkogenes, met grote ontſteltenis weêr in 't leger gekeert, om dat hy zo weinig krijgslieden daar in vond, begon, door dit quaat als verwoed geworden, en door de noot zijn ſchranderheit te werk ſtellende, een uitterſte beſtaan in zijn gemoed t'overwegen. Hy zag wel dat hy in die ſtaat

ſtaat niet beſtaan kon, zo hy niet terſtont gered wierd, en dat de zijnen, zo hy de nacht aan hen tot hun bedenken gaf, lichtelijk het geen, dat veiligſt voor hen was, zouden volgen. Maar wat dan, zo zy, met d'afval alleen niet vernoegt, door het vangen van hun Veltoverſte vergelding by Meleander wilden verdienen? Hy overwoog dat yder vijant van d'ongelukkigen is, dat hy geen nieuwe onderſtant had te verhopen, en dat hy met openbare macht niet tegen de Koningen beſtaan kon: dat hy, terwijl'er noch overgebleven waren, over de welken hy gebood, liſt in d'oorlog behoefde, en dat in Meleanders leger alles van nieuwe blijſchap weêrgalmde: dat hy miſſchien hen onverziens zou konnen verdrukken, en dat de nacht, d'overkomende beroerten verdubbelende, aan hem behulpſaam zou wezen; immers dat een gezwinde doot aan hem, het ergſte vrezende, tot weldaat zou verſtrekken. Na dat hy dit alles by zich zelf overdacht had, ontbood hy by zich de voornaamſten zijner vrienden, en, het leger der vijanden aan hen tonende, zeide: Wat meent gy dat zy nu doen, die, zonder iets te doen, verwinners zijn geworden? Zy baden in blijſchap, en konnen in hun optooiſels, gelijk offerbeeſten, verdelgt worden. Wakker dan, laat ons het bedrijf onzer overlopers tot onz voordeel gebruiken. Zy hebben, door hun overloping, alle de krachten der vijanden, zo zy noch enigen hadden, zinneloos gemaakt, als of d'oorlog gantſchelijk een einde had genomen. Wy zullen dieshalven hen, zonder op hun hoede te zijn, overvallen; en hoe hun getal groter is, hoe zy groter verwarring onder zich zelven zullen veröorzaken. Deze voorſtelling wierd van hen alle zeer dienſtig geoordeelt. Yder keerde dieshalven weêr tot de zijnen, en vermaande hen dat zy ſlechs het geen, daar toe zy van de goden geroepen wierden, zouden uitvoeren, dat de verwinning tegen de genen, die hun geluk niet konden gebruiken, hen aangeboden

wierd,

wierd, en dat zy tegen de genen trokken, die achteloos waren, en in de wijn verzopen lagen, en, hun gramschap tergende, voegde'r by, dat zy van hen niets zouden te lijden hebben, 't welk zy hen niet eerst aangedaan hadden. De duisternis, en d'aangenaamheit van de list waren zeer dienstig om hen tot wakkerheit op te wekken; en veel van hen, door de grootheit van hun misdaden van alle hoop van vergiffenis uitgesloten, waren bereid om kloekmoediglijk te sterven, of te verwinnen.

Zy dan, hun heir in tweën gedeelt hebbende, om hun vijanden groter schrik aan te jagen, begaven zich op de tocht, toen het diep in de nacht was. D'een weg was gebaant langs vlakke velden, en strekte tot aan de koninklijke hutten. Lykogenes verkoos deze. D'ander weg was enger, maar nader, en met hagen bezet. Menokritus begaf zich langs deze, met een gedeelte der krijgsbenden. Aan hem was belast langsamelijk voort te trekken, en niets aan te vangen, voor dat hy uit het gedruis bemerkte dat Lykogenes tegen de wacht hantgemeen was; en dan zouden zy met groot gerucht de wal aantasten; dewijl zy de zelfde, ontbloot van bezetting vindende, om dat de bezettelingen tegen Lykogenes getrokken zouden zijn, in deze gelegentheit ylings zouden overheren, of ten minsten een deel van 't gevecht op hen halen. De genen, die langs deze twee wegen tegen Meleander trokken, waren meer dan twaalf duizent gewapende mannen: zeker, een heir, dat met recht de verwinning kon verhopen, inzonderheit dewijl het door een nootzakelijke stoutmoedigheit verwoeder was geworden. Zy trokken in stilte voort, tot dat zy ylings de wachters aanvielen: maar toen brachten zy met grote yver alles te zamen, dat schrik verwekken kan. Zy hadden met voordacht meer trompetten en trommels, dan gebruikelijk was, meêgenomen. Hier quam noch by een verwart geroep der gener, die malkander tot de verwinning nodigden.

De genen, die de wacht hadden, wierden alreê verdreven, toen de krijgslieden, die de naasten daar aan in de hutten waren, door deze onverwachte vrees verbaast, hun toevlucht tot de wapenen namen. Dit gedruis verspreidde zich ondertusschen over 't geheel leger. De krijgslieden, ten meestendeel of uit de slaap, of uit de wijn ontwakende, drongen malkander, zonder enige ordening te houden, en, verschrikt, en naauwelijks half gewapent zijnde, zworven hier en daar, zonder gebied, en zonder overleg. Waar uit, zeiden zy, spruit deze schichtige ramp? Wie bedrijft dit gewelt in 't leger? koomt dit van buiten? of is 't enig verraat van binnen? Daar waren veel, die de wapenen aangreepen; maar noch meer, die zich tot vluchten gereet maakten. Men kon hen, door dit gedruis verbaast, en in de duisternis meer vryheit van te vrezen hebbende, niet wel onder hun vaandelen brengen. De Koningen, gezamentlijk hun maaltijt houdende, verstonden dit quaat, zo wel uit het geroep, als uit genen, die dit bescheit aan hen brachten. Men zeide niets met zekerheit, dan dat men aan de poorten van 't leger streed. Radirobanes, van de zijnen in zijn eige hut gebracht, wapende zich. Meleander deê desgelijks. Maar Archombrotus, gantschelijk geen schrik tonende, trok hem ter zijde, en zeide tot hem: O Koning! ik zal, zo gy het lijden wilt, in deze nacht u van gevaar bevrijden. Wat baat het dat gy u in de duisternis, en in de strijt begeeft? Wy weten noch niet waar uit dit gevecht spruit, of waar men hantgemeen is. Verschoon uw ouderdom, in de welk de welstant van zo veel menschen bestaat. 't Zy dit een strijt, of misschien enige belaging is; ik zal, zo 't u belieft, uw lot op my laden, en het geen, dat tegen u bereid word, op my nemen. Geef uw wapenen en krijgsrok aan my. Ga gy, met enige uitgeleze krijgslieden, tot de poort uit, die van de vijanden af is, en spaar u zelf tot nootzakelijker gevarelijkheden.

Deze

Deze list behaagde aan Meleander, die, over de getrouwigheit van deze jongeling verwondert, de welk met zijn eige gevaar de Koning van 't gevaar wilde beschutten, zijn koninklijke toestel aan hem gaf. Hy zelf, met enige weinigen, sloop met onbekende wapenen naar de poort van 't leger. Archombrotus, door de hooftpronk, en door het koninklijk gewaad uitsteekende, trad met de genen, die van deze list meêwustig waren, uit de hut, en begaf zich ter plaats, daar hy door 't gedruis der gener, die tegen malkander streden, geroepen wierd. Deze overyling, en de verändering van zijn stem, die, in de holen besloten, een geheel ander geluit gaf, maakten dat de genen, die hem hoorden, meenden dat hy Meleander was. Maar toen hy zich plotselings in 't gevecht begaf, wierd hy met groot gedrang van alle d'anderen gevolgt, die niet zo zeer tegen de vijant, als wel voor hun Koning, ontsteeken waren. Lykogenes, de heining omgerukt hebbende, had een toren ingenomen, en een groot deel van de zijnen, die hy daar in ontfangen had, wijder voortgevoert, en men streed alreê in d'engten der straten, die in 't leger waren, toen Archombrotus met zijn houwer, in drie slagen achter malkander, drie nedervelde. De genen, die by hem waren, menende dat hun oude Koning noch zo grote kracht toonde, volgden hem in dit gevecht, en poogden met grote blijschap hem gelijk te worden. De vijant, door dit gewelt verschrikt, begon naar de wal te wijken, toen aan d'andere zijde van 't leger Menokritus gehoort wierd, en die, met de zijnen, door een groot geschrei, de schrik van de nacht, en de verbaastheit van 't gevecht verdubbelde. De krijgslieden, door een twijffelächtig en veelvoudig quaat verschrikt, konden naauwelijks tot stant te houden gebracht worden, toen Radirobanes zich, met grote dapperheit, naar die plaats begaf, daar dit nieu gevaar ontstaan was. Hy ontmoette daar Menokritus, en deê hem staan, met

alle de genen, die neffens hem invielen, de welken, van geen gevaar, noch wonden weêrhouden, door de doot alleen tot ſtuiting gebracht wierden, dewijl zy nu onbeweeghelijk tegen de genen ſtonden, die hen beſtookten, en dan, zich met hun eige ſchilden, als met een dak dekkende, naar de wal ſtreefden. Zeker, een ſchrikkelijke vertoning. Aan d'een zijde wederſtond Archombrotus Lykogenes, die alreê binnen 't leger geraakt was; en aan d'andere zijde weerde Radirobanes Menokritus af. De nacht was aan weêrzijden ſchadelijk; dewijl men, uit oorzaak van de duiſternis, niet wiſt wat men voornamelijk zou aantaſten, of verdedigen, tot dat Lykogenes, een brandende fakkel in de naaſte hut werpende, de zijnen vermaande, dat zy overäl de brant in 't leger zouden ſteken, op dat de vijant, met zak en pak brandende, aan hen licht tot hun verwinning zou verſchaffen. De Koningſchen, in tegendeel, haalden terſtont de hutten, die naaſt aan de brant waren, om verre, op dat de vlam zich niet wijder zou verſpreiden; en zy, hier meê bezich zijnde, wierden van een geweldige regen, die plotſelings nederſtortte, en de brant bluſchte, geholpen. Maar d'aarde, daar door glibberig geworden, maakte dat de krijgslieden niet vaſt konden ſtaan, en dat hun ſlagen onzeeker waren. De nacht wierd in onderlinge moorden deurgebracht. De genen, die van de ſtrijt verhit waren, des uchtens zo veel lighamen nedergevelt, zo veel bloets geſtort, en zo veel ſchrikkelijke ſlachtingen ziende, wierden als verwoed, en begonnen met een nieuwe ontzinnigheit te ſtrijden, en, als of het gevecht eerſt aanging, malkander met alle gewelt aan te taſten: in voegen dat deze ſtrijt eerder de wrede werking van een bezondere haat, dan een gevecht voor 't gemeen vertoonde.

Meleander kon alreê niet langer van 't gevaar der zijnen af blijven. Hy dan, 't uitterſte beproeven willende, beval dat men aan Archombrotus zou bood-

ſchap-

fchappen, dat hy vaerdig en toegeruft was. Indien, zeide Archombrotus tot Eurymedes, de Koning met de zijnen koomt, zo zal de menigte ons in ongemak brengen. D'engte van 't leger kan zulk een groot getal van ftrijders niet bevatten. Het zal beter zijn dat wy van de genen zelven, die wy by ons hebben, enigen buiten brengen, die, de vijanden omringende, hen onverziens van achteren zullen aantaften. Want waaröm ftaat onze ruitery dus, zonder iets te verrichten? Waaröm ftaan de boogfchutters dus gedrongen tuffchen de hutten? Eurymedes ftemde hier in met Archombrotus overëen, en, zich by de Koning vervoegende, vertoonde aan hem het geen, 't welk voor die tijt diende gedaan te worden, en, te gelijk een deel der krijgsbenden achter tot het leger uitvoerende, trok met Meleander zelf buiten, om de vijant van achteren te befluiten.

Lykogenes, het gevaar verftaande, (want hy had alreê gehoort dat zijn heir van achteren omringt wierd) wilde zich echter niet van de vijanden, die hy voor zich had, naar Meleander omkeeren, op dat dit geen vlucht zou fchijnen: maar hy deê aan Menokritus bevelen, dat hy op het fpoedigfte de zijnen derwaarts zou voeren. Deze deê, gelijk aan hem bevolen wierd. Radirobanes, hem in zijn vertrek vervolgende, voerde een deel van 't heir met zich naar buiten, daar een grote vlakte was, in de welke de krijgslieden zich wijt konden uitbreiden. Menokritus bevond zich daar in 't midden tuffchen Meleander en Radirobanes bezet, en van weêrzijden geprangt. De Balearifche fchutters, en de Siçiliäanfche ruiters toonden hun vermogen in deze ftrijt op 't ope velt, de leften met hun ongeprangde aanloop, en d'eerften met hun gefpanne bogen, en brachten alles van verre en naby in wanördening. Lykogenes, wetende dat het met hem ook gedaan zou zijn, zo Menokritus, met zijn krijgsbenden, verflagen wierd, keerde, geheel verwoed, en zich

zelf niet in toom houden konnende, alle zijn krijgsbenden derwaarts, om hem t' ontzetten, doch met een ſcheve gang, om Meleander van ter zijden te beſchadigen, en niet aan Archombrotus, die hem zou vervolgen, de rug te keren. Archombrotus, zijn helm openende, toonde ylings zijn aangezicht. Spitsbroeders, zeide hy, ik ben 't, ik ben Archombrotus. Den goden zy dank van dat ik, gelukkiger dan Patroklus, onder wapenen van hoger waarde, bedrogen heb. Ik heb het gewaad, dat gy ziet, door des Konings bevel aangenomen, op dat hy zich niet vruchtelozelijk by nacht in 't gevaar zou begeven. Indien gy uw Koning wilt behouden, zo moet gy Lykogenes tweemaal verwinnen. Hy keert zich tegen Meleander, niet zo zeer om dat hy daar de verwinning verhoopt te verkrijgen, als wel om dat hy hier verwonnen is. Beſchut echter uw Koning van 't gewelt van deze verwoede, die naar zijn einde ſtreeft.

Archombrotus, dit gezegt hebbende, borſt tot de heining uit, die van Lykogenes omgerukt was; en de krijgslieden, van vreucht juighende, volgden de geen, die hen geleidde. Hier zag men de wreedſte ſtrijt, die men ooit gezien heeft. Nu week men van d'een, en dan van d'andere zijde. De vaandelen waren wijt en breet onder malkander vermengt. Men zag noch voorhooft, noch ſtaert, noch zijden, noch vleugels aan de ſlagördeningen. De doden wierden op malkander gehoopt; en de levendigen zelven ſtreden deur de wonden der doden. Meleander, zich boven zijn ouderdom dapper tonende, ſcheen in dit oorlogsbeleit het ampt van Opperſte vergeten te hebben. Hy had by zich Eurymedes en Arſidas, mannen van uitſteekende dapperheit, die gezamentlijk hun ogen op 't gevecht hielden, en goede zorg voor de Koning droegen. Maar Radirobanes, door zijn eige verwaantheit, en door de vergelding, die hy verhoopte, aangedreven, ſchroomde niets. Nu brak hy de ſlagördeningen der vijan-

vijanden, en dan viel hy, met geen gemene gevarelijkheden vernoegt, onverſchrikt ter plaats in, daar hy de grootſte noot zag. De vijanden weken echter niet. De woede, en hun misdrijf tegen de Koning, daar af zy meêwuſtig waren, deden hen tot een eerlijke doot in de ſtrijt beſluiten. Lykogenes muntte, door zijn bekende wapenen, boven alle anderen uit, en, deur zijn ſlagördeningen heen zwevende, prees, of laſterde de krijgslieden, naar dat yders bedrijf vereiſchte, en herſtelde hen, zo zy ergens bezweken, met grote nederlaag zijner vijanden. Archombrotus, door d'yver van de ſtrijt aangedreven, beſloot eindelijk tot een beſtaan, dat alles, 't welk in de ſtrijt bedreven was, overtrof. Deze jongeling wierd door Radirobanes, zijn mededinger, en door Lykogenes, zijn vijant, gelijkelijk aangeprikkelt. Hy beval dan het beleit der gener, over de welken hy gebood, aan Timonides, die naaſt hem was, en rukte, met enigen der zijnen, ylings naar de plaats, daar Lykogenes met ſtriiden bezich was, die, getergt van dat hy uitgeëiſcht wierd, van zelf tegen de genen, die op hem aanquamen, aanrende. Archombrotus, te vergeefs een werpſpies tegen hem werpende, dewijl Lykogenes de zelfde op zijn ſchilt ontfing, keerde ook voort de ſlag van een grote ſpies af, die zijn vijant tegen hem ſchoot. Zy beide, vergramt van dat hun hant gemiſt, en hun werpgeweer niet getroffen hadden, borſten in een dadelijke woede tot malkander uit. Terwijl zy hun zwaerden ophieven, en zochten waar zy elkänder in de ſcheiding van hun wapenen zouden treffen, voegde Archombrotus, gantſchelijk ongeduldig, zijn paert zo dicht, als hem mogelijk was, aan dat van zijn vijant, en vatte Lykogenes vaſt; en wierd ook van hem vaſtgehouden. Zy, malkander dus gevat hebbende, vielen plotſelings ter aarde. Archombrotus, in deze val zijn kracht en wakkerheit betonende, viel op Lykogenes. Veel krijgslieden, overhoop toeſchieten-

de, poogden van d'een zijde Archombrotus, en van d'andere Lykogenes op te heffen. Lykogenes, ter aarde leggende, wierd van d'armen en benen zijns vijants onder gehouden. Maar Archombrotus, hoewel door de menigte, en ſlagen gedrukt, liet echter Lykogenes niet opſtaan; maar, zijn pook trekkende, trof hem tot verſcheide malen ter plaats, daar de ſcheiding van zijn wapenen waren, tot dat 'bleek dat hy de geeſt gegeven had.

TWEEDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Archombrotus, Lykogenes hooft afgehouwen hebbende, vat het by 't hair om hoog, en werpt het voor Meleanders voeten. Raatrobanes en Argenis benijden aan hem deze verwinning; hy om de hoop, die hy had, en zy om haar Poliarchus. Meleander houd d'uitvaart zijner krijgslieden, die in de ſtrijt gedoot zijn.

TOen men van weêrzijden zag dat Lykogenes doot was, ontſtond 'er een groot geroep in de beide heiren, 't welk zeer verſcheiden was: want van d'een zijde maakte men een groot gejuich, uit oorzaak van de verwinning, en van d'andere zijde een yſſelijk gehuil, daar meê zy d'ondergang der hunnen te kennen gaven. Archombrotus drong, met de zijnen, heftiglijker op de verbaaſde vijanden in, en ontſtak overäl in hun ſlagördeningen grote ſchrik, inzonderheit toen hy, Lykogenes hooft afgehouwen hebbende, het zelfde by 't hair ophief, en al ſchuddende in dier voegen toonde, dat niemant aan zijn ondergang kon twijffelen. Toen hy het lang genoech geſchud had, wierp hy 't voor Meleanders voeten. Zie daar, ô Koning

ning, zeide hy, Lykogenes nu geruſt en vreedſaam, en op de welk gy u moogt vertrouwen. Ik wenſch dat d'andere vijanden, die uw goedertierentheit verwerpen, de ſtrengheit der Goden met een gelijke ondergang beproeven. Meleander, bevelende dat men Lykogenes hooft zou bewaren, vervolgde zijn tegenſtrevers, die verſaagt waren, en deurliepen: want men zag in de heiren niet een ſtrijt, maar een ſlagting. Niemant kon voor de verwinnaar beſtaan; en men hoorde Menokritus niet de vluchtelingen weêrroepen. Sommigen namen hun vlucht naar 't gebergte: anderen, van de plaatſen kundig, vloden in de naaſte holen; en het meeſte deel, niet wetende waar het zich zou keren, begaf zich ter plaats, daar het van de vrees, en van 't geval gedreven wierd. Enigen, in hun vlucht ten einde van hun adem zijnde, vielen ter aarde neder, en wierden van de voeten der paerden, die hen volgden, vertreden. Kort, deze elendigen wierden op alderhande wijze verdelgt. Radirobanes, Menokritus in de vlucht vervolgende, had bevolen dat men hem, aan zijn wapenen en helm bekent, zou vangen. Hy, dien men de middel tot vluchten afgeſneden had, verdedigde zich zeer treffelijk, tot dat hy, gevangen en gebonden zijnde, van de macht, niet alleenlijk om tegen zijn vijant, maar ook tegen zich zelf te woeden, berooft was. 't Was alreê avont geworden, eer zy alle van de vervolging hunner vijanden tot Meleander weêrkeerden: en hoewel d'oorlog alreê geëindigt was, zo overnachtte echter de Koning in 't leger, 't welk men zo deerlijk toegeſtelt had. Maar dewijl de woederijen van de voorgaande nacht zijn blijſchap noch ongeruſt maaktem, zo ſtelde hy overäl wachters; op dat'er niet weêr enig gevecht ontſtaan zou.

Nikopompus, hoewel van die ſtrijt zeer vermoeit, begaf zich echter, ik weet niet door welke blijgeeſtigheit aangedreven, tot dichten. De drift van blijſchap

V 5 dreef

dreef hem tot die woede, de welke de geesten der Dichters, daar af verrukt zijnde, met de goden vermengt. Hy dan, of om zijn Koning vroeger toe te juighen, of op dat zijn naerstigheit naar zijn gezwintheit geschat zou worden, of ook misschien om de wanschikkelijke Dichters af te schrikken, die zonder twijffel door hun geklap de verwinning ongelijk aangedaan zouden hebben, maakte binnen weinig uren dit volgende gedicht, 't welk hy aan zijn zoon, noch jong van jaren, overgaf, die het zelfde des uchtens vroeg, als een vrucht van zijn arbeit, den Koning in handen gaf.

Der vromen bidden port de Goden tot meêdogen.
Zy horen onz geklag, en zijn met ons bewogen.
Zy hebben onz gezucht, en droef gekerm verhoort.
Wy hebben het gewelt der vijanden verstoort.
Koomt, volken, laat ons nu onze offerhant ontsteeken:
Op dat een yder mag van ons eerbiedig spreken.
Koomt, laat ons kronen 't eind' van alle onz ongeval
Met 't geen het aartrijk geeft, of immer geven zal:
Dewijl zy, tot onz heil, aan 't nootlot in 't verborgen
Belastten, dat 'et zou voor onze welstant zorgen.
De grote God des stryds, aanziende onz hele lant
Vol pieken en geweer, die, tegens een gekant,
Aan 't arm Siçiliën hun gramschap wilden tonen,
En niemant, wie 't ook zy, van overlast verschonen,
Gevoelde in zijn gemoed, hoewel 't naar stryden haakt,
In d'oorlog straf is, en in 't woeden zich vermaakt,
Hoewel de schrik en moort, en andre gruwlijkheden,
In 't velt van Traçien, aan zijne zijden treden,
Een afkeer van dit stuk, en innerlijk meêdoog,
Dat zijne razerny tot deerenis bewoog:
Want sedert het geslacht der Reuzen darde pogen
Olympus, Pelion en Ossus op te hogen,
En dat de goden, om van sterven vry te zijn,
Byna heel ademloos, en na veel moeite en pyn,

Zich eindlijk gaven in de velden van Palerme,
Om daar hun ramp en druk te beter te bekerme',
Heeft nooit de toornigheit zijn zinnen zo vervoert
Als nu, toen hy onz lant van d'oorlog zag beroert.
Zijn gramschap wat ontvonkt. Hy schudde met zijn handen
Een schrikkelijke bijl, en knarste met zijn tanden.
Hy dreigd' zijn hengsten, om hun traagheit en hun schrik,
Liet Traçiën, daar by, in yder ogenblik,
Zijn grage lust verzaad. De Nimfjes, die steets zweven
Aan Hellespontus boort, bespeurden, aan het beven
Der bergen, en der zee, dat zijn gezwinde kar,
Die 't al in snelt' verwint, ja ook de snelst star,
Ter zijden van hen was. De heiren waren rede
Tot strijden aangemaant, en stonden in gelede:
En yder was beducht, verlangende te zien
Aan wie noch blijven zou het opperste gebiên:
Aan Koning, goden, volk, of aan deez' dwingelanden,
Die in de duistre hel nu eeuwig moeten branden:
Wie deez' bedrukte staat zou krijgen, die veel quaat
En rampen heeft geleên door 's duivels boze raat;
Toen deze brave God, bedekt met duistre wolken,
Tot 's vijants schrik, afquam by Meleanders volken,
En, ziende dat dit lant, dat veel tot woning strekt,
In plaats van schoon gewas, met wapenens was bedekt,
En, kennende de bron, daar uit deez' rampen komen,
Zijn paerden stilstaan deê, door zijn vergulde tomen,
En in zijn handen hield zijn scherpgepunte pijk,
Daar meê hy menig zend naar Plutoos dompig rijk,
En, doende deze wolk, die hem geheel omzweefde,
Vertrekken, sprak deez' reên, daar bosch en velt afbeefde:
O goden! wat is dit? O wat een vreemd geval!
Ik weet niet of ik blijde, of droevig wezen zal.
Wel, makkers, kont g' uw zaak nu zonder Mars beslechten,
En, zonder mijn behulp, de volle zeeg bevechten?
O ja! hun dapperheit behoeft mijn bystant niet;
Mijn degen is onnut, gelijk men klaarlijk ziet.
Wie is deez', wit van baert, die, zonder enig duchten,

Zo

Zo veel ter nedervelt? zijn vijanden doet vluchten?
Is 't Meleander, die, in deez' zijn ouderdom,
Het groene velt bezaait met doden om en om?
Verraders! boos geslacht! hoe! doen de felle schichten
Van deez' gewijde Vorst uw hoogmoed noch niet zwichten?
Zijt gy noch niet verbaast? Hoe dart gy hem aanzien,
Voor wiens gezicht alleen de stoutsten moeten vliên!
Indien Saturnus had zijn krachten wel geweten,
En wat de macht vermogt, daar in hy was gezeten,
Zo hy zo wel, als deez', gekent had dat zijn staal
Ook macht had om zijn zaat naar Plutoos zwarte zaal
Te zenden: zo hy had zich darren zetten tegen
Het onweer, dat hem dreigd' met een benaaude regen,
Hy zou noch, in zijn rijk, van yder meest ontzien,
De hemel, hel en aard' door zyne macht gebiên.
Hy had nu gantsch geen noot van rijksstaf te verliezen,
En, tot zijn zekerheit, Italiën te kiezen,
En in een arme stat zich bergen voor 't gevaar.
De gouden eeuw waar nooit verkeert in d'yzere. Maar
Wat zie ik? wat is dit? Wie zie ik daar zo strijden?
O klockheit zonder gâ! hoe zou'k u niet benijden!
Wie zijn deez' dappre twee, diens dappere oorlogsdaân
My nemen van mijn hooft mijn groene lauwre blaân?
Ai! zie wat klaarheit dat hun helmen koomt verlichten:
Hoe zy, met hun geweer, hun vyanden doen zwichten.
O grote Koning! wat een grote zeeg behaalt
Gy door hun dapperheit, die nimmer heeft gefaalt!
Hun kloekheit heeft 't gewelt der vijanden verslagen.
Sardyn', en Lybien, gelukkig! die zult dragen,
En krijgen tot een Vorst noch een van deze twee.
O kindren van die Goôn! diens vlijt en zorg alreê
De werrelt heeft verplicht, koomt, rept uw handen, wakker.
Vat de gelegentheit, dat niemand wijk zijn makker.
Zo lang dit eilant, dat door uwe daden leeft,
En dat gy, door uw kracht, de vreê en ruste geeft,
De zee kan tegenstaan, die uit de bant wil springen,
Zal, Helden, uwe lof tot deur de wolken dringen.

En

En gy, diens dapperheit ontellijke doet vliên,
Met welk een oge heeft de zon u aangezien!
Dewijl hy, om u tot zijn heugenis t'aanschouwen,
Zijn paerden wederhiel, zijn kar te rug deé houwen.
Geen God is tegen u: Ja yder wenscht alreê
Dat gy daar boven hebt een aangename steê.
Verhaast uw treden, roem, en vlecht hun hoofden kronen
Van bladen, die de tijt (ô grote wondren!) honen.
Neemt in uw kar deez' Vorst, en zet hem aan uw zy',
Geleid hem, als een God, door zijne heerschappy.
Zo haast de brave Mars deez' reden had gesproken,
Was s vyants orden, en beleit geheel gebroken:
Het hooft des dwingelands, van woeden nimmer zad,
Was van de romp gesneên, en d' Afrikaner had
Het op zijn pijk gevest. Men zag aan alle zijden
Een vreuchde zonder maat, een algemeen verblijden.
De bleke zusteren, tot drie toe in 't getal,
Verscheurden schier hun lot, bekeven hun geval.
Apollo zey' deez' reên my heimelijk in d'oren,
Maar 't overige heb ik door 't gekrysch verloren.

De Koning, hoewel hy veel bezigheit had, las echter, terwijl hy des uchtens gekleed wierd, het gedicht heel uit, en boertte ondertusschen met Nikopompus, om dat hy aan zijn zoon, noch ongeoeffent zijnde, zijn eer en roem overgaf. Hy zond daar na iemant aan Radirobanes, om hem af te vragen, of men hem kon spreken; en hy ging niet lang daar na naar zijn hut, met een groot getal van zijn voornaamste hofgezin. Hoewel Radirobanes meer, dan behorelijk was, aan de bystant, die hy aan Siçiliën gedaan had, en aan zijn beweze dapperheit gedacht, zo wierd hy echter, in d'opgeblazentheit van zijn verwaande blijschap, van nijt geknaagt, die hy Archombrotus toedroeg, om dat deze de verwinning op Lykogenes zelf behaalt had. Meleander quam by hem, terwijl hy dus zwarelijk van de nijt gequelt wierd, en, d'onfange wel-

weldaat zeer beleefdelijk verheffende, gaf al de roem van d'uitgang der wapenen aan de Sardiniërs. Onze verwinning, zeide hy, ô bontgenoot, is een werk van uw beleit. Ik zal, zo lang ik mijn ſtaat, die van u herſtelt is, bezit, meermaals gedenken dat ik de zelfde van u heb ontfangen, dan gy overdenken zult dat gy haar aan my hebt gegeven. Gebruik ondertusſchen de goederen, door uw byſtant verkregen, en verſta uit de blijſchap van 't gemeen hoe groot een weldaat gy aan ons bewezen hebt. Radirobanes, hoewel hy wiſt dat dit waarheit was, belette echter de Koning zijn ſchaamte groter te maken, en zeide dat men alles aan Meleanders ſtaat en geluk verplicht was, en dat hy ook hier in weldaat had ontfangen, dat het aan hem geoorloft had geweeſt zich by zo rechtvaerdige wapenen te voegen.

Terwijl zy dus te zamen ſpraken, wierd aan hen geboodſchapt, dat Argenis in 't leger was gekomen. Zy had in de voorgaande dag, op de wallen van Epeirkte, van daar men de ſtrijt had konnen aanſchouwen, zo weinig haar tranen, als de krijgslieden hun bloet, geſpaart, en, bleek van ſchrik zijnde, en nooit gelukkiger, dan als de vrees haar van gevoel beroofde, was nu in haar droefheit bezweken, en had dan weêr moed en krachten geſchept, naar dat de boden, die geduriglijk af en aan reden, de ſtaat van de ſtrijt aan haar verhaalden. Poliarchus was echter nooit uit haar gedachten verdwenen. Nu ſprak zy by zich zelve hem in alle nederigheit, en dan met verwijt aan. Behoorde ik, zeide zy, waardſte Poliarchus, liever te willen dat gy kennis van dit geween, en van deze qualen van een ongeruſt gemoed had, dan dat gy onkundig daar af waart, gelijk gy warelijk zijt? Zeker, gy zoud door de geheugenis mijner qualen en elenden ſterven. Wat dan, zo gy hoort dat Argenis gevangen is, of dat zy, om de ſmaat van haar vijant t'ontgaan, zich zelve met haar eige hant van 't leven

heeft

heeft berooft? O gruwel! rampzalige liefde! Ik, noch naauwelijks van de doot ontslagen, sterf van nieus op 't gedenken van uw uitgang. Waar zijt gy? Poliarchus. Zal ik u, of iemant der goden beschuldigen van dat gy zo traag zijt? Wat achteloosheit is dit? wat kruit van vergeetelheit houd u in Afrika, om van daar zo tragelijk weder te keren? Heeft uw geest niet aan u in gedachten gebracht wat hier gedaan word? of vermag by u meer uw haat tot mijn vader, dan 't recht van onze gemeenzaamheit? of hebt gy, die u niet in rust kont houden, (ô gruwel!) aangenamer gevarelijkheden gevonden? Poliarchus, zo gy hier waart, gy zoud tegen de vijant strijden; en ik zou van de verwinning zeker wezen. Mijn vader zou Siçiliën aan u verplicht zijn, ja ook my zelve, die gy nu laat verloren gaan, of ten minsten aan eens anders roem overgeeft. Want noch de hooftstoffen, noch de toevallen, noch de natuur zelve zouden uw weêrkeering, zo gy weêrkeren wilde, konnen beletten. Zy, na dit verwijt beschaamt, als of zy enige gruweldaat bedreven had, om dat zy zich tegen Poliarchus had darren vergrammen, wierd weêr met haar geest tot strijdige gedacht verrukt. Zy overwoog dat zy hier genoech zorg en bekommernis uit te staan had, dat haar vader in deze strijt was, en dat, zo Poliarchus een zelfde gevaar uitstond, zy deze bekommernis niet zou konnen dragen. O nootlot, zeide zy, gy hebt wel gedaan dat ik, in de noot van zo grote zaken, ten minsten niet voor Poliarchus behoef te vrezen. Waarom zou ik, zo lang hy leeft, en gezont is, my elendig achten? Waaröm zou ik zo zeer vrezen, als of hy in zijn getrouheit, en de goden tegen hem, dewijl zy rechtvaerdig zijn, konden zondigen?

Terwijl zy deze en diergelijke dingen met tranen overwoog, die zy onder haar nedergetrokke hooftsluyer bedekte, wierd aan haar de vlucht der vijanden, ('t welk zy enigsins bemerkte) geboodschapt. Dit ver-

vertrooſte haar grotelijks. Zy kon toen lijden dat Seleniſſa haar aanſprak, en dat d'andere juffrouwen, die naaſt haar ſtonden, hun blijſchap aan haar betuigden. Het volk, haar volgende, toen zy weêr naar haar hof keerde, toonde ook, volgens zijn gewoonte, een blijſchap, die de maat te buiten ging. In de volgende dag begaf zy zich, met het grootſte deel der burgers, naar 't leger. Doch op dat deze blijſchap niet volkomen zou zijn, zo liep'er een ſterk gerucht onder 't volk, dat zy aan Radirobanes ten huwelijk belooft was: 't welk in dier voegen gelooft wierd, dat men ook de gelukwenſchingen, als of zy aan haar zeer aangenaam zouden zijn, daar by voegde. De Koning omhelſde haar in haar koomſt, met de tranen in d'ogen, die getuigen van zijn genegentheit waren. Ik hou u, mijn dochter, zeide hy, nu voor d'erfgenaam van Siçiliën. Zy zijn geſneuvelt, die, het recht der volken omwerpende, het Koninkrijk aan zich poogden te trekken. Deze is, vervolgde hy, Radirobanes aanziende, mijn Argenis, degeen, die waerdig is onder de beſchermgoden van Siçiliën getelt te worden. Wy heerſchen heden door der goden beleit, en door zijn dapperheit. Hy prees daar na ook Archombrotus zeer hooglijk, en vervolgde met een zeer gevoeghelijk lof zelfs de mindere Overſten, voornamelijk in d' uitheemſchen te prijzen. Argenis, yder met zeer bequame woorden aangeſproken hebbende, ontfing op haar beurt de genen, die haar geluk wenſchten, en had alleenlijk van Radirobanes gevlei een afkeer, zo veel als 't aan haar gevoeghelijk en mogelijk was, dewijl zy vrees voor hem had.

DAR-

Darde Hooftdeel.

Inhout.

De Koning, een ſtrenge ſtraf aan de gevangenen gepleegt hebbende, ſpoed zich met zijn wederkering, om als verwinner zijn intreê binnen Epeirkte te doen. De krijgslieden omringen hun hooft met lauwer. Argenis word alleen op de zegewagen, door de kenteekenen van grootachtbaarheit en verwinning voortreffelijk, gezet. Archombrotus, de voorgang hebbende, houd in zijn ſlinke hant de toom van 't paert, en in de rechte Lykogenes hooft, dat tot een rijke roof verſtrekt. Men trekt naar Jupiters tempel, en, daar d' offer gedaan hebbende, naar de burgt. Argenis, om Poliarchus ten hoogſten bekommert, wil dat Archombrotus Poliarchus zal halen. Radirobanes, verſtaande dat Argenis met Archombrotus gegaan was, word terſtont van ergwaan ontſteeken, en, van gramſchap trillende, gaat wech met Virtiganes, die, hem dus ontſteeken ziende, zijn beſt doet om hem te verzachten, en hem raad, zijn huwelijksvoorneemen t' openbaren.

DAar was niets, 't welk Meleander belette weêr naar Epeirkte te keren, dan dat d' uitvaart der verſlagenen gehouden moeſt worden. Want het heir, van zich zelf, en van de wighelaars aangemaant, was alreê bezich met de plichten van d' uitterſte godvruchtigheit aan de doden te bewijzen. Sommigen kapten de bomen af, anderen brachten hem ter plaats, daar zy we-

wezen moesten, en d' anderen stelden de beddingen met veel kruiden toe. Men richtte in der yl, met zo verscheide naerstigheit, de houtmijten op, en de lijken wierden in korte tijt daar op geplaatst, voornamelijk die van de gemene hoop: maar veel lijken der voornaamsten wierden, door hun naaste magen, en op bezondere beddingen gebracht, om te kostelijker verbrant te worden. De houtmijten dan wierden, volgens zekere krijgspracht, met de roof der verwonnenen verçiert, op dat zy, onder alderhande wapenen, als tot verwinningteekenen zouden verstrekken. De genen, die hun bezondere magen vonden, wiesschen hun wonden met schoon water, zalfden, of verçierden hen, yder naar zijn middelen, en wachtten zo lang, tot dat men 't vuur daar in stak. Alle de lijken wierden met kronen van eppe, of peterselie gekroont, als een kruit, dat zo wel aan de verwinners, als aan de doden past: want men bracht dit kruit gemenelijk op de graven; en de Grieken kroonden de verwinners in veel strijden met dit gewas. Daar was een grote menigte van wijven en kinderen te zamen gekomen, die van zelf met geween, en met hun hair uit te trekken, d'uitvaart begonnen te vieren, om te tonen dat zy niet gekocht waren tot tranen te storten. 't Zy men zijn vrienden beweende, of 't zy men door deze treurige vertoning, of door zo veel voorbeelden van geween tot geween bewogen wierd; dit gaf aan 't gemeen een krachtige aandrift om tranen te storten.

Na dat de lijken dus gevoegt en geplaatst waren, trok Meleander, in rou gekleed, uit het leger. Hy wierd van 't heir gevolgt, dat zijn schichten en geweer achtelozelijk omgekeert naar d'aarde liet hangen. Op deze wijze deden zy enige keren rontöm 't leger, en maakten, gelijk aan hen bevolen was, by wijlen een groot geroep, daar een stilte, die niet minder afschuwelijk was, op volgde. De Koning quam eindelijk aan de grootste houtmijt, en hield in zijn hant een bran-

brandende fakkel, tot dat de krijgslieden hun ſpitsbroeders tot drie malen geroepen hadden. Toen ſtak hy, met zijn aangezicht bedekt, en van de houtmijt afgekeert, de brant daar in. Radirobanes deê desgelijks aan een tweede, en Archombrotus aan een darde houtmijt; en alle d'anderen wierden ook ylings van hun vrienden aangeſteken. Maar de ſtrafheit, die deze lieden, dus aangeprikkelt en verwoed zijnde, aan de gevangenen pleegden, ging zelfs de maat van wreetheit te buiten. Men verſchoonde d'ingeborenen: maar d'uitheemſchen, die onder Lykogenes gedient hadden, wierden geborden aan de houtmijten gebracht, en, in verſcheide plaatſen deurſteeken, ſtortten hun bloet, met het welk het vuur beſproeit wierd. De krijgslieden, die de verwinning hadden verkregen, riepen de geeſten van hun ſpitsbroeders tot d'aanſchouwing van zo ſchrikkelijke vertrooſting, tot dat de Koning, een afſchrik van zo wrede offeringen hebbende, beval dat men de gevangenen, die overgebleven waren, als tot andere ſtraffingen zou bewaren. En op dat de lijken der vijanden, onbegraven blijvende, niet de lucht zouden beſmetten, en zelfs na hun doot hinderlijk zijn, zo wierden gemene dienaars uitgezonden, om de genen, die zy onbegraven vonden, met hun haken in de naaſte poelen en kuilen te trekken.

Toen 't gedruis byna geſtilt, en de vlam der houtmijten byna gedooft was, klom Meleander op een geſtoelte, daar op hy met weinig woorden, gelijk aan een Koning paſte, de genen, welker uitvaart men daar gehouden had, prees. Hy noemde de genen verwinners, en in de doot gelukkig, die, in 't plegen van hun deucht geſtorven, niet langer in gevaar waren van dat hun lof door enig beſtaan, of door enig geval gekreukt zou worden. Hy zeide dat zy, door een korte pijn, een zeer voortreffelijke vergelding hadden verkregen, dat zy aan de ſchimgoden aangenaam

waren, en dat zy, door hun achting, op aarde zouden leven, zo lang als men lijkzangen zong. Daar na keerde hy zich tot het lof der omstaanders. Hy bedankte hen voor het geen, dat zy gedaan, en voor de getrouheit, die zy aan hem bewezen hadden. Hy zeide dat de goden zelven, de deucht, een oprecht geweten, en een geheugenis, aan de nakomelingen aangenaam, aan dappere mannen tot de hoogste vergelding strekten: doch dat hy echter zou bevorderen dat zy bemerken zouden dat zy hun weldaat niet qualijk in een dankbaar Koning geplaatst hadden. Daar hy byvoegde, dat zy, hun rou afleggende, hem naar de stat zouden volgen, om met aangenamer offeringen bezich te wezen. Daar waren met voordacht enigen van zijn huisgenoten, die, terwijl de priester met het wijwater sprengde, op deze woorden hem zijn roukleet afnamen, en een zegekleet weêr omsloegen. Anderen, zegezangen zingende, plukten groen van 't velt, of van de bomen, dat van een goed voorteeken was, en 't welk zy om hun hoofd, en in hun hant droegen.

Toen alles in dezer voegen geschikt was, spoedde de Koning zich, om met de zijnen weêr naar Epeirkte te keren. Men vond niet geraden zegepralende binnen te komen; om dat deze verwinning op de burgers behaalt was. Zijn weêrkeering verschilde echter niet veel van een zegepraling. Want de krijgslieden waren met lauwer, en de genen, die deze toestel bezorgden, met olijf gekroont. Het heir trok met zijn vaandelen vooruit, en nodigde, door verscheide gezangen, de goden der blijschap tot deze vertoning t'aanschouwen. Men had voor Meleander een wagen gebracht, die om alle zijn tekenen van achtbaarheit, en blijken van verwinning voortreffelijk was; en toen hy Radirobanes hier op aan zijn zijde nodigde, rees'er een lang geschil, dat uit beleeftheit zijn oorsprong nam. Radirobanes beweerde dat deze plaats aan Argenis behoor-



Jan Luyken invenit et fecit.



hoorde, en dat deze Vorſtin, neffens haar vader moeſt zitten. Hy voegde'r by, dat zy in dezer voegen beide van 't volk gezien zouden konnen worden, en beide de toejuighingen en vreugdebetonıngen ontfangen, dewijl de goden, en 't geval voor hen geſtreden hadden: dat hy, zo zy 't wilden lijden, op een der trekpaerden van hun zegewagen zou zitten, of, indien zy dit niet wilden toeſtaan, kort achter hun wagen volgen. Men merkte wel klarelijk dat deze eerzuchtige jonge Koning dit uit liefde tot Argenis, en op hoop van haar te trouwen deê. En dewijl Meleander hem niet kon overreden meê op de wagen te klimmen, of zo lang te wachten, tot dat'er een ander zegewagen toegemaakt zou worden, zo wilde hy zich niet daar op begeven. Argenis dan wierd eindelijk alleen daar op geplaatſt, niet alleenlijk door de toeſtemming der Vorſten, maar ook door de toejuighingen der krijgslieden. De Koningen dan, op paerden zittende, die met lauweren bekranſt waren, gingen voor de wagen, en voor hen Archombrotus, op een wit paert, met de toom in de ſlinke, en Lykogenes hooft, tot een rijke roof verſtrekkende, in de rechte hant. Dit hooft wierd van 't volk met grote blijſchap aangezien, dewijl het wiſt dat de voornaamſte verwinning daar in beſtond. Zeker krijgsman, aan Archombrotus zeer aangenaam, droeg voor hem een ſtok, daar Lykogenes wapenen aanhingen. Men zag niet verre van daar Menokritus, met ketenen belaſt. De lijfwachters, en de voornaamſte krijgslieden verſpreidden zich rontöm de wagen, daar Argenis op zat, en rontöm de Koningen, en onthielden zich, ter eren van deze maacht, van alle ſchamperheden, en ontuchtige redenen, die in de zegepralingen geoorloft zijn. Maar zy, nu hun ogen op Argenis, en dan op Radirobanes geveſt houdende, riepen deurgaans de bruilofsgoden, Hymen, Juno en Erycina, aan. Men geloofde dat dit ſpel dus van de Sardiniërs beſteken was: en de Siçiliërs,

 ach-

achtende dat dit huwelijk alreê tusschen de Koningen gemaakt was, waren vaerdig om door deze boerterijen de geest van hun toekomende Vorst aan te prikkelen. Maar Argenis kon dit niet met gedult aanhoren, en had een afkeer van de verwinning, zo zy voor die prijs gekocht wierd; dewijl zy alreê byna Radirobanes vijandin was geworden.

Het volk had ondertusschen de deuren met lichten en lauweren toegestelt; en de genen, die de beelden van hun voorouders in hun kamers hadden, vertoonden hun afkoomst, met hun toonplaatsen open te zetten, en nodigden de beelden der doden, om deze vreucht deelächtig te wezen. De burgers, in verscheide ordeningen onderscheit, gingen ook Meleander te gemoet. D'eerste was een rei van jongens, in ruige witte klederen gekleed, die met een ruw gezang luider riepen, dan men aan hen gebood. Hier op volgden alle de genen, die in de zangkunst geoeffent waren, van de welken sommigen met de stem, en anderen met luiten en vedels voor de Koning zongen. Achter hen volgen de gilden der ambachten, die terstont van d' Overigheden, yder met de kenteekenen van zijn ampt en staat, gevolgt wierden. Dezen, de Koning met een lange gelukwensching opgehouden hebbende, maakten plaats aan de bedienaars der goden, die, als uit eerbewijzing, de lesten quamen. Enigen van hen droegen beelden, en oude goden met een ruwe hant gemaakt, andere kronen, en alle vuur voor hen, en verhaalden nu veiliglijk, doch niet zonder gelach der wijzen, de voorteekenen der goden, en zeiden dat Lykogenes ondergang van de vogelen, van de bliksem, en van 't ingewant der offerbeesten voorzegt was. Met deze pracht en toestel quam de Koning aan de statspoort, aan welks ingang men een hoogverheve beelt van de vrede gestelt had, aan welker rechte hant Mars een olijf toereikte. Men sprak ook, met een ontijdig gevlei, als of geheel Siçiliën alreê in een

vre-

vredige ſtant gebracht was, Meleander in een vlakte, onder het beelt geſtelt, met deze regels aan:

Deez' dullen hebben u de wapens overgeven.
Gy doet den hel een hoon door uwe dapperheit.
De palmen, die zy lang verwachtten by hun leven,
Omringen 't heilig hooft van uwe Majeſteit.
De vrede op onze zy' zo heerlijk zich vertoonde
Nooit in de goude tijt. 't Waar recht dat wy haar kroonde'.
Zy koomt ons trooſten in onze ongeval en noot.
De vaders, ziende zo een aangenaam vermaken,
En hoe gy word verzelt van roem en zege, ſtaken
Hun kermen om hun zoons, en zegenen hun doot.

Ei! zie hoe in het ooſt twee poorten van een ſcheiden,
En zenden u de pracht, die Jovis zelf maar heeft.
Ja d'Eendracht koomt alreê uw velden overſpreiden
Met d'aangenaamſte vrucht, die haar de hemel geeft.
De kuiſche Godsvrucht koomt u ſtroken, vieren ſtrelen.
De ruſt en arbeit u hun ſchatten mededelen.
De tuinen, diens çieraat zo lang bedorven lag,
Die door de ramp des tijts, uit een bedorven aarde,
Slechs onkruit gaven, of iets van geringe waarde,
Vertonen nu het ſchoonſt', dat 's menſchen oog ooit zag.

De takken van den olm, die heel verlieft zijn, trachten
De dochters van de God des wijns te troetlen met
Een ongemene vreucht, die zich gelukkig achten,
Om dat hun troeteling van niemant word belet.
Dat d'oorlog uit deez' plaats voor eeuwig zy verbannen,
Ook wrede dwinglandy, en zucht tot ſamenſpannen.
Dat nooit het grimmig ſtaal getrouheit hier verkracht.
Dat onze aalöude ſtam van koninklijke koppen
Den ingang voor gewelt en wredigheit mag ſtoppen,
En 't quade tegenſtaan door achtbaarheit en macht.

De Koning trok voort van de poort naar Jupiters hoge tempel. Menokritus wierd van daar naar de ge-

vangenis gebracht, en met hem Anaximander, die een weinig te voren van de Kataners gevangen tot de Koning gebracht was. De leste van hen storf binnen vier dagen, uit oorzaak van de wonden, die hy ontfangen had, en d'ander niet lang daar na van hartzeer, die hem pijnigde. Lykogenes beeltenissen wierden ook gebroken; en men beval dat niemant in 't bezonder hen zou mogen bewaren, of in d'eervertoningen, of in de lijkprachten hen ten toon stellen, of omdragen. Toen d'offeringen gedaan waren, vertrok Meleander naar de burgt. Hy was vermoeit, niet alleenlijk door de strijt van de voorgaande dag, en door zijn bekommernissen, maar ook door de blijschap zelve. Hy begaf zich dieshalven in zijn kamer, en, met zijn huisgenoten een weinig tot zijn avontmaal genoten hebbende, begaf zich tot rusten. Radirobanes, Archombrotus en Argenis zochten, onder de schijn van slaperig te wezen, niet minder d'eenzaamheit in hun zware bekommernissen. Yder van hen had zijn eige benaautheit. Radirobanes, hoewel vol van verwaant vertrouwen op zich zelf, was echter in grote kommer over Archombrotus dapperheit, en over 't geen, dat hy gedaan had, gelijk ook over de toejuighingen van 't volk, en Meleanders gedurige aanschouwing op hem. Hy veràchtte hem nochtans als de geen, die minder dan hy was; en echter overwoog hy, niet zonder te vrezen, dat een uitsteekende liefde alles gelijk maakt. Hy dan, tot d'aanschouwing van zich zelf gekeert, en overwegende hoe grote bystant hy bewezen, en hoe grote heirkrachten hy meêgebracht had, wierd van een zoete slaap, die 't beelt van een gelukkige strijt aan hem vertoonde, wechgerukt. Archombrotus van zijn zijde, van een zwaarder slag getroffen, had beproeft dat'er niets wreder was dan 't geen, 't welk van de menschen een zoetste liefde genoemt word. Hy achtte dat zijn zwijgen hinderlijker aan hem was, dan 't geval; dewijl hy voor een bezonder man geacht wierd,

wierd, om dat hy zijn afkoomſt en ſtaat verborgen hield. Hy meende dat'er niets dienſtiger voor hem zou zijn, dan zijn ſtaat en begeerte aan Meleander t'openbaren. Terwijl hy hier toe beſloot, gedacht hy aan zijns moeders bevel, en aan d'eed, die hy den goden gedaan had, van in Siçiliën de blijken van zijn afkoomſt niet t'openbaren. Wat raat? zou hy aan zijn moeder ſchrijven? of zou het beter zijn dat hy zelf derwaarts trok, om ontſlaning van zijn eed te verzoeken? Dit beide ſcheen te langſaam aan hem. De raat van te ſchrijven ſtond hem echter beſt aan. Want hy oordeelde dat zo lang uit Siçiliën te blijven niet aan een menſch paſte, die Argenis naar haar verdienſte beminde. Hy gevoelde niet dat, in deze ongeruſtheit van gemoed, de qualen van de geeſt tot zijn lighaam, dus onächtſamelijk nedergeſtrekt, overgingen.

Maar Argenis, van veelderhande qualen geparſt, had Seleniſſa tot haar vertrooſting by zich. Zy beide klaagden gelijkelijk over Poliarchus en Radirobanes. Waaröm, dachten zy, is d'eerſte afweezig, of waarom was de leſte geduriglijk voor hun ogen? O laſtige verwinning! zeide Argenis. Moeder, wat is 'er aan gelegen, of Lykogenes, dan of Radirobanes verwonnen heeft? miſſchien niets anders, dan dat mijn vader, uit Lykogenes gewelt gerukt, door mijn vadermoort zal nederſtorten. Want indien hy my aan Radirobanes overgeeft, zo zal ik een uitkoomſt in de doot vinden, en door de pijn van mijn wonde mijn oude vader doen ſterven. Ben ik dan tot een roof geboren? of om tot een loon en vergelding van de verwinning te verſtrekken? Heeft dan het nootlot het voornaamſte, dat het aan my gegeven heeft, het Rijk, en de ſchoonheit, my tot mijn ondergang toegeſchikt? Ben ik alleenlijk daaröm aan Poliarchus bekent geworden, dat ik weten zou dat ik onwaerdig ben om met zulk een grote deucht te zamen gevoegt te wezen? Seleniſſa, wat

meent gy dat hem ophoud? dat hy, om een proef van mijn ſtantvaſtigheit te nemen, zich ergens, en miſſchien in dit eilant, verborgen houd? Zou deze man, die zo dapper, en dieshalven niet ergwanig was, van de belagingen zijner benijders getroffen zijn? Op wie zal ik my vertrouwen? Wie zal ik uitzenden, om naar zijn welſtant te vernemen, of om aan my een bode van mijn elenden te wezen? Zy, hier op in tranen uitbarſtende, luiſterde naar Seleniſſa, die groter vertrooſting bybracht, dan zy zelve had, of geloofde, tot dat zy, weêr tot ſpreken geparſt, zeide: Ik ben, ô Seleniſſa! niet d'eerſte: die ongelukkiglijk bemint heeft. Waaröm zullen wy ons van 't geval laten ringelören? De doot zal d'uitterſte hulpmiddel zijn, en die my nooit zal ontbreeken. Zou ik zelve, van kleding verândert, heen gaan, en Poliachus opzoeken? Ach! dat ik, in bedroch onkundig, en niet beſtandig genoech om te liegen, niet machtig ben om dit uit te voeren! Ik zou ook miſſchen in deze kommer bezwijken: maar dit zou van zeer weinig belang wezen. Wijders, gy zoud my ook niet konnen volgen; en men zou u tot misdrijf aantijgen, zo ik, buiten weten van de Koning, wechraakte. Hoor hier wat ik voor het beſte keur. Archombrotus is, gelijk gy weet, een zeer groot vrient van Poliarchus. Hy heeft onlangs, in zijn afweezen by de Koning, voor hem geſproken, en voornamelijk op zijn weêrroeping gedrongen. Ik zal lichtelijk te weegbrengen dat hy Poliarchus opzoekt, en hem weêr in Siçiliën brengt. Hy moet echter niet weten wat my aanport om hem weêr te zien. Men zal iets konnen verdichten; en de leugen, die wy beide zullen bedenken, om hem tot geloof te brengen, zal geen ſchijn van waarheit gebrek hebben.

Seleniſſa prees deze vond, of om dat deze liſt haar behaagde, of om dat zy, vermoeit zijnde, voor d'overige uren van de nacht naar ruſt van dit geween

voor

voor haar, en voor Argenis trachtte. Argenis zelve, deze tijt zonder ſlapen deurgebracht hebbende, ontbood haar kamerbewaarder, en, iets van de gedode Lykogenes geſproken hebbende, beval opentlijk aan hem van Archombrotus te vernemen, of zijn wonden, die hy in groot getal, doch niet zwaar, ontfangen had, hem in die nacht wel hadden laten ruſten. Zy nam voor, deze jongeling met gevlei aan te ſpreken, om daar na zwaarder zaken aan hem te bevelen. Archombrotus, als ten hemel opgetrokken, en byna buiten twijffel van dat hy bemint wierd, antwoordde aan de kamerbewaarder, dat hy wel genoech te pas was, zo Meleander en Argenis ſlechs wel voeren, dewijl zijn welſtant van hun welzijn afhing. O dwaasheit der menſchen, die dikwijls voor hun vreucht vrezen, en hun elenden beminnen! Deze jongeling, onkundig in 't voorneemen, 't welk Argenis genomen had, vermoeide zijn geeſt met vruchteloze gedachten, en bleef met grote blijſchap op de drempel van deze Vorſtin ſtaan, om haar, als zy uitging, te groeten. Zijn koomſt was ook aan haar niet onäangenaam; en zy koutte met hem langs de gehele weg, terwijl zy naar Meleander ging, zonder echter iets van Poliarchus te ſpreken; dewijl die zaak noch niet rijp was, en om dat'er eenſaamheit tot die redenen vereîſcht wierd. Maar zie hier nieuwe verwarringen. Radirobanes, niet gezont van harſſenen zijnde, uit oorzaak van zijn liefde, onderhield enigen met gelt, die 't geen, dat 'er gebeurde, zo veel Argenis en Melander aanging, geduriglijk aan hem boodſchapten. Dieshalven wierd aan hem, noch in zijn kamer zijnde, geboodſchapt, dat Argenis des uchtens vroeg aan Archombrotus had gezonden; dat hy terſtont was verſchenen, en zeer gemeenzamelijk met de Vorſtin had geſproken. Hy vatte terſtont ergwaan, en voegde, gelijk in een geluk, daar over men tegen

hem wilde twiften, zijn gemoed tot beminnen, gelijk hy het te voren tot oorlog toegepaft had. Hy, vol fpijt zijnde, trad met Virtiganes ter zijden, en overwoog met hem, door welke middel, en onder welke dekmantel hy zich van Archombrotus zou konnen ontflaan, en zeide, of'er wel iets fmadelijker was, als dat zo groot een Koning iets, uit oorzaak van een onbekent en onbeampt medevrijer, te vrezen had? Virtiganes poogde Radirobanes, dus vergramt zijnde, te vermurwen, met Archombrotus te verächten, en ried aan hem dat hy in die dag aan Meleander, by de welk hy ter middagmaal genodigt was, een voorftel van zijn huwelijksverzoek zou doen; en zeide tot hem, dat deze zaak wel haaft uitgewerkt zou zijn, en dat Archombrotus, ziende dat hy verfmaad wierd, genoech van zijn dwaasheit geftraft zou wezen, en dat, zo Radirobanes zich met groter kommer, en opentlijk vergramt tegen Archombrotus toonde, hy dit voor een grote trooft in zijn quaal zou nemen, dat hy zo groot een Koning gebergt had.

VIERDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Kleobulus vertoont aan Meleander d' oorzaken, uitwerkſelen en hulpmiddelen van d' afval. Hy zegt dat d' oorzaken *zijn*, 1. *d' al te grote rijkdommen, die de Groten door de gunſt der Koningen op malkander geſtapelt hebben;* 2. *d' onverzadelijke honger naar ampten en voochdijen;* 3. *d' eerbiedigheit, en 't ontzach, 't welk zy menen voor zich te zullen verkrijgen*: d' uitwerkſelen, 1. *dat de rijkdommen der ſtedelingen en lantlieden te niet gaan;* 2. *dat de krijgslieden meer door roverijen en afzettingen, dan door beſtandigheit, toeneemen*: De hulpmiddelen, 1. *dat men de krachten der oproerigen niet in eenmaal, en te gelijk maar by delen afſnijd;* 2. *dat men geen lantvoochdijen, of burgten aan hen beveelt, of dat zy niet van hen toegeſtelt worden; dat de Koning niet met de weêrſpannigen ten ſtrijt koomt, veel minder verbont met hen maakt.*

MEleander, van deze bekommerniſſen der liefde vry zijnde, keerde zijn geeſt tot de bezorging van groter dingen. Syrakuſe, Lilybeum, Agrigentum, en d'andere ſteden, die 't met Lykogenes gehouden hadden, waren overblijfſelen van d'oorlog, die niet verwaarlooſt moeſten worden. Hy overwoog met Kleobulus, of het beter zou zijn dat hy, om hen onder te brengen, zijn heir verdeelde, of met alle zijn heirkrachten hen een voor een aantaſtte. Kleobus twijf-

twijffelde niet aan d' overgeving dezer ſteden, om dat 'er van die aanhang niemant overgebleven was, die zy tot hun Overſte begeerden. 't Is genoech, ô Koning, zeide hy, dat gy met dreigen voortvaart, en dat gy uw heir noch een weinig tijts in de wapenen houd, alleenlijk op dat de vrees de ſtedelingen van die ſteden, welker gezanten gy wel haaſt hier zult zien, eerder tot berou zou drijven. Want zy, tegen hun aart tot ſporeloosheit overgeſlagen, zullen gaerne weêr tot hun voorgaande natuur, die zy door hun afval ſchijnen verworpen te hebben, keren. Vrees niet. Gy zijt van deze oorlog ontſlagen. Warelijk, de ſteden hebben niet d'oorzaak daar af geweeſt. Daar zijn andere bronnen van qualen, die gy ſtoppen moet, zo gy voortäan veilig begeert te wezen. Meleander, door de ruwe vertoning van zo veel varſche qualen voor 't aanſtaande bekommert, zeide: men moet bevorderen dat deze herſtelde gezontheit van 't Koninkrijk lang kan duren. Wy konnen nooit, dan als de lidteekenen noch nieu zijn, de kracht der ſlagen begrijpen, door de welken wy, een weinig te voren gequetſt geweeſt hebbende, van 't geval weêr getroffen konnen worden. Indien gy in de felheit van 't gevaar my het geen had verweten, daar in ik te voren gezondigt heb, zo zou 't geſchenen hebben dat gy my niet zo zeer vermaande, als wel mijn misſlagen verweet. Maar, Kleobulus, indien gy nu in veiligheit het geen, dat gy gevoelt, aan my vertoont, zo zal dit voor 't aanſtaande een waarborg zijn, om niet weêr in de zelfde gebreken te vallen. Hy, vrezende dat hy de Koning, hoewel hy 't verzocht, door deze grote vrymoedigheit zou vergrammen, poogde alle ſchult van hem af te weren, en de misdaat de tijden, vijanden en 't nootlot aan te tijgen. Na dat hy door deze zedigheit Meleanders geeſt tot die raden, die hy voortbrengen, wilde, bereid had, ſprak hy tot hem: zo lang de zachtmoedigheit plaats onder de deuchden heeft,
zal

zal men niet zeggen dat gy, door uw gebrek, aan Siçiliën deze rampen veroörzaakt hebt. De quaatäardigheit van 't nootlot, zeg ik, heeft uw zachtmoedigheit, tot verderf van u, en van uw vaderlant, misbruikt. Deze gebuigſaamheit, deze oogluiking aan de Groten, deze onvoorzichtige quiſting van u zelf, en van uw voorőuders aan hen hebben de voornaamſte krachten van de heerſchappy verraden, en de verächte waerdigheit voor de ſmaat ten toon geſtelt. Maar zy leggen nu nedergevelt; en d'afvallighen zullen zich nu in lange tijt niet vertonen. Zeker, gy hebt andere ſtormen te verwachten, zo zy weêr adem ſcheppen, 't en zy gy, beter dan Eolus, de winden in de zak houd. Zy zullen trachten uit te barſten, en gy Koningen zult nooit genoech vermogen hebben, zo lang zy al te machtig zijn. Ik wil u niet tot een dwingelant maken. Gy zult, ô Koning! ook voor hen zorgen, zo gy maakt dat zy, of door vrees, of door walging van hun misdrijf, allengs hun ongeruſte zeden afwennen. Ik weet, zeide Meleander toen, dat uit deze wolken zeer veel ſtormen voortkomen. Maar de krachten dezer menſchen hebben hun volkome wasdom bereikt, en zijn allengs, door 't gedult der Koningen, byna wettig geworden. Men zal dieshalven, zo ik hen van deze krachten beroof, geloven of dat ik hen gewelt aandoe, om dat ik deze macht, die voor my geweeſt heeft, onderwerp, of dat ik de krachten van dit Koninkrijk, die alreê dikwijls verzwakt zijn, en welker zwakheit verborgen dient te blijven, onvoorzichtiglijk wil beproeven. Gy hebt, antwoordde Kleobulus, een beter uitgang te verhopen, zo gy vervolgens, en by delen hen van deze oegſt, die zulk een verwaantheit aan hem geeft, ontbloot. Denk niet dat uw zaak ongerechtig geoordeelt, maar, in tegendeel, van de goden en menſchen voor goet gekeurt zal worden, zo gy voor de koninklijke waerdigheit zult ſtrijden, en Siçiliën van de moort verloſſen,

daar

daar meê het zich zelf aan de razernijen opöffert. Bezie eens wie de zodanigen zijn, van waar zy zijn gekomen, en welke middelen hen tot zo hoog een top opgevoert hebben. Zy roemen, zo zy willen; zy hebben door de gunſt van uw voorouders hun rijkdommen verkregen, en zijn daar door naar de Lantvoochdijen gezonden. De goedertierentheit der Koningen, die hen beminden, heeft hen tot deze hoge top verheven, daar uit of zy zelven, of hun nakomelingen tegen de Koningen ſtrijden. Gy word dan met uw eige wapenen gewond. Alle deze zwaerden, die, door de hant van blinde tweedracht tot ramp van d'eigenaar gevoert worden, zijn d'uwen. Indien zy 't verdienen, indien zy hun geluk niet konnen dragen, zo ontneem hen alleenlijk het geen, dat zy van u ontfangen hebben. Zeker, laat hen naakt en bloot, en dwing hen deze wint van opgeblazentheit te vergeten, die hen nu dus doet opzwellen, als zy met verwondering uw rijkdom in hun macht zien, en van hun eige ſtaat onkundig zijn. En om zo veel tijdiglijker voor uw kroon te zorgen, bezie hoe krachtig hun heerſchappy tegen u aangroeit, en hoe opentlijk, en met hoe gevarelijke toeſtemming zy deze dingen, als wetten van te zondigen, verdedigen. Hoe grote nijt en vijantſchap zy malkander toedragen, zy zullen echter naauwelijks toelaten dat iemant van hen door de Koning gedrukt word. Dieshalven, indien iemant van de zodaningen tot weêrſpaltigheit vervalt, zo word hy of opentlijk, of door bezondere begunſtigingen geholpen. Nu voegen zy zich by hem, dan behelpen zy zich met de tijt, om de Koning onder een andere dekmantel van verſchil te verlaten. Anderen zullen wel niet van uw zijde wijken, noch uw heir verlaten; maar zy, door hun verwijling, en door omweegen de koninklijke beradingen vruchteloos makende, willen dat de weêrſpannigheit lange tijt tegen de kronen beſtandig blijft, op dat het gevaar niet van klein belang

belang voor de Koningen, of ongelijk voor hen zou ſchijnen, en op dat het volk gewent zou worden deze beroerten t'ontzien, en te lijden. In dezer voegen geven zy aan zich zelven voorbeelden, en bereiden voor zich zelven een uitgang, zo zy zich tegen de Koning vergrammen. Indien gy deze ſamenzwering niet door uw beradingen omwerpt, hoe verre zult gy van 't nootlot van Mergania af wezen? Dit is een Lantſchap, dat onder een Hooft verſchrikkelijk zou zijn: maar dat nu of door d'achteloosheit, of lijdſaamheit der gener, die gebieden, in dier voegen onder verſcheide Vorſten is verdeelt, dat het zijn Heer gantſchelijk verloren heeft.

Hoewel gy by varſche geheugenis weet wat dusdanige aanhangen vermogen, zo laat echter toe dat ik hun beginſelen en vernuft verhaal: want ik wil dat gy daar door aangeſteken word, of dat gy u tot het gedult van een onvermijdelijk verlies bereid. Indien gy enigen bemint, indien gy enigen boven het believen der Groten, die lang in vermogen geweeſt zijn, verheft, zo wijken zy, als of gy van hun goederen wechgeſchonken had, uit het hof, klagen dat zy verſmaad worden, en nemen hun toevlucht tot de burgten en bezettingen, die gy aan hen vertrout hebt. Zy beklagen de ſtaat van 't volk; zy zeggen dat enige weinige bloetzuigers met het bloet van 't Koninkrijk, dat byna uitgeput is, opgevult worden, en dat de genen niet te verdragen zijn, de welken de Vorſt, die zy betovert hebben, uitſtrijken, en d'oude ſtammen, die grote dienſten gedaan hebben, door hun nieuwe macht onder de voeten treden. Dit is, gelijk gy weet, de gewone middel van uit te ſpatten, en tot de burgerlijke wapenen uit te barſten. Maar daar zijn noch andere oorzaken, die deze lieden tot de ſtoutheit van af te vallen aandrijven. Hou enigſins op, zo gy lange tijt aan hen miltdadig zijt geweeſt; weiger aan hen, die alreê vol, maar echter niet verzaad zijn, d'Overheits-

ampten, en de Lantsvoogdijen; vertrou aan hen niet alle uw verborgentheden; hou u by anderen, die getrouwer aan u zijn; haat ook niet de genen, tot welker tegenstrevers zy zich overgegeeven hebben: zy zullen terstont achten dat men smadelijk met hen handelt, en van spijt op hun tanden knarssen, als of zy enige overlast hadden geleden. Anderen, om geacht en geeert te worden, en aan de Koning te doen blijken wat zy zouden vermogen, trachten naar stoffe van misnoeging, en houden op hun eige hant hun beradingen tot d'algemene rust. Voorts, zo haast als hen enige gelegentheit van tweedracht voorkoomt, zo vinden zy, van de krachten ondersteunt, die gy Koningen aan hen gegeven hebt, terstont hun medestanders, die hen met de wapenen volgen; en dit zo veel te meer, als deze weêrspaltigheden altijt ongestraft blijven, en noch dikwijls beloont worden. Zy, dus verheven, en als in hun eige Rijk gezet, dwingen u, ô Koningen, op dat gy vrede zoud verkrijgen, rijker vergeldingen af, dan of zy gehoorzaam en getrouw waren gebleven. Ondertusschen worden de krijgslieden, met de welken zy tegen u strijden, van uw gelt, en van uw schatten betaalt; 't welk warelijk onverdragelijk is. Zy, op uw inkoomsten verwaant, eisschen van u rekening van uw heerschappy, of schrijven u voor hoe gy heerschen zult. Uw burgers, uw lantlieden worden door dusdanige weêrspaltigheden meer, dan door uitlantsche oorlogen, uitgeput. Wat volg'er? Gy koopt de vrede, ô Koningen! Hun misdrijf is aan hen vorderlijk. Gy verwacht in uw Koninkrijk, dat nooit volkomelijk in rust is, met grote bekommering uit welke asch de vlam weêr zal uitbarsten, aan wie de roem van een nieuwe twist zal behagen, en wat voorwaarden van verbont men nu in de boeken, die alreê vol zijn, zal beschrijven. Ik acht dit van klein belang, dat deze oorlogen, en deze vredemakingen by de vreemde volkeren bespot worden, en dat men, 't zy wy in vrede,

vrede, of in oorlog zijn, minder op ons, dan op de woeste golven, kan vertrouwen. Daar zijn groter wonden, die deze zeden in d'ingewanden van 't vaderlant maken. Want de macht van dit volk, 't welk voor geen ander zou wijken, zo het van deze ongemakken vry was, word geduriglijk van dese schadelijke wint geplaagt. In deze Lantschappen, daar deze dwarrelwint zijn loop deur neemt, worden zo wel de rijkdommen der steden, als der landen verdelgt. D'yver en drift der gemoeden verdwijnt, en de wakkerheit van zo veel verstandige lieden, die wy in groot getal hebben, en waerdig zijn om de gehele werrelt te bestieren, is naauwelijks machtig om t'huis onze beroerten te stillen. Wijders, de geesten van de jeucht worden tot stoutheit, tot verächting van de vorstelijke achtbaarheit, en tot de gruwelijke zoetigheit van burgerlijke oorlog onderwezen, daar in de woede en gratigheit overylings strijden, en tegenwoordige vergeldingen verkrijgen. In dezer voegen verquijnt door onze inlantsche woede al 't geen, 't welk de goden, tot schrik der uitheemschen, aan onz Siciliën gegeven hadden. Denk niet dat dit de leerstukken der ziedende gemoeden zijn, die, in de wapenen geoeffent, deze drift, onder malkander opgenomen, daar na krachtiglijker tegen d'uitheemsche vijant zullen uitstorten. Och dat dit de vertroosting van onze burgerlijke woede was! Maar op dat gy niet zoud menen dat deze leerlingschap tot dapperheit, of tot de krijgsoeffening strekt, zo overweeg hoe dikwijls deze beroerten meer ydelheit en dreigingen, dan ware vlijt en arbeit in 't leger zijn. Deze krijgsbenden komen in de burgten, en in de steden, die hen onderworpen zijn, te zamen. Zy plonderen lichtelijk de burgers, of de boeren, die zy onbereid vinden. Dit is deurgaans hun grootste dapperheit. Men koomt zelden tot strijden. De gevarelijkheden komen niet, of onverwacht voor; om dat men hen slaafschelijk te vre-

den ſtelt, en eer men 't lot der wapenen door dappere tegenſtant beproeft heeft, met geſchenken wechzend. Maar dit veröorzaakt ook dat deze oorlogen duren, en dat de krijgsbenden tegen malkander woeden. De krijgsman word ondertuſſchen met de rijke roof van't vaderlant gemeſt, en, in de goederen der elendige burgers zittende, is weeldiger in d'oorlog, dan in de vrede. Hy oeffent zich meer in roverijen, dan in beſtandig te zijn, en in zich wakker en geoeffent te tonen: in voegen dat hy, namaals in een ware en ſchrale oorlog, en in uitheemſche geweſten, die ſomtijts onvruchtbaar zijn, gevoert, van verdriet en hartzweer quijnt, en aanwijſt dat'er zeer groot onderſcheit tuſſchen de daden van een rover, en van een krijgsman is.

Wy worden ondertuſſchen, ô Koning! verächt: en indien gy enige dreigingen tegen uw geburen doet, zy, minder op hun kracht, dan op onze qualen vertrouwende, verſmaden uw pogingen. Zy vertrouwen dat zy met enige giften, hoe klein zy ook zijn, lichtelijk de Siçiliërs zullen opmaken, die u in een burgerlijke oorlog zullen bedrajen. In dezer voegen leveren zy u over om tegen de genen t'oorlogen, door de welken zy, onder uw gezach, behoren verdelgt te worden. Oordeel nu zelf, of deze dingen meer ſchande, of meer ſchade aan dit deürluchtig volk veroorzaken. Eindelijk, wilt gy horen waar over uw onderzaten hier komen klagen? Het volk nam eertijts zijn toevlucht tot de koninklijke macht, om deze beroerten te ſtillen: en op dat d' eerzucht de Groten niet tegen malkander zou aandrijven, op dat de verdeeltheden niet een zelfde volk zou verdelen, en op dat men niet het geen, daar meê de vijanden gemenelijk dreigen, te vrezen zou hebben, zo heeft men het purper, de koninklijke ſtoel, en het zwaert aan de Koning overgegeven. Indien dieshalven de gemene ſtaten noch van dusdanige qualen geplaagt worden,

den, wat zal 't hen dan baten dat zy hun recht overgegeven, en zich van de heerschappy ontslagen hebben? Herstel hen in vryheit, of geef aan hen de rust, om de welk zy hun vryheit overgegeven hebben.

Meleander, deze woorden gehoort hebbende, gaf een diepe zucht uit, en antwoordde, dat men de ziekte lichtelijker kan tonen, dan haar met geneesmiddelen uitdrijven: dat hy zich alreê met het staal aan Eristhenes en Oloodemus had gewroken: dat Lykogenes gedoot was; en dat, zo de zaken dagelijks, naar dit voorbeelt, straf verëischten, de macht, die met het bloet der Groten gevoed en onderhouden moest worden, aan hem zelf tot haat zou verstrekken. Zy zijn, zeide hy, schrander van natuur, wakker van geest, en met veel deuchden begaaft. Zal ik deze heldere lichten uitblusschen, of onderdrukken? Zal ik hen alle verdelgen? Maar dit zou onmenschelijke, en misschien boven de koninklijke macht wezen. Welken dan? De genen, die verdacht zijn. En zeker, op 't vermoeden alleen te straffen is onbetamelijk. Wijders, het gebeurt dikwijls dat'er geen blijk van vermoeden voor de beroerten gaat. De drift, in wakkere geesten zo gezwind, voert dikwijls deze beroerten zo gezwindelijk uit, als zy bedacht worden. Zal ik, door mijn strengheit, de haat van hen alle op mijn hals halen? zal ik, gelijk een wild beest, in eenzaamheit leven? of zal ik liever het hof met nieuwe menschen vullen? Warelijk, deze hulpmiddel is erger, dan het quaat zelf. Ik verhoop dat de Goden, en 't nootlot maken zullen dat wy, deze wrede storm verdreven hebbende, onze eerbiedigheit tot een breidel aan d'ervarenen zullen doen verstrekken, en dat wy aan hen zullen tonen wat wy vermogen. Maar, Kleobulus, vertoon ten minsten de zachtste raden en hulpmiddelen, die gy hebt.

Ik stem u toe, ô Koning! zeide Kleobulus toen: dat is, ik verôntschuldig, met u, de Groten zo veel,

als 't mogelijk is. Wy zijn ſchrander en grootmoedig: en deze dingen zelven, die wy aangewezen hebben, zijn blijken van een groot vernuft, 't welk, zo het binnen de palen der wetten gehouden wierd, heilſaam voor de gemene ſtaat zou wezen. Maar dewijl gy toegelaten hebt dat het buiten 't ſpoor holt, zo ſchuif ik de haat van al 't geen, dat het denkt, en dat het dart beſtaan, op de hals van u, ô Koningen! Voorts, vermits de deuchden en zonden niet langer naar hun verdienſte, maar naar 't oordeel van 't gemeen volk, geſchat worden, zo is 't geen wonder dat de gewoonte, en d'achting der gener, die zondigen, en het gevolg daar af dit misdrijf verheerlijkt heeft. En indien gy dit gebrek begeert te verdrukken, en uit te roejen, zo moet gy het zelfde allengs tot de ſnoodheit van zijn oorſprong brengen. En gy zult dit te weegbrengen: vooreërſt met de ſchande van de naam, en met het zelfde zamenzwering, meinêedigheit en ſchending van hoogheit te noemen, en niet, gelijk men gewent is, met de naam van grootmoedigheit, voorzichtigheit, gezelligheit en bevordering van de gemene welſtant daar aan te geven: daar na met dat de genen, die van u afgevallen zullen zijn, ten minſten zich moeten vernederen tot vergiffenis van u te verzoeken; in plaats van dat gy nu (zeker een vreemd gebruik onder de volken) gewent zijt u zelf te verőordeelen met door openbare plakkaten te belijden dat zy onſchuldig zijn. Want indien zy, de wapenen aantaſtende, niet ſchuldig zijn geweeſt, zo zijt gy, tegen de welken zy de wapenen aangenomen hebben, warelijk ſchuldig: 't welk laſtig om te zeggen is. Indien gy deze leſte aantaſting der wapenen uitzondert, in de welken gy alleenlijk de verwinnaar zijt, zo aanſchou de beroerten onder u, en onder uw vader. Zy zijn alle met deze voorwaarde geſlecht, dat gy, door een al te grote toegeeffelijkheit, die de ſlaverny van uw heerſchappy aanwijſt, u zelven de verwoeſtingen der landen, de wervingen van

van krijgsvolk, en d'anderen ſtukken van de weêrſpaltigheit aangetegen hebt. Gy lijd dat men in openbare geſchriften ſchrijft dat deze dingen door uw bevel, of om uwent wil zijn bedreven.

Maar, zegt gy, deze heldere lichten te dempen is zwaar en laſtig. Men moet hen niet onderdrukken, noch op een onmenſchelijke wijze handelen. Dat zy blinken, ô Koning! zo zy ſlechs gedenken aan welke zon zy dit licht verplicht zijn,en uw glans niet verduiſteren. Het ſcheen byna nootzakelijk dat dit misdrijf met iemants bloet geboet en uitgewiſcht zou worden. Eriſthenes en Oloodemus hebben uw goetheit deze ſtrenge hulpmiddel afgewrongen; en Lykogenes, hun rampzalige wreker, zal lange tijt in de geheugenis van de gemoeden der anderen blijven. Indien iemant, deze tijden vergetende, dit ſpel wil navolgen, druk hem voort onder, en niet met trage beradingen, en langſame pogingen, uit onzeekere beradingen voortgekomen. Vat zelf d'uitvoering daar af in handen, op dat d'oogluiking uwer Veltöverſten, door een onnutte verwijling, deze gelegentheit niet voorby laat gaan. Indien gy het dart beſtaan, indien gy niet verwijlt, zo zullen veel, door 't ontzach van uw hoogächtbaarheit verbaaſt, uw volgers zijn, die anders aan hun plicht zouden beginnen te twijffelen, zo gy u ſcheent te beraden, of men, zonder geſtraft te worden, u mogt veröngelijken. Gy moet dan uw krachten inſpannen, op dat het niet zou ſchijnen dat gy, door een blode verſlaauwing der geeſten, deze tijden hebt vergeten, of dat gy vergiffenis van de gedode Eriſthenes verzoekt. Vervoeg u in dier voegen met deze drift, dat hy eerder van u, dan van 't geval, ſchijnt te komen. Luiſter niet naar making van vrede, verbont, wetten en voorwaarden met de geen, die, afgevallen zijnde, in de wapenen blijft. Dat'er niet meer dan een hulpmiddel voor de geen zy, die berou heeft, dat is, te ſmeken, zijn verwaantheit af te leggen, en zich

zelf, en zijn beſtaan te veröordeelen. Het zal dan aan uw zachtmoedigheit ſtaan, hem, dus geſtelt zijnde, in genade weêr aan te nemen, zo hy niet al te ſchadelijk gezondigt, of het momtuig van berou niet tot d'uitterſte noot uitgeſtelt heeft. Maar vergeef aan hem op die voorwaarde, dat hy iets tot boete moet afſtaan. Indien hy de beſtiering van enig lantſchap van u bezit, neem hem een gedeelte af, en geef het in handen van een ander. Indien hy burgten bezit, die of de zijnen, of d'uwen zijn, taſt een daar af aan, tot verpanding van zijn aanſtaande getrouheit. Anderen zullen vrezen met hun roof uw ſchatkiſt te verrijken, die nu, in tegendeel, tot vergelding van de vrede, gelt, ampten en burgten van u darren eiſſchen. Wacht u wel van deze ſchuldigen op de gebeden van hun magen, die onder u tegen hen geſtreden hebben, te vergeven: want daar is byna geen bedroch meer gemeen, als dat van deze Groten, die zich in verſcheide heiren verdelen, niet uit ware drift en toegenegentheit, maar door onbetamelijke inzichten. De broeders, zwagers en omen, d'een zal 't met u, en d'ander met d'oproerigen houden, om, hoe 't geval zich ook keert, aan wederzijden verzekert te wezen. 't Is billijk, ô Koning! dat gy de zodanigen voornamelijk verdacht, en, indien zy met kommer voor hun vrienden bidden, byna voor vijanden houd.

Daar hebt gy mijn gevoelen van d'overſten der aanhangen. Maar wat zijn zy zonder krijgsbenden, die 't bloet en de zeenuwen der beroerten zijn, en die gy dieshalven niet ongeſtraft moet laten? De genen dan, die gy in tijt van vrede of tot bezettelingen, of tot lijfwachten aangenomen hebt, en die, zo'er afval voorkoomt, miſſchien hun Hoofden volgen, moeten met ſchande geſlaakt worden, en hun geweer afleggen. Gy moet u van geen geroep der gener, die berou hebben, en van geen gebeden der Groten laten bewegen. Dat zy leren niet zo zeer hun Overſten, als u in hen t'eren,

en t'ontzien; om dat zy met hen van u gevoed worden, en van u afhangen. In dezer voegen zullen de heiren, die gy werft, en die gy in tijt van vrede voed, volkomentlijk d'uwen wezen; en de Groten zullen u ook niet verächten op 't vertrouwen der heirkrachten, die gy aan hen bestelt hebt. Maar indien enigen, door geen soldy aan u verbonden, by voorval van oproer, zich by d'oproerigen gevoegt zullen hebben; ik wil niet ontkennen dat men zachtelijker met hen moet handelen. Zy zijn alleenlijk aan afval schuldig. Maak, zo 't u lust, dat gy by hen de naam van lankmoedig verkrijgt, zo zy slechs begrijpen dat zy vergiffenis van u verkrijgen, en u de zelfde niet afgewrongen hebben.

Maar wy spreken nu van de straffingen en boeten. Men moet hen te voren verwinnen, of, 't welk menschelijker is, bewegen, op dat zy niet zouden verdienen verwonnen, of gestraft te worden. Daar zijn, ô Koning, twee dingen, die de Groten bewegen de wapenen tegen u aan te tasten, en die hen tot hun eerzucht aandrijven. Indien gy behendiglijk hen van deze krachten ontbloot, zo weet ik niet of dit meer tot hun, of tot uw voordeel zal strekken. Maar 't is nu geen tijt om daar af te spreken; dewijl ik de Koning van Sardiniën tot u zie komen. Meleander, opziende, zag dat Radirobanes alreê in 't Hof was getreden. Hy dan, als met onwil van deze verborge redenen scheidende, ging zijn bontgenoot te gemoet, en, hem met een vrolijk gelaat aanspreekende, geleidde hem naar d'eetzaal.

VYFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Radirobanes, van Meleander ter maaltijt genodigt, spreekt met hem van een huwelijk met Argenis aan te gaan. Meleander antwoord schranderlijk hier op. Eurymedes koomt aanzeggen dat de tijt der spelen gekomen is; daar op men naar de schouplaats gaat. Radirobanes, weinig opzicht op de spelen nemende, keert zijn geest tot bedroch; en, overwegende wie hy van Argenis huisgenoten zou konnen kreuken, bedenkt dat hy, zo hy Selenissa op zijn zijde kan krijgen, lichtelijk de verwinning op Argenis zal behalen. Deze oude vrou, door de glans der gezonde kostelijke geschenken verblind, word in haar getrouheit bewogen.

DE plaats, in de welk de maaltijt gehouden wierd, was de grootste kamer van 't Hof, daar men de deuren geopent had, op dat het volk aanschouwers van deze vreucht zou wezen. De gewoonte der Siciliërs was toen in de maaltijden aan te leggen, en de spijs op bedden te nuttigen. Maar d'oude zeden geven dikwijls, door een diepe eerbiedigheit, enig voorteeken aan de dingen, die van de Koningen openbaar gehouden, of van de Priesters bevordert worden. Meleander bracht dieshalven in die dag de gewoonte der vooröuders weêr op, en wilde dat de genodigden zouden zitten. Hy had de grootste Vorsten hier toe genodigt. Argenis zelve was'er by, met de voornaamsten der Juffrouwen; een machtige aanprikkeling tot haat en woede voor de minnaars, die malkander benijd-

nijdden. Archombrotus was als verwoed tegen Radirobanes, en naauwelijks machtig om zijn drift te bedwingen. Radirobanes, niet beter gestelt zijnde, loerde heimelijk of hy Argenis aanschoude, en of hy, tot zijn vernoeging, enige lonk van haar genoot: in voegen dat zy beide, door een verwoede vrees veel dingen verdichtende, d'onvoorziene aanschouwingen, of 't onverwacht gebaar tot hun smaat trokken.

Toen de maaltijt gedaan was, verzocht Radirobanes, zijn liefde en haat niet langer dragen konnende, afzonderlijk met Meleander, indien de tijt zulks toeliet, te spreken. De Koning ging terstont met hem in de wandelry, daar Radirobanes tot hem zeide: Indien ik met een ander had te spreken, ik zou, ô waarde bontgenoot, zijn gemoed tot de toestemming mijner verzoekingen voorbereiden, met aan hem te vertonen dat ik Koning van Sardiniën en Korsika ben, dat de Balearissche eilanden de mijnen zijn, dat de mijnen veel havenen, zo in Afrika, als op de Kust van Ligurien bezitten, dat alle deze landen overvloet van volk en rijkdom hebben, dat ik een machtige vloot heb, die tot schrik van de zee verstrekt, de welke haar oorsprong uit de grote Oceaan heeft. Ik zou'er een reeks van Koningen byvoegen, van de welken d'oudsten, gelijk men zegt, van de goden zijn gesproten. Maar men moet by u op een andere wijze spreken. Ik verzoek, als bontgenoot met bontgenoot, een enger verbont met u te maken. Dat het my geoorloft zy mijn Staat met d'uwe te mengen, of, om opentlijker te spreken, neem de naam van vader over my aan. Dat al 't geen, 't welk ik bezit, het uwe zy. Geef uw dochter aan my ten huwelijk. Ik weet niet welk van beide ik gratiglijker begeer, of u tot mijn behuwde vader, of haar tot mijn gemalin te hebben. Hy, dit gezegt hebbende, maakte geen gewach van de bystant, die hy aangebracht had, en die, gelijk hy verhoopte, van zeer groot gewicht by deze oude Vorst zou wezen.

Me-

Meleander, vooräf gezegt hebbende dat hy alles aan Radirobanes verplicht was, zeide: Gy ſtelt my, waarde Bontgenoot, een voorwaarde voor, die niet alleenlijk waerdig is om aangenomen, maar ook naerſtiglijk gezocht te worden: want wie zou niet wenſchen met Radirobanes, en met Sardiniën vermaagſchapt te wezen? En gy, ô dapper Vorſt, kont, zelfs met zo grote erfgoederen, als Sardiniën is, groter dingen, dan gy verzoekt, verhopen. Maar gy weet dat de huwelijken, die meer uit de verëeniging der gemoederen, dan uit die der lighamen beſtaan, veel zoeter en aangenamer zijn. De geeſten der menſchen zijn vry, en konnen door geen wetten gedwongen worden het geen te willen, dat zy niet willen. De koninklijke ſtaat, tot de welk mijn dochter geboren is, lijd voornamelijk niet deze dwang. Ik bezit de koninklijke rijksſtaf van mijn voorouders; zy verwacht hem van my. Het moet ook aan haar vryſtaan de geen te verkiezen, aan de welk zy de Staat van Siçilien wil opdragen. Gy moet, mijn waardſte Bontgenoot, dit niet in dier voegen nemen, als of ik niet al 't geen wilde, dat gy begeert, en voornamelijk dit zelfde. Maar ik wil dat gy hier over niet verwondert zijt, dat ik aan mijn dochter het geen laat, dat aan haar behoort. Ik beloof aan u alles, dat in mijn macht is. Maak gy by haar dat zy waerdig is van u bemint te worden: want een gedwonge huwelijk zou ook aan u niet dienſtig wezen. Eindelijk, beeld u in dat gy mijn zoon zijt: hoe zeer gy haar beminde, en hoe grote gaven gy u inbeeldde in haar te zien, ik zou haar niet tot mijn ſchoondochter begeeren, zo zy u niet voor haar gemaal wenſchte.

Meleander trachtte door deze omzwier van woorden Radirobanes te behagen, en uitſtel in zo groot een zaak te bekomen, om dat hy wiſt dat zijn dochter een afkeer van dit huwelijk had. Want hy, niet hier aan twijffelende dat Radirobanes met dit voorneemen ge-

gekomen was, had te voren haar zin en gevoelen daar af ondertaſt. Radirobanes parſte ondertuſſchen aan by deze oude Vorſt, en zeide dat zijn leven hier in beſtond, dat hy zijn ſchoonzoon genoemt zou worden. Hy, in zo grote brant ontſteeken, verſtond niet de woorden en mening van Meleander, die hem in dier voegen deê hopen, dat een ander, die ſchranderer, en niet door liefde ontroert was, zulks lichtelijk voor weigering opgenomen zou hebben. Eurymedes had ondertuſſchen aan hen beide bekent gemaakt, dat de tijt van te ſpelen gekomen was. Men had deze ſpelen ylings in 't voorhof toegeſtelt, op dat het volk zich over des Konings verwinning zou verblijden. Zy gingen dieshalven naar de ſchouplaats, in de welken de toeſtelders der ſpelen veel ſchilderijen, voornamelijk die zeer oud waren, en de beelden der Helden, niet alleenlijk de genen, aan de welken de werkmeeſters handen en voeten toegeſtelt hadden, maar ook zeer veel van zodanigen, die voor Dedalus tijden gemaakt waren, en alleenlijk het hooft uit hun onbeſchaafde ſteen vertoonden, uit het vertrek van 't Hof gehaalt, en voor d'aanſchouwers ten toon geſtelt hadden. Zo haaſt de Koningen gezeten waren, quam Argenis, met Seleniſſa, en een groot geſtoet van ſtaatjuffers, intreeden; zeker een grote ſtraf voor Radirobanes en Archombrotus. Zy veſtten dieshalven niet hun ogen op de toonneelſpeelders, noch op d'oude rijkdommen der Koningen van Siciliên, ja zelfs niet op deze Vorſtin, maar zagen geduriglijk malkander met een ſtijf gezicht aan. Radirobanes beeldde zich ondertuſſchen in, dat Argenis meermaals haar gezicht gunſtiglijker naar Archombrotus keerde: in voegen dat hy, dit tot zijn oogmerk gelovende, dus by zich zelf ſprak: Een verwoede liefde zal niet dienſtig aan my wezen: hier is behendigheit van node. Want indien ik Archombrotus wechruk, zo zal ik 't erger hebben; en de geheugenis van Archombrotus zal my by Argenis gehaat ma-

maken. Is de liefde niet een oorlog? Maar in d'oorlog heeft het verraat dikwijls aan de vijanden ingang in de steden, die door hun vestingen onwinbaar waren, gegeven. Men moet de genen, die by Argenis in gunst zijn, door giften tot zich trekken. De gedurige prijzing der zodanigen zal my meer van haar bemint maken. Wy zijn alle niet altijt op onze hoede, en laten ons lichtelijk tot die dingen overreden, die ons dikwijls, en als niet met voordacht, van d'onzen ingeboezemt worden. Door deze middelen zal niets van 't geheim, dat tusschen Archombrotus en Argenis omgaat, aan my onbekent blijven. Hy dan, overwegende wie van Argenis gezin hy met zijn giften zou aantasten, vond naar zijn oordeel niets zwaarder, noch diensstiger voor hem, dan zich tot Selenissa te keren. Want hy, deze Juffrou aanziende, achtte haar uit haar gelaat zo bestendig, dat zy in de genen, die haar tot ongetrouheit wilden verzoeken, een afschrik veroorzaakte. Maar aan d'andere zijde overwoog hy dat hy, zo hy haar vermeesteren kon, lichtelijk op Argenis de verwinning zou behalen. Hy was schrander van geest, voornamelijk dewijl de drift zijn natuur aanhitste. Men moet darren aanvangen, zeide hy. Men zal by deze grijze lichtelijk in dier voegen konnen spreken, dat zy, zo zy getrou en oprecht is, het bedroch van mijn miltdadigheit niet zal bemerken: in tegendeel, indien haar getrouheit te koop is, zo zal zy verstaan dat zy een koopman heeft gevonden. Hy, deze dingen met grote ernst overwegende, kon geen vermaak in de strijtspeelen, noch in de vertoningen (die beide vertoont wierden) scheppen, schoon'er aan d'een zijde te voorschijn quamen, die, Eryx kunst navolgende, malkander met lode hantschoenen sloegen, en aan d'andere kant de Kataners, volgens d'onderwijzing van hun Andron, op 't geluit van de fluit dansten. Maar hy nam tot een goed voorteeken, dat hy, met de gedachten van zijn geschenken bezich, een diergelijke ver-

verwinning op het toonneel zag, daar op de Dichter Argias en Erifyle bracht, van de welken d'eerfte door een gewijde halsbant een bloedige ftem kocht, en d'andere, door een gefchenk verwonnen, haar gemaal verried. Hy prees, onder d'andere dingen, dit gedicht, daar door Erifyle haar blijfchap over de gift van haar vergift vertoonde, in dier voegen, dat hy terftont beval dat men 't tot hem zou brengen, en het, met een zwijgende toeftemming, tot verfcheide malen deurlas.

O gier'ge zorgen! diens gedenken
Mijn aangename fchoont' koomt krenken?
Hebt gy noch niet genoech mijn wil in uw gebied?
Hoe kont gy naar iets meer in mijne ziele trachte'?
't Is reên dat ik geniet
De prijs, daar mijn gedult zo greetiglijk naar wachtte.

Hoe zal 'k u danken? grote Goden!
Die my u hulp heb aangeboden:
Die, door dit Bracelet, dat nu is in mijn macht,
Mijn ftaat verheven hebt tot d'uwe, ja verr' boven
Het menfchelijk geflacht;
Daar onder ik van mijn geboorte was verfchoven.

Zeg, zijn dit niet de waarde ftenen,
Die Cytheré weêrgâloos fchenen:
Die Mars verblinden, door hun flikkren en gepraal;
Voor wiens vergode glans de gulde Zon moet zwichten,
Als zy, in 's hemels zaal,
Voor all' de Goden, haar met fchande wil betichten?

Maar ach! van welke wredigheden
Word mijn gemoed zo fel beftreden?
Zal ik mijn trou, de Goôn, mijn Vaderlant afgaan,
En, om het aardfche flijk, mijn Eegemaal verraden?
Helaas! hoe kan 't beftaan?
Ik zorrig dat ik zal de donder op my laden.

Ben

Ben ik zijn vrou om hem te ſlachten:
Hoe zou ik, boze, darren trachten
Zo groot en ſchrikkelijk een gruwel aan te gaan?
De ſchaapjes zullen my hun deerenis vertonen,
Om my dit af te raân.
Zou ik dan mijn gemaal niet ſparen en verſchonen!

Maar mijne weeduwlijke rouwe
Zal my deez' gifte doen behouwe'.
Zo ik verzaden wil mijn wenſchen, daar gezucht
Uit ſpruiten zal, ik moet mijn vreuchdevuur doen leven
Met kermen en geducht,
En mijnen eegemaal den razernijen geven.

Gelijk een ſchip, in woeſte golven,
Byna verzonken, en bedolven,
Niet weet hoe 't zich bequaam zal redden in deez' noot:
Mijn geeſt, die tuſſchen hoop en vreze vliet en wikkelt,
Heeft afkeer van zijn doot;
Maar 't nut, dat hier af koomt, my tot deez' gruwel prikkelt.

Hoe zou ik droevig zijn, of beven!
De hemel heeft my dit gegeven.
Zou ik 't niet houden, ſchoon een vogel heeft voorzegt,
Die dikwils liegt, en die men niet behoeft te vrezen,
(Hoe ben ik noch zo ſlecht!)
Dat dit een oorzaak van de doot mijns mans zal wezen?

Zou, om een vreê, alleen voor ogen,
Ik deeze gift niet hebben mogen?
Hoe! wil men dat ik mijn begeerte en luſten ſtaak;
Als of men zonder ſchande en laſter te verwekken,
Door 't ſtoren mijns vermaak,
Uit d'ongeruſtheit van mijn ziele ruſt kon trekken?

Ik heb het. 't Zal het mijne blijven,
Schoon ik 'er d'oorlog meê zou ſtijven.
't Is my een Koninkrijk. Ik acht het alzo veel.
Wie is hy, dien de krijg en oorlog zou verdrieten,
Indien hy tot zijn deel
Een machtig Koninkrijk op aarde mogt genieten?

O Goôn! wat lijden zy al pijnen,
Die tuſſchen hoop en vreze quijnen!
Ik wou't wel hebben; maar 't geknaag van mijn gemoed,
Door 't denken van veel ramp, my all mijn vreucht verliezen,
En ſtadig ſterven doet;
In voegen dat ik ducht wat ik noch zal verkiezen.

Rampzaalge! wilt u wel verzinnen.
Denk hoe veel ſchatten gy zult winnen.
Voeg by uw lonken noch bevallijke çieraat.
'k Wed gy door deze glans Jupijn zo zult bewegen,
Dat hy verlegen ſtaat,
En zich herſcheppen zal in enen goude regen.

Zo uw gemaal u wil verächten,
Vrees niet. Wat hoeft gy lang te wachten?
En zo hy zulk een glans wenſcht aan uw Godlijkheên,
Als een onſterflijk God van zijn Goddin kan hopen,
Ai! hebt gy dan geen reên?
Behoort hy met zijn bloet niet mijn geluk te kopen?

Radirobanes, over dit voorteeken verblijd, vervoegde zich, na dat de ſpelen geëindigt waren, in de binne delen van 't Hof, en, by Argenis, in haars vaders vertrek, tredende, ſprak haar aan op een zelfde wijze, als hy te voren de Koning aangeſproken had. Hy bad haar, dat zy het geſchenk der rijkdommen van Sardiniën in dank zou aanneemen: en deze ſchrandere minnaar voegde'r voort zodanige dingen by, die

aan hun beider ſtaat paſten. Argenis geraakte aan 't blozen, niet alleenlijk door een zedige ſchaamte, maar ook door een verborge gramſchap. Zy antwoordde echter niets anders, dan Radirobanes in deze eerſte ſamenkoomſt verwacht had; te weten, dat aan een dochter niet deze zorg paſte, en dat zy ook geen macht daar toe had; en dat zy ondertuſſchen hem bedankte van dat hy haars vaders vrientſchap zo hoog achtte. Radirobanes, enige tijt by haar geweeſt hebbende, ſcheidde van haar, om een begin van zijn belagingen te maken. Hy, te gelijk zijn koninklijke achtbaarheit, en jeuchdige gezelligheit tonende, voegde zich by de Groten, en by de Juffrouwen, die in de kamer waren. Hy bejegende eindelijk Seleniſſa, gelijk hy wenſchte, en, enige gemene redenen tot haar geſproken hebbende, begon daar na haar zoon, die in 't hof was, te prijzen. Hy vraagde daar na, of zy meer kinderen gebaart had, en wat van haar krooſt overig was, en voorts al 't geen, dat de vrouwen gaerne horen; en zich daar na met voordacht tot zich zelf kerende, zeide: Ik beſpeur veel trekken van mijn waardſte moeder in u. Ik wierd, als ik u aanzag, meermaals van een zoete geheugenis tot haar, die ik verloren heb, geraakt; en heden zal ik aan u tonen hoe veel van haar aangezicht het nootlot aan u meêgedeelt heeft. Terwijl zy dus ſpraken, overquam hen Meleander, en Radirobanes, op d'avont van hem geſcheiden, ontbood Seleniſſa's zoon, Demades genoemt, tot de welk hy, na dat hy alle ſchijn van gemeenzaamheit aan hem getoont had, zeide: Ga heen, en breng dit beelt van mijn moeder aan Seleniſſa, 't welk zeer wel met haar gelijkt, behalven dat de rijksſtaf en kroon grote ongelijkheit maken. Dit beelt was klein, en geleek in ouderdom zeer wel met Seleniſſa: want het vertoonde een oude Koningin, met rimpels in haar aangezicht. Het doosje, aan 't welk een zeer grote parrel hing, was door een zonderlinge kunſt van koſtelijke geſteenten

ten gemaakt, die eertijts twintig talenten aan Radirobanes gekoſt hadden, en verſtrekte tot een kasje voor dit beelt.

Seleniſſa, Demades met de gift ziende, wierd van zulk een koſtelijke glans bewogen. Zy twijffelde of zy haar geluk aan Argenis bekent zou maken. Zy vreesde dat men zou vermoeden dat zy haar getrouheit gekreukt had, of dat men aan haar zou bevelen dit pant van een meer dan gemene miltdadigheit aan de ſchenker weêr te zenden, zo zy deze Vorſtin, welker geeſt noch niet te voren bereid was, door deze nieuwigheit als verbaaſt maakte. Zy, deze dingen by zich zelve overwegende, vraagde aan haar zoon, of'er meer lieden by geweeſt hadden, toen Radirobanes dit geſchenk aan hem gaf, om het zelfde aan haar te brengen. In tegendeel, zeide hy, hy trok my ter zijden, op dat het van niemant gezien zou worden. En gy, mijn zoon, zeide Seleniſſa toen, hou deze zaak ook by u verborgen. Dit raakt iets, daar af gy geen kennis hebt. Dit geſchenk word niet aan my gezonden, gelijk gy meent, en gelijk Radirobanes in uw tegenwoordigheit geveinſt heeft. Maar gy zult dit verſtaan, als de tijt en gelegentheit zulks zullen toelaten. Onthou wel dit enige, dat is dat gy zwijgt. Zy, dit gezegt hebbende, voegde zich weêr by Argenis, aan de welke zy noch wel getrou was gebleven: maar zy hield echter op van Radirobanes te haten. Zy begon toen t'overwegen met hoe groot gevaar voor haar en voor Argenis Poliarchus bemint wierd. Want hoe dikwijls had zy Argenis in haar beſtaan van te ſterven belet? en wie zou konnen beloven dat zy noch niet t'enige tijt de raat, van haar leven te willen behouden, zou voorkomen? Eindelijk dacht zy dat yder voor zich zelf moeſt zorgen. Wat heeft, zeide zy, Poliarchus aan my verdient? Radirobanes heeft, na verloop van weinig dagen, dat hy hier geland is, meer weldaat en nuttigheit aan my bewezen, dan Poliarchus in de tijt van

een jaar, die hy by Argenis verkeert heeft. Wat dan, zo het geen niet waar is, dat hy, een vreemdeling, en onbekent zijnde, van zich gezegt heeft? Maar Siçiliën heeft eerder, door zijn onderstant, dan door zijn hoog en koninklijk verzoek van huwelijk, gevoelt dat deze een Koning is. Indien ik kan maken dat Argenis gunstig aan hem is, hoe grote dingen heb ik te verhopen, dewijl ik alreê vergeldingen heb ontfangen, die groot genoech zouden zijn, als het werk uitgevoert was? Eindelijk, Poliarchus is niet voorhanden. 't Is onzeeker of hy leeft, en, zo hy wederkeert, of Argenis van haar vader deze man tot haar gemaal zal verwerven; en of zy, tot mijn schande, door een heimelijk vertrek met hem, my ook niet zal uitstrijken. Maar wy konnen Radirobanes niet zonder gramschap wechzenden; en het geval, dus verwaarlooft zijnde, zal, zo wy deze gelegentheit niet by 't hair vatten, geen gelijke voorwaarden aan my en Argenis doen verschijnen.

ZESTE HOOFTDEEL.

Inhout.

De gezanten der steden komen van alle zijden by de Koning, om zijn gramschap af te bidden. Meleander, de beschuldigden met weinig woorden aangesproken hebbende, geeft hen aan zijn Raden over, met hoop van wel gehandelt te worden. Hy weigert de Hyperifaniers op hun eige naam, en afzonderlijk aan te nemen. Kleobulus vervolgt zijn reden, te voren tegen de verdeeltheden aangevangen.

IN die dagen, de welken Kleobulus te voren geraamt had, quamen deurgaans van de steden gezanten

ten aan de Koning. Zy zaten aan de deuren van de tempelen der goden, en, droeffeliik zuchtende, of zich ſtil houdende, droègen, als ſmekelingen, takken, met wol omwonden, in hun handen. Veel ſteden, en veel der voornaamſte burgers gebruikten Ibburranes en Dunalbius tot hun voorbidders, die in zo grote gunſt by de Koning waren, dat men aan de verzoekers niets weigerde. Meleander dan, zijn mannelijke goedertierentheit aan de nederſlachtige en ſchuldige burgers volgende, nam geen ander wraak van hen, dan dat hy zich met de glans van zijn achtbaarheit aan hen vertoonde; en de gezanten wierden tuſſchen gewapende lijfwachters naar 't hof gebracht, daar de Koning, met zijn koninklijke kleding verçiert, tot ſchrik der ſmekelingen, in zijn zetel zat. Toen zy over de ramp der tijden, die de geeſt van 't volk tot oproer bewogen had, klaagden, beſtrafte hy hen met weinig woorden, en gaf hen aan zijn Raden over, met hoop van zachtelijk gehandelt te worden, en, van hen ſcheidende, beval aan hen zijn wil van zijn Raat te verſtaan. Men lag hen geen zware dingen op; te weten enige kleine ſommen tot boete, en de ballingſchap aan de ſnoodſten. Zy, zachter gehandelt zijnde, dan zy gedacht hadden, vervulden hun ſteden met de liefde van hun Vorſt. De Hyperifaniers wilden bezonderlijk een gezantſchap toeſtellen, om hun dankbewijs, gebeden, en nieuwe beloften van getrouheit te doen; maar enigen van de vergadering, de welken verſtaan hadden dat dit onäangenaam aan de Koning zou wezen, verhinderden dit voorneemen. Want de Koning, verſtaande dat zy deze gedachten hadden, zeide: Zeg my, of de Hyperifaniers zich meer of min Siçiliërs achten, dan d'andere burgers. Waaröm ſcheiden zy zich van d'anderen af? Waaröm ſpreken zy my aan, niet uit de naam der Lantſchappen, of der ſteden, maar als van een aanhang? 't welk, gelijk zy behoorden te weten, altijt hatelijk aan de Vorſten

 heeft

heeft geweest, maar voornamelijk dan, als zy gezien willen zijn, en te voorschijn komen, om op hun krachten te roemen. Toen de Lantschappen, 't een na 't ander, zich weêr onder des Konings gehoorzaamheit voegden, gaven de gezanten der Syrakusers, in de Raat verschijnende, en met hun ogen lange tijt naar d'aarde gekeert, te kennen, dat'er iets was, 't welk zy niet te voorschijn darden brengen, zo men niet aan hen beval dat zy spreken zouden. Zy leverden aan Kleobulus, die hen vraagde wat zy te zeggen hadden, hun smeekschriften over, daar in 't verzoek van hun burgeren begrepen was. Zy voegden'er by, dat het dikwijls gebeurde, dat het volk, door de verkeertheit der boze menschen geplaagt, dwaasselijk in hun gevoel tegen de Koning, of tegen 't vaderlant uitspat, gelijk enige menschen, door ziekte aan 't hollen geraakt, hun woede, door hun krankheit aangeprikkelt, tegen hun naasten uitstorten: dat zy niet hun voorgaande ontzinnigheit wilden verontschuldigen; maar op dat men zou weten dat de zelfde uit die ongemakken waren voortgekomen, voor de welken de Syrakusers nu hun gesmeek vertoonden, en zeiden dat dit grotelijks zou dienen om wijzer te worden, zo men namaals hen daar af ontsloeg.

Kleobulus, deze smeekschriften ontfangende, zeide, dat hy hen aan de Koning zou overleveren, en dat de gezanten in de volgende dag antwoort hadden te verwachten. Toen de Raat gescheiden was, ging hy naar de Koning, die toen veel dingen, Kleobulus voorzichtigheit aangaande, by zich zelf overwoog; dewijl deze schrandere man warelijk geraamt had dat de steden weêr tot hun plicht zouden keren. Meleander dan, gedenkende dat des zelfs vermaning door d'overkoomst van Radirobanes afgebroken was, bracht hen weêr tot die redeneringen, en stelde de smeekschriften der Syrakusers, om dat zy een langer berading vereîschten, tot in een ander tijt uit. Gy zeide,

zo

zo 't u heugt, (dus begon de Koning) dat'er twee dingen zijn, die de vrede in Siçiliën onbestendig maken, en in de handen der Groten stellen of wy in oorlog, of in rust zullen leven. Maar gy, ô Kleobulus, wierd toen door d'overkoomst des Konings van Sardiniën gesteurt. Gy kont nu hier uw reden met alle gerustheit voltrekken. Wat zijn dan die twee banden, of eerder deze nootschikkingen, die Siçiliën dus de macht der Groten onderworpen maken? De genen zelven, antwoordde Kleobulus, daar over gy, ô wijze Koning! dikwijls geklaagt hebt: vooreerst het groot getal der vestingen, burgten en bezettingen in Siçiliën; en daar na de gewoonte van in dier voegen Lantvoochden te stellen, dat zy hun Lantvoochdijen niet, dan met hun leven, verlaten.

Zeker, schoon zo veel burgten niet tot ongemak strekten, maar alleenlijk onnut waren, zo zou ik echter raden dat men hen uitroeide. Want dewijl'er, om hen te bewaren, kosten vereïscht worden, en dewijl zy gevarelijk, en ook dikwijls schadelijk zijn; waaröm zullen wy dan, warelijk hardnekkig tot onze schade, hen langer bewaren? of tegen welke vijanden menen wy dat zy bestandig zullen wezen? tegen d'uitheemschen, of tegen d'inlantschen? Wat d'uitheemsche vijanden aangaat, zy worden genoech door de burgten en vestingen uitgesloten, die wy op de grenzen van 't Rijk, en aan de havens gebout hebben. Ik spreek niet tegen de nuttigheit van zodanige vastigheden. Wy hebben daar heirkrachten genoech, en middelen in overvloet, om d'uitheemschen op te houden. Doch indien zy ergens deur deze sloten deurbreeken, zo zullen zy onze heiren tegen zich vinden, en onze steden overäl tegen hen gekant ontmoeten, die veel in getal, en niet zo zwak zijn, dat zy met d'eerste aanval der vijanden overompelt konnen worden. Deze dingen zullen tegen 't gewelt der uitheemschen genoech zijn. Maar wie hebben wy binnen 's lants te vrezen?

zen? het volk? de ſtedelingen? of eerder d'eerzucht der Groten, welker ongeruſtige geeſt altijt vaerdig is om met groot gevaar enige ſtoute nieuwigheit aan te vangen? Uw volk is zelden genegen tegen de Koningen op te ſtaan. De woede, die hen onlangs bezeten heeft, is byna zonder weêrgâ. En deze woede, gelijk gy zelf beproeft hebt, kan niet door de beſchutting van van zo veel burgten, van de welken wy heden ſpreken, nedergeworpen, ja zelfs niet belet worden. Gy begrijpt dan wel dat deze veſtingen niet de ſteden, over de welken zy gebieden, voor u verzekeren, maar dat zy de zelfden tot een zeer zekere dienſtbaarheit aan de Slotvoochden overleveren, die meermaals de burgten hebben gedwongen tegen de Koning op te ſtaan, dan de weêrſpannigen, of twijffelächtigen tot des Konings dienſt getrokken: in voegen dat, zo dikwijls zy een burgt voor zich eiſſchen, dit hun gebed in 't heimelijk ſchijnt te wezen: O Koning! geef aan my boeijen, om daar meê de ſtat, onder mijn burgt gelegen, te binden; op dat ik de burgers gevangen hou, en, zo gy u tegen my ſtelt, zy mijn gebied onderworpen zijn, ſchoon het tegen hun hart en zin is; dat het lantſchap daar omtrent onder deze veſtingen beef; dat men daar gewapende krijgslieden kan ontfangen, en van daar uitſtorten. Eindelijk, ſtel my in een klein Koninkrijk, dat zijn plaats in uw groot Rijk heeft.

Ik zal, zult gy aan my antwoorden, met een uitgeleze hoop van zeer getrouwe lieden, deze baldadigheit, die zo grote macht verkregen heeft, ontwapenen. Gy zult dan 't geen doen, 't welk niemant der Koningen van Siçiliën voor dezen gedaan heeft. Want wat overleg, van binnen ontſtaan, of van d'uitlandigen aangedaan, heeft men ooit gezien, daar in niet veel van diergelijke Slotvoochden van de Kroon afgevallen zijn? of welke beroerten zijn 'er onder een volk gerezen, die niet tot deze heiningen uitgeborſten, of

daar in ontfangen zijn? De genen zelven, die na hun afval met u in verbont treden, schromen niet dit te belijden. Zy eisschen burgten tot onderpant van hun verzekertheit: namelijk op dat zy daar in, zelfs tegen uw dank, veilig zouden zijn, en, als hun lust tot de wapenen weêr toeneemt, weêr met een veilige hardnekkigheit het staal tegen u opneemen. Zie hier hoe onbillijk de voorwaarden zijn. Zy, in de vergiffenis van hun voorgaande afval niet met uw belofte te vreden, eisschen voor hen wapenen, burgten en krijgslieden. Zy in tegendeel dwingen u, tot pant van hun berou, 't welk dikwijls geveinst is, dat vertrouwen op hun woorden te hebben, 't welk zy niet aan uw woorden geven. Maar indien deze burgten eens uit het Rijk wechgenomen zijn, zo zullen zy, ô Koning! hun verzekertheit in uw en hun getrouheit stellen, en in de steden, die aan hen vertrout zijn, niet langer, dan het u belieft, gehoorzaamheit vinden: en de veiligheit van weêrspannig te zijn, die aangenaam aan hen is, zal hen niet door zo veel wallen en grachten tot zondigen aandrijven.

Maar, zult gy zeggen, de regel der voorouders is niet gantschelijk te verwerpen, van de welken deze burgten zijn gebout, of die het voorbeelt van hen te bouwen hebben gegeven. Zeker, ô Koning! die tijden moeten niet zo groot gezach hebben. Onze voorouders hebben hun zaken naar de staat van die tijt geschikt, daar in zy leefden. Maar, wat ons aangaat, het strekt somtijts naar de verscheidenheit der tijden, daar in wy leven, tot onze welstant en behoudenis, dat wy van hun gevoelens en raden afwijken. Dieshalven, gelijk ik 't voor een onbetamelijke verwaantheit acht, de voorzichtigheit der voorouders te verwarelozen, zo acht ik 't ook voor een ongerijmde aart van eerbiedigheit, dat wy ons eeuwiglijk aan hun inzettingen willen binden. Zy dan hebben, gelijk ik vertrou, recht gehad om deze burgten, die nu lastig

aan ons zijn, te bouwen: terwijl wy reden hebben om hen met geen minder ernſt neder te werpen. Want Siçiliën was eertijts noch niet gantſchelijk tot een gebracht, of yder lantſchap had ten minſten zijn bezonder Vorſt, die alleenlijk met een kleine ſchatting, of met een geringe erkentenis aan de Koning verplicht was. 't Is geen wonder dat yder toen burgten en veſtingen ſtichtte, om daar meê de geburen te verdrijven, of, indien hen van de Koning gewelt aangedaan wierd, om niet uit zijn vaderlant verdreven te worden. Maar de goden hebben nu, door oorlog, erffenis en verbonden op u alleen gebracht, met zulk een geluk en voorſpoet, dat men niemant vind, aan de welk de gemene naam van Siçiliên niet aangenamer is, dan d'enge naam van 't Lantſchap, daar in hy is geboren. Waar toe zullen wy dan in de burgten de gehcugenis der voorgaande ſtrijden en lantſcheidingen bewaren, dewijl de nuttigheit daar af verdwenen is? Verſchoon niet de namen der plaatſen, 't zy dat zy door hun ſtichter, of door d'ouderdom vermaart zijn geworden. Dat d'eerzucht met haar wallen nederſtort. Bewaar zeer weinigen van zo veel burgten, en die in nootzakelijke plaatſen zijn; voornamelijk een te Syrakuſe, niet zo zeer om over het volk te heerſchen, als wel om het ſomtijts, in woede uitbarſtende, op te houden. Dit zal genoech zijn om de heerſchappy te beſchermen: doch met deze voorwaarde, dat gy hen niet aan de Grootſten van 't Rijk vertrout. De Slotvoochden moeten zodanig van ſtaat wezen, dat zy, noch behoeftig, noch van rijkdommen overladen zijnde, van u veel dingen konnen verhopen, en u niets konnen afwringen. Laat dit gebruik van de menigte der burgten aan die Koningen, de welken door een vreemde, en dieshalven gehate heerſchappy d'afgelege volken drukken, die niet in zeden overêenkomen, hun getrouheit niet oprechtiglijk, en uit vrientſchap onderhouden, en die, als zy het verhaal der daden van hun voor-

voorõuders aanſchouwen, zich ſchamen van dat zy eens anders heerſchappy onderworpen zijn, en niet alleenlijk hun afweezige Heer, maar ook het volk, by het welk de Heer leeft, moeten dienen. Maar uw Siçiliën is eenderhande volk, en van een bloet geſproten. D'inwoonders hebben de zelfde rechten, en een volkome gemeenſchap van Vorſt, eer en achting, hoewel de goetheit uwer voorõuders haar weder niet alleenlijk in verſcheide genegentheden heeft verdeelt, met aan yder Lantſchap een Lantvoocht toe t'eigenen, onder de welken zy konden gedenken dat'er eertijts ook Koningen by hen geheerſcht hebben.

't Ander, van 't welk ik u vermaande dat het uw vrede en ruſt ſteurde, en de Groten de wapenen tegen u deê aantaſten, is dit gebruik van de Lantvoochdijen aan zulk een lange en beſtandige heerſchappy te bevelen; in voegen dat zy, een Lantvoocht van u ontfangende, hem terſtont eren, zich tot hem gewennen, en achten dat hy zo vaſt en beſtendig hun Lantvoocht is, als gy hun Koning zijt. Dat meer is, hy neemt naauwer acht op d'inwoonders; hy parſt hun genegentheden van nader by. Hy is nader by om de wederſpannigen te verõordeelen, of de genen, die hem lief hebben, t'eren. D'edelen voegen zich voornamelijk in dier voegen by dusdanige Lantvoochden, dat zy, of door hoop, of door hun tafel, of door zachtmoedigheit aangelokt, hun beloofde getrouheit wel tegen de Koning darren gebruiken. Indien gy, ô Koning! deze ampten ſlechs voor weinig jaren geeft, zo zullen zy door deze ingewortelde macht niet ſterk worden; en d'inwoonders zullen hen, de heerſchappy niet meer dan voor een zeer korte tijt in handen hebbende, niet boven de maat beminnen, of vrezen. Ik heb, zeide de Koning, deze dingen al over lange tijt by my zelf overwogen. Maar op welke wijze zal ik de genen, aan de welken ik eertijts, volgens d'oude gewoonte, de Lantvoochdijen toegevoegt heb, van mijn gift ontblo-

bloten ? Wat raat met de krijgsoverften, die grote dienften aan my hebben bewezen ? Wat raat met de genen, aan de welken ik deze verwinning verplicht ben ? Zal ik de genen, die ik wel bevonden heb, van de giften beroven, die ik aan hen, noch onbekent en onbeproeft zijnde, toegeftaan heb ? De middel daar toe is gemakkelijk, zeide Kleobulus. Por niet het gedult der Groten met deze nieuwigheit. Dat zy uw giften veiliglijk behouden. Maar als iemant fterft, zo ftelt nieuwe wetten voor de navolger in. Dat hun vermogen niet langer, dan drie jaren duur. Geef niet, door d'ampten te verlangen, aan hen hoop dat de namen niet meer, dan de heerfchappiien, verändert zijn. Siçiliën zal voor geen Overigheden van weinig jaren bevreeft wezen. D'eerzucht zal d'ampten, hoe korte tijt zy ook duren, zeer geprezen maken. Gy zult ook uw miltdadigheit, door de verwiffeling der Lantvoochdijen, aan meer lieden meêdeelen, en daar in anderen en anderen, naar hun verdienften, en naar 't beloop der tijden, plaatfen.

Indien gy door deze middel uw Groten de voorneemens en krachten van af te vallen afneemt, zo zullen zy grotelijks aan u verplicht wezen: want zy zullen buiten de gevarelijkheden zijn, die hen onder een ftreng of meinêedig Koning konnen verpletten, en de ftorting van een zeer fchrander vernuft, uit deze tuimelingen tot een rechte loop gebracht, zal tot voorneemens getrokken worden, die niet alleenlijk wel zo dapper en manhaftig, maar ook veel billijker zullen wezen, en tegen geen der deuchden ftrijden. Aanfchou het geweft, dat aan d'overöever uitgeftrekt is, en zich dikwijls tegen Siçiliën gekant heeft. Het was verwaant op de menigte der burgten en torens. Wijders, de Groten hadden zo grote aanhang en krachten, dat zy van de Koningen gevreeft wierden; 't welk deurgaans een rampzalig vermogen is. Wat beroerten rezen 'er toen ? Zodanigen, dat Siçiliën nooit van zwaar-

zwaarder onruſten bewogen wierd. Nu wierden de Koningen, en dan de Slotvoochden verdreven, tot dat, met de nederwerping aller burgten, een uitgezondert, de macht der Groten door de behendigheit der gener, die heerſchten, ook ondergedrukt wierd. Sommigen ſneuvelden in d'oorlog, anderen ſtorven in de gevangenis, en anderen wierden, door de handen der beulen, aan d'algemene vrede opgeoffert. De goden gunnen ons, dat het bloet van onze adel waarder aan 't nootlot zy. Gy zult deze rampen weren, zo gy maakt dat zy vredig zijn, en gy u in ernſt een Koning toont: want op deze wijze zal deze gewoonte van te zamen te ſpannen, en tegen u op te ſtaan als vernietigt worden; en een billijke zedigheit zal in een gelijke onderwerping van alle d'anderen aan niemant laſtig wezen. Maar zo lang als iemant dit ongeſtraft mag doen, zo zullen d'anderen een nootzakelijke deucht voor ſmaat opneemen: in voegen dat gy, ô Koning! hen alle onder een gelijke wet moet brengen, of dat gy horen zult dat niemant zich in zijn plicht zal houden.

Overweeg van nu af wat gy aan hen doen zult, op dat zy nooit weêr tot beroerten zouden uitbarſten. Neem, zeg ik, d'uitterſte raat voor u. Denk niet dat uw vrienden u zo vrymoediglijk en getrouwelijk zullen aanſpreeken, als wy nu te zamen onbeſchroomdelijk handelen. Ik zelf zou ook miſſchien tot zachter dingen geraden hebben, zo ik, van het aanſtaande onkundig, wiſt wie de genen zijn, tegen de welken ik nu geſproken heb. Deze ſchrandere mannen, welker raat gy in twijffelächtige zaken gebruikt, hebben hun opzicht niet in dier voegen op de bevordering der gemene zaken, dat zy de bezorging van hun bezondere welſtant ter zijde ſtellen. Dieshalven, als men zich tegen oproerige en gewapende Groten beraad, zo geven zy dikwijls, uit vrees van de zodanigen te vertoornen, zodanige berichtingen, die ſlaau, en byna on-

waer-

waerdig voor uw rijksftaf zijn ; uit vrees van dat, zo zy iets ftrenger voortbrengen, de genen, tegen de welken zy fpreken, hen aan hun wraak zouden opofferen, en eindelijk hun gehele ondergang bevorderen, na dat zy (volgens de gewoonte) weêr met u verzoent zijn, en in 't Hof bloejen. Deze vrees beneemt de vrymoedigheit aan veel van uw Raatsheeren, die wel getrou zijn, maar zo lang, als het veilig is, en eerder aan zich zelven, dan aan u. Ik zou dit niet in tegenwoordigheit mijner amptgenoten fpreken, noch ook niet van u, zo ik niet wift dat het zwijgen, zeer wel met het vergeten overêenkomende, onder uw koninklijke gaven een voortreffelijke deucht was.

ZEVENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Radirobanes, door zijn gefchenk met Seleniffa gemeenzamer geworden, verftaat uit haar de geheimeniffen, die Argenis raken. Zy verhaalt aan hem Lykogenes voorneemen om Argenis te fchaken, en Meleanders beleit, om haar van de woede van deze rover te befchutten.

TErwijl Meleander met dusdanige raden in 't heimelijk onderwezen wierd, voer Radirobanes met zijn liften voort, om Argenis te bekomen. Hy, door zijn gefchenk gemeenzamer geworden, trachtte gratiglijk met Seleniffa te fpreken; en in die dag was het geval in dezer voegen gunftig aan zijn voorneemen. Hy had enigen uitgezonden, om te vragen of hy Argenis, zo 't haar wel te pas quam, zou mogen bezoeken. Argenis wandelde in de tuin, en had enigen van haar ftaatjuffers by zich. Maar Seleniffa, ik weet niet door welke brieven verlet, was in Argenis kamer gebleven. Zy, deze gelegentheit van met zulk een milde

gever

gever te spreeken, daar zy vieriglijk naar trachtte, gevonden hebbende, beval dat men aan Radirobanes zou boodschappen, dat Argenis nu geen verlet had, en dat zy, zo hy quam, wel haast uit de tuin by hen zou wezen; en, haar list terstont verdubbelende, zond de getrouste der dienaressen met dit bericht aan Argenis, dat Radirobanes naar haar kamer quam, en dat zy, zo zy zijn gesprek begeerde te mijden, zich voort uit de galderijen van de tuin naar de schaduwen van 't bygelege bosch zou spoeden, om door haar marring in die plaats 't ongemak van deze bezoeker t'ontgaan. Selenissa ontfing ondertusschen Radirobanes, terwijl hy ter deur uittrad, en, haar verschoning hier over bybrengende, dat haar meesteres niet tegenwoordig was, veinsde dat zy terstont zou wederkeren. Zy, ziende dat zy in 't geheim met hem kon spreken, vermits de genen, die de Koning volgden, uit eerbiedigheit verre van hem afbleeven, sprak toen tot hem: Ik ben, ô Koning! verblijd van dat ik hier gelegentheit vind om uw miltdadigheit aan u te verwijten. Gy hebt my kostelijker, dan de natuur zelve, by 't aangezicht van uw waardste moeder geleken. Selenissa, zeide de Koning toen, acht deze dingen van weinig belang, en niets anders, dan panden van een groter geluk; en, om niet mijn en uw staat te verbergen, weet dat ik groter goet van u kan ontfanhen, dan aan u geven. Gy zijt mijn licht. Gy verstrekt aan my een moeder. Gy kont aan my behulpsaam zijn in iets te verkrijgen, 't welk ik meer, dan mijn leven, acht. Ik verwacht van u geen andere hulp, dan die gy voor u, en voor uw voesterling nutst zult achten. Want waaröm houd zy zich met Archombrotus liefde op? Hoe onbetamelijk is 't voor de staat van Siçiliën, dat een onbekent en onbeampt man op deze hoop steunt? Zeker, ik geloof dat hier enige tovery onder vermengt is. Warelijk, indien ik broeder, of vader van deze Vorstin was, ik zou met pijnigen

nigen hem de waarheit afparssen, en, met hem te doden, of te verdrijven, deze maacht van onnutte bekommernissen ontlasten. Laat my toe dat ik u moeder noem. Gy, moeder, genees ook uw voesterling, die naar quade raden luistert, en voer my ten hemel, dat is 't vermaak dat zy lijd, dat ik haar bemin. Wat mishaagt haar aan mijn afkoomst? wat in mijn staat? Ik heb gemaakt dat zy weet hoe groot de macht van Sardiniën en van Korsika is. Ik ben niet zo ongelukkig, dat ik mijn staat gantschelijk onwaerdig ben. Of verwacht zy Goden? Meent zy, die dus een walging van de Koningen heeft, dat in Archombrotus enige godheit is? Voorts, ik begeer niet dat gy zonder vergelding godvruchtig tegen my en haar zijt. Indien ik tot dit gewenscht huwelijk kan geraken, zo beloof ik aan u, dat ik uw zoon tot Overste over de zee van Sardiniën en Siçiliën zal stellen. Indien gy meer begeert, gy zult bevinden dat gy aan my tot moeder verstrekt.

Deze grijze, door 't ontfange geschenk alreê aan 't waggelen geraakt, wierd van 't gewicht van zo groot een hoop, die men voor haar vertoonde, voort nedergevelt. Zy, dus nedergevelt, en niets anders, dan Radirobanes ziende, zeide: Ik wilde wel dat ik dit niet van u gehoort had. Ik zal hieröm voortäan trager tot uw dienst wezen: want ik vrees dat het schijnen zal dat ik in 't geen, daar in ik poogde uw en Argenis dienst te bevorderen, bekocht ben, en dat ik door vuil gewin my daar toe laat gebruiken. Maar de wonde in Argenis is dieper, dan gy meent. O Koning! gy doolt grotelijks in 't geen, dat gy van Archombrotus aan my verhaalt. Zy, dit met een aangezicht naar d'aarde gekeert, en met opgeheve ogen zeggende, zag hem met een glimlach aan. Radirobanes ondervraagde haar dieshalven met groter nieusgierigheit, en begon haar, byna als of hy haar gehuurt had, hard te parssen. Seleniſſa zeide tot hem, dat zy de gehele zaak niet in zulk een ogenblik tijts aan hem

kon

kon verhalen. Ja ik zou, zeide zy, de beginfelen daar af niet konnen vertonen, zonder dat gy en ik dikwijls van gebaar zouden veränderen; en de Heren, die gy hier by u hebt, merken op d'aangezichten van onze beide. Het zal beter zijn dat wy naar de tuin aftreeden, als of wy Argenis te gemoet willen gaan. Ik zal u deur omweegen in plaatfen brengen, daar zy, gelijk ik vertrou, niet zal komen. Radirobanes, over de verwachting van zo groot een zaak, die Seleniffa aan hem fcheen te willen vertonen, verbaaft, vatte haar by de hant, en nodigde haar om naar de tuin te gaan, gelijk zy voorgeftelt had, en veinfde zich voor zijn Heren, als of hy naar Argenis ging. Maar toen zy in een afgelege deel van de tuin, dat naauwelijks aan Argenis bekent was, gekomen waren, zeide Seleniffa: Wy znllen, zo ik my niet bedrieg, mijn meefteres hier wel haaft hebben. Zy fchept, in haar wederkering, groot vermaak in deze weg. Radirobanes dan, aan de zijnen bevolen hebbende daar te blijven, begaf zich met deze grijze op een voetpad, dat met bomen beplant was.

Seleniffa kon toen zwarelijk fpreken, en, als tegen zich zelve gekant, wift in lange tijt geen woorden te vinden: 't zy dat zy warelijk een affchrik had van haar getrouheit dus te breken, of dat zy, door de grootheit van haar geveinfde ontfteltenis, haar dienft en weldaat by Radirobanes wilde vergroten. Hoe, zeide zy tot hem, die hier over verwondert was, zou ik niet bleek worden, die heden leer het geen te fpreken, 't welk Argenis begeerde verborgen te houden? Maar zo groot is mijn begeerte om haar tegen haar dank te genezen. Maar gy, ô Koning! zijt d'enige Efkulapius, en Geneesmeefter tot deze ziekte. Zie echter wel toe dat het niet tot mijn ondergang ftrekt, dat ik u en haar door 't verhaal van deze verborgentheit verplicht. Na verloop van een korte tijt begon zy dus tot hem te fpreken: Ik wenfch dat de goden

mannelijk krooſt aan u verlenen; op dat Sardiniën niet in die qualen zou vallen, van de welken Siçiliën heden geplaagt is. Want Lykogenes heeft deze beroerte, die gy nu geſtilt hebt, darren aanvangen, alleenlijk om dat de Koning Meleander geen andere erfgenaam, dan een dochter, heeft. Gy hebt u niet te verwonderen van dat ik dit verhaal van zo hoog begin. Men moet het geen, dat gy begeert te weten, van zo verre ophalen. Lykogenes, door zijn edelheit, en door des Konings gedult opgeblazen, ſchikte Argenis ten huwelijk voor zich; en dewijl Meleander zijn verbont, als met een onderzaat, en die hem ongelijk was, verwierp, zo overwoog hy, door zijn vrienden en magen geſtijft, gewelt aan te doen. Dit wierd aan de Koning geboodſchapt. Maar Siçiliën was toen in zodanig een ſtaat, of, om beter te zeggen, de Koning, in zijn ouderdom enigſins blode geworden, marde in dier voegen, dat hy liever zijn dochter van ſchaking wilde beſchutten, dan de geweldenaar onderdrukken. Op een heuvel, twintig mijlen van Syrakuſe, legt een burgt, de woonplaats der oude Koningen, en door zijn ſterkte vermaart. Deze heuvel is aan de zijde, die zich naar de zee ſtrekt, zeer ſteil, en word aan de ſlinke zijde geduriglijk van 't zeewater beſpoelt. De vloet Alabus, die zeer ſnellijk ſtroomt, omringt deze heuvel aan de rechte zijde. De hoge muren en torens maakten deze plaats zeer ſterk. De Koning, zijn Argenis, met haar Juffrouwen en ſtaatdochters, die in alles een getal van twintig uitmaakten, daar in ſluitende, wilde zijn bedrijf met de ſchijn van godsdienſt bekrachtigen. Hy zeide dat hy door veel dromen vermaant wierd, dat hem een groot ongeluk zou overkomen, zo hy zijn dochter Argenis niet uit het gezicht der menſchen bracht. Hy voegde'r by, dat de ſtarren, en ook de godſpraken zulks voorzeiden. Maar wie, zelfs van de gemene hoop, wiſt in die tijden niet d'oorſprong van zo groot een waan-
ge-

geloof? De Koning beval aan my, die Argenis in haar kintsheit opgebracht had, toen ook de toezicht over haar; en men deê opentlijk, en voor yder afleezen, dat, zo enig man, behalven de Koning alleen, zijn voeten in de burgt zette, hy gedoot zou worden; en daar by, dat, zo iemant der vrouwen, die by ons waren, zonder mijn verlof, uit de burgt ging, zy, zonder roer, en zonder enige voorraat, in een ſchuitje gezet, en in zee gezonden zou worden. Aan my alleen, op de welke de Koning zich voornamelijk vertroude, wierd toegelaten dat ik in 't midden van yder maant eens zou mogen uitgaan, om in 't gewijde van mijn huisgezin te verzorgen. Men plaatſte krijgslieden rontöm de burgt; en het getal der bezettelingen was drie duizent mannen groot, die by beurten wacht hielden.

Deze eenzaamheit, ô Koning, geloof my, was niet gantſchelijk onäangenaam, inzonderheit in 't begin, toen onze geeſten, door de beroerten der ſteden moede en afgemat, in deze ruſt weêr adem ſchepten. Argenis verſleet, in haar onnozele jaren, haar tijt in ſpelen en boerterijen, die van de maachden, tot haar gezelſchap uitgekozen, bygebracht wierden: in voegen dat ik my dikwijls over 't geluk van een onbekommerde geeſt verwonderde, en over de boosheit der tijden zuchtte, in de welken zulk een kleine ruimte naauwelijks voor de woning van d' erfgenaam van Siçiliën veilig was gebleven. Maar ik zal 't kort by u maken. Geenſins, ô moeder! zeide hy: want hoewel ik noch niet verſta waar toe deze dingen voor my dienſtig zijn, zo luſt het my echter Meleanders voorneemen, en Argenis zeden en ſtaat te verſtaan. Wy hadden, vervolgde Seleniſſa toen, d' uren in dier voegen verdeelt, op dat Argenis, verdrietig wordende, niet aan haar gevangenis zou gedenken. Zy ſpilde niet veel tijt tot haar optooiſel, en ſchiep vermaak in een vermakelijk boſch, 't welk wy in de

burgt hadden. Zy oeffende zich daar in met de hantboog te ſchieten, en ontſtak enige krijgelheit onder de haren, namelijk met verre, of naby het wit te raken. De verwinning wierd van een groot gelach der toejuighers gevolgt. Men ſtelde ook een prijs op 't lopen. Somtijts voegden alle de ſtaatdochters zich by malkander, om yder zijn beſt te ſpreken. Ik verblijdde my in mijn voeſterling over deze dingen, die aan haar, in haar opwaſſen, te gelijk krachten gaven, en haar geeſt van de vruchteloze droefheit der tegenwoordige dingen aftrokken. Zy, hier af geſcheiden, keerde zich tot het onderzoek der geheugteekenen van haar voorouders; en ik heb haar nooit gratiger gezien, dan als men de Schrijvers van verlede zaken aan haar vertoonde. Het overige van de dag wierd met enige fraje werkſtukken overgebracht; en zy ſchiep groot vermaak in enige fabelen te verhalen, of in hen aan te horen. Daar hebt gy, ô Koning! d'aart en genegentheit van uw Argenis. Zy verſleet dus haar jeucht met deze bezigheden, eer de bekommerniſſen d'oprechte geruſtheit van haar geeſt geſteurt hadden.

ACHT-

ACHTSTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Selenissa verhaalt aan Radirobanes, hoe zy, uit de burgt in Junoos tempel gegaan, een zeer schone maacht met een neérgeslage aangezicht, een droevige staat vertonende, bejegent, die zy, voor haar nedergeknielt, opheft: dat deze maacht de brief van haar moeder aan haar vertoont, en, na dat de zelfde gelezen is, aan haar, op haar verzoek, verhaalt dat Gallia haar Vaderlant is, dat zy Theokrine genoemt word, en dochter van een machtig Vorst is, dat zy, na 't overlijden van haar vader, en d'ondergang van haar broeder, door 't bedroch van haar vaderlijke oom gedoot, zich door middel van de vlucht uit dit gevaar had gered. Selenissa, door Theokrines elenden en tranen bewogen, brengt haar by Argenis. Lykogenes zend zijn schakers uit, om Argenis en de Koning tot hem te brengen: maar Theokrine, het geweer uit de handen dezer verwoeden wringende, verslaat hen alle.

VOorts, ik, uit de burgt naar Syrakuse gegaan, was (het heugt my: my dunkt dat ik noch aan d'altaar sta, en wierook in 't vuur werp; zo varsch is dit geval noch in mijn geheugenis.) Ik was, zeg ik, met d'offer bezich, en in tegenwoordigheit der Goden, met erbarmenis tot Argenis ontsteeken, toen een maacht, zeer schoon van gedaante, tot de tempel intrad. Zy vertoonde in haar gang iets deftig,

en dat naar hoge afkoomst geleek: maar haar aangezicht, naar d'aarde gekeert, vertoonde haar bedroefde staat. Ik was ten hoogsten verwondert van dat zy een enig man in haar gezelschap had, die haar met een bedekt hooft in dier voegen volgde, dat men hem naauwelijks kon zien. Daar rees terstont een gesnuister der gener, die malkander vraagden wie deze dochter was, en van waar zy quam: want haar aangezicht was onbekent, en haar kleet in Siçiliën ongewoon. Zy trad voort, maar met zo grote deftigheit en welvoeghelijkheit, ô Koning, en ook met zulk een schijn van droefheit, dat ik my, in haar t'aanschouwen, gantschelijk vergat. Zy verlette zich niet lang voor de Goddin, en hield de spiegel niet voor haar, en verçierde d'altaar niet met enig geschenk; maar, zich aan mijn zijde voegende, knielde, hoewel tegen mijn wil, voor my neder. Mevrou, zeide zy, gy zult in deze dag meer gelegentheit hebben, dan gy meent, om uw goetdadigheit te bewijzen. Indien 't u belieft deernis te tonen, en den goden, die gy zo ernstiglijk bid, met een voorbeelt voor te gaan, zo gun aan my een geheime plaats, om daar mijn begeerte in 't kort aan u te vertonen. Ik hief haar, dus zuchtende, op; en dewijl ik zag dat de menigte der aanschouwers haar niet aanstond, zo ging ik vroeger uit de tempel, en bracht haar met my in mijn wagen naar 't huis van mijn zuster, daar ik ook mijn vertrek nam. Toen wy alleen waren, vraagde ik vooreerst aan haar, van waar zy in Siçiliën quam: want zy sprak wel de Griekſche taal, maar echter in dier voegen, dat men wel kon horen dat zy een uitlandige was. Ik zou haar voor een uit Oska aangezien hebben, en dat zy, uit oorzaak van 't gebuurschap met groot Grieken, onze taal geleert had; maar haar schoonheit, die te veel van dit volk verschilde, belette my hier in. En op dat gy, zeide zy, in haar redenen voortgaande, verstaan zou dat ik niets van mijn afkoomst verdicht, en geen

zo-

zodanige hulp, die lastig aan de bewijzer is, verzoek; zie hier, Mevrou, zie hier d'overblijfselen van mijn vaderlijke staat, die, zo 't nootlot niet aflaat van in mijn vaderlant te woeden, overäl, daar ik ben, aan my tot genoechsame behulpselen zullen verstrekken. Zy, dit gezegt hebbende, haalde een grote menigte van gesteenten uit haar doosje, en, haar rok van voren openende, toonde aan haar onderkleet enige beursjes, die dik van de zelfde schatten waren. Dit was geen rijkdom van een bezondere vrou. Ik dan, weêr haar aangezicht, en d'andere merkteekenen van haar aart en geboorte met een gezwind gezicht beziende, wierd ten hoogsten verbaast, en beval aan haar dat zy my zou zeggen wie zy was. Ik ben, zeide zy, een elendige, en aan de welke by veel onbekent te zijn tot een deel van mijn behulp zal verstrekken. En op dat gy my niet voor een lantloopster zoud aanzien, of die hier by geval is gekomen, zie hier de brief van een vrou, wel onbekent aan u, maar die echter groot is, en die, op d'achting van uw deucht, op de welke zy vertrout, bezonderlijk verdient heeft van u geholpen te worden. Deze is mijn moeder. Zy gaf toen aan my een brief, die deze is, ô Koning! Ik heb de zelfde gifter uit mijn geheimste kasje genomen, op dat ik hem voor u zou lezen. Luister nu naar d'inhout. *Alcea aan Selenissa, Heil. Indien gy my vraagt, waarom gy, die my niet kent, by my bekent zijt, zo weet dat dit de voornaamste vergelding van de deucht is, dat zy niet toelaat dat de haren verborgen blijven. Gy zoud niet van de Koning van Siçiliën verkozen zijn, om de tedere jaren van zijn dochter t'onderwijzen, zo hy een voortreffelijker boven u gevonden had. Ik heb onder de volken van duistere naam, die gy woest noemt, het gerucht van uw naam konnen verstaan; en ik verdien niet, zo wel door mijn eige gebrek, als door dat van mijn Vaderlant, by u bekent te wezen. Toon echter uw erbarmenis. Hoewel ik enigsins een uitlandige ben, ik ben echter rampzalig, een vrou,*

en, zo dit ook iets geld, van Griekſche oorſprong. Ontfang dit waardſte pant; ontfang mijn enige dochter, die, zo gy my gelooft, van deurluchtig bloet is geſproten. Zy zal 't ongelijk van 't nootlot, en de nootzakelijkheit van mijn beſtaan beter aan u vertonen. Zy zal op een gelukkige wijze elendig zijn, zo zy niet alleenlijk haar beſchut, maar uw zeden haar ook inboezemt. Vaar wel.

Ik, deze brief gelezen hebbende, vraagde haar wat haar moeder aan haar belaſt had my te vertonen. Ik heb, zeide zy toen, mijn vaderlant in Gallia, ter plaats, daar de vloet Rhodanus zich uit een binnezee uitſpreid. Theokrine is mijn naam. Mijn vader was niet alleenlijk een der voornaamſten onder de zijnen, maar ook een Oppervorſt in zijn lant; dewijl daar veel kleine vorſtendommen zijn. Hy wierd Treutakommilkodorus genoemt. Hy liet, toen hy ſtorf, my, alreê volwaſſen zijnde, en een zoon, noch naauwelijks uit de luijeren geraakt, tot zijn kinderen na, en, zich na aan zijn doot bevindende, beval aan zijn broeder, Ikciobates genoemt, by de goden hier boven, daar hy af ſcheidde, by de goden hier beneden, daar hy naar toe ging, by de bant der natuur, en eindelijk by de geheugenis van hun eige vader, dat hy voor ons zou zorgen, en mijn broeder in zijn kintsheit, my in mijn zwakheit, en voornamelijk mijn moeder in haar weduwelijke ſtaat niet verlaten. Mijn vader gaf de geeſt, toen zijn broeder dit met geveinſde tranen bezworen had. Wy ſchenen gelukkig onder het beleit van mijns vaders broeder; dewijl hy dus voor onze goederen, voor ons, en voor onze moeder zorgde. Maar d'oorzaak van deze ſchelmächtige naerſtigheit was, dat 'er niets van 't erfdeel, daar in hy, als mijn broeder en ik doot zouden zijn, zekerlijk zou volgen, zou verloren gaan. Hy poogde dan ons beide met vergift, (een gruwel, noch onbekent by de Gallen) van 't leven te beroven; maar met een gevolg, dat aan hem niet paſte, en ook niet met zijn

oog-

oogwit overeenquam. Hy had liever gewilt dat ik waar gesneuvelt, en dat het vergift, tegen ons aangelegt, my had wechgerukt, dan u, mijn waardste broeder. En (ach!) dat de goden u van deze ondergang hadden beschut, om namaals deze meineëdigheit te wreken, en door uw kroost onze vaderlijke naam te vernieuwen! Dit schelmstuk was op 't einde van zekere maaltijt aangestelt, daar in de nagerechten vergiftigt waren, die van mijn broeder, op de nodiging en parsling van onze oom, gratiglijk aangevaard wierden. Wat my aangaat, ik wierd van een schichtige schrik overvallen, of om dat mijn geest my dit ingaf, en zorg voor my droeg, of om dat ik quaad vermoeden op onze oom kreeg, die mijn broeder tot deze spijs aanmaande, van de welke wy de kinderen, als al te begerig daar naar zijnde, gemenelijk afhouden. Ik keerde daar na weêr by mijn moeder, en, toen mijn broeder in de nacht ziek wierd, vertoonde ik, met enige siddering, aan haar wat ik daar af gevoelde. Zy, te voren van andere vermoedens getroffen, die door de gruwel van dit tegenwoordig quaat weêr in haar gedachten quamen, besproeide haar zoon, dit door 't gewelt van zijn quaal byna ademloos was, en, nu aan 't een, en dan aan 't ander deel des lighaams getroffen wierd, met hete tranen, tot dat hy rampzaliglijk, in tegenwoordigheit der geneesmeesters, de geest gaf. O gruwel! deze vergiftiger was noch zo stout, dat hy by dit sterven was, en toonde zich noch rouwig met zijn gelaat: en op dat het vergift niet met plekken op zijn lighaam zou uitslaan, zo riep hy dat men d'uitvaart moest verhaasten. D'oorzaak, die hy hier af voorwendde, was; op dat mijn moeder, door d'aanschouwing van haar overlede zoon, niet van droefheit zou quijnen. Zy stelde zich niet daar tegen, niet om dat zy van 't schelmstuk onbewust was, maar zy wilde tonen dat zy van deze boosheit onkundig kon wezen; op dat mijn oom,

door d'ondekte moort alle schaamte verloren hebbende, het geen, dat in my overschoot, niet stoutmoediglijker uit zou voeren. Het lighaam, alreê gebalsemt, stond voor de deur; en de vrouwen verwachtten het teken om hun gewеen te beginnen, toen mijn moeder my in haar vertrek bracht, eñ, zich zelve by 't hair trekkende, tot my zeide: O elendige! gy zijt d'oorzaak van dat ik niet weet wie ik meest zal bewenen, of mijn zoon, die nu van de vlam verslonden zal worden, deze tedere jeucht, die deze rover binnen 's huis niet kent, of u, die van deze zelfde rover, met gelijke, of misschien erger wreetheit, uit mijn armen gerukt zult worden. Uw broeder is alreê van 't gevoel der sterffelijkheit ontslagen: gy zijt tot straf overgebleven. Eindelijk, hy kan door geen middelen weêr levendig worden; maar ik zal u, zo ik schrander ben, misschien van d'ondergang konnen beschutten. O dochter! voeg uw berading by de mijne, eer wy door de wreetheit onzer vijanden aangetast worden.

Terwijl wy dus weenden, quam by ons een zeer getrou vrient, Praxetas genoemt, de zoon van mijn oom, niet van Ikciobates, maar van een ander oom, al lang te voren overleden, en van een andere moeder. Staakt, zeide hy, van vrees verbaast, uw tranen, en bedenkt, terwijl gy kont, enige middel om t'ontvluchten. Maar gy, waarde neef, antwoordde mijn moeder, raad liever ons zelven, die door al te grote droefheit verbaast zijn. Gy kont, ô Theokrine, zeide hy, indien 't my geoorloft is de waarheit te spreken, dit gevaar niet, dan met de vlucht, ontkomen. Uw ondergang is zeer naby; en gy zult misschien niet langer, dan twee dagen, leven. Gy zult in de geburige gewesten zelven niet veilig wezen. Deze boosaardige zal door gelt, vergift en belaging het geen, dat hy aangevangen heeft, uitvoeren. Gy dan, neem, terwijl uws broeders lighaam verbrand word; ('t welk, gelijk gy weet, tegen deze naaste nacht toegestelt word)

word) uw loop herwaarts en derwaarts, als van woede aangedreven, en, u zelve in dezer voegen van de menigte ontſlagen hebbende, vervoeg u achter mijn huis, daar ik u alleen, en zonder licht zal verwachten, en u in de duiſternis bewaren, terwijl wy rijpelijker overwegen wat ons te doen zal ſtaan. En gy, Alcea, veins behendiglijk dat gy uw dochter verloren hebt. D'ondergang van uw zoon, en 't gevaar van deze uw dochter zullen tranen genoech aan u verſchaffen. Mijn moeder beval aan my dat ik die geen, die ons dus ried, zou gehoorzamen. Ik toefde ook niet lang met dit bedroch te werk te ſtellen, en, my eens, of twee malen by de houtmijt van mijn broeder vertoont hebbende, ſloop onder de menigte der vrouwen, die weenden, en, op de duiſternis ſteunende, quam aan Praxetas huis, die my in de verborgenſte plaats van zijn woning verborg. Mijn moeder, gelijk ik verſtaan heb, ſpeelde ook haar rol zeer kunſtiglijk, en zocht my overal, behalven ter plaats, daar zy wiſt dat ik was. Zy verzocht ook aan Ikciobates, dat hy overäl daar omtrent lieden zou uitzenden, om my te zoeken, en my aan haar weêr t'huis te brengen; daar zy byvoegde, dat zy vreeſde dat ik, uit oorzaak van mijns broeders doot, my zelve enig gewelt zou aandoen. Hy, van zijn zijde, verzuimde niet in my te doen zoeken, dewijl hem veel aan de kennis van mijn ondergang gelegen was.

Maar na dat men my enige dagen lang te vergeefs gezocht, en mijn moeder een houtmijt als voor een overlede, opgerecht had, beſloot zy eindelijk met Praxetas my uit het gewelt van deze dwingelant te redden, terwijl zy iemant uit de jeucht der gebureu zou verkiezen, die, machtig om mijn erfgoet te beſchutten, my tot zijn gemalin zou nemen. Zy overwoog ook dat zy my nergens veiliglijker kon zenden, dan ter plaats, daar wy te voren geen gemeenzaamheit gehad hadden; dewijl door deze middel alle de

naer-

naerstigheit van mijn oom in my te zoeken te vergeefs zou wezen. En gy, Mevrou, waart boven alle anderen aan mijn moeder aangenaam. Zy begeerde in dier voegen vrientschap met u te maken, dat gy, indien 't niet anders kan wezen, haar enige dochter in dienstbaarheit zoud ontfangen. Toen dit dus besloten was, ging mijn moeder, op dat het bedroch te veiliger zou wezen, by Ikciobates, en verzocht dat men zich, over mijn ongeval, met de goden zou beraden, en zeide tot hem dat men geen zekerder antwoort, dan by die God, de welk te Delfos de voorzitting had, zou bekomen; dewijl zy, volgens d'aart van haar voorouders, altijt bezonderlijk tot hem genegen had geweest: want wy zijn ook een voortplanting der Fociers, eertijts van Massiliën dieper in Gallia gevoert. Zy voegde daar by, dat zy, zo Ikciobates zulks goet vond, Praxetas derwaarts zou zenden. Ikciobates prees deze raat ten hoogsten: want hy zelf, niet wetende wat my overgekomen was, begeerde door de hulp der goden te verstaan waar ik was, of hoe ik aan mijn einde was geraakt. Praxetas was niet by hem verdacht. Hy gaf ook geschenken, om aan deze God t'offeren, en verzocht met grote giften aan Praxetas, dat hy de godspraak aan niemant eerder, dan aan hem, zou bekent maken. Maar Praxetas, in de getrouheit, die hy aan ons belooft had, geensins bezwijkende, en zich aanstellende als of hy naar Delfos zou trekken, bracht my, als een pak, in een schuitje, dat de vloet af naar zee voer. Hy, daar een schip van Epidamnus vindende, 't welk van de mont van de Rhodanus weêr naar zijn vaderlant keerde, en wetende dat alle de genen, die 'er meê voeren, gelijk ook de bootsgezellen, vreemdelingen waren, opende zijn pakje in de herberg, en noemde my zijn zuster, en bracht my in 't schip. De bootsgezellen namen aan ons in Siçiliën te brengen, gelijk zy, volgens hun belofte, ook gedaan hebben; 't welk aan my, waar-

waarde Seleniſſa, gelegentheit geeft om hier voor u te verſchijnen, en, zonder aan mijn vrijheit te gedenken, my noch aan Ikciobates, die my uit mijn vaderlant verdreven heeft, verplicht te gevoelen, zo gy my toelaat uw dienſtmaacht te wezen. Deze, die gy hier ziet, is Praxetas, mijn neef, van een boelin gebaart, en die, om de zaak noch meer geheim te houden, my in dienſtbare kleding volgt. Mevrou, gy zult onze ſukkelingen, en het geen, dat ik kortelijk verhaalt heb, van hem met een naaukeuriger verhaal konnen verſtaan.

Zy, dit zeggende, betoonde in haar redenen zo grote zedigheit, en weende op zulk een geſchikte en meêdogende wijze, dat ik in my de zelfde hartstochten, die zy te lijden had, gevoelde. En ik, zo help my God, zeide Radirobanes, Seleniſſas verhaal afbreekende, verwacht van overlang hoe gy met haar zult handelen. Indien zy my voorgekomen was, ik zou, niet vernoegt met haar door een blode godvruchtigheit te beſchutten, Ikciobates de roof, die hy nu miſſchien bezit, afgewrongen, en hem, gebonden, en met de grootſte plechtelijkheden geſlacht, aan deze maacht opgeoffert hebben. Seleniſſa, met een glimlach Radirobanes godvruchtigheit prijzende, vervolgde dus: Ik was in grote kommer; want ik kon zulk een meêwarige ſmeekſter, welker gelaat en grote ſchat van haar geſteenten niet toelieten aan de waarheit van haar verhaal te twijffelen, niet afzetten; en van d'andere zijde ſtreed dit tegen de plicht,daar meê ik aan haar verbonden was, en by de welke ik niemant mogt brengen dan de genen, die by haar gewent waren. Ik zeide dieshalven tot haar: Gy zoud, ô maacht, u wel tot anderen, die nutter dienſt aan u konnen doen, gekeert hebben, maar tot niemant, die meer gevoel van uw elende heeft. Ik kan u in 't geen, dat gy verzoekt, niet helpen. Want ik ben by des Konings dochter in een burgt opgeſloten. Mijn zuſter zal, mijn plicht

waar-

waarneemen. Zy zal, ik beloof 't u, in dier voegen voor u zorgen, als of gy haar dochter waart. Zy scheen verbaast; en de schaamte deê haar d'ogen naar d'aarde keren. O hoe wel, zeide zy, zou ik in dit huis verborgen zijn, zo ik daar in met uw verlof des Konings dochter mogt dienen! De droefheit, die zy toonde, trof mijn ziel. Ik beval dieshalven aan haar, goede moed te hebben, en bestelde haar, met haar Praxetas, by mijn zuster, terwijl ik alles aan de Koning, die te Syrakuse was, zou verhalen. En wat gevoel, zeide Radirobanes, Selenissas redenen weêr afbreekende, had Meleander hier af? Schoot hy toe om haar te troosten? of beval hy dit godvruchtig werk aan anderen? Het pijnigt my dat gy aan deze elendige zo langsamelijk te hulp koomt. Zeker, ik wachtte dat gy de weg tot d'ontlasting mijner bekommernissen zoud banen; en gy doet my in andere bekommernissen vallen. Maar 't is een grote zaak mijn eige quaal voor een korte tijt te vergeten, terwijl ik d'ongevallen van d'elendige Theokrine hoor verhalen. Vervolg nu uw verhaal, zonder u te verhaasten. Warelijk, zeide Selenissa toen, op dat gy niet zoud oordeelen dat ik te vergeefs op deze redenen ben gevallen, zo zult gy eindelijk verstaan hoe zeer dit tot u behoort. Meleander verstond d'elende van deze uitheemsche met geen minder ontsteltenis, dan gy nu. Wat dan, ô Selenissa, zeide hy, zo ik deze elendige bezoek? Uw beleeftheit, antwoordde ik, zou haar, die dus smeekt, verraden. Want wie van de Groten, of ten minsten van de Juffrouwen, zou daar na deze uitlandige niet willen groeten? en in zo groot gedruis zou de geheimenis van haar verblijf, die zy by ons zoekt, verdwijnen. Gy zult haar bequamelijker konnen zien, zo gy toelaat dat men haar in de burgt by Argenis brengt. Gy hebt recht, Selenissa, zeide de Koning weêr; ik beveel aan u dat gy haar wel zult bezorgen. Indien de goden geven dat ik eens van deze inlantsche beroerten ont-

ontslagen ben, ik zal maken dat deze oom niet ongestraft tegen haar misdaan zal hebben. O! (riep Radirobanes) dat behaagt my wel! Meleander, nu zijt gy waerdig dat gy Argenis tot een dochter hebt. Selenissa, op deze woorden zoetelijk lachende, zeide; zie toe dat gy deze genegentheit tot Theokrine behoud; want zy heeft noch heden uw gunst van node. Maar 't is gemakkelijker buiten gevaar barmhartig te wezen, dan als, buiten de godvruchtigheit van d' aanschouwing, de tegenwoordige hulp verëischt word. Maar laat my nu toe dat ik 't overige aan u verhaal.

Ik dan, verlof hebbende om deze elendige by Argenis te brengen, keerde met blijschap weêr naar mijn zuster, en verhaalde aan haar Meleanders goetheit, en dat ik alles, 't welk wy begeerden, had verkregen. Theokrine, zeide ik tot haar, gy zult voortäan tot een tweede zorg aan my wezen. Men heeft aan my bevolen dat ik met gelijke naerstigheit op u, als op Argenis, zal passen. Maar zy verzocht toen zeer ernstelijk van my, dat men haar in geen hoger achting zou houden, dan d'anderen, die in Argenis gezin waren: dewijl zy in die staat verborgen kon leven. Het verdroot my grotelijks dat ik haar niet terstont naar de burgt mogt brengen; dewijl Argenis zonder twijffel verblijd zou zijn van dat de goden aan haar zulk een aangenaam gezelschap van vrolijke jaren vertoonden. Maar ik had een jarelijksche offer voor mijn gezin te doen, die zonder mijn tegenwoordigheit niet wel uitgevoert kon worden. In de volgende dag, na dat d'offer gedaan was, zonden wy Praxetas naar Delfos. Want hy zeide dat Ikciobates iets zou konnen vernemen, zo hy verzuimde de belofte, die aan hem belast was, uit te voeren: maar dat hy, deze God aangesproken hebbende, weêr te Syrakuse, by mijn zuster, zou weêrkeeren; op dat wy gezamentlijk iets

zou-

zouden uitvinden, dat men, als Apollos godſpraak, aan de dwingelant zou verhalen.

Toen Praxetas vertrokken was, zette ik Theokrine op mijn wagen; en ik kon my niet met de zoetheit van haar geſprek verzaden: invoegen dat ik, de weg met verſcheide redenen overbrengende, eerder aan de burgt quam, dan ik wiſt dat ik uit Syrakuſe was vertrokken. Argenis, deze maacht ziende, wierd van enige verbaaſtheit overvallen, en aanſchoude meer dan eens met haar geeſt en ogen alle de trekken van haar gedaante. Ik ſprak, in tegenwoordigheit van d'anderen, zediglijk van Theokrine, en dat zy een uitheemſche dochter was, die, naar Afrika trekkende, door ſchipbreuk tot ons was gekomen. Maar daar na verhaalde ik in 't heimelijk de gehele zaak aan Argenis, die, toen d'anderen vertrokken waren, in mijn tegenwoordigheit tot haar zeide: Indien gy, vriendin, aan my toelaat dat ik u met de zoetſte naam van zuſter noem, indien gy de genegentheit, die deze naam waerdig is, aan my toeſtaat, zo zal ik voortaan niet achten dat ik mijns vaders enige dochter ben. Och dat het u beliefde dat mijn ſtaatjuffers wiſten wat aan uw geſlacht en afkoomſt paſt! Maar gy zult hier uit weten, dat gy by ons de heerſchappy voert, te weten dat gy plaats en ſtaat naar uw believen verkieſt, en dat wy, Seleniſſa en ik, het geen zullen zwijgen, dat gy begeert verborgen gehouden te hebben. Radirobanes, zich niet langer intomen konnende, borſt weêr tot ſpreken uit. O gelukkige Theokrine, zeide hy, dat gy van zelf van Argenis bemint word, haar kont horen, antwoort aan haar geven, en zonder nijt by haar leven! Gy ſpreekt zeer wel, antwoordde Seleniſſa, inzonderheit zo gy ſedert onze eendrachtige gemoeden, en onze bezigheden, die door geen veinſing verhindert wierden, aanſchout. Gy dooltechter hier in, dat gy meent dat wy niet benijd wierden. Ik was ten hoogſten op Theokrine verzot, en had met Argenis

enige ſtrijt om wie van beide meeſt van haar bemint zou worden. Onze liefde wierd door haar zedigheit ontſteeken; en daar was niemant in de burgt, die zy niet door gedienſtigheit verplichtte. Het gebrek van haar tong, die van d'aart der Griekſche taal afweek, vermeerderde, door de kromheit, haar geeſtigheit in d'uitſpraak. Zy had andere bezigheden, dan de genen, met de welken zy Argenis bezig zag, echter met die voorzichtigheit, dat zy zich zeer dikwijls van Argenis liet verwinnen, en, op dat 'er aan deze aangename ſchalkheit niets zou ontbreeken, prikkelde door haar geveinſde weêrwil noch de vreucht van de verwinſter aan. Maar dit beſtond in ruw werk; en zy was niet gewent met de naalt, of met de ſpil te werken. Zy zeide dat de dochters, die van de Groten geſproten waren, zich in hun lant tot de jacht overgaven. Zy was echter zo wel van aart en zeden, als van lant, verändert. Zy verzocht dat men die kunſten aan haar zou leren, en merkte naerſtiglijk op het geen, dat men tot haar zeide. Ik was echter nergens meer over verwondert, als over de beſchaaftheit van haar vernuft. Zy bracht altijt enige geoorlofde boerterijen, of aangenaam verhaal te voorſchijn, gelijk ook enige zinrijke gedichten, krachtiger dan de genen, die op de luit gezongen worden. Want zy, in de Griekſche of Latijnſche taal ſchrijvende, had niet die gebreken, die men in haar ſpraak hoorde.

Wy waren met deze zoete bezigheden bezich, toen Lykogenes, door een ſchelmächtig verraat, onze ruſt ſteurde. Hy, deze liſt, die de Koning gebruikte, om Argenis te bewaren, niet verdragen konnende, maakte zijn toeleg tot hun beider ondergang. Zeker, een kommerlijk, en miſſchien onmogelijk beſtaan, indien de godvruchtigheit het zelfde had bevolen. Maar daar is niets, 't welk van een boos gemoed niet uitgevoert word. Hy bekocht dan twee lieden, die hun geweer in alles aan hem verlooft, en hun getrou-

heit tot alle ſchelmſtukken aan hem getoont hadden. Hy toonde aan hen de burgt, en zeide tot hen dat, indien zy zich mannen toonde, daar een zeer grote roof voor hen verborgen was, en dat zy, als de Koning daar in gegaan was, om zijn dochter te bezoeken, by nacht de wallen moeſten beklimmen; dewijl 'er noch trouwanten, noch vrienden, noch dienaars binnen de burgt waren, en dewijl men een oud man, zonder geweer, en noch in de ſlaap verzopen, lichtelijk kon vermeeſteren. Hy voegde'r by, dat men zich ook van Argenis moeſt verzekeren: want hy beeldde zich in dat hy, haar gedwongen hebbende hem te trouwen, daar na met de Koning in dier voegen zou handelen, als 't geval, in zulk een grote omkeer van zaken, aan hem zou tonen. Dit ongewoon ſchelmſtuk prikkelde de ſchelmen aan, om zich door een gedenkwaerdig ſchelmſtuk vermaart te maken. Maar wie, zeiden zy, zal ons in de burgt inlaten? of wie zal ons, derwaarts gaande, niet zien? dewijl 'er zo ſterke wacht word gehouden, dat de vogelen, die over de krijgslieden vliegen, byna getelt worden. Toen zy deze dingen lange tijt overwogen hadden, zagen zy eindelijk een zeer bequame plaats naar die zijde, de welke van de zee omringt word. Want de Koning, op de naturelijke ſterkte vertrouwende, had verzuimt de plaats naar die kant te doen bewaren, hoewel men echter met een ſchuitje daar aan kon komen, en, door 't gedruis der golven, in 't gerammel, dat men nootzakelijk moeſt maken, verborgen blijven. Zy overwogen van d' andere zijde, dat'er een ſteile heuvel was, hoger dan men met ladders kon beklimmen. Maar een der ſchelmen, uit welks belijdenis men ſedert de wijze van de gehele toeleg verſtaan heeft, voer dus uit: Beveel de zaak aan my. Ik zal middel vinden om binnen de burgt te geraken. Ik heb echter aan een mededemakker niet genoech: want wat raat, zo men de Koning in zulk een groot huis moet zoeken? of in

dier

dien d'uitterste vrees krachten aan hem verschaft? Wat dan, zo men Argenis in 't vluchten moet beletten? zo zy, het gevaar verstaande, zich verschuilt? zo zy naar de wachters loopt, die aan de deur waken? Daar moeten niet minder dan acht wezen. Indien gy zelf hen liever wilt verkiezen, gy kont hen spoedigglijk by ons voegen. Maar indien gy in zo groot een zaak ons vertrout, wy kennen zodanigen, die dit werk volmaaktelijk zullen uitvoeren. Lykogenes, gezegt hebbende dat hy zich zelf, en zijn geluk in hun handen stelde, voegde'r by:. Morgen zal de roof in onze handen vallen: want ik hoor dat Meleander zich by Argenis zal voegen. Spoed u, terwijl de moed noch varsch is. Bezorgt wel dat de genen, die gy heimelijk by u neemt, door lange verwijling niet tot verraat overslaan. Ik zal my op mijn lanthuis houden, 't welk niet meer, dan vijf paalsteenen, van de strant af is. Brengt daar de gemene roof.

Het geval scheen de toeleg, die onder deze schelmen besloten was, te begunstigen. Want Meleander quam in de burgt; en de nacht, door de regen duister, en zonder maanlicht, vermits de maan ten einde liep, had zo wel het gebruik der ogen, als der oren wechgenomen. De Koning was gewent als hy naar zijn dochter ging, de Groten aan de deur van de burgt van zich te doen vertrekken, op dat zy in de naaste legerplaats der krijgslieden, of in de beste dorpen daar omtrent hun verblijf zouden nemen; en wy bewezen aan hem alles, dat nootzakelijk was. Dit was de zoetste tijt voor deze grijze Vorst, die, als of hy aan de poorten van de burgt alle bekommernissen, en zelfs zijn ontzaghelijkheit verliet, onder ons een ware rust genoot. In die avont, die tot deze belaging geschikt was, vraagde hy, niet alleenlijk van 't gevaar onkundig, maar ook vrolijker van geest zijnde, na dat wy alle onz avontmaal gehouden hadden, met welke spelen de staatjuffers die dampige en droevige dag over-

gebracht hadden. Met ſprookjes te vertellen, ô Koning, antwoorddeik, daar naar zy ten hoogſten begerig zijn. En gy, zeide hy, Seleniſſa, die alreê out zijt,en een ſprookje begint te worden; gy moet in deze bezigheit niet voor hen wijken. Maar ik begeer dat yder in 't bezonder aan my verhaalt wat hy in deze vergadering vertelt heeft. Toen wy hieröm lachten, en hy op zekere gebiedende wijze daar op aanhield, begonnen enigen der gener, die naaſt hem ſtonden, hun beuzelingen te verhalen. Terwijl de Koning naar deze vertellingen luiſterde, wierd hy allengs van een ongewone ſlaap overvallen, en op het zelfde bed neêrgeſtrekt, daar op hy zijn avontmaal gehouden had, begon te ronken: en dewijl hy, wakker geworden, zeer zwarelijk weêr in ſlaap kon geraken, zo dekten wy hem zachtelijk met zijn kleding, en, niet verre van daar licht geſtelt hebbende, ſcheidden alle van hem, zonder enig gedruis te maken.

De ſtaatjuffers, yder in haar vertrek getreden, waren alreê in ſlaap gevallen. Ik ſprak echter noch met Argenis en Theokrine, (want wy, Theokrine en ik, hadden beide onze ſlaapplaatſen in Argenis ſlaapkamer.) toen wy een groter gedruis, dan de gewoonte meêbracht, en de ſtem en voetſtappen der gener, die ſpoediglijk aanquamen, hoorden. Ik beeldde my in 't eerſt niets erger in, dan dat dit een gedruis van ſtaatjuffers was, die met al te grote vryheit gezamentlijk hun vermaak namen. Maar toen de ramp nader quam, hoorde ik dat het een geluit van mannen was, die onbekent aan mijn oren waren. Terwijl ik twijffelde, en, van ſchrik verbaaſt, niet darde ſpreken, ſloeg men met zware ſlagen tegen de deur van onze ſlaapkamer. Verwonder u niet, zo ik op de geheugenis van die nacht verbaaſt word; dewijl de ſchrik van deze wrede aanſchouwing my byna van verbaaſtheit had doen ſterven. Schrikkelijke vertoning! Ik zag gewapende mannen met blote zwaerden tot de deur inbarſten. Ik

riep


389

riep dan zo luide, als my mogelijk was, met Argenis, 't welk al 't geen was, dat ik doen kon. Maar Theokrine ('t welk waerdig is by de nakomelingen in geheugenis te blijven, en niet onder ons te smoren) onze Theokrine, zeg ik, sprong van 't bed, en stelde zich op een zelfde wijze, als of zy van de woede der goden vervoert wierd, tegen deze rovers. Terwijl zy, enigsins verbaast over d' onverwachte stoutheit van deze dochter, zonder te weten wat zy begeerde, of vermogt, een weinig bleven staan, tastte Theokrine de geen aan, die eerst ingetreden was, en belette hem, hoewel gewapent, niet alleenlijk in zijn voortgang, maar viel ook op zijn zwaert in, 't welk zy hem schichtelijk afwrong. Zy deê ook, ô Koning! met een zelfde gezwintheit, (want zy beroofde hem spoediglijker van zijn wapenen, dan ik het zeggen kan) het schilt, dat zy den verwonnen afgenomen had, aan haar slinke arm. Ik zag rontöm, en was niet meer om 't gevaar, dan om de nieuwigheit van de bystant verbaast, toen zy met het staal het hooft van een dezer schelmen in dier voegen van de schouders sloeg, dat het bloet, tot de hals uitstromende, tot aan my en Argenis spatte. Zy, in haar yver voortvarende, trof d'een met haar schilt, d'ander met het spits, en de darde met het gevest. Deze schelmen, die eerst door d'ongewoonheit van de strijt verbaast, en dieshalven te rug getreden waren, vielen heftiglijker aan, als in een ernstig gevecht, en schaamden zich niet gezamentlijk tegen een enige maacht te strijden. Het gedruis der wapenen in deze enge plaats gaf een weêrgalm, en het erbarmelijk geschreeu der vrouwen, die alreê zich by ons gevoegt hadden, vertoonde, met groter gedruis, dan de plaats, of het getal toeliet, de gedaante van een overrompelde stat.

NEGENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Argenis breekt, door haar overkoomst, het gesprek tusschen Radirobanes en Selenissa af. Zy bemerkt d'ontrou van deze grijze tot haar, en verbergt voortäan haar verborgentheden voor haar. Poliarchus, op Siçiliën toegelegt hebbende, verdrijft gezwindelijk een dardedagsche koorts, die hem lang gepijnigt heeft.

TErwijl Selenissa dit alles verhaalde, kon Radirobanes, naar d'uitgang van zulk een wonderlijke strijt verlangende, zijn gemoed niet bestieren. Maar Argenis, toen voor d'eerste maal lastig aan Radirobanes, brak door haar overkoomst hun gesprek af. Zy keerde by geval weêr langs het voetpad van de tuin, dat zy te voren niet gewent was te betreden. Radirobanes en Selenissa, Argenis ziende, konden niet wijder spreken, dan dat zy beide, in de volgende dag, een weinig na d'opgang der zon, als te zamen wandelende, weêr op de zelfde plaats van de tuin by malkander zouden komen. Argenis, Radirobanes ziende, was ook niet verblijd: want zy, veel vrolijker zijnde, dan toen zy uit haar kamer was gegaan, spoedde zich om met Selenissa alleen te spreken. Radirobanes, haar echter in haar koomst te gemoet gaande, wierd zonder enige stuursheit ontfangen, vermits zy, om andere dingen verblijd, toen geen haat aan hem toonde. Zy, om haar gemoed, door een ernstige blijschap ontroert, te verbergen, keerde zich tot geringe dingen, en bracht een gedicht te voorschijn, dat een weinig te voren van een vermaart dichter

ter gemaakt was. Hy prees daar in de voortreffelijkheit van dit koninklijk bosch, in 't welk Argenis, of om de hitte t' ontgaan, of om d' aangenaamheit van d' avontstont te genieten, haar gang nam. Zy hield dit gedicht in haar hant, en reikte het in dier voegen Selenissa toe, dat zy Radirobanes enigsins nodigde tot deze regels te lezen.

Goddinnen van dit bosch! 't is reên dat wy u loven,
Dewijl de winter nooit uw groente kan beroven.
Gy hebt de hemel zo beweegt, dat hy u geeft
Het geen hy missen moet, ja dat hy zelf niet heeft.
Uw dagen gaan verby in zo een stilte en ruste,
Dat nooit een droef geklag uw zoet vermaken bluschte.
Doch hoort g' 'er iets, het is des droeve minnaars fluit,
Diens klachten uit 't gebergt te rugge keert en stuit.
Sefyr en Kloris aan uw voeten leggen slapen,
Om door een zoete slaap weêr nieuwe kracht te rapen.
Ei! zie, hoe onbevreest, met wat vermaak en lust,
Na d'ondergaande zon, hun moeheit word gebluscht.
Auroor, 't gevogelte u tot 's morgens opstaan manen:
Auroor door 't storten van haar parrelen voor tranen;
't Gevogelt' door 't gezang dat uwe schoonheit roemt,
En vreuchde schept in 't zien van 't lieffelijk gebloemt.
Ja Fœbus, van zijn kar gestegen, koomt beneden,
Om uit nieusgierigheit uw woning te betreden:
En komende in uw bosch, zijn stralen achterlaat;
Op dat zijn glinstren niet uw zwakke telgen schaad:
Verbergt zijn gulde glans, daar meê hy zich koomt tonen,
En çiert zijn paerden met veel groene loverkronen.
De Min en d' Achtbaarheit doen hem dik zingen, of
Bevallijk spelen op de luit, tot uwe lof.
Gelukkig horen, zo zijn Nimfje, door zijn spelen,
Bewogen wierd om hem haar gunsten meê te delen!
Goddinnen, zegt hy, leeft voortäan gelukkig, strekt
Uw takken naar om hoog, tot alles zy bedekt.

De schoonste Godheên, die in beeken plengen, zullè
U varschen met hun vocht, behalleven die dulle
En stuursche Dafne, die, tot mijne spijt en hoon,
Haar hooft verciert en dekt met enen lauwre kroon.
Gy zult van al het schoon het schoonste schoon genieten!
Mijn zuster zal haar glans door uwe telgen schieten.
Epyrs gewijde bosch, daar men my antwoort vergt,
De Frygiaansche top, en 't andere gebergt,
Daar eer de grote God Saturnus had zijn woning,
Toen hy noch jeuchdig was, en niet der Goden Koning,
Vernederen hun top voor dit uw jeuchdig hout,
Hoewel 'er menig God zijn lustplaats heeft gebout.
De geurige Sefyrs hier troetlen uw poplieren,
En d'elzen, bleek van schrik, staan by mijn lauwerieren.
De palmen, d'olmen, d'esch en beuk staan hier zo groen,
Als in een ander lant de hoogste eiken doen.
Cypressen staan hier veel, die, tot hun hoogst gestegen,
Verstrekken tot een pronk op de gebaande wegen.
De pijnboom strekt zich uit verr' boven hazelaar,
En groene olijf, en schijnt die lucht te raken, daar
De bliksem word gesmeed. De bronnen, die de bomen
Beminnen, kussen hen met hunne zoete stromen,
Om hen tot wederliefd' te dwingen. D'aarde praalt
Met al haar schonigheit, die Ceres haar onthaalt,
Als zy om Proserpijn, haar dochter, die zy minde,
Zo naerstig zoekt, om haar of hier, of daar te vinde'.
Nooit heeft de wrede wolf hier schaap, of ram geroost,
Nooit heeft het zwijn hier 't groen vertreden, of verdoost.
Zo enig felle leeu, door honger aangedreven,
De velden om en by door zijn getier doet beven,
Als hy zijn gratig oog op enig kud laat gaan,
En wenscht dat hy zijn graagt' daar mede mogt verzaân,
De lieffelijke stilt', woonächtig in deez' bomen,
Weêrkaatst zijn galmen, die van zijne dulheit komen.
Geen beer, of tijger in deez' nare stilte woont,
De das, het hert, de hind zich in dit bosch vertoont.

Die, vrezend' dat de hit hun zeenuwen zou zwakken,
Zich ſtrekken op het groen, in ſchaduw van de takken:
Of die, van ſchrik gevat, wechvlieden heel verbaaſt,
Als in het groen geboomte een zoete koelte blaaſt,
Die door de ſchone pijn, en hare blaân wil breken.
De takken zijn hier niet met liſtig lijm beſtreken.
't Bedrog verſtrikt hier niet 't gevogelt. Filomel
Zingt hier zo aangenaam, zo lieffelyk en ſchel
De ſchande, die zy van haar zwager heeft ontfangen,
Dat hare zoete toon de nacht dik doet verlangen;
Op dat de morgenſtont, die ſnedig op haar paſt,
Haar zou betrappen: doch om zellif niet verraſcht
Te worden, ſpoed haar kar, van vrees te zijn bekeven,
De vogels, die geſtaag in deze groente zweven,
Beſpeurende dat ik hun geurig wout bemin,
Betovren door hun ſtem mijn ziel, gehoor en zin.
Leef lang, ô groen geboomte! ô ſchoonheit, zonder gade!
Die dik den goden, en goddinnen koomt te ſtade,
Als zy, na veel verdriet, hier nemen hunne ruſt,
Dat nooit een nijdig oog zijn luſten hier in bluſcht.
Gy bovenäl, Vorſtin, ô ſchoonſte van de ſchonen!
By wien bevallijkheên, de min en wondren wonen;
Die door uw zoet gezicht de Goôn zo kont gebiên,
Dat zy de troon der min aanbidden op hun knien:
Die de nature maakt vermetel, als haar ogen
Bemerken, dat haar hant dit werrik heeft voltogen:
Koom, hoor dit zoet gequeel. Zie hoe dit vlug gediert
Van d'een op d'andre boom op zijne wieken zwiert.
Hoor hoe 't zijn ſtem verheft in 't ruiſſchen van deez beken,
Gy zult (want ik begeer 't) uw zuilen hier op ſteken,
Die g'op uw minnaars hebt verkregen. Voeg u by
Bevallijkheên en Goôn, en ſtel u in hun rij.
Het aardrijk, gratig om zijn vierge brant te bluſſchen,
Zal zijne mont op doen, en uwe treden kuſſen.
De roos, de leliebloem zal waſſen, dat gy ziet,
Zo enige Sylvaan, of Satyr u beſpied.

't Is op dat, door het zien van uwe lonkende ogen,
Zijn felheit wierd verzacht, en wredigheit bewogen.
En zeker, niet alleen deez' plaatsen van geneucht
Zijn, om uw byzijn, en schoont' te zien, verheugt;
Maar ook de goden, die, gevangen in de keten
Van uwe schoont', zich in Siçiliën vergeten,
En, halende uit hun hart een lieflijke adem, doen
De bloemtjes spruiten in het aangename groen.
Schoon Lybie, daar men niet de kou behoeft te schromen,
Met lust van dat te zien uw hart had ingenomen,
Schoon gy deurwandelen woud het lantschap, daar de kou
Mijn warmte, zo z'er quam, wel haast uitblusschen zou,
De lieffelijke lent, die van uw schone zonnen
Begin heeft, zou deez' kou en hitt' verzachten konnen.

Radirobanes, Argenis in haar kamer gebracht hebbende, scheidde van haar, om dat d'avont naderde, en keerde zich naar Meleander. Moeder, zeide Argenis toen tot Seleniſſa, ik heb al overlang getracht u alleen te hebben; en ik acht dat het gesprek van deze minnaar u al lang heeft verdroten. Hoe is hy zo lang by u geweest? Seleniſſa begon toen zachtelijker, en anders, dan Argenis verwachtte, van Radirobanes te spreken. Zy zeide dat zy niet had geweten dat deze Vorst zo beleeft, en zo zachtzinnig was, en dat hy, door zijn aangename redenen, machtig was om de dag tot aan de nacht over te brengen, behalven dat hy, t'elkens verhaalde dat hy zeer elendig was, uit oorzaak van zijn liefde. Argenis, schrander van geest zijnde, kon 't lof van de geen, die zy haatte, niet verdragen. Doch zy, naaukeuriger onderzoek hier op doende, zeide: Wat heeft hy voorgenomen? of wanneer zal hy weêr naar zijn vaderlant trekken? Stel deze hoop ter zijden, zeide d'oude Seleniſſa. Hy zal niet vertrekken, zo hy niet in d'oorlog word verwonnen. Want hy bemint u verre boven de maat; en deze hartstocht kan niet, dan door een grote ramp, vernietigt wor-

worden. Ik wenſch dat Poliarchus hier mogt wezen, en dat wy door zijn ſterkte beſchut wierden. Maar warelijk, ik vrees dat wy voor ondankbaar uitgekreten zullen worden, zo wy tegen de geen, door welks onderſtant wy verloſt zijn, zullen moeten ſtrijden. Wat dan, zo wy aan deze ontzinnige iets toegeeven, met enige hoop in hem t'ontſteeken. Wy, met enige verwijling hem te leur ſtellende, konnen hem weêr naar Sardiniën zenden, onder ſchijn van hem, als het tijt is, weêr t'ontbieden. Ik zeg dit niet om hem, maar om u, en om de Koning. Gy zult bedroeft zijn van dat gy, met uw huwelijksfakkel, Siçiliën, 't welk noch de burgerlijke vlammen zoekt te bluſſchen, weêr in brant ſteekt.

Argenis bemerkte lichtelijk, of door de ſchranderheit van haar vernuft, of door de naerſtigheit van haar liefde, dat Seleniſſa verändert was. Doch zy, haar grimmigheit tot in een ander tijt uitſtellende, verwierp op een zachter wijze dit gewach van Radirobanes liefde, en poogde, door een groter toeleg, deze grijze, deze liſtige feeks, met een andere liſt uit te ſtrijken. Seleniſſa, zeide zy dieshalven, toen zy een wijl gezwegen had, 't is my ook leet dat de hoop van deze Koning, die zo grote weldaat aan ons heeft bewezen, op zodanige dingen is gevallen, die men hem niet kan toeſtaan. Maar wy zullen zien hoe 't namaals gaan zal. Seleniſſa, hier over verblijd, als of de goden haar bedroch begunſtigt hadden, liet Argenis alleen, die, zich in 't veinſter begevende, en met de hant haar hooft onderſteunende, heftiglijk begon te wenen, om dat zy zich van de gene, die deelgenoot van alle haar verborgentheden was, moeſt wantrouwen. En zeker, aan wie zou zy voortäan haar bekommerniſſen meêdeelen? aan wie zou zy haar droefheit, of haar vreucht mogen openbaren? Doch zy, zich eindelijk, als met een lach, weêrhoudende, overwoog dat de goden nooit blijſchap, of droefheit zuiver, en zonder

enige

enige vermenging gaven: dat zy in die dag voorſpoet genoech had genoten: dat men, zo'er namaals iets, dat laſtig was, overquam, het zelfde moeſt verdragen; en dat men ook dit voor een geſchenk der goden moeſt achten, dat zy, volgens haar gewoonte, niet terſtont het geen, dat aan haar gebeurt, en dat voor handen was, aan Seleniſſa geopenbaart had: 't welk dit was. Arſidas had aan haar, terwijl zy in 't boſch wandelde, geboodſchapt dat Poliarchus in de ſtat was, en zich in Nikopompus huis verborgen hield, en dat onder hen was beſloten, dat men hem op d'avont deur d'achterdeur in 't hof zou brengen. Argenis dan was vroeger naar huis gekeert, om deze blijſchap, die zy alleen niet by zich kon houden, ſpoediglijk in Seleniſſa over te ſtorten. Maar zy was, toen zy met haar begon te ſpreken, verbaaſt van dat deze grijze tot Radirobanes overgevallen was, en zweeg dieshalven van Poliarchus koomſt, die, door een jeugdige drift aangedreven, zich weêr tot nieuwe gevarelijkheden in zich te verſchuilen had begeven.

Gelanorus, weêr naar Afrika gekeert, en Poliarchus niet te Klupea vindende, gelijk onder hen beſproken was, had zich naar 't hof van Hyanisbe begeven, en hem daar noch ziek aan de koorts gevonden, en Argenis brief aan hem gelevert, en het geen, dat zy belaſt had, aan hem gezegt hebbende, de ſtaat van 't elendig Siçiliën vertoont, en met enen aangewezen in wat gevaar Argenis onder Lykogenes was, die zich van de verwinning byna verzekert hield. Hy verzuimde niets te zeggen, dan dat Argenis aan hem verboden had, te weten Meleanders ſteurnis. Hy verzweeg echter niets van Archombrotus. Ik weet niet, zeide hy, hoe Archombrotus dus verwaant is geworden: wy zijn by hem niet geacht. Gelanorus meende dat'er niets laſtiger en kommerlijker was, als dat Archombrotus d'oude vrientſchap had vergeten. Maar men vind niets ſchranderder, dan een ergwanende liefde.

Po

Poliarchus vermoedde terſtont, dat Archombrotus van Argenis ſchoonheit was bevangen, en dieshalven van hem, als van zijn tegenſtrever, een afkeer had. Want, zeide hy, wat zou hem beletten door d'een of d'ander middel beſpeurt te hebben, dat ik ook Argenis bemin? Gelanorus, zeide hy, wy zullen niets vorderen, zo wy niet ſpoediglijk naar Siçiliën overſchepen. Zal, terwijl ik hier de tijt in ledigheit verſlijt, de dapperheit der anderen Argenis daar in d'oorlogen beſchutten? of anders, zal ik toelaten dat 'er anderen zijn, aan de welken zy zich zelve verplicht is? Gelanorus verſtond dit voorneemen van zijn meeſter met een bekommert gemoed: want hy vreeſde dat Meleander een afkeer van Poliarchus had; en Argenis had hem die vrijheit, van zijn meeſter te berichten, afgenomen. Hy behield echter zijn getrouheit in dier voegen, dat hy, hoewel geen gewach van Meleanders afkeerlijkheit makende, echter t'elkens vertoonde dat het ten hoogſten onveilig voor Poliarchus was zich voor de woede zijner vijanden, en zelfs in de baldadigheit van d'oorlog, bloot te ſtellen. Hy ried aan hem dat het beter was naar zijn vaderlant over te ſchepen, en van daar met een krijgsmacht, zonder zijn koninklijke ſtaat te verbergen, weêr naar Siçiliën te trekken. Ik zal dit doen, antwoordde Poliarchus: maar gy weet dat de weg naar mijn vaderlant byna langs de ſtrant van Siçiliën ſtrekt. Zal ik, zonder Argenis aan te ſpreken, dat lant voorby trekken? Zy zou zeggen dat het my beroude dat ik zo veel gevaar uitgeſtaan had, zo ik dit ook niet op my nam. Geloof my, ik zal, daar aan lant getreden, door enige verdichte middel lichtelijk voor haar verſchijnen. Maar, zeide Gelanorus, ik zal my liever in de doot begeven, dan dat ik zien zou dat gy u weêr in deze gevarelijkheden begeeft, 't en zy ik te voren dit van u verwerf, dat gy, weêr in Siçiliën gekomen, uw welſtant aan niemant, dan aan Arſidas, vertrout,

eer

eer gy met Argenis gesproken zult hebben. Ik ben te vreden dat gy met haar zodanig beradingen pleegt, als gy goet zult keuren.

Poliarchus, de bekommernis van zulk een getrou man niet versmadende, nam deze voorwaarde aan. Maar zijn lighaam, door een lange en heftige dardedaagsche koorts afgemat, belette hem deze drift van zijn gemoed uit te voeren; en deze koorts nam noch, door de gewichtigheit en bekommernis zijner nieuwe beradingen, in dier voegen toe, dat hy in de volgende nacht wel minder koude, maar echter groter hitte, dan te voren, gevoelde. Deze quaal, hem voor een wijl tijts van zekerder gevarelijkheden beschuttende, was aan Gelanorus niet gantschelijk onäangenaam. Maar Poliarchus, verdrietig in de geneesmiddelen, die de ziekte poogden te verdrijven, met de krachten door het vasten te verzwakken, en aan de voorbeelden der gener gedenkende, die, gelijk hy verstaan had, door ongewone drank van wijn de koorts afgedronken hadden, besloot een proef van de zelfde geneesmiddel te nemen. 't Is geen wonder, zeide hy, dat, terwijl ik, naar 't voorschrift der geneesmeesters levende, mijn krachten gantschelijk verlies, en van 't leven berooft word, de koorts my ook zal verlaten. Ik wil liever, terwijl ik noch krachten heb, tegen de koorts strijden, en my naar mijn eige zin genezen. Warelijk, 't is onzeeker of dit bedrijf tot mijn ondergang, of tot mijn behoudenis zal strekken: maar 't is genoech dat het spoediglijk bekent zal maken wat het nootlot over my besloten heeft. Want de zaken staan heden in zodanig een staat, dat het lastiger aan my is ziek te zijn, dan te sterven. Hy, dit besluit met grote volstandigheit genomen hebbende, kon noch door Gelanorus gebeden, noch door zijn tranen, daar meê hy hem poogde van dit gevaar af te trekken, bewogen worden. Hy luisterde niet naar d'aanmaning van Argenis naam, noch naar de vertoning

ning der geheugenis van zijn moeder en vrienden. Ja de gebeden van de Koningin Hyanisbe zelve waren vruchteloos. Hy hield zich dieshalven vast aan zijn genome besluit, en toen, na verloop van drie dagen, de koorts, volgens haar gewoonte, wederquam, ging hy by 't vuur zitten, en, een koude siddering in zijn leden gevoelende, dronk een grote teug van zeer oude wijn, die zijn hitte in d'aderen, geen sterke drank gewent zijnde, met grote kracht overstortte. De geneesmeesters zeiden, dat zy niet by de geen begeerden te wezen, die, gelijk zy zeiden, zijn eige doot op zijn hals haalde. Maar Poliarchus antwoordde met een glimlach dat, zo zy wechgingen, de geneesmeester Bacchus (gelijk hy dikwijls van zijn priesteres genoemt word) geduriglijk by hem zou blijven. Hy hield ondertusschen aan, om in de koorts de koude met veel wijn te verdrijven, tot dat, door de verwarming van 't bloet, een andere hitte, dan die uit de koorts spruit, zijn trillende leden beving. Hy dan, een lange tijt gezweet hebbende, deê dit zweet naerstiglijk afwegen, en scheen alreê beter gestelt, dan te voren. Een vreemde zaak! toen hy ten tweedemaal weêr op gelijke wijze tegen zijn ziekte in de strijt verscheen, wierd de koorts, die zeer lastig aan hem was, door 't behulp van zijn jonkheit en geluk, en door 't gevall, dat dikwijls d'onzekere raden der geneesmeesters begunstigt, verdreven.

TIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Poliarchus, zijn gezontheit weêr bekomen hebbende, ſcheept over naar Siçiliën, en, 't gerucht van Archombrotus verwinnig verſtaande, word als van de blikſem neêrgeſlagen. Arſidas geeft nieuwe moed aan Poliarchus, byna hopeloos geworden; en bericht aan Argenis, dat Poliarchus in Nikopompus huis verborgen is. Zy beveelt aan Arſidas, dat hy met zijn gaſt zal komen.

HYanisbe, te voren om de roekeloosheit van Poliarchus geneesmiddel ten hoogſten bedroeft, kon, toen zy zag dat hy gezont geworden was, geen maat in haar blijſchap houden, tot dat het gewelt van haar blijſchap door een andere droefheit ondergedrukt wierd. Want zy kon Poliarchus vertrek niet verdragen, inzonderheit dewijl de blijken van zijn verdreve ziekte noch op zijn aangezicht bleken. Hy dan, enige weinige dagen overgebracht hebbende, om zijn gezontheit te verſterken, bereidde zich met grote volſtandigheit tot zijn vertrek. De Koningin, hem byna met een moederlijke liefde beminnende, en hem, in zijn vertrek, met tranen en gelukwenſching verzellende, verzocht wijders niets van hem, dan dat hy zou beloven dat hy haar zou aanſpreeken, zo hy by geval daar omtrent gevoert wierd.

Toen hy, in 't ſchip getreden, dat Gelanorus voor hem gehuurt had, en diep in zee geraakt was, liet hy niet af van de roejers aan te porren, en te parſſen; en hy beloofde ook aan hen dat, zo zy in zekere geſtelde tijt Siçiliën aan hem konden tonen, hy de vracht zou verdub-

dubbelen. De hoop van deze kleine winst maakte hen grager; en zy toonden het eilant aan Poliarchus, die, het zelfde kennende, zich van zijn belofte overtuigt achtte. Voorts, hy wierd, op d'overweging van veel verscheide zaken, van schrik bevangen. Hy overwoog wat druk en vreucht in dat lant was besloten; dat daar zijn geluk, of ondergang geveest was: met wat gevaar hy daar uit was geraakt; en wat hem te doen zou zijn, zo hy weêr van de zelfde storm aangetast wierd. Maar als hy daar na aan Argenis gedacht, wierden alle gevarelijkheden, en alle schrikkelijke vertoningen door een vrolijker stoutheit uitgewischt. Twaalf paalsteenen van Epeirkte was een kleine haven, alleenlijk by de visschers bekent. Hy, daar binnen gekomen, trad aan lant, en besloot, als door 't ongemak van de zee vermoeit, zich daar in een slechte herberg verborgen te houden, tot dat hy aan Arsidas had gezonden. Toen hy aan de waerd, by de welk hy geherbergt was, onder andere dingen vraagde waar Meleander zich onthield. Hy is, antwoordde de waerd, noch niet van Epeirkte vertrokken, sedert dat Lykogenes verwonnen is, en ontfangt daar, als in een plaats, door de verwinning heerlijker geworden, de gezanten, die de steden uit strijt, om hun berou te tonen, aan hem zenden. Lykogenes is dan verwonnen, voegde'r Poliarchus by. Gantschelijk, antwoordde de waerd. Hy heeft zijn rechtvaerdige straf met de doot geboet; en zijn hooft heeft enige tijt tot een gaapspel aan 't opperste van de burgt ten toon gehangen. Maar men zegt my dat de Koning naar Syrakuse zal verhuizen, om de voornaamste verçieringen, die in Siçiliën zijn, aan de Koning van Sardiniën te vertonen. Toen Poliarchus vraagde, hoe de Koning van Sardiniën in Siçiliën was gekomen, zeide de waerd weêr: Weet gy dan niet dat de Koning van Sardiniên, met een heirkracht, tot onderstant van Meleander is gekomen, en dat door zijn dapperheit Siçiliën in vrede herstelt is?

Poliarchus zweeg, en vermoedde dat de verändering van de ſtaat in Siçiliën tot zijn nadeel ſtrekte. Ik koom, dacht hy by zich zelf, ten einde van 't gevaar: anderen, en noch uitheemſche, hebben Meleander geholpen; en Argenis is haar behoudenis aan Sardiniën verplicht.

O Gelanorus! zeide hy, van de waerd geſcheiden, maak dat ik weet in welk deel des werrelts dat ik ben: dat is, of mijn welſtant noch met deze verändering overëenkoomt. Hy had noch hairpruiken, met de de welken hy eertijts, door Timokleas vond, zijn aangezicht had verändert. Hy gaf een daar af aan Gelanorus, met een boerſche kleding, en beval dat hy met d'avontſtont binnen Epeirkte zou treden, en aan Arſidas berichten, dat hy, de verändering van 't geval wars zijnde, op de ſtrant het uitterſte, of van zijn geluk, of van zijn ongeluk, zou verwachten. Gelanorus, vertrokken zijnde, geraakte onderweeg by enigen uit de naaſte dorpen, die meê naar Epeirkte gingen. Hy, hoewel onder dit momtuig verborgen, zou echter hun gezelſchap gemijd hebben, op dat niemant het bedroch zou merken: maar hy kon in een enge weg niet van hen af wijken; en zy hadden hem alreê te voren gegroet: in voegen dat hy, door noot ſtout geworden, als een vreemdeling, en in de zaken van Siçiliën onkundig, naar de leſte oorlog, en naar de verkrege verwinning vraagde. Zy verhaalden alles met grote omſtandigheit, gelijk wy in voorſpoet gewent zijn de ſtaat onzer zaaken aan de vreemdelingen te vertonen. Zy ſpraken voornamelijk zeer loffelijk van twee, Radirobanes en Archombrotus. Want Archombrotus, zeiden zy, heeft in Lykogenes hooft alle de qualen, die Siçiliën in zijn zwakheit drukte, afgehouwen; en Radirobanes zal, door zijn byſtant en dapperheit, aan de Koning bewezen, Argenis tot zijn vergelding hebben: want het gerucht was dusdanig; en zy verhaalden aan Gelanorus oprechtelijk het

het geen, dat zy'er af geloofden. Hy, zich zo haaſt, als hem mogelijk was, van hen affcheidende, overwoog met zware zuchten, uit heftige droefheit ſpruitende, of hy deze zaak aan zijn Heer zou verhalen. Hy vreefde dat Poliarchus, dusdanige tijding horende, van ontſteltenis zou ſterven; en van d'andere zijde hoopte hy dat deze quaden, noch niet voltrokken zijnde, door zijn ſchranderheit en geluk, zo men hen tijdiglijk boodſchapte, geſtuit zouden konnen worden. Maar men had vooreerſt en vooràl met Arſidas te ſpreken. Hy had alreê Epeirkte voor zijn ogen, toen hy een jongen zag, met netten beladen; en die twee jachthonden aan riemen leidde. Hy bemerkte dat deze een van Arſidas gezin was. Och! dat de goden, zeide hy, door middel van deze jacht, Arſidas voor my deden verſchijnen! Indien hy my voorquam, hy zou echter niet alleen wezen; en men moet hem niet roekelozelijk by anderen aanſpreeken. Hy beſloot dan zich van 't geluk te dienen, zo hem iets zodanig voorquam. Toen hy naauwelijks overwogen had wat hem te doen zou ſtaan, zag hy andere netten, en andere honden, en dat Arſidas, met enigen der Groten van Sardiniên, niet verre van daar volgde. Gelanorus, hen alle aangeſchout hebbende, en ziende dat hy niemant van hen kende, en van d'andere zijde hopende dat zy ook niet op hem zouden merken, voegde zich onbeſchroomdelijk by hem. Ik koom, zeide hy, van Rhegium, en zou naar uw huis gaan, om, volgens het bevel van uw ſchoonvader aan my in mijn vertrek, de groetenis, en iets anders te boodſchappen; en, zich daar op aan zijn oor voegende, 't welk hy hem toehield, vervolgde; ik ben Gelanorus: maar veins dat gy my niet kent, tot dat wy alleen zijn. Arſidas, door deze onverwachte voorkoming verbaaſt, verzocht van de Sardiniërs, dat zy zachtelijk vooruit zouden gaan, dewijl hy met deze een weinig van zijn vrienden had te ſpreken. Hy ſprak onder

deze dekmantel heimelijk, doch zeer weinig, met Gelanorus. D'inhout van hun gesprek was, dat hy, in 't yverigste van de jacht, verre van alle d' anderen, in 't bosch zou afwijken, en zich by Poliarchus vervoegen. Hy vervoegde zich, zonder verwijling, weêr by de Sardiniërs, die zachtelijk vooruitgegaan waren, en die hy, op Meleanders bevel, met de jacht moest vermaken. Gelanorus zelf ging voort, als of hy naar Epeirkte wilde; maar keerde, zo haast hy uit het gezicht van Arsidas gezelschap was, langs voetpaden, die te voren aan hem bekent waren, weêröm, en quam weêr aan zijn herberg.

Poliarchus, met ongedult verwachtende, en hem ter kamer inkomen ziende, zeide: Wel, Gelanorus, wat brengt gy meê? Arsidas koomst, zeide Gelanorus. Ik heb hem, ter jacht gaande, in 't heimelijk aangesproken; en hy zal, gelijk ik vertrou, volgens de tijt van de dag, hier wel haast wezen. Gelanorus verhaalde niets wijder: want hy wilde liever dat Arsidas deze droevige tijding zou brengen. Hy was echter ontstelt in zijn aangezicht, en kon zijn zuchten niet wel weêrhouden: in voegen dat hy, meermaals van Poliarchus geparst, en zelfs gedreigt, eindelijk het geen, dat hy onderweeg gehoort had, verhaalde, en dat Argenis aan Radirobanes verlooft was. Poliarchus, deze droevige tijding horende, wierd noch van droefheit, noch van gramschap, noch van schrik bevangen. Deze ontsteltenis was groter, dan de hartstochten, tot de welken men namen heeft gevonden. Hy dan, alle droefheit verwonnen hebbende, en in dier voegen gestelt, dat het geval niet langer aan hem hinderlijk kon wezen, besloot met d'ondergang zijner tegenstrevers te sterven, toen Arsidas tot het huisje intrad, en aan de waerd dietsmaakte dat hy, als enig wild vervolgende, door onkunde der wegen daar geraakt was. Toen zy alleen waren, en Arsidas zag dat Poliarchus als ongevoelig, en gantsch moe-

moedeloos was, zeide hy: Wel hoe! wakker Helt! wat zie ik? hoe kont gy zo droevig zijn, terwijl Argenis noch gezont is? Ik vaar wel, Arſidas, ik vaar wel, antwoordde Poliarchus. Ik zal maken dat uw Radirobanes, met zijn gehuwde, weet dat ik leef. Arſidas, bemerkende dat Poliarchus verdoolt was, en alles met meer waarheit verhalende, vertoonde dat Meleander en Argenis gantſchelijk anders van zin waren, dan Radirobanes wenſchte, en het volk voorwendde. In dezer voegen wierd Poliarchus uit zijn doling gered, en, in zijn voorgaande hoop herſtelt, begon geruſtelijk naar de geen, die de ſtant der zaken van Siçiliën verhaalde, te luiſteren. Voorts, Arſidas begeerde dat Poliarchus, alle veinzing afleggende, zich by de Koning zou voegen. Hy verhaalde aan hem, dat zijn vijanden verſlagen waren, dat men Timonides in gezantſchap aan hem had gezonden, en dat, behalven Meleanders gunſt, Argenis ook tot hem genegen was, en zo veel oude vrienden zijn welſtant zouden bevorderen. Wat hebt gy, zeide hy, in zo grote onderſtant te vrezen? Waaröm zoud gy liever willen veinzen, dan dat gy, een dapper krijgsman zijnde, u op uw bekende dapperheit zoud vertrouwen? Maar Gelanorus, zich hier tegen ſtellende, maande zijn heer en meeſter t'elkens aan de belofte, die hy in Afrika aan hem gedaan had, dat is dat hy met niemant, dan eerſt met Arſidas, en daar na met Argenis zou ſpreken. Poliarchus zelf zeide ook dat hy zich niet met behouding van zijn achtbaarheit in 't openbaar kon vertonen, dat hy eerſt naar zijn vaderlant moeſt trekken, om zich in die ſtaat toe te ruſten, daar in hy voor Meleander wilde verſchijnen: dat 'er niemant, dan Argenis was, met de welke hy, door Arſidas behulp, wilde ſpreken. Maar ten minſten, antwoordde Arſidas, zult gy niet verdacht houden dat Nikopompus kennis hier af heeft. Want waar toe is het dienſtig de getrouheit van die man te verſma-

 den?

den? Hy is gantſchelijk bezich met uw lof te verkondigen, en verheugt zich met een zeer getrouwe genegentheit, als hy u hoort prijzen. Ik ben nu by hem ter herberg. Gy kont u nergens veiliglijker verſchuilen, dan in zijn huis. Poliarchus ſtemde dit onbeſchroomdelijk toe, dewijl Gelanorus zich daar niet tegen ſtelde. Zy dan, een weinig geruſt hebbende, begaven zich by nacht op de weg, en quamen met de koomſt van de dageraad t'Epeirkte, en, zich by Nikopompus vervoegende, dwongen hun waerd van blijſchap tranen te ſtorten. Toen het veerder op de dag was, ging Arſidas naar Argenis, die hy eerſt met haar vader, en daar na met Kleobulus bezich vond: in voegen dat hy niet met haar alleen kon ſpreken, dan toen zy, Radirobanes ontvluchtende, haar vermaak in 't boſch nam.

Zy dan, uit Arſidas verſtaande dat Poliarchus gekomen was, wierd, zonder aan zo veel rampen te gedenken, en hun beider gevaar veràchtende, van een groter blijſchap overvallen, dan dit onzeeker en onbeſtandig geluk toeliet. Maar men moeſt, hoe grote haaſt zy ook had, d'avont verwachten, om Poliarchus zonder gevaar naar 't hof te brengen. Ik zal, zeide Argenis, in deze mijn wandelery zijn, die haar uitgang naar de tuin heeft. Seleniſſa alleen zal by my wezen, en voor u en Poliarchus open doen. Ga, mijn waarde Arſidas, en vervoeg u hier intijts. Zy, hier over van blijſchap als overſtolpt, ſpoedde zich naar Seleniſſa, om aan haar, als aan een deelgenoot van haar verborgentheden, een gedeelte van haar geluk en vreucht mede te delen. Maar zy, horende dat Radirobanes van haar zo hoog geprezen wierd, bemerkte terſtont dat zy trouweloos was geworden. Zy dan, haar ook misleid hebbende, op de hoop van dat zy zich zachtzinniger aan Radirobanes zou tonen, zette zich aan 't veinſter, dat zijn uitzicht naar de tuin had. Twee zaken van zeer groot gewicht quamen haar daar

te voren; de koomſt van Poliarchus, en Seleniſſas ontrou: en zy, in haar geeſt van gramſchap en blijſchap beſtreden, wiſt niet waar toe zy beſluiten zou. Maar hier toe was verhaaſting nodig, op dat Seleniſſa Poliarchus, ter geſtelde tijt komende, niet zou vinden. Zy kon haar in die avont niet tot enige gezochte bezigheit verzenden, en zy vond niets dienſtiger, dan een ſtaatjongen aan Arſidas af te vaerdigen, om hem aan te zeggen, dat zy geen tijt had om die ſchilderijen te zien, die hy, gelijk zy belaſt had, op d'avont zou brengen; maar dat Arſidas in de volgende uchtent in 't hof zou komen, zonder echter de ſchilder meê te brengen. Arſidas bemerkte wel haaſt, dat'er iets overgekomen was, 't welk Argenis geſprek met Arſidas verhinderde, en dat zy dit niet opentlijk darde bekent maken, en dieshalven deze vond van de ſchilderijen, en van de ſchilder gebruikt had.

Hy deê dan zijn uitterſte beſt om Poliarchus, dien yder ogenblik vertoevens een doot ſcheen, te vertrooſten, en gebruikte ook Nikopompus daar toe. Zy poogden met aangename en veränderlijke redenen hem te verluſtigen, die gaerne nu zijn eige, en dan Argenis deuchden hoorde prijzen, en ook naerſtiglijk naar 't geen luiſterde, dat Radirobanes tot zijn ſchande of tegenſpoet overgekomen was. Maar zy, met deze dienſten bezich, wierden door de koomſt van hun vrienden geſteurt. Want Dunalbius had bevolen dat men in die avont het avontmaal voor hem in Nikopompus huis zou bereiden. Antenor, uit zijn tempel in de ſtat gevoert, en Hieroleander verzelden hem. Nikopompus, hen ter deuren inkomen ziende, was bedroeft, om dat hy van Poliarchus afgeſcheurt wierd, te meer om dat Arſidas zelf, die van Dunalbius meê tot het avontmaal gevordert wierd, niet by zulk een waarde gaſt mogt blijven. Poliarchus trooſtte hen beide, en zeide dat zy zich voort by deze maaltijt zouden voegen, en een blijd gelaat tonen, op dat Du-

Dunalbius niet zou konnen vermoeden dat'er iets in 't heimelijk was, 't welk hun vrolijkheit te rug hield. Hy zelf wierd van Nikopompus in een vertrek, ter zijden van d'eetzaal, gebracht, daar hy de redenen der genoden kon horen. Zy hadden over maaltijt verscheide koutingen, die ten meestendeel gemeen waren, en van het geheel gezin, ten dienst der genoden staande, gehoort mogten worden. Maar toen zy, na 't afneemen der gerichten, alleen waren, begon Nikopompus met voordacht van Poliarchus te spreken, op dat hy, in de naaste kamer verborgen, een recht vonnis van 't lof, dat hem naging, zou konnen geven; dewijl deze genoden oprechtelijk van de geen spraken, die zy meenden verre van de hant te wezen. Dunalbius betoonde zich niet karig in zulk een jonge helt te prijzen. Hy verhaalde alle zijn deuchden. Antenor, en Hieroleander, op hun beurt sprekende, verhaalden nu zijn dapperheit, en dan zijn heusheit; gelijk ook de schranderheit van 't vernuft in dit vrolijk en jeuchdig gemoed, en d'andere goede eigenschappen, om de welken d' ouderdom gemenelijk geprezen word. Maar Arsidas, Poliarchus belgziekte op Radirobanes bemerkt hebbende, bracht het gevolg van 't gesprek op de burgerlijke oorlog tegen Lykogenes, daar af Poliarchus, voor de Koning strijdende, de beginselen zeer gelukkig had gemaakt. Men quam daar na tot de Sardiniërs, en tot Radirobanes; en men begon dikwijls om zijn ongerijmtheden te lachen. Want deze Koning toonde zich zeer verwaant onder de zijnen; en hem waren deurgaans veel dingen ontsnapt, uit de welken men zijn verwaande geest, en geveinsde deuchden kon begrijpen.

ELFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

't Gevlei der Dichters in hun gedichten, en de pluimstrijkery der hovelingen, die tot bederf van de geesten der Vorsten strekken, de welken schrander zijn, en grote dingen beloven, worden strengelijk bestraft. Argenis en Selenissa pogen malkander met onderlinge listen, en met vonden, die in 't hof gemeen zijn, uit te strijken.

DUnalbius, Antenor en Nikopompus toonden door hun gebaar een afkeer van 't verhaal dezer dwaze verwaantheit, of hielden zich opentlijk t'onvreden van dat Siçiliën dank aan dusdanig een helper verplicht was; toen Hieroleander, met een glimlach, zeide: Wat zoud gy zeggen, zo gy deze man in deze uchtent gezien had? Hy, door een goddeloos gevlei vervoert, prees by de zijnen zeker gedicht, tot zijn lof gemaakt; en 't welk van de Dichter niet gedicht zou zijn, zo hy niet van enige andere woede, als die van Apollo, aangevoert had geweest, of zo hy niet had geweten dat de geen, aan de welk hy het schreef, buiten 't spoor had gelopen: Ik heb 't einde van 't gedicht uitgeschreven; en gy kont daar uit van 't geheel oordeelen.

Als gy op uwe kar, gezwinder dan de veugels,
Deur 's vijants drommen breekt, en zijn geleên en vleugels
Verscheurt, en achter u uw dappre daden laat,
Mars vloekt zijn hant, en wenscht zijn paerden zeer veel
quaat.
Als gy met uwe boog, of met gezwinde schichten
Wilt schieten, Herkules, en Fœbus voor u zwichten,

En geven u de prijs, al is 't hen zware pijn.
En zo gy van de Min niet woud verwonnen zijn,
Gy zoud hem, neêrgeknielt, uw voet en zelf zien kussen,
Om uwe gramschap, en uw hevigheit te blusschen.
Als gy uw mont opdoet, en u te spreken pynt,
Merkurius by u een blok, dat stom is, schijnt.
Ja Pallas, die zo wijs geacht is, moet u vrezen.
En wat is Bacchus toch, als gy'er by moogt wezen?
Neptunus, als hy ziet, dat gy op zijne vloet
Uw volk en schepen stelt, zich haastig naar u spoed,
Om zien wat gy begeert, en om uw wil te horen;
Vermits hy grootlyks vreest, dat hy u zou verstoren.
Alleen gebreekt u noch de bliksem, die Jupijn
U haast zal geven, op dat gy volmaakt moogt zijn.

Zy lachten om de verfoejelijke schranderheit van de dichter, die met dusdanige gedichten naar winst trachtte; schoon Nikopompus, ook een Dichter zijnde, dit werk enigsins verschoonde, met te zeggen dat d'aart der Dichtkunde zodanig is, dat zy, om d'oren te verlustigen, van de waarheit afdwaalt, en dit met zo veel te groter vryheit, als zy weet dat men haar niet gelooft, en dat het geen, 't welk zy doet, eerder uit een spel zonder boosheit, dan uit een onbeschaamde leugen spruit: wijders, dat de tijden meêbrachten dat alle de Dichters de Koningen met overmatig lof verhieven. Radirobanes, voegde hy'er by, is niet alleen door dit gevlei misleid. Hoe dikwijls word hy (met d'ogen en 't gewenk Meleander aanwijzende) ook door dit gevlei bedrogen? Eindelijk, alle Vorsten worden met dit nootlot geboren, dat zy ten minsten enigsins met hun vleugelen aan dit lijm blijven hangen. Maar Dunalbius, door d'yver tot de gemene welstant bewogen, zeide: Zo onvoorzichtig zijt gy, dat gy, terwijl gy door uw snode prijzing yder Koning aanport tot zijn gebreken te beminnen, niet gevoelt dat gy en zy gezamentlijk in zeer grote elende ver-

vervallen. Want met hoe groot een ongemak voor u zelf verdicht gy de heerſchers zodanig, dat niets voor hen ſchandelijk is, en dat zy, met al te grote toelating, gewennen zich zelven te beminnen, en over zich zelven verwondert te zijn, na dat gy lang tijt, door uw gevlei en loftuiting, alle hun genegentheden gewijd hebt? Ik acht hen, hoe gelukkig zy ook aan zich zelven ſchijnen, zeer bewenenswaerdig, zo zy geen meeſters van deze belagingen hunner huisgenoten zijn, en niet ernſtiglijk voorneemen die dingen te bevorderen, en goet te keuren, niet de genen, die anderen in hen prijzen, maar die zy zelven in anderen verheffen. Want de glans van 't purper heeft d'anderen in dier voegen verblind, dat zy niet het geen weten, daar af niemant, dan zy zelven, onkundig zijn, en dat aan hen onbekent is, welk zeden, oeffeningen, of handel onder de menſchen achting, gunſt of haat veröorzaken. O gruwel! daar is heden geen voortreffelijker jacht, als d'innerlijke genegentheden der Koningen op te ſpeuren, en werwaarts zy van de natuur, en werwaarts van hun begeerlijkheden getrokken worden, om, zonder goden en menſchen t'ontzien, al 't geen, dat zy beminnen, of begeren, overmatiglijk te prijzen, of om door de gelijkheit der zeden en redenen aangenaam aan hen te wezen, of om hen van hun ſchaamte t'ontſlaan, en te maken dat zy dank aan u verplicht zijn, als aan de geen, die aan hen een weg gebaant heeft, die, tot zonde leidende, en van ſchande bezet, zy uit ſchaamte niet darden beproeven. Waaröm zijn wy verwondert van dat de Vorſten, door een geweldige ſtorm van gevlei alreê naar die zijde overhellende, tot de welke zy van zelfs genegen zijn, alleenlijk op die woorden, de welke zy horen, vertrouwen? voornamelijk dewijl niemant hen in hun val, tot de welk zy met grote kracht gedreven worden, wederhoud. Want die verſtandigen, de welken zy tot de handeling der zaken gebruiken, 't zy dat zy

vrezen dat hun vermaningen vruchteloos zullen wezen, of dat zy weten dat de hulpmiddelen, ſchoon zy gezontheit aanbrengen, echter onäangenaam zijn, darren hun handen niet aan deze wonden te werk ſtellen, of maken onderſcheit tuſſchen de gebreken, daar meê de Koning zich zelf bezoedelt, en tuſſchen de genen, door de welken de gemene Staat verloren gaat; en, enigſins te vreden met de gemene zaken te redden, verlichten niet d'ogen der Vorſten, om daar door hun ſtant, en het bedroch der vleiders te verwerpen. Wie van de huisgenoten heeft ooit de Koningen wijſſelijk vermaant, als zy, door gierigheit vervoert, naar ſchatten jagen, als zy door al te grote begeerte tot jagen de bezorging van de gemene Staat verzuimen, of als zy door de voorbeelden van hun ontucht hun eeuw beſmetten, of door hun roekeloze günſtbewijzingen de gemene haat tegen hen verwekken? Wy pogen ook door deze begeerlijkheden de namen der deuchden te beſmetten. Wy noemen dit zorg voor 't aanſtaande, gewoonte in d'arbeit, vriendelijkheit en miltdadigheit. Niet alleenlijk deze zonden, maar ook anderen, die kleinder zijn, groejen en waſſen op in deze leugenen. Ja indien zy zich ergens in wel dragen, zy vinden zo veel opgeſmokte en al te grote toejuighingen, dat ik (glooft my, vrienden) dikwijls van ſchaamte, die by d'anderen geen plaats had, mijn ogen niet kon beſtieren. Ik heb gezien dat dezen geen ſchaamte in hun overmatig bedroch hadden, en dat de Vorſt zich niet ſteurden van dat men zo onbeſchaamdelijk met hen ſpotte. Hoe weinig verſchilt dit van een toonneelſpel; dewijl men van weêrzijden de genen in hun tegenwoordigheit prijſt, die men by zich zelf met een ſmadige verachting, als ydel en kinderächtig, zou belachen? Indien de goden niet een hoger geeſt, dan die van 't gemeen volk, aan de Koningen hadden gegeven, wie is'er, die deze ſtrikken zou konnen ontkomen, de welken

zelfs

zelfs door de gewoonte aangenaam zijn, om dat zy van de wieg af daar van zijn omringt, en geen geheugenis hebben van dat zy hen aangedaan worden? De Koningen zijn niet alleen deze gevarelijkheden onderworpen. Veel van ons worden in hun bezondere ſtaat van deze koninklijke qualen geplaagt. Wy zijn Koningen aan de genen, die ons ſmeken. Wijders, de geen is onze Koning, die 't geen, dat wy begeren, in zijn hant heeft. Wy pogen door onz gevlei hem te verwinnen, en door deze ydelheit hem te vermurwen, die uit zijn eige beweging zodanige pijlen bemint; van de welken de Koningen gemenelijk getroffen worden. Wat Radirobanes aangaat, welks verwaande lichtgelovigheit begin aan deze klachten heeft gegeven, hy heeft door des anders gebuigſaamheit verdient dat wy geen van zijn gebreken in hem verſchonen. En gy, ô Siçiliërs! elendig zijt gy, zo gy Argenis hem ten huwelijk toewijſt.

Poliarchus wierd van deze reden zo getroffen, dat hy zich naauwelijks in toom kon houden: Hy wenſchte dat hy Dunalbius, om dit voorteeken van Radirobanes, mogt omhelzen. Hy ſchikte hem alreê vergeldingen toe, om daar door dikwijls onderwijzingen van gelijke oprechtigheit van hem te bekomen. Eindelijk, hy nam voor hen alle by Argenis aan te prijzen, en hun getrouheit in alle de dingen, die voorhanden waren, te gebruiken. Toen de genoden vertrokken waren, keerden Nikopompus en Arſidas weêr by Poliarchus, en, hem aan zijn bed gebracht hebbende, ſcheidden niet van hem, dan toen hy, om de ruſt zijner vrienden te bevorderen, en om zijn eige bekommerniſſen beter t'overwegen, zich veinſde in ſlaap gevallen te wezen.

Argenis en Seleniſſa (wie kan de dwaasheit der menſchen naar hun waarde ſchatten?) brachten die nacht over in middelen te bedenken tot malkander te bedriegen; te weten op wat wijze zy, als de dag geko-

komen zou wezen, zich uit elkânders ogen zoüden onttrekken: want Seleniſſa trachtte naar een plaats, daar zy, buiten Argenis gezicht, met Radirobanes zou ſpreken; en Argenis wenſchte Seleniſſa van haar te konnen afzenden, op dat zy niet van Poliarchus koomſt zou weten. Seleniſſa, menende dat zy nooit bedektelijker zou konnen zondigen, dan onder de ſchaduw van vrymoedigheit, begon eerſt van zelf van Radirobanes te ſpreken, en zeide dat hy ernſtiglijk van haar verzocht had dat zy in de volgende dag weêr in de zelfde plaats onder het geboomte zou verſchijnen: dat hy iets ongemeen aan haar begeerde mede te delen; en dat zy hem daar na met Argenis zou doen ſpreken. Argenis, deze gelegentheit waarneemende, zeide: Moeder, ga daar 't u belieft. Maar laat aan my tijt om t'overwegen wat ik aan hem zal antwoorden, als hy, volgens zijn gewoonte, mijn ſamenſpraak verzoekt. Ik begeer dieshalven dat gy u tijdiglijk by hem voegt, en, met uw redenen lang uit te breiden, hem zo lang ophoud, tot dat ik, alles overwogen hebbende, zelve in de tuin koom. Seleniſſa zeide weêr, dat men niets voorzichtiglijker kon bedenken, en belachte met een innerlijke boosheit dat Argenis zelve de middel en tijt van haar te verraden geſtelt had. Maar zy wiſt ook niet dat zy mede bedrogen wierd, en dat zy, uit Argenis gezicht geweert, niet zo zeer aan Radirobanes gezonden, als van Poliarchus afgehouden wierd. 't Was uchtent; en veel begaven zich tot wandelen, eer de hitte van de zon laſtig aan hen was; en Radirobanes verwachtte alreê, onder de ſchijn van dit vermaak, Seleniſſa in de tuin, en betoonde zich naauwelijks meer om Argenis, dan om Theokrine bekommert. Seleniſſa, 's uchtens vroeg opſtaande, toonde zich ook niet traag. Ik ſpoed my, zeide zy, naar de Koning van Sardiniën. Indien het geen, dat hy van zijn liefde verhaalt heeft, waar is, zo wandelt hy, zonder te konnen ſlapen, al lang

lang in de bestemde plaats. Maar wy, oud en afgesleten, voegde zy 'er met een glimlach by, moeten de straf van die tijt dragen, die zijn eige arbeit niet kent, en die van anderen niet acht. Argenis vermaande haar weêr van nieus, dat zy niet van Radirobanes zou scheiden, voor dat zy zelve in de tuin zou komen; en voegde 'r by, dat zy liever daar, dan binnen de deur, met Radirobanes wilde spreken. Dit was zeer aangenaam aan Selenissa, de welke meende dat Argenis deze korte tijt tot hulpmiddel tegen haar voorgaande liefde eischte, die zy moest verlaten, eer zy aan Radirobanes kon behagen.

TWAALFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Poliarchus, ontboden zijnde, verschijnt voor Argenis, maar onder een geleende hairpruik, en kleding van een koopman verborgen. Zuchten van weêrzijden, met de welken zy, enige tijt te zamengesproken, en overwogen hebbende wat hen te doen staat, van malkander als afgerukt worden.

SElenissa was naauwelijks tot de deur uitgetreden, toen Argenis aan Arsidas zond, en aan hem beval terstont met zijn gast te komen. Arsidas vertoefde niet, en nam by hem Poliarchus, die, onder een geleende hairpruik verborgen, met enige kleine schilderijen de schijn van een koopman vertoonde. Poliarchus trilde; en deze dapperheit des gemoeds, die in geen gevarelijkheden, en van geen vijanden bewogen had geweest, bezweek, terwijl hy overwoog dat hy naar Argenis ging. Het bloet van deze Vorstin was in deze verwachting ook geweken; en zy had gemaakt dat

dat, als zy iemant toesprak, haar woorden afgebroken waren. Daar was een heimelijke wandelery, in de welke zy gewent was zich te vertrekken, als zy aan haar gedachten en bekommernissen een eenzame vryheit wilde geven. Poliarchus, met Arsidas daar in getreden, eerde haar hant, die zy uitstak, als enige godheit, en hief haar aan zijn mont, daar ylings van weêrzijden veel hikken op volgden, die een grote blozing op hun aangezichten verspreidden. Hy nam daar na zijn pruik af, en vertoonde zich zelf met zijn eige gelaat, en groette, beneffens Arsidas, Argenis met zeer beleefde woorden. Maar Arsidas, als andere gedachten hebbende, week allengs naar de muur, en gaf aan hen beide groter vryheit van gezamentlijk te spreken. Hier braken hun ontroerde hartstochten weêr, in deze verbaastheit, hun woorden af, tot dat Argenis, door het storten van haar tranen enige ruimte krijgende, sprak: Mijn waardste Poliarchus, zie ik u? of vertonen de dromen uw aangezicht voor my, en ontsteeken in uw Argenis een schijn van blijschap? Mevrou, antwoordde Poliarchus, gy ziet hem, die nu de voorgaande qualen met een nieu gevoel gevoelt. Ik bespeur uit uw aangezicht hoe lastig het aan u geweest heeft dat ik zo lang afweezig ben geweest. Ik bid u dat, indien het verhaal aan u niet lastig is, gy zegt, wat gevoel, en wat krachten gy in mijn gevarelijkheden hebt gehad. Hoe dikwijls hebt gy geweent? hoe menigmaal mijn afweezen gelastert? Ach! zeide zy hier op, gy kont uit uw eige droefheden wel oordeelen, hoe kommerlijk ik in uw afweezen de dagen overgebracht heb. Poliarchus, ik ben zo veel t'elendiger, om dat het aan my niet geoorloft is u te volgen, om dat ik weet dat gy in gevarelijkheden sukkelt, en eindelijk om dat anderen darren hopen dat ik zal veránderen. Zeg my noch eens, zijt gy die Poliarchus? zijt gy in Siçiliën weêrgekeert? zijt gy gezont? zijt gy't, die ik heden zie? Ach! Poliar-

liarchus! ben ik d'oorzaak van die magerheit, de welke ik in uw aangezicht zie? Zullen wy weêr over 't zelfde te klagen hebben? zult gy weêr in ballingſchap moeten zwerven? zullen wy altijt met bekommering moeten beminnen? Hy verhaalde toen ter loop zijn ſukkelingen; hoe hy ſchipbreuk had geleden; hoe hy de zeerovers had overwonnen; en hoe hy in Numidiën ziek had geweeſt. Maar Argenis verhaalde met weinig woorden hoe Radirobanes haar begeerde; 't welk het voornaamſte was: dat zy vreeſde dat Meleander een Vorſt, die zo grote dienſt aan hem had bewezen, hem tot zijn ſchoonzoon zou verkiezen. Maar ik, zeide zy, zal deze zaak, zo gy haar niet belet, door mijn doot voorkomen. Hoe elendig meent gy dat het is dagelijks voor de ſlag des doots bloot te ſtaan, die niet veerder van hier is, dan het huwelijk, op 't welk de Sardiniërs zo ſtijf en ſterk dringen? Hier koomt noch by dat ik alleen ben. Ik heb niemant tot mijn trooſt, en aan de welk ik mijn bekommerniſſen kan vertouwen. Ik vrees voor Radirobanes, die in de wapenen is; ik ontzie mijn vader. Seleniſſa zelve (ô gruwel!) is mijn vijant toegevallen. Ik heb haar, mengde Poliarchus daar onder, al lang met mijn ogen gezocht: want dit is d'eerſte maal, dat ik in haar afweezen tot u ſpreek. Ik zal, zeide Argenis, zo ik in 't leven blijf, maken dat zy elendig is. Zy werkt voor de Koning van Sardiniën. Ik weet niet waarôm, of hoe zy verändert is. Zy heeft, (op dat gy niet aan 't ſchelmſtuk zoud twijffelen) toen wy alleen waren, Radirobanes geprezen. Dit zou noch weinig zijn, zo zy niet gepoogt had my aan te manen dat ik, ten minſten met een geveinſde vrientſchap, zachtelijk met hem zou handelen: dat is, dat ik met een weêrkeerige drift allengs van u zou ſcheiden. En op dat zy niet zouweten dat gy hier zijt, heb ik aan haar toegelaten dat zy by hem zou gaan. Zy handelen nu beide van mijn ſtaat en lot in de tuin: maar haar

 mis-

misdrijf zal niet ongestraft blijven. Zy zal sterven, zo ik ooit tot geluk geraak. Poliarchus, vergramt zijnde, en dit verraat zwarelijk lijden konnende, was verbaast van dat Radirobanes zo machtig in Argenis hof gezien was geworden, en beloofde dat hy zich aan haar zou wreken, indien Argenis nalatig daar in was.

Zy overwogen daar na met een beangste berading wat zy zouden aanvangen, zonder dat hen, in deze twijffelächtigheit des gemoeds,iets voorquam, 't welk hen geraden scheen. Zou Poliarchus voor Meleander verschijnen? zich Koning verklaren? zijn diensten ophalen? Argenis tot zijn gemalin verzoeken? Zou Argenis zelve voor haar vader belijden, dat zy Poliarchus bruit was? ('t welk waar was.) Dit was wel de rechte hulpmiddel, en die, zo hy wel gelukte, grote nuttigheit in de tegenwoordige qualen kon aanbrengen. Maar Argenis vreesde dat Meleander tegen Poliarchus gesteurt was, en, dit verbergende, toonde aan Poliarchus de gewapende Radirobanes; en dat de kans van Poliarchus, zich zelf dus ylings Koning verklarende, en van de geen, diens macht en rijkdommen bekent waren, en die noch heden Siçiliën met een heir vervulde, ongelijk zou wezen. Zy vreesde voor de lagen en schelmstukken, die van de liefde, en van de begeerte tot de heerschappy bedacht worden. Poliarchus bekende dat zy hier in recht had, en voegde'r by, dat men voor Archombrotus gunst by de Koning had te vrezen. Ik vrees, zeide hy, dat hy zijn hoop op 't huwelijk met u verheft. Argenis sidderde op 't verhaal van deze woorden, en verviel wel haast tot het zelfde gevoelen, toen zy aan alle zijn gedane daden, en gesproke woorden gedacht. Zy verwierpen dieshalven deze raat van de Koning opentlijk aan te spreken, als de geen, die al te verhaast, en te vol van gevaar was.

Zy hielden zich langer aan d'ander, te weten van

naar Poliarchus vaderlant te trekken, dewijl 't geval hen niet in Siçiliën toeliet. Zy overwogen dat Meleander wenſchen zou met hen te verzoenen, en dat men Radirobanes, dus bedrogen zijnde, met de wapenen zou konnen ontfangen, zo hy iets aanving: dat Seleniſſa en Archombrotus hen niet zouden konnen hinderen. Wat wonder zou 't wezen, dat een bruit naar haar bruidegoms huis trok? Dat het zeil van 't ſchip aan haar tot huwelijks gewaad zou verſtrekken, om in haar vertrek verborgen te wezen. Dat de ſtarren aan haar, in de nacht vertrekkende, meer dan vijf fakkels zouden verſchaffen. Argenis, in deze vlucht toeſtemmende, kon echter haar gemoed, een afkeer van deze drift hebbende, en de zelfde verwerpende, niet overtuigen. Zy wierd nu van de wil van te vertrekken naar d'een, en dan van die van te blijven naar d'andere zijde getrokken. Zy had aan d'een kant haar opzicht op d'oorzaak, die gerechtig was, en aan d'andere op haar eer en achting, die men niet alleenlijk in haar geheel, maar ook van opſpraak zuiver, en met een eerlijke ſchaamte verzelt, moet houden. Zy volgde echter Poliarchus in deze ontſteltenis van gemoed: niet zo zeer om dat zy dit voor het beſte oordeelde, als wel om dat het niet zou ſchijnen dat zy iets aan hem weigerde. Maar hy zelf was ook met deze vlucht niet zeer verheugt, om dat hy wiſt dat deze hulpmiddel zeer gemeen was, en dat men naauwelijks enig verhaal van gelieven vond, daar in de dochter niet met haar minnaar wechvluchtte. Hy dan, bemerkende wat gewelt Argenis zich zelve aandeê, met deze vlucht te prijzen, zeide tot haar: Mevrou, wy zijn te waerdig om, de dieven navolgende, in onze begeerten ſchuilhoeken en duiſterniſſen te zoeken. Wat dan, zo wy, achterhaalt en gevat zijnde, ons niet voor een vergramt vader konnen verântwoorden? Wat dan, zo wy van malkander geſcheiden wierden, zonder ooit weêr te zamen te komen? Wy

verwachten te vergeefs onderſtant van de gerechtigheit, zo wy de gerechtigheit, eer wy onderſtant behoeven, niet gehoorzamen. Ik zal, zo gy het goet vind, en indien gy vertrout dat wy in deze qualen, die wy alreê gewent zijn, noch drie maanden konnen beſtaan, met een krijgsmacht uit mijn vaderlant weêrkeeren, om u, de hoop en 't krooſt der Koningen en Vorſten, niet zonder de tekenen van mijn ſtaat en waerdigheit t'ontfangen. Indien onze vijanden zich dan ook daar tegen zullen ſtellen, zo zal ik door genoechſame krachten Siçiliën mijn, en gezamentlijk uw geluk afwringen. Beloof alleenlijk dat gy zo lang zult leven. Ik zal ſpoediglijk hier weêrkomen, 't en zy de doot my wechrukt: en indien zulk een haaſtige doot my overvalt, zo zult gy ten minſten dit geluk genieten, dat gy niet by zulk een droevig ſchouſpel geweeſt zult hebben. Toen hy deze woorden met een zware zucht uitgeſproken had, wierd Argenis van een grote vloet van tranen overrompelt. Zy, overwegende hoe verre, en hoe ſchichtiglijk hy vertrok, wierd nu niet minder van liefde, dan te voren van ſchaamte gepynigt. Doch zy, tot droefheit gewent, ſtond lichtelijk toe, noch drie maanden in elende te leven, zo Poliarchus binnen deze tijt, alwaar 't ongewapent, weêrkeerde, om dan, van alle andere hoop berooft zijnde, hem te volgen.

Toen men dit beſluit genomen had, moedigden zy malkander met veel aanmaningen aan. Poliarchus vraagde aan Argenis, wat zy ondertuſſchen aan Radirobanes, en aan haar vader zou zeggen. Maar zy, om haar minnaar niet van de hoop van de beloofde tijt te beroven, verzekerde hem met woorden en tranen, met aan hem te verhalen dat zy, zo hy achterbleef, zich aan de doot zou overgeven; 't welk krachtigſt was. Poliarchus, zeide zy, ik heb veel dingen in u bemint, maar voornamelijk uw getrouheit, en zedigheit, die aan veel mannen ontbreekt. Ik heb u al

over-

overlang mijn bruidegom genoemt, niet met mijns vaders heerschappy te verachten, maar na te laten. Ik geef nu weêr mijn rijkdommen, mijn staat, en mijn liefde, zo veel als my mogelijk is, aan u over: en ik zweer by onz beider lot, dat geen gewelt my deze eed zal doen breken. Argenis zal aan niemant, dan aan Poliarchus wezen. Indien de goden toelaten dat wy door een gelukkig huwelijk te zamen gevoegt worden, zo zullen wy dit volmaakt goet aan 't nootlot verplicht zijn: maar indien een rampzalig lot onze pogingen omwerpt, ik zal echter zuiver en ongeschonden in 't graf dalen; en ten minsten zal'er een huwelijk tusschen onze gemoeden wezen. Zy, dit gezegt hebbende, wierd van een blozige schaamte op haar aangezicht overstort; en Poliarchus, met betuiging van eerbewijs haar bedankende, zeide dat zy geen minder verwinning op haar behaalt had.

Zy vreesden beide dat Selenissa van Radirobanes zou weêrkeeren; en na dat zy gezamentlijk haar ongetrouheit verfoeit hadden, ried Poliarchus aan Argenis, dat zy haar, die zo veel van hun verborgentheden wist, niet schichtiglijk van zich zou verzenden, doch dat zy, zo zy door Selenissas ontrou gedwongen wierd haar van zich te laten gaan, aan Timoklea, een zeer schrandere vrou, en waerdig om de plaats te bekleden, daar deze uit zou vallen, zou gedenken. Timoklea, die Poliarchus van de doot beschut had, was alreê in hoger achting by Argenis, die in kommer was van dat zy, alleenlijk enige kleine giften aan haar gegeven hebbende, tegen haar misdaan had: dewijl Selenissa had gemaakt dat zy niet in haar kamer toegelaten wierd, en met af te manen niet alleenlijk veel van haar gunst, maar ook van haar giften geweert had. Voorts, toen Poliarchus Dunalbius gunst tot hem verhaalde, en dat Antenor en Hieroleander niet minder tot hem enegen waren, wierd Argenis grotelijks verblijd van dat'er zo voortreffelijke mannen waren, wel-

ker behulp zy in haar geheimenissen veiliglijk zou mogen gebruiken. Zy besloten dieshalven hen alle met weldaden te verplichten : en hoewel Dunalbius tot zulk een hoge staat van priesterschap was geklommen, dat men naauwelijks iets by zijn hoogheit zou konnen byvoegen, zo zeiden zy echter dat aan de Koningen nooit middel van weldaat te bewijzen ontbrak. Maar Hieroleander, zeide Argenis, zal een grote toegang tot de gemene ampten hebben, zo ik hem mijns vaders geheimschrijver maak. Voorts, wat vergeldingen zullen wy aan Antenor bewijzen? Ik zal dikwijls geschenken aan Apollo, en aan zijn priester zenden, en, Poliarchus, zo gy 't goetvind, onze waardste Timoklea, als onze zaken in een gewenschte staat zullen staan, met een grote bruitschat, die wy beide aan haar zullen schenken, aan hem ten huwelijk geven.

De tijt van te scheiden parste hard aan. Zy verwachtten beide dat d'een van d'ander afscheit zou nemen, zonder dat echter iemant van hen zo droevige reden darde aanvangen. Zy dan, malkander bedruktelijk aanziende, zwegen, tot dat Poliarchus, pogende afscheit van haar te nemen, en vaar wel aan haar te zeggen, in 't begin van zijn woorden bezweek. Doch hy, om door een nootzakelijke sterkmoedigheit een einde van de droefheit te maken, die op 't uitterste van te scheiden groter wierd, boog zich eerbiedighlijk vooröver, om Argenis t'eren, en scheidde van haar, zonder dat'er van weêrzijden gesproken wierd. Maar de Vorstin, eindelijk door de tranen, die zy dikwijls weêrhouden had, verwonnen, scheidde met een schichtige drift van hem, en, in zich zelve ontroert, beklaagde zulk een Vorst, die deze rampen niet verdient had, en gevoelde meer Poliarchus quallen, dan haar eigen, of immers meende hen meer te gevoelen. Zy schoot toen dus verbaast tot haar vertrek in. Hy, wat hem aangaat, op zijn benen wag-

ge-

gelende, en als verbijstert van gezicht, kon naauwelijks d'uitgang van de wandelry vinden. Arsidas, zijn ontsteltenis merkende, en zelf ook als ongevoelig, darde niet een woort spreken, en keerde met zijn stomme, die naauwelijks van zich zelf bewust was, weêr naar Nikopompus huis, en bracht hem op d'avont van daar naar de zee, gelijk hy begeerde.

Dartiende Hooftdeel.

Inhout.

Selenissa, weêr in de tuin by Radirobanes gekomen, vervolgt haar vertelling, en verhaalt hoe Theokrine, de rovers verjaagt hebbende, en zonder de doot te vrezen, d'anderen, die de Koning gevat hadden, met een zelfde dapperheit, en gelijke uitgang aantast. Theokrine, daar na weêr in de kamer getreden, verhaalt haar afkoomst en naam aan Argenis, en wijkt daar na uit de burgt, terwijl het duister is.

Radirobanes wierd ondertusschen van andere driften, die zeer verscheiden waren, omgevoert, terwijl Selenissa van Theokrines gevaar sprak. Hy, deze grijze in haar koomst in de tuin omhelst hebbende, zeide: Wel, moeder, hoe is 't met Theokrine? hoe strijd zy? hoe verwint zy? Zeker, ik heb deze nacht in angst en bekommernis overgebracht: want wy hebben haar gisteren, zo 't u heugt, in een ongelukkige strijt van verscheiden tegen een gelaten. Maar 't geen, daar over ik meest bekommert ben, is, hoe 't met onze Argenis gestelt is, en of gy acht dat zy gehandsaam zal worden. Gy hebt, ô Koning, zeide Selenissa toen, de goden gunstig tot ú gemaakt, 't en waar ik

my welſpreekend achtte, en aan mijn beleit toeſchreef dat Argenis begint te bekennen dat zy ſtrenger, dan gy verdiende, tegen u geweeſt heeft. Wat verwacht gy meer? Ik heb door mijn woorden haar tot berou gebracht. Zy heeft belooft dat zy met een zachter gemoed tot u hier zal komen. Maar laat my toe dat ik, terwijl zy bezich is in zich zelve te çieren, met het geen, dat ik begonnen heb, voortvaar: want daar is voor u veel aangelegen dat gy weet wie deze Theokrine is. Zy was, gelijk ik verhaalt heb, in gevecht, en, op de roof der vijanden moedig geworden, zwierde overäl met haar zwaert en ſchilt. Men zou gezegt hebben dat zy d' oorlog gewent was, en dat d'anderen in de kamer der vrouwen opgevoed waren. Twee van de rovers lagen alreê op de plaats neêrgevelt; en even zo veel waren 'er overgebleven. Niemant was zonder wonden. Want Theokrine, een ander aantaſtende, was met een pook een weinig in haar aangezicht geraakt. Het bloet quam terſtont te voorſchijn, en, zich over haar blank aangezicht verſpreidende, maakte haar aanſchouwing vreeſſelijk. Zy ſchudde met haar hooft, klopte op haar ſchilt, en ſcheen, terwijl zy gruwelijk dreigde, ('t welk noch ſchrik in my veroorzaakt, als ik 'er aan gedenk) iets meer dan een menſch te wezen. Wy zagen haar naauwelijks gewond, toen zy de hant, die dit gewelt haar aangedaan had, met haar geweer nedervelde. De rovers door de veelheit van hun wonden machteloos geworden, kozen de vlucht; en Theokrine, zonder de nacht, of enige belaging te vrezen, vervolgde hen terſtont tot buiten de kamer.

Terwijl de rovers zich, zonder ſtraf te lijden, in de duiſternis verbergden, en de vergramde Theokrine overäl omzworf, wierd haar gemoed van een nieu geroep getroffen. Want het ander gedeelte van de rovers, enige tijt Meleanders kamer gezocht hebbende, en eindelijk het licht volgende, dat niet verre van des

Ko-

Konings kamer, ten dienst der lijfwachters, brandde, had ondertusschen de deur open gebroken, en waren bezich met de Koning, die zy aan Lykogenes belooft hadden, te binden. De Koning, door 't gedruis wakker geworden, en mannen, (een ongewone vertoning in dit huis) en die noch gewapent waren, omtrent hem ziende, vatte, hoewel door de slaap, en door d' onverwachte voorkoming verbaast, naar zijn zwaert, dat hy aan de peuluw van zijn bed had, en poogde zich tegen hen te verdedigen. Maar eer hy, uit het bed geraakt, zich tot tegenweer kon schrap stellen, wierd hy, door gramschap en schrik trillende, van de rovers omringt, die, zonder zijn gewijde leden, en de koninklijke naam, de naaste aan de goden, t'ontzien, hem gevangen weêr op 't bed nederwierpen, en het zwaert, dat hy had, uit zijn hant wrongen: ja een van hen was zo stout, dat hy hem met het geveft op 't aangezicht darde treffen: hoewel hy veinsde dat dit by geval geschiedde; doch ik acht dat dit was om dat hy naar achting en vermaak in dit gruwelijk bestaan trachtte. Zy, alreê zijn handen gebonden hebbende, en hem met een bedekt hooft wechleidende, klaagden verwaandelijk van dat hun medemakkers, die gegaan waren om Argenis aan te tasten, noch niet te voorschijn quamen; toen Theokrine, om haar geluk verheugt, en door 't gevecht en haar wonde aangeprikkelt, by de Koning quam, en, ziende dat hy gevangen was, met een schrikkelijk gekrijsch dus tegen de rovers uitborst: O gruwelijkste Vorstenmoorders, die ter werrelt te vinden zijn! gaat heen, proeft het zwaert, dat van 't bloet uwer medemakkers noch warm is. Booswichten! onwaerdig om van mijn hant te sterven! gy zult niet alle dus sneuvelen. Men zal enigen over behouden, om hen een schandelijke doot te doen sterven. Hy tastte hen aan. Zijn daden quamen met zijn dreigingen overêen. In dit gestommel viel het kleet af, daar meê de rovers

Meleanders hooft gedekt hadden. De Koning zag toen zijn hulp. Hy zag Theokrine, tegen zo veel rovers bestandig, en die, een van hen gedoot hebbende, toonde dat zy in hun schelmstuk ongelukkig waren. Gy zoud u over Theokrine verwonderen, die, van zo veel zwaerden omringt, en met haar schilt alleen zo veel dodelijke slagen afweerende, niet langer kon lijden dat de Koning dus gebonden bleef. Hoe lang, gewijde Koning! zeide zy, zal ik u gevangen zien. Zy maakte met enen de bant los, die niet stijf toegebonden was, en beschutte hem met zijn wapenen zo lang, tot dat hy een zwaert, daar hy naar zocht, gevonden had.

Radirobanes, dus lang, hoewel met kommer, gezwegen hebbende, borst toen eindelijk dus uit: O wonderen, die voor d'oude vertellingen niet bezwijken! Wat heeft d'aalöutheit gezien, dat hier meê gelijk is? Van waar had deze maagt zo grote dapperheit? Waar uit sproot zo groot een gunst van 't nootlot tot de Koning, dat het toeliet dat zijn ondergang zo naby was, op dat hy zo veel te heiliglijker, en door een voorbeelt van een nieu geluk, verlost zou worden? O Seleniſſa, meent gy dat deze dingen waar zijn? Vergeef my dit, die door zo veel wonderdaden verbaast ben. O Koning! zeide Seleniſſa toen, dat gy my, en Argenis u in dier voegen gunstig is. Deze dingen zijn zo waar, als dat ik leef, dat ik tot u spreek, en eindelijk als gy Argenis bemint. Vaar dan voort, zeide Radirobanes toen, hoop my op met zo veel wonderen van die nacht. Meleander, zeide zy, van de banden ontslagen, toonde zijn ernst in zijn behoudenis te bevorderen, en in Theokrine van 't gevaar te verlossen. De strijt was zo heftig, dat van de drie, die overgebleven waren, d'een nederstortte, d'ander de vlucht koos, en Theokrine de leste aantastte, die hy d'armen op de rug bond, en dus gebonden aan Meleander beval. Bewaar deze, zeide zy; en

en indien gy uw welſtant, ô Koning, lief hebt, zo blijf binnen deze plaats, tot dat ik weêrkeer. De geen, die gevlucht is, moet het niet ontſnappen. Ik zal ondertuſſchen onderzoeken of 'er noch enige belaging overig is.

Zy, met deze woorden van Meleander geſcheiden, keerde weêr naar Argenis kamer, daar onze vrouwen, een verſaachde hoop, te zamengekomen waren. Hou u ſtantvaſtig: want het geen, dat gy nu van my zult horen, ô Koning! zal u, zo gy niet ten hoogſten beſtandig zijt, terſtont en ylings van 't ſpoor drijven. Theokrine, van de ſtrijt verhit, en nu anders van ogen, en van aangezicht byna geheel onbekent aan ons, vatte Argenis by de hant, en beval aan my dat ik zou volgen. Toen wy in een plaats waren, daar d'anderen haar niet konden horen ſpreken, zeide zy: Ik dank de goden dat zy de naerſtigheit van mijn liefde niet door onnutte liſten tot deze kleding, en tot dit hair geprangt hebben. Mevrou, deze liſt heeft aan u, en aan uw vader, die ik gelukkiglijk uit de handen der verraders heb verloſt, heilſaam geweeſt. 't Is billijk dat men aan my, om deze uitgang, vergiffenis geef. Want waar toe langer geveinſt, dewijl deze ſtrijden tonen dat ik van 't mannelijk geſlacht ben? Ik heb u bedrogen. Ik heb u ſtoutelijker, dan gy zoud begeren, bemint, en ben, onder de gunſt van 't vrouwelijk geſlacht, daar 't my geenſins paſte te wezen, toegelaten. Maar ik kan my op verſcheide wijzen verôntſchuldigen, om dat ik, lange tijt onder u verkeert hebbende, de zeden en gedaante van een dochter in dier voegen heb vertoont, dat geen wanvoeghelijkheit my voor de geen, die ik ben, bekent gemaakt heeft. Ik heb nu eindelijk onder de mannen getoont wat ik onder de vrouwen vermogt zou hebben, zo ik zonder ſchaamte had geweeſt. Ik verzoek niet dat gy deze krachten, of deze bedwingſaamheit zult prijzen. 't Zal my genoech zijn dat zy my by u, ô Vorſtin,

vrij-

vrijſpreeken. Want gy zult weten dat ik, van afkoomſt en ſtaat tot een koninlijk huwelijk waerdig, uit een vreemd lant op uw gerucht ben aangekomen, en, byna als door de goden aangemaant, my een dochter heb geveinſt, om u te zien, en met u te verkeeren. Wat de wreetheit van mijn oom, en mijns moeders elenden aangaan, ik heb dit alles verdicht. Ik ſcheid nu met groter droefheit, dan ik had, toen ik hier ingekomen ben. Want hoe weinig is 't geen, dat ik van uw deuchden uit het gerucht verſtaan heb? en echter hebben zy my verrukt.

Radirobanes wierd van deze woorden zo zwarelijk getroffen, dat hy uitriep: Ik ſterf, Seleniſſa, ik ſterf. Wat Achilles was onder deze vrouwe kleding verborgen? of welke Thetis heeft deze liſt toegeſtelt? 't Is met my gedaan. Is hy de geen, die nu van Argenis bemint word? Hy is 't, zeide Seleniſſa: en dit is noch aan Meleander onbekent; op dat gy niet zoud menen dat dit geheim openbaar is geworden. Voorts, hy zeide dat hy daar niet langer kon blijven, vermits hy vreeſde dat zijn dapperheit, aan de Koning verdacht, allengs het bedroch zou ontdekken. Hy voegde hier noch by, dat hy binnen korte tijt weêr in 't hof zou keren, doch onder de kleding van een krijgsman, en dat hy, zo dikwijls als ik uit de burgt quam, my of te Syrakuſe, of in 't hof zou aanſpreeken: dat hy de naam van Poliarchus zou aanneemen, en niet langer leven, dan 't aan Argenis beliefde. Overweeg nu by u zelf, ô Koning! hoe wy beide geſtelt waren. Indien dit verhaal u, die een man zijt, treft, hoe verbaaſt meent gy dat wy vrouwen toen waren? Hy luiſterde daar na Argenis enige weinige woorden in 't oor. Ik vertrou dat hy zijn geſlacht en vaderlant aan haar verhaalde: en hy verzocht ernſtiglijk van haar, dat zy deze dingen verborgen zou houden; gelijk zy ook gedaan heeft: want dit is 't enige, 't welk Argenis voor my verborgen heeft gehouden. Ik bewaarde,

de, volgens de gewoonte, de fleutels van de burgt; en hy, dezelfden aantaftende, zeide tot ons: ik zal de lijfwachters doen komen, uit vrees van dat'er groter gevaar mogt wezen. De ftarren waren toen van zeer dikke wolken overtrokken; en hy, de deuren geopent, en een fakkel in de hant hebbende, riep, aan d'ingang van de burgt gekomen, dat 'er rovers tot de Koning ingebroken waren, dat de wachters fchichtiglijk te hulp zouden komen, dat het gevaar fpoedige byftant vereïfchte, en dat het fchelmftuk byna uitgevoert was. Toen hy dit enige malen zo luid, als hem mogelijk was, uitgeroepen had, week hy in de duifterheit verre van de weg af. Voorts, de genen, die de burgt bewaakten, en naaft daar aan waren, geraakten door dit onverwacht gedruis op de been, en liepen, yder in de kleding, die hy aan had, naar de vefting, om gezwindelijk hun getrouheit te bewijzen; en veel, naauwelijks half gekleed, om zich met kleden niet te verletten, namen byna niets anders meê, dan hun geweer. Zy waren alreê binnen de wallen; en d' ingang en 't voorhof krielde van krijgslieden, die overhoop indrongen. Toen zy met verfcheide fakkels de vijant te vergeefs gezocht hadden, begonnen zy te vrezen dat zy van enige fpokerijen dus uitgeftreken waren, of dat men, door enig bedroch, hen van hun wachtplaatfen getroont had. Maar de voornaämfte overften, en Eurymedes onder hen, traden, met enige uitgekoze krijgslieden, naar des Konings kamer, daar ik met Argenis was. Onz gekrijt, en de fchrik, die zich op des Konings aangezicht vertoonde, en voornamelijk de twee lijken, die op de vloer neêrgeftrekt lagen, waren blijken van een gewichtige zaak. Zy voegden dieshalven zich rontöm de Koning, en, zijn hant kuffende, om dat zy hem behouden, en buiten gevaar zagen, vraagden hem verwarderlijk naar veel en verfcheide dingen, zonder dat zy, uit oorzaak van deze verwarring,

enig

enig bescheit van hem kregen. Sommigen vraagden wie deze moordenaars geweest hadden; anderen wie hen in een ongewapent huis, daar men niet dan vrouwen vond, tegengestaan had; en veel anderen, fakkels aansteekende, zochten overäl, op dat de vijant nergens verborgen zou wezen. Zy ondervraagden ook met grote verwarring de geen, die gevangen was: sommigen sloegen hem, en anderen zetten hem het zwaert op de borst. Maar Meleander, oordeelende dat het niet dienstig was dat men zich dus ylings aan hem wreekte, gaf hem aan Eurymedes in bewaring.

Hy dan, zich veilig achtende, en van zijn lijfwacht omringt, begaf zich naar Argenis kamer, daar, gelijk hy uit ons verstond, de rovers ook van Theokrine verwonnen waren. Na dat men daar ook twee lijken met meer dan dodelijke wonden gezien had, vraagden des Konings vrienden met grote yver, wie van de menschen zo grote dapperheit had konnen tonen; en toen wy aan hen verhaalt hadden, dat dit door een dochters hant was gedaan, zochten zy, zonder een woort te spreken, (want de verbaastheit had hen enige tijt van de spraak berooft) met d'ogen en 't gezicht naar de gene, die dus verwonnen had. De Koning beval ook dat men haar zou roepen: en dewijl wy zeiden dat'er twee van de rovers wechgeraakt waren, en de Koning zelf gedacht dat'er ook een uit zijn kamer ontsnapt was, beval hy dat men 't geheel huis deur zou zoeken, en hen, als zy gevonden waren, voor hem brengen. Maar 't zy dat zy deur de poort, deur de welk men de bystant had ontfangen, waren wechgevlucht, of dat zy langs de muren afgeslopen waren, men boodschapte eindelijk aan de Koning, dat zy hen, en ook Theokrine, niet konden vinden. Meleander bekreunde zich weinig met de rovers, maar hy kon niet lijden dat Theokrine niet te voorschijn quam. Men verkoos weêr enigen, die overäl zochten, en Theokrines naam deur 't geheel huis deden klinken.

ken. Wy, ik en Argenis, wisten dat zy, die, de nacht tot haar behulp nemende, misschien alreê zeer verre geraakt was, niet aan de roepers kon antwoorden: en dit was my een eerste blijk van dat Argenis hem beminde, te weten, dat zy 't geen, 't welk wy beide wisten, in dier voegen wist te verbergen, dat zy ook byna my bedroog.

Het overige van de nacht wierd in dit gedruis deurgebracht. Kleobulus, en d'anderen, op welker raden de Koning zich voornamelijk vertroude, bericht wat de Koning overgekomen was, vervoegden zich spoediglijk, met de koomst van de dageraad, by hem, die, hen gezonden hebbende om onderzoek op de gevangen te doen, tot de genen, die rontöm hem stonden, dus sprak: Hoewel de schelmen een groot gruwelstuk tegen my, en tegen de goden hebben bedreven, en de schuldigen ontdekt en gestraft moeten worden, zo ben ik echter niet zo begerig om my te wreken, als wel om de gene te zien, door welker dapperheit ik verlost ben. Ik acht my, waar Theokrine ook is, niet gelukkig, zo lang als ik niet weet of zy in veiligheit is. Goede goden! och! dat zy, door haar al te grote dapperheit, slechs niet in de lagen der rovers is gevallen! Terwijl hy dus sprak en klaagde, quamen de zoekers weder, en zeiden dat men geen blijken van Theokrine, noch in de burgt, noch in de naaste velden kon vinden. Indien haar enig ongemak overgekomen was, men zou haar of gewond, of (ô gruwel!) doot gevonden hebben.

VIER-

VIERTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Dewijl Theokrine nergens gevonden word, zo geloooft de Koning dat hy, door Pallas hulp, uit de lagen, tegen hem en zijn dochter besteken, verlost is. Hy maakt haar dieshalven tot opperste priësteres van Pallas, zo lang zy ongehuwt zal wezen. Lykogenes by de Koning voor de stichter van deze lagen bekent. Poliarchus, zijn vermomde kleding afgedaan hebbende, verschijnt in 't hof, en sluit in 't heimelijk zijn huwelijk met Argenis.

DE Koning, van schichtige gedachten overvallen, gelijk wy uit zijn gelaat merkten, bleef enige tijt zonder spreken. Doch hy, zich eindelijk naar 't beelt van de grote Jupiter kerende, dat niet verre van zijn huisâutaar stond, borst dus uit: Grote Jupiter, indien de zaak is, gelijk ik vermoed, zo bevestig mijn geloof met enige teken. Ik ben deze weldaat, van dat ik uit de strikken der bozen verlost ben, aan de hemel verplicht. O Theokrine! indien het geoorloft is u noch met deze naam te noemen, die gy onder ons hebt aangenomen; gy zijt geen sterffelijke maacht, noch een der gemene godheden. Gy zijt de heiligste Pallas, d'overste over de wapenen, en uw geboorte aan Jupiter alleen verplicht. Ik aanbid u, machtigste der goddinnen: laat niet toe dat de Siçiliërs van uw weldaat onkundig zijn. Want gy hebt, volgens uws vaders heerschappy, of volgens uw eige goetheit, my, door bezondere godsdienst aan u verplicht, van mijn vijanden verlost. Mijn Argenis, hoe gelukkig zoud gy

ge-

geweeſt hebben, zo gy uw geluk had konnen kennen? zo gy had geweten dat Pallas tot u ſprak, en by u was? die, om haar godheit behendiglijk te bedekken, onder de ſchijn van een uwer ſtaatjuffers u heeft willen onderworpen wezen. Vraagt gy op welke blijken ik dit geloof? Vooreerſt gedenk ik aan haar gelaat; en ik beken nu, hoewel ſpade, door de zelfde godheit, daar door ik belet wierd te begrijpen dat zy een goddin was, haar goddelijk aangezicht. Hoe grote wakkerheit! wat een glans in haar ogen! Vertoon alle haar trekken weêr voor u, en gy zult verſtaan dat zy, hoe ſterffelijk zy zich ook veinſde, haar godheit niet gantſchelijk kon onderdrukken. Maar wie kan na zulk een ſtrijt, die aan Pallas alleen waerdig is, aan zulk een weldaat twijffelen. Zijn wy zo blint in de goddelijke werken t'aanſchouwen, dat wy menen dat zo veel mannen door de hant van een dochter alleen nedergevelt zijn, en dat wy deze weldaat niet liever aan een hemelſche arm, die deze ſtrijt uitgevoert heeft, moeten erkennen? Zy heeft nu het geen, dat zy in haar tegenwoordigheit verborg, in haar afweezen aan ons geopenbaart. Zy is ten hemel vertrokken, of, uit onz gezicht verdwenen, verkeert miſſchien noch onder ons, om te beproeven of wy ondankbaar zullen wezen.

Terwijl Meleander dus redeneerde, ontſtond 'er een groot gedruis onder de genen, die hem hoorden. Gy weet dat de menſchen, en voornamelijk de genen van de gemene hoop, de grote en ongewone dingen aan de goden toeëigenen, en dat zy met zekere drift van waangeloof ingenomen worden. Wijders, het was heerlijk voor Siçiliën, dat de goden zelven voor de goden hadden geſtreden. Deze reden des Konings wierd dieshalven van 't geroep der krijgslieden gevolgt, die de Tritoniſche Minerva met alle de namen, de welken haar kunſten, en haar zitplaatſen aan haar gegeven hebben, aanriepen, ſommigen door waan-

geloof, anderen om de Koning te believen, en d'anderen om hun overgrote blijſchap te betonen. Hoe meent gy dat Argenis en ik in de driften der gener, die dus doolden, in 't heimelijk lachten? Ik, in dit verdichtſel vermaak ſcheppende, was verwondert van dat de Koning zo lichtelijk een goddin had konnen maken. Maar dit ſpel hield hier noch geen ſtant. Zeker krijgsknecht, of door gevlei, of door ſporeloosheit aangedreven, borſt dus uit: O hoe grote ſchoonheit, die ik op de top van de burgt gezien heb, toen wy eerſt uit onze legerplaats geroepen wierden! In de nacht flikkerde een zeer helder vuur, 't welk, gelijk my toeſcheen, aan het dak vaſt was, en tot welks leſſching wy, gelijk ik my inbeeldde, wierden ontboden. Deze glans verdeelde zich daar na in ſtralen, en ſtrekte zich, met grote zwier, in een lange ſtreek tot aan de hemel uit. Deze verwondering verdween in my, toen men, ô Koning! het gevaar, daar gy in waart, aan my vertoonde; en heden gedenk ik niet zonder gevoel van eerbiedigheit daar aan. Wat dan, zo dit de glans van Pallas was, die, u in verzekertheit geſtelt hebbende, weêr ten hemel gekeert is? Deze krijgsknecht had naauwelijks uitgeſproken, toen meer anderen, van een zelfde ſporeloosheit aangedreven, die van deze of verdicht was, of die hy in zijn droom bevat had, verzekerden dat zy 't meê gezien hadden. Op deze wijze wierd dit verdichtſel van veel anderen beveſtigt; en zy waren om ſtrijt behulpſaam in Theokrine, door hun redenen, eerbiedigheit en toeſtemming, in 't getal der goden te ſtellen. Toen zy hun blijſchap aan Argenis betuigden van dat zy zo lange tijt een goddin by haar had gehad, kon zy, haar ogen onder ſchijn van zedigheit naar d'aarde kerende, zich naauwelijks van lachen onthouden, tot dat de Koning, na dat Minerva genoech geëert was, met enigen der zijnen, naar zijn Raat ging, om de gruwel van 't ſchelmſtuk t'overwegen, en Argenis en ik in 't vertrek traden

den, om van Poliarchus te ſpreken. Argenis zeide dat deze beſcheidenheit, die hy zo lange tijt by haar had betoont, niet uit een gedwonge natuur, maar uit een ware deucht was geſproten. Wat was'er, zeide zy, zuiverder dan zijn gemoed, die byna zachtzinniger onder de vrouwen, dan dapperder onder de mannen had geweeſt? Nu verhaalde zy de weldaat, die, volgens Meleanders getuigenis, om haar grootheit, den goden, en Pallas hant waerdig was geoordeelt: dan toonde zy, doch met enige beſchaamtheit, hoe vieriglijk hy bemint had, die met een zeer gevarelijke liſt zijn geſlacht had darren verloghenen, en zich voor de ſtraf bloot begeven, daar in hy, betrapt zijnde, zekerlijk gevallen zou wezen. Ik beken, ô Koning! dat ik haar ſchaamte poogde te verminderen, en dat ik, met die dingen te prijzen, de welken, gelijk ik verſtond, aangenaamſt aan haar waren, meende dat'er niets voortreffelijker was, dan Poliarchus, dewijl ik u noch niet kende.

Kleobulus had ondertuſſchen den gevangen afgewrongen, wie de ſtichter van dit ſchelmſtuk was, en hoe men 't uitgevoert zou hebben. Hy, zo veel pijnen niet uitſtaan konnende, had alles van Lykogenes beleden. Hy zeide dat zy aan de burgt, ter plaats, daar hy van de zee beſpoelt word, een weg hadden gevonden, met zekere haak, daar een tou aan vaſt was, langs het welk men om hoog kon klimmen, op de muur te werpen, die, daar vat vindende, de laſt, van daar langs op te ſtijgen, had konnen dragen. De ſchranderſten achten dat de Koning hier een grote misſlag bedreef. Want hoewel hy Lykogenes ylings had moeten overvallen, zo wilde hy echter liever iemant aan zijn hoeve zenden, om hem by zich t'ontbieden: of om dat hy geloofde dat hy alreê in de wapenen was, en dieshalven niet lichtelijk gevat kon worden; of om dat hy hoopte dat hy, alles beſtaan darrende, met verächting van 't gevaar, te voor-

ſchijn zou komen. Maar Lykogenes, met de voornaamſten zijner vrienden, die, ten meeſtendeel onkundig van de zaak, hy in de voorgaande dag vergadert had, onder de ſchijn van te jagen veerder van de hant geraakt, quam aan een voortreffelijke burgt, die hy in 't lant van Leoncium bezat. Hy ſchreef van hier aan de Koning, dat hy niet veiliglijk onder zo veel vijanden voor 't recht kon verſchijnen, en dat men hem niet onverhoort behoorde te veröordeelen; wijders, dat men geen moordenaars, tot zijn ondergang toegeſtelt, moeſt geloven. Hy wierd ondertuſſchen ſterk van aanhang en krachten: in voegen dat de Koning de raat, die hy te voren door al te grote ſlappigheit ingegaan was, nu nootzakelijk moeſt volgen. Dat is, dit ſchelmſtuk deur de vingeren zien, en weêr aan hem, als aan een onſchuldige, ſchrijven; dewijl Kleobulus aan hem ried dat hy, zo hy dit ongelijk niet kloekmoediglijk wilde wreken, immers het misdrijf niet zo zeer zou ſchijnen te vergeven, als wel de beſchuldiging niet te geloven. Men deê, volgens deze raat, de gevangen in de gevangenis doden, en ſtrooide uit dat hy by geval was geſtorven. Lykogenes vergat echter niet wat hy verdient had, en Meleander hield in zijn geheugenis wat deze had darren aanvangen. D'een wachtte zich dieshalven wel van in des anders macht en handen te geraken; en deze haat, byna erger dan d' oorlog, die'er op volgde, wierd door achterdenken en wantrou gevoed.

Meleander, zich niet langer op de burgt vertrouwende, om dat hy toegang aan de woede der moordenaars verleent had, bracht ondertuſſchen, volgens een nieuwe raat, Argenis naar Syrakuſe, en was niet zo zeer op Lykogenes vergramt, als wel dankbaar aan Pallas. De viertijt der vijf dagen naderde, in de welken wy gewent zijn de geboortetijt van die goddin te vieren; en toen de zelfde gekomen was, ging de Koning naar de tempel, en ſprak tot het volk, hier toe

te

te zamen gekomen, in dezer voegen: dat zy alreê wiſten wat hy van zijn verplichting aan Pallas kon zeggen: dat de goddin echter, tot vergelding van haar weldaat, begeerde dat men zo dikwijls, als mogelijk was, van deze zaak zou ſpreken. Hy verhaalde toen de lagen, tegen hem en Argenis beſtcken, zonder echter de ſtichters daar af te noemen, of enig laſterwoort tegen Lykogenes te ſpreken. Dat Pallas, doch in een ſterffelijke ſchijn, en onder de naam van Theokrine bedekt, hem in dit gevaar bygeſtaan had: dat zy met haar wakkerheit, en met haar goddelijke hant, de ſlagen, tegen hem aangewend, afgeweert had, en dat de rovers, door zulk een grote goddin gedrukt, geſneuvelt waren. Wat zal dan, ô burgers, aan de goddin tot een onderpant, van dat wy aan haar beweze hulp zullen gedenken, verſtrekken? Wat anders, als dat ik het koſtelijkſte, dat zy voor my bewaart heeft, mijn Argenis meen ik, aan haar dienſt opoffer? Ik dan, als Prieſter, ontfang, in tegenwoordigheit van alle de goden, en in d'openbare vergadering der Siçiliërs, haar tot prieſteres. Ik beveel dat zy met Pallas offeringen bezich zal wezen, en over de tempelen gebieden, tot dat zy van de goddin Juno tot het huwelijk geleid word.

Toen de Koning van ſpreken ophield, trad Argenis, volgens hun beſprek, naar haar vader. De wighelaars ſtonden rontöm hen. De Koning, een wit kleet in zijn hant houdende, daar op alle de geſchiedeniſſen, die Pallas achtbaarheit en gezag aan 't volk vertonen, gewrocht waren, hing het op de ſchouders van zijn dochter, die voorövér boog. Indien gy, zeide hy, niet eigen aan de goddin kont wezen, 't en zy gy van de vaderlijke macht ontſlagen zijt, zo ontſla ik u heden van mijn heerſchappy. Het hüwelijk alleen zal u van Pallas godsdienſt vrymaken. Onze burgers zullen zien dat gy alle marktdagen de gewijde dienſten doet. Het volk, van waangeloof omgevoert, Me-

leander deze woorden ſpreken horende, borſt uit in tranen, gelukwenſchingen en toejuighingen. De gehele ſtat, daar na hen weêr tot aan 't hof verzelt hebbende, vierde deze nieuwe inwyjing yder in zijn huis met grote vreucht de gehele nacht lang.

Hoe! Seleniſſa, zeide Radirobanes, door een verwoede afgunſt haar redenen afbreekende, zeg my, leed Argenis dat haar vader dus verre bedrogen wierd? belette zy hem niet, toen hy haar het gewijde kleet omhing? ontlaſtte zy niet des Konings geeſt van deze ſporeloze godvruchtigheit? eindelijk, verdroeg zy dat zy aan Poliarchus, onder de naam van Pallas, toegewijd wierd? Zeker, antwoordde Seleniſſa toen, het verdroot my dat het geval dus verre met ons de ſpot hield: maar ik zou de begeerte van mijn voeſterling niet zonder ſtraf tegengeſtreeft hebben. Zy begunſtigde alreê Poliarchus met een openbare genegentheit voor my. Wijders, het zou ook aan Meleander niet wel bevallen hebben, dat men hem uit zijn doling gered had. Want van hoe groot belang was dit voor hem, dat hy een goddin tot zijn hulp had genoten? Voorts, hy ſchikte zijn dochter tot het prieſterſchap, niet alleenlijk uit inzicht van godsdienſtigheit, maar op dat het volk zich zou gewennen deze maacht, de naaſte aan de kroon, te zien, en over haar verwondert te wezen. Hy wilde in dezer voegen haar, die in d'eenzaamheit byna geſneuvelt was, door de gunſt van de menigte veilig en zeker maken. De gewijde dingen, die zy ter hant nam, waren ook niet morſſig, of voor de rijksſtaf onwaerdig. Zy droeg een kleet, dat koſtelijk van gout, en van beeltwerk was, en op haar hooft een verçierſel, 't welk haar eerder naar een goddin, dan naar een prieſteres, deê gelijken. 't Was genoech dat zy aan de ſlachtöffers, eer zy gedoot wierden, een kleine ſlag gaf. Daar na offerde zy wierook aan Pallas, en, in een vergulde zetel zittende, liet

liet toe dat het volk, naar haar toevloejende, de tak, die zy in de hant hield, kuſte.

Poliarchus quam ondertuſſchen, gelijk hy belooft had, als een krijgsman in 't hof, en had niemant by hem, dan een enig man, die hy te voren zijn oom geveinſt had, en die hy, van ſtaat en naam veränderrt, Gelanorus noemde, en voor zijn vrygemaakte hield. Hy voegde zich vooreërſt by Eurymedes, en verkreeg terſtont, door zijn goede aart, en door een verborge toegenegentheit onder de voortreffelijke mannen, zijn gunſt en vrientſchap, en, daar na door zijn beleit voor de Koning gebracht, maakte aan hem bekent dat hy uit een gewelt quam, 't welk zeer verre van daar was; daar hy byvoegde, dat hy 't voor een zijner grootſte gelukken zou houden, indien men aan hem veröorlofde in 't hof van zo groot een Vorſt ter deucht onderwezen te worden. De Koning, die Theokrine niet dikwijls gezien had, kende haar, nu anders van taal en kleding, zo weinig, dat hy tot haar ſprak als tot de geen, die onbekent aan hem, en nieuwelijks in Siçiliën gekomen was. Hy eerde echter zijn gedaante; en alles, dat in hem uitmuntte, baande alreê de weg tot d'aanſtaande grote gemeenzaamheit by hem.

't Was toen marktdag, in de welk Argenis naar de tempel moeſt gaan, toen wy beide verſtonden dat Poliarchus in 't hof was gekomen. Wy beide ſidderden dieshalven: zy door een overmatig gevoel van blijſchap; maar ik van twijffelächtige ſchrik en vrees van dat zy iets mogt beſtaan, 't welk tegen haar zeden, en mijn vermaningen ſtreed. Maar de deucht der twee gelieven deê dat de zaak een beter uitgang nam. Vergeef het my, ô Vorſt! dat ik Poliarchus in uw tegenwoordigheit met weinig woorden prijs: want zeker, Argenis zou niet waerdig zijn van u bemint te worden, zo zy een liefde, die aan haar niet paſte, of die onbetamelijk was, had geleden; en gy zoud niet grotelijks aan my verplicht zijn, zo ik u niet boven

zulk een man ſtelde, die van niemant, dan van u, verwonnen kon worden. En zeker, Argenis, deze tijding ontfangen hebbende, en weinig aan de plechtelijkheden gedenkende, zag noch de koninklijke verçiering, daar meê zy verçiert was, noch de menigte der gener, die eerbiedigheit aan haar bewezen, noch de Juffrouwen en ſtaatdochters, die haar volgden. Zy, in haar gedachten met Poliarchus bezich, kon noch bequamelijk ſpreken, noch horen, tot dat ik, haar quaal bemerkende, gemeenzamelijk van haar verzocht dat zy tot bedaring zou komen. Zy, te voren niet verdient hebbende dus vermaant te worden, bloosde van ſchaamte. Wy gingen dan naar de tempel. D'offerbeeſten wierden alreê afgericht, toen ik zag dat Argenis weêr als ſtijf wierd, en, wetende dat dit uit de tovery ſproot, daar door de gelieven malkander doen quynen, zag rontöm, om te weten van waar deze pijl quam. Niet verre van daar zag ik Poliarchus; maar hy was een man, en ſcheen groter; en ik zou hem niet lichtelijk voor Theokrine gekent hebben. 't Is dan geen wonder dat Meleander dus bedrogen kon worden. Hy had al 't vrouwelijke, en het vreesachtige, dat ik gezien had, met de kleding afgelegt. Zijn aangezicht was ernſtiger, zijn gelaat deftig, en zijn gezicht zedig, 't welk echter rontöm zwierde, volgens een verlof, dat den mannen eigen is. Zijn hair hing ook onächtſamelijk op zijn voorhooft, en ter zijden van zijn aangezicht. Ik ſtelde ondertuſſchen Theokrine weêr voor mijn geeſt. Is zy 't? zeide ik. Ja, zy is 't. O goden, ô goddinnen! Wat al bevallijkheden! Wat een geeſt, tot alles bequaam en vaerdig! En deze handen hebben de ſpil gedraait! Ik verontſchuldigde dieshalven Argenis van dat zy door deze aanſchouwing dus verrukt was. Doch ik, om haar weêr aan de plicht van d'offer te doen gedenken, (want zy was van verbaaſtheit byna ongevoelig) veinſde dat haar kleet te wijt verſpreid lag, en zeide tot haar, terwijl

wijl het ſcheen dat ik 't een weinig te zamen trok: Mevrou, gedenk dat Poliarchus niet goet zou keuren dat gy hier u zelve vergeet. Het ſcheen dat zy door deze woorden als uit een ſlaap wakker wierd. Zy dan, als prieſteres, las de gewone gebeden voor, en bewees met groot vermaak deze eer aan Poliarchus, die onder de naam van goddin gedient en aangebeden wierd. Maar hy, (ó hoe veel beter is 't dat yder naar zijn eige, dan naar eens anders oordeel gelukkig is) met een ongeruſt gemoed Argenis en my dikwijls aanziende, trachtte zijn gebeden aan de genen te doen, die aan hem offerden.

Wy keerden weêr naar 't hof. Vraag niet waar af ik en Argenis toen ſpraken. Wy hadden geen andere taal, dan van Poliarchus. Waar in, ô moeder, zeide Argenis eindelijk tot my, zullen wy zondigen, zo wy mijn, en mijns vaders behouder en verloſſer hoger en heiliglijker beminnen, dan de genen, die geen kennis aan hem hebben? Och! dat het aan my geoorloft was met hem te ſpreken, en met hem d'ydelheit van mijn prieſterſchap te belachen! Mevrou, zeide ik, ik zal maken dat het geoorloft zal wezen. Ik zal door mijn naerſtigheit hem voor u doen verſchijnen. Ik beloofde dit te vrywilliglijker aan haar, om dat ik vreeſde dat zy (dewijl 'er weinig hoop tot haar gezontwording was), haar ziekte, door een gevarelijke zedigheit, voor my zou verbergen, en dat zy, zo ik niets aan haar toeſtond, andere liſten zou gebruiken. Toen ik van Argenis ſcheidde, zag ik aan de deur Poliarchus, die met mijn zoon wandelde: want hy trachtte met my, buiten nabedenken van anderen, te ſpreken. Ik, als naar mijn zoon toetreedende, groette ook de geen, die by hem was, tot de welk ik met weinig woorden zeide, dat hy op d'avont ter zelfde plaats zou verſchijnen. Waar toe veel woorden? Hy, in 't heimelijk by Argenis gebracht, toonde zich zo zedig en beſcheiden, dat ik geloofde dat hy weêr

Theokrine was geworden. Zy spraken sedert nooit te zamen, ('t welk echter dikwijls gebeurde) daar ik niet by was. Hy, hoewel een jongeling en minnaar, misgreep zich nooit, en toonde geen roekeloosheit, dan dat hy haar eens in deze zin aansprak: Dat hy van Koningen was gesproten, en dat hy niet langer in een onbeampte staat zou blijven, dan zijn liefde tot Argenis aan hem beval: dat hy wenschte dat zy hem tot haar bruidegom aannam, en huwelijksverbont met hem sloot. Dat de hel (borst Radirobanes hier op uit) hem eerder in haar kaken zwelg. O dwaze verwaantheit van deze verwijfde! Ik geloofde, zeide Selenissa, dat Argenis hier op niet aan hem zou konnen antwoorden, en stond gereet om, volgens mijn plicht, voor mijn voesterling t'antwoorden, toen zy, zonder lang te wachten, gelijk in een onverwachte zaak gemenelijk gebeurt, in dezer voegen tot hem sprak: Poliarchus, ik neem de goden, die (gelijk ik geloof) gunstig aan u zijn, tot getuigen van dat, zo gy mijn broeder waart, ik gaerne, en zonder enige ongeneucht zou toestaan dat de wetten aan my niet zouden toelaten iemant boven u te beminnen. Uw deucht, en de vryheit, die gy, met het gewelt der rovers af te weren, aan ons hebt gegeven, maken dat ik geen zekerder panden van uw getrouheit kan eisschen. Dat dan de goden, en ook gy, Selenissa, getuigen zijn van dat ik dit verbont aanneem, dat ik beloof dat ik aan niemant, dan aan Poliarchus, zal trouwen. Ik onttrek my echter niet geheellijk uit mijns vaders heerschappy over my. Ik zal, zo hy 't beveelt, met niemant, en nooit aan een ander in 't huwelijk treden. Radirobanes, deze woorden horende, wierd bleek in zijn aangezicht. Hy zeide dat de tovery groot vermogen op Argenis had, en dat Poliarchus een tovenaar was. Hy voegde'r noch andere dingen by, die deze onverwachte gramschap deze ongelukkige minnaar deden zeggen. Ik, vervolgde Selenissa, was toen gantschelijk verbaast: doch

doch, om hun haat, die nergens in voordeel kon doen, niet op mijn hals te halen, zeide tot hen: Ik wensch dat de goden uw hoge gedachten zegenen. Dit is echter een ſtout beſtaan, en iets, dat gewindelijk aangevangen word. Indien mijn verzoek iets op u vermag, Poliarchus, waaröm zal men dit eerder in 't heimelijk, dan in 't openbaar, en met Meleanders believen, uitwerken? Indien gy, gelijk gy zegt, en gelijk ik ook geloof, van geen gemene en onbeampte ſtaat zijt, zo is'er geen reden dat de Koning uw huwelijk zal weigeren, dewijl gy alreê weldaat aan hem bewezen hebt, en van Argenis bemint word. Mevrou, zeide hy toen tot my, indien gy my dit ten goede houd, dat ik, door een jeuchdige drift van Argenis te zien gedreven, zonder enig gezelſchap, en zonder d'andere blijken van mijn ſtaat, uit mijn vaderlant ben vertrokken, zo zal ik al 't ander lichtelijk veröntſchuldigen. Ik, onbekent, en byna alleen, vrees dat ik mijn ſtaat en middelen niet aan de Koning zal konnen tonen. Ik zou in de qualen der liefde niet konnen leven, zo hy, zonder enige toezegging aan my te doen, aan my beval de blijken van mijn ſtaat en waerdigheit uit mijn vaderlant te halen. Gy hebt dan, waarde Argenis, my van mijn ondergang verloſt, tot de welke ik my overgegen had, zo gy u ſtreng tegen my had getoont. Maar gy, Mevrou, zeide hy, zich naar my kerende, laat af van dit verbont verdacht te houden: want de zedigheit, die ik getoont heb, terwijl ik minnaar was, zal noch duren terwijl ik bruidegom ben. 't Is my genoech dat ik bemind word: 't is my genoech dat mijn hoop veilig en zeker is. Dit is de grootſte mijner begeerten. Ik ſchep geen behagen in de huwelijken, die heimelijk uitgevoert worden. Ik, geduldiger in alle vertoeving, zal met rijpe beradingen de Koning aanſpreeken, tot dat hy zelf, voor d'ogen van geheel Siçiliën, uw voeſterling aan my ten huwelijk geeft.

Dus-

Dusdanig waren de redenen, die hy ſprak. Hy toonde ſedert geen minder zedigheit in zijn daden, dan in zijn woorden. De ſchaamte, die hy bewezen had, toen hy als vreemdeling was gekomen, bleef hem by, zelfs na de verpanding van de heimelijke belofte. Hy leefde in 't hof. Hy kocht enige dienaars, en vulde zijn ſtal met paerden, die hy gaerne bereed: in voegen dat bleek dat hy rijk was. Wijders, hy trok, door zijn beleeftheit, en door zijn bezigheden, en, zo dikwijls als hy kon, door de blijken zijner dapperheit de harten veler menſchen tot zich; en was door deze werken aan de Koning niet minder aangenaam, dan heden Archombrotus. Gelanorus alleen was echter van alles meêwuſtig. Alle d'andere huisgenoten, als uit Siciliërs beſtaande, waren van de ſtaat van hun meeſter onkundig. Hy voegde zich dieshalven dikwijls onder Argenis gezin, zonder dat zijn bezoek by iemant verdacht was. Hy was echter nooit by Argenis, dan in mijn tegenwoordigheit. Men zou gezegt hebben dat een zuſter en broeder, onder toezicht van my, als hun moeder, hun vermaak ſchiepen. Ik zie noch bezonderlijk zijn gelaat, toen hy ten offer quam, en, onder de naam van Pallas, de vergelding van zijn dapperheit ontfing, terwijl Argenis de prieſteres de naam van Pallas in de mont, en Poliarchus in 't hart had, en haar gebeden van 't beelt der goddin op hem, als by geval voor haar verſchijnende, wendde, en terwijl hy, van dit ſpel niet onkundig, zijn grootächtbaarheit toonde, of door enige wenk aan de geen, die bad, bewees dat hy zijn gebed verhoorde. Dit was oorzaak van dat wy dikwijls onder ons, die meêwuſtig van dit geheim waren, tot lachen uitborſten, zonder dat ik het misdrijf der gener, die door dit gejok buiten 't ſpoor holden, genoech kon beſtraffen. Maar Pallas, zeide Radirobanes, zijn gramſchap niet bedwingen konnende, zou, zo zy rechtvaerdig had geweeſt, deze toegeſtelde goddin, die de goddelijke eerbe-

bewijzingen aan zich trok, met veel meer ſtroppen opgehangen hebben, dan Arachne zich zelve, na dat zy haar wedſpel verloren had.

VYFTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Argenis dienaar boodſchapt aan Seleniſſa dat zy, zo zy 't goetvind, de Koning van Sardiniën tot haar zal geleiden. Hy, in de wandelry gekomen, en door de hoop opgeblazen, die Seleniſſa in hem ontſteeken heeft, ſpreekt van zijn liefde tot haar, en, haar tegen zijn vermoeden zeer koel bevindende, word verbaaſt, en klaagt dat hy van zijn hoop verſteken is. Seleniſſa wil Argenis dwingen. Radirobanes wend ſedert zijn gedachten tot ſchaking, en beſtelt alles, dat daar toe nodig is.

EEn dienaar, van Argenis uitgezonden, ſteurde hem, terwijl zy dus ſpraken, en boodſchapte, uit de naam van zijn meeſteres, aan Seleniſſa, dat zy wederkeren, en, zo zy 't goetvond, Radirobanes meêbrengen zou. Ga, antwoordde zy aan hem, en boodſchap aan uw meeſteres, dat wy terſtont zullen komen. Toen de dienaar vertrokken was, zeide zy tot Radirobanes: Argenis, ô Koning! verwacht u. Ik weet niet wat haar voorneemen van hier te komen verhindert heeft. Laat my toe dat ik, terwijl wy derwaarts gaan, het overige aan u verhaal. Zy verhaalde dan in 't kort aan hem dat'er, terwijl Poliarchus in deze gelukkige ſtaat was, oorlog in Siçiliën ontſtond, en dat Lykogenes, door de voldoening van 't verdrach

ſterk

ſterk geworden, tegen Meleander opſtond: dat Poliarchus, wakker van raat, en dapper van handen, niet minder, dan de Koning zelf, van de vijanden gehaat was, en dat hy in d'eerſte ſtrijt zich in dier voegen aan hen had gewroken, dat hy de verwinnig voor de Koning had verkregen. Zy voegde 'r de ramp by, die hem overgekomen was, om dat hy Lykogenes gezanten, die gekomen waren om van vrede te handelen, gewelt aangedaan had: dat hy toen wel uit Siçiliën was verdreven; maar dat hy echter dagelijks van Argenis verwacht wierd. Hy is de geen, ô Koning! zeide zy, (om Archombrotus niet t'onrecht te beſchuldigen) die Argenis tot noch toe zo afkeerig van u heeft gemaakt. Meent gy, Mevrou, zeide Radirobanes, dat ik veilig zal zijn, zo lang als deze leeft? Wat dan, zo Argenis verändert? zo zy weêr tot haar eerſte vrientſchap vervalt? Dit zelf, dat zy (gelijk gy zegt) my bemint, na dat zy Poliarchus heeft verlaten, is een bewijs van dat zy my ook zal konnen verlaten, zo ik zulks niet voorkoom. Zorg niet, zeide deze grijze, dat Argenis, eens huismoeder geworden, van haar huwelijkstrou zal afwijken. Ik ben dan van gevoelen dat men dit huwelijk moet verhaaſten. Doch indien Poliarchus ondertuſſchen weêrkeert, zo zal ik hem, zonder achterdocht zijnde, en volkome vertrouwen op my hebbende, in zodanige ſtrikken leiden, als gy zult begeren: want men moet zich van hem ontſlaan. Iemant, die ongewapent, en alleen is, te verdelgen, is geen kommerlijk werk.

Radirobanes wierd over de boosheit van deze vrou verbaaſt. Doch hy, het ſchelmſtuk goetkeurende, quam in Argenis wandelry, daar in zy, Poliarchus verzonden hebbende, met een ſtreng gelaat, en over deze droefheit noch ontroert, wandelde. Zy trad echter Radirobanes te gemoet, en beval aan hem neder te zitten, terwijl zy zich zelve in een andere ſtoel zette. Maar hy, door de hoop, die Seleniſſa in

hem

hem ontſteeken had, opgeblazen, vertoonde aan Argenis zijn wenſch en begeerte, en voegde'r alles by, dat van een ware en verdichte drift van te beminnen bygebracht kon worden. Argenis, zich tegen zijn verwachting koel betonende, antwoordde aan hem niets, dat met zijn begeerte overêenquam: 't welk hem zo veel te meer verdroot, als hy met groter hoop van de Vorſtin tot zijn dienſt te hebben gekomen was. Seleniſſa wierd ook bleek in 't aangezicht, toen de Koning, van zijn hoop verſteken, haar aanzag, te meer dewijl zy vreeſde dat hy, in zijn liefde bedrogen, door woorden van openbare gramſchap tegen haar zou uitbarſten.

Zo haaſt hy uit de wandelry vertrokken was, toonde Seleniſſa zich zo ſtout, dat zy Argenis darde bekijven. Wat is'er, zeide zy, daaröm gy dus van zin verandert zijt? Waaröm bedriegt gy my in de hoop, die gy giſteren in my hebt ontſteeken? Waaröm draagt gy geen zorg voor 't Vaderlant, aan welks welſtant zonderling veel gelegen is, dat Radirobanes niet gram word? Laat af, zeide Argenis, haar gramſchap naauwelijks intomen konnende, van quade voorteekenen te vertonen. De goden zullen voor Siçiliën zorgen: hun beleit heeft onlangs, gelijk gy gezien hebt, de weêrſpannigen verdelgt. Seleniſſa, van deze twijffelachtige woorden getroffen, zonder te weten of zy tegen haar geſproken waren, wierd bleek van ſchrik. Dit waren d'eerſte knagingen van haar ſchelmſtuk, die haar borſt pijnigden. Maar zy wiſt dat zy haar ſchelmſtukken door ſchelmſtukken moeſt verdedigen. Zy dan, in de ſtaat van haar zaken verbaaſt, overwoog met grote kommer door welke middelen zy Radirobanes tot pleging van gewelt zou aanparſſen, en hoe zy zelve Argenis zou verraden. En op dat zy ondertuſſchen niet by haar verächt zou zijn, veinſde zy zich allengs van Radirobanes voorſtant af te trekken, en klaagde by wijlen over Poliarchus afweezen. Maar Arge-

Argenis, niet twijffelende dat dit veinzing was, kreeg meer afkeer van dit uitterlijk gelaat, dat zo veel van 't inwendige verschilde.

Radirobanes van d'andere zijde begon aan zijn driften, tot noch toe enigsins ondergedrukt, de losse toom te geven, te meer om dat zy, door een lang veinzen, groter krachten hadden verkregen. Hy dan, achtende dat geen vergelding gelijk was met d'onderstant, die hy aan Meleander had bewezen, stelde zich in dier voegen aan, als of hy met zijn wapenen, van buiten gekomen, Siçiliën en Argenis noch al te dier gekocht had. Hy voegde zich dieshalven op een onbeschofte wijze by de Koning, om zijn dochter ten huwelijk te verzoeken, en begon aan alle de Siçiliërs lastig te worden. Hy had door zijn baldadige eerzucht de haat der voornaamsten in Siçiliën op zijn hals gehaalt. Meleander wierd ondertusschen van benaaude gedachten aangetast, en, vrezende dat deze liefde in haat zou veränderden, beeldde zich in dat hy, out en afgemat, en daarby ongereed zijnde, tot nieuwe oorlogen gedwongen zou worden. Hy ontbood dan zijn dochter, en vraagde wat 'er in Radirobanes was, dat aan haar dus mishaagde. D'onbeampte lieden, zeide hy, hebben vryheit om naar de drift van hun liefde, of naar d'overëenkoming der zeden te trouwen: maar wy moeten deze zoetheit afstaan. Want het lot der Koningen is zodanig, dat zy nu de genen, die 't onwaerdig zijn, en van de welken zy een afkeer hebben, door een heilig verbont aan zich verbinden, en dan door een onmenschelijke nootzakelijkheit alle rechten van maagschap en bloetverwantschap verwerpen. De geen is gemenelijk de waardste, die voornamelijk door nuttigheit onze macht onderhoud; en die maagschappen, de welken het Rijk bevestigen, worden de besten geacht. Indien ik meer kinderen had geteelt, zo zoud gy konnen geloven dat ik hier niet op u, maar op my zelf zag. Want ik weet dat de Koningen dikwijls

wijls hun dochters, of zusters aan de genen uitgeeven, die zy onder schijn van vrientschap willen bedriegen, of voor een tijt in vrede houden, en dat zy, zonder dat de panden van 't maagschap, of d'eerbiedigheit der namen, die zy aan malkander hebben gegeven, hen bewegen, de vrede en oorlog naar de gelegentheit der tijden, en van 't geval schatten. Maar gy zijt mijn enig kint. De natuur en erffenis hebben op u alleen de genegentheit van vader en Koning te zamen gevoegt. Draag dan zorg voor u zelve, of lijd dat ik voor u zorg draag. Vader, antwoordde Argenis hier op, een dochter moet reden van haar genegentheit geven, zo zy iemant tot haar gemaal begeert; maar niet zo zy besloten heeft iemant te weigeren, 't zy dat zy reden heeft, of dat het uit schaamte spruit, dewijl zy een afkeer van alle mag hebben. Ik zou deze Radirobanes misschien niet haten, zo hy eerder my beminde, dan geloofde dat ik aan hem gehouden ben. Ik kan zulk een onbeschofte verwaantheit niet verdragen. Gy zelf, waardste vader, bedenk d'andere dingen, die gy in deze mensch niet goetkeurt. Ik ben ook hier door bewogen dat ik niet door dit huwelijk u, geheel Siçiliën, en eindelijk my zelve wil verdelgen. De Koning, haar dus hard ziende, scheidde van haar, met voorneemen van haar, volgens zijn gewoonte, te believen.

Radirobanes, hoewel op Selenissa vergramt, om dat het geen, 't welk zy belooft had, niet gevolgt was, wenschte echter haar te horen: want hy wist dat zy schrander, en, na dat zy de verborgentheden van haar voesterling geopenbaart had, de zijne was. Voorts, hy had aan Virtiganes alleen ontdekt, dat hy haar tot zijn dienst had gekregen. Hy ontlastte toen met zeer onbeschroomde klachten zijn gramschap op hem, by de welk hy veel dreigingen tegen Meleander, en somtijts ook tegen Argenis, uitstortte. Waarde Virtiganes, zeide hy, ik vrees dat men vermoeden van enig

bedroch zal krijgen, zo ik dus dikwijls met Seleniſſa ſpreek: maar gy kont veiliglijk in mijn plaats met haar handelen. Gy zult, als ik Argenis bezoek, u lichtelijk by deze grijze konnen voegen, en dit geſchrift aan haar behandigen, daar in ik klaag dat ik in mijn hoop bedrogen ben, en dat Argenis weêr met my geſpot heeft. Ik ſchrijf wijders aan haar, dat zy alles aan u zal vertrouwen, zo zy iets heeft, dat ten dienſt van zulk een zware zaak kan ſtrekken. Ik zeg dat gy 't beleit over mijn zaken hebt, en dat ik, zo wel in andere zaken, als in deze, uw raat voornamelijk gebruik. Virtiganes, deze handel op zich genomen hebbende, gaf, zo haaſt Radirobanes Argenis ging bezoeken, deze brief heimelijk in Seleniſſas handen, die, een weinig ter zijden getreden, deze brief las, en daar op zich weêr by Virtiganes voegde, dewijl zy wel wiſt dat, zo dit huwelijk geen voortgang had, zy beide verloren zouden wezen. Ga, zeide zy, boodſchap aan de Koning, dat 'er niets van 't geen, 't welk ik belooft heb, zal ontbreeken. Maar deze tijden verëiſchen geen trage minnaar. Hy is Koning: hy is gewapent: hy heeft een ſcheepsvloot; en de goden hebben met ſchakerijen ook gemalinnen voor zich verkregen. De liefde verôntſchuldigt deze geweldige voorneemens; en de heilige naam van gemaal wiſcht alle laſter en ſmaat uit. Ik ben niet wreet tegens mijn voeſterling. Argenis wenſcht dat zy gedwongen mag worden, en dit om van de belofte, aan Poliarchus gedaan, ontſlagen te worden: want zy heeft aan hem belooft, dat zy nooit zich vrywilliglijk aan een ander zal overgeven. Zy onderhoud dieshalven deze ſtantvaſtigheit van gelaat en woorden, om de goden niet tegen zich te vergrammen, dewijl zy, met d'aanroeping van hun naam, zich aan Poliarchus heeft verbonden. Maar zy parſt my dikwijls met verwijt aan. Waaröm, zegt zy, verhaalt gy aan my dat Radirobanes my dus bemint? Indien hy my dus lief

heeft,

heeft, waaröm houd hy zich zo lang ſtil? Hier koomt noch Meleanders bevel by, die aan haar beveelt zich dus ſtreng en ſtuur te tonen: want hy wil geen bloetverwantſchap met Radirobanes, en ſchuift de haat van deze verſmading op zijn dochter. Bedrieg u niet. Uw Koning zal niet lang machtig wezen: want men ontbied in 't heimelijk krijgslieden; en zo haaſt als Meleander krijgsmacht genoech naar zijn zin in handen zal hebben, zo zal hy met verſmading de geen verächten, aan de welk hy nu blodelijk zijn huwelijksgenootſchap weigert.

Virtiganes, over deze zo ſtoute woorden grotelijks verwondert, verhaalde dezelfden aan zijn meeſter, die, volgens zijn gewoonte, met groter verſteurnis van Argenis quam, en die, over deze vreemde raat niet weinig verbaaſt, tot hem zeide: Laat ons dan maken dat Argenis, buiten haar ſchult, Poliarchus afzweert, en dat het aan haar geoorloft is my te beminnen. Wat my aangaat, ik zweer by Jupiter, dat ik al 't geen, 't welk Seleniſſa aan u bevolen heeft, hoe ongetrouwelijk zy dit ook doet, met de grootſte naerſtigheit zal uitvoeren. Ik zal niet lijden dat ik van Meleander verächt word. Maar deze grijze moet niet weten dat deze middel my behaagt, op dat zy ons niet verlaat, en d'aanſlag, tot de welk zy ons nu aanſtuwt, beſchuldigt. Zy zelve, zo zy 't met ons houd, zal verblijd zijn van dat zy met Argenis wechgevoert word. Virtiganes, hoewel hy 't gevaar zag, en de ſchande van 't recht der gaſtvryheit vreeſde, darde hem echter dit niet afraden. In dezer voegen wierd, door Seleniſſas bedroch en ſchelmery dit ſchelmſtuk, dat droevig voor Argenis zou zijn, en, dat noch erbarmelijker was, als of zy 't dus begeerde, toegeſtelt. Tot dit bedroch was dienſtig, dat Meleander gevoegſaam was, en geen achterdocht had. Radirobanes begon dan zijn verwaantheit weêr in te tomen. Hy bezocht haar, zonder énige lijfwacht by zich te

hebben. Hy vervoegde zich zonder geweer by hem ter maaltijt, op dat Meleander voortäan niet zou schromen zich op hem te vertrouwen. Hy zond zijn heir ook weêr naar Sardiniën, om door zijn al te grote heirkrachten niet verdacht te wezen. Zijn hofgezin, en de Groten, die hem verzelden, en daar beneffens zijn lijfwachters, maakten een getal van meer dan zes hondert mannen, behalven noch de roejers en bootsgezellen van vijf roeischeepen, die hy voor zich behouden, en tot de welken hy de besten van de zijnen verkozen had.

Hy, deze krachten tot d' uitvoering van zijn bedroch en schaking sterk genoech achtende, overwoog lange tijt by zich zelf, op wat wijze hy dit bedrijf veilighijkst zou uitvoeren. Na dat hy veel en verscheide middelen by zich zelf, overwogen had, vond hy geen veiliger, en dat hem beter aanstond. Zijn koninklijk schip, in de haven van Epeirkte gekomen, had, door d' onkunde van de stierman, tegen een blinde klip in dier voegen gestoten, dat de zijde, en alles, dat aan de voorsteeven stond, gebroken was. Men had het echter, door behulp van haken en riemen, en met touwen, aan de veerste schepen vast gemaakt, die het dus voortsleepten, van zinken belet, en op strant gebracht, daar men 't met ankers vast maakte, en op een vlot van zware balken, als een brug, zette: in voegen dat de timmerlieden het zelfde, van weêrzijden ondersteunt, weêr in zijn voorgaande staat stelden. Men wilde het zelfde niet alleenlijk weêr opbouwen, maar, gelijk aan veel huizen en steden gebeurt, na zijn ramp beter maken, dan het te voren geweest had: want de Korinthers, die d'eerste roeischepen gebout hebben, hadden dit voortreffelijk gebruik van 't scheepswerk aan hun voortplantelingen meêgedeelt; 't welk oorzaak was van dat Korcyra en Syrakuse machtig ter zee waren geworden. Meleander had in die tijt een voortreffelijk schip, volgens

gens die kunſt gemaakt; en Radirobanes beval aan zijn timmerlieden dat zy dit roeiſchip, dat dus verongelukt was, naar 't voorbeelt van Meleanders ſchip, van de kiel af weêr op zouden bouwen. Radirobanes niet alleen, maar Meleander zelf quamen het werk dikwijls bezichtigen. Hy maakte dan deze toeſtel tot d'uitvoering van zijn ſchelmſtuk. Hy wijdde dit roeiſchip, toen het gemaakt was, aan Argenis, en zette haar beeltenis niet alleenlijk op de voorburgt, maar ook in verſcheide plaatſen aan d'achterburgt, daar hy 't op een çierelijke wijze ten toon ſtelde. Argenis geboortedag was wel te pas voor hem naby. Hy verkondigde overäl dat hy wilde dat deze dan ook de geboortedag van zijn hermaakt ſchip zou wezen. Hy nodigde dieshalven Meleander, met zijn dochter, tegen deze dag aan de ſtrant, om daar, onder de ſchaduw van een hut, in 't zant opgerecht, hen beide ter middagmaal te houden, en, na dat men een lange tijt met de maaltijt deurgebracht zou hebben, het ſchip naar Argenis naam genoemt, onder het geluit van pijpen en trompetten, te water te brengen, daar men, als het donker was geworden, kunſtvuren, die zelfs in 't water konden leven, ('t welk toen een nieu en vreemt vermaak was) op de ſtrant zou aanſteeken. Zijn voorneemen was onder dit ſchouſpel Argenis, en haar vader met gewelt aan te taſten, en in de naaſte ſchepen te brengen, terwijl de Siçiliërs, op geen gevaar verdacht, ten meeſtendeel onverzien, en zonder geweer op d'aanſchouwing van deze vertoningen uitgekomen waren. Hy beſloot ook, om door een lange vreucht de geeſten van hen alle van bekommernis en ergwaan t'ontſlaan, de nacht, die voor Argenis geboortedag ging, met een koninklijke dans, uit vermomde lieden beſtaande, te vieren, daar toe hy elf der voornaamſten van zijn jongelingen verkoos, die, met hem vermomt, deze dans zouden uitvoeren, daar in men de fabel van deze drie goden zou ver-

tonen, die, hun vader Saturnus uit het Rijk gestoten hebbende, het erfdeel der natuur met het lot deelden: in voegen dat Jupiter de heerschappy over de starren verkreeg, de zeen onder Neptunus moesten zwichten, en Pluto, in elenden verhard, naar d'afgronden, die meest bevolkt zijn, gezonden wierd.

Meleander, verblijd van dat hy verstond dat Radirobanes deze koninklijke spelen toestelde, besloot ook deze dag met zeer grote eerbewijzing te vereeren. Want hy besloot al 't geen, dat de gezanten der Syrakusers, en der andere steden een weinig te voren van hem verzocht hadden, in deze prachtige toestel, als om Argenis t'eren, aan hen te bewilligen. Dit verzoek der gezanten bestond voornamelijk hier in, dat de pachters, en opstellers der schattingen niets van de genen zouden mogen eisschen, die, volgens de verklaring der overigheden, niet door hun eige schult arm geworden, en bequaam om de landen te bouwen waren: wijders, dat niemant van het slecht volk, de rijken navolgende, ledig zou mogen wezen, zijn hantwerken en ambachten verlaten en verächten; en, als of hy in tijt van vrede een krijgsman was, geweer op zijn zijde dragen; maar dat de genen, van de welken bleek dat zy niet uit zich zelven konden bestaan, vrywiliglijk iets tot hun bezigheit en handel zouden verkiezen, of tot de gemene werken gebruikt worden: dewijl zy, in vrede lui en ledig bevonden, en door rampzalige laatdunkentheit aangedreven, zich tot d'uitvoering van bezondere schelmstukken laten gebruiken, of, om hun behoefte in de gemene qualen te voeden, zich tot oproer en burgerlijke beroerten begeven. Hun verzoek was ook, dat men geen mindere eischers zou stellen, om schattingen van 't volk te vorderen; dat zy ook niet in de huizen der bezondere lieden zouden mogen vallen, noch, met het zenden van deurwaarders, pant nemen, en door deze middel de burgers plagen: dat dit het ampt van

van hun medeburgers zou mogen wezen, die enigen uit hen zouden verkiezen; de welken dit gelt op een bequamer wijze zouden invorderen: dat yder ſtat dit gelt aan haar overſte zou leveren, die het zelfde aan d'algemene ontfanger zou tellen, of, indien 't de Koning goetvond, te Syrakuſe in de gemene ſchatkiſt brengen. Want indien iemant in 't bezonder weigerlijk of traag daar in was, zo zou 't veel beter zijn dat hy door zijn medeburgers, door de gewone overigheden, en door bekende uitvoerders tot de betaling gedwongen wierd, dan door de verwaande hoogmoed der pachters, die door hun uitvoerders ſomtijts aan de behoeftigen een korte uitſtel zeer dier doen betalen, en die nooit beter ten roof gaan, dan als zy in de huizen dezer elendigen, in de welken naauwelijks zo veel gevonden word, dat tot de ſchatting genoech is, door d'aanjaging van ſchrik, ook een rijke roof voor zich verkrijgen. De Koning, deernis met hen hebbende, belaſtte aan Kleobulus zodanige wetten op te ſtellen, door de welken deze ongemakken van 't volk afgeweert zouden worden. Maar men vond meer zwarigheit in 't geen, dat de gezanten hier beneffens verzocht hadden, namelijk in 't wechneemen der qualen, de welken de menigte der rechtsvorderingen, de lankwijligheit der rechters, en de quaataardigheit der voorſpraken, in de ſteden en landen veröorzaakt hadden.

ZESTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Hoe grote ongemakken uit de grote menigte der rechters, voorſpraken en pleitbezorgers, en uit de lange verwijling der gedingen in een Rijk voortkomen. Ibburranes, tegen zo veel qualen gekant, wijſt met grote ſchranderheit aan, door welke middelen men zulk een grote quaal zal genezen en afweeren.

IBburranes, om zijn eige waerdigheit, en om Argenis aanprijzing by de Koning aangenaam, was geduriglijk in 't koninklijk hof. De Syrakuſers hadden zich by hem gevoegt, en van hem ernſtelijk verzocht, dat hy deze gunſt aan hen zou bewijzen, dat hy hun gerechtig verzoek, en de gebeden der Siçiliërs den Koning zou voordragen, en hem, van zelf tot goedertierentheit genegen, door zijn achtbaarheit by deze Vorſt, bewegen tot deze weldaat overvloediglijker aan 't volk te bewijzen. Ibburranes had, behalven zijn andere gaven, noch deze deucht, dat hy vriendelijk en geſpraakſaam was: in voegen dat, zo iemant zijn onderſtant, of rechtvaerdige voorſpraak van hem zocht, men gezegt zou hebben dat hy t' elkens, als hy aan iemant hulp bewees, weldaat genoot, in plaats van de zelfde te bewijzen. Hy had dieshalven ook dikwijls de Koning voor de Syrakuſers aangeſproken, en ſprak toen voornamelijk om deze qualen, de gedingen en rechtsvorderingen aangaande, over de welken het volk klaagde, hem in dezer voegen aan. Denk niet, ô Koning! dat de dingen, van de welken Siçiliën verzoekt ontlaſt te wezen, gering, en van weinig belang zijn. Ik weet niet of de burgerlijke be-

beroerten, die gy nu gestilt hebt, met groter woede gewoed hebben. Denk ook niet dat deze qualen met geen minder aanhang dreigen, dan Lykogenes by zich gehad heeft. Deze voorspraken, pleitbezorgers, bevorderaars van gedingen, deurwaarders (want wat de rechters aangaat, ik schroom hen te noemen, dewijl zy van u zelf gestelt worden) zijn heden zo groot in getal geworden, dat zy dat van de lantbouwers, van de kooplieden, en van de genen, die 't Rijk bewaren, overtreffen. En waar af leeft zulk een grote menigte van volk, als van d'overlast, die men 't volk aandoet, en van 't bloet en d'ondergang der elendigen? en dit met zo veel groter nadeel van de gemene Staat, dat, indien het ampt van voorspraak aan weinigen, die oprecht en eerlijk waren, gegeven wierd, zo veel schrandere vernuften, die in deze schadelijke boosheit verdorven worden, door beter bezigheden het vaderlant zouden verçieren, en of nieuwe kunsten en oeffeningen te voorschijn brengen, of d'ouden beschaven en beter maken. In dezer voegen is deze pest niet alleenlijk schuldig aan zo veel qualen, die zy voortbrengt, maar ook aan d'ondergang van 't goet, daar af zy ons berooft. Maar gy zult misschien zeggen dat de menigte dezer pleitbeminners (laat my toe dat ik deze leermeesters der gedingen dus noem) voor alle de rechtsvorderingen naauwelijks genoech zijn, en dat een kleinder getal de twisten en handelingen te hoof niet zou konnen africhten. In tegendeel, uit de menigte der rechters en voorspraken wassen de gedingen aan, of worden daar door onderhouden. Stel nieuwe pleitbanken toe: men zal geen gebrek van zodanigen vinden, die vermaak in deze nieuwe pijnbank scheppen. Indien men van d'ouden wechneemt, zo zal een gedeelte der gedingen ook wechgaan: gelijk de ziekte zou minderen, zo men de hedendaagsche geneesmiddelen verminderde. D'oorzaak van deze pleitzucht is, dat de rechters (uit vrees van dat

de weinige gedingen niet alleenlijk hun winſt zouden verminderen, maar hen ook van hun gezach en achtbaarheit beroven) in 't hoogſte en beſte recht altijt zodanigen vinden, over de welken zy hun macht konnen plegen. Daar is geen gebrek van pleitbezorgers, en van zodanigen, die noch erger zijn, en die, alle de delen van 't gebruik in de rechten wetende, te weechbrengen dat anderen tegen malkander twiſten, of, zelven ſtoffe tot gedingen vindende, anderen, die in dit ſpel onëervaren zijn, daar in onderwijzen. Een van uw lantſchappen was echter vry van de zodanigen, die roemen dat zy in gedingen ervaren zijn. De ſteden waren in ruſt. Indien 'er enige twiſt onder de burgers ontſtond, de zelfde wierd door middelaars, wel naar een ruw, maar echter billijk recht, afgedaan. Zy, hun welſtant niet kennende, ſtonden daar na toe dat een enige van zodanige lieden hun woning by hen nam. Terſtont rezen 'er gedingen, en grote twiſten, die een geheel leven lang duurden. In dezer voegen ſmeden de zodanigen, in pleiten geoeffent, meermaals pleitingen, dan zy hen vinden, of nederleggen.

Zy zouden, hoe talrijk zy ook zijn, door enige beſmetting het geen, daar zy bykomen, ontroerende, noch te verdragen wezen, zo zy, met een korte ſtraf vernoegt, de genen, die in hun handen zijn gevallen, gaan lieten. Maar de geſchillen zijn nu eeuwig: in voegen dat men, 't ongemak met de koſten overwegende, zwaarder zou achten dus te verwinnen, dan terſtont in 't ongelijk geſtelt te worden. Dit is voornamelijk het geen, daar toe uw verzorging verëiſcht word. Sny deze omweegen af: ſtel een tijt, binnen de welk alle gedingen afgedaan moeten worden: Want de liſten en namen, met de welken de rechters en voorſpraken d'elendige pleiters uitſtrijken, gaan, boven alle maat en getal. Zy plukken by ſtukken en brokken de genen, die zy met een ſlag hadden konnen do-

doden. Men verſchijnt dikwijls voor de rechters; men vertoont de zaak aan hen; zonder dat men de ſtaat van 't geſchil, gelijk men 't noemt, gehoort heeft. Nu hebben de rechters geen tijt, dan zijn de voorſpraken, het geen overſlaande, daar in het geding beſtaat, met mindere zaken bezich, die nu van zelfs, en dan door hun beleit uit d'eerſte ſpruiten. Zy ſtellen deze voorſpeelen toe, en zeggen dat de rechters, zonder de zelfden gehoort te hebben, de waarheit niet konnen verſtaan. Dus word d'een twijffeling uit d'ander gehaalt. In dezer voegen worden, ô Koning! de pleiters, door deze onbeſchofte verwijlingen, bedorven, tot groot nadeel der onſchuldigen en behoeftigen. Want indien een arme een rijke tot zijn tegenſtrever krijgt, zo word hy door lange omweegen, en zware koſten verdorven, en, afgemat zijnde, blijft in zijn recht, zonder uitſpraak te bekomen, ſteken: in voegen dat hy minder over zijn tegenſtrever, dan over deze langſame rechtsvordering heeft te klagen. Vraag niet waaröm de rechters en voorſpraken vermaak ſcheppen in de genen, die tot hen komen, te pijnigen; dewijl hun arbeit naar de lankheit van tijt gerekent word. In dezer voegen, zeg ik, word het loon der voorſpraken, en der rechters groter. Zy verkopen zeer dier dat zy veel geſchreven, en dikwils gehoort hebben, hoewel het veel beter was kort daar in te wezen. Zy zijn zo veel t'erger hier in, dat zy hun misdrijf aan 't recht toepaſſen. Wijders, de gewoonte van elendigen te zien, en hen zodanig te maken, berooft hen van alle gevoel van menſchelijkheit; of liever, zy achten dat te pleiten niet elendig is. Zy dan, zo onbewogen in de klachten, worden weinig door gebeden getroffen, en, alleenlijk van hun ſmekers geëert, wenſchen dat zy lange tijt heerſchappy over hen mogen plegen.

Ik zwijg noch van d'andere gebreken, die zy dagelijks bedrijven: Want de genen, die u geraden hebben

ben de pleitbank te verbeteren, moeten hier over aan u geklaagt hebben. 't Is beter in deze ramp naar de hulpmiddelen te trachten, die missichien niet ongevoeghelijk hun begin van deze inzetting zullen nemen: dat de genen, die tegen malkander in geding zijn, voor de rechters gestelt worden, op dat de gehele zaak niet in d'oprechtigheit der voorspraken bestaat. Uit hun eenvoudigheit of drift geraken d' onderzoekers der gedingen dikwijls oprechtiglijker tot de gront van de zaak, dan door 't bedroch van loze welsprekenheit. Als zy de zaak zonder bewimpeling ingezien hebben, zo zullen twee of drie rechters konnen oordeelen of 'er blijken genoech zijn om vonnis te geven. Zy moeten zich niet aan de scherpzinnigheden van 't recht houden, maar naar recht en billijkheit vonnissen. Dat het, zo wel in de minder rechtspraken, als in de hoge rechtbanken, niet geoorloft zy anders te beginnen. Indien 'er enig geding voorkoomt, dat meer verwart is, en getuigen, bezichtiging en wetten vereïscht: zo zullen die voorspraken, tot de welken het gebracht word, d'eed, daar meê zy eens verbonden zijn, aan de godheit vernieuwen, en van nieus beloven geen onrechtvaerdige zaak, voor zo veel aan hen bekent is, te verdedigen. Indien blijkt dat zy hier in meinëedig zijn geweest, of de geen, voor de welk zy spreken, verraden hebben, zo zullen zy, behalven de schande, noch enige straf hebben uit te staan, welker vrees by de genen, die gelijke dingen zullen darren bestaan, meer, dan alle de goden, zal vermogen. Men moet ook, volgens een zeer nutte wet, hier in verzorgen, dat de voorspraken niets van de genen, die zy bedienen, moeten nemen, voor dat het geding ten einde gebracht is. De geen, die 't geding verliest, zal of niets, of niet meer, dan door de wet bepaalt zal worden, aan zijn voorspraak verplicht wezen; en men zal, in 't begin van 't geding, borg voor deze penningen stellen, op dat men

'tloon

't loon van deze arbeit niet door een ander geding zal behoeven te halen. Maar de geen, die 't geding wint, zal de naerstigheit en arbeit van de voorspraak met zo veel gelts betalen, als de rechters zelven tot loon van hun bezigheit zullen ontfangen. Voorts moet men wel toezien dat niemant, terwijl men noch dingt, door ontijdige geschenken tegen de wetten zondigt; en de geen, die enig geschenk gegeven heeft, zal zijn geding verliezen, en de voorspraak die de gift ontfangen heeft, uit de pleitbank gebannen worden. Dat men voor d'aanbrenger daar af zodanige vergeldingen stel, dat zy ook de getrouheit der huisgenoten kan doen waggelen. Ik zal maken dat de voorspraken een afkeer van de verwijlingen zullen hebben, en dat zy, met meer yver naar 't einde strevende, aan anderen vorderlijk zullen zijn, terwijl zy dus hun eige voordeel bevorderen.

Dit alles is noch van weinig belang, zo gy daar beneffens niet ernstiglijk doet afkondigen, (niet, gelijk gemenelijk gebeurt, met een ydele schijn van dreigingen) dat geen geding langer, dan zes maanden, by de rechters zal hangen, 't en zy men de getuigen van buiten moet ontbieden: want in zulk geval weiger ik niet de tijt te verdubbelen. De genen, die gewent zijn zeer langsame hulpmiddelen by te brengen, zullen zich hier tegenstellen, en, vol gramschap zijnde, zeggen, dat zulk een grote menigte van gedingen niet in de tijt van zes maanden afgedaan kan worden. Ik zal dan aan de zodanigen vragen, of zulk een ophoping van gedingen jarelijks in de rechtbank toeneemt, dan of zy van d'ouden zo veel africhten, als'er nieuwen te voorschijn komen. Indien het getal daar af toeneemt, wat zal 'er eindelijk af worden? door wat middel zullen wy d'aanwas van zo veel jaren africhten? zeker, men zal veel gedingen aan de haak moeten laten hangen, of overhoop, niet naar billijkheit, maar naar 't lot, moeten afhandelen. Maar indien 'er omtrent

trent zo veel oude gedingen afgedaan worden, als 'er nieuwen bykomen, zo eisſchen wy niet meer: wy komen in 't getal overëen. 't Is genoech, zeg ik, dat'er zo veel vonniſſen gegeven worden, als 'er gedingen voortkomen. Indien zy een godsdienſtige zwarigheit van de waarheit t'onderzoeken, die ſomtijts enige jaren verëiſcht, bybrengen; zy zullen in hun verönt-ſchuldiging niet gelukkiger wezen; namelijk hier in, dat de gedingen verwart zijn. Gy zelven, gy, ô rechters! hebt hen verwart gemaakt. Ziet op onze voorö uders. Hun vonniſſen wierden in minder tijt uitgeſproken, dan wy hier ſtellen: en echter zult gy niet ontkennen dat zy zeer billijk hebben geweeſt; dewijl zy de wetten, die wy onderhouden, ten meeſtendeel gemaakt hebben. Na verloop van eeuwen heeft men, onder ſchijn van billijkheit, tot behulp der gener, die aangeklaagt wierden, zodanige dingen gevonden, door de welken eindelijk d' eenvoudigheit der wetten om verre is geworpen. Hier uit zijn d'uit-ſtellingen, en de ſchriftelijke antwoorden geſproten; en 't geen, dat men bequamelijk in eens kan afdoen, is, als onder een heilige glimp, tot verſcheide dagen uitgeſtelt, en dewijl de rechters en voorſpraken winſt hier uittrekken, zo worden deze dingen, zonder achting op de beſchuldigden te nemen, zeer naaukeuriglijk onderhouden, als of de burgers ten dienſt van de vonniſſen, en de vonniſſen niet ten dienſt der burgers, moeſten ſtrekken. Beſnoei hier af al 't geen, dat de gerechtige maat van tijt te buiten gaat: want daar is geen zaak, die niet door een bezigheit en naerſtigheit van zes maanden afgericht kan worden. Indien, na verloop van deze tijt, de zaak noch niet gevonniſt is, dat zy ten minſten van de pleitbank afgetrokken word. Dat de ſchroomte van al te groot recht u niet te zeer ophou. Vonnis dan naar 't geen, dat aan uw gemoed billijk ſchijnt; dewijl gy ook dikwijls, na verloop van veel jaren, met geen minder ongeruſt-

heit

heit en onbillijkheit zult oordeelen: om dat niet zo zeer tijt, als wel naerſtigheit, tòt uitvinding der waarheit nodig is.

Meleander, de hant van de ſpreker vattende, ſprak met een vrolijk gelaat tot hem: Waar toe, ô grote prieſter! word gy door deze yver gevoert? Gy ſpreekt tegen d'afweezigen, 't en zy gy my miſſchien onder 't geral der rechters ſtelt, of my vermaant met anderen te laſteren. Ik hoor ook de genen, die gedingen in 't hof hebben, over de langſame beradingen klagen. Ibburranes verôntſchuldigde zich van zijn yver in 't ſpreken, als uit begeerte tot het gemeen nut voortgekomen. Maar de rechters, zeide hy, zullen miſſchien de haat daar af op de voorſpraken der gedingen ſchuiven, vermits zy de genen zijn, die, regelrecht, en dan van ter zijden, verwijling trachten in te voeren, en door verſcheide omweegen d'onderzoekers in hun onderzoek beletten: als of de genen, die 't ampt van voorſpraak bedienen, dus niet, dan met de toeſtemming der rechters, konden zondigen. Van d'een zijde verzoekt men dat men de zaak zal opſchorten: van d'andere zijde ſtaat men het toe. Wie van beide bedrijft groter zonde? Warelijk, ik acht de genen, die dit quaat, 't welk zy in hun macht hebben, niet beletten. Want de voorſpraak zou dus niet darren tegenſtreven, de zaak uitſtellen, en onnutte verwijling verzoeken, zo hy niet wiſt dat dit dagelijks geſchiedde, en door de toeſtemming der rechters goetgekeurt wierd. Dat de Schout alle uitſtel afzeg, alle inbrenging van ſtukken binnen de tijt van zes maanden bepaal, en de genen, die ongereet zijn, voor overtuigt acht: de voorſpraken zullen dan van dit bedroch afſtaan, en niet lijden dat het recht der gener, die zy bedienen, door een ongeoorloft uitſtel verloren gaat.

Indien echter dit alles de gemoeden der rechters niet kan bewegen, indien zy my hier in tegenſtreven,

ven, en indien zy, op hun oprechtigheit, vlijt en naerſtigheit roemende, klagen dat zy door deze kortheit van weinig maanden tegen alle billijkheit gedrukt worden; zo verbied ik niet aan u barmhartig tegen hen te wezen. Beveel aan hen dat zy het geen, 't welk zy te veel hebben, aan anderen, in zodanige zaken ervaren, meêdeelen. Onder de voorſpraken in gedingen zijn veel ſchrandere lieden: dat zy de gedingen, die 't hen believt, op hun halzen ſchuiven. Dat zy door zich zelven, of door anderen oordeelen, dat zy behorelijk zullen doen, zo zy de genen, die zy bedienen, niet boven de geſtelde tijt ophouden. Gy zult zien dat zy terſtont hun krachten zullen hervatten. Zy zullen niet toelaten dat een deel van de winſt, en van 't gezach aan anderen overgaat. Geef aan hen noch meer werks in handen, zy alleen, die nu dus tederlijk van d'arbeit vermoeit zijn, zullen het zelfde konnen africhten, voornamelijk zo men zware boete tegen d'overtreders van deze wet inſtelt.

Maar hoe zal 't, zult gy zeggen, met d'oude gedingen gaan, die alreê veel jaren lang in de pleitbanken gehangen hebben? Zeker, dit jaar zal voor deze pleitzaken, en voor de genen, die dagelijks daar gebracht worden, niet genoech wezen. De genen, die vonniſſen ſpreken, zullen tot deze zaak zo veel amptgenoten, hoewel tegen hun wil, by zich nemen, als genoech is, om de gedingen af te doen. Dat hun macht niet langer, dan zes maanden duur. Als dan de rechtbanken van dit oud vuil gezuivert zijn, zo zal men de ſtraf der misdadigen, of de klachten der gener, die beledigt zijn, niet langer, dan een jaar, uitſtellen.

ZEVENTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Toevloejing der inwoonders van geheel Siçiliën tot de verjaardag van Argenis geboorte. Radirobanes ſpaart geen koninklijke koſten, om deze verjaardag aanzienelijk te maken, of liever om zijn toeleg uit te voeren. Met de dans word de verdeeling van Saturnus Rijk aangewezen.

DIt gevoelen van Ibburranes ſcheen billijk te wezen. Maar dewijl 't echter ſomtijts zeer gevarelijk is aan kranke lighamen al te krachtige geneesmiddelen te gebruiken, zo ſtelde de Koning d'uitvoering van zulk een heilſame nieuwigheit uit, tot dat men d'overigheden te zamen zou konnen roepen, en deze wetten aan hen met hun believen geven. Want men moeſt hen niet het gezach by 't volk doen verliezen; 't welk warelijk te vrezen geweeſt zou hebben, zo in deze regeling, dus ylings gemaakt, meer de ſchijn van ſtraf en wraak, dan van aanſtaande nuttigheit uitgemunt had. Meleander dan beval dat men d'andere dingen, van 't volk verzocht, aan de genen, die op Argenis verjaardag verſchenen, zou vertonen, en alleenlijk ordening in de vonniſſen beloven, terwijl het beleit van deze regelingen te maken aan Kleobulus gegeven wierd.

De gezanten uit de ſteden waren niet alleen te zamen gekomen; maar alderhande ſlach van menſchen vervulden Epeirkte in dier voegen, dat Radirobanes, zijn voorgenome ſchelmſtuk overwegende, ſomtijts vreeſde dat hy Argenis, onder zo veel Siçiliërs, niet zou konnen wechvoeren; en ſomtijts overdacht hy dat

Meleanders gestoet, in zulk een grote en verwarde menigte, zwarelijker tot zijn hulp zou konnen komen. Men spaarde ondertusschen geen arbeit, noch gelt, om de voorgenome dans heerlijk uit te voeren: want hy trachtte d'achting van voortreffelijk voor zich te verkrijgen, en de smaat van 't gewelt, dat hy voorgenomen had, door deze gunstbewijzing by 't volk, te verminderen. Meleander had een zeer grote zaal, in de dag voor Argenis verjaring, tot dit schouspel vaerdig gemaakt. 't Avontmaal wierd vroeg gehouden, na 't welk een grote menigte van Sardiniërs en Siçiliërs daar te zamen quamen. De deurwaarders en lijfwachters, met hun geweer aan de deuren en toegangen gestelt, konden het gedrang niet weren: in voegen dat het getier der gener, die geslagen wierden, en het geroep der gener, die de menigte afweerden, een gedeelte van deze koninklijke pracht uitmaakten. Meleander, ziende dat de dienaars en lijfwachters machteloos waren, verscheen zelf aan de deur, en verzocht met zijn koninklijk gelaat, dat men de toegestelde vertoning niet zou steuren, en hem geen overlast aandoen. Archombrotus was naast aan zijn zijde, aan de welk hy, van daar gaande, beval dat hy de genen, die bequamelijk zien konden, zou inlaten, en d'anderen door zijn gezach afweeren. Maar hy, achtende dat het wel gedaan zou zijn om Radirobanes in alles, dat hem mogelijk was, hinderlijk te wezen, bestond deze vermomde dans, die van d'ander met zo grote kosten toegestelt was, te steuren, en, als de drift van 't volk niet tegenstaan konnende, ging van de deur af, die terstont van de menigte zo volgepropt wierd, dat men zich naauwelijks kon reppen. Meleander, hoewel vergramt, kon van deze verkropte menigte niet gehoort worden, tot dat het volk, door deze vryheit verzacht, zich over zich zelf schaamde, en plaats maakte, voornamelijk toen het zag dat de Koning versteurt zijnde, tot een deur, naast aan zijn gestoet

te zijnde, uitborst. Eurymedes bekeef de genen, die verbaast wierden, en Archombrotus schiep hier in heimelijk vermaak, dat Radirobanes door dit gedruis in dier voegen vergramt wierd, dat hy, de verçierselen wechwerpende, beval dat men de toestel, die ophing, en daar uit de dans te voorschijn zou komen, zou wechrukken.

Eurymedes bracht eindelijk door zijn vlijt en naerstigheit te weech, dat de plaats ruim wierd, en Meleander en Argenis hun stede namen. Vier Satyrs, tot een inleiding van achter de gordijnen te voorschijn gekomen, en enige weinige sprongen op een wanvoeghelijke wijze gedaan hebbende, brachten dit volgende gedicht, als d'inhout van deze vertoning, aan de Koning, en aan Argenis, en strooiden het daar na onder al het volk.

Toen deze drie gebroêrs, als zy hun vader stieten
In d'afgront, d'eendracht, vreê en zoete rust verlieten,
En d'een den ander broêr vijandig wederstond;
Wierd 's werrelts pracht en praal bedorven tot de gront.
Nature, ziende dat haar schoonheit, en haar wonder,
Dat zonder weêrgâ was, ging in dit woeden onder,
Vervloekte duizentmaal, met wenen en geklag,
Dat zy haar werken had doen komen aan den dag.
Ontäarde kindren, die uw vader hebt verstoten,
Staakt uwe razerny, en 't geen gy hebt besloten:
Herstel hem in zijn hant, die u het leven gaf,
Zijn oppermogentheit, en koninklijke staf.
Maar zo gy zelf wilt zijn geviert en aangebeden,
Tot hoon van deze God, de bron der eeuwigheden:
Zo haat uw reên verblind, zo gy weêrspannig blijft,
En uwe vader, tot uw schand, ter helle drijft:
Zo gy in deze kring, in deze treurtooneelen,
Daar gy uw woeden pleegt, uw goederen wilt delen;
Gehengt dat het geval daar van de scheiding doet.
Het koomt u op een bol van verre te gemoet;

Het geeft aan deez' tot deel den aangename hemel:
Aan deez' het sompig Rijk, daar 't krielen en gewemel
Der schimmen nimmer eind, daar alles zucht en beeft,
Om dat de ziel zo ras het lijf verlaten heeft:
Aan deez' de zoute zee, de gure en barre golven,
Die dikwyls wenschen dat het aardrijk waar bedolven.
Dit is het deel dat u het lot heeft toegedacht.
My dunkt ik zie alreê de werrelt nieuwe kracht
En adem scheppen, en de godheên van de stromen,
Van hemel en van hel uit hunne heersching komen,
Deur een onzichtbre weg, en tuigen u hun vreucht.
Gy, Nimfjes, diens gelaat der goden hart verheugt,
Weêrhoud de flikkeren, die uit uw ogen schieten,
En doet ons, 'k bid u toch, een zoete Lent genieten.
Gy boven al, Vorstin, zie Jupiter, uw slaaf,
Die u zijn hart en ryk wil schenken, 'k bid u laaf
Deez' God de grootst van all', die, zo hy slechs mag heten
Uw slaaf, de hemel, en zijn zuster wil vergeten.

Terwijl men op de trompetten blies, quam een vlam, even als de bliksem, tot de gemaakte wolken uitschieten. Een toegestelde hemel, aan de zoldering vast gemaakt, begon zich te bewegen, en allengs af te dalen, en opende drie verscheide vertrekken, daar in men, door middel van toegestelde fakkels, kristallyne starren zag blinken, die door hun glans een flikkering in 't gout en zilver veröorzaakten. Jupiter zat in 't midden der drie vertrekken: Neptunus en Pluto in d'anderen. Rontöm hen zwierden een menigte van minnegoodjes, als hun dienaars, die gekrult hair hadden, en klein van lighaam waren. De boog hing aan hun schouders; en zy, met hun rechte hant mikkende, voerden twee pijlen, verscheiden van punt en uitwerking. Zy, beneffens hun meesters, met een luchtige sprong op de vloer, die met tapijten overspreid was, gevoert, zweefden met grote gezwintheit over het toonneel. Jupiter naderde ondertussche

op de maatklank zijn broeders; en zy, als niet te zamen verdragen konnende, weken met behendige en geeftige fprongen van malkander. Toen zy dit twee, of drie malen gedaan hadden, verfcheen het Geval ylings op een ronde bol, die ook naar maatflag bewogen wierd, 't welk, d'afbeeltfels der Rijken, om de welken de goden in twift waren, in zijn opgefchort kleet omrollende, hen beval nader te komen, gelijk zy op 't geluit der fnaren deden. Zy reikten dan hun handen tot het lot uit. Jupiter vond in de fchoot van 't Geval de goude driepuntige blikfem; Neptunus de drietant. Pluto wierd bleek van fchrik, toen hy zag dat de rijksftaf der onderäardfchen hem ten deel was gevallen. Terftont daar na voerde een andere wolk Mars, Apollo en Merkurius, d'uitfteekentfte der hemelfche goden, voor Jupiter, als de Koning der hemelingen. Men zag ook, zonder vertoeven, een zee, met ongelijke golven, te voorfchijn komen, daar in men een klip van mos en fchulpen zag, uit de welk Proteus, Triton en Glaukus voor hun Neptunus quamen fpringen, terwijl men met het geen, dat tot de zangkunft behoort, de geluiden in dier voegen ftierde, dat zy het geruifch der golven fchenen uit te drukken. Neptunus had hen naauweliiks ontfangen en aangenomen, toen van een andere zijde een duiftere aangenaamheit, d'Elyfefche velden vertonende, Minos, Eakus en Rhadamantus, door dit nieu licht verbaaft, opbracht, door welker bericht de riike Pluto het vermogen van zijn heerfchappy niet langer verfmaadde. De klederen der hemelgoden waren van purper, die van de zeegoden van blaauwe verwe; en de helfche goden droegen een kleet, dat door zijn duiftere verwe een eerwaerdig ontfach veröorzaakte. Wijders, yder had zijn bezondere verçiering. Apollo blonk van ftralen, die hem omringden. Mars droeg op zijn fcharlake kleet de beelden van oorlog, en een zwaert in zijn hant. De hoet en de vleugels wezen aan

wie Merkurius was, die ook een ſtok, ſlaap verwekkende, in zijn hant hield. Triton had een bochtige hoorn op zijn zijde hangen: Proteus, met zijn twee ongelijke aangezichten, wees zijn veränderlijke natuur aan; en Glaukus had zulk een lange baert, als hy droeg, toen hy by Anthedon dat krachtig kruit bejegende, 't welk hem in deze geſtalte verändert had. Minos telde hondert ſteden op zijn mantel. Op Eakus kleet was een eike boom, en ook mieren afgebeeld, van de welken enigen, met menſchelijke aangezichten, ſtonden, en d'anderen noch alle hun benen vertoonden. Rhadamantus droeg de Chymera van zijn Lyçiën, met levendige verwen afgebeeld, daar, om te tonen dat hy op gedrochte vergramt was, Bellerofon, op zijn Pegaſus, of vliegend paert zittende, dat van Minerva toen gemaakt was, tegen ſtreed.

In deze toeſtel danſte yder op zodanige wijze, als aan hem paſte. De hemelſche goden ſprongen met groter vrolijkheit. De zeegoden bewogen zich met meer boersheit, en kronkelden ſomtijts hun onderlijf, dat van viſch was, en daar meê zy te met op de maatklank, zwierden. Maar in d'onderäardſche goden zag men zodanige blijken, die niets van de rimpelen van hun voorhooft verſchilden. Zy danſten echter met hun ſtuurſche aangezichten, die ſteurnis en gramſchap vertoonden. Deze ongelijke regeling van zo verſcheide goden wierd echter van een zelfde maatklank geſtiert. Nu ſcheidden zy hun benden van malkander, dan mengden zy zich door een verſcheide mengeling: ſomtijts voegden zy zich in 't ront te zamen, en dan deelden zy het toonneel met een rechte regel. Nu zag men hen, malkander by de hant gevat hebbende, dan yder alleen, en ſomtijts by paren, zich op 't geluit der ſpeeltuigen bewegen, en t'elkens nieuwe veränderingen maken. Eindelijk, toen het ſpel voltrokken was, quam Radirobanes, Jupiters beeltenis vertonende, by Argenis, die, op zijn nodiging, zich met een

groot-

grootächtbaar gelaat meê ten dans voegde, daar in zy van de voornaamste Juffrouwen en maachden gevolgt wierd. Hier op maakten de twaalf goden, door een nieuwe dans, een einde van dit spel; en yder trok naar de plaats, die hem toegevallen was. Jupiter wierd ten hemel gevoert: Neptunus verborg zich in de golven; en Pluto, van brandende fakkels geleid, nam zijn weg naar de velden, van daar men nooit wederkeert. Het einde was een dunne regen, die in de gehele schouplaats de genen besprengde, de welken met verwondering dit werk aanzagen, en van welriekende droppelen, uit de gespanne wolken druipende, besproeit wierden.

Achtiende Hooftdeel.

Inhout.

Deze vermomde dans word van vuren, die van zwavel toegestelt zijn, en in 't water branden, gevolgt. De genen, die onder Radirobanes gebied staan, begeven zich, op zijn bevel, in de wapenen. Radirobanes toeleg word ontdekt, zo als hy vaerdig staat, om de vader en dochter aan te tasten, en wech te voeren.

VEel prezen de vond van dit heerlijk en koninklijk vermaak: anderen verhieven Radirobanes rijkdom, en anderen roemden op zijn beleeftheit. Hy zelf, door begeerte van zijn schelmstuk uit te voeren niet rusten konnende, ging, de nacht in ongemak deurgebracht hebbende, met de koomst van de dageraad naar de haven, en bezag het roeischip, 't welk men te water zou zetten, om onder deze schijn de Koning en Argenis aan strant te lokken. Van daar voegde hy zich naar dat gedeelte

van d'oever, daar men op zijn bevel het koninklijk middagmaal bereidde. Men had daar veel hutten op palen, in de gront gezet, en met touwen vaftgemaakt, opgerecht, en de gehele ftrant met fpreden aan malkander bedekt. Men had'er noch verçieringen, die in 't lant gemeen zijn, bygevoegt, en van afgehouwe takken en aardveil kronen, en Argenis naam gevlochten, en verfcheide beelden van menfchen en beeften rontöm de plaats, daar men de maaltijt zou houden, geplaatft. Boven de legerfteê, daar Argenis haar middagmaal zou hebben, ftond een bort, met lauweren verçiert, daar op deze regelen gelezen wierden.

Gy, die betovren kont, door uwe godlijkheden,
De minnaars, die geftaâg u hebben aangebeden:
Verächt der Koongen pracht, (ey waaröm of gy fchroomt?)
En koom belijden dat, in deze boerfche woning,
Gy aangenamer vind de blaân van dit geboomt,
Dan het verguld gewelf in 't hof van eenen Koning:
Dewijl de fchichten, die gy uit uw ogen fchiet,
Meer Goôn, dan menfchen doôn, en brengen in verdriet.

De ftrijdgoddin, vermoeit van lang en hevig ftrijden,
Vervoegt zich eindelijk in 't rond aan de maaltijden
Van 't fterffelijk geflacht, dat, zonder overdaat,
Zijn graagheit blufcht. Zy vind een aangenaam vermaken
In 's menfchen flechtigheit, en in hun arme ftaat;
Ja meer dan by de Goôn, die Ambrofye fmaken.
Diana, als zy heeft haar werrik afgedaan,
Zoekt in het eenzaam bofch haar luften te verzaân.

Vorftinne zonder gâ! Goddin van mijn gedachten!
De goden van de zee u op den oever wachten,
Om van uw zoet gezicht hun leven, of hun doot
T'ontfangen. Thetis mag haar roemen nu wel ftaken.
Gy kont de watergod meer helpen in zijn noot.
Zijn brant tot u is hem een lieffelijk vermaken.

Zo

Zo gy verhoren woud zijn kermen en gesmeek,
't Waar best dat zy haar rijk verliet, en voor u week.

Meleander, aan de goden geoffert hebbende, ontbood in die uchtent de gezanten der steden, en toonde aan hen hoe grote gunst hy aan hen had bewezen, en beval dat men de beveelen, die van Kleobulus geschreven waren, op de markt zou oprechten, en aan de steden zenden, en beloofde met enen dat hy voor de gedingen, die niet terstont verbetert konden worden, ten hoogsten zorg zou dragen. Deze dingen wierden terstont verbreid. Het volk, door vreucht vervoert, zo om 't geen, dat hen zelven trof, als om de viering van die dag, volgde met zeer grote toejuighing de Vorst en Vorstin, die naar Radirobanes hutten gingen. Hy, wat hem aangaat, Argenis als een zekere roof tot hem komen ziende, en van een andere blijschap, dan men meende, getroffen, hield met zeer grote beleeftheit een lange maaltijt. Daar waren niet meer dan vier uren van de dag overig, toen men, na dat de tafel opgenomen was, opstond, om het schip t'aanschouwen. De trommels en trompetten wierden op de strant overál gehoort: en aan de toppen der drie masten hingen zyde wimpels van verscheide verwen, die tot speeltuig aan alle winden dienden. D'overloop was vol van bootsgezellen en krijgslieden, als of men een zegepraling zou vieren, of een strijt aangaan. De strant en de schuiten konden de menigte van 't volk niet bevatten, 't welk t'elkens, als de trompetten vermaanden met het werk te vorderen, een zeer verscheide gedruis maakte.

Men had met voordacht bestelt dat men het schip zeer langsamelijk te water zou zetten. Radirobanes hield Meleander ook op met de verwachting der vuurwerken, die hy beloofde niet verre van de strant in drie schuiten, en in 't water aan hem te vertonen. Deze nieuwe vond, die noch aan weinig menschen bekent

kent was, maakte de genen, die 'er tegenwoordig waren, begerig om deze nieuwigheden te zien. Hy bracht dan, op deze hoop, Meleander en Argenis weêr in zijn hut, en vertoonde met veel woorden aan hen, wat zy zien zouden: te weten, gedaanten van visschen, die, vlammen vuurs tot hun mont zouden uitspuwen, de welken, schoon zy 't hooft onderhaalden, niet van de golven uitgedooft zouden konnen worden: dat deze schuiten, van deze visschen aangetast, door-vlammige beelden beschermt zouden worden, welker spiessen nooit heftiglijker, dan in 't water, zouden branden. Hy, deze dingen verhalende, wierd somtijts door de bekommernis van 't aanstaande schelmstuk verrukt: in voegen dat hy, ylings van Meleander aftreedende, Virtiganes, en d'anderen, die van dit bedrijf meêwustig waren, vermaande dat zy of door hun traagheit, of door hun al te grote haast hem niet van zijn hoop zouden versteken. In de hut, daar de Koningen zaten, om het schouspel aan te zien, waren hondert lampen aangesteken. Men had bestelt dat men, tot een teken van aanvang, de zelfden, (dewijl zy aan weinig koortjes hingen) gelijkelijk zou bluſschen, en Meleander en Argenis aantasten, en in de schuit brengen. De voornaamsten der Sardiniërs en krijgslieden, hoewel ten meestendeel onkundig van de toeleg, waren heimelijk daar ontboden; en men had bedektelijk aan hen belast dat zy 't geen zouden doen, 't welk Virtiganes aan hen zou bevelen. Hy, hoewel ongaerne, bevorderde, met twee anderen van hoge staat, die kennis van deze toeleg hadden, het schelmstuk, dat aan hem vertrout was.

't Was byna ongeloofelijk dat Siçiliën van zulk een aanstaande ondergang verlost zou konnen worden. Maar de goddelijke werken zijn dikwijls zodanig, dat de verwoede aanslagen, in d'uitvoering byna voltrokken, van een onverwachte wraak gestraft worden; op dat de bozen nooit zonder vrees, en de vromen in hun

hun ramp nooit zonder hoop zouden wezen. Archombrotus, zich niet verwaerdigende dit ſchip, te water gaande, t'aanſchouwen, terwijl d'anderen groot vermaak in deze vertoning ſchepten, ging by geval niet verre van daar op de ſtrant wandelen. Hy was niet onkundig in de taal der Sardiniërs, ſchoon hy zulks tot aan die dag verborgen had gehouden. Zeker krijgsknecht van Radirobanes lijfwacht, zo even van Virtiganes afkomende, en een van zijn medemakkers zonder wapenen op de ſtrant zwerven ziende, zeide tot hem: Hoe, ſpitsbroeder, is 't aan u alleen geoorloft heden zonder ſpies en zwaert te verſchijnen? en toen d'ander daar op antwoordde, dat aan hem niet bevolen was zich in de wapenen te houden, en zy beide zich by anderen, die hen voorquamen, voegden, ſpraken zy voortaan niets, dat van Archombrotus verſtaan kon worden. Maar hy, verwondert van dat deze Sardiniërs in vrede, en terwijl men met malkander vrolijk was, gewapent waren, nam, al wandelende, acht op hun aller toeſtel, en bevond dat niemant van hen zonder wapenen was. Sommigen hadden, behalven hun zwaert, een hantſpies, anderen werpſpieſſen; en veel waren met Italiaenſche ſchichten beladen. Enige weinigen, en van des Konings lijfwachters hadden ſtormhoeden, of ſchilden, op dat zy door d'al te grote toeſtel de toeleg niet zouden ontdekken. Dit alles was aan Archombrotus, die alreê een afkeer van de Sardiniërs had, verdacht en ſchrikkelijk; en het was niet zonder goddelijke beſtelling dat hy, om zulk een klein bewijs, meer verſchrikt was, dan de zaak ſcheen te vereiſſchen. Want iemant, die niet naau van opmerking was, zou deze wapenen met het krijgsgebruik verontſchuldigt hebben. Hoe, zeide hy, of om dat hy Argenis beminde, of om dat hy wenſchte dat Radirobanes zich misgreepen mogt hebben, zou een minnaar, die zo dikwijls afgeweert is, gewelt willen gebruiken. Zouden

zy, met Argenis niet vernoegt, Meleander ook willen wechvoeren? want waar toe heeft men hen, met zulk een grote omzwier, op d'oever der zee gebracht? Waaröm verzoekt men van hen, dat zy hier tot in de nacht zullen blijven? Hy, van schichtige schrik getroffen, achtte dat hy geen zekerder blijken van 't verraat zou konnen bekomen, dan by Virtiganes broeder, die, van een lange ziekte aangetast, veel dagen lang te bed had gelegen. 't Was niet waarschijnelijk dat de Sardiniërs, zo zy iets wilden aanvangen, hem in de stat gelaten, en ter gevangenis overgegeven zouden hebben. Hy begaf zich dan, gantschelijk bezweet zijnde, naar Epeirkte, en, aan dat deel van 't hof gekomen, dat tot de vreemdelingen geschikt was, zag daar recht van pas Radirobanes vrygemaakte, die de toezicht over des Konings kamer had. Zijn naam was Libachanes. Archombrotus, ziende dat hy vaerdig stond om te vertrekken, en de deur met de sleutel wilde toesluiten, riep hem ylings, en zeide dat hy in die kamer, zo 't den vrygemaakte beliefde, gaerne iets zou zien. Libachanes, de staat en waerdigheit van Archombrotus erende, en van zijns meesters schelmstuk niets wetende, schroomde niet de kamer weêr open te sluiten. Archombrotus bedacht toen dat hy, Meleander tweemalen by Radirobanes verzelt hebbende, op een tafel, niet verre van 't hoofteinde van zijn bed staande, een kostelijk kasje, van ebbenhout en elpenbeen gemaakt, en met zilver ingelegt, en op de kanten beslagen, gezien had, daar, gelijk men zeide, Radirobanes zijn kostelijkste juweelen, en geheimste geschriften in besloten hield. Hy dan, als iets anders voorhebbende, zag dat de tafel leeg was, en zocht te vergeefs met zijn ogen dit kasje de gehele kamer over, en, op dat deze vrygemaakte dit niet zou merken, bedroog hem met een gemakkelijke vond. Aan de tapijten hingen twee schilderijen, die beide aan Radirobanes zeer lief en waard waren. In d'een zette een

een arent, als van de ſtarren afdalende, een kroon op 't hooft van Radirobanes vader. In d'andere zag men Apollo, die zich aan Marſyas, alreê in bloetſmeltende, wreekte. Hy hield hier op zijn ogen geveſt, als of hy gekomen was om hen t'aanſchouwen: want deze ſchilderijen waren daar gelaten; en men had niets, dan dit kasje, uit de kamer meêgenomen.

Archombrotus dan, in zijn giſſing en ergwaan geſtijft, ſcheidde van Libachanes, en, zich naar Virtiganes begevende, vond daar niemant, die de deur opende: in voegen dat uit deze eenzaamheit genoechſamelijk bleek dat'er zijn zieke broeder niet was. Men had hem ook, als op d'aanrading der geneesmeeſters, die voorgewend hadden dat de beweging der zee aan hem tot hulpmiddel zou verſtrekken, des uchtens vroeg, in een draagzeetel, naar de ſchepen gebracht. Archombrotus vreeſde ondertuſſchen dat hy, alles naaukeuriglijk onderzoekende, van de nacht, en van 't verraat voorgekomen en verraſcht zou worden. Hy riep dieshalven twee hooftlieden van de genen, die op de burgt in bezetting waren, (want hoe zou men d'andere krijgslieden, die overäl verſtrooit waren, dus ſpoediglijk vergadert hebben?) en, veinzende dat hy van Meleander gezonden was, zeide tot hen: Gaat naar uw ſpitsbroeders, en doet hen ſpoediglijk, doch niet overhoop, op de ſtrant komen: dat zy, zich een voor een by Radirobanes hut te zamen voegen. Zy zullen aan hun zwaert en ſpies genoech hebben, op dat men, hen zwaarder gewapent ziende, niets van hen ſpreekt. Ik zal d'eerſte op de ſtrant wezen, en terſtont Meleanders bevel aan u bekent maken. Gaat dan, en bewijſt uw naerſtigheit aan u Koning

NEGENTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Archombrotus en Eurymedes, het bedroch ontdekt hebbende, verwittigen Meleander daar af, en besluiten met hem het gewelt t' ontwijken. Argenis, zich veinzende van een schichtige ziekte overvallen, verzoekt dat men de wederkering zal verhaasten. Radirobanes stelt zich daar tegen, en, verstaande dat zijn lagen ontdekt zijn, barst in schrikkelijke woede uit.

TOen deze hooftlieden vertrokken waren, om 't geen, dat men aan hen belast had, uit te voeren, keerde Archombrotus weêr naar de strant, daar hy, niet verre van Radirobanes hut, Eurymedes ontmoette, tot de welk hy, met een verbaaft gelaat, zeide: Eurymedes, ik vrees dat het geval ons een tweede Lykogenes toegezonden heeft. Hy verhaalde kortelijk aan hem de blijken van 't verraat, die hem voorgekomen waren: dat Radirobanes het kostelijkste van zijn gewaed had doen wechvoeren: dat Virtiganes broeder, hoewel ziek, wechgebracht was, en dat hy niemant der Sardiniërs zonder geweer en wapenen had gezien. Eurymedes, niet zo lang wachten konnende tot dat Archombrotus uitgesproken had, zeide dat hy blijde was om dat de zelfde van een gevoelen met hem was: dat hy al overlang achterdocht had gehad, en dat hy verbaaft was van dat hy de Sardiniërs by benden, en niet zonder schijn van iets voor te hebben, dus rontöm de hut zag zwieren; en dat hy, Archombrotus redenen gehoort hebbende, niet aan 't schelmstuk twijffelde. Van waar, zeide hy,

koomt

koomt ons deze Pirithoüs? of welke Theseus heeft deze stout gemaakt, om een maacht wech te voeren? Maar men moet list gebruiken, om Meleander te bewegen tot zich uit deze ondergang te laten uitdrukken. Hy is zo vervaert van Radirobanes te vertoornen, dat hy zich zelf verächtelijk maakt. Archombrotus, ga gy eerst heen. Als gy hem door de grootheit van 't gevaar bewogen zult hebben, zal ik my ernstiglijk daar by voegen, en de blijken daar af, en de schrik verdubbelen. Ik zal ondertusschen de krijgslieden, die in de nacht de wacht zullen hebben, niet verre van hier in ordening doen komen. Toen Archombrotus by de Koningen quam, vond hy by geval dat Radirobanes met Argenis sprak, en Meleander geen bezigheit had. Ik toon, ô Koning, zeide hy zachtelijk tot hem, een beter gelaat, dan de zaken, die ik aan u bekent zal maken, toelaten, op dat de Vorstenmoorders, die omtrent u zijn, niet zouden bemerken dat gy gewaarschuwt word. Voorts, alle deze toestel, die gy ziet, is voor u, als voor een slachtöffer, toegestelt. Ik bemerk dat Radirobanes voorgenomen heeft, u, gezamentlijk met uw dochter, wech te voeren. Hy heeft met voordacht deze schouspeelen, die hy belooft heeft, tot in de nacht uitgestelt, op dat de duisterheit tot zijn verwarring en wechvoering dienstiger zou wezen. Terwijl hy bezich was met de blijken daar af by te brengen, quam Eurymedes by hen, en vervulde de Koning in dier voegen met schrik, dat hy, naaúwelijks op zijn benen staan konnende, aan hen vraagde, wat raat zy, in zulk een overylend quaat, voor hem wisten. Men zag klarelijk dat 'er geen andere middelen overig waren, als terstont wech te vluchten, eer de toeleg tot volkomenheit was gekomen, of zich daar met de macht van gewapende lieden te verdedigen. Maar de vlucht te kiezen was de veiligste middel: want men kon in der haast niet zo veel krijgslieden

den te zamen brengen, zonder blijken van achterdocht te geven: in voegen dat het ſcheen dat men, met vrees te tonen, eerder een aanvang van ſmaat, en gewelt zou maken, dan de zelfde afweeren. Wijders, zou men Meleander en Argenis in gevaar ſtellen? voornamelijk dewijl d'ordening en wijze van dit ſchelmſtuk noch voor hen verborgen was? De Sardiniërs hadden ook miſſchien deze toeleg van de nacht zo wel beſteken, dat men de zelfde met geen verwart gevecht zou konnen afweeren. Ik zal, zeide de Koning, in ſtilte, en als om te wandelen, uit de hut gaan, en Radirobanes vermanen my te volgen, gelijk ook Argenis, dien gy Eurymedes, onder weeg raden zult dat zy, by ons gekomen, veinzen zal dat zy van een ſchichtige ziekte aangetaſt word. Deze gelegentheit van haar vertrek zal te verſchonen zijn; en ik, als over haar ziekte bekommert, zal haar verzellen. Hy, dit gezegt hebbende, wendde zijn ogen op Radirobanes en Argenis, en zeide tot hen: Zullen wy dus zulk een ſchone avontſtont verliezen? Laat ons liever, nu de zon ondergegaan is, in d'ope lucht, die noch warm is, gaan wandelen. Wy zullen hier noch lang genoech wezen, als het ſchouſpel vertoont word. Hy, dit gezegt hebbende, ging naar de deur van de hut, en wierd van alle d'anderen gevolgt. Meleander begon in dit gewoel met Radirobanes te ſpreken, op dat Eurymedes, in des zelfs afweezen, aan Argenis te lichtelijker het geen, dat haar vader aan hem bevolen had, zou openbaren. Zy, door overylende gedachten bewogen, dwaalde met haar ſchrikkige overweging niet verre van de waarheit af, ſchoon niemant d'oorzaak van haars vaders voorneemen aan haar had geopenbaart, vermits Virtiganes, by Eurymedes komende, terwijl gy met Argenis ſprak, hem daar in belet had.

Archombrotus vermaande ondertuſſchen de genen, die



Jan Luyken invenit et fecit.

die hy van des Konings gemeenzame vrienden ontmoette, niet van hun meesters zijde af te wijken. De krijgsbenden, van hem, en van Eurymedes ontboden, hadden zich alreê over 't velt verspreid, toen Argenis, volgens het geen, dat aan haar bevolen was, haar hooft en aangezicht, dat zy vooröver hangen liet, met haar hant ondersteunde, en, zich naar Selenissa kerende, met een flaauwe stem zeide: Moeder, ik bevind my zeer qualijk, en daar op stil bleef staan. Radirobanes, van dit schichtig voorval verbaast, eischte met grote ernst water, wijn, en lieffelijke reuken tot haar verquikking. Men zag terstont een grote toevloejing van menschen rontöm haar, die daar nedergezegen lag. Meleander, die een weinig vooruït getreden was, keerde, met veinzing van grote schrik, weêr te rug. Wie zal, zeide Argenis, een draagzeetel, en dragers aan my bestellen? Zy, naar haar ziekte gevraagt, gaf geen ander bescheit, dan dat haar hart flaau, dat haar gezicht verbysfert, en haar hooft duizelig was. Radirobanes riep dat men geen draagzeetel nodig had, en dat men haar gezwindelijk met een stoel in de naaste hut zou brengen. Maar Meleander, het woort nemende, zeide dat de stat, zo wel tot de geneesmiddelen, als tot de rust, dienstiger zou wezen, en, om een draagzeetel aanhoudende, bedankte Radirobanes, als de geen, die, door zijn al te grote beleeftheit, om eens anders ongemak zich zelf al te groot ongemak aandeê. Radirobanes, in tegendeel, niet alleenlijk om Argenis, maar ook om d'uitgang van zijn schelmstuk bekommert, zeide dat hy niet zou lijden dat een zieke dochter, in 't begin van haar ziekte, die misschien niet lang zou duren, gehele duizent schreden, (want zo verre was Epeirkte van daar) geschud zou worden, en dat zy beter in de naaste hut zou rusten.

Dit alles wierd noch ondertusschen van onderlinge toegenegentheit en vrientschap voortgebracht, toen Virtiganes heimelijk aan Radirobanes vermaande, dat de staat van zijn toeleg niet in dier voegen aan die dag bestond, dat dit verhoopt geluk niet weêr zou konnen komen: dat hy lijden zou dat Argenis wechging, en dat hy zelf met haar naar Epeirkte zou trekken; en dat men, de vertoning der beloofde vuurwerken uitstellende, tot dat Argenis weêr gezont geworden zou zijn, de vader zou konnen bewegen om zijn dochter, volgens een zelfde eenvoudigheit, weêr op de strant te brengen, om van daar wechgevoert te worden. Hy begon geloof te krijgen, toen Radirobanes geneesmeester, van enigen spoediglijk ontboden, hier by quam, die, de pols van Argenis, hoewel enigsins tegen haar wil, getast, haar ogen aangeschout, en op haar adem gemerkt hebbende, zich eerst verwondert toonde, en daar na zeide dat hy geen tekenen van ziekte vond. Hy dan, zich naar Meleander kerende, verzocht oprechtiglijk van hem, dat hy alle vrees zou afleggen, en zeide dat het geen, daar af Argenis ontstelt was geworden, van zeer weinig belang was. Maar Radirobanes, van een heftige achterdocht getroffen, gevoelde toen dat deze ziekte tot een dekmantel van te vluchten wierd genomen. Hy, verwondert wie zijn lagen bemerkt, en wie hen Meleander aangebracht had, wierd allengs tot woede vervoert, en, voorneemende tot gebruik van gewelt te komen, zocht met d'ogen naar de zijnen, en sloeg zijn hant aan 't gevest van zijn geweer, toen hy, ziende dat de zijnen kleinder in getal waren, dan de Siçiliërs, wanhopig wierd van de verwinning te verkrijgen, zo hy zijn voorneemen getracht had met gewelt uit te voeren. Meleanders geneesmeester quam ondertusschen ook hier

by,

by, die, van Eurymedes onderwezen hoe hy zich houden moeſt, geheel anders, dan Radirobanes geneesmeeſter, van Argenis ongeſteltheit ſprak, en zeide dat zy een zware en gevarelijke ziekte had, en daar by voegde, dat zy voort naar 't hof gebracht moeſt worden, en dat alle vertoeving ſchadelijk voor haar was. Radirobanes geneesmeeſter, d'ander dus ſpreken horende, en niet lijden konnende dat zijn kunſt veracht wierd, borſt tot ſchelden uit. Wat blijken van ziekte ziet gy, zeide hy? Wat gelaat toont zy? wat verwe hebben haar lippen? is haar aangezicht van kout zweet overſpreid? ſlaat de ſlagader anders, dan behorelijk is? De Siçiliër ſpeelde ondertuſſchen zijn rol met geen minder hardnekkigheit; warelijk met een aangename vertoning van d'onzeekerheit der geneeskunde, zo de beroerte, en de grootheit van de zaak, die verhandelt wierd, dit vermaak toegelaten hadden.

Terwijl dezen met heftige woorden tegen malkander ſtreden, hieven de dienaars Argenis op, en zetten haar in de draagzeetel. Radirobanes, de gene, die niet wederkomen zou, met een uitterſte poging vervolgende, kon zich zelf niet bedwingen. Hy zette zijn hant aan de draagzeetel, en gebruikte meer dan gebeden, om Argenis te doen blijven. Daar was ook enige twiſt onder de Sardiniërs en Siçiliërs gerezen. Archombrotus trad toe om de draagzeetel, die onder Radirobanes handen belemmert was, met gewelt los te maken: maar Meleander zette zich tuſſchen beide. Dat Siçiliën vrijelijk over 't geluk van die dag dank aan de goden bewijs. Hoe veel deurluchtig bloet zou deze beroerte geſtort hebben! Deze ramp zou machtig geweeſt zijn om geheel Siçiliën in te zwelgen, en Poliarchus, hoewel afweezig, te verdelgen. Maar Meleanders voorzichtigheit was oorzaak van

een beter en zachtzinniger lot. De Koning der Sardiniërs ſchaamde zich noch den geen gewelt aan te doen, die hem, als zijn vrient, aanſprak. 't Gedruis nam enigſins een einde, Argenis vertrok, en Meleander zelf, zich ook in een draagzeetel zettende, en van de menigte der zijnen omringt, begaf zich naar de ſtat.



D'ARGENIS

Van

J. BARKLAI.

VIERDE BOEK.

EERSTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Radirobanes, door verbystering van gedachten tot verscheide overwegingen verrukt, besluit Argenis eer en achting door zijn brieven te schenden, en de verborgentheden, die hy van Selenissa verstaan had, t'openbaren.



Iemant der Sardiniërs darde ondertusschen Radirobanes aanspreeken. Hy, door woede omgevoert, overwoog in zijn gemoed, dat van strijdige driften gedreven wierd, verscheide strijdige dingen. Nu wierd hy van schaamte, en dan van de rampspoet van 't geen, dat hy aangevangen had, gepijnigt. Hoe voorspoedig, dacht hy by zich zelf, waren de beginselen! Hoe lang had hy niet alleenlijk Argenis, maar ook Meleander in zijn hut onder zijn gewelt gehad! Hy wist niet of enige geest, of sterffelijk mensch zijn toeleg in 't licht gebracht had. Hy moest dan deze schande dragen, zonder tot zijn verzachting enige vergelding van zijn boosheit ontfangen te hebben, en, na dat hy Siçiliën

verzekert had, met ſtinkend lof van zijn verwinning, niet alleenlijk als vijant, maar als een rover, vertrekken. Hy, in deze gedachten als van ſpijt barſtende, ging langs de ſtrant ſtampvoeten, met zo weinig gevoel van d'andere dingen, dat hy niet gevoelde dat de nacht overquam. Virtiganes nam eindelijk de vrymoedigheit van zich by hem te voegen, en veinſde vooreerſt, om te beter gehoor by deze ontzinnige te verkrijgen, dat hy van gelijke hartstochtten gedreven wierd. Hy, door deze kunſt de weg van hem aan te ſpreken gebaant hebbende, ſprak in dezer voegen tot hem: 't Is, ô Koning! alreê nacht, en echter blijft gy hier op al te groot vertrouwen van uw dapperheit. Daar zijn veel lieden, die u omringen. 't Is niet nodig dat zy alle weten hoe uw gemoed van binnen geſtelt is. Waar meent gy deze nacht te blijven? Meleander nodigt u naar de ſtat. Maar wie kan denken dat gy veiliglijk met hem kont verzoenen? Gy hebt ons al te lief om ons van ſchrik over het groot gevaar, daar in gy u zoud begeven, te doen ſterven. Gy zult in uw vloot beter welkoom zijn. Heb een afſchrik van dit lant, dat aan u oorzaak van zo veel bekommerniſſen is. Gy zult, als gy met enige weinigen in uw hooftſchip zijt, meer vryheit hebben om in gramſchap uit te barſten, en in 't geen, dat gy dienſtig oordeelt, ordening ſtellen. Radirobanes, zich onbewogen tonende, als of hy Virtiganes niet gehoort had, begaf zich echter naar de ſchuit, die op hem paſte, en ſprak, of door de grootheit van zijn gramſchap, of met voordacht, niet een enig woort, tot dat hy in zijn koninklijk ſchip was gekomen.

Maar hy, in 't ſchip getreden zijnde, en zich met drie zijner voornaamſten in een vertrek naaſt aan d'achterburgt begeven, en de duiſternis, die te gelijk veel verwarde dingen voor zijn gemoed deden verſchijnen, verdreven hebbende, ſcheurde vooreerſt Argenis beeltenis, in geſteenten beſloten, en dat hy droeg,

van zijn hals; want d'andere hartstochten waren alreê voor de haat en gramschap geweken. Ik zal, zeide hy, zijn gezicht naar Virtiganes opheffende, maken dat deze dag droeviger voor Meleander, dan voor my, geweest zal hebben. Hy zal met groter ongenoegen van zijn Argenis, dan van my scheiden. Ik zal 't ampt der razernijen bedienen. Ik zal d'oude man van zijn rust, en de dochter van haar eer en achting beroven. Ik zal daar na op mijn gemak deze spelen aanschouwen, en my over de qualen mijner vijanden verblijden, of, zo ik dit dienstig voor my oordeel, hem met oorlog aantasten. Reikt my spoediglijk wastafeltjes, en een schrijfpen toe. Hy begon voort met zijn hant op deze volgende wijze te schrijven. RADIROBANES AAN MELEANDER. *Ik wist niet, toen ik u van uw vijanden verloste, dat gy zo boosaardig tegen uw vrienden waart. Ik verzoek vergiffenis van de Siçiliërs, die, zich van uw dwinglandy ontslaan willende, ik door mijn wapenen verwonnen, en uw strengheit weêr onderworpen heb. Voorts, indien het lastig aan u was dat gy my, door welks hant en onderstant gy Koning zijt, dagelijks zaagt; had men my niet eerlijker konnen afvaerdigen, dan onder de lasterlijke naam van belager en verrader? Want aan wie hebt gy niet bekent willen maken, dat gy grote vrees voor my had; dewijl uw Argenis zich ziek heeft geveinst, en gy zelf verbaasdelijk uit mijn hut naar de stat zijt gelopen? In dezer voegen hebt gy, onder schijn van misdrijf, getracht de weldaat, die gy aan my verplicht zijt, uit te wisschen. Maar gy zult niemant bedriegen. Want waaröm zou ik u hebben willen gewelt aandoen? dewijl ik, op dat men u geen gewelt zou aandoen, mijn leven voor 't gevaar bloot gestelt heb. Maar ik heb misschien getracht uw dochter ten huwelijk te hebben, en, toen gy geen behagen in dit verbont schepte, gepoogt deze roof wech te voeren. Schep geen zo groot behagen in u zelf met uw Argenis. Het koninklijk bloet van Sardiniën kan geen laster in zijn huwelijksbed lijden. Met welke ogen zou ik konnen zien, dat*

een dochter, die niet de maachdelijke gordel, niet het hulsel, en niet d'andere tekenen van de maachdelijke staat waerdig is, en eindelijk, die tot de byslaap van ik weet niet welke Poliarchus gewent is, over de drumpel van mijn onbevlekt huis zou intreeden? Waaröm word gy van dit onverwacht woort getroffen? Waaröm bezwijkt uw geest in 't horen van zulk een schandelijke zaak? 't Is waar, Meleander. Gy, die al te wantrouwig tegen uw vrienden zijt, leer nu van wie gy u moet wachten. De Theokrine, de welke gy Pallas geacht hebt, heeft uw huis geschonden, en, om recht uit te spreken, Poliarchus heeft u onder die naam bedrogen. Hy is, met behulp van Argenis, die in dit bedrog behagen schiep, voor een maacht in uw vrouwenvertrek, en daar na voor Pallas in de tempels ontfangen. Acht gy haar zuiver, die, van liefde tot een jongeling verrukt, de verkrachter van de burgt, de welk gy aan de vrouwen gewijd had, verborgen heeft? die zo lange tijt by haar minnaar heeft geweest? en eindelijk, die haar vader heeft bedrogen? Laat varen dan d'ergwaan, die aan mijn staat en moed niet zou passen; als of ik, deze dingen bespeurt hebbende, de gene, in de welke niets zuiver is, ten huwelijk begeert zou hebben. Ik beken wel dat ik, in uw lant komende, en noch geen kennis van haar onkuisheit hebbende, behagen in haar schiep. Maar de goden hebben Sardiniën hier in beschut, dat gy, toen gy haar aan de geen konde geven, die haar van u verzocht, het zelfde geweigert hebt. Maar toen ik deze verborge schandelijkheit verstond, heb ik mijn walging met veinzing van haar te beminnen in dier voegen bedekt, dat ik, vernoegt met my zelf te beschutten, haar niet zoü schenden, schoon zy 't wel waerdig was. Hou uw dochter. Hou uw Koninkrijk, dat gy door mijn behulp weêrgekregen hebt. Maar op dat gy geen winst uit uw ondankbaarheit zoud trekken, en mijn goetäardigheit niet lasteren, zo wil ik niet dat de schatkist van Sardiniën de straf van uw woede zal betalen. 't Is te veel dat gy het bloet van veel der mijnen verquist hebt. Ik zwijg van mijn arbeit en kommer, die ik niet verkoop. Maar voldoe een deel

deel der koſten, die gy geheel behoort te betalen. Zy zijn in mijn vloot, en in 't betalen mijner krijgslieden gedaan, op dat gy leven en heerſchen zoud. Ik zal lijden dat zy op drie hondert talenten geſchat worden. Gy zult lichtelijk uit d'openbare rekeningen mijner ſchatmeeſters konnen verſtaan, hoe veel meer ik voor u beſteed heb. Maar keer dit weinige weêr uit, zo gy niet liever wilt dat ik 't u afwring. De gaſtvryheit aan u op te zeggen zou overtollig zijn, dewijl gy dit alreê, met my ongelijk aan te doen, gedaan hebt. Gy zult echter uit het geen, dat ik aan u bekent gemaakt heb, mijn getrouheit bemerken. Want ik heb niet anders, dan gedwongen, begeert dat gy elendig zoud wezen; en ik heb zo lang, als het mogelijk was, geleden dat gy uw Argenis zoud beminnen.

Hy, deze brief geſchreven hebbende, en op de ſchranderheit van zijn bedacht ſchelmſtuk verwaant, riep de getrouſten der zijnen, en, de brief aan hen tonende, vergat door de hoop van eens anders ziekte byna zijn eige quaal. Zy hadden een afſchrik van dit ongehoort ſchelmſtuk, en prezen echter, door een wrede aart van dienſtbaarheit, opentlijk het geen, dat zy in zich zelven verfoeiden. Men vraagde daar na wie deze brief aan Meleander zou brengen, dewijl het zelfde niet veilig was, en de brenger gevaar van 't leven zou lopen. Maar Radirobanes, ook wreet tegen de zijnen, zeide: De krijgsbode moet het gevaar daar af niet weten. Hy zal onverſaacht en geruſt, als van my komende, derwaarts gaan. Indien Meleander hem ſtraft, 't zal my aangenaam zijn met zo ongeächt bloet nieuwe ſtoffe tot klagen en verwijten gekregen te hebben. Na dat zy enige tijt daar af geſproken hadden, wierd dit ampt zeker krijgsknecht, die lang te voren van Virtiganes gehaat was, en op zijn aanprijzing, opgelegt. Deze dan, door de boosaardige ſtemming van zijn vijant zelf gelukkig, gelijk hy meende, wierd, met de toeſtel van een krijgsbode verçiert, des uchtens vroeg met een ſchuitje naar de

haven gebracht. Men berichtte terstont aan Meleander dat'er een bode van Radirobanes aanquam. Hy, ongerust van geest, en over 't ongemak van zijn bontgenoot bekommert, had toen by geval de voornaamsten zijner vrienden ontboden. Behalven de lankmoedigheit, die zich in hem byna tot overmaat uitstrekte, had de weldaat, die hy van Radirobanes had ontfangen, in hem te weeggebracht, dat hy aan hem gunstiger, dan aan zich zelf was. 't Is onzeeker, zeide hy, of hy enig quaat voorgehad heeft: maar 't is zeker dat wy van hem, als van een verrader, zijn gevloden. Wy moeten hem, het ga zo 't gaat, verzoenen, alwaar 't om de schande en laster t'ontgaan. Men zal nooit geloven dat wy de geen, die wy als een geschenk der goden ontfangen hebben, toen de tijt zulks vereischte, met recht hebben verdreven. Men zweeg een lange wijl, na dat de Koning deze woorden gesproken had, want deze bekommernis van Meleander was aan veel niet aangenaam. Archombrotus en Eurymedes, onder anderen, achtende dat zy hier meê gemeent wierden, om dat zy den Koning geraden hadden dat hy zich van Radirobanes zou wachten, betuigden opentlijk dat zy hier over gesteurt waren. Archombrotus, van een jeuchdige yver aangedreven, borst in deze woorden uit: Ik bevind, ô Koning! dat ik en Radirobanes niet gezamentlijk verôntschuldigt konnen worden. Indien ik u tot een ongerechtige vijantschap heb gedreven, waaröm vertoeft gy met my in 't ongelijk te stellen? Maar indien gy door mijn en Eurymedes zorgvuldigheit heden vry zijt, zo steur niet, door uw wankelmoedigheit, het geluk van deze dag, en twijffel niet langer hier over, of gy liever wilt dat Radirobanes versteurt is, of dat hy Argenis gevangen by hem zou houden. Deze vrymoedigheit van Archombrotus was aan alle zeer aangenaam, en voornamelijk aan Argenis, die 't voor winst achtte dat Siçiliën, 't zy met recht of onrecht, tegen Radiro-

dirobanes gekant was. De Koning zelf verōntschuldigde zich zelf by Archombrotus, over deze vrees, met by te brengen dat hy alleenlijk voor d'opspraak van't volk bekommert was;en voegde'r by,dat men bezorgen moest, dat Radirobanes niet de genen, die van de zaak onkundig waren, op zijn zijde zou trekken, en hen bedriegen. Ik zal enigen aan hem zenden, die aan hem bekent zullen maken dat het my moeit dat hy eerder zijn vertrek in zijn vloot, dan by my, heeft genomen, en die van hem zullen verzoeken dat hy weêr in de haven zal keren, en, zo na aan Siçilien zijnde, zich niet liever op de wankelbare golven houden. Ik zal daar beneffens met een groot getal van schuiten lijftocht in overvloet aan hem doen brengen, en geschenken aan zijn vrienden uitreiken. Daer na zal niemant achten, dat ik ondankbaar tegen mijn bontgenoot ben, die ik met zo veel gedienstigheden heb willen ophopen.

Tweede Hooftdeel.

Inhout.

Meleander, de brief ontfangen hebbende, en zich niets goet daar af inbeeldende, gaat naar het naaste vertrek. De dochter volgt de vader, die de brief zo verre leest, tot dat hy ter plaats koomt, daar Argenis en Poliarchus eer en achting geschonden worden. De dochter parst hier op haar vader, dat hy door een dienaar Selenissa ontbied, die, na enige beloften van weder te keren, uit hun handen geraakt, en zich in haar kamer vertrekt.

DEze voorstelling was niet zo onäangenaam. Timonides was alreê van de Koning tot gezant genoemt,

noemt, toen men berichtte dat'er een krijgsbode van Radirobanes aanquam; 't welk yders geest van vrees en verlangen in twijffel hield. De Koning beval dat men hem binnen zou brengen, en vraagde, volgens zijn gewoonte, met vriendelijke woorden aan de krijgsbode, toen hy de brief overleverde, hoe zijn bontgenoot Radirobanes voer, en wat hy deê. De bode zeide, gelijk aan hem belast was, dat hy alles uit het geschrift, 't welk hy meêgebracht had, verstaan zou, en week daar op een weinig ter zijden. Meleander, zich niets goet daar af inbeeldende, trad naar de naaste kamer, op dat de krijgsbode niet naaukeuriglijk, terwijl hy las, op zijn ogen en bewegingen zou merken. Argenis volgde haar vader; gelijk ook de voornaamsten van zijn Raat. Maar hy, de wastafeltjes geopent hebbende, bleef op yder woort staan, en, door de smadige woorden aangestuwt, quam eindelijk met lezen aan die plaats, daar Argenis en Poliarchus eer en achting geschonden wierden. Zijn aangezicht wierd eerst zo root als bloet, en daer na bleek, als dat van een dode, terwijl zijn handen van schrik trilden. Doch hy, federt zijn krachten hervattende, wierd van een schrikkelijke gramschap ontsteeken, zonder echter te weten tegen wie hy zich zou kanten. Zijn nieuwe woede vertoonde aan hem Argenis, Radirobanes, en Poliarchus, zonder dat hy, in deze eerste drift, bequaam was om naar enige raat en overweging te luisteren.

Niemant darde aan hem, in deze heftige ontsteltenis, iets vragen. Maar hy zelf, zo veel als hem mogelijk was deze blijken van zijn ontroertheit van hem afweerende, vertrok zich in het naaste vertrek, en beval aan Argenis, dat zy hem zou volgen. Hy zeide tot haer niets anders, dan dat zy de brief zou lezen, en zich daar meê op zijn rustbed nederzettende, lette naaukeuriglijk op haar gelaat, terwijl hy somtijts zwarelijk zuchtte, en somtijts zich ten hoogsten vergramt

betoonde. Argenis, door het lezen van dezen brief verbaaſt, wiert niet bleek van ſchrik, als of de beſchuldiging gerechtig was, maar, deze ſmaat niet verdragen konnende, riep met brandende ogen, en met een ontſteeke aanzicht om wraak. Zy wierd echter, in deze verbaaſtheit, van een grote ſpijt aangetaſt, om dat haar gemeenzaamheit met Poliarchus bekent was geworden; en dewijl zy deze vrientſchap zo lang verborgen had gehouden, zo vreeſde zy dat deze beſchuldiging meer ſchijn van waarheit zou vinden, en dat haar vader ſtrenger tegen haar zou worden. Zy dan, overwegende hoe zulk een grote verborgentheit te voorſchijn gekomen kon wezen, begon voort aan Seleniſſas gemeenzaamheit met de Koning van Sardinien te denken. 't Was haar niet dienſtig zich langer te beraden, of ſtil te zwijgen. Zy dan, voor haar vader nederknielende, en, uit oorzaak van haar hikken naauwelijks geluit geven konnende, ſprak echter hem in dezer voegen aan: Vader, denk niet dat ik met bekommering pogen zal het misdrijf, dat my voorgeworpen word, te verôntſchuldigen. Ik zal aan mijn laſterlijke vijant deze vreucht niet gunnen, dat ik geloof dat ik andere redenen van mijn kuisheit moet geven, dan dat ik tot noch toe aan u, waardſte vader, aangenaam geweeſt ben. Ik heb dit enige by u te verôntſchuldigen, dat ik miſſchien getrouwer, dan gy begeerde, aan Poliarchus heb geweeſt, die by de goede dienſt, de welke hy aan u en my heeft bewezen, my bad dat ik niet aan u zou openbaren, wat hy tot onzer beider behoudenis gedaan had. Maar dewijl, door eens anders bericht, ik deze man zal mogen prijzen; hy is, vader, de geen, die wy Theokrine noemden. Hy, begerig om my te zien, heeft zich in vrouwe kleding vertoont, om in de burgt ontfangen te worden. Maar zijn beſcheidenheit heeft deze grote ſtoutheit goet gemaakt. Geloof my eer, dan Radirobanes. Wy wiſten niet dat hy van 't mannelijk geſlacht

was,

was, voor dat hy u en my door die dapperheit, de welke by u d'achting van godheit verkreeg, van de rovers, die ons by nacht overvielen, verlofte. Maar toen hy uit de burgt zou vertrekken, openbaarde hy aan my, en aan Seleniffa wie hy was, doch op deze voorwaarde, dat wy zijn ftoutheit en dapperheit voor u zouden verzwijgen. Hy quam daar na weêr in 't hof; en uw goetgunftigheit tot hem heeft vertoont hoe verre hy d'anderen overtroffen heeft. Indien gy miffchien mijn zwijgen befchuldigt, overweeg dat ik geen minder vergelding aan hem kon bewijzen, dan toe te laten dat men hem de rechtvaerdige eer, die hem toequam, onthield. Maar indien gy voor groter dingen vreeft, om dat ik, een maacht zijnde, zijn voorwendingen bedekt heb gehouden, ik beroep my op mijn grootfte vijandin, ik meen Seleniffa, die, alleen meêwuftig aan zo grote verborgentheit, de gehele zaak aan Radirobanes ontdekt heeft. Want indien zy niet zeer boosaardig, en van een verwoede meinêedigheit en haat tot my aangedreven had geweeft, zy zou de belofte van zwijgen niet gebroken, en het geen, dat zy voor u zelf verborg, niet aan de vreemdelingen geopenbaart hebben. Ik zal echter niet fchromen haar tot getuig van mijn onfchult en oprechtigheit te roepen. Indien ik uw haat verdient heb, en indien ik waerdig ben door mijn verborge vuiligheit uw gunft te derven, zo zal ik, met mijn eige hant, uw, en mijn gefchonde kuisheit wreken, en mijn bloet, niet waerdig van u gekomen te zijn, ftorten.

Zy, ondertuffchen nu haars vaders benen omhelzende, en dan zijn rechte hant kuffende, aanfchoude d'oude man met zodanig een gelaat, dat deze goedertiere vader oordeelde dat zy onfchuldig was. Daar waren echter veel dingen, die hem ongeruft maakten; de nootzakelijke vijantfchap tegen Radirobanes, des volks vermoeden over Argenis befchuldiging, en dat, hoe kuifch zy ook geweeft had, het echter gelooffe-

lijk

lijk was, dat Poliarchus gemaakt had dat zy niet aangenaam aan Radirobanes was. Hy deê daar na, op d'aandringing van zijn dochter, door een dienaar, die de deur bewaarde, Seleniſſa roepen. Niemant der Groten wiſt wat 'er dus heimelijk verhandelt wierd. Zy geloofden echter dat het een zeer gewichtige zaak was, die de Koning aan zijn enige dochter openbaarde. Zy vermoedden en verwachtten dieshalven, met grote bekommering, verſcheide dingen. Seleniſſa, nergens minder op denkende, dan op 't geen, dat voorhanden was, trad in des Konings vertrek, en, Meleander met zijn dochter alleen ziende, en des Konings gelaat aanſchouwende, en van haar geweten geknaagt, dat met een verborge ſchrik veel aanſtaande quaden aan haar vertoonde, wierd ontroert, zonder dat zy 'er op dacht. Argenis, van een ongewone yver aangeſteken, keerde zich, of met haars vaders verlof, of om dat haar gramſchap geen verwijling toeliet, terſtont tot haar. Moeder, zeide zy, ik bid u, by Radirobanes, (want wat zou ik u voorhouden, dat heden aangenamer en ontſaghelijker aan u is?) dat gy hier, in tegenwoordigheit van uw en mijn Koning, zegt wat gemeenſchap, die aan een maacht onbetamelijk is, ik met Poliarchus gehad heb. Bekreun u hier niet meê, dat gy zo lang gezwegen hebt wat 'er af is. Ik heb vergiffenis voor u verkregen, zo gy ſlechs vrymoediglijk rechtüit ſpreekt. Seleniſſa wierd hier op van ſchrik overvallen, en van verſtant als verbijſtert. Doch zy, zeer loos zijnde, bedaarde ſchichtiglijk in dier voegen, dat deze ontroerenis eerder blijken van onſchult, die een af keer van dusdanige verdachtheden had, dan van een ontdekte boosheit, ſchenen te wezen. Wie, zeide zy, zal ik aanſpreeken? dewijl ik door beide van meinëedigheit beſchuldigt word: of welke verwarde beſchuldiging is dit? Ik weet van geen verbont tuſſchen Radirobanes en my, noch ook tuſſchen Poliarchus en u, Mevrouw. Wat kerkſcheiding is dit, dat

gy

gy acht dat uw deucht van enige verdachtheit aangetast kan worden? Wech, wech, zeide Argenis, met deze veinzery. Zie hier Radirobanes brief aan de Koning, daar door hy toont dat gy alles van Poliarchus, in Theokrine en Pallas verändert, uitgerelt hebt. En, om niets te verzwijgen, daar is niets, 't welk ik niet aan mijn vader heb beleden. Maar Radirobanes heeft mijn onschult met lasteringen aangetast. Ik weet niet of gy 'er niet d'oorzaak af zijt. Gy zijt hier toe alleen geroepen. Spreek rechtüit; zo moeten de goden u helpen. Spreek, eer men u de waarheit met pijniging afvraagt, of ik de glans van mijn geslacht bezoedelt heb.

Argenis heftigheit was niet onäangenaam aan Meleander; dewijl hy daar uit besloot dat zy, zo zy niet op haar onschult gesteunt had, Selenissa dus niet getergt zou hebben om tegen haar te spreken. Ik wil niet, zeide hy, dat dit dus verwardelijk onderzocht word. Maar ik wil ook, Selenissa, dat gy 't geen, 't welk gy van Poliarchus weet, en dat gy te voren gezwegen hebt, getrouwelijk verhaalt. Selenissa, in haar geweten overtuigt, en voor Meleanders voeten nedervallende, zeide: Al 't geen, ô Koning, dat ik kan zeggen, is, dat 'er niets oprechter en onschuldiger is, dan mijn voesterling, en niets meinëediger, dan de Koning van Sardiniën. Indien gy my toelaat dat ik weêr naar mijn kamer keer, zo zal ik verscheide zekere blijken, en voornamelijk enige brieven halen, daar door ik warelijk zal tonen dat gy voortäan geen redenen van dusdanige verdachtheit zult behouden. Gy zult daar na u niet hier over verwonderen, dat Radirobanes deze dingen voor u geweten heeft. Gy hebt niet lang te wachten. Ik zou hier alreê weêr geweest hebben, terwijl wy noch hier over krakkeelen. De Koning, over zo groot een belofte in twijffel, beval aan haar dat zy spoediglijk zou henen gaan, en dat zy niet met deze zaak zou spotten, en dat zy echter de zelfde in dier voegen zou beleiden, dat deze twist aan niemant

mant der Heeren bekent zou worden. Argenis belette haar ook niet hier in, uit vrees van dat zy haar niet zou schijnen te beletten iets zekerder tegen haar voort te brengen.

Selenissa, zo haast zy uit hun beider gezicht was geraakt, ging met een ongewone spoedige tred naar haar kamer, en, de deur toegesloten hebbende, zeide: Ik ben nu weêr in mijn eige macht. Ik kan nu besluit tegen my zelve nemen, zonder het geen, dat ik verdient heb, van anderen te verwachten. O rampzaligste van alle vrouwen! Heb ik dan zo lang geleeft, om niet onschuldig te sterven? Wat noorlot heeft my in dier voegen van 't verstant berooft, dat ik niet bedacht heb dat het loon van 't verraat nooit veilig is? dat ik van mijn gewoonte afgegaan ben? dat ik my op een lichtvaerdig jongeling, en door veel gebreken aan my verdacht, vertrout heb? Heb ik, door zo veel jaren geleert, en door zo veel zaken geoeffent, my door zijn beloften, en door zijn geschenken laten omkopen, mijn getrouheit gebroken, en de gunst van mijn waardste voesterling verloren? Selenissa, gy overweegt dit alles te spade. Uw gemoed van misdrijf af te houden zou deucht geweest hebben. Maar dit gekerm is gelijk het berou der dieven en afzetters, om dat gy in uw misdrijf niet gelukkig zijt geweest. Radirobanes heeft my dan, door deze nijdige aanklagte, willen verdelgen, zonder dat hy in my enige andere oorzaak van steurnis heeft gevonden, als dat'er walging in d'al te grote gunstbewijzing, gelijk in d'andere dingen, is. O gruwel! Wie zal ik langer darren aanschouwen? tot wie mijn toevlucht nemen? of wie zal my, over verraat klagende, daar af ik zelve een voorbeelt gegeven heb, voortäan verdragen? Waaröm spoed ik my niet met my van d'aanschouwing van 't licht te verlossen? Waaröm zal ik, een uitgang zoekende, dat aan mijn voorgaande deuchden past, ten minsten niet dit middelmatig schelmstuk verschonen? Waaröm wacht ik langer?

ger? Argenis haat my. Ik kan mijn meinëedigheit niet verontschuldigen. De Koning, door mijn verdiensten, en door de klachten van zijn dochter vergramt, zal ook misschien, onder een andere schijn, zijn wraak verzaden. Ik heb ook niet verstaan dat het voornaamste, daar in ik misdaen heb, openbaar is, dat is, Radirobanes tot deze schaking geraden te hebben. Als dit in 't licht is gekomen, (want wat is'er, dat nu verborgen zal blijven?) welke lankheit van tijt, welke goden zullen de geheugenis van zo groot een misdrijf uit de geesten van mijn Koning en Vorstin konnen uitwisschen? Zy zullen, hoe goedertieren zy zich ook aanstellen, aan my bevelen uit hun tegenwoordigheit te vertrekken. Ik zal met yders haat van hen scheiden, voor een vergramde Vorstin vrezen, en noch in eenzaamheit, noch by de menschen veilig wezen. Ik, yders gedachten van my naar mijn eige misdrijf metende, zal altijt in vrees van strenge straf leven. Selenissa, gy zijt noch groter schande en laster waerdig, zo gy door uw doot de zelfde niet voorkoomt.

DARDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Selenissa, naby aan de doot zijnde, die zy tegen zich zelve voorneemt, verontschuldigt schriftelijk haar voesterling, aan de welke zy daar door tot een getuige van haar kuisheit verstrekt. Zy, daar na haar staat genoechzamelijk beklaagt hebbende, berooft met een pook zich zelve van 't leven. Meleander, van zo veel bekommernissen gedrukt, en niet wetende hoe men met de krijgsbode zal handelen, beveelt eindelijk aan Radirobanes te boodschappen, dat men aan een verwoede niet kan antwoorden.

Selenissa, dit gezegt hebbende, greep enige schriftafeltjes, daar op zy met verwarde lettteren dit vol-
gen

gende schreef. AAN MELEANDER EN ARGENIS, DE BESTE VORST EN VORSTIN. *Indien 'er iets buiten de doot was, ik zou het zelfde tot mijn straf geeischt hebben. Ontfangt nu mijn bloet, dat door mijn misdrijf niet zo zeer besmet is, dat het niet aan de goden geoffert kan worden. Schat niet zo zeer mijn misdrijf, als wel het berou daar over, naar de wreetheit van de straf, die ik my zelve opleg. Gy zelven, die ik verongelijkt heb, zult het berou groter, dan 't misdrijf, achten. Want het zy ik door 't noodlot aangedreven, of door enige tovery aangevoert heb geweest, ik beken dat ik deze grote verborgentheit van Poliarchus bedroch en dapperheit geopenbaart heb. Maar indien ik, waardste voesterling, tot nadeel van uw achting, daar iets bygevoegt heb, of kon byvoegen, zo wensch ik dat de goden zo wreet tegen mijn schimmen zijn, als ik ongetrou aan u geweest heb. Geloof my in mijn sterven. Vergeeft dit enig misdrijf aan mijn leven, dat zo lange tijt getrou heeft geweest, of, zo dit te veel is, aan dit staal, dat zich uw wreker toont.* Zy dit geschrift van voren toegebonden hebbende, gaf het aan een van haar dienaars. Ga, zeide zy, en beveel, uit mijn naam, aan de geen, die de deur van des Konings vertrek bewaart, dat hy dit geschrift terstont aan de Koning levert. De Koning heeft bevolen dat ik het zelfde spoediglijk aan hem zou zenden.

Zy, deze bode afgericht hebbende, spoedde zich van d'een, en vertraagde van d'andere zijde met zich zelve te doden. Nu gaf zy verwoed gekriit uit, dan tergde zy haar stantvastigheit met zachter zuchtingen. Zekere dienstmaaeht, in 't naaste vertrek zijnde, dat zijn ingang in deze kamer had, hoorde by geval alle haar woorden. Seleniffa had haar niet gezien; en de schaamte van dat zy 't geheim van hare meesteres hoorde, liet haar niet toe te spreken, of wech te gaan. Zy geloofde ook niet dat deze woorden vol wanhoop zulk een verwoede uitgang zouden hebben, en wachtte dat haar meesteres uit zou gaan, om ook heimelijk weech te fluipen.

pen. Maar Seleniſſa, verzekert, van dat al 't lof van de doot, daar toe zy 't belluit had genomen, in de verhaaſting beſtond, en dat'er terſtont enigen van de Koning zouden komen, die haar in haar poging zouden beletten, opende een koffertje, daar een pook in lag, die haar zoon, in zijn eerſte jaren, als een gift van zijn vader, eertijts had gedragen, en die zy ſedert had bewaart, om de zelfde in de bruiloftsdag van haar zoon, met zijn ander kinderlijk ſpeeltuig, aan de Lucynſche Juno t'offeren. Dit geweer was enige dagen te voren (als of 't van 't nootlot dus geſchikt was) geſlepen, op dat het van de roeſt gezuivert zou worden. In dit vrouwelijk vertrek was geen ander ſtaal, dat bequaam was om de borſt t'openen. Zy, het zelfde in handen nemende, gedacht gezamentlijk aan haar gemaal, die zy verloren had, en aan haar zoon, van de welk zy nu, buiten zijn weten, zou ſcheiden, en, zo veel en verſcheide dingen met een zelfde innerlijke aanſchouwing aanſchouwende, kuſte deze droevige pook, en, de zelfde aanſpreekende, ſtelde de doot, die zy verwachtte, enige tijt te leur, tot dat de dienſtmaacht, vrezende dat dit op een ware droevige vertoning zou uitkomen, tot de kamer inborſt, om het ſcherp uit haar handen te rukken. Zy hoorde ook met enen het gedruis der gener, die uit des Konings bevel toeſchoten. Deze grijze, door d'yver der gener, die haar beletten wilden, aangeſtuwt, en het gebruik van haar handen noch vry hebbende, ſtak de pook zo verre in haar lighaam, dat haar krachten bezweken; en zy, voorövers ſtortende, viel de pook zo diep in haar borſt, dat het geveſt daar af niet verre tot de wond uitſtak. De dienſtmaacht, luide roepende, en met een yſſelijk geſchreeu de ſtervende omvattende, maakte de genen verbaaſt, die alreê van zelfs verſchrikt waren: want Archombrotus en Eurymedes, en veel anderen, hen volgende, hadden de deur open gelopen; vermits Meleander, het droevig geſchrift ontfangen hebbende, hen

parſte


501



parfte zich naar deze elendige te ſpoeden, en haar in 't ſterven te beletten. Eurymedes, de dienſtmaacht enigſins wechgeſchoven hebbende, vatte haar aan, die, alrêe verbijſtert van gezicht, de gedaante van een ſtervende vertoonde. Mevrou, zeide hy, wat gruwel is dit? Waaröm wilt gy u en d'uwen dus verdelgen? Hy kreeg niets van haar, dan dat zy, met een kromme hals het buitenſte van haar ogen naar binnen drajende, met het verlies van haar bloet ook de geeſt gaf.

Dit veröorzaakte in hen allen een grote ſtilte, daar een heftig gedruis op volgde. Toen het gerucht van dit gruwelſtuk zich overäl verſpreid had, wierden veel der Groten aangedreven tot dit droevig ſchouſpel t'aanſchouwen. Daar rezen terſtont verſcheide, ja ook gevarelijke giſſingen van de verborge oorzaak van dit beſtaan. De Koning, deze doot verſtaande, wierd van grote ſchrik bevangen. Maar geen tekenen van deernis of haat deden Argenis van gelaat veränderen: of om dat zy achtte dat Seleniſſa noch niet genoech geſtraft was, of eerder om dat haar gemoed, in gramſchap ontſteeken, zich verwonderde dat het zich door de grootheit van 't berou liet verzoenen, en op 't uitterſte van deze beide hartstochten verbaaſt was. Zy overwoog aan d'andere zijde hoe ſchadelijk Seleniſſa, door haar doot, geweeſt had. Zy overdacht wat Siçilien, en wat Radirobanes, met de zijnen, zouden zeggen: dat deze grijze dit geheim van Theokrine meer door deze grote wraak aan zich zelve, dan door 't misdrijf van haar verraat, had geopenbaart. Wijders had zy verhoopt dat, als de gelegentheit zich vertoonde, de Koning uit Seleniſſa het huwelijksverbont, met Poliarchus gemaakt, verſtaan zou hebben; een verborgentheit, die zy zelf niet aan haar vader kon vertonen, ſchoon zy beſloten had zich ſtantvaſtelijk daar aan te houden. Voorts, de Koning deê de menigte vertrekken; en het lijk wierd daar na zonder enige toeſtel begraven. Eindelijk, toen d'oorzaak van deze

doot openbaar was geworden, maakte ik weet niet welk dichter dit grafschrift daar op:

Dit naar en ysljk graf, dat gy hier voor u ziet,
Besluit de gene, die zich zelve uit verdriet
En wanhoop heeft gedoot. Het heeft in zich een vrouwe,
Die, omgekocht door gift, haar Meesteres verried,
En haar geheim beleed. Haar ontrou moet u niet
Tot gramschap priklen, noch haar ongeval tot rouwe.

Wilt gy dat hare schim gerechtiglijk zal zijn
Gehandelt en onthaalt, wensch haar noch rust noch pijn.
Zeg datze word geloont; of datze straf moet dragen,
Naar dat haar werken zijn. Haar misdaat is zo groot,
Dat zy tot straf verdient een wrede en eeuw'ge doot.
Haar wanhoop wil dat zy van straffe zy ontslagen.

Meleander van zo veel bekommernissen overstolpt; en niet wetende hoe hy met Radirobanes, hoe met zijn krijgsbode, en hoe met zijn brief zou handelen, ontbood de voornaamsten der zijnen, en toonde aan hen in hoe kommerlijk een staat zijn zaken stonden: om dat Radirobanes hem smadiglijk in zijn eer tastte, en niet zo zeer driehondert talenten, tot betaling van de gedane onderstant, van hem eischte, als wel aan hem gebood de zelfde te betalen. Hy zeide dat hy deze overlast met de wapenen behoorde te vervolgen, zo zijn krachten niet door de verwoede inlantsche oorlogen van Siçiliën uitgeput waren, en zo men aan Radirobanes, om zijn weldaden, geen tijt van berou moest geven; dewijl hy, zich zelf vergetende, aan 't hollen was geraakt, en d'achterdocht van gisteren door zijn roekeloze gramschap bevestigde. Hoewel hy deze dingen bredelijk aan hen voordroeg, zo wachtte hy echter zich voorzichtiglijk van aan hen bekent te maken dat deze vijant Argenis eer en achting had geschonden. Hy wist wel dat alles in 't licht zou komen

maar

maar hy wilde zijn dochter, daar tegenwoordig zijnde, niet beschaamt maken. Hy vermaande door zijn zwijgen hen alle, dat niemant hem namaals met zulk een hatelijke beschuldiging zou quellen. Doch op dat aan hen niet onbekent zou zijn over hoe groot een zaak hy met haar te raat ging, zo zeide hy tot hen, dat Selenissa ongetrouwelijk enige verborgentheden, die hem raakten, aan Radirobanes had vertrout, die de zelfden, hoewel niet quaat, ten ergsten had uitgelegt: dat hy in de brief, aan hem gebracht, met de grootste smaat wierd bejegent: dat, zo men op Radirobanes zag, Selenissa onschuldig had geweest, die echter geoordeelt had dat haar misdrijf door haar doot alleen geboet, en voldaan kon worden. Zy stemden alle om strijt, dat men Radirobanes voor een openbaar vijant van geheel Siçiliën moest houden. Zy zeiden dat alle de bystant, die hy had bewezen, niet uit toegenegentheit was gesproten, maar dat hy als een rover in 't eilant was gekomen, om het zelfde te belagen, en dat hy zich van Lykogenes had willen ontslaan, om zelf het geen, dat deze bedacht had, uit te voeren. Wat de zaak van de krijgsbode aangaat, men was hier in niet zo enig. Sommigen verstonden dat men hem aan 't kruis zou hechten, en anderen, dat men hem, met verscheide straffen gestraft, verminkt naar Radirobanes moest zenden. Kleobulus raat kreeg echter d'overhant, de welk was dat men zich wachten moest van den krijgsbode gewelt aan te doen, dewijl de vijant misschien niets liever zou wenschen, dan dat hy gedoot wierd. Daar hy byvoegde, dat deze verwaanste Koning meer door deze veràchting, dan door de wraak, gesteurt zou wezen. De Koning keurde deze raat goet. Eurymedes, de krijgsbode tot zich geroepen hebbende, (want men vond niet geraden hem weêr voor Meleander te brengen) sprak, volgens het geen, dat aan hem voorgeschreven was, tot hem: Indien gy van een Koning, die wel by zijn zinnen is, waart gekomen,

zo zoud gy, de brenger van zulk een baldadige brief, de gehele dag niet ten einde brengen. Wy verſchonen nu Radirobanes ſporeloosheit, aan de welk gy, uit Meleanders naam, zult zeggen, dat men niet aan een verwoede moet antwoorden, en dat hy, als hy aan Koningen wil ſchrijven, wel zal doen, dat hy zo lang wacht, tot dat zijn ontzinnigheit over is.

Zoo haaſt de krijgsbode vertrokken was, wierd aan Arſidas een grote menigte van krijgslieden beſtelt, om daar meê de haven te bezetten. Timonides bracht de bootsgezellen te ſcheep, op dat Radirobanes, zo hy wijder, dan met woorden, begon te woeden, wakkere tegenſtant zou vinden. Alles raakte in rep en roer, niet alleenlijk in 't hof, maar ook deur de gehele ſtat, als of d'oorlog van nieus zou aangaan. Radirobanes begon alrêe te vrezen, niet alleenlijk hier voor, dat zijn krijgsbode met verlies van zijn hooft d'onbeſchoftheit van zijn brief zou moeten betalen, maar dat geheel Siçiliën, de wapenen aangedaan hebbende, tegen zijn vloot zou uitbarſten. Zijn gramſchap was verkoelt. Hy vertoonde voor zich d'ongemakken van d'oorlog, die hem te voren, van al te grote yver aangedreven, niet voorgekomen waren: dat zijn heir tegen de krachten van geheel Siçiliën niet beſtandig was: dat de ſtrant met krijgslieden was bezet: dat hy op zee geen lijftocht kon bekomen: en echter dat, zo hy aangetaſt wierd, het onbetamelijk voor hem zou zijn te wijken, voornamelijk dewijl hy eerſt getergt had. Terwijl hy dit alles overwoog, en zijn ogen naar de ſtrant gekeert hield, zag hy een ſchuitje uit de haven vertrekken, daar de krijgsbode ingevoert wierd, die, noch vol van vrees zijnde, het geen verhaalde, dat hy uit Eurymedes mont had verſtaan, en noch het geen vergrootte, dat men tot hem gezegt had, gelijk ook het gedruis in 't hof, daar af hy d'oorzaak niet wiſt. Want toen Seleniſſa nedergeſtort was, en daar over een groot gedruis en geroep in 't hof ontſtond, zette Kleobulus wach-

wachters by de krijgsbode, op dat de zelfde dit toeval niet zou vernemen, en de genen, die hem voorquamen, niet daar naar zou konnen vragen. Radirobanes, met zo veel ongerustheden belast, besloot te vertrekken, eer hy tot strijden, of tot vluchten gedwongen zou worden. Want waar toe zou hy met ontijdige pogingen eerder tegen zich zelf, dan tegen zijn vijant woeden? Hy overwoog dat hy alreê meer dan te veel aan zijn overylende gramschap had toegegeven, en dat het beter was met zijn heir weêr naar de haven van Kalaris, (toen alreê de voornaamste stat van Sardiniën) te keren, en met versterking van zijn heirkracht weer ylings met zijn vloot naar Siçiliën over te schepen. Hy vond niet geraden zo haastig te vertrekken: want hy wist dat de scheepsvloot, die Meleander in de haven had, klein was, en dat hy tijt behoefde om een groter vloot tegen hem uit Panormus en Lilybeum t'ontbieden. Hy bleef dieshalven het overige van de dag op de reê leggen, en beval op d'avont, toen een voorspoedige wint waaide, dat men d'ankers zou lichten, en met de voorsteevens naar Sardiniën wenden. En op dat zijn vertrek geen blode, of heimelijke vlucht zou schijnen, beval hy dat de bootsgezellen, zo in't opwinden der ankers, als in malkander tot de toestelling van hun scheepstuig aan te manen, hun geroep zouden verdubbelen. Men hoorde ook aan de strant het gejuig der krijgslieden, die of om hun vaderlant riepen, daar zy noch verre af waren, of hun gebeden aan de zeegoden deden. Meleander, achtende dat'er een strijt voorhanden was, beval dat men de bootsgezellen vaerdig zou houden, en de haven en naaste strant met weerbare mannen bezetten: want hy had verboden dat men zijn schepen buiten de haven ten strijt zou voeren, op dat zy van de heirkrachten te lant, die hy in overvloet had, beschut, en de Sardiniërs van weêrzijden aangetast zouden worden. De koomst van de nacht vergrootte echter de vrees en ver-

baaftheit, tot dat de vijanden, met een voorfpoedige wint in de volle zee gevoert, eerft niet langer gehoort, en daar na niet langer gezien konden worden, te meer dewijl 'er in 't voorfte van de nacht een dikke nevel viel. Doch uit vrees van dat dit vertrek een verdichte vlucht mogt wezen, en dat de genen, die nu vertrokken, hen terftont daar na onverwacht zouden overvallen, bleven niet alleenlijk veel van de krijgslieden, maar ook van de Groten op en in de haven, om daar wacht te houden. Nikopompus, een van hen zijnde, diende zich, toen men in het diepfte van de nacht weinig gedruis hoorde, van deze ftilte en wachthouding, en, door behulp van de duifternis te meer tot dichten aangedreven, offerde de Sardiniërs in dezer voegen aan de golven op:

Daar gaat de fchuimer heen, daar gaat die dwingelant,
Dat yffelijk gedrocht, dat, tegen ons gekant,
Aan hemel, hel en aard zijn toorn wou doen gevoelen,
En in onz ingewand zijn hete moed verkoelen.
Men zal voortäan niet meer vervloeken wint en zee,
Van datze zijne vloot geleidden naar onz reê.
Wy hebben nu geen ftof van klagen, maar verblijen;
Dewijl de hellegod den wrede razernijen
Heeft toegelaten hem te plagen, maar hy gaat.
Ei! zeg, wat koomt hem toch zijn wreetheit nu te baat?
Hy moet zijn misdaân nu wel dubbelvout betalen.
De zon heeft eed gedaan, dat zy, met hare ftralen,
Het aardrijk niet weêr zal befchijnen; ja zy heeft
Haar glans verfchuilt, zo lang hy in de golven zweeft.
De winden hebben nu hun banden los gebroken.
Zy komen met gewelt zijn fchepen nu beftoken.
De klippen hebben 't hooft verborgen in de vocht;
Vermits zy vrezen dat hy hen ontkomen mogt.
De Goden hebben zich voor zijn gezicht verborgen.
De naarheit, en de nacht, (wie zou'er niet voor zorgen?)
Vertonen 't voorfpook van zijn rampen en zijn druk.
Zy dreigen 't wrede hooft met fmart en ongeluk.

Ja

Ja Skyllas honden, die het zeevolk dik doen treuren,
Staan vaerdig om zijn romp al levend te verscheuren.
Charybdes staat gereet, om, met een ope mont,
De geen t'ontfangen, die naar anders lijden stond.
Daar zal hy, maar te spâ, zijn ondergang gevoelen.
Daar zal zijn hete min haar vlammen moeten koelen.
Daar zal hy in de vocht zich moeten zuivren van
Zijn snode daden, die hy niet afwasschen kan:
't En waar de storrem, om hem braaf ten toon te stellen,
Een onbeschofte rots deê rijzen uit der hellen:
Of hem liet dwalen als het los en driftig lant,
Dat door een vreemde zaak verkreeg een vaste stant.
Wat bystant kont gy daar van uwe wapens wachten;
Dewijl de golven hen min dan uw tranen achten?
Leer, wrede, dat de zee, die steets haar razerny
Aan menschen pleegt, geen meer gevoelen heeft dan gy:
Dat, met een zelfde kracht, zy haar gewelt koomt tonen,
Door tranen zich niet neigt, geen hoogmoed wil verschonen.
Het is met u gedaan, uw woedén word betaalt.
Het nootlot heeft uw tijt op deze zee bepaalt.
Uw schepen zijn in noot in 't midden van de golven.
Zy hebben reê (ô schrik!) de mast, en 't roer bedolven.
Uw bootsgezellen zijn wanhopig en ontstelt,
Om dat de droeve doot hun ziel met angst beknelt.
De wint, die u byna doet aan de starren rijzen,
Zal u zo daatlijk náár de duistere afgront wijzen.
Bid nu zo lang gy wilt, (gy word toch niet geloost,)
En trek van angst en vrees de hairen uit uw hooft.
Hoe bleek is 't aangezicht! hoe is hy nu verlegen!
Hy meent de hemel door zijn kermen te bewegen.
Uw goden, die gy nooit, door uw verwaande schijn,
Aanbidden woud, doen u, om niet besmet te zijn,
Elendiglijk vergaan. Zy willen u niet horen.
Daar zinkt hy in de diept', de baren hem versmoren.

VIERDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Eurymedes vertoont aan de Koning zeer goede middelen, om zo wel het gewelt der inlantsche, als der uitheemsche oorlogen af te weren, met gedurig lijk, zo in vrede, als in oorlog, een heir ter zee en te lant op de been te houden, en daar meê, zonder enig ongemak, d'oorlogen in hun begin te blusschen, en schrik in d'uitheemschen t'ontsteeken, als zy zullen verstaan dat het zelfde niet uit nieuwe en ongeoeffende; maar uit oude en geoeffende krijgslieden bestaat. Meleander stemt dit toe; maar wil echter dat deze krijgsbenden, op dat zy aan zijn burgers niet lastig zouden wezen, op zijn kosten onderhouden zullen worden, dat hy naar zijn believen de krijgsöversten zal veränderen; en, zo zy misdaan hebben, strengelijk straffen, en dat 'er geen ander hooft, als hy, over de krijgsmacht, en lantschappen zal wezen.

MEleander schepte noch niet volkomelijk adem, hy vreesde dat Radirobanes, met zijn vijandelijke vloot, noch ergens aan enige oever, die niet wel bewaart was, zou invallen. Maar na verloop van twee dagen brachten de bespieders, die uitgezonden waren, bescheit, dat hy zijn weg recht naar Sardiniën had genomen. Hy keerde toen, als of 't gevaar niet gantschelijk verdwenen was, maar alleenlijk eenig uitstel had genomen, zijn geest tot zodanige dingen, door de welken men Siçiliën zou konnen beschermen, en de vijant, die zonder twijfel weêr zou keren, konnen afweeren.

Eury-

Eurymedes, als een man van uitſteekende dapperheit, en lief hebber van de krijgskunſt, had al over lange tijt de Koning vermaant, dat 'er geen zekerder middel tot een vredige heerſchappy was,als gedurig een heir vaerdig te hebben, en op de been te houden, en ſprak toen, als of 't geval de nuttigheit van zijn raat voortſtuwde, tot de Koning, terwijl hy tuſſchen hem en Dunalbius wandelde, en van de bezettingen handelde, die men in de bequame plaatſen op d'oever tegen de Sardiniërs moeſt ſtellen: Indien gy het geen had gedaan, dat ik in 't begin der beroerten tegen Lykogenes geraden heb, deze Radirobanes, zou u nu niet dreigen, of gy zoud middel hebben, om hem terſtont tegen te ſtaan. Indien gy, nu hy verdreven is, noch nalatig hier in zijt, zo zal 't geval anderen vinden, die niet toelaten zullen, dat gy t'eniger tijt zonder macht en wapenen zijt. Vergader, zeg ik, een heir, dat aan uw vijanden tot ſchrik verſtrekt, en dat in vrede en oorlog geduriglijk op de been is. Deze ſchrik zal de burgers in plicht houden, en zo wel d'oude vrientſchap en verbonden der uitheemſchen beveſtigen, als middelen tot nieuwen te maken verſchaffen. Want de burgerlijke beroerten ſluipen in door d'eerzucht en ſamenſpanning van enige weinige Groten, of beſtaan ('t welk zelden gebeurt) uit de toeſtemming van een geheel volk, dat tot woede uitbarſt. Tegen deze beide qualen van de gemene Staat is niets heilzamer, of krachtiger, dan dusdanige wapenen. Want de beroerten der Edelen zijn in 't begin, en als in hun wieg, zeer zwak en machteloos: in voegen dat men dit quaat, zo men krijgslieden vaerdig, en in 't leger heeft, lichtelijk door gezach kan onderdrukken. En zeker, men moet dus, als met een verteerende blikſem, deze bronnen uitdrogen, die, zo gy hen niet ſtuit, wel haaſt over dijken en dammen heen zullen vloejen. Maar indien een verhaaſte woede, door d'ongeſtuimigheit van 't volk aangehitſt, (voor 't welk de ſchrandere lieden

altijt

altijt moeten vrezen, om dat het somtijts in d'eeuw onzer voorouders voorgevallen is) ontallijke krijgsbenden tegen de Koning wapent, zo zult gy in deze brant geen andere hulpmiddel, dan bestandige krijgsdrommen, die in d'oorlog geoeffent zijn, tegen dit gedrocht konnen stellen. Want de gemene hoop, alleenlijk in zijn drift machtig, met hoe grote menigte van benden zy ook in 't velt verschijnt, zal nooit tegen de genen konnen bestaan, die 't gewelt der woedenden konnen afweeren, hun krijgsoversten gehoorzamen, en plaats tot hun legers en strijden verkiezen. In dezer voegen is een krijgsman, die men niet moet halen, die men niet behoeft te vrezen, maar die om soldy zijn vijant verwacht, zeer nut in alle delen, zo wel om 't lant te beschermen, als om de beroerten en verwoetheden onder te drukken. Deze krijgsbenden zullen, werwaarts gy ook trekt, u veilig maken. En indien enige vaste steden, of burgten door enige beroerte van 't volk, of door enige afval der Edelen van u afwijken, zy zullen dit verraat, dat noch zwak en twijffelachtig is, terstont verdrukken en verdrijven.

Wat d'uitheemschen aangaan, hoe grote eerbiedigheit tot u zullen deze toegeruste krijgsdrommen, die op uw wenk vaerdig staan, veröorzaken? Zy zullen bevinden dat hun vrede van u af hangt, dat zy u niet ongewroken konnen hinderen, noch verächten: dat gy als de rechter van 't geval der andere Koningen zijt, in welker tegenwoordigheit men geen gelijke glans van wapens ziet. Men bevind dat onze lantslieden, als uit hun natuur gezamentlijk tot oorlog genegen en bequaam, van hoge achting zijn. Hoe veel te meer zal dit glans hebben, als het onderwijs by de natuur koomt? en als uw vijanden horen dat gy geen ongeoeffende, maar geoeffende krijgslieden gebruikt? Dit zal niet alleenlijk in 't gerucht bestaan; maar de genen, die u tergen, zullen ook door ervarentheit bevinden, dat 'er groot onderscheit is tusschen een heir, onlangs

in

in de wapenen gebracht, en een ander, dat uit dappere mannen bestaat, die hun jaren niet zo zeer naar hun almanakken, als naar hun soldytijt tellen.

Eindelijk zullen de genen, die men nieuwelijks aangenomen heeft, met een zelfde getrouheit en yver strijden, als de genen, die, van een ingewortelde genegentheit ingenomen, hun Vorst, van de welk zy hun voedsel, en als hun geest ontfangen, niet langer als krijgslieden, maar als huisgenoten verdedigen, dewijl niet alleenlijk deze oorlog, maar de gehele staat van hun leven hen aan hem gevoegt heeft? Ik zwijg noch dat de krijgsordening, gelijk alle lighamen, uit de kracht en werkingen van hun leden bestaat, en dat men uit d'ervarentheit alleen kan bevinden of iemant tot deze oeffening geboren is. Aan sommigen ontbreekt de gezontheit, aan anderen de moed; en deze gebreken worden door de gestalte des lighaams, en door de staat van 't lant in dier voegen bedekt, dat 'er niets anders is, dan d'ervarentheit, die zulks kan tonen. Zy openbaren zich echter in de staat van een eeuwige krijgsoeffening, en, om zo te spreken, in een oorlogsvrede zo recht van pas, dat men geen gevaar daar af heeft te verwachten. Men zuivert terstont het heir daar af, of met hen door de krijgsoeffening te verbeteren, of met hen af te danken, en buiten de krijgsordening te sluiten. Maar in d'overylende wervingen, als men de krijgsbenden moet volmaken, en het geweer in handen van de genen geven, die onbedreven zijn, of die eerst voorkomen, weet men dikwijls niet of men een man, of een beelt wapent. Ik acht dan dat een nieu heir zo veel van een ervare en beproeft verschilt, als een schip, dat van uitgekoze hout is gebout, van een ander, dat in der yl van geraapt hout, t'ontijt van de bomen afgehouwen, is opgeslagen.

Maar men moet, zegt men, opzicht op de kosten hebben. 't Is een grote last dat zo veel hooftlieden en krijgsknechten van een anders arbeit en zweet leven.

Ze-

Zeker, wy vrezen met een byzondere vrees dat de vijant, tot woede uitgeborsten, de huizen niet vol en weeldig zal vinden. Laat ons de verwoestingen, de roverijen, en de verdelgingen, die in de burgerlijke twisten in zwang gingen, voor onze geheugenis vertonen. Is niet de soldy van veel jaren, daar meê men een heir had konnen onderhouden, 't welk machtig geweest zou hebben om deze qualen af te weren, door de woede van weinig maanden verdelgt? voeg hier by het gewelt, den menschen aangedaan, de brant in de huizen gesteken, en d'andere dingen, die in dusdanige beroerten ongestraft bedreven worden. Zeker, het volk zou met een geringe prijs dit gewelt af kopen, zo het door een bezetting van krijgslieden, die altijt in de wapenen bleven, beschermt wierd.

Dunalbius was zeer verstandig in de burgerlijke zaken, en van natuur, en door onderwijzing geschikt om de gemene Staat te bedienen. Hy, Eurymedes dus spreken horende, veränderde dikwijls van gelaat en gezicht, en toonde met zijn gebaar, somtijts dat hy toestemde, en dan dat hy een afkeer daar af had. Meleander was verblijd van dat hy uit de verscheide wijsheit van deze beide kon verstaan wat van weërzijden dienstigst voor hem was. Toen Eurymedes, naauwelijks gêëindigt had, begon Dunulbius, op des Konings vermaning, dus te spreken: Indien Eurymedes niet d'anderen naar zijn eige getrouheit schatte, hy zou nooit zo veel aan de krijgslieden toegeëigent hebben, dat hy de welstant en behoudenis der Vorsten, en van 't vaderlant niet alleenlijk in hun dienst, maar ook als onder de schaduw van 't heir stelt. Wat my aangaat, hoewel ik, door mijn priesterlijk gewaad, en door de dienst der altaren buiten d'ampten des oorlogs ben gesloten; zo zal ik echter niet schromen mijn gevoelen daar af te zeggen; dewijl men hier verhandelt, niet wat schade de wapenen den menschen aanbrengen, maar of zy ook de vrede konnen verzekeren.

Ik

Ik zal, Eurymedes, u niet zo zeer tegenſpreken, als wel aan uw voorzichtigheit naar die dingen vragen, die ik of niet weet, of daar ik aan twijffel. Ik heb nooit behagen in de genen geſchept, die in een gezont lighaam geneesmiddelen tegen d'aanſtaande ziekten inſtorten, en d'oorzaken van de ziekte, als zy ſluimeren, aanporren, en hen, die nooit erger aangehiſt konnen worden, dan in dusdanige worſteling, tergen. Hoe veel qualen, hoe veel lijken van menſchen hebben wy gezien, die door dusdanige hulpmiddelen de krachteloze, en als vergete vochtigheden, gehindert hebben? Zy doen, gelijk my dunkt, byna als de genen, die, terwijl 'er ſtilte is, ſchrikkelijke hulpmiddelen tegen d'aanſtaande ſtormen zoeken, door de welken de ware gezontheit van de gemene ſtaat zo wel, met een twijffelächtige uitgang, vernietigt, als behouden kan worden? Ik ſtel voornamelijk de menigte der krijgslieden onder deze middelen, die gemenelijk gevarelijk zijn. Want indien de krijgslieden met hun wapenen gedruis maken, indien de verwaantheit, of woede de gehoorzaamheit uitdrijft, zo zijn hun beradingen geheel anders, dan tot vrede, en geheel anders, dan het oogwit der gener, die hen vergadert hebben, om de beroerten te ſtillen.

Gy weet hoe machtig een lighaam de krijgslieden, naar hun hoofden en overſten gevoegt, uitmaken. Zy konnen echter of naauwlijks hun krachten erkennen, of zy vervallen tot verwaantheit, die deze aanſchouwing hen inboezemt, terwijl de vijant hen niet in ruſt laat, of terwijl zy iemant hebben, die zy tergen, of voor de welk zy vrezen. Maar als zy door hun krachten vrede gemaakt hebben, en als 'er niemant is, die door enig nieu gevaer hen de geheugenis van de verwinning doet vergeten, zo verwijten zy het geen, dat zy gedaan hebben, of aan de Koning, of aan 't vaderlant, en overwegen by zich zelven hoe veel zy met ſtrijden uitgewerkt hebben. Zy achten zich de behouders van

hun burgers, en dat het bewint der zaken, en ook over het vaderlant, en over de Vorst aan hen opgedragen is. Deze gedachten overkomen hen niet terstont, en te gelijk, maar allengs, en met'er tijt, door gemeenschap en door gewoonte. Zy voegen zich te zamen, als of zy een andere gemene staat, dan d'anderen, maakten: daar na worden zy door ledigheit baldadig, 't welk in hen de baldadigheit zo veel vergroot, als 't hun dapperheit vermindert. Indien zy daar na achten dat men hen niet met gerechtige vergeldingen genoech eert, indien men hen niet geduriglijk met onderstellingen stilt; zo worden zy in gramschap ontsteeken. Zy worden verwaant, en vergrammen zich, om dat men hun wapenen niet genoech eert. Wat dan, als zy van hun krijgsoversten, als zy van oproerigen aangeport worden? als men hun gratige geesten vermeerdering van soldy, roof, beroerte en verlof van quaat te doen voorhoud? De goden gunnen zulk een droevige uitgang eerder aan de vijanden. Ik ben, ô Eurymedes, van een ander gevoelen dan gy, die meent dat de Koning daaröm aangenamer aan hen is, om dat zy hun soldy uit zijn schatkist ontfangen. Hun krijgsoversten vermogen by hen veel meer, zo om dat zy van hen in krijgsdienst zijn aangenomen; (als of de soldy niet des Konings, maar hun gunst was) als om dat zy d'oversten van hun ordening, en de voorstanders van de krijgsmacht beminnen; doch voornamelijk om dat de zodanigen deurgaans hen een ruimer verlof voorstellen, dan onder de Koning. Wat dan, zult gy over alle de genen, die altijt, zelf in tijt van vrede, gewapent zijn, een enige Stedehouder stellen? of het gebied over hen aan verscheide oversten met gelijke macht verspreiden? Indien gy dit ampt onder veel verdeelt, zo zal de krijgstucht niet bestandig wezen. De krijgsoversten, malkander benijdende, zullen onëenig zijn; en het heir, van de tegenstribbelingen der krijgsoversten gepijnigt, zal machteloos worden. Maar indien

gy deze macht aan een alleen vertrout, aan wie zult gy zo groot vermogen over u bevelen? Uw heerſchappy en ondergang zullen in zijn handen wezen. Zal hy, de kracht van 't Rijk, en de zenuwen van de macht in zijn gewelt ziende, machtig zijn om de genen af te weren, die zijn oprechtigheit ter proef ſtellen, en hem verwaandelijk voorhouden wat hy vermag? Ik zou ten minſten wel wenſchen dat de genen, aan de welken de Koningen hun ſtaat vertrouwen, met deze uw Eurymedes gelijk waren: hoewel ik acht dat hy een macht, die zo grote nijt onderworpen is, niet zou willen aanneemen. Gy weet welke Koningen eertijts, door een byna gelijke gewoonte, van de rijksſtaf berooft zijn, die, de krijgsmacht aan d'Opperſten van 't hof bevelende, allengs van alle recht over de burgers en krijgslieden berooft wierden. De genen, die voorzichtiglijk heerſchappijen pogen op te rechten, of te beveſtigen, moeten, gelijk my dunkt, voornamelijk op deze twee dingen merken: vooreerſt dat het volk niet lichtelijk tegen de Vorſt kan opſtaan; daar na dat het, zo het de banden der gehoorzaamheit poogt te breken, geen bequame krijgsöverſten heeft, die hun ruwe en ongeregelde woede voorſpoediglijk, en door 't vermogen der krijgsördening, konnen beveſtigen. Deze beide voorzorgingen worden door deze middel, van een gedurige krijgsördening te houden, wechgenomen. Want hoe veel zullen zo veel krijgsbenden, zo veel menſchen van alderhande ſlach, aan de welken wy vrijwilliglijk de macht overgeven, van 't volk verſchillen? Alle de beroerten, die in 't volk plaats konnen grijpen, zullen in deze lieden machtig wezen; en dit zo veel te meer, om dat zy, vergramt zijnde, niets beter zullen zien, dan hun wapenen, die hen zullen verzekeren. En zeker, 't geval zal aan hen, in deze beroerten, geen beter hooft en overſte verlenen, dan de geen, aan de welk gy zelf de heerſchappy over 't heir hebt gegeven. Want wie zal getrou ge-

noech konnen blijven, als hy van zo veel voorvallen tot afval aangedreven word? hy, zeg ik, die kennis van zijn vermogen heeft, die alreê een proef van de zoetheit der koninklijke hoogheit heeft gesmaakt, die zo veel vleiders om zijn oren, en zo veel dappere mannen aan zijn zijde heeft, en aan de welk geen gelegentheit, van zijn misdrijf te bedekken, kan ontbreeken, en die, zo de zaak averechts met hem uitvalt, zich in zijn stoutheit met het misdrijf van veel anderen kan verôntschuldigen, en, zonder d'ondergang der zijnen te verwachten, byna op gelijke voorwaarden met de Koning, die noch aan de verwinning twijffelt, verdragen. Genomen dat de geen, aan de welk het opperbewint over de krijgslieden is gegeven, van de beroerten, of door natuur, of door deucht, een afkeer heeft, en, tegen de zonden bestandig, nooit van zijn plicht afwijkt: wat raat met zo veel hooftlieden, die onder hem zijn? zal niemant van hen opgeblazen, roekeloos en verwaant wezen? zal niemant om d'achting van zijn dapperheit en stoutheit van de krijgslieden bemint worden? Doe wech deze ydele hoop. In deze rampen zal nooit aan hen iemant ontbreeken, die dit werk zal aanheffen.

Maar gy zult zeggen, dat deze ongemakken, die ik voorzeg, warelijk te vrezen zullen zijn, zo het geheel heir in een zelfde leger gelegert is: doch dat gy dit onweêr zult voorkomen, en dit machtig lighaam in verscheide plaatsen verspreiden; op dat zy, van malkander afgescheiden, aan elkânder niet tot een wonder verstrekken, en in hun woede elkânder niet besmetten. Waar zult gy hen, dus van malkander gescheiden, zenden? men zal hen in de burgten, of in de steden verdeelen. Bezie hoe bequamelijk van weêrzijden. Gelijk het wel dienstig is dat men een matige bezetting in de burgten legt, zo konnen zy dikwijls de menigte der krijgslieden niet bevatten; behalven dat zy ook ophouden veilig te zijn, na dat zy door d'omme-

megang van zulk een grote menigte van menſchen bekent zijn geworden. Wilt gy daar in zo veel krijgslieden, als in een gevangenis, verborgen houden? Zullen zy niet van hun vrienden bezocht worden? Hoe zult gy 't met hun gemalinnen, hoe met hun magen, hoe met hun gevolg, en hoe met hun voederhalders maken? Maar gy zult miſſchien uw krijgsbenden in de ſteden, als tot een eeuwige winterlegering, brengen. Weet gy niet hoe qŭalijk de krijgslieden met het ander volk konnen overëenkomen? Zult gy het geen, dat aan d'ongewapende burgers, en die met hun werken bezich zijn, in d'oorlog laſtig is, tegen hen in vrede, met een eeuwige afkeer, invoeren, op dat hün huizen met vreemden en gewapenden zouden zijn bezet? op dat de tempelen en markten van 't krijsgedruis zouden ruiſſchen? en eindelijk op dat de zoete ruſt uit de huizen verdreven zou worden? Zy zullen alle over de laſt klagen, en een afkeer van u krijgen. En indien zy tot afval willen uitbarſten, hoe weinig zal 'er nodig zijn, om hen, alreê van ſchatting en bezetting gedrukt, daar toe te bewegen? De nuttigheit, die van Eurymedes getoont wierd, zal ook niet in een heir, dat dus gedeelt en geſcheiden is, blijken. Want de krijgstucht, die men in de legers pleegt, kan in de ſteden niet onderhouden worden. Men kan de leerlingen in deze ledigheit niet oeffenen, noch in d'oorlog onderwijzen. D' oude krijgslieden zelven, van ſtilte en ledigheit vaddig geworden, zullen in de ſteden quijnen, en, behalven de ſchade van hun krijgsoeffeningen, in de bekommerniſſen en ommegang met hun huisgezin murw en week worden, en, eindelijk gewent ſoldy zonder arbeit te bekomen, moejelijker van hun ruſt tot de gevarelijkheden af te rukken zijn, dan de genen, die men van nieus inſchrijft, en die weten, dat zy niet, dan in bezigheit en krijgsoeffening, uit des Konings ſchatkiſt konnen leven.

Toen Eurymedes op Dunalbius redenen geant-

woord, en Dunalbius weêr zich zelf verdedigt had, verëenigde Meleander hen in hun ſtrijt in dezer voegen: Hy keurde het geen goet, dat zy beide in hun tegenſtrevers geprezen hadden. Hy zeide dat d' overmatige heirkrachten ſchadelijk waren: dat men, behalven de bezettingen in de nootzakelijke burgten, een ſcheepsvloot moeſt houden, en met twintig oorlogſchepen, van de welken enigen in zee zouden zijn, en d'anderen in de havens vaerdig leggen, en bevel verwachten, Siciliën veilig houden: dat men daar beneffens veel lijfwachters moeſt verkiezen, ten deel uit de rappe jeucht, en ten deel uit de genen, die lang gedient hadden: dat dit getal acht duizent zou mogen uitmaken: dat de helft daar af altijt de Koning zou verzellen; in voegen dat yder krijgsman zes maanden t' huis zou zijn, en t' overige van 't jaar in 't leger overbrengen; want in dezer voegen zouden zy, van malkander geſcheiden, niet machtig wezen om grote beroerten te maken, noch door een lang en overtollig verblijf in hun huizen van de krijgsoeffening ontäarden: dat de genen, die by de Koning zouden zijn, niet over hoop te zamen zouden wezen: maar dat zy, bezonderlijk in duizenden gedeelt, by loting hun verblijf of in 't leger, of in de geweſten van de ſtat, daar de Koning zou zijn, hun verblijf zouden hebben, dewijl 't aan burgers, die overvloedige winſt van 't kominklijk gezin, en van des Konings gezelſchap trekken, niet laſtig behoort te wezen, dat zy de lijfwacht in hun huizen zouden ontfangen: dat men ruime ſoldy, en altijt gereet aan de lijfwachters moeſt betalen, en hen ook in ſtrenge tucht houden: dat men hen om baldadigheit, dievery en onkuisheit zwarelijk moeſt ſtraffen, en op dat zy in ledigheit niet erger zouden worden, tot krijgsarbeit aanmanen, nu met prijs op te ſtellen, om in tegenwoordigheit van hun krijgsoverſten met de hantſpies, of met de pijl te werpen, dan met hun wapenen zich op de weg te begeven; op dat

zy

zy niet voor 't bevel, van tegen de vijanden te trekken, zouden verschrikken: dat niemant onder hen, dan de genen, die van de Koning zelf verkozen waren, Ritmeester, of Hooftman zou zijn, of enig ander ampt bedienen: dat 'er twee duizent ruiters zouden wezen; en dat men d'anderen in schichtenwerpers, en spiesdragers en schiltvoerders zou verdeelen. Zy zeiden, dat men met deze macht de haastige beroerten zou konnen dwingen, en dat, zo men groter krijgsbenden behoefde, men leerlingen kon aanqueeken. Eurymedes zeide dat hy op geen groter, en Dunalbius dat hy op geen kleinder getal gedacht had: behalven dat zy alle geraden vonden op de vrees van d'aanstaande oorlog tegen Sardiniën het getal der krijgslieden enigsins te vergroten.

VYFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

De Koning, overwegende wie hy tot zijn dochters man zal verkiezen, en voor de naneeven bekommert, schikt Archombrotus tot gemaal van Argenis, dewijl hy weet dat de zelfde niet alleenlijk door zijn koninklijke deuchden vermaart, maar ook van koninklijke stam, is. Argenis, van zo veel rampen geparst, kan zich zelve naauwelijks bestieren, of haars vaders aanradingen verdragen. Zy verzoekt uitstel van twee maanden, in de welken, gelijk zy vertrout, Poliarchus uit Gallia zal wederkeren.

MEleander, de bevordering van deze dingen aan Eurymedes bevolen hebbende, keerde zijn geest

tot andere zaken. Zijn grootste bekommernis was voor Argenis. Zy, hoewel onschuldig, en in de welke niets te veel was, dan haar uitsteekende gaven, die haar benijt maakten, had echter oorzaak van zo veel beroerten geweest. Lykogenes had, om haar tot zijn gemalin te verkrijgen, alle boosheit darren aanvangen, en was niet terstont, en zonder een bloedige oorlog verdelgt. Radirobanes was hem in zijn woede gevolgt, zonder dat men noch wist wat uitgang de zaak zou nemen. Hy achtte dat'er namaals geen anderen zouden ontbreeken, die door d'uitsteekende schoonheit van deze maacht, en door de rijksstaf, haar huwelijksgoet, aangestuwt zouden worden, zo men dit geluk niet in een alleen plaatste, en door deze middel de begeerte der anderen affneed. Selenissas doot, en Theokrine, die zich zo lang verborgen had gehouden, veröorzaakten grote bekommering in zijn geest. Hy nam eindelijk een vast besluit van zijn dochter ten huwelijk te besteden. Hy overwoog dat'er, om zo veel beroerten te stillen, geen andere hulpmiddel was. Hy dan, niet alleenlijk op zijn schoonzoon, maar ook op zijn naneeven denkende, wierd door dit vermaak tot deze zoete wensch aangeprikkelt. Maar wie zou hy tot deze stant verkiezen? Onder zijn geburen was niemant van koninklijk staat, diens jaren tot het huwelijk bequaam waren. Maar, zeide hy, is het nodig kronen en rijksstaven tot dusdanige huwelijken te vinden? als of de Koninkrijken, en niet de menschen, door 't huwelijk te zamen gekoppelt wierden? of als of ik een andere rijksstaf, niet een gemaal, voor mijn dochter zocht? In tegendeel, onze voorouders hebben zeer wijsselijk door zekere wet verzorgt, dat de geen, of de gene, die over Siçiliën zal gebieden, door huwelijk geen heerschappy aan zich zal voegen, die machtiger en heerlijker dan de rijksstaf van Siçiliën is; op dat onz vaderlant, van zijn Koningen verlaten, niet in een onderhorig lantschap

ſchap van die machtiger heerſchappy zou veränderen. Siçiliën is machtig genoech om zijn Vorſten te voeden. Ik zal voor mijn dochter zorgen, zo ik haar in dier voegen uithuw, dat haar gemaal zijn ſtaat en geluk aan haar verplicht is. De Thraciërs hebben de gewoonte van hun gemalinnen te kopen. Indien de bruidegom edel, ſchrander en deuchtſaam is, mijn Argenis zal middelen genoech hebben.

Hy was hier toe te meer genegen, om dat hy, door grote toegenegentheit, al overlang gezint had geweeſt Archombrotus, die hy hartelijk beminde, door 't huwelijk met zijn dochter, tot zijn erfgenaam en nazaat te verkiezen. Hy vertroude dat Argenis hier niets tegen zou hebben, en dat, zo zy'er een afkeer af had, hy door zijn vaderlijk recht haar daar toe zou brengen. Daar was niets overig, dan kennis van zijn afkoomſt te nemen; dewijl hy zijn dochter niet aan een man van laege ſtaat, hoe deuchtſaam en dapper hy ook was, wilde geven. Hy dan, alles rijpelijk overwogen hebbende, trad in Argenis vertrek, en, haar te gelijk als vader en Koning aanſpreekende, om lichtelijker het geen, dat hy begeerde, te verkrijgen, zeide: Ik weet, mijn dochter, dat Siçiliën niet minder over de verwijling onzer beradingen klaagt, als wy over zijn beroerten. Want de graagheit van te heerſchen, en de hoop van u ten huwelijk te bekomen hebben Lykogenes en Radirobanes tot deze ontzinnigheden, die wy gevoelt hebben, gedreven. Wy hadden dit alles konnen voorkomen, met tijdiglijk een gemaal voor u te verkiezen. Waarom zijn wy nalatig in de bron van zo veel qualen te ſtoppen? Ik heb beſloten uw welſtant, en voor my een ſteun in mijn ouderdom te verkiezen. Ik twijffel niet dat ik, volgens mijn recht, ja ook met uw wil en believen, dit zal doen. Argenis, zult gy aan uw vader niet toelaten een gemaal voor u te verkiezen? Dit ſtaat aan my, volgens het bezonder en gemeen recht: aan uw zedigheit zou

niet passen het zelfde tegen te streven. Argenis antwoordde met grote bekommering, dat zy zich hier op zou beraden. Hoe! zeide de Koning toen, zult gy u beraden of gy het geen zult doen, dat uw plicht meêbrengt? Al lang genoech getoeft. Dochter, ik vraag u weêr, of gy u onder mijn macht zult stellen. Argenis, ontsach tot de geen hebbende, die als gebiedende sprak, zeide, doch heel anders, dan zy dacht, dat zy gehoorzaam zou wezen. Meleander prees haar godvruchtigheit tot haar vader, en, een kus aan haar gevende, zeide: gy weet hoe lief ik u heb, en dat ik niet meer voor mijn leven bekommert ben, dan om voor uw welstant te zorgen. Gy doet wel dat gy uw vader, en zijn grijze hairen vertrout.

Meleander, in de volgende dag by geval in de tuin wandelende, riep Archombrotus ter zijden. O jongeling! zeide hy, indien ik, uw vijant, of onbekent aan u zijnde, vraagde van welke stam gy gesproten zijt, zo zoud gy deze nieusgierige vraag verdacht houden. Maar dewijl ik, uw vrient zijnde, dus lang onkundig van uw afkoomst ben geweest, en nu gaerne kennis daar af zou hebben, zo denk vry dat ik dit niet zo zeer om mijnent, als om uwent wil doe. Ik zou, indien ik niet te voren de staat van uw geboorte moest onderzoeken, van grote dingen, en die, gelijk ik vertrou, niet onäangenaam aan u zouden wezen, met u handelen. Gy weet hoe groot vertrouwen ik op u, schoon gy een vreemdeling zijt, gestelt heb. De verborgentheden van 't Rijk zijn aan u geopenbaart. Uw jonge jaren, en uw uitheemsheit hebben niet belet dat ik dit alles aan u vertrout heb; en dit noch volgens uw verdienste. Want, om van d'andere dingen te zwijgen, gy hebt mijn leven in 't water geborgt, daar in gy, om mijnent halven, byna vergaan waart. Ik kan niet vergeten dat gy Lykogenes gedoot hebt. Waaröm schroomt gy, na deze onderlinge weldaden, uw afkoomst aan my bekent te maken?

daar

daar ik ook (zo help my Jupiter) nu tot uw eer en welſtant naar vraag. Archombrotus geeſt wierd door dit verzoek verbaaſt. Waaröm, dacht hy by zich zelf, verzoekt hy ernſtiglijk het geen te weten, daar af hy d'onkunde in zo lange tijt niet qualijk heeft genomen? of wat weldaat kon hy hem, ſchoon onbekent zijnde, niet toevoegen? Argenis huwelijk zwierde hem, die vol van deze gedachten was, terſtont, met de vertoning van een uitſteekend geluk, voor d'ogen van zijn gemoed. Doch hy, pogende deze hoop, als ydel en ongeoorloft, te verdrijven, en meer bezadigt in zijn woorden, dan in zijn geeſt, antwoordde: Gy, ô Koning! hebt tot aan deze tijt uw weldaden verdubbelt, en geleden dat gy van de geen, diens afkoomſt gy niet kende, gedient wierd. Ik weet niet waar toe het dienſtig voor u is dat ik meineëdig word, dat is dat ik het gebod van mijn moeder overtreed, die aan my bevolen heeft mijn afkoomſt verborgen te houden. Maar op dat gy my van geen hardnekkigheit zoud beſchuldigen, zo zal ik alles, dat aan my geoorloft is, openbaren, doch met de namen van mijn lant en ouders te verzwijgen. Ik ben van koninklijk geſlacht, en een vreedſaam bezitter van 't mijne. Ik ben niet gedwongen, noch tegen mijn wil hier gekomen; maar volgens het bevel van mijn ouders, die aan my geboden, inzicht op uw zeden en deuchden te hebben.

De Koning, door nieuwe blijſchap bewogen, omhelſde hem, toen hy dus ſprak. Wat gedachten, zeide hy, hebt gy tot noch toe van Siçiliën gehad? Wat dunkt u van mijn hof? of, om een gemoed, gelijk het uwe is, warelijker te treffen, wat is'er in mijn ouderdom, of in mijn dochters zeden, dat aan u behaagt heeft? Toen hy, alreê groter hoop ſcheppende, gezegt had dat hy dit alles ten hoogſten verhief, voer de Koning dus voort. Ik wil u voor geen minder prijs voor my kopen. Ik zwijg van dat gy Lykogenes gedoot,

en

en mijn leven gebergt hebt. Daar was noch iets krachtiger, met het welk gy mijn gemoed zoud verwinnen; uw deuchtſame zeden, zachte ommegang, en voornamelijk de liefde, die gy my toegedragen hebt. Ik zal niet lijden dat ik van u geſcheiden word. Indien gy van koninklijk bloet zijt, gelijk gy verhaalt, en ik geloof, zo beloof ik vrywilliglijk aan u Argenis, die van veel anderen zo ernſtiglijk verzocht is. Van hoe hoge ouders gy ook voortgekomen zijt, uw gemaal zal hen niet beſchamen. Nu is noch overig dat gy uw ſtaat gemeenzamelijker aan my vertoont, en aan my belooft dat gy mijn grijze hairen nooit zult verlaten. Archombrotus, van al te grote blijſchap getroffen, ſidderde, en, ziende dat het geen, 't welk hy met alle zijn bloet gekocht zou hebben, van zelfs hem aangeboden wierd, zonder te weten of hy de goden, of de Koning daar voor zou bedanken, boog zich voor Meleanders voeten neder, en vatte hem by zijn benen, ſchoon de Koning zich daar tegen ſtelde. En toen hy geen einde van zijn dankbewijs maakte, vatte Meleander, vrolijker geworden, en zich ook in zijn blijſchap verheugende, hem, dus nedergebogen zijnde, om de hals. Alle de genen, die dit aanzagen, waren verwondert over deze onderlinge blijken van bedankingen. De Koning beval ondertuſſchen aan Archombrotus, dat hy in deze dag de zaak aan niemant zou openbaren, en, zich weêr by de genen voegende, die hem verzelden, toonde zich vrolijker, dan zijn gewoonte was, en ſprak met hen enige tijt van verſcheide zaken. Toen hy weêr in 't hof gekomen was, zeide hy tot Archombrotus, die zich van die tijt af nader by hem hield: Hoe lang zult gy onbekent blijven, en onze blijſchap uitſtellen? Mijn Heer, zeide Archombrotus daar op, ik dacht u over deze zaak aan te ſpreken. Ik verzoek van u twee maanden tijts, binnen de welken ik aan mijn moeder de boodſchap van mijn geluk zal konnen brengen, en van daar met behorelijke toe-

toeſtel, en openbaring van mijn geſlacht wederkeren. Meleander, door de naam van vertrek geſteurt, antwoordde: Archombrotus, ik zal niet lijden dat gy van ons afgerukt word, 't en waar gy het verbont met ons verſmaadde, of dat wy minder by u geacht wierden, om dat wy d' eerſten zijn in u te beminnen. Schrijf naar uw vaderlant, indien de voorwaarden u aanſtaan: want ik zou u zelf nu niet aan de zee, en aan 't nootlot vertrouwen. Archombrotus, door zo grote toegenegentheit van deze grijſaart vermaant wat hy behoorde te doen, en hoe hy moeſt beminnen, vatte de Koning by de hant, die hy kuſte, en zeide dat hy alles, dat aan hem bevolen wierd, zou doen, zonder van 't geen, dat aan hem voorgeſchreven wierd, af te wijken.

De Koning had noch niet aan Argenis geopenbaart wie hy aan haar tot gemaal toeſchikte. Dieshalven, toen Archombrotus vertrokken was, ontbood hy haar by zich, en, het geen herhalende, dat hy te voren van de nootzakelijkheit van haar huwelijk tot haar geſproken had, voegde 'r by, dat hy voor zich een ſchoonzoon, de beſte, die men wenſchen kon, had verkoren; van koninklijke ſtam, en met heldedeuchden verçiert, en eindelijk dat het Archombrotus was, aan de welk het nootlot, tot een voorteeken van zo groot een verbont, het lof van de Koning geborgen te hebben, toen zijn wagen in 't water was geſtort, en de verwinning op Lykogenes hooft had toegeëigent. Meleander ſprak dit met enige ſtrafheit; en deze aanzegging geleek nader naar heerſchappy en dwang, dan naar aanrading. Argenis had zich tot veinzen voorbereid; en hoewel zy geſtoort was om dat men haar aan een onbekende, en buiten haar wil belooft had, zo zeide zy, als of zy zich naar haars vaders wil ſchikte: Hier is niets meer te vrezen, dan dat dit verhaaſt huwelijk, van niemant van d'uwen voorzien, of vermoed, middel tot laſtering zal geven, en dat men

zal

zal zeggen dat men Radirobanes t' onrecht heeft verdreven, op dat gy Archombrotus zoud begunstigen. Daar is enige tijt nodig, om zo groot een nieuwigheit te verzachten, en voor dat men hoort dat Archombrotus eerder bruidegom, dan vrijer is. Meleander vond goed deze reden niet te verächten. Doch dewijl hy vreesde dat zijn dochter tot deze verwijling ried, om het huwelijk om te stoten, zo sprak hy, om een proef daar af te nemen, tot haar in dezer voegen: Men moet wel enige tijt aan 't gerucht toestaan; maar echter niet te veel aan 't geval inwilligen. Wat dunkt u, Argenis? hoe veel tijts, meent gy, dat daar toe nodig is? Zy weigerde daar op t' antwoorden, en zeide, dat dit niet aan haar, maar aan des Konings believen stond: en toen de vader meermaals hier op drong, zo quam'er eindelijk, hoewel tegen wil, en als of zy de tijt van haar leven bepaalde, dit uit: Naar my toeschijnt, zullen misschien twee maanden genoech wezen. De Koning, toen niet twijffelende dat zijn dochter alle deze tijt eerder voor haar zelf, dan voor 't gerucht eischte, en om echter niet in alles streng te wezen, zeide: Gy belooft dan dat gy, als deze tijt verstreken is, u niet tegen dit huwelijk zult stellen? Ja ik, zeide zy. Gy zult, zo de Goden my helpen, nooit reden hebben om u aan mijn woorden, of leven te steuren. Zy beloofde dit aan hem met te meerder onbeschroomtheit, om dat zy verhoopte dat Poliarchus, die hun beider leven zou verzekeren, ondertusschen te voorschijn zou komen. Doch indien hy niet quam, zo besloot zy, met een einde van haar leven te maken, zich door middel van de doot te verlossen. Maar de Koning, vrolijker gedachten in zijn geest hebbende, nam haar woorden als van een, die haar genegentheden, de welken te voren haar geest bezeten hadden, onder haars vaders heerschappy getemt had. Hy dan, als verwinner, en van die zijde verzekert, zond haar met vriendelijke woorden wech.

ZESTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Argenis schrijft door Arsidas, met weinig woorden, aan Poliarchus, dat zy, zo hy niet binnen korte tijt weêrkeert, zich zelve van't leven zal beroven. Terwijl dan Archombrotus tot grote hoop opstijgt, bereid Arsidas zich tot een lange reis, om hem in zijn voorneemens te beletten.

ARgenis, door zo veel qualen aangeprikkelt, achtte zich zelve nooit ongelukkiger, dan in de schijn van haar openbaar geluk: want toen Lykogenes verslagen was, had Radirobanes naar haar huwelijk, dat is naar haar doot, gewenscht: en toen deze bekommernis een weinig was geweken, en Siçiliën enige adem had geschept, verscheen 'er weêr een andere vrees van de zijde van Archombrotus, die met zulk een gelukkig gevolg van haar te hinderen was gevordert, dat zy wenschte weêr onder Radirobanes vrees te wezen. Zal ik dan, zeide zy, altijt mijn ramp, of die van 't vaderlant bewenen? Zal dan het nootlot niet zachtelijker met de staat van Siçiliën handelen, dan dat ik de ramp van allen met het verlies van mijn leven moet betalen? Zullen deze pracht, deze toestel, deze blijde vertoningen slachtöffers wezen, door de welken ik aan de razernijen van 't vaderlant opgeoffert word? Zal ik Herkules Makaria, of Agamemnons Ifigenia wezen? en zal men de rust met het bloet van een onschuldige kopen. Maar ik zal niet lang tot een speeltuig aan 't geval verstrekken. Deze zware golf zal of een einde van de storm maken, of het schip doen zinken. De goden zijn mijn getuigen

van

van hoe gaerne ik nu de doot zou aanvaerden, zo ik u, ô Poliarchus! niet ontzag, en zo Seleniſſa, door haar einde, niet aangewezen had, dat dit ook een hulpmiddel tegen ſchelmſtukken is. Zy begon daar na met bekommering t'overwegen, of zy Poliarchus wederkoomſt zou verwachten, dan of zy, door haar brieven, de zelfde zou verhaaſten. Van de drie maanden, tot zijn wederkering geſchikt, was alreê meer dan een verlopen: en zy overwoog dat een minnaar (daar voor zy Poliarchus kende) eerder tracht de tijt korter te maken, dan de zelfde geheel uit te wachten. Zy beſloot echter aan hem te ſchrijven, en drukte, terwijl haar geeſt ontſteeken was, haar mening uit met deze woorden, die haar van zelfs voorquamen: *Poliarchus, hoewel ik afweezig van u ben, zo weet ik echter miſſchien beter, dan gy, hoe 't met u geſtelt is. Want in hoe goede ſtant gy daar ook kont wezen, zo hebt gy echter warelijk hier, door mijn ramp, uw ondergang te verwachten. Gy zult uit deze mijn brief verſtaan, hoe weinig van mijn leven het nootlot aan my gelaten heeft. Radirobanes heeft, tegen d'eer van de koninklijke waerdigheit, en tegen 't recht van gaſtvryheit, door een zeer ſnood ſchelmſtuk getracht my wech te voeren, om dat ik geen behagen in hem kon ſcheppen. Hy had, ik weet niet door welke ſchelmſpeelen, op de ſtrant toegeſtelt, my met mijn vader derwaarts gelokt. Dit gelukte hem echter niet: want wy vloden, toen het ſchelmſtuk ontdekt was, weêr naar de ſtat; en hy vertrok zich in zijn ſchepen. Hy dan, tot woede uitbarſtende, trachtte mijn naam en achting, door een brief aan mijn vader, te ſchenden, als of ik u onbetamelijk bemint had. Seleniſſa had onze gemeenzaamheit aan hem ontdekt: en dit heeft aan deze boze menſch tot ſtoffe van laſtering tegen my verſtrekt. Maar mijn vader hield zich aan my, en aan de waarheit; en Seleniſſa heeft uit haar eige beweging haar boosheit met het ſtaal aan zich zelve gewroken. Wat Radirobanes aangaat, hy is, met een quaad voorteeken, zo de goden rechtvaerdig zijn, naar*

Sar-

Sardiniën vertrokken. Ik was door dit vertrek gelukkig, toen mijn vader; (Ik schroom te spreeken, uit vrees van dat gy haat tegen hem zult opvatten. Wy worden van 't nootlot gedrukt. Poliarchus, laat ons liever daar tegen gesteurt wezen) toen mijn vader, zeg ik, aan my beval dat ik Archombrotus zou beminnen. Hy zegt dat hy van Koningen is gesproten. Zijn zeden, aart en gestalte zijn aan hem aangenaam. Eindelijk, hy begeert hem tot zijn schoonzoon. Ik, van mijn zijde, vreesde door een ontijdige halstarrigheit hem, hier in hardnekkig zijnde, in gramschap t'ontsteeken. Ik vernoegde my met onder een andere schijn zo veel tyts te verwerven, als tot uw wederkering vereischt is, of, indien gy niet te voorschijn koomt, naar mijn eige believen te sterven. Men heeft aan my de tijt van twee maanden gegeven, om my tot dit huwelijk te bereiden. Indien gy ondertusschen gewapent weêrkeert, zo zal ik my by u vervoegen: Maar indien gy zonder wapenen koomt, zo zullen wy alle middelen van wech te vluchten verzoeken. Indien gy my verlaat, zo zal ik, terwijl de bruiloft toegestelt word, toelaten dat men my op het heerlijkste verçiert; en als mijn vader mijn rechte hant van my eischt, om de zelfde aan Archombrotus over te geven, zo zal ik zeggen dat hy aan de schimgoden gewijd is, en met enen een pook, die ik onder mijn kleet verborgen zal houden, in mijn rampzalige borst drukken. Indien deze dingen dus gebeuren, zo luister nu, Poliarchus, naar mijn uitterste wensch, en denk dat dit van Argenis, in haar bloet wentelende, tot u gezegt word. Vergeef dit aan mijn vader. Dit zal strafs genoech voor hem wezen, dat ik, door een ongeoorloft schouspel van mijn doot, zijn aangezicht met roü zal overtrekken. Handel met Archombrotus naar uw believen. Maar indien gy Radirobanes ongestraft laat leven, zo zal mijn schim voor u verschijnen, om u tot uw plicht aan te manen. Ik eisch van deze meineedige wraak van zijn snoodste schelmstuk. Dat deze rover, die mijn eer en achting geschonden heeft, zo veel als in zijn vermogen is, straf daar over betaal, en uit uw

gramschap versta hoe grotelyks hy misdaan heeft. Ik beveel zorgvuldiglijk aan u deze wraak, en deze arbeit, en laat u dit na tot mijn uitterste wil. Als gy deze wraak voltrokken hebt, zo doe op uw vooröuders graf mijn naam houwen, en op het marmer onz beider geval vertonen, op dat de nakomelingen onze getrouheit mogen prijzen, en onz ongeval verfoejen. Doch ontvlucht, mijn Poliarchus, d'aanschouwing van dit eilant, 't en waar gy, mijn asch beminnende, begeerig waart om de dootbus van uw bruit aan uw borst te drukken, of ('t welk ik wensch dat de goden toelaten) de zelfde in 't graf uwer vooröuders te verbergen. Weer, indien gy kont, deze qualen door uw wederkering: want het gevaar lijd geen uitstel. Indien 't niet in uw macht is, zo volvoer het bevel van de gene, die sterft; en leef om my te beminnen.

Zy, deze brief toegezegelt hebbende, overwoog lange tijt by zich zelve aan wiens getrouheit zy de brenging daar af zou bevelen. Zy had niemant, met de welk zy zich kon beraden: want aan Timoklea, twee dagen te voren in Selenissas plaats gestelt, de verborgentheit van zo groot een zaak te vertrouwen, scheen noch niet veilig te wezen; en zy keurde niet goet Arsidas alleen zo dikwijls in deze geheimenissen te gebruiken; op dat hy, door zo veel gevarelijkheden vermoeit, niet zou beginnen Meleander te vrezen, te meer dewijl men van zijn vertrek uit het eilant niet onkundig kon wezen. Haar quam echter niemant voor, die bequamer tot dit werk was; voornamelijk dewijl hy van alle de beloften wist, met de welken zy zich zelve aan Poliarchus had verbonden. Zy dan, hem by haar ontboden hebbende, sprak hem dus aan: Arsidas, indien ik vreesde dat gy my ook zoud verlaten, zo zou ik Selenissas geheugenis aan u vertonen, die, gelijk ik acht, de knaging van 't verraat lastiger, dan die van de doot, geacht heeft, om dat zy de doot tot de hulpmiddel daar af heeft gebruikt. Want gy moet weten ('t welk mijn vader en ik

ik verbergen) dat deze grijze, mijn geheim met Poliarchus aan Radirobanes ontdekt, en, daar na van haar geweten geknaagt, zich door haar eige vonnis, en met haar eige hant, gelijk gy gezien hebt, gedoot heeft. Maar gy, getrouwe vrient, hebt, zo wy in 't leven blijven, meer vergelding van ons t'ontfangen, dan zy ſtraf van haar verraat heeft gevoelt. De handel loopt ten einde. Verwacht van ons meer, dan uw zedigheit kan begrijpen. Voorts, ik heb een brief, die ik gaerne met de grootſte getrouheit en naerſtigheit aan Poliarchus gelevert wilde hebben. Verkies gy een getrou man, aan de welk wy de zelfde bevelen. Maar geef hem, zo 't mogelijk is, aan zulk een, diens getrouheit in gewichtige zaken aan u bekent is. Arſidas toefde niet lang. Mevrou, zeide hy, ik ken niemant getrouwer, dan my zelf. Waaröm gaat gy my dus haaſt verby, ſchoon ik niet weet dat ik dit verdient heb, en 't welk niet alleenlijk onbillijk, maar ook ſchandelijk ten opzicht van my is? Ik zal alles, dat gy aan my beveelt, uitvoeren, en mijn naerſtigheit aanwenden om Poliarchus, in welk deel des werelts hy nu ook is, op te zoeken.

Argenis, over deze toezegging verblijd, vraagde wat oorzaak van uit het eilant te vertrekken hy voorwenden zou. Daar is, zeide Arſidas toen, een gedeelte van Italien, 't welk Lacium genoemt word. Op deze ſtrant legt Ancium, een ſtat, door haar tempel van 't geval vermaart, daar grote toeloop van godsdienſt is. Ik zal veinzen dat ik aan deze godheit een belofte heb gedaan; en d'uitvoering van dit godvruchtig werk zal geen verdachtheit veröorzaken. En hoe veel oorzaken van een langer reis zal ik, buiten Siçiliën vertrokken, konnen verdichten? te weten bezigheden, nieusgierigheit, en eindelijk andere beloften. Beveel alleenlijk, en zeg aan my, zo gy kont, werwaarts ik mijn reis moet aanſtellen. Indien gy, zeide Argenis, u van deze gunſt verzekert houd, zo

vermaan ik u, mijn Arſidas, dat gy, volgens uw gewone ſpoedigheit, u zo zeer haaſt, als mogelijk aan u is. Gy zult Poliarchus of in zijn vaderlant, of in zijn reis herwaarts vinden. Gy zult heden uit my meer verſtaan, dan Seleniſſa in zo veel jaren uit my verſtaan heeft. In Gallia is een vloet, die men Araris noemt, die zich met een ander, de welk de naam van Rhodanus voert, te zamen voegt. Het geweſt, tuſſchen deze twee vloeden, van hun oorſprong af tot aan de zee is de vaderlijke heerſchappy van Poliarchus. Hier hebben zijn ouders hun heerſchappy, die hy, een enige zoon zijnde, te verwachten heeft. Zie hier hoe groot een man gy zult verplichten. Indien hy, gelijk ik vermoed, in zijn vaderlant is, zo hebt gy voor geen doling te vrezen. De muren zelven, hoewel ſtom, zullen u aanwijzen waar de Vorſt is. Vermaan hem, gelijk ik ook in deze brief doe, dat hy zo ſpoediglijk, als hy kan, zijn belofte voldoet, en dat hy niet alleenlijk met zijn eige dapperheit, maar ook met de heirkrachten van zijn Rijk weêrkeert. Groet uit mijn naam het geval; want gy moet uw weg langs deze ſtrant nemen. Beraad u met deze godheit over uw reis, en mijn verwachting. Voorts, ontfang dit juweel, en gedenk, zo dikwijls als gy het aan uw vinger ziet, dat mijn welſtant, en die van de Vorſt in Gallia van uw gezwintheit afhangt. Zy, dit gezegt hebbende, gaf aan hem een zeer koſtelijke ring, en met enen de brief aan Poliarchus. Hy, de waerdigheit en ſtaat van Poliarchus verſtaan hebbende, wierd in zijn geeſt verheugt, en was echter verwondert van dat men dit huwelijk, als ongelijk zijnde, door zo veel omweegen bevorderde, tot dat hy, door Argenis vermaning, aan een wet in Siçiliën gedacht, die aan de Koningen van Siçiliën verbied zich door 't huwelijk aan een machtiger Rijk te verbinden. Men wiſt dat Meleander zich niet alleenlijk zeer vaſt aan d' eerbiedigheit der vaderlijke wet-

wetten hield, maar dat hy deze wet ook bezonderlijk onder d'anderen in zeer hoge achting hield. Arſidas prees toen ten hoogſten deze voorzichtigheit van Argenis, die deze ſtrijdige toeleggingen noch aan haar vader, noch aan de Siçiliërs geopenbaart had. Hy bemerkte toen ook dat'er een heir uit Gallia nootzakelijk was, 't welk, als tegen Archombrotus toegeruſt, deze wet zou vernietigen.

Hy dan, zo door zijn eige deucht, als door Seleniſſas ontrou tot getrouheit aangemaant, begaf zich in de volgende dag op de reis, op hoop dat de goden de zelfde zouden zegenen. Hy geraakte met een voorſpoedige wint in Italiën, en, daar van ſchip verânderende, om in deze verborge zaak geen Siçiliërs, noch bekende roejers te gebruiken, trok ſpoediglijk voort langs de ſtrant van groot Grieken, en, de volken, Oſci genoemt, voorby getrokken, quam t'Ancium.

ZEVENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Arſidas koomt, volgens Argenis voorſchrift, aan de tempel t'Ancium, om aan 't Geval t'offeren. Na dat d'offer volbracht is, vertoont de Prieſter over maaltijt, door een ingevoerde reden, dat'er geen ander Geval en Nootlot is, of gedient word, dan de voorzienige wijsheit der Godheit omtrent d'aardſche dingen.

OP de ſtrant ſtond een tempel, daar in een zeer oude godsdienſt gepleegt wierd, en die van de voorôuders aan 't Geval gewijd was. Arſidas, op d'aanwijzing der inwoonders deze tempel ziende, groette, vol van heimelijke beloften, voort de godheit, en knielde op 't zant neder, en, daar na aan

de drumpel van dit gebou gekomen, vond daar een priester, met een wit kleet, daar af de zoom van purper was. Een grote menigte van grijs hair verspreidde zich op zijn schouders; hy droeg een lauwertak om zijn hooft, en had een omvlochte stok in zijn hant. Toen hy zag dat Arsidas, als van de reis komende, naar de tempel ging, sprak hy hem beleefdelijk met deze woorden aan: Reiziger, 't zy gy hier koomt, om iets te verzoeken, of 't zy onze godheit u alreê uit het geen, dat gy vreesde, gered heeft, en zodanig een gemoed hier brengt, dat nieuwe weldaden tracht te verdienen, verschijn voor 't aangezicht van onze goedertierenste godheit, en maak haar gunstig tot uwaarts, of met enig geoorloft bloet, of, indien het u belieft, met wierook aan haar t'offeren. Vader, zeide Arsidas toen, dewijl deze kleding aanwijst dat gy hier de priester zijt, zo verzoek ik dat gy, eer gy de godheit bid dat zy my gunstig belieft te zijn, my aanwijst op wat wijze ik, om in deze godsdienst niet te zondigen, my moet zuiveren, en wat offer hier in deze gewijde plaats gedaan moet worden; en ook of het Geval de gebeden in deze vreemde kleding gedaan, aanneemt: want ik begeer aan deze Godheit t'offeren; en de tijt, tot de scheepvaart bequaam, laat my niet toe hier lang te verwijlen. De priester toonde terstont aan hem een springbron, die by de drumpel heen vloeide, en zeide tot hem, dat hy daar drie malen zijn ogen en handen zou wasschen, terwijl hy een kleet en kroon voor hem zou bestellen; en voegde'r by, dat 'er in 't neêrhof van de godheit gereinigde slachtöffers waren, die hun kopers verwachtten, naar dat iemant groter, of kleinder offeringen begeerde te doen. Ga, vader, zeide Arsidas, verkies zelf uit d'offerbeesten de genen, die gy weet dat aan 't geval aangenaamst zijn. Hy, dit gezegt hebbende, vulde de hant van de priester, die de zelfde uitstak, met goude stukken, en terwijl deze

met

met grote gedienſtigheit deze godvruchtigheit, die aan hem vorderlijk was, uitvoerde, ſchepte Arſidas water uit de bron, en wieſch zich met alle de zijnen. Hy bezag daar na als ter loop de dubbelde deuren van de tempel, en d'andere kleine giften, die overäl ten toon hingen, en veſtte voornamelijk zijn gezicht op een oud marmer, 't welk, niet verre van d'ingang, deze regels aan de genen, die daar binnen traden, vertoonde.

Gy, diens geveinſt gemoed de ſnoodſte zond bedrijft,
Die uit een anders quaal uw luk en blijdſchap ſtijft:
Gy, die van nijdigheit zo ſchandig zijt bezeten,
Dat hare quaal uw hart byna heeft afgebeten,
Gy, goddeloos gemoed, dat, tegen 't goet gekant,
Veel errigwaan verwekt, de huwlijksruſt verbant;
Gy moogt, en moet voortäan deez' heilige autaar ſchuwen,
Zy zijn voor u vervaert, en moeten voor u gruwen.
Meent gy dat gy de God des donders gramſchap bluſcht?
En dat hy u vergeeft, als gy het aardrijk kuſt?
Verblinde menſchen! hoe: wat ſtelt gy u te voren?
Zy willen onz gebeên en ſmeken niet verhoren,
't En zy men eerſtelijk een beek van tranen ſtort,
Daar in het offer eerſt te recht gezuivert wort.
Van hier, verächt e gift, van hier, ô ſnode vonden,
Die uit een gierge hand ten zoen hier zijt gezonden.
Die God, die hemel, aard en lucht met wonder voed,
Verhoort uw offer, noch 't geklag, dat gy hem doet.
Hy is 't, die met een wenk het aardrijk heeft geſchapen,
Die 't lant met wonder vult, daar wy geneucht in rapen;
Die d'adren in onz lijf zodanig heeft bereid,
Dat onze ziel en bloet deur 't lighaam word verſpreid.
Hy doet het een gediert tot in de wolken zweven;
Vermits zijn milde hant hem vleugels heeft gegeven.
Hy heeft het ander dier geſchapen en gebout
Van logge en zware ſtof, daar 't noch zijn woning houd,

Hy doet de visschen, die in 't water zijn en dwalen,
Zich reppen, naar 't hen lust, en zonder aâm te halen.
Indien men op een pad ten hemel konde gaan,
Wat zoud gy, boze mensch! wat zoud gy niet bestaan?
Ga, boze, uw offerhant ten toon voor menschen steken;
Op dat een yder mag van uwe miltheit spreken.
Verzie Gods autaars, die men voor hem heeft gebout,
Met Osse' en schapen bloet, met wierook, en met gout.
Hy gaf 't u al voorheen. Gy hebt 't van hem verkregen;
Maar doe'er by van 't uw, zo gy hem wilt bewegen.

De priester was alreê met de slachtöffers voorby gegaan, en Arsidas, met een kroon verçiert, en witte klederen aan hebbende, knielde voor het beelt van de godheit neder, en deê zijn beloften, en voorts het geen, dat Argenis aan hem bevolen had. De priester had een zuigkalf, en twee lammeren van een dracht tot d'offer uitgekozen. Het kalf wierd gemakkelijk met de bijl geslacht: maar de lammeren wierden met het mes gedoot, op dat de hoofden bequaam tot de maaltijt zouden wezen. De priester riep uit dat het ingewant in zeer goede staat stond, en dat, toen de loten geworpen waren, het Geval al 't geen, dat van Arsidas geëischt was, toegestaan had. Zy kochten daar na het geen, dat zy aan de godheit geoffert hadden, voor zich; en in de tweede opdissching, terwijl d'anderen ruimelijk dronken, begon Arsidas met de priester van 't nootlot, van de loten, en van de heerschappy van 't Geval over de werrelt te redeneren, om dat hy uit verscheide redenen had gemerkt dat hy goede kennis van de Wijsbegeerte had. De priester ook, bemerkende dat Arsidas een schrander man was, en waerdig om met hem van hoger zaken in de godsdienst te spreken, sprak hem in dezer voegen aan: Het gemeen volk, ô vreemdeling! is zo onkundig van 't geen, 't welk wy met de naam van 't Geval eren, dat het de heiligheit van dit geheim byna, door een strijdige

dige verklaring, bedorven heeft. Zy noemen al 't geen, dat onzeeker is, geval; en zy willen dat al 't geen, daar af d' uitgang aan de menschelijke geest onbekent is, onzeeker is. Zy verdichten dieshalven dat dit een lichtvaerdige en blinde godheit is, en eigenen aan de godheit meer gebreken toe, dan zy in de mensch zouden verdragen: in voegen dat men niet zekerlijk weet of deze godheit niet meermaals lasteringen, dan offeringen van deze spoorlozen ontfangt. Indien zy ergens in zondigen, indien hen iets buiten hun verwachting overkoomt; het geval moet terstont de schult daar af dragen. Zy verwijten aan deze godheit, dat zy de bozen verheft, dat zy zelden de goeden beschut, op dat het zou schijnen dat zy nooit iets wel oordeelt. Warelijk, deze elendigen zien niet dat dusdanig geval niet iets goddelijk is, maar een speeltuig van een waangelovige geest, die zijn eige verdichtselen door onnutte bekommernissen vreest, of te vreden stelt. Want deze godheit, die zy aan zich zelven verdichten kan, of kan niet al 't geen, dat den menschen toevalt, en 't welk wy gevallig noemen, stieren, en naar de wensch der gener, die bidden, schikken. Indien zy niet kan; wat doet zy dan? of waar toe dient deze onnutte godheit, die in haar heerschappy geen gebied heeft? Zult gy zeggen dat zy over de menschelijk gevallen te zeggen heeft, die zy niet kan verhaasten, weêrhouden, of veränderen? 't en waar men zeggen wilde dat deze wisselingen der dingen, en de roekeloosheit der natuur, (indien men dus mag spreken) niet genoech, zonder deze ledige godheit, aan de welke men niets gelaten heeft, dan de naam, en de nijt, zouden konnen deurvloejen. Eindelijk, waaröm rechten wy altaren voor deze godheit op? Waaröm beraden wy ons, met haar loten, in deze tempel, na dat wy de zelfden, door zware kosten van slachtöffers, aan ons verbonden hebben? Zeker, een ongelukkig waangeloof, zo men

 't ter

't ter plaats gebruikt, van daar men niet te vrezen, of te verwachten heeft. Maar indien gy, in tegendeel, acht dat de menschelijke gevallen, die anderfins zouden zwerven, van deze godheit geschikt, en naar de godvruchtigheit der fmekers verspreid worden, zo is zy warelijk geen Geval, zo gy, met het gemeen volk, by deze naam een godheit verftaat, die de menschelijke zaken niet naar berading, maar onvoorzichtiglijk laat tuimelen. Om u met weinig woorden dan af te richten: gy zijt gekomen om 't Geval te bidden. Gy hebt uw gebeden aan deze godheit gedaan. Eindelijk, gy hebt aan haar geoffert. Meent gy dat uw zaken bequamelijker zullen uitvallen, dan zo gy deze godheit verwaarelooft had? Indien gy ja acht, zo is 't geval niet roekeloos en wifpelturig, dewijl het weet wie het begunftigen moet; en zo is het niet roekelozelijk, maar naar verdienfte wreet, of gunftig: dat is, het is niet dat geval, 't welk van 't volk geftelt word. Maar indien gy, in tegendeel, acht dat deze offeringen vergeefs en onnut zijn, waaröm plegen wy in deze tempelen, met een overtollige arbeit, een godvruchtigheit, die niet vorderlijk aan ons kan wezen? Wy komen, zult gy zeggen, niet om dit lot, dat over onze zaken befloten is, te veränderen; maar alleenlijk om uit de godfpraak te verftaan hoedanig dit lot is. Indien gy van dit gevoelen zijt, zo belijd gy warelijk, dat het Geval alreê weet of dat de goden u zullen ftraffen, of helpen. Hier uit volgt dan, dat'er in de werrelt niets by geval gebeurt, niets, daar af de goden geen kennis hebben, of daar in zy onächtfaam zijn: 't welk niet met dit geval van 't gemeen volk overëenkoomt.

Gy ziet dan, waarde vreemdeling, hoe ik het geval verwerp, niet dat, 't welk ik dien, maar 't welk van d'onkundigen geftelt word, en dat niet met die opperfte Geeft, de welk alles naar zijn believen fchikt, die de natuur gemaakt heeft, die d'oorzaken

aan

aan de dingen heeft gegeven, en die hen geduriglijk door een zeer verborge reden voortplant, kan overeenkomen. Want hoewel de zeelieden in 't midden van de ſtorm niet weten wat einde de golven, en wat uitgang de wint zullen hebben, zo volgt echter niet dat aan Jupiter onbekent is, of hy beſloten heeft dat het ſchip zal vergaan, of behouden worden. Gy moet ook niet zeggen dat wy dieshalven de goden te vergeefs aanroepen, en dat, zo alle de dingen, die ons zullen overkomen, alreê van overlang by de godheit zeker zijn, het gebed aan de geen, die het aanſtaande poogt af te bidden, en te veränderen, vruchteloos zal wezen. Deze laſter tegen de goden zy verre, die van niemant met een vergeefſche en vruchteloze arbeit tot zich verzoent worden. Want Jupiter, toen hy begin aan de werrelt, en wetten aan de natuur gaf, toen hy het gevolg der dingen, en d'oorzaken en uitgangen te zamen voegde, wiſt wel wat gy t'enige tijt door uw godvruchtigheit by hem zoud verdienen. Deze gebeden, die gy heden doet, zijn aan hem niet nieu, maar toen alreê aan hem bekent, toen hy de werrelt, het menſchelijk geſlacht, ja u zelf oprechtte. De beſluiten worden dan door uw godvruchtigheit, en door uw deuchden verzacht. De dingen, die hy toen tegen u beſloot, zouden zonder deze gebeden, daar af hy de godvruchtigheit in uw gemoed voorzag, uitgevoert zijn geworden. De goddeloosheit heeft, om de zelfde reden, niet te vertrouwen dat zy den vergramde goden enige ſtrengheit afwringen zal. Want God, die een wreker is, zou deze pijlen, deze ſtraffen, die den bozen boven 't hooft hangen, niet bereid hebben, zo de boosheit, die zy nu bedrijven, zijn gerechtigheit toen, door een toekomende gruwel, niet tot deze gramſchap gedwongen had.

Deze macht dan, en deze kennis van Jupiter, door de welke hy alles, dat komen zal, en daar af wy onkundig

kundig zijn, klarelijk, en als voor d'ogen ziet, is het geen, dat wy Wijsbegerigen onder de naam van Geval eren: om dat deze dingen aan onze blintheit gevallig schijnen, schoon God, zijn en onze wil te voren kennende, hen als voor zich heeft. Gelijk wy dan Pallas Jupiters wijsheit noemen; en gelijk hy, helder, of regenächtig zijnde, verscheide namen heeft: zo noemen wy ook geval de bestiering van die dingen, de welken aan ons verborgen zijn, en onze geest in twijffel te houden. Wy stellen voor deze godheit tempelen en beelden toe, op dat zy het aanstaande aan ons zou openbaren, d'uitgangen der dingen verzachten, en onze gebeden tot onze welstant aanneemen. Indien deze dingen wel en behorelijk van ons gedaan worden, zo hebben zy al van overlang krachtig geweest, en ons geholpen, toen de natuur de zaden aller dingen en oorzaken, en de wet ontfing. Waarde reiziger, 't is zeer billijk dat men dit Geval eert, en dank daar aan bewijst; ik meen aan d'opperste Jupiter, die door de tekenen der ingewanden en loten een zeer voortreffelijke uitgang uwer voorneemens, de welk tot noch toe aan u onzeeker was, belooft heeft: want gy hebt, zo gy my gelooft, zeer treffelijke toezegging. Ga in veiligheit. Ga heen, en vertrou op onz Geval, dat is op d'opperste der goden.

ACHTSTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Arsidas vertrekt uit de haven van Ancium, en, de Hetrussche zee deurgevaren, bejegent een grote vloot van schepen, en geeft zich op trouwe toezegging aan de Zeeöverste over, Gobryas genoemt, die, aan Arsidas de rechte hant toereikende, naar de stant van Siçiliën, en d'aart van 't lant aan hem vraagt. Arsidas van zijn zijde, vraagt ook aan Gobryas naar de naam van de Vorst, aan de welk deze vloot behoort.

DE schipper had alreê tot twee malen deze wijtluchtige reden, de Wijsbegeerte rakende, afgebroken, en vermaant dat de tijt van de scheepvaart vruchtelozelijk voorbyging. Arsidas dan, de priester om zijn vlijt en wijze redenen bedankt hebbende, reikte aan hem noch enige penningen uit, om daar voor andere slachtöffers te kopen, en in de volgende dag voor hem, en voor de zijnen aan 't Geval t'offeren. De priester geleidde hem tot op de strant, daar hy zich te scheep begaf. Hy zeilde met een voorspoedige wint voorby Lacium, en quam daar na in de Hetrussche zee, die aan de strant veel modderige en gevarelijke ondiepten heeft. Hy voer voort deur de zeeboezem der Liguriers, toen een groot getal van schepen, van verre als wolkjes, of als klippen, die 't hooft boven 't water staken, voor zijn gezicht verschenen. Toen zy 'er nader by gekomen waren, zeide de schipper tot hem, dat zy oorlogschepen schenen te wezen, of misschien een vloot van zeerovers, om dat gewest uit te plonderen, en dat men dieshalven niets beter

beter kon doen, dan naar de wal, hoewel de zelfde aan hen onbekent was, te houden. Maar de steile bergen op de strant beletten hen daar in, dewijl de blinde klippen de toegang verhinderden: enschoon men daar aan had konnen komen, zo zou men, uit oorzaak van de steilten, geen weg om daar op te komen gevonden hebben. Terwijl de schiplieden niet wisten wat zy doen zouden, en het gevaar van weêrzijden overwogen, wierden zy van enige roeischeepen, tegen hen gezonden, omringt. Aan Arsidas ontbrak geen moed van zich zelf te verdedigen: maar de blode krijgslieden toonden aan hem t'elkens de staat der gener, die te scheep varen, en zeiden dat de verdediging hun zekere ondergang zou wezen: dat'er, zo zy de zeilen streken, en het schip overgaven, hoop van zachter onthaal was te verwachten; om dat, zo zy zich aan de krijgslieden van een wettig heir overgaven, zy daar door voor weinig schade hadden te vrezen, en dat, zo zy zeerovers waren, zy zekerlijk met uitplondering, en door zachtigheit te verzoenen zouden wezen. Dit waren de woorden van de bootsgezellen en roejers aan Arsidas, die zwarelijk tot overgeving kon bewilligen; in voegen dat de scheepslieden uit hun eige beweging het zeil streken, en, de riemen inneemende, het believen der gener, die komen zouden, verwachtten. Maar toen de schepen, die tegen hen quamen, hun dreggen overgeworpen en vast gemaakt hadden, begonnen zy zachtelijk te vragen, wie zy waren, en van waar hun koomst was. De scheepslieden antwoordden zonder veinzing op alles, dat aan hen gevraagt wierd. Zy zeiden dat zy, van een uitheemsch man, (op Arsidas wijzende) gehuurt, uit groot Grieken naar Massiliën trokken. Maar dewijl Arsidas, van hen gevraagt, verwardelijk antwoordde, om dat hy niet wist tot wie hy sprak, zo kregen zy vermoeden dat hy een vijant was. Hy wierd dan gevangen, en naar een ander schip gebracht;

bracht; en men belaſtte aan de genen, die hem gevoert hadden, dat zy met hun ſchip zouden volgen. Zy deden hem echter geen wijder leet aan, en verontſchuldigden zich ook beleefdelijk hier over, dat zy hem naar hun Opperſte voerden, om met hem te ſpreken. Niet verre van daar quam het ſchip van d'opperſte hooftman, die, zonder behulp van riemen, met volle zeilen naderde. Arſidas, daar in overgetreden, bejegende d'overſte der krijgslieden, die, de rechte hant hem toereikende, aan hem verzekerde dat men hem geen gewelt zou aandoen. Maar, zeide hy, de ſtaat van d'oorlog is dusdanig: men moet alles onderzoeken. Men moet niet alleenlijk de vijanden aantaſten, maar dikwijls ook onderrichting uit de vrienden en vreemden bekomen. Indien ik zelf in uw ſchip was gekomen, zo zou ik, na dat mijn ondervraging gedaan was, u geenſins in uw voorgenome reis opgehouden hebben. Arſidas, in zo beleefde woorden vertrouwen ſcheppende, beleed alles, dat aan hem geoorloft was. Hy zeide dat hy een Siçiliër was, en naar Gallia trok, om zijn vrient te ſpreken, en dat hy verhoopte dat men hem haaſt zou laten vertrekken. D'overſte, de naam van Siçiliën horende, bleef bedeeſdelijk ſtaan, en vraagde aan hem, wat hy in Gallia te doen had. Ik verzoek, ô vreemdeling, zeide hy, dat gy 't niet quaat zult achten dat ik u heden by my ten avontmaal hou. Gy zult uw ſlaapplaats in mijn ſchip hebben; en wy zullen u zo wel onthalen, als ons mogelijk is. Ik ben d'overſte van een machtig Koning, die niet verre van hier met grote heirkracht volgt. Ik zal u morgen voor hem brengen: want hy verlangt om iemant te zien, die uit Siçiliën koomt; en miſſchien zal hy enige dingen uit u verſtaan. Gy zult d'aanſchouwing van zulk een Vorſt, in beleeftheit uitſteekende, ook onder de weldaden van 't geval tellen. Arſidas wiſt wel dat zich daar tegen te ſtellen niet tot vordering van zijn zaak diende: dewijl

dit

dit misſchien hem te meer verdâcht zou maken, en oorzaak wezen van dat hy naauwer bewaart zou worden. Hy dan, zich aanſtellende als of dit zeer wel naar zijn zin was, antwoordde, dat d'overſte alle vermogen op hem had, en dat een gevange man, en die gantſchelijk onſchuldig was, niemants aangezicht behoefde t'ontwijken.

Na deze woorden van weêrzijden poogden zy, door verſcheide redenen, in hun gelaat en geeſt de ſchijn van vrolijkheit te betuigen: d'overſte op dat Arſidas zonder vrees zou zijn, en Arſidas op dat hy geen afkeer van deze gevangenis zou laten blijken. Zy verſtonden dan veel dingen van malkander, daar zy naar vraagden; en de toegenegentheit, die in 't eerſt geveinſt was, veränderde allengs, door een waar vermaak van hun ſamenkouting, in een volkome vrientſchap: dewijl de natuur der ſterffelijke menſchen zodanig geſtelt is, dat d'openhartige gemoeden lichtelijk te zamen verëenigen. Arſidas, hoewel gevangen, en in zijn reis opgehouden, kon lichtelijk het geen, dat hy een ander aangedaan zou hebben, tegen zich zelf verſchonen; voornamelijk in deze heuſche gevangenis daar in men byna verzocht dat hy niet langer dan een nacht zou blijven. De krijsoverſte zelf gaf aan deze oprechte man alles toe, om daar na als vrient van hem te ſcheiden. Zy gingen binnen in d'achterburgt zitten; en toen zy iets van de zee, van de winden, en van verſcheide ſlach van ſchepen geſproken hadden, begon Gobryas (zo wierd deze krijgsoverſte genoemt) vriendelijk aan Arſidas naar de zaken van Siçiliën, en naar de hoedanigheit van dat lant te vragen. Arſidas verhaalde aan hem in 't kort de burgerlijke oorlogen, de weêrſpaltigheit en doot van Lykogenes, Meleanders ouderdom, en al 't geen, dat hy, zonder van Poliarchus gewach te maken, kon zeggen: want hy onthiel zich zorgvuldiglijk van deze naam te noemen, op dat hy niet genootzaakt zou wezen by

een

een onbekende van hem te ſpreken. Gobryas ſchiep groot vermaak in dit voortreffelijk verhaal, en in deze rechtvaerdige uitgang van d'oorlog, en wierd, toen Arſidas naar de naam van de Koning vraagde, voor welks aanſchouwing men hem bewaarde, gelijk ook over wat lant hy gebood, en wat hy met deze vloot voorhad, enigſins in zijn gedachten afgetrokken: want hy wenſchte gelijke gunſt aan hem te bewijzen, en ook de voorvallen van zijn volk aan hem te verhalen. Hoewel, zeide hy, zich een weinig bedacht hebbende, de handelingen, die van de kooplieden alleen gedreven worden, zeer zelden en ongemeen by ons zijn, zo hebben wy echter veel dingen van de burgerlijke rampen, die Siçiliën geplaagt hebben, gehoort. Maar geen waren worden door ſcheepvaart eerder bedorven, dan de waarheit. 't Gerucht heeft ons veel onzeekere dingen, en die geheel tegen de genen ſtrijden, die ik nu uit u verſtaan heb, aangebracht. Ik twijffel mede niet of de verſchillen van onz volk, en, om zo te ſpreken, onze rampen zullen ook door 't gerucht tot u overgekomen wezen; maar gelijk zy of door de ſtoutheit, of door d'onkunde der gener, die hen verhalen, vertoont worden. Indien ik niet vreeſde dat ik u met een lang verhaal zou vermoejen, zo zou ik het geen, dat gy nu verzoekt, niet alleenlijk uitvoeren, maar, met de dingen van hoger af te halen, de beginſelen van mijn Koning, als een waerdige ſtoffe tot de hiſtorien, aan u vertonen. De voortreffelijke ſtoffe van dit verhaal porde Arſidas aan om dit van Gobryas te verzoeken, en te zeggen dat, zo Gobryas het zelfde beliefde te doen, hy zeer begerig was om het te horen. Gy zult, zeide Gobryas toen, een zaak verſtaan, die aan de geeſten van uw Grieken waerdig is, en wel paſt. Want onder ons vind men veel daden van dappere mannen, die niet ongelijk met de zodanigen zijn, door de welken de volken, die zich zelven door hun geſchriften kenbaar maken, tot ver-

maartheit opklimmen. Maar wy hebben geen andere geschriften, dan die van de Druïden, door de welken men de voorvallen onzer zaken bewaart. Zy worden niet in hout, of in was ingedrukt, maar aan de geheugenis der jongelingen bevolen; en wy horen de daden onzer voorouders uit de mont der gener, die zingen. Doch om onze zeden niet met klachten te belasten; 't is beter, ô vreemdeling, indien het u dus believe, het belooft verhaal te beginnen.

NEGENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Gobryas verhaalt dat, terwijl Britomandes heerscht, die Timandra tot gemalin getrout had, Kommindorix, de machtigste onder de Groten, in plaats van de Koning, wetten aan de volken gaf: dat Timandra, voor haar kint vrezende, dat ter doot geschikt was, eer het in 't leven quam, aan haar vroedvrou, en aan twee andere juffrouwen, gemeenzaam met haar zijnde, beval zich by haar te houden, om, zo zy een mannelijke vrucht baarde, een ander in de plaats te stellen, en de wettige zoon heimelijk wech te voeren. Timandra baart een mannelijke vrucht, die, door de list dezer vrouwen, met een dochter verwisselt word. Het wettig kint word aan een lantman bestelt, om het zelfde op te voeden.

BY ons heerschte Britomandes, een naam, die aan onze volken noch aangenaam is; een man, zeer voortreffelijk in d'oorlog; en in de vrede. Arsidas, in

in 't begin van zijn redenen hem ſteurende, zeide tot hem: Gy verhaalt my eerder wie uw Koning was, dan over welk lantſchap hy gebood: hoewel ik uit uw redenen vermoed dat gy Gallen zijt. Gy hebt reden, zeide Gobryas, om dit te zeggen. Wy bezitten het grootſte geweſt van d'oever der Gallen, dat tuſſchen d'Alpen en de Pyreneen van de zee beſpoelt word. Het ſtrekt zich landewaarts in de langte uit, tot aan de plaatſen, daar de Rhodanus, en noch hoger d'Araris, voortreffelijke vloeden, de landen, die zeer vet zijn, deurſnijden, en mag met recht het voortreffelijkſte van Gallia genoemt worden. Het lant is vet en overvloedig van vruchten, en rijk van een zeer dapper volk.

Arſidas wierd verbaaſt, toen hy de namen van Araris en Rhodanus, de vloeden van Poliarchus lant, gelijk hy uit Argenis verſtaan had, hoorde noemen. Gobryas, hem dus bedeeſt ziende, zeide: Ik verhaal miſſchien iets aan u, dat gy voor dezen meermaals hebt gehoort. Zeg my, ik bid u, hebt gy in Siçiliën iets van de zaken van onz lant verſtaan? Ja, zeide Arſiadas toen, en dat 'er in Gallia veel Koningen zijn. Indien men iets daar af vertelt, 't is gelijk een wintje, of een wolkje, dat lichtelijk den onkundigen voorbyloopt. Voor dezen quamen 'er by ons enige kooplieden, die hier en daar handelden: maar de woede van onze burgerlijke beroerten heeft hen uit onze geweſten verdreven. Onze traagheit is oorzaak van dat wy, die op de Griekſche wijze leven, zo ſlof in de dingen en daden der volken zijn, die hun woning noordewaarts hebben, behalven als wy verſtaan dat gy met een heir buiten uw lantpalen getreden zijt, en wy dieshalven voor onze gemene vryheit vrezen. Twijffel echter niet dat gy dit, hoe 't ook is, aan een onkundige en nieusgierige verhaalt. Hy zeide dit, niet om dat hy gantſchelijk van de zaken der Gallen onkundig was, maar om Gobryas, met aan hem te

vragen of hy het wist, of niet, niet van zijn verhaal te doen afwijken: want hy, hebbende de namen van Rhodanus en Araris horen noemen, wenschte met grote graagheit, en als of hy zijn eige zaken bevorderde, de historie der Gallen te verstaan.

Britomandes dan, vervolgde Gobryas, heerschte, volgens zijn erfrecht, over zo groot een volk. Hy had een zoon, ook Britomandes genoemt, die, tot een man geworden, van zo veel ziekten aangetast wierd, dat de gedurige pijn ook de krachten van zijn gemoed wechnam. Hy troude echter een gemalin van zijn maagschap, van de welke ik niet zekerlijk kan zeggen of de vrouwelijke kuisheit, of haar godvruchtigheit, of haar voorzichtigheit, die warelijk mannelijk was, meer verçiering aan haar gaf. Haar naam was Timandra. Britomandes de vader storf ondertusschen. Alles verviel in erger, als of onz geluk met zijn doot onder was gegaan. Wy kenden in de nieuwe Koning niets, dat naar zijn vader geleek, als de naam, en zijn godvruchtigheit. Kommindorix was de machtigste onder de Groten, en overtrof het gemeen in rijkdom, en in edelheit; kort, hy was zodanig, als gy terstont van Lykogenes verhaalt hebt. Deze wierd onder d'oude Britomandes, door 't ontzach van zo groot een Koning, weêrhouden. Maar hy vermogt, door d'achting van zijn wijsheit en dapperheit, alles in dier voegen by de zoon, dat hy zelfs onder zijn naam de heerschappy voerde, met grote tegenheit van Timandra, die niet afliet van haar gemaal met de moed en wakkerheit van zijn voorönders aan te stuwen. Maar hy bracht, door een zwakke gebuigsaamheit van geest, alle de raden, die zijn gemalin aan hem gaf, aan Kommindorix over, die schalkelijk alles uit hem kon horen. Wy, uit de voorspoedige stant gevallen, daar in d'oude Britomandes het lantschap gestelt had, quamen dikwijls by malkander aan zijn begraafplaats, als van die van een voortreffelijk helt, wel

wel in de ſchijn om onze godvruchtigheit te tonen, maar warelijk om, naar de gewoonte van onz volk, de godſpraken te verſtaan, en te vernemen of het lot, of de goden enige middel tot Kommindorix ondergang toonden: want daar waren zeer veel, die 't voor godvruchtigheit hielden hem te haten, inzonderheit na dat hy, van begeerte tot te heerſchen brandende, (ô gruwel!) Timandras zoon, door middel van de voeſter, gelijk men zegt, van 't leven berooft had. Men kan zwarelijk weten waaröm de Koningin niet op een zelfde wijze wechgerukt wierd: of zy zelve, door een achterdochtige naerſtigheit, het vergift, en de lagen geſchuwt heeft; dan of hy zich weinig met het leven van deze vrou heeft bekreunt. Maar ik acht dat dit voornamelijk door de verzorging der goden is geſchied, die zeer dikwijls de dwingelanden verblinden; op dat zy, door een beangſte en waangelovige wreetheit naar hun zekerheit trachtende, de ware en zekere gevarelijkheden niet zouden kennen, of hen niet vrezen.

Timandra, ten tweede maal zwanger zijnde, en voor haar elendige vrucht vrezende, die eer ter doot verwezen, dan in 't leven ingetreden was, beſloot de vroedvrou, en twee Juffrouwen, die zeer gemeenzaam by haar waren, en van de welken ik d'een niet lang te voren, door bemiddeling van de zelfde Koningin, getrout had, tijdiglijk aan zich te verbinden. De Koningin verzocht van hen, dat, zo zy een zoon baarde, zy de zelfde heimelijk zouden wechvoeren, en een ander vrucht in des zelfs plaats ſtellen. Zy trokken in hun raat zekere lantvrou, een huismoeder, aan mijn gemalin bekent, die dit kint zou opvoeden. Zy, Sikambre genoemt, wierd, met haar gemaal, (want men had ook zijn hulp van node) van mijn gemalin, terwijl de Koningin in barensnoot was, in 't hof gebracht, na dat men haar met eed aan alle de goden verbonden had de zaak verborgen te houden.

Geen andere vrouwen, dan de genen, die van de zaak meêwustig waren, wierden in de kamer ontfangen. De goden begunstigden dit werk. Timandra verloste van een zoon. De vrouwen, hun bedroch uitvoerende, brachten een dochter in de koninklijke windsels. Wat gevoelen meent gy dat de Koningin toen had? Zy was in barensnoot, en achtte het voor een weldaat dat haar vrucht, die de moeders met zo veel smarten kopen, van haar wechgevoert wierd; en ik heb haar zelve dikwijls horen zeggen, dat zy nergens meer voor bevreest was, dan dat deze toeleg door 't geschrei der kinderen, of door de versaachtheit der vrouwen ontdekt zou worden. Hoewel zy, uit oorzaak van haar bekommernis en ziekte, zeer qualyk gestelt was, zo sprak zy echter Sikambre, aan de welke men belast had het kint in dit gedruis wech te brengen, met een zachte stem dus aan: Laat toe dat ik u by onze vaderlijke goden bid my getrou te wezen, op dat ik zelve, terwijl ik anderen tracht te bedriegen, niet van mijn vrucht berooft word: want ik zal de genen, die 't u belieft, voor de mijne moeten aanneemen. O Koningin! antwoordde deze vrou, de goden, die gy aanbid, hebben gemaakt dat het niet in iemants macht is dit bedroch, daar gy voor vreest, aan u te plegen; want het lighaam van uw kint is door een ongemeen merkteeken, dat men niet veränderen kan, bekent. Zy, dit gezegt hebbende, hield haar het kint naakt voor d'ogen, en toonde aan haar, een weinig onder de krop van de hals, een purpere gedaante van een natuurelijke korenäir; en dit teken zag men ook op de rechte dgie. De moeder zelve was oorzaak van deze gelukkige tekenen geweest, toen zy, te voet in 't lant wandelende, door 't gedruis van een dwarrelwint, een grote akker met rijpe korenäiren deurlopende, van een schichtige schrik overvallen wierd. Timandra, haar waardste pant gekust hebbende, zeide: ontvlied, mijn popje, het gevaar van uw vaderlyk
hof.

hof. Vlied mijn Aftioriftes; want ik wil dat men u dus, met de naam van uw overgrootvader, zal noemen. De goden gunnen dat gy, tot uw jaren gekomen, u aan de genen moogt wreken, die niet toelaten dat uw kintsheit aan mijn borften veilig is. Zy kufte het kint weder al wenende; en Sikambre, het zelfde terftont ontfangende, wond het in windfels, en geraakte uit het hof door een verborge deur, die daar toe bebereid was. Het meisje, 't welk men voor 't koninklijk bloet aannam, wierd toen op de vloer nedergelegt, en Britomandes, ontboden om zijn krooft t'erkennen, trad met Kommindorix binnen, en, in zijn genegentheit bedrogen, drukte eens anders krooft aan zijn boezem, en, het zelfde aan de voefters bevolen, en de kraamvrou getrooft hebbende, ging van daar naar de tempel, om de goden te bedanken, aan de welken hy groter dank verplicht was, dan hy meende.

Sikambre, aan de welke de Koningin haar zoon vertrout had, was een vrou van middelmatige ftaat: want het kint zou by deurluchtige lieden niet genoech verborgen geweeft hebben; en van een behoeftig huisgezin had men te vrezen, dat zulk een zwak lighaam niet onderftant genoech zou bekomen. Zy had haar gemaal, die mede kennis van de zaak had, en Cerovifcus genoemt was, meêgebracht, aan de welk zy, niet verre van 't hof, dit heiligfte pant overgaf, en verzocht dat hy 't zachtelijk zou dragen. Het meêdogen, en de grote hoop, die hy ontfangen had, prezen hem dit voefterkint hoog genoech aan. Hy fcheidde zich dieshalven van zijn gemalin af, op dat zijn gezin geen achterdocht zou vatten, en ging dus naar zijn hoeve: want hy boude een tamelijke grote akker, verre van de ftat af, en aan d'oever van de Rhodanus gelegen, en onderhield, door een boerfche eenvoudigheit, d'oprechtigheit in zijn gezin. Hy, aan zijn huis gekomen, gaf voor dat hy dit wechgeworpe kint in 't naafte bofch opgenomen had, en ging zijn vrou,

die ook korts daar na weêrkeerde, te gemoet, en verzocht van haar, in tegenwoordigheit der zijnen, dat zy met haar borsten, die noch niet droog waren, om dat zy haar zoon eerst onlangs gespeent had, dit elendig wicht zou laven. De vrou, als van de zaak onkundig, ondervraagde alles naerstiglijk, namelijk wie d'ouders van dit kint waren, wat lot het overgekomen was, en waaröm men het zelfde, zo schoon en aangenaam van aangezicht, en zonder enig gebrek aan 't lighaam, wechgeworpen had. Hy veinsde dat hy 'er niets anders af wist, dan dat het op de kruisweg van 't bosch, aan de honden, of aan de jagers alleen bekent, was geworpen, of door een onmenschelijke en wrede, of door een elendige hant daar gelegt. Sikambre vatte het ondertusschen aan, terwijl het schreide, en stilde het met haar borst, die zy aan dit kermend kint toereikte.

Deze koninklijke vrucht, naar de deurluchtigheit van zijn afkoomst wel een geringe, maar echter naar het beloop der tijden een gelukkige opvoeding bekomen hebbende, begon, toen hy gaan en spreken kon, in een andere stant op te wassen, dan men gemenelijk in dusdanige huisgezinnen ziet. Hy was schrander van vernuft, en uitmuntende in schoonheit van lighaam. Cerovistus en Sikambre, door 't geen, dat zy van hem wisten, aangeprikkelt, waren voornamelijk in alles over hem verwondert, en noemden hem Astioristes, gelijk hy van de Koningin genoemt, en die van veel Vorsten gevoert was. Men kon dit alles naauwelijks in veiligheit aan de Koningin voordragen, die deurgaans eens ter maant van Sikambre, by mijn gemalin komende, door 't vermaak van een gestole samenspraak, verquikt wierd: want men vreesde dat men op deze lantlieden, zo zy dikwijls in 't hof gezien wierden, zou merken: en de Juffrouwen, die kennis van deze zaak hadden, rieden hen ook t'elkens, dat

zy

zy zo veel, als hen mogelijk was, alle verdachtheit zouden ſchuwen.

TIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Timandra quynt van verlangen om haar zoon, nu zeven jaren out zijnde, te zien. Gobryas, aan de welk zy haar geheimenis geopenbaart had, bezoekt het kint, en kent het, onder d'anderen ſpelende, aan de voortreffelijkheit van zijn gelaat, en brengt het heimelijk by de Koningin, die in 't verborgen haar vermaak op zijn hoeve neemt. O wat omhelzingen! maar ô wiſpelturige veränderingen van 't geval! Het kint, na verloop van enige tijt door 't gewelt van gewapende lieden wechgevoert, wort te vergeefs gezocht. Het gevolg van 't verhaal word door 't gedicht van een Druïde afgebroken.

NA verloop van zeven jaren ſprak de Koningin, door verlangen van haar zoon te hebben verwonnen, my, die zy tot haar hofmeeſter gemaakt had, met deze woorden aan: Gobryas, gy verdient wel dat ik uw getrouheit niet minder, dan die van een vrou, acht. Ik heb aan uw gemalin over lange tijt een grote verborgentheit vertrout. Ik zal over haar verzwijging van mijn zaken deze eerſte weldaat aan u bewijzen, dat ik mijn bekommerniſſen ook aan u zal bevelen, en een voortreffelijke daat openbaren, in welks verberging de welſtant van mijn ſtaat, en van die van Gallia beſtaat. Gobryas, weet gy niet wat ik aan u wil zeggen? Heeft uw gemalin niets van onze zaken aan u geopenbaart? Ik, hoewel door de ver-

wachting van de zaak getroffen, hield my noch ſtemmiger, op dat de Koningin zou geloven dat ik alle de dank van deze geopenbaarde verborgentheit aan haar verplicht zou wezen, te meer om de getrouheit van mijn gemalin te tonen, die warelijk de zaak niet aan my geopenbaart, en echter my, vermoedende dat'er iets groot gehandelt wierd, niet gantſchelijk bedrogen had. De Koningin verhaalde toen aan my alles, dat 'er af was, niet alleenlijk met groter vrymoedigheit, maar ook met meer minſaamheit. Ik, niets zo groot vermoed hebbende, ſidderde van ſchrik, toen ik 't gehoort had, en, door het gevolg van 't verhaal allengs weêr moed ſcheppende, prees de moederlijke godvruchtigheit en ſchranderheit, die zo nut voor 't Rijk was, daar de dwingelant op loerde. Gy weet nu, zeide zy, de plaats, daar mijn geluk is. Ik, van zo veel middelen en eerbewijzingen opgehoopt, heb noch geen kuntſchap van de vernoeging, die de moeders van gemene ſtaat genieten. Laat ons, Gobryas, dewijl 't den goden dus belieft, deze onderſtant voor onze ouderdom, en deze ondergang voor de Vorſtenmoorder Kommundorix bewaren. Ik wenſch alleenlijk dat de goden hem in groter gelijkheit met zijn grootvader, dan met zijn vader doen opwaſſen. Ik hoor dat zijn zeden veel goets beloven. Ik heb zijn aangezicht wel enige malen gezien, als hy, volgens het beſprek, van zijn voeſter in de tempelen gebracht word. Maar hoe elendig meent gy dat het is, naauwelijks d'aanſchouwing van een enig kint veiliglijk te mogen genieten, en gantſchelijk niet te mogen ſpreken? Ga, zo 't u belieft, naar 't huis, in 't welk hy opgevoed word: want gy zult lichtelijk enige oorzaak van uw reis derwaarts verdichten. Ik vertrou aan u het vermaak, dat aan my behoort: ik zal achten dat ik de zelfde ten deel ontfangen heb, zo gy de zoetheit, die ik aan u beveel, geniet. Gy zult daar na het geen, 't welk gy van d'aart van dit kint

kont gissen, getrouwelijk aan my verhalen. Gy zult misschien met Sikambre enige middel vinden, door de welk ik, zonder enig achterdenken, hem ten minsten als by de sleur zal konnen omhelzen.

Toen de Koningin dit gezogt had, bedankte ik haar, gelijk behorelijk was, van deze gunst, dat zy mijn hulp in zo grote verborgenheden wilde gebruiken. Ik had van zelfs een afkeer van Kommindorix; en de zoetheit van deze samenspanning deê my lichtelijk de gevarelijkheden, die deze hoop en meêwuligheit meêbrachten, verächten. Ik ging dan in de volgende uchtent naar buiten, en, de weg inslaande, die van de lantlieden aan my getoont wierd, quam aan de hoeve. Ik trad binnen de cingel, en quam aan de schuur, daar het boersche gereetschap, en de ploeg lagen. Ik zag daar een hoop van enige jongens, die in alle eenvoudigheit met malkander speelden. Ik trad nader aan hen, om te zien of ik onder deze hoop d'oorzaak van mijn reis zou konnen vinden. O vreemdeling! ik behoefde niemant, die hem my aanwees, en zeide wie hy was. De natuur toonde aan my krachtiglijk genoech het krooft van zo veel helden. Sommigen liepen wech met een boersche, of kinderlijke vrees, of, met het aangezicht van my afgekeert, zagen my van ter zijden, en over de schouder aan. Hy bleef staen, zonder over d'aanschouwing van een mensch, die hy niet gewent was, te verschrikken. Hy had een boog, die wel aan zijn jaren en krachten paste, en die, met het een einde op d'aarde gezet, aan hem tot een steunsel strekte, terwijl hy my verwachtte. De gestalte van zijn geheel lighaam was bestandig, zonder enige schroom te tonen. Hy was blond van hair, dat, onächtsamelijk zwierende, daarom te beter scheen. Het lag niet alleenlijk op zijn schouders, maar zwierde, door zijn yver in 't spelen, op zijn aangezicht. Zijn ogen vertoonden niet alleenlijk zekere stemmigheit, maar waren ook aanlokkelijk;

lijk; en zijn mont, kaken en voorhooft waren zodanig, als men Kupido afschildert. Ik wierd van een schichtige eerbiedigheit overvallen, en, met weinig woorden de goden gebeden hebbende dat zy hun gitten zouden begunstigen, schroomde met hem, als met een jongen van de gemene hoop, te spreken. Doch ik, om het spel niet te steuren, trad alleenlijk van mijn paert, en vraagde wat zijn ouders deden, en of hy wel te pas was. Hy antwoordde dat zijn vader, het huisgezin in 't velt waren, en daar hun werk deden, en dat zijn moeder t'huis was, en dat hy haar, zo ik het begeerde, zou roepen. Wakker, als een man, zeide ik, doet dat, en ik zal, zo 't u niet tegen is, tot aan de deur met u gaan. Hy nam my dan meê, en, uit boertery gevraagt, tegen welke wilde beesten hy zijn boog gebruikte, antwoordde met een oprechte eenvoudigheit: Mijn vader heeft my noch niet toegelaten met onze Stichus en Ambirinus de wolven te jagen, en my noch voor een jaar uitgestelt. Maar, mijn Heer, wie gy ook zijt, ik zal u ten hoogsten bedanken, zo gy aan my zegt uit hoe veel dagen een jaar heeft: want ik heb alreê enige malen gemerkt dat men my door dusdanige beloften te leur gestelt heeft, om dat ik een kint ben, en niet weet hoe lang een jaar is. Ik, byna tot lachen uitbarstende, zeide tot hem: Gy vraagt dit te vergeefs; want uw geheugenis is niet sterk genoech om zo veel tijt waar te nemen, als gy van my begeert te weten. O neen, antwoordde hy, ik wilde wel dat iemant zo veel steentjes, als het getal der dagen uitbrengt, aan my gaf; ik zou hen in een hoek leggen, en alle dagen een daar af nemen, en zo zouden zy met het jaar wech geraken. Deze kinderlijke schranderheit was my ten hoogsten aangenaam; en ik ging met voordacht zo langsamelijk, als ik kon, om zo veel te langer zijn aangename aanschouwing te genieten. Maar Sikambre, ik weet niet van wie bericht dat'er iemant was, die met haar zoon

ſprak, ſprong ylings ter deuren uit, en, als voor zulk een aanbevole ſchat bevreeſt, quam met een ontſtelt gelaat, haar verſcheide bekommerniſſen uitdrukkende, by ons.

Zy, my ziende, kende my terſtont, zonder te weten of ik het kint, daar ik meê ſprak, kende, of wat geval aan my de weg tot haar gewezen had. Zy bracht my in haar huis, en vraagde my met grote bekommering naar d'oorzaak van mijn reis, en hoe mijn gemalin al voer. Ik heb, zeide ik, met een glimlach, toen wy ons beide nedergezet hadden, grotelijks over mijn gemalin te klagen, zo gy niet de ſchult op u neemt, en belijd dat gy aan haar geleert hebt hoe men met een diepe ſtilzwijgentheit moet veinzen. Ik ben aan geen van u beide, die hardnekkiglijk gezwegen hebt, verplicht dat ik dit jongetje ken; maar aan de Koningin zelve, door welker bevel ik u bezoek, om ook met u t'overwegen op welke wijze zy bequamelijkſt haar gratig gemoed met de zelfde vernoeging zal verzaden. Zy ziet hem ſomtijts in de tempelen; maar dit is te weinig voor 't verlangen van een moeder. Zy wil hem omhelzen, met hem ſpreken, en eindelijk ten minſten eens door de zoetheit van een nader bykoomſt haar geeſt verzaden. Sikambre kon zich lichtelijk van haar ſtilzwijgen verôntſchuldigen, en was verblijd van dat hy, door de belijdenis van de Koningin, deze verbôrgentheit ook deelächtig was geworden. Zy toonde eindelijk verſcheide middelen om Aſtioriſtes tot zijn moeder te brengen; maar zy waren alle verdacht en zorgelijk, en wierden zelfs van de gene, die hen voortbracht, niet goetgekeurt. Wy dan, veel dingen overwegende, vonden niets veiliger, dan dat Sikambre, die mijn gemalin dikwijls bezocht, met deze jongen in een lanthuis, dat ik niet verre van de ſtat heb, zou komen, en dat de Koningin, over 't velt wandelende, zeggen zou dat zy zich gaerne in die ſchaduw, die in mijn hoeve zeer aan-

aangenaam is, zou verſchuilen, en dat zy daar na in een verborge vertrek haar Aſtioriſtes zonder enige bekommering, en in alle veiligheit zou omhelzen.

Na dat ik met Sikambre de tijt geſtelt had, daar in zy in mijn lanthuis zou komen, boertte ik weêr met deze jongen, met verſcheide proeven van zijn toekomende ſchranderheit te nemen. Ik vatte eindelijk de geen in mijn armen, die, zo de goden het geen, dat billijk was, begunſtigden, zo groot een heerſchappy moeſt bezitten. Daar na vertrok ik van deze hoeve in de naaſte ſtat, daar ik de nacht overbracht, en in de volgende dag weêr in 't hof keerde. Ik verhaalde dit alles bezonderlijk aan Timandra, dien dit alleen laſtig viel, dat zy noch twee dagen zou moeten wachten, eer zy het belooft geluk zou konnen genieten. Toen deze tijt verlopen, alles vaerdig gemaakt, en Sikambre, met haar voeſterkint gekomen was, verſcheen'er ook de Koningin, met het minſte geſtoet, dat aan haar paſte. Zy, een weinig in de tuin gewandelt hebbende, zeide tot mijn gemalin, dat zy in de kamer wilde ruſten. Men geleidde haar dieshalven in een verborge plaats, zeer bequaam tot haar oogwit, en van daar men niemant kon horen ſpreken. Zy ſlopen toen alle wech, behalven de genen, die van de zaak meêwuſtig waren, als of de Koningin een weinig wilde ruſten. Men bracht toen, uit de naaſte kamer, de getrouſte Sikambre binnen, die deze zoon overleverde, en op de ſchoot van de Koningin zette. De Koningin had toegeſtaan dat ik 'er by zou wezen: maar ik kan de dingen, die ik gezien, en die ik gehoort heb, met geen woorden behorelijk uitdrukken. De blijſchap, het meêdogen, de droefheit, en de zoetheit van te wenen, en van te beminnen gingen in de Koningin alle maat te buiten. Zy, met een lange hik haar ſtem, en 't gewelt der andere hartstochten verdrukkende, vatte eindelijk haar zoon in haar armen, en drukte hem zo hard tegen haar borſt aan, dat 'er in

hun beider vleeſch byna blaauwe plekken quamen, en, niet in een zelfde ſtant blijven konnende, deê hem nu een weinig van haar afſtaan, op dat zy met een ruimer aanſchouwing zijn aangezicht, ogen, en de ſtant van zijn geheel lighaam zou aanſchouwen; en dan, van krachtige liefde geparſt, beſloot zy hem weêr in haar armen, en gaf aan hem wel duizent kuſſen, om zo veel gaven, daar over zy in hem verwondert was. Het ſcheen dat zy alreê hoogmoediger wierd, als of het geen, dat zy in haar zoon zag, het hare was. Zy begon, gelijk ik acht, deze zoon voor haar wreker aanziende, door een verhaaſte wenſch, Kommindorix alreê te veráchten. Nu deê de liefde, door deze dietſtal opgewekt, haar ſpoediglijk haar geluk genieten: en dan veröorzaakten de gedachten van dat zy van hem moeſt ſcheiden, veel tranen in haar overmatige blijſchap. Waar toe veel woorden? Daar was niemant van ons, die op d'aanſchouwing van zulk een nare en erbarmelijke godvruchtigheit geen tranen ſtortte. Maar hier was aangelegen, dat het kint niet wiſt hoe groot het was: want men kon zich geen zwijgen van zulke tedere jaren beloven; en indien dit alles te voorſchijn quam, zo zou de dwingelant zekerlijk dit kint verdelgen. Dieshalven, Timandra vermengde in alle de liefkozingen, die zy aan haar zoon bewees, geen woorden, door de welken hy verſtond dat zy de Koningin, of zijn moeder was. Maar hy, door d'uitſpatting van blijſchap in deze vrou, en over haar gezucht verbaaſt, en ook door dit ongewoon kuſſen vermoeit, en daar beneffens ons alle wenen ziende, borſt ook in enige tranen uit, en, zonder te weten wie zy was, die hem dus omármde, omhelſde haar ook met zijn kleine armen, als of de natuur zulks gebood. Maar d'eenvoudigheit van zijn jaren, buiten bekommernis en voorzichtigheit zijnde, trok hem wel haaſt van deze gedachten af, om met een kinderlijke aanſchouwing de verçierſelen van de

de Koningin, die hy nooit gezien had, te bezichtigen. Wijders, hy vergaapte zich aan de bedden, dekens en tapijten, gelijk ook aan d'andere verçieringen, die in de kamer waren, en die hy, als nieu in zijn ogen, yder in 't bezonder bezag: in voegen dat wy ook, om deze onnozelheit tot liefde en deernis getrokken, met een zoet vermaak zijn ogen en gebaar volgden.

De tijt was verlopen, terwijl wy van deze dingen verrukt wierden; en men moest vooräl hier in voor de Koningin zorgen, dat haar gestoet geen achterdocht van onze vertoeving kreeg. Maar zy wilde niet toelaten dat men haar van haar zon afrukte, tot dat zy zich zelve met de hoop van deze blijschap weêr te genieten paaide, en, een zware zucht uitgeevende, zich van haar zoon afkeerde, en beval dat men hem zou wechbrengen. De hoop, die zy had, was dusdanig. Zy wilde dat ik my, met enigen van mijn vrienden, die echter van mijn toeleg onkundig zouden wezen, onder de schijn van te jagen, of van iets anders, dat my bequamer daar toe zou schijnen, in 't huis van Sikambre zou vervoegen, en daar Astioristes schranderheit en schoonheit ten hoogsten prijzen, en dat ik eindelijk hem opentlijk van zijn ouders zou verzoeken, om hem in mijn huis in de zeden van de stat op te voeden, dewijl het scheen dat hy niet tot de lantbou, of tot d'eenzaamheit was geboren: daar in Sikambre, enige tijt haar gemaal tegengesproken hebbende, zou moeten bewilligen. Daar na zou men deze jongen in de stat brengen, en aan mijn gemalin overleveren, als om haar in die dingen, de welken aan zijn ouderdom pasten, te dienen. In dezer voegen zouden wy de toezicht over zijn zeden bekomen, en hy niet door een overylende, of korte aanschouwing het gezicht van de Koningin verzaden.

Maar deze toeleg, waarde vreemdeling, wierd door een wreed voorval omgeworpen. Want daar waren, na dit gesprek, naauwelijks drie dagen verlopen,

lopen, toen Cerovistus, Sikambres gemaal, met gescheurde klederen in onz huis trad, en met alle blijken van droefheit zijn rou betoonde. Hy, my ziende, borst zonder enige veinzing tot klachten uit, en, met de beide handen op zijn borst kloppende, zeide: De goden, ô Gobryas, hebben onze ondergang gewilt. Astioristes is door de rovers by nacht wechgevoert. Ik weet niet of hy leeft, en waar hy is. Hy is in deze voorgaande nacht van gewapende lieden meêgenomen, die, mijn huis geplondert hebbende, eindelijk de brant daar in hebben gesteken. Deze ramp heeft niet alleenlijk onz huis wechgenomen: maar men heeft ook al 't lant, rontöm ons gelegen, uitgeplondert. Ik, van dit onweer overgebleven, heb niet konnen vernemen wat weg deze goddelozen ingeslagen zijn, dewijl zy met enige schuitjes, gezwindelijk over de Rhodanus zijn gevaren. Raad my nu wat ik zal doen, en waar ik my zal vertrekken.

Arsidas, Gobryas deze dingen verhalen horende, wierd gantschelijk bleek van schrik, als of hy aan 't verlies, en aan de ramp deelächtig had geweest. Hy riep dat dit een gruwelijk schelmstuk was, en vraagde t'elkens of deze jongen dus gesneuvelt was: dewijl hy groter dingen, en die niet vreemt van de zaak waren, daaröm hy uitgetrokken was, van hem verwachtte. Ik was, zeide Gobryas toen, veel kouder en verbaasder, dan ik u nu zie, mijn waarde vreemdeling. Ik toonde my echter niet traag in 't geen te bevorderen, dat in zulk een overylend ongeval gedaan moest worden. Ik beval aan deze man, dat hy dit onnut gezucht voor een korte tijt zou verbergen, om het geen, dat'er gebeurt was, bredelijker aan my te verhalen. Na dat ik alles gehoort had, overwoog ik in mijn gemoed verscheide dingen: van waar deze rovers gekomen mogten wezen; of zy met voordacht deze jongen hadden aangetast; met welke gezwint-

heit, en met welk getal men hen zou moeten vervolgen: eindelijk, of men deze ramp aan de Koningin zou bekent maken. Maar ik zal dit alles hier na bequamelijker verhalen: want ik zie dat het tijt is, om 't avontmaal te houden; en de dienaars hebben alreê enige malen gezegt dat de spijs bederft. Maar, zeide Arsidas, gy zult geen vrolijke gast aan my hebben, zo gy my niet van deze bekommernis ontlast, aan my verhaalt wat uitgang uw droefheit had, en met welke straf aan de rovers de Koningin voldaan wierd. Gobryas voldeê Arsidas op zijn verzoek, en verhaalde kortelijk aan hem, dat hy en de Koningin geen blijken van droefheit, of navorsching toonden, hoewel zy in 't heimelijk hun zuchten uitstortten, en onder een andere schijn onderzoek tegen de rovers deden: voorts dat zy, na dat de jongen wechgevoert was, niets hadden konnen uitwerken; want men had de genen, die hem wechgevoert hadden, niet konnen vinden, en daar was geen bescheit overig, om hem wijders te zoeken: dat de Koningin dieshalven dit schelmstuk ook aan Kommindorix toeschreef; dewijl de genen, die door schelmstukken leven, waerdig zijn dat niet alleenlijk hun misdaden, maar somtijts ook die van anderen, hen aangetegen worden. Daar na verstond men klarelijk dat de rovers, die in 't gebergte der Allobrogen wonen, om door misdrijf, in eens anders lant gedaan, minder gehaat te worden, dan of zy deze rovery in hun eige lant hadden bedreven, met een tamelijk getal over de Rhodanus waren getrokken, en, na dat zy, met roof beladen, weêr aan hun oever waren gekeert, de buit gedeelt hadden, en weêr van malkander gescheiden waren, om niet door de menigte verraden te worden. In dezer voegen, zeide hy, wierd dit schrander kint verloren; en het schilde weinig of de moeder was ook van droefheit over dit verlies gestorven.

Arsi-

Arſidas, hier over noch meer verbaaſt, antwoord-de hier op: My dunkt dat ik in een droom de toeſtel van een groot gebou zie, dat, van de handen der werk-meeſters toegeſtelt, en met marmer en ſchilderijen verçiert, door enig gedruis der menſchen, my uit mijn droom opwekkende, verdwenen is. 't Gaat hier desgelijks; na dat gy het kint bewaart, en tot zodanige jaren gebracht hebt, in de welken het beloofde dat men 't niet te vergeefs bewaart had, rukt gy het ſchichtelijk van ons af: in voegen dat hy, heftiglijker in zich zelf vergramt, met deze woorden heimelijk Gobryas onvoorzichtigheit belachte, die door zo veel woorden een groot toonneel opgericht had, op het welk namaals niets vertoont zou worden. Gobryas, wel ziende dat Arſidas geſteurt was, zeide dieshalven tot hem, om hem weêr tot bedaring te brengen: Indien gy uw maaltijt in vrolijkheit houd, zo zal ik de jongen weêr te voorſchijn brengen, en hem gezont en wel te pas weêr voor zijn moeder vertonen. Arſidas veränderde op 't horen van deze woorden. Hy had met een groter hoop, dan Gobryas meende, een gelukkige uitgang van deze zaak verwacht. Toen zy zich aan de tafel voegden, verönt-ſchuldigde Gobryas zich by zijn gaſt, van dat hy aan een der Druïden beval in 't midden van 't bed aan te leggen; dewijl de godsdienſt der Gallen meêbracht dat dit geſlacht van menſchen, zo wel in de ſchouburgen, als in de maaltijden, d'eerlijkſte plaats bekleedde. Arſidas had zijn plaats boven deze prieſter; en Gobryas verkoos de laegſte voor zich. Terwijl men over maaltijt was, wierd'er veel van de Druïden geſproken: in voegen dat Gobryas twijffelde of Arſidas meer begeerde te weten, dan of de prieſter begeriger was om te vertellen. Deze Druïde verhaalde dat zy in Gallia niet alleenlijk in de dingen, die de Godsdienſt betreffen, het gebied hadden, maar dat zy ook

d' uitspraak van de gedingen deden, en dat de gehele jeucht van hun leeringen en onderwijzingen afhing, en toonde ook met langsame en heerlijke woorden, dat de Dichtkunde, als een goddelijke kunst, by hen in hoge achting wierd gehouden; daar af hy lang en breet sprak, op dat men van hem zou verzoeken dat hy iets te voorschijn zou brengen. Arsidas, dit bemerkende, parste hem daar toe, hoewel hy graag was. Hy verhaalde toen enige regels, die hy, gelijk hy zeide, niet lang te voren gemaakt had, en daar in de gerechtigheit der goden verheven wierd, die, lang geleden hebbende dat zy veröngelijkt worden, eindelijk naar hun waerdigheit straffen.

Hoe zijt gy noch zo stout, dat gy de hemel naakt,
Na dat gy mensch' en Goôn afkeerig hebt gemaakt?
Wat meent gy dat hen macht gebreekt om u te plagen,
Schoon zy zo lange tijt uw gruwelen verdragen?
Neen, neen. De zelfde geest, die u dus sluim'ren doet,
Op veelderhande wijze uw doot en onheil broed.
Veel onbekende quaân op u hun schichten wetten,
Om u, tot uwe straf, tot stof en asch te pletten.
't Geweten, dat u knaagt, veel erger dan de doot,
Maakt u heel zinneloos, en baart u druk en noot.
Dit 's d' oorzaak menigmaal, dat de vergramde beeken
Hun wreetheit oeff'nen, en deur alles henen breken;
Dat Nereus, heel verstoort, zijn golven zo beroert,
Gelijk 't gevogelte op zijn wieken word gevoert,
En dat des winters kou het aardrijk doet bevriezen:
In voegen dat het moet zijn schonigheit verliezen,
En lang onvruchtbaar zijn, tot yders derenis,
Gelijk een dorre hei, daar nimmer t' oogsten is.
Nu koomt een vierge pest u plagen, met haar qualen,
En, spottend' met uw ramp, doet u ter helle dalen:
Dan koomt de Thraçer God, deur zee, en over lant,
Ontsteekt een wrede krijg, een twist, een oorlogsbrant,

Die

Die zonder menschen bloet niet mooglijk is te blusschen,
Ja die het al verteert. De hemel ondertusschen
Wreekt zich, schoon wy het niet gevoelen, van de hoon,
Die wy hem deden. Dit's, verblinden, all uw loon.
Wy beelden ons vast in, ô gruwelijke boosheit!
Dat God niet straffen dart der menschen goddeloosheit.
Wy speuren niet 't geruisch, dat in de lucht geschied,
Noch 't vuur, dat m' in de hoogt' zo heldert flikkren ziet,
Noch wat het daglicht doet in duisterheit veranderen,
Wat harzenloze geest men boven ons hoort wanderen;
Noch waaròm dat de tijt in vruchtbaarheit nu faalt,
En in zo kort een stont onz leven is bepaalt.
Onz wankelbaar vernuft, dat niet is te besture',
Beschuldigt, zonder reên, de Goden en nature.
Het is nature niet, veel min de Goden, daar
Onz ramp van koomt, en die onz oog verschrikken; maar
Het zijn de zonden, daar wy noch zo snel naar lopen,
Het welk men namaals moet ten alderdierst bekopen:
Want als het God verdriet, en als wy 't aldermeest
Verblijd zijn, slacht hy ons, gelijk een offerbeest.

ELFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Gobryas, zijn vertelling hervattende, verhaalt dat'er, in een heftige oorlog tegen d' Allobrogen, drie Koningen geslagen worden, onder de welken Aneroëstus de voornaamste in achting en waerdigheit is. Terwijl de krijgslieden, tot plonderen gezint, tot zijn hut inbarsten, ziet zeker krijg knecht aan d' ingang een jongen, door welks aanschouwing hy zich tot hem keert, en d'andere roof veracht. Gobryas, deze beide te gemoet komende, en deze jongen naaukeuriglijker bezichtigende, ontdekt de merken van het koninklijk bloet, en levert hem weêr aan Timandra, die van blijschap als vervoert is. Ancroëstus, die in de burgerlijke oorlog weêr geslagen word, poogt vergeefs deze jongen weêr te bekomen.

NA dat men de maaltijt op een voortreffelijke wijze, voor zo veel d'oorlog en zee toelieten, gehouden had, zeide Arsidas: 't Is nu tijt dat gy alles over de Rhodanus deursnuffelt, en uw Vorst uit de schuilhoeken weêr te voorschijn brengt. Wy waren, antwoordde Gobryas toen, zeer naerstig daar in, zonder iets te konnen vorderen. Wy beweenden hem, dus verloren zijnde, gehele vier jaren lang. In 't vijfde jaar rees'er een nootzakelijke oorlog tegen d'Allobrogen, om dat zy tegen onze grenzen voornamen, en onze geburen dreigden. Aan de gevallen van die oorlog te weten is u weinig gelegen, inzonderheit aan die dingen, die ylings, en door lieden van

van weinig achting gedaan wierden. Daar geviel een volkome veltſlag, in de welke d'Allobrogen geſlagen, en ook van hun leger berooft wierden. Onz heir, rijk van de roof zijnde, kon naauwelijks de gevangenen, en de gerooide goederen bevatten. Men kreeg in deze nederlaag een grote menigte van goude halskeetenen, en armringen, volgens de gewoonte der Gallen. In deze ſtrijt wierden drie Koningen der Allobrogen geſlagen, onder de welken de geen, die in achting en waerdigheit uitmuntte, Aneroëſtus genoemt wierd. Terwijl de verwinners zijn hut zouden uitplonderen, zag zeker krijgsknecht aan d'ingang een jongen van uitſteekende ſchoonheit, die hy, al d'overige roof verlatende, voor zich verkoos. Deze, met groter krachten, dan zijn jaren toelieten, een ſpeer zwajende, weigerde zich levendig te laten vangen, en wilde niet lijden dat de krijgsknecht zijn teder lighaam enig gewelt zou aandoen. Doch de krijgsknecht, zijn ſpitsbroeder te hulp roepende, vatte deze ſtrijdbare jongeling van achteren: in voegen dat men hem, dus ruggelings by d'armen vaſt gehouden, naauwelijks het geweer uit de handen kon krijgen. Zijn handen ſchenen al te waerdig om gebonden te worden; en zy konden van zulk een ongekreukte moed naauwelijks enig bedroch vrezen. Zy zeiden dieshalven tot hem dat, zo hy wilde beloven dat hy niet wech zou lopen, zy hem niet zouden binden, maar hem eerder als een van hun gezelſchap, dan als een gevangen handelen. Hy, in zulk een grote ramp een onverſchrikt gelaat tonende, zeide dat hy de goden, aan de welken zijn gevangenis behaagt had, niet zou tegenſtreven, en dat hy zijn belofte met geen minder ernſt zou onderhouden, dan hy te voren zijn vryheit had verdedigt.

Dit was niet zonder goddelijke ſchikking, dat deze jongen aan deze krijgslieden zo aangenaam was. Zy voerden hem alreê met zijn wil en believen wech, en, niet toelatende dat hy van veel menſchen gezien

 wierd,

wierd, waren alreê niet verre van de ſtat, daar de Koning zijn hof houd, toen zy in mijn handen vielen. Geloof my; ik wierd verbaaſt, toen ik deze jongen in 't aangezicht bezag. Ik vraagde naeukeuriglijk aan hen (want zy waren my niet onbekent) waar zy deze roof hadden gekreegen, en of zy hem wilden verkopen. Zy antwoordden dat zy hem onder de gevangenen hadden bekomen, en dat zy hem tot een voortreffelijke gift voor Kommindorix wilden bewaren. Ik vertrou dat zy, uit vrees van dat ik hem voor my zou eiſſchen, zich tegen my met de naam van Kommindorix behielpen. Gy weet dat de lijfrok der Gallen niet het geheel lighaam dekt. Dieshalven, toen ik hem naaukeuriglijk aanſchoude, en de goden meer en meer iets groot voor mijn gemoed vertoonden, boog hy by geval zijn hals in dier voegen, dat ik in een ogenblik tijts zo grote vreucht ſchiep, dat ik naauwelijks machtig was de zelfde te dragen. Wat zal ik zeggen, dat dit geluk kan ophalen? Hy, mijn waarde gaſt, toonde aan my het merkteeken en bewijs van zijn koninklijke ſtam, te weten de purpere korenäir, die 't noodlot, gelijk ik te voren gezegt heb, in des Konings zoon ingedrukt had. Ik kon in de drift van zulk een overmatige blijſchap niet ſpreken. Het zweet borſt my uit. Mijn leden trilden, en ik, noch geen klaar bewijs hebbende, wiſt niet hoe ik my zou houden. Ik verzocht toen heimelijk van de goden, die de voorzitting over onz volk hebben, dat zy my in zo groot een hoop behulpſaam zouden wezen. Warelijk, zeide ik toen tot hen, gy hebt een voortreffelijk geſchenk voor Kommindorix gevonden. Maar overweegt, ſpitsbroeders, of men deze jongen niet bequamelijker aan de Koningin zou konnen ſchenken. Hy is noch jong genoech om in 't vertrek der vrouwen te wezen: en hy, gedachtig door wie hy aan zijn meeſteres overgelevert zal zijn, zal daar na u miſſchien tot hoogheit vorderen. Want indien gy hem aan

Kom-

Kommindorix schenkt, zo zal hy echter aan de Koningin komen; en Kommindorix zal by haar de dank van dit geschenk ontfangen, die gy, zo gy wijs zijt, zelven zult konnen verkrijgen. De krijgslieden, enige weinige woorden te zamen gesproken hebbende, bedankten my van de raat, die ik aan hen gegeven had, en verzochten met enen dat ik aan hen behulpsaam zou wezen, om hen voor de Koningin te brengen. Ik nam dit niet alleenlijk aan, maar, voor deze waarde roof vrezende, nam hen ook by my ter avontmaal, te meer om dat ik begerig was om zekerder bescheit van de jongen te bekomen.

Toen wy in onz huis gekomen waren, begon ik de jongen vriendelijk aan te spreken, en hem naar zijn naam te vragen. Hy zeide dat men hem, in zijn eerste gevangenis, Skordanes had genoemt, en dat hy noch niet wist wat naam zijn meesters aan hem in deze tweede zouden geven. Gy hebt dan, zeide ik, noch eens gevangen geweest? Ja, warelijk, zeide hy. Maar, mijn kint, zeide ik weêr, van waar zijt gy? en hoe is uw eerste naam geweest? My heugt nauwelijks, antwoordde hy weêr, dat ik, noch zeer jong en zwak zijnde, door gewelt van gewapende lieden uit mijn ouders huis geroofd wierd. Ik weet niets anders te zeggen, dan dat wy in 't lant woonden, en dat mijn moeder my Astioristes noemde. Doch de genen, die my geroofd hadden, gaven my tot een geschenk aan de Koning Aneroêstus, onder welks kinderen ik enige jaren lang byna onder gelijke kleding, en in een zelfde gunst heerlijk onderhouden ben. Ik verzocht dat ik, om my in de wapenen t'oeffenen, ook in deze oorlog tegenwoordig zou wezen, daar in ik (ai my!) niet weet waar hy gebleven is, en in de welk ik een ander lot, en, gelijk ik vermoed, een erger staat zal moeten uitstaan. Hy wierd, terwijl hy deze woorden sprak, van droefheit ontroert. Maar ik, nu van de handel verzekert, en de goden gebeden hebbende,

aan de welken ik eerder, dan aan 't geval, het gevolg dezer dingen toeschreef, zeide tot hem: O zoon! de goden zijn niet vergramt tegen u. Zy niet ondankbaar tegen 't lot, dat door zo veel gevallen getracht heeft u in 't huis van de Koningin te brengen. O kint! gy zijt tot een groot geluk bewaart.

Ik was niet machtig om mijn blijschap te dragen. Na dat ik de nacht in ongerustige vertoningen van zeer grote hoop, en van alle goederen overgebracht had, gaf ik aan deze krijgslieden te kennen, dat ik naar de Koningin trok, om daar d'ingang voor hen te verwerven. Ik had my çierlijker gekleed, dan mijn gewoonte meê bracht, en een kroon opgezet, als of ik aan de goden zou offeren. Mijn aangezicht vertoonde zekere vrolijkheit, die uit het gevoel van mijn blijschap, en uit mijn vrolijke hoop sproot. Ik dan, in deze kleding de Koningin gegroet hebbende, had besloten haar een weinig om de tuin te leiden, en in 't begin deze volkome blijschap niet aan haar deelächtig te maken. Mevrou, zeide ik, verwonder u niet over deze ongewone blijschap van mijn gemoed. De goden hebben my door de verborge kracht van een droom hier toe gedreven. Gy zult my misschien lichtgelovig noemen: maar het beelt, dat my in mijn slaap voorgekomen is, heeft zo zeker geweest, dat ik het niet langer onder de droom zal stellen. Kort, om u niet langer op te houden, ik verblijd my over uw geluk. Merkurius, of enig ander bode der goden, die door dromen de staat der toekomende dingen aan de menschen bekent maakt, heeft, gelijk ik geloof, my aangewezen dat deze dag zeer gelukkig aan u zal wezen. Hoe! Gobryas, zeide de Koningin toen: wat bergen van blijschap zijn dit? of liever, hoe zijt gy dus sporeloos? Ik zag, zeide ik toen, in de morgenstont, in de tijt van de zuiverste dromen, een jongen, zeer aangenaam van gelaat, die my dus aansprak. Gobryas, ga by de Koningin: boodschap dat ik by haar

zal

zal komen. Zy zal nu zekerlijk de geen zien, daar zy zo lang naar verlangt heeft. Wie zijt gy? zeide ik: want daar is geen onderscheit tusschen u, en het krooft der goden, zo veel uw gelaat en wezen aangaat. Hoe! zeide hy, met enige fteurnis, kent gy Aftioriftes zo weinig, dat gy iemant behoeft, die zijn naam noemt? Kent gy niet Timandras zoon, uw Vorft? Ik kende hem toen hy fprak, en toen ik, met een ydele poging hem meende t'omhelzen, wierd ik wakker door deze fterke beweging van mijn leden; en ik heb door deze ondankbare wakkerwording de jongeling verloren. Mevrou, dat dit een goddelijk voorteeken is, zult gy hier uit verftaan, dat ik, als van de goden gedwongen, geenfins aan 't gevolg twiffel. Gy zult heden uw Aftioriftes bekomen. De Koningin, dit gehoort hebbende, liet haar bedrukt aangezicht op haar borft zakken, en, het zelfde weêr opheffende, toonde zo weinig blijfchap daar over, dat ik alreê berou van mijn verdichtfel had. Waaröm, zeide zy tot my, brengt gy de geheugenis van mijn voorgaand verdriet weêr voor d'ogen? of deze vertoning is niets anders, dan een mymering in de flaap geweeft; of indien de goden daar meê iets eenvoudiger willen aanwijzen, zo zal ik heden een einde van mijn leven maken, en onder de fchimmen die van mijn zoon omhelzen. Warelijk, Mevrou, zeide ik toen, indien mijn beloften geen gevolg hebben, zo verzoek ik dat gy my met ballingfchap ftraft, of, 't welk het ergfte van alle is, uw haat tegen my wend. Ik zal naar de tempel gaan, en met de goden beftellen dat zy het geen, 't welk zy belooft hebben, te voorfchijn brengen.

Ik dwong haar door zo grote blygeeftigheit, dat zy hoop kreeg, en, van haar gefcheiden, ging, in plaats van naar de tempel, en naar de goden, in mijn huis, om dit geluk van daar te halen. Ik bragt de krijgslieden, met hun gefchenk, aan de deur van 't hof, op dat zy door d'overfte van de lijfwacht, die

wel

wel gemeenzaam met my was, maar echter niets van de zaak wist, die 'er gehandelt wierd, korts daar nà voor de Koningin gebracht zouden worden. Ik vervoegde my ondertusschen weêr by haar, en hield my stil, om te zien of zy eerst weêr iets zou aanvangen. Men zag dat zy ontstelt was: want somtijts wandelde zy met ongemene schreden, en somtijts zag men haar met zware gedachten bezich. Eindelijk, zy zag my zeer dikwijls aan, toen d' overste der lijfwachters, gelijk ik van hem verzocht had, intrad, en zeide dat 'er een zeer schone jongeling was, die men uit de roof had verkreegen, en die van twee krijgslieden tot een geschenk aan de Koningin gebracht wierd. Timandra, in haar geest verbaast, verstond noch niet de schikking van 't nootlot, hoewel het alreê zich zelf verklaarde. Zy, zonder enig wyder vermoeden te hebben, deê de krijgsknechten binnen komen. Maar toen zy, waardste gast, met hun geschenk voor haar verschenen, wierd de verbaastheit en toegenegentheit by trappen zo groot, dat zy als verrukt, ja als bezeten scheen te wezen. De hoop, die ik aan haar had gegeven, kon naauwelijks lijden dat zy de genen aanhoorde, die hun geschenk aan haar opdroegen. Zy zag van zelfs, met een gevarelijke en roekeloze drift, naar de hals van de jongen, en, zijn geboorte tekenen kennende, trok, om haar verbaastheit te bedekken, enige tijt haar tabbert over haar aangezicht, als of zy pijn in haar ogen had. Na dat zy bedaart was, ontdekte zy weêr haar aangezicht; en toen zy de krijgslieden met beloften en dankbewijs wechgezonden had, sprak zy my vriendelijk met deze woorden aan: O tovenaar! hoe hebt gy gedroomt, terwijl gy wakker waart! Hoe hebt gy onder d'ydelheit van een droom de dingen, die waar waren, verhaalt, om mijn blijschap te vertragen! Weet gy hoe ik my aan u zal wreken? De vergeldingen, die ik beken zeer groot aan u verplicht te wezen, zullen ook

tra-

trager zijn. Gy zult daar na verhalen hoe gy deze jongen bejegent hebt. Ontfang hem nu, voed hem op, en onderwijs hem, als om ons te dienen. Wy zullen hem, noch jong en teder zijnde, in die dingen onderrichten, de welken aan zijn hoogste staat passen. Ik zal ondertusschen, zonder enige achterdocht, zijn aanschouwing en samenspraak genieten.

Na deze verborge woorden gaf zy deze jongen, die wy Skordanes noemden, opentlijk aan my over. Zy zelve, om zich met te groter vryheit te verblijden, vertrok zich in haar vertrek. Wat de twee krijgslieden aangaat, wy gaven aan hen de beloofde vergelding, die wel koninklijk was, maar echter niet de maat te buiten ging, of by 't geschenk kon halen. Maar zie hier in deze stilte een groot onweer, dat niet te veráchten was, te voorschijn komen. De Koning Aneroëstus, krijgsboden aan ons zendende, deê ons aanzeggen, dat, indien iemant een zoete jongen, die hy onder zijn kinderen telde, gevangen had, en de zelfde weêr aan hem wilde overleveren, hy hondert talenten voor zijn wederlevering zou tellen. Deze aanbieding, die de maat te buiten ging, veröorzaakte grote vrees in ons. Want met wat haat, of achterdocht zou de Koning deze jongen behouden, die van zijn meester op zo hoge prijs gestelt wierd? Ten minsten zou 't een onbezuisde wreetheit schijnen, en dat men aan d'oude Vorst deze vreucht, en aan de jongen zo groot een geluk benijdde. Wijders, zou Skordanes zelf, tot de jaren van wech te konnen vluchten gekomen, eindelijk zelf niet wechlopen, of aan anderen, begerig om hondert talenten te winnen, geen middel van hem wech te voeren verschaffen? Terwijl wy in deze vrees waren, en niet met Aneroëstus wilden verdragen, en de jongen niet eerlijk konden behouden, wierden wy van 't geval, dat zich tegen Aneroëstus kantte, begunstigt. Want zijn onderzaten stonden tegen hem op. D'oorlog was schichtig. Aneroës-

roëstus verloor in een veltslag, die een bloedige uitgang had, twee zonen van uitsteekende hoop. Men geloofde dat hy in deze strijt ook gesneuvelt was, hoewel zijn lighaam niet gevonden wierd. De genen, die hem uitgestoten hadden, trokken toen op een dwingelandige wijze zijn heerschappy aan zich. Skordanes, zulk een groot ongeval van Aneroëstus horende, storf byna van rou; zo verre overtrof zijn godvruchtigheit, en de kennis van 't verlies, dat hy geleden had, het getal zijner jaren. Wy verzachtten echter door verloop van tijt, en door de redenen, die wy bybrachten, zijn droefheit: want wie zou hem in zo tedere jaren hebben darren vertrouwen.

TWAALFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Deze jongen word in Gobryas huis in zodanige bezigheden, als aan de koninklijke naam passen, opgevoed. Dewijl Kommindorix boven 't gedult der goeden in woede uitspat, stelt Timandra haar zoon voor de Koning, die, in blijschap, en in d' andere hartstochten als ongevoelig, hem tot zoon aanneemt.

ASTioristes dan, tot bedaring gekomen, en aan ons gebleven, vervulde eerder, dan wy 't verwacht hadden, het geheel hof van verwondering over hem, en bleef geduriglijk by de Groten. Hy, 't zy in te paert te rijden, of in met schichten te werpen, of in op het wit te schieten, overtrof terstont zijns gelijken, en wierd daar in eindelijk zo ervaren, dat zijn meesters stoffe hadden om hem te benijden. Hy was in dit geluk niet verwaant, noch tegenstribbelig van natuur. Zy lieten zich alle gaerne van hem verwinnen, om

om dat hy niemant in enige kunst overtrof, die hy niet te voren in beleeftheit en gedienstigheit had verwonnen. Daar was niemant, die hem in gespraakſaamheit overtrof. Hy week voor yder, en trachtte hen alle door zijn vriendelijheit te winnen. Hy was vruchtbaar en overvloedig van geestige bejegeningen, van de welken hy eerst een proef aan zich zelf nam, om d'anderen niet te quetsen. Zijn krachten groeiden met zijn jaren. Hy oeffende zich in 't worstelen, in 't paalzetten, in 't lopen, in 't jagen, en in koppelpaerden te temmen. Wijders, hy besteedde weinig tijts in 't slapen, was sober in spijs, en gewende zich tot alle de tijden van 't jaer, om de zelfden zonder ongemakken over te brengen. Eindelijk, hy vertoonde niet alleenlijk d'aart, maar ook de stem en 't gebaar van zijn grootvader; daar over de Koningin en ik ten hoogsten verblijd waren.

Toen hy d'ouderdom van zestien jaren bereikt had, scheen het nootlot wel klarelijk te tonen dat het zijn moed en krachten gevordert en verhaast had, op dat wy alle niet onder zouden gaan. Want Kommindorix, door al te grote voorspoet dronken, had de walg van onze gedienstigheit gekregen. Hy, door zijn gedurige schelmery stouter geworden, en bevonden hebbende hoe veiliglijk men Britomandes kon veráchten, woedde zo schrikkelijk, dat de vromen het zelfde niet langer konden lijden. Hy toonde eindelijk in 't openbaar, dat hy naar de naam van Koning trachtte, en had hier toe zijn begunstigers, die hem in deze eerzucht geduriglijk in dier voegen stijfden, dat zy zeiden, dat het Rijk, onder Britomandes heerschappy aan 't quynen geraakt, van een dapper man weêr aangetast en levendig gemaakt moest worden: dat de Staat meer aan Kommindorix, dan Kommindorix aan de Staat verplicht zou zijn, zo 't hem beliefde de heerschappy aan te nemen: dat 'er weinig aan gelegen was, met welke naam Britomandes, tot het koninklijk ampt onbe-

onbequaam, en zonder mannelijk krooft zijnde, genoemt wierd, en dat Kommindorix niet alleenlijk van de voornaamfte adel, maar ook een dapper man was. Het fchilde weinig, of men zou deze verwoede toeleg uitgevoert hebben. Men zeide dat deze dwingelant overwoog in welke vefting hy de Koning, met zijn Timandra, veiliglijkft zou opfluiten, wat inkoomit men aan hen tot hun onderhouding zou laten, en wat geftoet, of liever wat bewaarders men aan hen zou geven. Ja hy verächtte Britomandes, verlegen zijnde, in dier voegen, dat hy duifterlijk aan hem dorde vragen, of hy van zelf de koninklijke naam, die om zijn bekommerniffen en arbeit zo laftig en zwaar was, niet zou willen verlaten: want hy meende dat hy veel haat en nijt ontgaan zou, zo hy dit met zijn believen van hem kon verwerven. De Koning, door deze uitterfte fmaat gefteurt, hield voor die tijt wel zijn gramfchap verborgen: maar hy, by Timandra gekomen, beweende daar de noot, die hem overgekomen was. Zy, achtende dat deze zaak geen uitftel kon lijden, en dat men, zo 't nootlot hen tegen was, ten minften kloekmoediglijk moeft fterven, zeide tot Britomandes, haar gemaal: Ik heb middel, om u, mijn waarde gemaal, aan deze boze vijant te wreken. Maar ik vrees dat gy, door uw gebuigfaamheit, my zult verlaten, en dat gy, mijn vond aan onze vijanden ontdekkende, niet alleenlijk oorzaak van mijn, maar ook van uw ondergang zult wezen. De Koning, d'opperfte goden, en ook de fchimmen tot getuigen roepende, zwoer dat hy niet alleenlijk met zijn zwijgen, maar ook met zijn gezach aan Timandras toeleg behulpfaam zou wezen; en voegde 'r by, dat zijn erbarmelijke geeft bemerkte hoe groffelijk hy zich te voren had misgreepen; maar dat hy, door 't gewelt van 't ongelijk, en van d'ondergang, die voor handen was, nu fterker was geworden.

Timandra, door deze woorden ten hoogften verblijd,

blijd, zeide tot hem: Indien gy uw belofte nakoómt, zo zullen wy morgen of met de verwinning onze ſtaat en waerdigheit verzeekeren, of Koningen ſterven. Voorts, zy openbaarde voor die nacht haar toeleg aan niemant, maar vermaande ſlechs aan enigen van haar getrouſten, dat zy, met de koomſt van de morgenſtont, zich by haar zouden vervoegen. Wat my aangaat, zy beval aan my dat ik niet alleenlijk meê zou komen, maar ook mijn voeſterling meêbrengen. Zy toonde in dit alles zulk een onbekommert gelaat, dat ik niets ongewoon, en geen ontſteltenis in haar bemerkte. Kommindorix was toen, drie mijlen van de ſtat, met de jacht bezich, en twee dagen te voren naar des Konings burgt getrokken, daar boſſchen waren, en ook de wilde beeſten, die voor de Vorſten alleen bewaart wierden. Wy gingen dan, zo haaſt de dag aanbrak, naar 't hof, gelijk aan ons bevolen was; en onz getal bracht niet meer, dan zeſtien uit, die, alle van de voornaamſten van 't hof, of opentlijk, of heimelijk vijanden van Kommindorix waren. Zy deê toen mijn voeſterling nader by komen, en ſprak in dezer voegen tot de Koning. Ik weet niet, mijn Heer, of het geen, dat ik nu als een heldenſtuk aan u zal vertonen, in uw oordeel een misdaat zal wezen: want ik heb uw geluk voor u verborgen, op dat het veiliger voor u zou wezen; dewijl de vijanden het zelfde in zijn opwaſſing verdelgt zouden hebben, 't welk nu, tot zijn rijpheit gekomen, hen zal verdelgen. Vergeef dan dit aan my, dat mijn zwijgen oorzaak is van dat gy niet wiſt hoe grotelijks wy aan de goden verplicht waren. Om dan de zaak met weinig woorden t' openbaren, laat af, zo lang deze jongeling leeft, van te geloven dat gy zonder krooſt zijt, 't welk, volgens de vaderlijke wetten, de rijksſtaf zal erven. Want, by de goden en goddinnen, die ik hier tot getuigen mag roepen, deze is uw zoon. Ik heb hem buiten uw weten gebaart, en verdicht dat ik van die dochter was

verloſt, de welke gy enige maanden, die zy leefde, met mijn naam Timandra hebt genoemt. D'oorzaak hier af was dat de goddeloze Kommindorix niet door enige liſt tegen hem zou woeden. Voorts, hoewel het laſtig is iemant in zijn tegenwoordigheit te prijzen, zo zal ik echter het geen zeggen, dat men niet kan verbergen; dat is, dat hy tot zulk een geeſt, die aan zijn voorőuders betaamt, opgewaſſen is, en dat de goden, door hun beleit, my in mijn toeleg meer behulpſaam hebben geweeſt, dan ik van hen zou darren begeren. Want hy, geboren zijnde, wierd wel by boeren, maar die echter getrou waren, opgevoed. In dezer voegen kon hy, een kint zijnde, verborgen blijven, en zeer bequamelijk opgebracht worden. Hy wierd, in zijn opwaſſing, of door 't gewelt der rovers, of liever door de beſchikking der hemelſche machten, in 't hof van een uitheemſch Vorſt gebracht, daar in hy, zonder enige verdachtheit, zich tot de bezigheden en bekommernis van 't leven gewent heeft, en, door behulp der goden, onder ſchijn van roof aan ons weêr gelevert, heeft op zulke wijze zijn kintsheit deurgebracht, en is in dier voegen in zijn mannelijke jaren ingetreden, dat hy begint nut te konnen zijn, terwijl Kommindorix onverdragelijk word, die men, ô Koning, of moet verdelgen, of tot meeſter aanneemen. Want hoe verre meent gy van de gevangenis af te wezen? Wat anders verwachten wy, dan banden? Wakker, mijn waarde gemaal, wreek in de tijt van een uur de ſtoutheit, en 't ongelijk van zo veel jaren. Indien gy, door de gewoonte van uw lijdſaamheit, u zelf verăcht, bewaar ten minſten de heerſchappy uwer voorőuders voor dit uw krooſt. Heb ook erbarmenis met deze Heren, die gy hier ziet: want daar is niemant van hen, die, om dat hy 't met uw hoogheit gehouden heeft, van de dwingelant iets anders, dan de doot, of noch groter ſmaat heeft te verwachten. Verraad nu niet uw waer-

dig-

digheit, uw gemalin, uw krooſt, en de welſtant en behoudenis van zo veel getrouwe bedienaars. Twijffel niet aan mijn getrouheit, als of ik, om nieuwigheit aan te rechten, t'onrecht deze aan koninklijke afkoomſt toeſchreef. Zie daar aan zijn hals, zie daar aan 't uitterſte van zijn dgie de zekerſte blijken, en als de zegels van 't nootlot, door de welken ik en de genen, die met my meêwuſtig van deze zaak waren, in zijn verlies en wedervinding niet hebben konnen bedrogen worden. Voorts, de tijden zijn nu zodanig geſtelt, dat gy, ſchoon ik hem verdicht had, u bequamelijk van dit bedroch kont dienen. Voorkoom uw vijant, die door geen andere middelen, dan door deze nieuwe vond, lichtelijker ondergedrukt kan worden. Gy zult, als gy in vrede en ſtilte zijt, bequamelijker zijn geboorte konnen onderzoeken. Maar nu is 't dienſtig voor uw ſtaat, dat gy, ſchoon gy niet geloofde dat hy warelijk zodanig is, echter veinſt zulks te geloven. Zy, zich toen naar haar zoon kerende, zeide: O mijn Aſtioriſtes! (want dus hebben wy u genoemt, toen gy geboren waart) dat het nu aan my geoorloft zy u onbeveinſdelijk t'omhelzen. Mijn zoon, die aan my ſtoffe van zo veel tranen, en wenſchingen hebt geweeſt, geef my nu uw aangezicht, uw mont te kuſſen. Ik acht dat gy nu eerſt geboren, en ik warelijk moeder word.

Alle de genen, die hier by waren, de Koningin dus ſpreken horende, wierden verbaaſt, behalven ik, die alleen wiſt dat het geen, 't welk zy zeide, waar was. Ik was echter niet geheel zonder verwondering van dat zy, zonder zich met my te beraden, de zaak aan de Koning geopenbaart had. Voorts, men kon uit hun allet aangezichten lezen hoe nieu en onverwacht dit in hun geeſt was. Zy zagen malkander als ſprakeloos, en met grote verbaaſtheit aan. Sommigen riepen daar na de goden aan, anderen ſtortten tranen, of, hun handen ten hemel heffende, toonden

zich over het beleit van 't geval verwondert: want de Koningin had zodanig geleeft, dat niemant voor enig bedrocn van haar zijde bevreeſt was. Niemant was echter meer ontſtelt, dan de Koning zelf, en Aſtioriſtes. De Koning, als zonder gevoel van blijſchap, en van d'andere hartstochten, was zonder ſpraak en beweging. Hy zag nu zijn gemalin aan, welker getrouheit, door lange ervarentheit, aan hem bekent was, en dan zijn zoon, die zelf door grote ontſteltenis verbaaſt was, en, toen de Koningin hem om de hals vatte, zulks niet darde weigeren, noch haar zelve omhelzen, maar zeer bedeeſt bleef ſtaan. Doch de Koningin, door de tranen, die zy op des Konings aangezicht zag, ſtouter geworden, zeide tot hem: Mijn waarde gemaal, laat toe dat deze uw benen omhelſt, of, indien gy u alreê vader gevoelt, reik hem ook d' eerſte de hant toe. Mijn getrouſte gemalin, zeide de Koning toen, de goden zijn niet zo vijandig tegen my, dat ik deze zoon verwerp, die warelijk, door zijn deuchden en achting, aan onz koninklijk geſlacht, hoe groot het ook is, grote verçiering zal toebrengen. Zeker, ik, op uw heiligheit en voorzichtigheit ſteunende, twijffel niet dat deze zoon van my geteelt is. Indien gy zelve echter bedrogen waart, en hem achtte de geen te zijn, die hy niet is, zo wil ik echter dat hy mijn zoon zy; op dat hy, zo 'er de bant der natuur aan ontbreekt, ten minſten by aanneeming my vader noemt. Hy boog zich hier op gantſchelijk voor over op hem, die voor hem nedergeknielt lag.

DARTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

De Koning vertoont aan de ſtedelingen, door uitroepers ter vergadering ontboden, zijn herſtelde zoon. O hoe verſcheide gevoelens onder 't volk! Kommindorix koomt in zijn jachtkleet ylings, en van gramſchap ontſteeken, by de Koning. Zy worden alle bleek van ſchrik, behalven Aſtioriſtes, die met een onverſaacht gelaat aan de dwingelant beveelt eerbiediglijker naar de Koning te treden. Deze beide worden hantgemeen. Kommindoriz, van Aſtioriſtes verwinnende hant getroffen, betaalt met zijn verdiende doot de boete van zijn ſchelmerijen.

DEze deurluchtigſte jongeling, door alle de blijken van zijn deucht bekent, had al lang te voren de harten van alle menſchen tot zich getrokken. Hy wierd dieshalven van alle de genen, die 'er tegenwoordig waren, in dit zijn geluk, dat aan niemant nijt veröorzaakte, begunſtigt. Zy zagen hem alreê als hun Heer en meeſter aan. Zy quamen alreê zijn hant en kleet kuſſen. D'oudſten van hen, aan zijn grootvader, Britomandes, gedenkende, toonden, zo wel warelijk, als door hun toegenegentheit bedrogen, dat de natuur veel trekken van zijn gelaat in deze zoonszoon overgebracht, en ingedrukt had. De Koning begon eindelijk aan zijn gemalin naar de gehele ordening der goden te vragen, door de welke zijn zoon voor hen bewaart was. Maar Timandra zeide: Wy zullen dit verhalen, als wy niet zo veel bezigheit

hebben. Laat ons nu d'ondergang van onze halzen afweeren. Ik zal, zo lang als Kommindorix leeft, niet geloven dat wy Koningen, ja byna dat wy menschen zijn. Met wat gevoel meent gy dat deze verwaantste man deze vermeerdering van uw huisgezin zal verstaan? Maar zijn woede zal aan hem niet baten, zo gy naar my wilt luisteren. Gy moet u te voren van de harten van 't volk, en der krijgslieden verzekeren; 't welk lichtelijk te doen zal wezen. O dat uw gezontheit toeliet dat gy u by hen voegde, en in hun tegenwoordigheit zo groot een werk aanvingt! Mevrou, zeide hy, ik kan 'er gaan, ik kan. Ik zal, zo gy het goetvind, het volk voor het hof ter vergadering doen roepen. Dit is 't geen, zeide de Koningin, daar ik naar wensch. Men moet alles spoediglijk africhten, eer Kommindorix, bericht hier af krijgende, de zaak verhindert.

Hy zond dieshalven d' uitroepers de gehele stat deur, om 't volk ter vergadering, die van de Koning gehouden zou worden, t' ontbieden. Yder meende dat de Koning buiten zijn zinnen was. Want wie zou geloven dat de Koning, die zich zo veel jaren lang niet vertoont had, zo onvoorziens voor 't volk zou verschijnen, en noch tot het zelfde spreken? Wat ongewoons, wat onverwachts, zeiden zy, is 'er gebeurt? Dit scheen aan yder een droom; en zy, onkundig daar af, vraagden en onderrichten malkander, gelijk in twijffelächtige dingen gebeurt. Ja enigen darden zeggen dat hy, in deze vergadering, zijn koninklijke staat zou afleggen, en dat hy daar toe dit leste bedrijf van zijn koninklijke macht gebruikte. Zy hadden alle groot verlangen naar 't einde hier af; en de toevloejing der gener, die te zamen quamen, was zeer groot. De lijfwachters, ook ontboden, stonden in hun geleden, en onder hun vaandelen. Men maakte ondertusschen met grote haast een hoge plaats, als een tooneel, daar op Britomandes, van zijn Groten

ver-

verzelt, te voorschijn quam, en met Timandra in 't gestoelte ging zitten, en Astioristes naast aan zijn zijde stelde. De stemmen van 't volk waren verscheiden. Aan sommigen borsten de tranen uit, toen zy de Koning zagen: anderen vraagden hoe deze vreemde jongeling ylings tot zulk een hoogheit by de Koning opgestegen was. Na dat men tot verscheide malen geboden had te zwijgen, begon de Koning tot de menigte te zeggen: Dat het billijk was dat zo wel het volk, als hy, dank aan de goden bewees, om dat zy aan hem zijn zoon en d' erfgenaam van 't Rijk weêrgelevert hadden: dat deze jongeling, die zy by hem geplaatst zagen, een vrucht van de Koningin was: maar dat men, uit vrees van de vijanden, hem, toen hy geboren was, verborgen, en als een kint van gemene staat opgevoed had: dat hy daar na, door de verändering van 't nootlot, verloren, en weêrgekregen was: dat hy eerst in die dag deze zijn zoon had gekent, en geen uitstel had genomen om aan 't volk deze blijschap, die bekent moest zijn, deelächtig te maken: dat hy, op dat yder dubbelde stoffe van blijschap zou hebben, aan de krijgslieden een geschenk beloofde, en de stedelingen van een darde deel der schattingen en belastingen ontsloeg: dat zy een mannelijke getrouheit zouden tonen, en aan deze hemelsche beginselen, die zeer gunstig aan Gallia waren, behulpsaam wezen. Daar na sprak Astioristes, door des Konings bevel, tot het volk, en tot de krijgslieden. Hy had te voren aan alle menschen aangenaam geweest; en toen scheen'er noch iets heerlijker by deze voorspoedigste gestalte bygekomen te wezen. Hy, van zijn kant, tegen de volgende dag ook een gift aan de krijgslieden belooft hebbende, trok hen daar door aan zijn zijde. Hy beloofde aan 't volk, dat alreê door de belofte van de verändering der schattingen (want Kommindorix had hen zwarelijk belast, te meer, om de Koning gehaat te maken) vermurwt was, een ge-

ſchenk en maaltijt, die heerlijk gehouden zou worden.

De Groten, die by de Koning en Aſtioriſtes ſtonden, waren zeer dienſtig om, in zulke nieuwe en zware zaken, de geeſt van 't volk over te halen. Sommigen van hen waren Lantvoochden, anderen Veltöverſten, en byna alle van deurluchtig bloet geſproten. De menigte vervulde dieshalven de lucht met haar toejuighingen; en de krijgslieden deden hun wapenen rammelen. Kort, de gehele vergadering ſtond lichtelijk, en met een gezwinde drift, gelijk de hartstochten van 't gemeen zijn, deze verändering toe. Kommindorix verplichtelingen alleen wierden in de ramp van hun voorſtaander als verbaaſt, of, op zijn macht ſteunende, dreigden al heimelijk de genen, die in zijn afweezen dit alles darden aanvangen. Maar zy waren niet beſtandig tegen de menigte, die, toen ſtout, om dat'er geen gevaar was, terſtont daar na door een ſchichtige ſchrik verſlagen wierd. Want Kommindorix, door enigen van de zijnen (die naar hem gelopen waren, zo haaſt als men gehoort had dat de Koning een vergadering te zamen deê roepen) bericht dat 'er iets boven gewoonte verhandelt wierd, trad, terwijl men dus bezich was, ter ſtat in, en, door zijn verhaaſting, en gramſchap verhit, en het volk te zamen vergadert, en Britomandes in zijn geſtoelte zitten ziende, zonder echter te weten wat 'er gedaan wierd, trad in zijn jachtkleederen naar de Koning, als om alles met zijn ontzach te ſtillen. Daar was niemant, die hem in zijn gang ſtuitte; vermits zijn langdurige dwinglandy niet minder tot eerbiedigheit en vrees, als tot haat aangroeide. Hy wierd dan van 't volk, dat alreê ſtom was, en vreeſde misdaan te hebben, deurgelaten. Hy had een zwijnſpriet in zijn hant, en een zwaert op zijn zijde, en wierd, in deze verhaaſting, van enige weinigen uit zijn huisgenoten, voornamelijk met ſpieſſen gewapent,

ver-

verzelt. Hy was alreê tot op het toonneel gekomen, daar op de Koning van enigen van zijn Groten omringt wierd. Wat baldadigheit, zeide hy, toen hy boven gekomen was, is dit? of wie heeft, in mijn afweezen, door oproerige vergaderingen, de Koning, en de gemene Staat bedrogen? Zy wierden alle bleek van schrik, uit oorzaak van de gewoonte van gehoorzamen, en te vrezen; en het scheen dat de Koning weinig hulp had te verwachten. Astioristes alleen bleef onverfaachdelijk staan, en ging hem voort te gemoet, en, hem enigsins met de hant afweerende, beval aan hem zijn geweer af te leggen, en met groter eerbiedigheit naar de Koning, die hy in zijn gestoelte zag, toe te treden. Kommindorix, van zeer grote gramschap aangeprikkelt, om dat iemant zich tegen hem darde stellen, keerde gezwindelijk, om dit niet ongestraft te laten, zijn zwijnspriet tegen Astioristes, die de zelfde ontweek, en daar af echter een krijgsknecht onder de hoop getroffen wierd. Daar na trokken zy beide hun zwaerden.

In onze tijt, mijn waarde gast, heeft men geen gedenkwaerdiger gevecht gezien; en op dat gy ook hier in behagen zoud scheppen, zo vertoon voor uw gemoed de stant der dingen, gelijk de zelfde toen was. Alle de ruimte, die men ontrent het hof had, was met krijgslieden, en met volk (dat, volgens de gewoonte der Gallen in hun vergaderingen, gewapent was) bezet. Op het toonneel, daar op des Konings zetel stond, waren de voornaamsten van 't Koninkrijk, door Timandra ontboden. De Koningin, en zijn gemalin zaten in een hoger gestoelte. Toen Astioristes en Kommindorix hun blinkende zwaerden getrokken hadden, darde niemant hen tot de strijt aanmanen, of hen daar in beletten. Men zag een grote stilte, als of wy alle van een dodelijke vaddigheit en schrik overheert waren. Wy hadden alle onze ogen, en onze geest op dit gevecht gevest. Want yder verwachtte

zijn geval, en zijn geluk, of ongeluk uit d'uitgang van deze ſtrijt. Yder weende, of deê beloften, als of door hun zwaerden zijn bloet geſtort wierd. Veel dachten ook dat de goden rechters van deze ſtrijt zouden zijn, en van dit geſchil, dat is van Aſtioriſtes geboorte en afkoomſt, zouden oordeelen. Indien hy niet door een ydele verdichting tot de kroon gevordert wierd, zo zouden de goden niet toelaten dat de geen, die door zo grote wondertekenen bewaart was, in d'intreê van 't geluk, dat aan hem behoorde, neder zou ſtorten. De geſtalte der ſtrijders zelve bewoog ook d'innerlijke genegentheden, en veröorzaakte dat veel in dit gevecht zijde kozen. Want Kommindorix overtrof in geſtalte byna de menſchelijke grootheit. Hy was grof en ſterk van leden, die met zijn groot-heit overëenquamen, boos van gelaat, in 't beſte van zijn ouderdom, en om zijn krachten, moed en ervarentheit in d'oorlog en in d'andere lighamelijke oeffening by alle in hoge achting. In tegendeel, men zag in Aſtioriſtes wel een wakkere jeucht, maar die echter noch teder was. Zijn geſtalte kon niet hoger, dan aan de ſchouders van zijn vijant, reiken. Zijn aangezicht, hoewel toen door de dreigingen ontſteeken, kon voor dat van een dochter verſtrekken. Hy was luchtig van treê, en vertoonde niets, 't welk in hem waerdiger was gevreeſt, dan bemint te worden. D'eerlijke lieden waren dieshalven met meêdogen ontſteeken, om dat zy hem tegen een, die ervaren was, en zo dikwijls verwinner had geweeſt, zagen ſtrijden. Voorts, hun wapenen, in zwaerden beſtaande, waren gelijk. Kommindorix verzekerde zich dat hy met d'eerſte aanval deze jongeling zou konnen nedervellen. Hy dan, zich als de geen aanſtellende, die zijn tegeſtrever veráchtte, viel hem: in dier voegen aan, als of hy met weinig moeite de verwinning zou bekomen. Maar hy, ziende dat Aſtioriſtes de ſlag van zijn zwaert, tegen hem opgeheven, afgeweert

eert had, en dat hy zelf naauwelijks die van deze ongeling had konnen afkeeren, begon hem met roter naerstigheit t'aanschouwen, en zich als in een elijk gevecht te verdedigen. Zy hadden alreê tot wee of drie malen malkander niet hun zwaerden te ergeefs te keer geweest, toen eindelijk Astioristes 'eerste aan zijn hooft, ter plaats, daar het hair aan t voorhooft zijn begin heeft, gewond wierd. Hy, loor zijn zweet en bloet schoonder schijnende, wierd n gramschap ontsteeken. Hy liep rontöm hem heen, uam op hem aan, week van hem, en poogde door ijn gezwintheit hem af te matten. D'eer en vergelling van de verwinning parste dit edel gemoed aan; ermits hy wist dat de heerschappy van Gallia de vergelding van die strijt zou wezen. Maar het geen, dat hem voornamelijk aanparste, was zijn godvruchtige begeerte van zijn ouders, die nu aan hem bekent waren geworden, in hun staat en waerdigheit te verzekeren. Het geval voegde zich eindelijk aan de zijde van de geen, die zijn vijant aantaste: en dewijl men by ons, volgens de gewoonte der ouden, meer met houwen, dan met steken strijd, zo had hy 't met een slag op 't hooft van zijn vijant gemunt, die, hoewel met het hooft wijkende, echter enigsins getroffen wierd. Want zijn zwaert, het oor treffende, deê het zelfde, met een gedeelte van de wang, op d'aarde vallen. De dwingelant, zijn hair schuddende, borst in grote gramschap, en in schrikkelijke dreigingen uit. Dit geval strafte hem met de straf en schande, die men gemenelijk de dieven aandoet. Het bloet vloeide in overvloet tot zijn wonden uit: en het geen, dat hem tot groter woede deê uitspatten, was dat Astioristes, hem dus gewond hebbende, noch met hem spotte, en, als zijn vijant verächtende, hem beschimpte. De strijt wierd dieshalven heftiger dan te voren, tot dat het scheen dat Astioristes gesteurt wierd van dat de verwinning zo lang in twijffel bleef. De slag, die

Kom-

Kommindorix van zijn schouder beroofde, was gelukkig, en heilsaam voor Gallia. Hy ploste neder; en de verwinner, hem wijder aantastende, opende hem de delen, daar in 't leven bestond, en deê hem de geest geven.

VEERTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Astioristes, onder de vaderlijke toezicht de heerschappy aanvaardende, verzoent Aneroëstus schim, zo met een gedenkgraf, als met het vijandelijk bloet. Hy verdicht daar na een belofte aan de goden, zeer verre van daar zijnde. Hy neemt tot deze geheime reis niemant anders meé, dan Gelanorus; en, zijn naam loghenende, en van kleding veränderende, wil dat men in Siçiliën hem Poliarchus noemt. Arsidas, hier over verbaast, bekent dat deze de geen is, die hy zoekt.

ARsidas, deze verwinning verstaande, was ten hoogsten verblijd, als of hy met zijn gejuig de schermer, in 't zant nederstortende, volgde. My dunkt, zeide hy voort, dat ik in uw Astioristes, ô Gobryas! zie, hoe hy, zijn vijant verslagen hebbende, en door deze arbeit, en door dit gevaar groter geworden, zich aan zijn vader, en aan u vertoonde; hoe zijn gemoed door deze blijschap, en gelukkige uitgang, groter wierd, en hoe lange tijt hy zijn bloot zwaert, met het bloet van zijn vijant geverft, in zijn hant hield. O Gobryas, ik schep vermaak in zo aangename gedachten te blijven. Maar hoe hielden de krijgslieden, hoe het volk zich, toen Kommindorix

doot

doot was? Het volk, zeide Gobryas toen, was tegens Aſtioriſtes zodanig, als men zou konnen wenſchen. Het borſt in geroep, gejuich, en in alle dankbewijs uit. De krijgslieden verbonden zich terſtont, volgens Britomandes bevel, door een nieuwe eed aan de Vorſt. In de volgende nacht ontſtaken de burgers, met kronen gekroont, vreuchdevuren, en danſten gezamentlijk. Men hoorde op de ſtraten niets anders, dan laſteringen tegen de dwingelant, of lofreedenen voor Aſtioriſtes, van de welken ſommigen zonder kunſt en gemeen waren, en op maat ſtonden, die wy, om dat men hen kon zingen, noch lang bewaart hebben. Deze onze prieſter onder anderen (hy wees terwijl met zijn ogen op de Druïde) maakte ook een gedicht, 't welk hy, zo gy, mijn waarde gaſt, het beveelt, zal verhalen, dewijl hy zeer beleeft is, op dat wy ons daar meê, als met een verwinning, die onlangs voorgevallen is, zouden verblijden. Arſidas, dit gehoort hebbende, aanſchoude de dichter met een nieusgierig gelaat, meer op dat niet zou ſchijnen dat hy de geeſt van de Druïde veràchtte, dan om dat hy trachtte door des zelfs gedicht dit verhaal af te breken. Hy verzocht dan dit van de Dichter, die niet lang weigerde, en byna al zingende deze regels verhaalde.

In 't eind zijn wy aan lant geraakt.
Onz' zee is ſtil, en zonder ſchommelen.
De blikſem nu niet langer blaakt.
Men hoort de donder niet meer rommelen.
Wy vrezen wint, noch ongeval.
De hemel voor ons zorgen zal.
De nacht, die onlangs deê het ſtarrelicht verdwijnen,
Op dat wy zouden zijn van hulp en trooſt ontbloot,
Ziet dat wy, tot haar ſpijt, en pijnen,
Een toevlucht hebben, als Arion, in de noot.

Weeb

Wech zijn deez' wrede klippen, die
Zo veel geween en droefheit baarden.
De Goden hebben, naar ik zie,
Hun hoge moed gevelt ter aarde.
Deez' felle toppen, die weleer
De hemel dreigden, zijn niet meer.
De baren zich alreê vermaken, en vermeiden
Met dat, het welk weleer hun poging weêrstant bood.
Onz' schepen van malkander scheiden
De stoffe, die weleer hen bragt in ramp en noot.

O grote Vorst! diens edle moed
In geen elenden is bezweken;
Die storm en onweer stillen doet,
Gelijk nu onlangs is gebleken:
Ei waaröm toeft gy met de zeeg
Te tonen, die uw moed verkreeg?
De Lauwren hebben reê uw kroon al overladen.
Hoe! wilt gy dan noch meer vergadren in de strijt?
Bid dat de hemel, vol genaden,
U geef gelegentheit, en een bequame tijt.

Arsidas, dit gedicht geprezen hebbende, keerde met zijn aangezicht weêr naar Gobryas, die, voortvarende, zeide: Ik zal u door geen overtollig verhaal vermoejen, met wat besluit de Druïden, en de Ridders tegen de Vorsten namen, en met hoe veel dagen men in openbare gebeden bezich was; hoe zeer het volk naar alle tempelen toeschoot; en eindelijk hoe zy alle, of vrywilliglijk, of door vrees, tot vrede bewilligden, die men in zulk een aanhang van Kommindorix naauwelijks had darren verhopen. Maar dewijl het alreê diep in de nacht is, en wy u, ô waarde gast, met dit verhaal vermoeit hebben, zo zal ik met weinig woorden onze Astioristes, die zijn macht niet door wellust, noch door een verwaande vertoning van ongewone staat, maar door een zeer milt-

miltdadige godvruchtigheit, begon te tonen, tot aan deze tijt brengen. Hy deê Cerovistus en Sikambre, onder de welken hy zijn kintsche jaren versleten had, in 't hof komen, en gaf aan Cerovistus, die tot zodanige bezigheden gewent was, de welken aan huisvaders passen, het beleit, en de toezicht over zijn huis, en bestelde Sikambre by zijn moeder, en maakte haar met de voornaamste vrouwen gelijk. Hy had, een kint zijnde, gewent geweest met hun zoon, ook Cerovistus genoemt, te spelen, en stelde hem toen, de gemeenschap vernieuwende, onder de voornaamsten zijner gemeenzame vrienden. Maar hy toonde noch groter en heerlijker godvruchtigheit aan de geheugenis van de Koning Aneroëstus, en, aan des zelfs liefde tot hem gedenkende, namelijk dat hy hondert talenten voor hem, toen hy een jongen, en gevangen was, belooft had, wierd innerlijk tot bewijzing van de grootste dankbaarheit bewogen. Timandra was verblijd van dat haar zoon dus opentlijk over 't ongeval van deze Koning bedroeft was; dewijl zy overwoog hoe veel meer zy, om haar verdiensten, bemint zou worden. Wy rechtten dieshalven een gedenkgraf voor Aneroëstus op, en deden den dwingelanden, die zijn Rijk inhielden, d'oorlog aanzeggen. Deze godvruchtigheit van Astioristes tot zijn opvoeder was nut voor 't Rijk: want wy, de vijanden verwonnen hebbende, voegden de landen en volken, over de welken Aneroëstus geboden had, aan onze heerschappy. Astioristes voerde zelf deze oorlog, en bracht in de tijt van zes maanden de sterkste burgten in d'Alpen, en alle de vastigheden, de welken onder die volken waren, in dier voegen onder zijns vaders macht, dat wy sedert geen getrouwer gewonne lantschap gehad hebben. Na dat hy de dwingelanden, die op Aneroëstus roof zaten, ten deel in d'oorlog, en ten deel met hen te straffen, verdelgt had,

had, keerde hy met een voortreffelijke zegepraling weêr by zijn ouders.

Na de doot van Kommindorix heerfchte hy, onder de toezicht van zijn ouders, drie jaren lang in deze gelukkige ftaat. Britomandes beveftigde al 't geen, 't welk van Aftioriftes bevolen wierd. D'overigheden, en de krijgslieden ontfingen van hem hun bevelen. De Groten wierden van hem gevordert, of, zo zy ftraf verdient hadden, gedrukt. Timandra was op hem gerust, en achtte zich t'huis en buiten gelukkig. Zy had in alles drie kinderen gebaart. Kommindorix had haar eerfte vrucht, door middel van de voedfters, van 't leven berooft, en Aftioriftes, haar tweede zoon, had gemaakt dat hy de behouder van 't huisgezin was. Haar darde vrucht was een dochter, zes jaren jonger dan Aftioriftes. De goden willen dat zy gezont en wel te pas, en, door haar fchoonheit en zeden vermaart, in 't leven gebleven is. Haar naam is Cyrthea. Timandra fchiep haar vermaak met deze twee kinderen; en wy hadden byna alle onz gelede verdriet en elenden vergeten, toen Aftioriftes voornam met verwiffeling van zaken, iets van groot gewicht aan te vangen. Hy dan, van begeerte aangeport, om te weten wat landen, en welke menfchen buiten Gallia waren, befloot zich, zonder enige verçiering, en zonder gezelfchap, op zee te begeven. Hy verhaalde dat Herkules en Thefeus, en zo veel helden uit d'uitterfte geweften van 't Ooften door dusdanige gevarelijkheden, en door diergelijk leven lof voor zich zelven hadden verkregen. Hy voegde 'r by, dat de bozen hielden dat hy, in zo groot vermogen, daar meê hy in 't hof heerfchte, zijn vader niet zo zeer in 't Rijk had beveftigt, als dat hy hem met een andere dienftbaarheit drukte. Maar ik acht dat 'er andere en verborgende dingen waren, die hem tot deze reis aanporden.

Hy dan, de voornaamften van 't Rijk te zamen geroepen

roepen hebbende, die over de nieuwigheit van deze toeleg verwondert waren, zeide tot hen, dat hy voorgenomen had zijn ouders, en de toezicht over 't Rijk voor een korte tijt aan hen over te geven, en dat hy eertijts belooft had aan goden, die verre buiten Gallia waren, t' offeren, en dat hy deze offeringen in hun tempelen moest voltrekken. Hy beval aan hen, dat zy dit zijn voorneemen niet met een treurig gelaat zouden aanneemen, of door hun geween geen droevig voorteeken voor hem in zijn vertrek veröorzaken; dewijl hy door 't beleit der goden van zijn vaderlant, en door de dienst der gener, daar hy naar toe trok, behouden en gezont weêr zou keren. Toen wy ons heftiglijk daar tegen stelden, en deurgaans ook zuchten en tranen by de gebeden voegden, zo geliet hy zich als of hy door ons bewogen wierd, op dat wy, door de hoop van een zachter besluit, hem niet zo ernstiglijk zouden bidden: maar in de volgende nacht vertrok hy zich uit het hof. Hy wilde in zulk een verborge en gevarelijke reis niet meer dan een enig man meê hebben, te weten de zoon van Cerovistus en Sikambre, die hy lange tijt tot zijn medegenoot, zo in 't spelen, als in d' ernstige zaken had gebruikt. Hoewel zy onlangs weêrgekeert zijn, zo weten wy noch niet waar zy naar toe zijn geweest, waar zy geleeft, wat gevaar zy uitgestaan, of wat daden zy bedreven hebben; zo getrouwelijk verbergen zy hun reizen en sukkelingen. O hoe verbaast wierden wy toen van vrees en droefheit! Hoedanig waren d' aangezichten van 't volk, en der voornaamsten, toen men bevond dat Astioristes vertrokken was! De menschen liepen als ontzinnig langs de straten. Zy zochten op de wegen, en aan de vloeden, om te zien of zy hem ergens konden vinden, en zijn vertrek stuiten. Timandra alleen belastte, na verloop van enige dagen, aan ons dat wy niet wanhopig zouden zijn, dewijl zy, gelijk zy zeide, brieven van haar zoons gezontheit had ver-

kregen. Zy verhaalde niet alleenlijk toen, maar ook daar na, dat zy dikwijls brieven van hem ontfing, of warelijk, of om onze kranke geesten door een nootzakelijke troost te verquikken.

Astioristes had niet veel langer, dan een jaar, afweezig geweest, toen Britomandes van de doot wechgenomen wierd. Zy klaagden alle over de jonge Vorst, die in zulk een verborge reis het Koninkrijk had verlaten: in voegen dat, toen Britomandes uitgedragen wierd, de stemmen der gener, die hem tot welstant van 't vaderlant riepen, byna droeviger waren, dan de koninklijke uitvaart. Men moest ondertusschen het beleit der zaken in handen nemen. Timandra verzekerde dat haar zoon leefde, en gezont was, en zeide dat men 't opperbewint van de gemene Staat aan haar, tot aan zijn wederkoomst, moest opdragen. Hier waren geen anderen tegen, dan de genen, die hun voordeel by Astioristes doot gerekent zouden hebben. De zodanigen strooiden overäl uit, dat hy doot was, en zeiden dat men een Koningin, die naar de mannelijke heerschappy trachtte, niet moest lijden. Men geraakte in dezer voegen tot verdeeltheit. Veel hielden 't met de Koningin, en d' anderen met een neef van Kommindorix. Men wierd van weêrzijden zo heftig tegen malkander, dat men alles ter zee, en te lant bezette. Men was voornamelijk bezich met een vloot toe te stellen, om dat de vijanden het voor een grote verwinning hielden, zo zy Timandra uit Massiliën konden drijven. Maar zy had, tot bescherming van de haven en stat, de bootsgezellen en roejers te zamengebracht, toen Astioristes recht van pas weêrkeerde. Wy, grotelijks daar naar verlangende, waren byna machteloos om deze blijschap te dragen. Wy konden naauwelijks de goden, naauwelijks het geval, ja onze eige ogen vertrouwen. Wy schiepen vermaak in hem, toen hy gekomen was, meer dan eens aan te raken, en te tasten. De menschen

ſchen van alle ſtaten, ouden en jongen, quamen uit de huizen en ſteden te voorſchijn. Men zou de geen, die verwinner in een zware oorlog had geweeſt, met geen groter en waarächtiger blijſchap ontfangen hebben. D' oproerigen lieten terſtont de wapenen vallen. Hy wierd van alle voor Koning uitgeroepen. Hy deê afkondigen dat hy het geen, 't welk tot aan die dag misdreven was, aan allen vergaf; op dat de beginſelen van zijn heerſchappy niet bloedig zouden wezen. Hy was ten hoogſten verblijd, om dat hy krijgsbenden in de wapenen vond. Hy zeide dat dit niet by geval, of door enig ongeval tegen Gallia was geſchied: maar dat de gunſtige goden dit heir voor hem tot het geen, dat van hem voorgenomen was, vergadert hadden. Hy dan, volgens de gewoonte van 't lant de kroon aangenomen hebbende, ſtelde Timandra voor enige tijt over 't beleit der zaken, terwijl hy zelf ten oorlog trok: want hy zeide dat hy in Grieken enige vijanden had, en dat hy zich ſpoedde om hen te verdelgen. Hy deê toen de dapperſten der krijgslieden te ſcheep gaan, en beval aan my, eer hy afſtak, met een klein gedeelte van de vloot voor uit te trekken, en de zeen te ſchuimen, voornamelijk de gene, die tuſſchen Luguriën en Sardiniën is. Ik dan, dit uitgevoert, en alles bezichtigt hebbende, ſpoed my nu niet zeer, en ben verzekert dat ik hem wel haaſt zal vinden. Gy zult, ô vreemdeling! uit zijn gelaat, en ſamenſpraak bemerken dat ik zo groot een Koning noch niet genoech heb geprezen. Maar dewijl de Grieken een groot gedeelte van Siçiliën bewonen, en hy in meeſt alle de Griekſche ſteden geweeſt heeft, zo zeg my of gy Aſtioriſtes van gedaante, of door 't gerucht kent.

Arſidas, toen groter vertrouwen op zijn hoop ſcheppende, hield zijn gezicht tegen d' aarde geveſt, en, een lange wijl alles by zich zelf overwogen hebbende, zeide: Ik ken geen Aſtioriſtes. Ik zou hem

misschien kennen, zo hy met een ander naam genoemt wierd. Immers ja, antwoordde Gobryas terstont. Hy had, gelijk ik van hem verstaan heb, een ander naam aangenomen; op dat hy, zich van minder staat veinzende, dan hy warelijk was, veiliger zou wezen. Hy zeide dat hy gemenelijk Poliarchus genoemt wierd. Hy noemde ook de geen, die hy by zich had, en diens naam hier Cerovistus is, Gelanorus, zo ik wel onthouden heb. Arsidas, deze namen noemen horende, wierd als krachteloos. Gobryas, hem dus verbaast, en van blijschap verrukt ziende, wierd ook door de verwachting van deze blijschap bewogen, tot dat Arsidas, hem aanspreekende, zeide: Wat God heeft my zo gelukkiglijk uw gevangen doen worden? Warelijk, ik zou aan uw stranden gezworven hebben, terwijl uw Koning te scheep reisde, en te vergeefs by d'onkundigen, in plaats van Astioristes, Poliarchus gezocht hebben. Poliarchus is de geen, die ik zoek. Ik zou aan hem zodanige dingen boodschappen, daar af hy, zo hy leeft, niet onkundig zou wezen. En gy, hoe gelukkig zijt gy door zo groot een Koning! O gelukkige dagen in Gallia! Wie zal door de schrik van uw naam niet getroffen worden? Wat een grote eer en achting zal dit voor d'uitheemsche Koningen en volken wezen, dat zy voor uw vrienden of bontgenoten geacht worden. Ik ben ook grotelijks hier over verblijd, dat ik zie dat gy een heir in uw schepen hebt: hoewel ik vastelijk vertrou dat het niet op strijden en vechten, maar op de vertoning van een zegepraal, zal uitvallen: want uw benijders en vijanden willen deze wapenen zien, en niet beproeven. Maar ik moet my spoediglijk by uw Koning voegen; dewijl ik zijn bezondere vrient ben. Gobryas, dit verstaan hebbende, bewees noch groter eer aan Arsidas, en vraagde opentlijk aan hem, wat hy meêbracht, of van waar hy quam. Maar Arsidas, na deze onvoorzichtige drift van een overylende blijschap voorzichtiglijker

spre-

prekende, had groot berou van dat hy roekelozelijk getoont had dat hy van de gehele zaak kundig was, terwijl Gobryas schranderlijk voor hem verzweeg dat het heir naar Siçiliën trok. Hy dan, de vragen, die Gobryas aan hem deê, en daar hy hard op drong, te leur stellende, begon ernstiglijk te verzoeken dat men hem met een gezwind scheepje naar Poliarchus zou zenden. Wy zullen, zeide Gobryas toen, de voortgang onzer schepen beletten, niet alleenlijk met de zeilen te strijken, maar ook met het anker te werpen, zo deze zee zulks toelaat. Ik twijffel niet of de koninklijke vloot, die zeer snellijk voortspoed, gelijk ik weet, zal in deze nacht by ons komen. Indien zy met de koomst van de dageraad niet by ons is, zo zal ik terstont een roeischip aan u geven, en u van zodanige roejers verzorgen, die u spoediglijk zullen overvoeren. Rust ondertusschen in deze achterburgt, en gebied hier, als of gy onder uw vrienden waart. Hy, dit gezegt hebbende, liet Arsidas aan het bed, daar hy by zat, en viel zelf in 't naaste bed neder, hoewel hy, door blijschap naauwelijks slaap kon vatten. Arsidas was onder meer andere dingen verwondert waaröm Argenis niet aan hem gezegt had dat Poliarchus ware naam Astioristes was. Argenis zelve, zo dikwijls als zy gedacht dat zy dit vergeten had, vreesde ook (dewijl een heftige begeerte lichtelijk ontroert word) doch met een ydele vrees, dat Arsidas niet tot zijn oogwit zou komen.

VYFTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Omtrent te middernacht rijſt'er een wint, die ylings de hemel met wolken overdekt. Zy worden eindelijk door dit onweer aan de kuſt van Numidiën gedreven. Deze ſtorm verſchoont ook niet Poliarchus vloot, die gedwongen word in Mauritaniën aan te lopen. Grote ontſteltenis in 't lant, die echter een einde neemt, na dat hy bekent maakt dat hy als vrient by de Koningin koomt. D'oorzaak van deze beroerte is Radirobanes eiſch van hen, aan de welken hy, tot wederkrijging van de geëiſchte goederen, d'oorlog aangezegt had.

NIet alleenlijk de krijgsvorſten en krijgslieden, maar ook veel der bootsgezellen en roejers hadden zich tot ruſt begeven. Daar was niemant, dan de ſtuurman van 't ſchip, daar op de Zeevoocht gevoert wierd, aan de welk de lucht, en de natuur der bergen, naar de zijde van Ligurien zich verheffende, verdacht was. Hy wiſt by ervarentheit dat zy ter plaats, daar zy nederzakken, en zich weêr opheffen, deur d'engten der geſplete toppen, gemenelijk ylings, door hun geblaas, ſtormen in de zee veröorzaken. Hy vermaande, dieshalven aan de bootsgezellen, dat zy goede wacht zouden houden, en, voor 't minſte geblaas bekommert, verwachtte zekerlijk iets, dat droeviger zou wezen. Omtrent de middernacht ontſtond 'er uit het gebergte een wint, die, eerſt zachtelijk in de hoofttouwen ruiſſchende, de zee, die te voren ſtil was, deê rijzen, en de hemel met wolken over-

overtrok. De bootsgezellen, ylings tot hun werk lopende, waren malkander in de weeg, dewijl zy malkander toeriepen, en door het gedruis der golven elkander niet konden horen. Gobryas, wakker gemaakt, befpeurde uit het gelaat van zijn ftuurman dat'er groot gevaar was. D'een darde dieshalven d'ander gebieden en vermanen: in voegen dat het gevaar door de verwarring der gener, die in de zeevaart onkundig waren, niet minder was, dan dat door de ftorm veröorzaakt wierd. Men kon de zwarte golven, door het opgeheve zant modderig geworden, in de fchrik van de nacht niet zien, dan als zy, met groot gedruis tegen malkander ftotende, als vonkjes vuur, door de flag van 't water veröorzaakt, om hoog wierpen, die zy daar na weêr inzwolgen. Men zag in deze duifternis niets anders, dan dit fchuim, blinken, 't welk, met een drift van een quaad voorteeken over het boort heen flaande, dikwijls in 't midden van 't fchip flikkerde. Aan anker te leggen was ook onveilig, dewijl de plaats te klein was om, als de buijen hen overvielen, bot te vieren. Daar was noch een andere vrees, die hen parfte, dat is dat, zo d'ankers niet hielden, de fchepen malkander op 't lijf zouden drijven, en dus elkänder te pletteren ftoten. Kort, de ftorm beroofde de zeelieden eindelijk van alle raat: want men kon de fchepen niet in hun voortgang ftieren, noch hen tot ftilte brengen. Zy lieten 't dieshalven voor de wint afdrijven, en maakten alleenlijk een weinig zeil aan de fpriet; op dat de fchepen, van de winden geflingert, enigfins tegen de golven zouden beftaan.

In dezer voegen wierd de nacht deurgebracht. De dag was niet aangenamer, maar duifter door de regen, en droevig door de vertoning van het beelt des doots, dat geduriglijk voor hun ogen was. De wint was in de tweede nacht niet minder krachtiger dan te voren. Toen daar na het licht aanbrak, wierd de wint wel

 ftil:

ſtil: maar men wiſt niet waar men was. Men kende de zee niet; en toen men de ſchepen telde, bevond men dat men byna de helft van de ſchepen miſte, die of verſtrooit, of vergaan waren. Toen de bekommernis van hun welſtant, die byna zeker was, hen toeliet op andere bekommeringen te denken, begon men van Poliarchus gevaar te ſpreken. Wanneer, zeiden zy, zal hy by ons komen? Waar zullen wy hem zoeken? Hy is miſſchien aan een vijandig lant, of aan een onbekende ſtrant geworpen. Waar zullen wy zelven blijven? In welke havenen zullen wy inkomen? Onze ſchepen zijn ontſtelt: wy hebben noch hout, noch pek, om hen te vermaken, en weten ook niet waar wy hen droog zullen zetten. Arſidas vervloekte meeſt van alle het geval, om dat hy, van zulk een grote hoop verſteeken, zijn ſukkelingen weêr te water, of te lant zou hervatten. Hy overwoog dat hy voortäan niet naar Gallia, noch naar de Rhodanus moeſt trekken, maar dat hy in 't wilde moeſt zwerven, en in alle landen zoeken, daar Poliarchus van de ſtorm geworpen kon wezen. Van waar zou hy het Feaſiſch ſchip bekomen, 't welk, zonder beleit van de ſtuurman, van zelfs zijn ſtreek naar de plaats nam, daar men 't op gemunt had. Hy wiſt dat Argenis de dagen telde, en dat, zo hy zonder beſcheit weêrkeerde, dit d' oorzaak van haar doot zou wezen. Want hoewel Gobryas tot hem gezegt had, dat Poliarchus zijn reis op Siçiliën gemunt had, zo vreeſde hy echter dat deze helt, van de ſtorm vermoeit, in de haven zou blijven, of zich langſamelijk voortſpoeden, terwijl de tijt, die hy aan Argenis tot zijn wederkering geſtelt had, voorby zou lopen.

Terwijl hy deze dingen overwoog, en, volgens de gewoonte der rampzaligen, byna tegen Gobryas keef, om dat hy hem in zijn reis naar Poliarchus opgehouden had, boodſchapten de bootsgezellen dat zy van verre als een wolkje, of een duiſternis zagen; 't welk zy

ver-

vermoedden lant te wezen. Gobryas beval aan hen derwaarts te trekken, wat lant het ook was. Toen zy uit alle hun vermogen geroeit hadden, quamen, omtrent op 't midden van de dag, enigen met kleine schuitjes aan hun boort, die, ten einde van de storm in zee gesteken waren, om te vernemen of zy iets van de schipbreuken konden opvisschen. Zy verstonden uit hen, dat dit de kust van Afrika was, en dat men daar daar groot gevaar liep, uit oörzaak van de verborge banken, die daar gevonden wierden; en wijders dat zy niet verre van Numidiën waren. Niet verre van daar was een woeste en verlate haven, zonder dat men wist of men daar wel ontfangen zou worden. Maar de noot deê hen oordeelen dat 'er meer veiligheit in alle andere dingen, dan in de winden en golven was. De genen dan, die 't lant eerst ontdekt hadden, wierden naar de wal gezonden. Men liet daar enige weinigen met de schuit, om aan hun medemakker, zo enigen daar omtrent doolden, te vergaderen, en aanwijzing te doen; en men was zo gelukkig, dat alle de schepen, die van Gobryas afgedwaalt waren, voor de koomst van de nacht weêr by hem quamen. Zy hadden dan in hun ramp dit geluk, dat zy alle, zonder verlies van een enig schip, zich behouden weêr te zamen voegden. Voorts, d'inwoonders leverden aan hen, met ongewone beleefsheit, droge visch, en andere spijzen, met de welken zy zelven zich in hun armoede onderhielden.

Maar de storm had ook de vloot, daar over Poliarchus het beleid had, niet gespaart. Zijn gedachten waren met Siçiliën, met de wraak, en met zijn bruiloft bezich, en het vertrouwen van het zelfde uit te voeren had zijn geest niet t' onrecht vervult. Waarom, dacht hy, zal Meleander my, in mijn koninklijk gewaad, door zo veel rijkdommen, en door zo groot een heir deurluchtig, weigeren tot zijn dochters gemaal aan te nemen? Indien Radirobanes, Ar-

chombrotus, of enige anderen, mijn benijders, met openbare, of bezondere wapenen tegen my willen ftrijden, ik zal hen darren veráchtten. Eindelijk, wat de wet van Siçiliën aangaat, die geen huwelijk met machtiger Vorften toelaat, ik zal, vertrou ik, de zelfde met mijn degen vernietigen, of tot mijn voordeel verklaren: dat is, dat men niet zal zeggen dat men Siçiliën aan de kroon van Gallia zal voegen, maar dat het naar zijn oude wetten zal leven, en, zo Argenis meer zonen baart, dat het een erffenis van het tweede kint zal wezen.

Poliarchus, met deze en diergelijke gedachten bezich, beeldde zich in dat zijn fchepen niet fnel genoech van de wint en riemen voortgedreven wierden. Hy dan, zich aan de roeibanken voegende, parfte de roejers aan, toen deze ftorm hen overquam, en hen van de ftreek, die zy zich voorgeftelt hadden, afdreef. Hy zelf, hoewel onverfaagt van gemoed, wierd echter door de liefde, die hy zijn moeder, en Argenis, zijn bruit, toedroeg, tot vrees van te fterven bewogen, toen hy de zee zo hol zag gaan, en als zijn hooft dreigen. Hy vermaande echter de bootsgezellen, die hy door de grootheit van de quaal wanhopig zag, dat zy niet in hun handel zouden bezwijken, noch het uitterfte vrezen, en dat hy een beter lot, dan in die jaren van de golven ingezwolgen te worden, voor zich verwachtte. Hoewel hy, door deze hoop, hen krachtelijk in hun plicht hield, zo vermogten zy echter zeer weinig tegen deze woefte golven. De ftorm duurde zo lang, tot dat de vloot aan een uitterft en onbekent geweft geworpen wierd, daar een ftilte op volgde. De roejers hadden toen geen krachten overig, om nieuwe arbeit aan te vangen; en de huit der fchepen, door 't gewelt der golven, die 'er ingeftort waren, verzwakt, kon de zee niet langer tegenftaan. Dit was ten hoogften laftig aan Poliarchus, de welk zich inbeeldde dat alle de dagen, die hem bui-

buiten Siçiliën toelichtten, voor hem en Argenis dodelijk waren. Hy moeſt echter voor d'overeenſtemming der ſcheepslieden, en voor de vrees van ſchipbreuk wijken. Want hy begon, om Argenis wil, zich zelf lief te hebben. Hy beval dieshalven dat men naar de naaſte oever zou trekken, om te bezichtigen of zy bequamer reê voor de ſchepen konden vinden.

Zy waren noch onzeeker wat menſchen daar waren, en hoe het lant genoemt wierd: maar de menigte der bomen, en de heuvels, aan de zee gelegen, toonden dat het een aangenaam geweſt was. Men zag ook overäl verſcheide ſchepen, die tot de viſſchery, of tot de koophandel bequaam waren, aan anker leggen. Men zond dieshalven enige bootsgezellen in een ſchuit uit, om te vernemen wat lant dit was; en toen aan Poliarchus geboodſchapt wierd dat dit Mauritaniën was, zeide hy, van de hut af de geſtalte van de plaats bezichtigende: O Gelanorus! kent gy de vloet? kent gy de ſtat Lixa? kent gy, daar verre op de heuvel, de hoeve van Mevrou? Dit is Mauritaniën, daar wy zo veel vrienden hebben. Dit is de heerſchappy van de goede Koningin Hyaniſbe. Het nootlot heeft ons niet geheel tegen geweeſt, dat ons, afgeſlooft en onkundig, aan de ſtrant onzer bontgenoten heeft geworpen. Maar op dat wy, door d'onverwachte koomſt van onze vloot, hen niet zouden verſchrikken, ga, en vertoon aan haar wat geval my hier heeft gedreven; en verzoek van haar een veilige haven voor mijn ſchepen. Wy zullen ons ondertuſſchen hier met onz vaertuig houden. Terſtont verſpreidde zich onder de krijgslieden en bootsgezellen een gerucht, dat het lant, 't welk zy zagen, aan hun Koning bekent was, en dat zy, zo wel het volk, als de ſchepen, daar zo wel, als in de boezem van hun vaderlant, ontfangen zouden worden. Zy waren niet traag in 't geen, daar zy zo hartelijk naar verlangden, aan te nemen, en roeiden met groot gejuich heen en weêr, daar hen gebo-

den wierd; want Poliarchus wilde niet in de haven inkomen, eer hy verlof daar toe van de Koningin had.

Maar Gelanorus, met een gezwint schuitje in de vloet gekomen, verloor wel haast zijn grote verzekertheit door de vertoning van een verwoede menigte, die op d'oever een groot en onverwacht gedruis maakte: want de stroom was met veel vaartuigen, in der yl te zamen gehaalt, bedekt; en men had door grote schrik de gehele oever met gewapende mannen bezet. D'oorzaak van deze schichtige beroerte was dat men Poliarchus, met een vloot schepen, van verre in zee gezien had. Want zy hadden verstaan dat'er een vijandelijke vloot tegen hen quam; daar in zy niet bedrogen waren. Zy dan, menende, dat dit deze vloot was, hadden ylings de wapenen aangetast. Zy hadden weinig krijgslieden aangenomen, en naauwelijks enig oorlogschip toegerust: want het was niet lang geleden dat dit gevaar van d'aanstaande oorlog hen aangezegt was. Deze menigte bestond, gelijk ten meestendeel gebeurt, uit burgers, die met een verwoed gedruis Gelanorus, in zijn koomst, met een menigte van schuitjes omringden, om dat zy meenden dat hy een krijgsbode van d'aankomende vijant, en onder die naam een bespieder was. Hy, hoewel verbaast, herhaalde echter t' elkens, dat hy hun vrient was, en, door 't verbont veilig, niet behoorde gevreest en qualijk gehandelt te worden; eindelijk, dat hy van Poliarchus aan de Koningin was gezonden. Daar was by geval iemant, die deze vreemdeling kende, en wist te zeggen dat hy, weinig maanden geleden, met zijn Heer Poliarchus, met de grootste eerbewijzing van Hyanisbe van de zelfde strant was vertrokken. De menigte dan, van genegentheit veranderende, begon naar de vloot, die zy zagen, te vragen. Gelanorus verzekerde hen dat dit geen vijandelijk heir was, maar Poliarchus, met zijn krijgsbenden. In dezer voegen

trad

trad hy aan lant, en wierd tot de Koningin gebracht, die hy, door 't gerucht van de tegenwoordige oorlog verbaaft, in dier voegen verquikte, dat zy achtte dat niet zo zeer Poliarchus, met zijn krijgsbenden, was gekomen, als wel de goden, befchermers van Afrika. Zy zond terftont enigen van haar voornaamfte Heren uit, om Poliarchus te nodigen aan lant te komen. Zy vraagde ondertuffchen met veel woorden Gelanorus, over welke volken Poliarchus gebood, tegen wie hy zijn wapenen gefchikt had, en waaröm hy te voren, onder het kleet van een onbeampt man, zijn ftaat en gezach verborgen had gehouden. Gelanorus, wel wetende wat hy zwijgen, of zeggen moeft, onderhield de geeft van de Koningin met zo aangename redenen, dat zy naauwelijk kon lijden dat hy weêr naar zijn Heer en meefter keerde, om zijn beleefde ontfangenis aan hem te boodfchappen.

ZESTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Hyanisbe, hoewel van een dubbelde bekommernis aangetaft, te weten over d'aanftaande oorlog, en over de brief, die zy van haar zoon Archombrotus, wegens het huwelijk met Argenis, ontfangen had, zend echter enigen van haar Groten, die aan Poliarchus verzoeken dat hy zijn herberging by hen zal nemen.

DE Koningin, zo door haar geheime, als door d'openbare bekommerniffen gedrukt, had alreê in de tijt van vijf dagen byna geen fpijs genuttigt. Want Radirobanes, door zijn onbefchaamt fchelmftuk tegen Argenis fchaamteloos geworden, en te Kalaris weêrgekeert, vreefde dat hy, de fchande van zijn

zijn beſtaan overwegende, zijn eerbiedigheit en gezach zou verliezen; dewijl hy wiſt dat de geeſten van 't gemeen volk, en der krijgslieden in dier voegen geſtelt zijn, dat zy de Vorſten naar d'uitgang der zaken ſchatten, dat men in de genen, die voorſpoedig zijn, het geen, dat aan 't geval behoort, aan hun deucht toeëigent, en dat de miſlukte pogingen met veráchting uitgekreten worden. Hy dan, op dat men in de ruſt en ſtilte geen veráchtelijke redenen van hem zou ſpreken, en om zijn geemelijke geeſt door de ſmaak van nieuwe beroerten te verquikken, keerde zijn gedachten weêr tot d'oorlog, maar wilde echter niet terſtont weêr naar Siçiliën keren; om dat hy voor zeker en gewis hield dat hy in dat lant verwacht wierd, en dieshalven vermoedde dat men daar alles tegen zijn wederkoomſt vaerdig maakte. Hy vond geraden liever anderen op te zoeken, tegen de welken hy zijn macht zou wenden, en zijn nieuwe krijgslieden tot de wapenen gewennen, om daar na onvoorziens Meleander op 't lijf te vallen, als de Siçiliërs, door zijn verwijling, achteloos in de wapenen zouden zijn geworden. Aan hem, die naar oorlog verlangde, ontbrak geen gelegentheit om een nieuwe aan te vangen. Hy had alreê van over lange tijt overwogen, Mauritaniën aan te te taſten: en dit was d'oorzaak, om de welke hy een vloot toegeruſt had , die hy ſedert, door een nieuwe hoop van Argenis en Siçiliën machtig te worden, tot een rechtvaerdiger oorlog tegen Lykogenes had gekeert. D' oude beweegreedenen van tegen Mauritaniën te trekken, quamen toen weêr in zijn gedachten; en hy meende dat'er noch nieuwe oorzaken by gekomen waren. Enige Mauritaanſche zeerovers, niet minder aan hun eige lantslieden, als aan de vreemdelingen laſtig, hadden enige kooplieden uit Sardiniën berooft; en hy, uit Siçiliën weêrkeerende, had de klachten der gener, die dus berooft waren, met vermaak aangehoort. Hy zond terſtont, als

als of dit gewelt met openbare berading der Mauritanërs aangedaan was, enigen aan Hyanisbe, niet alleenlijk om 't geroofde weder t' eiſſchen, maar ook om te bevelen dat men de genen, die'er ſchuldig aan waren, zou ſtraffen. Hyanisbe antwoordde, dat deze goederen niet onder haar beſtelling gerooft waren, en dat zy de ſchuldigen niet in haar macht had, noch hen voor haar onderzaten hield: dat de Sardiniërs zelven de ſchuldigen, daar zy hen vonden, zouden ſtraffen, en dat zy van haar zijde zo veel, als haar mogelijk was, de ſtraf daar af zou bevorderen. Radirobanes, d'antwoort van de Koningin met voordacht ten ergſten by de Sardiniërs bekent makende, ontſtak hen in heftiger gramſchap, en zeide dat Sardiën van de Mauritaniërs verächt wierd, en dat men hun klachten verwareloosde, om dat zy niet van dreigingen verzelt geweeſt hadden.

Hy dan, zich houdende als of het verbont genoechſaam gebroken was, beſloot niet alleenlijk wraak over zijn kooplieden te vorderen, maar ook de verſchillen en twiſten zijner vooröuders met de Koningin van Mauritaniën weêr op te vatten. Want d'oude Koningen van Sardiniën hadden door veel oorlogen beweert, dat de rijksſtaf van Mauritaniën aan hen behoorde. Dit verſchil was ſedert dikwijls, of met beſtant, of onder de naam van vrede, tot ſtilte gebracht, en namaals, naar believen van een der beide Vorſten, als weêr uit de ſlaap opgewekt, en als een billijk recht tot een dekmantel van hun luſt tot de wapenen genomen. Radirobanes vond toen geraden het heir, dat hy uit Siçiliën gebracht had, dus te gebruiken; en hy beloofde aan zich zelf een gemakkelijker verwinning, om dat een vrou in Mauritaniën de heerſchappy in handen had. Doch op dat deze gratigheit van oorlog te voeren, en gewelt te plegen met de ſchijn van recht bekleed zou worden, zond men terſtont een krijgsbode derwaarts, die d'oorlog zou aanzeg-

zeggen, terwijl men met ſpoedige wervingen in Sardiniën d'oude krijgsbenden weêr zou vullen. De krijgsbode, te Lixa gekomen, en voor de Koningin gebracht, zeide, op d'onſchendelijke heiligheit van zijn ampt ſteunende, haar ſtoutelijk aan, dat Radirobanes, zo zy de rijksſtaf niet afſtond, en Mauritaniën niet aan hem overgaf, binnen korte tijt met een heir van Sardiniërs zou overkomen, en met hen zijn recht vervolgen. Hyanisbe, door dit onverwacht quaat verſchrikt, antwoordde echter zonder enig vertoeven: dat Radirobanes toeleg, daar door hy een vrou meende te verſtoten, ſnood en verächtelijk was, en dat hy miſſchien zijn krachten niet tegen mannen zou darren beproeven: dat een vrede van zo veel jaren te breken, zonder beledigt te zijn, en zonder enige beroerte onder hun volken, niet veel van meineêdigheit verſchilde: dat men de goden niet kon bedriegen: dat de menſchelijke onderſtant ook niet verre was te zoeken: dat Tomyris niet alleen de gene was, die de bloetdorſtigen met bloet kon verzaden. De krijgsbode, van haar geſcheiden, en op de ſtrant gekomen, zeide, een ſpies in zijn rechte hant houdende: *Dewijl de Mauritaners den gemene Staat der Sardiniërs gewelt aandoen, en, daar af verwittigt, deze ſmaat niet verbeteren; en dewijl de Koning, en 't volk van Sardiniën d' oorlog tegen de Koningin, en het volk van Mauritaniën beveelt: zo zeg en doe ik, de Koning, en het volk van Sardiniën, den Koningin, en het volk van Mauritaniën d'oorlog aan.* Hy, dit plechtelijk gezegt hebbende, wierp de ſpies op het lant der vijanden, en, in 't ſchip gekomen, keerde weêr naar Radirobanes.

Hyanisbes naaſte vrienden beſchuldigden haar hier over, dat zy geleden had dat haar zoon, op de welk nu de laſt van d'oorlog moeſt aankomen, was vertrokken: dat het ſcheen dat Radirobanes hen om deze oorzaak t'eerder had verſmaad; dat de vijant als in

in een leeg lant zou komen, en hier het geen veráchten, in 't welk de glans van de koninklijke ſtaat niet uitblonk. Maar zy bracht tot haar verántwoording by, dat men dit eerder aan 't geval, dan aan haar moeſt wijten; dewijl het zelfde, door een onverwachte ſtorm, de vreedſaamſte ſtaat der dingen geſteurt had: dat haar zoon niet verre van de hant was, en op de brief, die zy aan hem dacht te zenden, ſpoediglijk zou weêrkeeren: dat men ondertuſſchen krijgsvolk zou werven, en alle naerſtigheit, die toen vereïſcht wierd, bybrengen. Toen 'er naauwelijks twee dagen verlopen waren, wierd aan haar, met de voornaamſten van 't Rijk van die dingen handelende, de welken voor handen waren, geboodſchapt dat een der dienaars van haar zoon (want hy had in 't geheel niet meer dan twee meêgenomen) in 't hof was gekomen. Zy waren alle hier over verbaaſt. Dit geluk ſcheen met d'ydelheit der vertellingen, die men verhaalt, overeen te komen; te weten dat'er in die ogenblik iemant was gekomen, die zeker beſcheit van de ſtaat des Vorſts bracht, en zeggen kon waar hy was, om hem van daar t'ontbieden. D'oorzaak van deze dienaar aan de Koningin te zenden was deze. Archombrotus, ziende dat'er tot zijn huwelijk met Argenis niets ontbrak, dan zijns moeders gezach en achtbaarheit, zond, om in zo aangename zaken niet lang opgehouden te worden, een knecht aan haar, met zodanig een brief, als hy, jong, en een minnaar zijnde, ſchrijven kon, zonder echter in deze driften zijn gezach tot zijn moeder, die Hyanisbe was, te vergeten. Hy wierd onder de zijnen Hyêmpſal genoemt; maar had, volgens zijns moeders bevel, naar de Grieken reizende, en zijn afkoomſt verbergende, een naam, met die van dat volk overëenkomende, aangenomen. Hy verhief in deze brief grotelijks dat hy, uit ontſach tot zijn moeder, en volgens haar bevel, zijn geſlacht en afkoomſt had verborgen: voorts, dat hem een geluk

aangeboden wierd, 't welk alles, dat men wenſchen kon, overtrof; te weten het huwelijksverbont met een zeer machtig Koning, de bezitting van Siçiliën, en het huwelijk met een maacht, in de welke de gaven van de geeſt zo groot een erffenis overtroffen. Hy verzocht van haar verlof van de glans zijner geboorte aan een Koning, by de welk hy, ſchoon onbekent, zo aangenaam had geweeſt, bekent te mogen maken; gelijk ook dat zy de voornaamſten der Groten, gelt en middelen tot de bruiloft van haar zoon zou zenden, om Mauritaniën by de Siçiliërs, die tot zijn heerſchappy zouden overgaan, in achting en gezach te brengen.

Deze brief was niet alleenlijk aan de Koningin niet aangenaam; maar zy, de zelfde lezende, verſchrikte in dier voegen, dat de genen, die'er tegenwoordig waren, niets goet van de gezontheit van de Vorſt vermoedende, aan de dienaar vraagden, wat hy meêgebracht had, dat zulk een gelaat, als zy zagen, in de Koningin kon veröorzaken. Hy verzekerde aan hen, dat Hyëmpſal niet alleenlijk gezont en wel te pas was, maar ook by de vreemden in hoge eer en achting wierd gehouden. Hyanisbe, ziende dat uit haar verbaaſtheit anderen ook ſchrik gevat hadden, quam weêr tot bedaring, en zeide dat haar zoon, door der goden hulp, gezont was, en in korte tijt weêr in 't vaderlant zou keren. Maar toen zy met de knecht, die de brief bracht, alleen was, zeide zy tot hem: Ik acht dat mijn zoon genoech aan u bevolen heeft, dat gy hier aan niemant zult openbaren by welk volk hy is. Onderhou getrouwelijk het geen, dat hy aan u belaſt heeft: want ik wil dat niemant van de mijnen kennis hier af bekoomt. Gy moet ſpoediglijk weêrkeeren, en morgenüchtent vroeg van hier weêr naar hem trekken. Uw getrouheit heeft gemaakt dat ik u niet aan de geſchenken heb te doen gedenken, die gy van weêrzijden hebt te verwachten. Zy, dit gezegt hebbende,

bende, vertrok zich in 't vrouwenvertrek, met geen minder bekommernis voor 't geen, dat haar zoon van haar verzocht, als voor Radirobanes dreigingen en gewelt. Och! zeide zy, dat zulk een grote menigte van bezigheden my dus onvoorziens op de hals zijn gevallen! Zal ik van d'een zijde het maagſchap van Siçiliën, en van d'andere de wapenen van Sardiniën ontzien? Zult gy, mijn waardſte zoon, Meleanders behuwde zoon worden? Hoe onvoorzichtiglijk heb ik u naar dat geweſt gezonden, 't welk u, en deze deurluchtigſte maacht met een ſlag zal verdelgen! Dat de hemelſche goden het geen weren, 't welk ik door mijn doling verdient heb. Ach! dat ik my in een maal door Radirobanes van mijn Koninkrijk, en door Argenis van mijn zoon berooft zie. Zy, dus vol van ſchrik zijnde, nam wastafeltjes, en ſchreef daar in deze woorden: *Hoe verre uw gedachten, mijn zoon, van de ſtant onzer zaken af lopen, zult gy hier uit verſtaan, dat naauwelijks een krijgsbode van Sardiniën uit mijn gezicht was vertrokken, die van wegen Radirobanes ons d'oorlog aanzegt, toen ik uw brief ontfing, die aan my bekent maakte dat gy een ontijdig huwelyk voorhanden had. Ik bedank het geval. Ik verblijd my over uw deuchden, die te weechgebracht hebben dat Meleander u, hoewel noch onbekent van afkoomſt en ſtaat, tot zijn behuwtzoon waerdig geacht heeft. Maar gy zult uw achting bezoedelen, zo gy, u aan de liefde overgevende, toelaat dat uw moeder en vaderlant aan d'ongeſtuimige Radirobanes tot een roof verſtrekt. Stel Siçilien, hoedanig een huwelijksgift het ook is, niet boven Afrika, uw moederlijke erffenis, de welke gy naauwelijks zult konnen behouden, zo gy u niet terſtont herwaarts ſpoed. Gy weet hoe veel lichtelijker men iets kan bewaren, dan het zelfde, verloren hebbende, wederkrijgen. Na dat gy uw moeder verzekert, over uw vijanden gezegepraalt, en zo krachtige blijken van uw godvruchtigheit gegeven hebt, zult gy met groter eer tot dit*

huwelijksverbont trekken, en meer geacht wezen. Wijt de verwijling, die ik, volgens mijn moederlijk recht, in dit huwelijk inbreng, niet aan Radirobanes alleen, of aan d'oorlog. Gy zijt verloren, mijn zoon, zo ik u niet spreek, eer gy aan Argenis trout. Keer terstont weêr tot uw waardste moeder. Warelijk, gy zult u verheugen, en dit, dat gy my gehoorzaamt, een grote vergelding van godvruchtigheit bevinden. Want daar is (op dat gy mijn mening zoud verstaan) u zo veel aangelegen, dat ik, eer gy dit huwelijk voltrekt, enige verborge dingen aan u bekent maak, die ik aan geen brieven, en aan geen boden kan vertrouwen, dat, zo gy uw plicht te buitengaat, ik weigeren zal voortäan uw moeder te wezen. Ik zal my aan Radirobanes zyde voegen, op dat gy u niet met d'erffenis en roof van de gene, die gy door droefheit zult doen sterven, zoud verblijden. Acht dat dit nu genoech aan u is bevolen. Ik ken uw aart en inborst, die gy door geen geval, of reizing uitgeschud zult hebben. Voorts, denk niet dat ik uw wensch hardnekkiglijk tegenstreef. Ik verbied u niet aan de Koning van Siçiliën bekent te maken, dat gy mijn zoon zijt. Indien hy u tot zijn behuwtzoon begeert, indien hy, beneffens zijn dochter, Siçiliën aan u opdraagt, zo zal hy een bequaam heir met u overzenden, daar meê gy de Sardiniërs, die ons zullen overvallen, zult tegenstaan. Ik zal maken dat gy spoediglijk weêr naar Siçiliën zult keren, na dat ik hier gevoelt zal hebben dat gy mijn zoon, en Radirobanes vijant zijt. Vaar wel.

Toen zy de brief, van deze inhout geschreven, aan de dienaar overgaf, voegde zy'er by, dat hy haar zoon zou vermanen nergens te vertoeven, voor dat hy in Afrika gekomen zou wezen, en dat hy het geen, 't welk zy in deze brief aan hem ontbood, godvruchtiglijk zou bevorderen. De dienaar, alles belooft hebbende, gelijk aan hem paste, kon echter, uit oorzaak van de zware storm op zee, in twee dagen niet vertrekken. Kort, hy was naauwelijks uit de haven

afge-

afgesteken, toen Gelanorus de koomst van Poliarchus boodschapte.

ZEVENTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Hyanisbe ontfangt Poliarchus met een koninklijk onthaal op de strant, en nodigt hem naar de tempel van de Goddin Celestis. 't Overige van de dag word in de bezorging van d' oorlog overgebracht.

HYanisbe, beleden hebbende dat deze onderstant van haar vrient niet zonder goddelijk beleit tot haar was gekomen, maakte alle toestel om Poliarchus met een koninklijk onthaal op de strant t'ontfangen. Zy zelve ging hem, toen hy in 't hof trad, te gemoet. De geheugenis van de voorgaande weldaat, en de noot van de tegenwoordige onderstant, die zy van hem verhoopte, verdubbelden de plichten van haar beleeftheit. Zy sprak tot hem, als tot haar zoon, behalven dat zy eerbiedigheit by haar vriendelijk onthaal voegde. Hy van zijn zijde was ook niet verzuimelijk in zijn eerbewijzing, en betoonde zich zo onderstellig en zedig aan de Koningin, dat veel door hun geroep, met een eenparige wensch aan de goden, hen als moeder en zoon te zamenvoegden. Men had enigen op de strant geplaatst, die zijn krijgsoversten en krijgslieden zouden ontfangen. Zy wierden alle op de kosten van 't gemeen geherbergt. De Mauritaners riepen alle eenpariglijk, dat 'er een vreemt volk, door geen gemeenschap aan Mauritaniën gevoegt, zonder naar enige soldy te trachten, gekomen was, om met zijn bloet hen, in gevaar zijnde, te beschermen. Men omhelsde dieshalven hen in hun koomst; en yder van

hen hoopte hen met zegeningen op. Men zette ook wijn en kronen aan de deuren: in voegen dat de Gallen, noch niet wetende welke weldaat d'Afrikaners van hen verzochten, verwondert waren van dat zy, vreemdelingen zijnde, ergens beter, dan in hun eige lant, gewilt waren. De Koningin, niet langer wachtende, dan tot dat zy Poliarchus van de deur tot in 't hof gebracht had, ſprak in dezer voegen tot hem: O dapperſte Vorſt, wy erkennen u niet alleenlijk van nu af voor Koning. Toen gy onlangs, onder de kleding van een onbeampt man, hier waart, verhieven en eerden wy uw gaven, die aan de genen, de welken naerſtiglijk daar op merkten, klarelijk bekent maakten dat gy, hoe grotelijks gy ook veinſde, van geen minder ſtaat waart. Gy hebt toen my aan my zelve weërgegeven; dewijl de rovers byna mijn ziel in het kiſtje wechgevoert hadden. Maar nu zijt gy, of uit uw eige beweging, of door 't beleit der hemelſche goden, met uw wapenen herwaarts gekomen, om uw geſchenk, toen aan my gedaan, te verzekeren. Radirobanes, Koning van Sardiniën, taſt my, die onverzien, en door te lange vrede bedrogen ben, met oorlog aan. Wy verwachten van dag tot dag zijn vijandelijke vloot aan onze ſtranden. Men heeft in zulk een ogenblik tijts geen heirkrachten te zamen konnen brengen. Ik ben een vrou. Mijn zoon is van de hant. Neem gy onze beſcherming aan, en ſchrijf aan uw roem toe, dat men ziet dat gy een Koningin, die veröngelijkt word, niet verſmaad hebt. Ik, wat my aangaat, geef het opperſte bewint der zaken aan u over. Vertoef hier alleenlijk enige dagen tot onze beſcherming; op dat niemant, zonder gewach van uw deucht te maken, van Radirobanes woede kan ſpreken. Dit verblijf, hoe zeer, en werwaarts gy u ook ſpoed, zal wettig wezen.

Niet alleenlijk haar gezach en achtbaarheit, maar ook haar droefheit, en de tranen, die zy byna ſtortte,

maak-

maakten dat zy, dit zeggende, van Poliarchus begunſtigt wierd. Poliarchus was beſchaamt van dat hy traag zou zijn in d'uitterſte hulp, die zy van hem verzocht, toe te ſtaan: maar van d'andere zijde namen d'eed van zijn liefde tot Argenis, en de gedachten van dat zy ook ſmeekte, en elendig was, de prikkels van de tegenwoordige godvruchtigheit wech, tot dat hy, ten hoogſten verwondert van dat Radirobanes, die hy meende in Siçiliën te wezen, in Afrika gevreeſt wierd, vraagde waar hy was. Hy dan, verſtaande dat Radirobanes van Siçiliën vertrokken, en in Sardiniën was, of tegen Afrika quam, wierd van een heftige ſchrik overvallen; vermits hy vreeſde dat Argenis geſchaakt, of verraden was. Hebt gy, zeide hy, wyder vragende, niet verſtaan dat hy behuwtzoon van de Koning van Siçiliën is geworden? Hyanisbe, die uit Archombrotus brief zekerlijk wiſt dat Argenis noch ongehuwt was, zeide, doch met enige verwondering hier over, waar in dit Poliarchus aanging, dat 'er niets zodanig gebeurt was. Poliarchus, niet wetende wie deze dienſt aan hem had bewezen, noch hoe hy verdreven was, en wie dit gedaan had, overwoog dat 'er toen geen oorzaak was om dus verhaaſt met zijn heir naar Siçiliën te trekken. want wat anders was 'er, dat Argenis parſte, als Radirobanes? en het zou hem by alle menſchen voor een ſchelmſtuk aangerekent worden, zo hy Hyanisbe verliet, en als aan haar vijant overgaf. Hy beſloot dan iemant van zijn getrouwe vrienden naar Argenis te zenden, die haar ondertuſſchen zou vertrooſten, en haar van deze zaak verwittigen, die 't geval als nootſchikkelijk hem voorgeworpen had, en dat, zo deze oorlog niet in der yl quam, maar voor enige tijt achterbleef, hy, met believen van de Koningin, en met bezetting in Mauritaniën te laten, met een deel zijner krijgslieden uit Afrika zou vertrekken. Dit was hem geen kleine aanprikkeling tot blijven, dat hy Radirobanes, als zijn nootſchikkelijke vijant,

overäl bejegende, en dat hy, onder schijn van Hyanisbe te verdedigen, zich aan hem over d' ongemakken, die hy Argenis aangedaan had, zou wreken. Hy, zich hier op een weinig bedacht hebbende, antwoordde aan de Koningin in dezer voegen: Hoewel ik (ô Koningin!) u door mijn zwijgen in twijffel heb gehouden, zo denk echter niet dat ik met een twijffelachtige berading overwogen heb of ik u zou verlaten, dat is, of ik noch eenigsins erger, dan Radirobanes, zou konnen wezen. Maar het schelmstuk van deze rover, die ik alreê te voren verfoeit heb, beweegt my, gelijk ook mijn gelukkig lot, dat mijn sukkelingen begunstigt, en my herwaarts gestiert heeft. Want, Mevrou, 't zy ik u zelve, of uw gerechtige zaak, of uw gunst tot my aanzie, ik ben met zo grote eerbiedigheit aan u verbonden, dat ik niets aan u kan weigeren. Dewijl dan uw zaken in deze stant staan, zo zal ik alles, dat my aangaat, ter zijden stellen. Gebruik de heirkrachten van mijn Rijk. Weet dat ik, in u t'eren, niet voor uw zoon zal wijken. Radirobanes zal, zo ik in 't leven blijf, hier over niet ongestraft blijven, dat hy u in uw weduwelijke staat uitgeëischt heeft.

Deze woorden waren aan Hyanisbe, en aan de voornaamsten van 't Rijk zo aangenaam, dat veel van hen naar de tempel van hun Celestis liepen, om met alderhande offeringen over Poliarchus koomst dank te bewijzen. Hyanisbe zelve, geen afkeer van de godsdienst van haar volk hebbende, nodigde Poliarchus ook naar de tempel. Deze jongeling wierd door het gevaar der zee, 't welk hy uitgestaan had, grotelijks tot godvruchtigheit bewogen, en ging dieshalven vrywilliglijk naar de tempel van deze Afrikaansche Godheit, die hy zag. Hy stortte zijn gebeden, die zijn liefde betroffen, voor deze Celestis, die, 't zy men haar Venus, of Juno achtte, in de gedaante van een maacht, van een leeu gevoert wierd, die met opge-

geheve ogen, de borst en voorste benen in dier voegen om hoog hief, dat het scheen dat hy ten hemel wilde stijgen. D' Assyriërs zijn d'eersten geweest, die de hemelsche Venus, d'oudste der Parkes, of Nootschikgoddinnen, geëert en aangebeden hebben. Van daar is niet lang daar na deze godsdienst tot de Tyriers deurgevloeit, en van hen, onder 't beleit der Karthagers, naar Afrika overgevoert. Zy was toen in hoge eer en achting by de Mauritaners, die in marmer onder dit beelt deze regels hadden gesneden, door de welken niet alleenlijk deze goddin, maar ook geheel Afrika geëert wierd.

Wel hoe! wat zie ik nu? Goddin! waar wilt gy henen?
Ten hemel op uw kar? en laat gy ons in wenen?
Helaas! wat gaat ons aan? Wy cierden dit gebou,
Op dat men eeuwig hier uw Godheit smeken zou.
Goddinne! waaröm wilt gy onz gebeên niet horen?
Wy bidden, blijf hier toch, en laat ons niet verloren.
Acht Lybiën veel meer, dan dat geweest, en steê,
Daar, doof voor droef geklag, wel eer haar ingang deê,
Zy, die de Vorst der Goôn, de grootste van vermogen,
Zag baden tusschen 't nat van Pontus, en haar ogen.
Ei! blijf hier, daar gy nu zo heerlijk zegepraalt,
En daar de zoete min op Mars de zeeg behaalt.
O schone gift, daar meê de Goôn onz lant verrijken,
Dat nu voor geen geweest ter werrelt hoeft te wijken.
Het lant is vol gewas, met bloemen overdekt,
Ja lacht een yder toe, dat grote vreucht verwekt.
En Nereus, die steets dwaalt in all' des werelds hoeken,
Om zijn beminde lief, koomt deze plaats bezoeken.
Ja Proteus zelf vertoont gestaag een andre stant,
Tot zekerheit, en tot bescherming van onz lant.
De Koning van 't gediert, daar 't alles voor moet vluchten,
Verheugt zich in dit woud, vol aangename vruchten.
Hier zet zich Atlas schrap; op dat hy, door zijn kracht,
Belet d e hemel val m niet te zijn versmacht:

En dat de ſtarren, die aan 't hoog gewelffel prijken,
Hun ogen, vol van vuur, beſmeuren, en beſlijken.
De Tritons hebben hier gezuivert, en geklaart
Het kint, dat Jovis uit zijn harſſ'nen heeft gebaart.
De godlijke Ammon maakt, in ſchaduw van de bomen,
De hoornen aan zijn hooft onzichtbaar, drinkt de ſtromen,
Die zeer gevaarlijk zijn, en die, gelijk men ziet,
Heel lieflijk vlieten by de biezen, en by 't riet,
Merkurius bemint deez' bergen, deze wegen.
Ja Juno zelf en Mars zijn tot ons heel genegen.
Veráчt dan niet Goddin deez' plaatſe; maar betoont
Dat gy haar mint, wijl gy zo lang hier hebt gewoont.

Na dat zy hun gebeden en beloften by Celeſtis gedaan hadden; wierd het overige van de dag in de toeſtelling van d'oorlog deurgebracht. Poliarchus had by zich vijftig ſchepen, die verſcheiden van maakſel waren, en daar op hy over de twaalf duizent gewapende mannen voerde. Een gedeelte van de vloot, door de ſtorm gekrenkt, wierd op de ſtrant gezet; en het ander deel met de roeiſcheepen van Mauritaniën in verſcheide hopen verdeelt, om de zee, en de vloet te bewaren. Men was zeer bezich met balken, riemen, zeilen en touwen, en eindelijk alle toeruſting aan te brengen. Het leger wierd tuſſchen de zee en de ſtat geplaatſt. De Mauritaners, by de Gallen gevoegt, plaatſten hun vaandels in een zelfde legerplaats. Zy waren, volgens de wijze van hun volk, met de vellen van grote wilde beeſten bekleed, en gebruikten de ruggen der Elefanten, die zy ront maakten, tot hun ſchilden. Poliarchus klaagde dat hun getal weinig was; dewijl zy naauwelijks drie duizent konden uitbrengen. De burgers, een wanvoeghelijke menigte in een leger, hadden hun plaats aan de Lixa, om met hun wapenen de wallen en dammen te bewaren. Poliarchus twijffelde niet hier aan, dat hy met de krijgsbenden, die hy uit Gallia meêgebracht had,

Radi-

Radirobanes zou konnen verwinnen. Maar indien men, met d'oorlog verwijlende, tot geen veltſlag quam; wat zou hy, diens reis op Siçiliën gemunt was, dan uitrichten? Zou hy alleen derwaarts trekken? of zijn krijgslieden meêvoeren, hoewel Hyanisbe byna geen anderen had? Hy, in deze bekommering bezich, beſloot Hyanisbe aan te manen dat zy door een grote werving eige krijgslieden zou aanneemen: niet als of hy voor Radirobanes vreeſde, en als of hy vertrekken wilde; maar als of hy d'oorlog in Sardiniën wilde overvoeren, zo miſſchien de vijanden, bloder geworden, van hun voorneemen afſtonden.

ACHTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Hyanisbe toont aan Poliarchus dat men geen ſchattingen daar toe hy haar vermaant, moet opſtellen; dewijl het met de natuur overëenkoomt, dat yder het genot van de middelen heeft, die hy door zijn naerſtigheit heeft verkregen; en voor de burgerlijke reden is dienſtig, dat hy weet wat het zijne, en wat eens anders is. Maar men behoeft veel gelts tot de dagelijkſche koſten van't hof, en van de bezettingen. 't Zy zo: de Koningen hebben erfgoederen en inkoomſten, die genoech zijn, zo zy de zelfden niet aan hun gunſtelingen verquiſten, en zo zy hen niet verwarelozen. Want het gebeurt dikwijls dat de Koningen, van hun ſchattingen levende, hun oprecht leven verlaten, en een ander, dat niet veel van roven verſchilt, verkiezen.

HY ried dieshalven in de volgende dag, toen men van 't beleit des oorlogs ſprak, dat zy aan alle de Mau-

Mauritaners, tot de toerusting van d'oorlog, een schatting zou opleggen, op dat de Koningin met meerder krijgslieden zou oorlogen: gelijk ook dat zy de Numiders, die haar geburen waren, voor soldy zou aanneemen. Zeker, een zeer nutte raat, zeide Hyanisbe, en die my ook in mijn gedachten voorgekomen is. Maar wat middel nu, om de raat uit het geheel volk, welks gezach nootzakelijk is om schattingen op te leggen, te zamen te roepen? Poliarchus, tot vrije heerschappijen gewent, wierd verbaast. Is dan de koninklijke macht, en het gevaar van de Staat niet machtig genoech om het volk tot schattingen te dwingen, 't en zy het zelfde door lieden, die het daar toe zend, in de zelfden bewilligt? zijn dan de zeenuwen van 't Rijk, dat is de schatkist van 't gemeen, in de macht van 't volk? zal dit, als middelaar der zaken, en als Koning van zijn Koningen, met een enig recht alle gemene aanleggingen, beradingen en krachten stieren? zeker, de ware wetten van te heerschen konnen dit niet toelaten: dit koomt met de naam van opperheerschappy niet overëen. Hy begon daar na Hyanisbe te vermanen, dat zy pogen zou het juk van deze snode gewoonte, daar aan de Mauritaners de vryheit van hun Vorsten verbonden hadden, van de hals te schudden. Hy zeide dat het toen de bequaamste tijt was, om te beproeven of het volk dit zou konnen lijden, terwijl d'ingezetenen, door d'oorlog van buiten verschrikt, geloven zouden dat door dit gelt, 't welk de Koningin hen zou opleggen, hun behoudenis en welstant zouden kopen. Het zal schijnen, zeide hy, dat gy de koninklijke macht uitstrekt, niet om nieuwigheit in te voeren; maar dat gy, in deze gevarelijke staat wel op een bovengewone, doch echter nootzakelijke wijze deze penningen van uw onderzaten verkrijgt. Indien dit wel aan u gelukt, zo zal 't warelijk een voorrecht zijn, dat de zelfde nootzakelijkheit ook in d'andere gevarelijkheden, zonder verzoek

zoek aan 't volk, genoech zal zijn om ſchattingen t'eiſſchen. En gelijk men de ſchijn en vertoning der dingen, hoewel afkeerig en gehaat, door de gewoonte aangenaam kan maken, zo zullen zy, allengs gewent zijnde, lijden dat de gehele zaak aan 't enig bewint van de Koning beſtaat, tot grote nuttigheit van 't volk, dat dikwijls door de ſchaduw van vryheit bedrogen word.

Ik weet wel, zeide Hyanisbe, dat, zo wy deze macht verkregen, dit een grote winſt voor my, en voor mijn nakomelingen zou wezen. Maar deze nieuwigheit zou niet zonder groot gevaar onder 't volk ingevoert worden. Men moet nooit minder, dan nu, daar naar trachten, dewijl men de gemoeden tegen de vijanden moet aanprikkelen. Het quaat van buiten is groot genoech, ſchoon'er geen inlantſche twiſt by koomt. Warelijk, ik zou krachtiglijker voor Radirobanes ſtrijden, dan hy zelf met het geheel heir, dat hy toeruſt: want ik zou d'afkeer der Mauritaners tegen my ontſteeken, en hen tot hem genegen maken. Wijders, de goden beletten dat ik aanvang deze gewoonte te breken, die ik ten hoogſten heilig en billijk acht. Welke gewoonte? zeide Poliarchus. Deze, antwoordde Hyanisbe, dat de Koning ooit enige ſchatting buiten kennis, en tegen wil van 't volk oplegt. Belieft het u, vervolgde zy, dat ik nu de rol van Koningin afleg, en dat ik het geen, 't welk ik dikwijls over deze zaak gehoort, of zelve overwogen heb, verhaal, of op dat gy van mijn gevoelen zoud worden, of op dat gy my van mijn doling zoud verloſſen? Welaan, zeide Poliarchus: verdedig de genen, die nooit konnen verloren gaan, dan door hun eige al te grote macht, en die men niet kan beſchutten, zo men hen niet tot eerbiedigheit en gehoorzaamheit brengt. Hy ſchikte zich met enen om aan te horen, hoewel hy, volgens d'aart der jonge lieden, geſteurt was van dat het geen, daar af hy zo groot gevoelen had, tegen-

ge-

gesproken wierd. Hy oordeelde dat Hyanisbe niet zo zeer naar 't geen sprak, dat zy in haar gemoed daar af gevoelde, als wel om de schaamte van deze machteloosheit met de schijn van billijkheit te willen dekken; als of zy het gevoel van haar enige macht verlichten, zo zy andere Koningen tot de staat, daar toe zy zelve gebracht was, schikte.

Wy weten (dus begon zy) dat de Vorstendommen opgerecht zijn, op dat, als het gewelt wechgenomen was, 't welk alles aan de machtigen overvoerde, de menschelijke zaken naar de heerschappy der natuur, en der reden beleid zouden worden. Wat meent gy dat de natuur nader koomt, dan dat yder de middelen, door zijn vlijt verkregen, geniet? of wat overëenkomiger met de burgerlijke reden, dan dat wy weten wat by ons het onze, en wat eens anders is? Maar wy nemen dit beide wech, zo wy het geen, dat de burgers door hun naerstigheit verkregen hebben, naar onz believen aan onze schatkist toeëigenen, en maken dat zy niet weten hoe veel van hun goederen het recht aan de Koning, en hoe veel aan hen toeëigent. Want hoe zullen zy dit weten, dewijl dit niet in hun macht staat, ja ook niet in dat van de wetten, maar alleenlijk van de Vorst? en dewijl zy, schoon de schatting eens ingevordert is, hun goederen noch niet gerustelijk mogen gebruiken, om dat zy door andere bevelen en plakkaten van de Koning aangetast konnen worden? Indien gy niet weet hoe groot de qualen van een gemengde en verwarde erffenis zijn, bezie de pleitbanken, die van gedingen krielen. Deze gemeenschap, deze vermenging konnen niet lang van vrienden, ja ook niet lang van broeders verdragen worden. Eindelijk, de vrouwen zelven willen weten wat van hun goet aan hun gemaal overgaat, en wat zy voor zich zelven behouden. Wie zal dan een bestandige en algemene vrede verhopen, zo de Koning het geen, dat hy de burgers afneemt, het zijne maakt? en zo hy het

geen, 't welk hy aan hen laat, noch gemeen met hen heeft?

Maar in tegendeel, als 'er een einde van nemen en geven is, zo wijft deze billijkheit, van de natuur voorgefchreven, aan yder huisgezin zijn palen, rechten en plichten aan. Wijders, de hoop van te behagen, en van wederzijds iets te verwerven voert een onderlinge vrientfchap tuffchen de Koning en 't volk in: om dat het volk vrywilliglijk van het zijne de koninklijke fchatkift zal vullen, op dat de Vorft niet gaerne het ftaal, aan hem vertrout, met het hoogfte recht zou uitftrekkken, op dat hy niet roekelozelijk oorlog of vrede zou maken, en de gemene ampten niet aan onërvare en lichtvaerdige menfchen verdeelen. Dit zullen de vergeldingen wezen, met de welken het de deucht van zijn Vorft zal befchenken, en te gelijk hem van zijn voorgaande weldaden bedanken, en toekomende weldaden verdienen. De Koning van zijn zijde zal met ftrenge en uitheemfche invoeringen en handelingen zijn burgers niet hinderen, en ook, indien hy ftrengelijk met hen handelt, niet verwachten dat zy iets van 't hunne aan hem toéftaan. Dit is de heiligfte breidel, die, de Koning en het volk te zamen voegende, de macht, uit de bant fpringende, van weêrzijden van fmaat en verwaantheit zal befchutten.

Maar men behoeft, zult gy zeggen, gelt tot de dagelijkfche koften van 't hof; en de vreemdelingen oordeelen van de krachten en rijkdommen van 't lant naar de pracht en heerlijkheit der Koningen. Waar heen met de bezettingen? Hoe zal men 't met de vloot ftellen? Men vind naauwelijks een dieper zee, die zo veel zamengebrachte fchatten verflind. Zeker, wy hebben ook door ervarentheit bevonden dat dit waar is. Maar ik acht dat het volk geen zo enge en bepaalde wet aan de Koningen heeft gegeven, dat zy niet middelen genoech tot d'uitvoering van deze glans en ampten, zouden hebben. Zy hebben grote erfgoederen,

die,

die, zo zy wel aangewend worden, hun gezach en waerdigheit genoech zullen verzekeren. Zy hebben ook veel tollen, die aan de pachters voor veel gelts verpacht worden, en daarënboven veel rechten, die, naar de verſcheide volken, verſcheiden zijn. Deze ſchatten, deze middelen zullen den Koning groot genoech tot zijn glans wezen, zo hy alleen wil heerſchen, en deze quiſtgoeden, die hy overmatiglijk, of ſlaafſcheiijk bemint, niet in de gemeenſchap van zijn Rijk aanneemt. Maar zo haaſt als de graagheit, zo van te vernielen, als van te roven, hem ingenomen heeft, zullen geen ſtrenge ſchattingen, (ja zo weinig als de gewone en wettige middelen) machtig zijn om zulk een zwelgpoel te verzaden. Dat het volk zich onder zijn gebied begeef, zijn naerſtigheit en arbeit tot de ſchatkiſt toebreng; deze Vorſt zal altijt behoeftig zijn, en naar het toekomende verlangen, gelijk wy van Eriſichthons honger aan de kinderen vertellen: en hoe hy lichtelijker gelooft dat 'er, als zijn ſchatkiſt leeg is, weêr bloet in zal komen, hoe hy ook quiſtiger zal wezen. Zijt gy dan verwondert van dat het volk zich van deze onderwerping, daar af het geen dienſt kan trekken, onthoud, en dat het de middelen, die het voor zich zelf, en voor zijn kinderen heeft verkregen, aan enige weinige Groten, die rontöm de Koning zweven, weigert? die zy echter aan de Koning zullen geven, als hy hen niet uit zucht tot quiſting, maar tot de welſtant van 't vaderlant, verzoekt?

Ik hoor ook dat onder de volken, die in deze ſchattingen zeer lijdzaam zijn, de Koningen door deze gehoorzaamheit minder uitwerken, dan men vertrout, om dat deze gemakkelijke middel, en dit vertrouwen op het gelt van 't gemeen de vaderlijke goederen, en al 't geen, dat den Koningen tot hun erfgoet gegeven is, vernietigt: want de Koningen beginnen dan hun vaderlijke erfgoederen als gering, of kommerlijk, of eindelijk als

als dingen, die met de ſtaat der bezondere lieden gelijk zijn, te veráchten, en te verwarelozen; daar na hen onder hun gunſtelingen te verdeelen, en te verpanden, en door een geveinſde, of ware verkoping te vervreemden. In dezer voegen verlaten de Koningen hun oprechtſte wijze van leven, te weten van hun tollen, en voeren een andere in, die zeer na aan de roof koomt, en, niet zo zeer hun middelen verrijkende, als verwiſſelende, barſten, als verwinners, tot woede uit.

Eindelijk, wat onderſcheit zal men tuſſchen de wettige heerſchappijen, en woede der dwingelanden maken, zo van weêrzijden de burgers hun goederen by toelating bezitten? zo ſomtijts al 't huisgewaad der elendige menſchen, met alles, dat zy bezitten, uit hun hutjes gehaalt, by uitroep verkocht word? Ik wil door 't verhaal van een verdichte vertoning geen nijt tegen u ontſteeken, zo het geen waar is, 't welk de genen verhalen, die in de landen, op deze wijze den Koningen onderworpen, geweeſt hebben. Indien men hooftgelt tot ſchatting opſtelt; gelijk het aan de weeldigen licht en gemakkelijk is, zo zal 't aan de lantlieden en lantbouwers zo laſtig zijn, dat het geen lijftocht, noch ſtro, daar op zy konnen ruſten, aan hen zal laten. Hebben zy iets erger en wreder van een vijant, die de verwinning bekomen heeft, te verwachten?

Dit laſtig verhaal van de lantbouwers trof Poliarchus. Hy dan, niet lijden konnende dat Hyanisbe meer ſprak, begon dus: Ik wilde wel, ô Koningin! dat dezen, uit de welken gy, volgens uw verhaal, het gerucht van deze wrede ſchattingen verſtaan hebt, een zo duiſtere zaak niet zo afgebroken aan u hadden vertoont, maar een klaar en bondig verhaal daar af hadden gebruikt; 't welk zo wel de Koningen, als de ſchatting zelve verdedigt en gerechtvaerdigt zou hebben. Want de Koningen zijn nooit gezint deze voor-

beelden van wreetheit, van de welken gy spreekt, te plegen. Indien d'ontfangers en de rechters misschien somtijts het geen, dat aan hen belast is, strengelijk afwringen; indien de genen, die aan yder aanzeggen wat hy voor zijn hooft heeft te betalen, zich tegen enigen onbillijk betonen: zal men daarom zich zo heftiglijk tegen de Koningen en schattingen vergrammen? en de zeenuwen van de gemene Staat, die uit dusdanige schattingen bestaan, gantschelijk krachteloos maken? 't Zy zo; genomen dat de genen dolen, die verkozen zijn om de lasten op yder in 't bezonder te verdeelen; genomen dat de deurwaarders, in pant te nemen, de maat te buiten gaan; stel ook, zo 't u belieft, dat de Koningen, onder de welken dit in 't gebruik is, hier aan schuldig zijn: deze macht der Koningen zal daaröm niet ongerechtiger zijn; te weten, dit recht van schatting op te leggen, van 't welk wy nu spreken: 't en waar men misschien wilde zeggen dat de zaken, rechten en wetten niet gerechtig zijn, dan als wy hen rechtvaerdiglijk gebruiken, en dat zy hun natuur naar de deucht, of zonde der gener, aan de welken zy bevolen zijn, uitrekken. Indien het volk beveelt dat men schatting aan u zal opbrengen; gy zult zeggen dat 'er niets wettiger is. Maar indien men in de zelfde in te vorderen, gelijk dikwijls gebeurt, ongerechtiglijk, of wredelijk met enige burgers handelt; zal, na deze overlast, het geen, dat door de toestemming van 't volk bevestigt is, ophouden wettig te wezen? Daar is niet een waar Koning, of hy heeft d'opperste macht, om, zonder het volk te kennen, oorlog aan te zeggen, of vrede te bevestigen. Maar indien zy dit recht onvoorzichtiglijk gebruiken, en ontijdiglijk iemant tot vijant maken, of hun vijanden tergen; hoe veel schadelijker is dit voor 't volk, dan enige belasting der schattingen? Gy ontkent echter niet, ô Koningin! dat deze macht der wapenen daarom ongerechtig is, om dat wy, gelijk blijkt, de zelf-

de

de ongerechtiglijk konnen gebruiken. Gy kont dan hier uit begrijpen, dat men de billijkheit der wetten niet naar d'aart, of boosheit der menschen moet schatten.

Gy zeide dat de Vorsten door hun zedigheit en andere gedienstigheden behoren te bevorderen, dat de burgers, tot vergelding van hun deuchden, gewilliglijk en van zelfs schatting opbrengen: Gy weet niet welke Koningen voornamelijk van 't volk geëert worden: hoe dikwijls de menigte de goede middelen versmaad, en door valsche deuchden, of door de glans der zonden bedrogen wil wezen, en eindelijk, hoe verre haar bedrijf van de gemene welstant afwijkt. Ja men zou het slecht volkje moeten vleiden, en naar des zelfs believen de zaken moeten aanvaerden, op dat de Vorsten van het zelfde de vergelding van hun verzuimde plicht zouden ontfangen. Het zal om loon de breidel weigeren en verwerpen, en om vergelding uitspatten en zijn ondergang bevorderen. 't Is met de menschelijke zaken zeer qualijk gestelt, zo de Koningen niet aan de goeden, maar aan de grootste hoop aangenaam willen wezen.

Men acht dat het water beter en gezonder word, als men geduriglijk uit de putten put, en dat het, zo men daar in ophoud, wel haast bederft. De krachten en geesten van 't gemeen volk zijn byna van gelijke aart. Zy worden door de gedurige arbeit hard, en hebben een afkeer van de ledigheit. Zy worden door stil te zijn bedorven. Zult gy dan niet zeggen dat de prikkels, die hen tot naerstigheit, de welke de vruchtbaarste van alle deuchden is, drijven, en niet toelaten dat zy zich tot vaddigheit begeven, de nutsten zijn? En daar is niets krachtiger tot deze zaak, dan deze penningen, die zy aan de Koningen hebben te betalen. Want indien zy, om in ledigheit hun tijt over te brengen, liever schaarschelijk willen leven, en d'optojing van hun lighaam verwarelozen, dan door hun arbeit

middelen en rijkdommen verkrijgen, zo zal dit echter hen niet bevryden: maar zy, hun eige bezorging verlatende, zullen voor de Koningen, of liever voor 't vaderlant moeten arbeiden, om hun ſchatting te betalen, die warelijk ook van de luijaarts, of onwilligen ingevordert moet worden. In dezer voegen zullen zy, gedwongen zijnde tot nuttigheit van anderen t'arbeiden, zich ook gewennen voor zich zelven te werken. Eindelijk, de gewoonte zelve van d'arbeit, en van naerſtig te wezen, zal aan hen meer verſchaffen, dan zy voor zich, of voor de Koning behoeven. Hier uit verkrijgen de kunſten hun verçiering, en de lighamen en geeſten hun kracht, en in een gelijke volharding van alle inwoonders de lantſchappen hun rijkdom en overvloet, die niet teder en wulpſch, maar mannelijk en dapper is. Door deze zelfde middel zullen de ruwe en onbeſchaafde menigte, en de lieden, in 't velt verſpreid, daar zy zich met weiden, of met ploegen generen, door arbeit getemt, en door 't gevoel van hun ſtaat bewogen, vermaant worden dat zy tot gehoorzaamheit, en niet tot de heerſchappy geboren zijn. Want indien deze ſchattingen, die tot naerſtigheit aanporren, niet in de macht der Koningen beſtaan, zo zullen d'inwoonders dikwijls woeſt, en weêrſpaltig tegen hun overigheden worden, en door plompheit, of met groot gevaar buiten hun plicht uitſpatten: dewijl de gemoeden, zo men hen niet in deuchden oeffent, voor de zonden bloot ſtaan; even als de landen, die men ongebout laat, en, niet met vruchten belaſt, zich zelven van zelfs door onkruit uitputten.

Onderſtel echter dat 'er wetten zijn, die d'onächtſaamheit en luiheit ſtraffen, en dat het gemeen volk van zelfs genoech tot d'arbeit aangeprikkelt word. Wijders, laat ons toeſtaan dat het volk geen gebrek van oordeel heeft, en dat het, als de Vorſt gerechtig onderſtant eiſcht, zijn middelen vlijtiglijk voor 't ge-

mee-

meen zal bybrengen. Wat dan, als'er dingen voorkomen, die gezwindelijk uitgevoert moeten zijn, en niet, dan met gemene kosten, afgericht konnen worden? Men heeft enige maanden tijts van node, om dit aan 't volk bekent te maken, en de gemachtigden te vergaderen; en de nootzakelijkheit der voorkomende dingen lijd niet dat men deze naaukeurige ordening houd. De gelegentheit van 't werk uit te voeren loopt ondertusschen in deze verwijling voorby; of men word van een quaat overvallen, 't welk men afgeweert zou hebben, zo men gelt vaerdig had gehad. Kont gy, ô Koningin, uit de tegenwoordige staat uwer zaken niet bemerken hoe gerechtiglijk ik over deze gewoonte klaag? Gy verwacht een uitheemsch vijant. D'oorlogen worden gemenelijk niet minder met gout, dan met de wapenen, gevoert. Dewijl echter de vijant hier eerder zal zijn, dan gy het volk kont te zamen roepen, zullen aan u gemene middelen ontbreeken, door de welken gy het heil onderhoud, en bystant van uw geburen ontbied.

Voorts, den Koningen komen niet alleenlijk onverwachte, maar dikwijls ook verborge dingen voor, die niet gemeen gemaakt moeten worden, en echter, in deze middel van gelt op deze wijze te vorderen, naauwelijks verborgen konnen blijven. Gy wilt uw vijant, terwijl hy ongereet is, op 't lijf vallen, of hem weêr van 't geen, dat hy u afgerooft had, onvoorziens beroven. Daar is aangelegen, dat hy, ja de geburen, geen kennis daar af hebben. Zult gy dan, terwijl gy van 't volk nootzakelijke onderstant tot deze zaak eischt, en daar toe vergadering aanlegt, de geheimenissen van uw voorneemens aan 't gemeen openbaren? Zeker, uw bestaan zal hier door vruchteloos worden. Maar indien gy (gelijk nootzakelijk is) deze poging voor u verborgen houd; wat reden van schatting t'eisschen zult gy voor 't volk bybrengen? Wat middel is'er om het aan te drijven, zo het traag en onwillig

 is?

is? Wijders, meent gy dat uw nijdige geburen, of degenen, de welken daar aan gelegen is dat gy ſtil zijt, niet nieusgierig, of traag zullen wezen? De genen, die gy door deze gewone macht van ſchatting, zonder enig gedruis, t'eiſſchen, lichtelijk bedrogen zoud hebben, zullen door 't gerucht van deze vergadering, die gy uit alle uw lantſchappen te zamen doet komen, en daar af men niet onkundig kan wezen, tot achterdocht, en tot wachthouding voor zich zelven opgewekt worden.

Indien (gelijk dikwijls gebeurt) d'onderdanen niet met de Koning overëenkomen, indien zy hem door verſmading, of haat willen leet aandoen, en zijn voorſtellingen, hoewel heilſaam, verſmaden, wat zal hier uit ontſtaan? Gelijk d'onërvarenen, terwijl zy zich bereiden om hun vijant te treffen, zich zelven met hun eige geweer quetſen; zo ſnijd ook het volk met het zwaert, dat het voor de Koning geſchikt had, aan zich zelf, en aan het volk de hals af, met de ſchattingen te weigeren, die de nootzakelijkheit der tijden van de gemene Staat verëiſchte.

Eindelijk, zullen wy de koninklijke heerſchappy, die de machtigſte geacht word, gelijk de genen zelven belijden, die haar niet willen beproeven, zwakker maken dan de gene, daar in elders de voornaamſten de beſtiering hebben? Want zeker, onder die volken, by de welken d'opperſte macht aan de Raat behoort, word aan 't volk geen raat gevraagt, of men aan de gemene Staat met hun gelt onderſtant zal doen, noch hun toeſtemming daar toe verzocht. De Raatsheeren overwegen, beſluiten en bevelen. Zy willen het volk niet tot de ſmaak van zo groot een macht toelaten, die, zo wy 't wel overwegen, byna van 't hoogſte belang in de burgerlijke zaken is. Waaröm zal dit recht aan 't volk, en niet aan de Koningen, behoren? Indien, zeg ik, het recht van wetten te maken niet minder aan de Koningen, dan in diergelij-

ke

ke gemene Staat aan de Raat der voornaamsten behoort, indien zy geen minder macht van doot en leven over hun burgers hebben; indien zy gelijke macht van oorlog aan te zeggen, of vrede te maken genieten, ('t welk by de menschen voor zaken van zeer groot gewicht geacht word:) waaröm zullen zy alleenlijk in deze macht van schatting op te leggen ongelijk wezen? welke wetten, en welke volken bevelen dit dus? Waar uit spruit dit onderscheit? of waaröm zullen de Koningen de macht van 't volk erkennen, die van de voornaamsten verächt word?

Maar de Vorsten, die al te graag naar gelt zijn, of zich onächtsaam daar in tonen, konnen tegen het volk misdoen. Warelijk ook in d'andere dingen, van welker recht wy echter hen niet beroven. Waar is enig zwaert zo zuiver, en zo oprecht, 't welk niet door d'onvoorzichtigheit van de geen, die het draagt, in 't bloet van d'onschuldige besmet en bezoedelt kan worden? Maar zy, van alle zijden gelt te zamen schrapende, zullen het lantschap uitputten. Zeker, men ziet dit zeer zelden, zo 't gebeurt; en 't is een gewelt, dat niet lang duurt: dewijl 'er onder de Koningen alleen zijn, die te vergeefs schatten pogen op te hopen. Dit gebrek is zo vreemt van d'aart der Vorsten, dat men naauwelijks twee achter malkander zal vinden, die daar af besmet zijn geweest. Men heeft onder hen, die in 't eisschen en schenken onmatig zijn, hoewel zy door een zeer ongerechtige ongeregeltheit aan zeer veel menschen hinderen, ten minsten deze verzachting in 't gemeen ongelijk, dat, gelijk de grote zee het water, uit de vloeden ontfangen, door nevels en regen aan d'aarde weêr meêdeelt, deze Vorsten ook, door middel van hun Groten, aan de welken zy te veel toegeeven, al 't geen, 't welk d'onderdanen uitgezweet hebben, dikwijls aan 't gemeen weêr overgeven. Wijders, hoewel het tot de gemene rust strekt dat de Vorst niet door overmatige schattingen de getrouheit der

onderzaten tegen zich tergt; zo zal men echter, als men wel opmerkt, bevinden dat de volken, aan de welken de wenk der Koningen genoech is om schatting op te brengen, minder tot oproer uitgeborsten zijn, dan de genen, de welken zich noch niet tot deze lijdsaamheit gewent hebben: invoegen dat de mesting en weelde van 't gemeen volk, en zekere schijn van al te grote vryheit meermaals tegen de gemene rust zondigen, dan een geringe strafheit der strenge Vorsten.

Hyanisbe schaamde zich te belijden dat zy zo schichtiglijk verändert was. Poliarchus had haar met weinig moeite overreed, dat dit recht aan de Koningen behoorde. Zy dan, het geen, dat zy gehoort had, flaauwelijk tegensprekende, stemde allengs zijn gevoelen toe, en, van Poliarchus aangemaant, wendde terstont bedektelijk de middelen aan om deze macht te verkrijgen. Zy beval dat men de voornaamste Overigheden van haar stat Lixa zou ontbieden, en, 't gevaar der oorlogen, die voorhanden waren, kortelijk aan hen vertoont hebbende, verzocht dat men ylings uit de schat der burgers hondert grote talenten aan haar zou opbrengen. Zy, door de vertoning vaǹ het tegenwoordig gevaar tot alle gehoorzaamheit bewogen, gehoorzaamden terstont; en men bracht, met een gelukkige gezwintheit, in de tijt van twee dagen deze schat op; 't welk ook d'andere steden bewoog gelijke dienst te bewijzen. Hyanisbes geboortedag, in die zelfde tijt voorgevallen, verdubbelde deze miltdadigheit, en deze gewillige giften. En hoewel men toen in grote ongerustheit stond, zo wierd echter deze dag met geen minder pracht geviert, dan of alles in rust en vrede was. Men hield in de stat, en in 't leger vrolijke maaltijden, en had zich zelve, en de kroezen met loof omvlochten: ja de blijschap liep zo verre, dat Gelanorus, aan de welk het leger vertrout was, aan Poliarchus boodschapte, dat hy deze ongeregeltheit niet kon stuiten. Poliarchus spoedde zich naar de wallen;

len; dewijl hy wist dat men in d'oorlog aan 't geval geen tijt moest geven, daar in het, vermaak in schichtige toevallen scheppende, hen onvoorziens, en door hun achteloosheit zulks verdienende, zou konnen overvallen. Maar zy, ten meestendeel in de wijn verzopen, waren in diepe slaap gevallen; of, onbequaam om naar bevelen te luisteren, zongen luide. Dit had niet alleenlijk plaats in de Mauritaners, maar ook in de gemene hoop der Gallen. Poliarchus beval het leger en de wacht, en de menigte dezer dronke lieden zorgvuldiglijk aan Gelanorus, en aan d'anderen, die zich zelven machtig waren; en hy, blygeestig van aart zijnde, en weêr in de stat gekeert, las met vermaak het gedicht, 't welk een van zijn Druîden tegen deze dronke lieden gemaakt had.

O makkers! lustig! nu met drinken aan te spannen.
t'Sa! laat ons tieren, en de stilheit van ons bannen.
Dat yder nu zijn hooft met wijngaardblaân omgord,
En ellik ogenblik zijn glas in 't lighaam stort.
'k Zie Bachus koomt by ons een zoet vermaken plukken.
Hy koomt, met grote pracht, en met zijn zotte tukken.
Ik hoor alreê 't gesnork van tygers, die zijn kar
Voorttrekken. Onz verstant is duistig en in war.
De zolder huppelt, ja de vreucht schijnt ons te winken.
Het schijnt de hemel wil van boven neder zinken.
De beesten zelven zijn verheugt, en zonder dwang.
Ei! zie hoe averechts zy nemen hunne gang.
De zorgen moeten nu voor vreuchde plaatse maken.
Wie kan ooit meer vermaak, of groter blijschap smaken?
De Wijngod heeft (ô vreucht!) onz leger overmant,
En, zonder slag of stoot, zijn vaandels hier geplant,
En vest zich in onz lijf. Maar ach! hy mag wel schromen.
Hy moet 'er uit, gelijk hy binnen is gekomen.
Geen zoetigheên zo zoet, die hier by halen. Geen
Vermaak zo groot, indien 't niet met de slaap verdween.

NEGENTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Radirobanes koomt met een grote vloot aan Mauritaniën, terwijl de genen, die Hyanisbes geboortedag in de ſtat, en in 't leger vieren, in de wijn en ſlaap verzopen leggen. Hy, de wachters verſlagen hebbende, verkrijgt legerplaats voor zich, ſchoon Gelanorus zich daar tegen ſtelt. Poliarchus, met de koomſt van de dag te paert geſtegen, vervult de zijnen met de hoop van te verwinnen. De heiren vallen, op 't geluit der trompetten, tegen malkander in. Radirobanes, van zijn paert vervoert, treed binnen de wallen van zijns vijants ſtat, en, de tekenen van zijn koninklijke ſtaat wechgeworpen hebbende, geraakt over een grote poel weêr by de zijnen, die om hem ten hoogſten bekommert zijn.

DE roejers en krijgslieden in de gehele vloot waren van geen minder blijſchap bevangen, en daar na van een diepe ſlaap overvallen: in voegen dat zy daar na zwarelijk, met hun eige gevaar, en byna door hun eige wonden uit hun ſlaap opgewekt konden worden. Want Radirobanes, in deze zelfde nacht aankomende, zette het met zijn ſchepen uit de zee op die vloet aan, daar in zijn vloot beſchut zou konnen wezen, en, met grote dapperheit de weinigen, die de wacht hielden, verdreven hebbende, maakte zich meeſter van de gehele ſtrant en oever. De genen, die tot bewaring der ſchepen gebleven waren, namen hun vlucht naar 't heir, of, van ſchrik verbaaſt, vloden

naar

naar de ſtats poorten, die teen zo wel voor hen, als voor de vijanden geſloten waren. Anderen begaven zich met hun roeiſchepen diep in zee, daar, gelijk de ſtilte aanwees, geen vijanden waren. Radirobanes, veel van de zijnen aan lant gezet hebbende, en achtende dat'er in de ſtat geen minder ſchrik zou wezen, verdeelde de krijgslieden, deê een deel op de ſtrant ſtant houden, en zond d'anderen met ladders naar de ſtat, om de muren te beklimmen. Maar de Gallen en Afrikaners, die op 't lant waren, wierden niet van een zelfde ſchrik, of geval, als de genen, die op de vloot waren, overvallen: Gelanorus, het gedruis op de ſtrant gehoort hebbende, beval terſtont dat men de genen, die ſliepen, zou opwekken. Sommigen waren door de ſlaap, en anderen door 't gevaar tot bedaring gekomen. Hy, de wal bezet, en aan Micipſa, die d' Overſte van 't heir der Mauritaners was, de toezicht daar over bevolen hebbende, taſtte, met een deel der zijnen, de vijant aan, die zich als van de verwinning verzekert hield. Radirobanes, verſtaande dat'er noch waren, die 't hunne beſchermden, en wel wetende dat de genen, die van buiten quamen, en van de plaatſen onkundig waren, voor de nacht hadden te vrezen, deê de zijnen weêröm roepen, en, achtende genoech uitgericht te hebben, dat hy, op zee verwinner geworden, met d'eerſte aanval zijn hutten op d'oever kon zetten, vertroude dat hy in de volgende dag lichtelijk de verwinning zou verkrijgen; dewijl hy niet wiſt dat hy tegen Poliarchus, en tegen de krijgsbenden der Gallen zou moeten ſtrijden. Gelanorus, vernoegt met de vijant van 't leger, en van de ſtat afgehouden te hebben, onthield zich ook van hen aan te taſten, borſt niet uit tot aan hun wachtplaats, en wachtte zich van een ſtrijt by nacht, inzonderheit dewijl de Koning afweezig was, en dit buiten zijn bevel gedaan wierd.

Poliarchus, over de ſchande van 't verlies in de voor-

voorgaande nacht byna als verwoed geworden, deê, zo haaſt het licht van de dag aanbrak, de zijnen, en de Mauritaners ter vergadering roepen, en, klagende dat de genen, aan de welken de bewaring van de zee bevolen was, volgens krijgsgebruik, een gruwelijk misdrijf gepleegt hadden, beval dat alle de Gallien, die van de ſchepen gevloden waren, ongewapent zouden verſchijnen, en, hen op een rijg, naar dat zy hem voorquamen, geplaatſt hebbende, deê t'elkens de tiende van hen uitneemen, om hem met de doot te ſtraffen. De Koningin gebruikte een zelfde ſtrengheit aan haar Mauritaners. Maar toen deze tienden ter ſtraf gevoert zouden worden, bad de Koningin voor de Gallen, en Poliarchus voor de Mauritaners. In dezer voegen wierd, met minder ſchande, die men aan misdadige krijgslieden gewent was te gebruiken, (want dit misdrijf kon niet gantſchelijk ongeſtraft blijven) aan ſommigen enig bloet uit hun arm afgetapt; anderen wierden half naakt naar de gracht geleid, en anderen in gelijke ſtant op de markt geſtelt, om aan hun lantslieden tot een gaapſpel te verſtrekken. En hoewel deze tijt krijgslieden verëiſchte, zo moeſten zy echter in die dag tot hun ſchande ten toon ſtaan, op dat d'anderen door vrees van ſtraf aangemaant zouden worden.

Poliarchus zelf muntte met zijn ſcharlake mantel, en op een Numidiſch paert zittende, boven d'anderen uit, en, met zijn bloot hooft hier en daar verſchijnende, maakte zich ontſaghelijk onder alle ſtaten, en vervulde hen alle met de hoop van te verwinnen. Hy dan, bezetting tot het hof, tot de wallen, en tot de ſtatspoorten gelaten hebbende, trok met d'anderen naar 't leger, terwijl de krijgslieden, volgens Gelanorus bevel, overäl in ſlagördening voortgingen. Want de lichtgewapenden van weêrzijden hadden het begin van een volle veltſlag aangevangen; en Radirobanes voegde alle de zijnen in volle ſlagördening. Hy was grotelijks

lijks in zijn gemoed verbaaſt, en in zijn aangezicht ontſtelt geworden, toen hy uit de gevangenen verſtaan had dat'er een der Koningen uit Gallia was, en dat hy Poliarchus genoemt wierd, die deze naam, met de welk hy in zijn kleine ſtaat zo vermaart by d'uitheemſchen geweeſt had, wilde behouden. Radirobanes gedacht terſtont dat die jongeling dus genoemt wierd, om de welk hy van Argenis, door des zelfs liefde ontſteeken, verſmaad was. Hy twijffelde echter met recht of deze de zelfde was; dewijl een zelfde naam aan veel kan paſſen, en Seleniſſa niet van hem, als van een Koning, geſproken had: en ſchoon hy een Koning was, hoe zou hy toen in Afrika zijn gekomen? welke God zou deze twee vijanden dus te zamen gevoegt hebben? of wat geeſt van twiſt zou dit zijn, die, met Argenis genegentheit te bezitten, zijn hoop in Siçiliën omgeſtoten had, en nu als met voordacht in Mauritaniën quam, om daar ook zijn voorneemens tegen te ſtreven?

Maar d'aanſtaande ſtrijt keerde de reeks en 't gevolg zijner gedachten tot gramſchap. Aan de plaats, die Radirobanes tot zijn leger gekozen had, was een matige vlakte, die zich tot aan Poliarchus leger uitſtrekte, en die, tot deze veltſlag geſchikt, aan alle zijden van wapenen en vaandelen blonk. De beide Koningen plaatſten zich yder in de rechte vleugel van zijn heir. Virtiganes had het beleit over de ſlinke vleugel der Sardiniërs; en Poliarchus gaf, om de Mauritaners t'eren, het bewint over zijn ſlinke vleugel aan d'oude Micipſa, een man van grote naam onder dat volk. Gelanorus wierd echter by hem gevoegt, op dat hy, door de wakkerheit zijner jaren, het geen, dat in Micipſa ontbrak, uit oorzaak van zijn ouderdom, zou vervullen. Men heeft, als een groot vertrouwen van de verwinning, aangemerkt, dat'er zeer weinig Gallen en Mauritaners waren, die, toen de ſtrijt zou aangaan, hun teſtament en uitterſte wil gemaakt hadden: in

dier

dier voegen verhoopten zy niet alleenlijk te verwinnen, maar ook de vruchten van de verwinning te genieten. Toen het teken van de ſtrijt gegeven was, maakten de ſchutters een begin van 't gevecht. Maar dewijl zy eerder, dan de Koningen aan hen belaſt hadden, toeliepen, quamen alle de ſlagördeningen van weêrzijden ten ſtrijt. In dezer voegen wierden de pijlen en ſlingers van ruimte ontbloot, en de ſpiesdragers konden naauwelijks hun ſpieſſen gebruiken, en de ruitery zich by drommen omwenden. Dus wierden zy alle door hun eerſte yver aangevoert. Maar daar was echter niemant, die Poliarchus in moed en krachten gelijk was: hoewel Radirobanes, door krijgelheit verſchrikkelijk geworden, zich mannelijk in de ſtrijt toonde, en veel anderen, hun overſten navolgende, of om hun eige doot, of om die van hun vijanden zich prijzelijk maakten. Veel onſchuldigen moeſten de woede van enige weinigen boeten; en, 't welk een zeer droevige ramp in d'oorlogen is, niet om dat zy veröngelijkt waren, of uit haat, maar by deling van 't geval, de genen, die hen voorquamen, van 't leven beroven.

Daar was alreê veel bloets geſtort, toen de goden, gelijk het ſcheen, aan 't nootlot beletten in zijn woede voort te varen. Want een dikke duiſternis van wolken overtrok het licht van de dag in dier voegen, dat veel daar af, als van een ontijdige nacht, verbaaſt wierden. Wijders, het gedruis van de donder, en de ſterke blikſem, die ſchrikkelijk dreigde, veränderde de woede der gener, die uitgelaten waren in malkander te doden, in ſchroom en vrees. Doch zy, noch onder elkänder verwart, en twijffelende of zy de goden zouden gehoorzamen, wierden door d'elefanten, in woede uitgeborſten, geſcheiden. Hyanisbe had bevolen dat men hen met hun torens en wapenen in de ſtrijt zou voeren. Veel van hen, onlangs op de jacht gevangen, en noch ruw en ongeoeffent, hadden hun

vry-

vryheit en felheit niet geheel vergeten. Deze beeften waren aan Europa noch onbekent; een groot en wanftaltig beeft, dat met alle zijn leden byna niet meer dan een klomp vertoont. Zijn hooft ftaat tuffchen zijn fchouders ingezonken, en gelijkt wel naar een ronde bol, behalven ter plaats, daar de fnuit naar d'aarde zeer lang afhangt, en, zo men de verwe uitzondert, gelijk een lange en dikke aal is, en in dier voegen uit ronde zenuwtjes beftaat, dat hy uitgeftrekt en ingetrokken kan worden, en tot een hant verftrekt. D'oren, die open en breet zijn, dekken aan weêrzijden de flaap van zijn hooft; en zijn ogen, zich klein en ront vertonende, zijn onder een groot voorhooft verborgen. Hun elpenbene tanden, die koftelijk zijn, fteken verre tot de mont uit, byna gelijk wighelaars ftokken, behalven dat zy aan het dunfte einde een weinig krom zijn.

De Sardiniêrs, tegen de welken men deze beeften aanvoerde, waren niet alleen van dit fchepfel verbaaft, maar de Gallen aanfchouden ook hun onderftant met grote fchrik. Toen de hemel fchichtiglijk met dikke duifterniffen overtrokken was, wilden d'elefanten, die zo lichtelijk vervaert, als gram worden, en door het ongewoon gedruis, 't welk men in de wolken hoorde, verbaaft, zich zwarelijk van hun beftierders laten beftieren, toen een felle blikfemflag, byna d'ogen van een van hun voornaamfte beeften treffende, het zelfde zo verbaaft maakte, dat het ylings tot woede uitborft, en, naar geen beftiering luifterende, zich tot lopen begaf, daar het van zijn drift gedreven wierd. D'anderen, hun beftierders afgeworpen hebbende, fpatten ook uit, en volgden hun voorganger, en, federt van heftiger woede vervoert, en zonder beftiering van hun beftierder zijnde, fchenen alreê geen vijanden van d'een zijde, maar zo wel van d'een, als van d'ander te wezen. Zy, van woede verhit, liepen deur de flagördeningen heen, en, geen uitgang

deur

deur zo veel drommen ziende, zochten hun vryheit, als of zy alreê in de netten verwart waren. Veel van de ſlagördeningen der Gallen wierden geſcheurt. De krijgsordening der Sardiniërs was niet beſtandiger. Deze verwoede beeſten vertraden alle de genen, die hen voorquamen, en wierpen enigen, die zy met hun ſnuit vatten, om hoog in de lucht. Hun grootheit, d'ongewoonte van hen te zien, en de ſchrikkelijke vertoning van hun krachten maakten de krijgslieden, die alreê ontzet waren, gantſchelijk verbaaſt. Zy meenden dat de goden hun gramſchap aan hen te werk ſtelden, of dat deze gedrochten toen eerſt te voorſchijn waren gekomen, om hun ſlagördening te ſcheuren. D'aanſchouwing van deze beeſten was aan veel genoech, om zich op de vlucht te begeven; en de genen, die'er veerder af waren, wierden door de ſchrik van hun ſpitsbroeders als van hun verſtant berooft. De paerden, ten hoogſten verbaaſt, en d'ongewone reuk dezer beeſten niet verdragen konnende, voerden dikwijls hun meeſters tegen hun wil in gevarelijke plaatſen, of onder de vijanden.

Het geval ſcheen de ſpot te drijven met zulke grote heiren door dartien zodanige beeſten (want hun getal was niet groter) te verſtrojen: 't welk klarelijk toont dat in de ſtrijden de krachten van 't lighaam geen groter vermogen hebben, dan de driften des gemoeds, en dat de menigte zo wel door ſchrik, als door de wapenen verwonnen word. Poliarchus vreeſde voor belaging, te meer dewijl hy zag dat de zijnen, buiten ordening geraakt, zeer langſamelijk te zamen zouden komen, zo enige nieuwe aanval tegen hen aangevangen wierd. De Sardiniërs waren van een zelfde vrees getroffen. De genen dan, die door een en de zelfde ſchrik uit verſcheide ſlagördeningen te zamen gemengt waren, begonnen zich, op d'aanmaning van hun overſten en hooftlieden, van malkander te ſcheiden: want veel waren, of door hun eige vlucht, of door die van

hun

hun paerden, zo verre onder de drommen der vijanden geraakt, dat zy, zo zy weêrkeerden, in gevaar van bekent, en door hun vijanden gedoot te worden geweest zouden hebben. De geheugenis van 't lot der gener van de gemene hoop is verdwenen: maar het geen, dat, onder weinigen, Radirobanes overquam, is aanmerkenswaerdig. Hy zat op een paert, dat wel bequaam tot d'oorlog, maar echter zeer schichtig, en in deze stant (hoewel die zelden voorquam) als verwoed was. Toen d' elefanten deze krijgsbenden, dus verbaast zijnde, verstrooit hadden, en alle de paerden van een zelfde schrik ingenomen waren, borst dit paert als tot zekere woede uit, en, niet naar de breidel luisterende, voerde zijn meester niet daar hy begeerde, maar tot diep in de drommen der vijanden. De vleugelen der ruiters keerden ondertusschen, op Poliarchus bevel, weêr naar de stat. De genen, die rontôm Radirobanes streden, waren in dit gedruis van hem afgeraakt, en meenden, in deze verbystering van zinnen, dat hy alleen weêrgekeert was. Hy dan, alleen, en verre van de Sardiniërs afgescheiden, veränderde zijn verwaantheit in grote verbaastheit. Zou hy, van zo veel wapenen omringt, te vergeefs pogen te vluchten? of liever, om zijn leven te bergen, zich gevangen geven? of in een roekeloos en ongelijk gevecht zijn leven voor 't gevaar bloot stellen, om dat 'er voor hem, gevangen zijnde, naauwelijks hoop van vrykoping zou wezen? Hy zag naar zijn vaandelen, die verre van hem af waren. Zou hy allengs weêrôm keren? Daar waren veel krijgsbenden, die hem daar in zouden beletten. Het gevaar wierd groter, terwijl hy dus twijffelde, en zijn ongeval vloekte. De krijgsbende, onder de welke hy zich verschuilde, was alreê tot aan de stat genadert, en daar was tot zijn behoudenis niets anders overig, dan zich voor een van Poliarchus krijgslieden uit te geven. Het geen, dat hem in deze list grotelijks hielp, was dat hy, in 't begin van 't gevecht,

om met minder gevaar het ampt van Veltöverste en krijgsknecht te plegen, de koninklijke verçieringen, de purpere krijgsmantel, en de vorstelijke helm, afgedaan, en aan zeker Megalosthenes overgegeven had. Hy trad dan, met drie hondert ruiters van Poliarchus, binnen de vesting van zijns vijants stat, een list, die tot aan die tijt dienstig was. Maar waar zou hy daar na blijven? Alle de krijgslieden hadden hun herbergen, of hutten. Indien hy zich by enig rot voegde, hy, die, onder de wapenen verborgen, veel bedrogen had, zou onder weinigen niet verborgen konnen blijven. Indien hy het gezelschap van hen alle schuwde, wat zou dit anders zijn, als zich zelf door deze verdachte eenzaamheit verraden?

Hy was dan door middel van de menigte veilig, zo lang deze weinige krijgslieden op de markt stonden: want zy waren daar te zamen gekomen, om 't bevel van hun Oversten t'ontfangen. Maar niet lang daar na zond Poliarchus een bode, de welk beval dat alle deze ruiterbenden, die in de stat gekomen waren, naar hun herbergen zouden trekken, en in deze nacht tot lijfwacht van de Koningin binnen de statswallen verstrekken. Radirobanes, deze woorden horende, storf byna van verbaastheit. Want de ruiters, uit hun geleden tredende, verspreidden zich hier en daar. Yder begaf zich naar 't huis, dat hem aangewezen was. De waarden en trosjongens volbrachten hun plicht. Hy alleen, als of hy naar zijn herberg zocht, zworf deur alle straten, zonder te weten wie hy meest zou schuwen; en alle de genen, die hem voorquamen, waren aan hem zeer verschrikkelijk. Hy dan, van alle gehaat, en die, zo hy gevangen wierd, misschien om de grootheit van zijn losgelt alleen bewaart zou worden, kon naauwelijks zijn vrees, die met zijn gramschap groter wierd, verbergen. Somtijts wierd hy aangedreven om zich vijant te verklaren, en of kloekmoediglijk te sterven, of, zijn behoudenis in

zijn

zijn stoutheit stellende, door de poortwachters deur te breken: want daar was in dit gedruis niet meer dan een poort voor de wagens en paerden open, de welk noch van veel krijgsvolk bewaart wierd. Daar was onderweeg niemant, die de breidel van zijn paert naderde, en hem in 't voorbygaan aanschoude, of hy mijdde hem met een nieuwe schrik, als of de zelfde het op hem gemunt had.

Toen hy een lange tijt in de stat, in deze benaaude vrees, omgezworven had, en niet langer uitstel van 't een of 't ander aan te vangen kon nemen, ontmoette hy enige stalknechten met de paerden van hun meesters, om hen te water te brengen. Radirobanes besloot hen te volgen, om te beproeven of hy door deze middel aan de vloet zou konnen komen. De gelegentheit van de stat was dusdanig: omtrent twee hondert schreden van de vesting had de vloet zijn loop, te weten naar dat deel, daar men naar de zee ging, en daar de vijanden ook hun legerplaats genomen hadden. Maar naar die zijde, daar de stat veerst van de Sardiniërs af lag, was een groot staande water, dat tot aan de wallen strekte, en ten minsten zeven hondert schreden breet, en vijftien hondert lang was. Behalven dit water was 'er geen andere plaats, daar de paerden konden drinken, of te wet gaan. Men had daar geen gevaar van de vijant te verwachten; dewijl men de stat, van zo veel water omringt, niet anders, dan met vaartuigen, kon aantasten. Enige krijgslieden bewaarden dan deze poort, die naar d'oever van dit water strekte, en twee malen in yder dag geopent wierd, om de paerden te drenken, en voorts tot het ander gebruik der burgers. De stalknechten dan leidden hun paerden derwaarts; en Radirobanes mengde zich onder hen. Maar toen hy zulk een breet water zag, wierd hy als hopeloos van daar over te zwemmen. Doch hy, in deze uitterste schrik zijn krachten te zamen trekkende, en (gelijk hy daar na aan de zijnen

verhaalde) Neptunus met beloften aanſpreekende, zeide: O machtigſte van die goden, die de zelfde hooftſtoffen, als de menſchen, bewonen, en door welks weldaat de vloeden, bronnen en poelen beſtaan; goede God, ſtil deze baren, in de welken ik, van mijn behoudenis onzeeker, my nu begeef. Gun dat zy my dragen, en behouden aan de voorgeſtelde oever brengen. Wijders, geef aan dit paert; (want gy hebt ook macht over deze beeſten, en door het ſlaan op d'aarde een paert te voorſchijn doen komen;) geef, zeg ik, aan dit paert, 't welk aan my in deze verlate ſtaat tot een ſchuit en overvoerder verſtrekt, genoechſame krachten, op dat het de geen, die het door zijn drift en woede aan de vijanden overgegeven heeft, weêr van hun gewelt verlos. Ik zal dan van de roof der Afrikaners de geheugenis van uw weldaat, en van mijn gevaar, in koper uitgedrukt, op de ſtrant van Kalaris oprichten, daar mijn voorȯuders een tempel en boſch aan u gewijd hebben. Hy, deze beloften heimelijk gedaan hebbende, nam vooreêrſt een proef van 't water, dat, gelijk een ſtrant, allengs dieper wierd; en na dat zijn paert gedronken had, dreef hy 't een weinig dieper, terwijl de genen, die met hem aan dit water waren, hem te vergeefs vermaanden dat de gront niet verre van daar zeer diep was. Doch hy, overwegende waar deze poel 't naauſt was, en het ſmalſte water had, ſtak aan weêrzijden zijn paert met ſporen, 't welk, zijn manen moediglijk geſchud hebbende, zich ylings in de golven begaf, en, met de hals alleen tot het water uitſteekende, zijn opzitter ter plaats, daar 't gewezen wierd, begon te voeren. De Mauritaners, die op d'oever, en voor aan in 't water ſtonden, menende dat dit by misverſtant, of by ongeval gebeurde, maakten een groot geroep, en riepen hem toe waar hy zich bequamelijkſt heen zou keren. Maar hy geraakte allengs in 't diep, terwijl alle de genen, die dit zagen, als in een wonderlijk en

on-

onverwacht voorval, verscheidelijk daar af spraken, en niet aan zijn ondergang twijfelden. Zy geloofden daar na dat hy niet meer leefde, maar dat zijn lighaam van de golven omgedreven wierd, inzonderheit toen hy verre wech was, en toen men alleenlijk uit de verwe bemerkte dat 'er iets op 't water zweefde.

Hoewel 't gevaar, dat Radirobanes van alle zijden omringde, grote vrees in hem veröorzaakte, zo gaf zijn paert, dat zich zeer moedig toonde, grote hoop aan hem. Hy maande het met zijn stem aan, en ook somtijts met de breidel te roeren, daar door hy 't aan zijn krachten deê gedenken. Het water, dat door de stilte nergens heen stroomde, en toen boven de gewoonte effen en slecht was, maakte d'overtocht voor hem gemakkelijk. Het paert begon echter met groter kommer het water van zich te blazen; en het scheen dat het bezweken zou hebben, toen het, in 't midden van de poel, een droogte van zant, dat vast en bestandig was, onder zijn voeten vond, en middel van te rusten aan hem verschafte. Het stond dan, van zwemmen vermoeit, daar op, met de borst boven 't water, en schepte adem met een zucht, als of het over zijn arbeit verwondert was. Maar de Koning, vrezende dat de zeenuwen, door al te grote woeling vermoeit, na dit rusten verstijven zouden, liet het niet lang in stilte, en dreef het, terwijl de pezen noch warm en lenig waren, met de sporen weêr in de poel. Dit moedig beest, door de worsteling deur het water, en door de bezigheit van te zwemmen zijn doot uitstellende, bracht zijn meester aan d'overöever, daar het, naauwelijks zo lang gewacht hebbende dat zijn opzitter af kon treden, zich op 't zant nederstrekte. Maar Radirobanes, ten hoogsten verschrikt van de grootheit van dit uitterste gevaar, te weten dat hy in de stat zijner vijanden had geweest, en dat hy daar na deur een brede poel, en deur gevarelijkheden, die byna zwaarder waren, dan de doot zelf, de gevangenis was ontvlo-

 den,

den, wierd weêr van nieuwe vrees aangetast: want hy vreesde dat 'er of te lant, of over de poel enigen zouden komen, die hem gevangen zouden nemen, of, zo hy tegenstand bood, doden, om dat zijn heir noch verre van deze oever des poels af was. Maar het geen, dat aan hem enige troost gaf, was de koomst van de nacht, die altijt veiliger om zich te verschuilen, of om te vluchten is.

TWINTIGSTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Radirobanes, by de zijnen weêrgekeert, maant hen tot nieuwe strijden aan. De vrees van weêrzijden drijft hen tot wrede offeringen. Hyanisbe van haar zijde brengt een jongen te voorschijn, om hen voor Saturnus te slachten; en van d' andere zijde verlooft Sitalces zich zelf voor de welstant van 't heir. Maar deze woeste godsdienst word van weêrkanten aan d'een zijde door Sitalces dienaar, en aan d'ander door Poliarchus belet.

POliarchus, ondertusschen de krijgslieden, die in de stat zouden vernachten, of binnen de wallen zijn, verdeelt, en een weinig met Hyanisbe gesproken hebbende, bleef niet in 't hof, maar beval dat men in 't leger een hut voor hem zou oprechten, om op alle voorvallen tegen de vijant, zo hem enigen voorquamen, te letten. Hy zou ook de nacht niet in ledigheit overgebracht hebben, zo de verbaastheit der Sardiniërs, hun Koning zoekende, hem niet weêrhouden had, om op hun handel en bedrijf te merken: dewijl men niet wist waaröm zy in hun leger zo groot

ge-

gedruis maakten, en zo veel fakkels rontöm hen in 't velt ontſtaken. Want de hoofden der Sardiniërs, voor des Konings hut vergadert, aan malkander gevraagt hebbende of de Koning niet weêrgekeert was, of hy zich niet in enig gedeelte van 't leger onthield, en eindelijk wie in de ſtrijt by hem geweeſt had, en wie hem had beſchut, terwijl hy uit de ſtrijt weêrkeerde, en na dat yder verſcheidelijk het zijne gezegt had, begaven zich alle gezamentlijk tot het ergſte te vermoeden. Zy geloofden dat hy gedoot, of gevangen was. Zy twiſten hier over met malkander, wie by de Koning geweeſt, wie hem beſchut, en wie ten minſten recht beſcheit van hem gehad behoorde te hebben. Maar de gemene krijgslieden, of uit zorg en verlangen van hun verlore Vorſt, of door hopeloosheit vervoert, ſpatten voornamelijk in de krijgstucht uit, zonder naar 't bevel van hun hoofden, welker eerbiedigheit van de Koning afhing, te luiſteren. Zy liepen op d'afgelege velden, om hun Vorſt, zo hy ergens doolde, met hun geroep weêr te recht te brengen. Veel zochten met ontſteeke fakkels in 't velt, daar de bloedige ſtrijt voorgevallen was, en, d'aangezichten der verſlagenen van naby aanſchouwende, vreeſden dat zy daar het geen, 't welk zy zochten, zouden vinden. In dezer voegen was 'er een groot gewoel in de velden daar omtrent, uit oorzaak van 't geroep, van de vuren, en van 't gezwier der Sardiniërs. Poliarchus aanſchoude dit alles van de wallen van zijn leger, en, 't zy dat dit enige pleging van godsdienſt der Bachanten by nacht, of de woede van enige andere godheit, of eindelijk een krijgsliſt, tegen hem toegeſtelt, mogt wezen, hy hield zich in alles naerſtiglijk op zijn hoede.

Voorts, terwijl zy met deze plichten, en met dit geroep bezich waren, wierd ylings geboodſchapt dat Radirobanes weêr in zijn hut was gekeert. Hy, aan d'uitterſte oever van het ſtaande water geraakt, aan-

ſchoude naerſtiglijk, eer de duiſterheit van de nacht hem van 't gebruik zijner ogen had berooft, langs welke weg hy weêr by de zijnen zou konnen geraken. Hy hield zich toen aan de kant van deze poel, die met riet bezet was, om, zo hy in zijn vlucht van iemant vervolgt wierd, zich in deze ruigte te verſchuilen, en, in dezer voegen de poel omgegaan, begaf zich ter zijden van de gemene wegen af, langs grachten, of langs de velden, met heiningen bezet, weêr naar zijn leger, daar hy gelukkiglijk intrad. Het geen, dat grote vrees in hem veröorzaakte, was dat de krijgslieden, met fakkels overäl verſpreid, de hemel met hun geroep vervulden: in voegen dat hy, niet wetende dat zy hem met deze naerſtigheit zochten, met grote kommer hun aller tegenwoordigheit ontvlood. Hy quam eindelijk in de hut; en de krijgsbenden, vermaant zijnde deze laſtige en voortään onnutte zoeking naar hem te ſtaken, quamen, in gelijke overmaat van blijſchap uitſpattende, alle voor de deur van des Konings hut; en na dat zy hem gezien, en hun blijſchap over hem betuigt hadden, konden zy naauwelijks weêr naar hun wachtplaa'ſen, of naar hun hutten keren. Virtiganes en de voornaamſten der Sardiniërs, zich voor Radirobanes nederbuigende, vraagden al wenende aan hem, wat geval, of welk voorneemen hem zo lange tijt van de zijnen afgehouden had. Hy verhaalde aan hen in 't brede het gevaar, dat hy uitgeſtaan had, met betuiging van hun aller verbaaſtheit en vrees, die zy met een uitterſte poging uitdrukten. Zy bedankten de goden alle om ſtrijt, of vleidden de Koning als een verwinner van 't geval, en van 't nootlot; en men noemde hem de zon der Sardiniërs, die in zijn afweezen gequynt hadden, en hun geeſt en leven uit zijn wederkering te leen hielden.

In de volgende dag waren de voorneemens der tegenſtrevers, die malkanders krachten beproeft hadden, langſamer dan te voren. Poliarchus alleen was noch

noch heet om de ſtrijt aan te gaan. Hy ſchiep vermaak in het wapenlot te beproeven, zo uit haat tot Radirobanes, als uit verlangen van weêr naar Siçiliën te keren. Maar hy ſtond aan de Koningin toe op haar gebeden, dat men in die dag de vijant, die zich ſtil hield, niet zou tergen. Men was verwondert van dat Hyanisbe zo grotelijks van d'uitgang van deze oorlog begon te mistrouwen, en dat Radirobanes roekeloosheit zelve in bekommernis was verändert. Want hun beider geeſten waren geſchikt naar de vreemdigheit der offeringen, tot de welken zy hun toevlucht hadden genomen. De Koningin had bevolen, dat men een jongen, die vry van geboorte was, zou verkiezen, en aan Saturnus offeren. De gewoonte van deze zoenöffer had haar oorſprong uit de Tyriers, die deze onmenſchelijke wreetheit aan de Karthagers, hun voorplantelingen in Afrika, overgevoert hadden. Hyanisbe gebruikte, als zy verſchrikt was, deze vreemde en woeſte offering aan de goden; om dat de menſchen in hun elenden, of in hun angſt achten dat d'onbekonde hulpmiddelen een verborge kracht hebben. De toeſtel tot deze droevige ordening wierd gemaakt, en 't hooft van de ſlachtöffer geçiert. Aan deze gruwelijke godvruchtigheit ontbrak ook geen prieſter. Toen dit aan Poliarchus geboodſchapt wierd, ſprong hy met grote verbaaſtheit naar buiten, en, zich naar Hyanisbe ſpoedende, zeide tot haar: Indien, ô Koningin! gy in deze gruwelijke onderſtant tegen uw vijanden behagen ſchept, zo laat toe dat ik vertrek: want ik zal mijn krachten nooit met dit waangeloof vermengen. Ik zal niet toelaten dat mijn krijgslieden de ſterkheit van zodanig een godheit, hoedanig zy ook is, die zo ſchandelijk verzoent wil wezen, ſchijnen geleent en aangedaan te hebben. Ik wil, zeg ik, den goden geen verwinning voor zulk een ſchandelijke offer afwringen. Zy zijn niet de genen, die wy moeten eren en aanbidden; of zy hebben een

afkeer van deze lafter der bedroge menfchen. Ontfla dieshalven deze jongen van zijn banden, of laat my uit uw grenzen vertrekken. Hoewel Hyanisbe Saturnus eerde en diende, zo was echter Poliarchus nader by. Men nam den jongen zijn hooftverçieringen af: en dit zelfde diende tot verfterking van de moed der menigte, dat Poliarchus niet naar d'uitterfte hulpmiddelen trachtte. Want, dacht men, zou zulk een groot krijgsoverfte van d'onzekerheden des oorlogs onkundig zijn? of zou hy, zo hy niet gevoelde dat de verwinning tot hem overhelde, verfmaden de zelfde, met het bloet van een enige jongen, van 't nootlot te kopen?

In de zelfde tijt (als of men gezamentlijk verdragen had de beide heiren door waangeloof te befmetten) quam zeker oud man, onder de Sardiniërs vermaart, Sitalces genoemt, eertijts dapper van handen, en toen voortreffelijk in zijn raden, by Radirobanes, die toen met de genen, de welken hy uitgekozen had, verfcheide dingen, d'oorlog rakende, overwoog. Hy bood zijn hooft aan, om daar meê van d'onderäardfche goden de verwinning te kopen. Daar is, zeide hy, niet aangelegen dat ik onbeampt ben. 't Zal genoech zijn, zo mijn Koning my verlooft, om de gemene welftant te kopen, en te bevorderen. Na dat ik, volgens een wettig gebruik, aan de doot gewijd ben, zal ik, met een kleine hoop volks, een aanvang van de ftrijt maken, daar in ik, de fchrik en gruwel met my tegen de vijant aanvoerende, my van de genen zal laten doden, die niet weten dat ik tot hun ondergang gedoot word. Radirobanes, op deze aangebode verwinning, gelijk hy verhoopte, verblijd, en wetende dat deze middel van zijn leven te verloven onder de wighelaars van Italien zeer krachtig geacht wierd, prees Sitalces zo hoog, als hem mogelijk was. Dewijl gy, zeide hy, door uw ondergang en doot de verwinning aan ons overlevert, en de vergelding, die gy verdient, niet zult

kon-

konnen gevoelen, zo weet dat mijn gunst tot uw nakomelingen in dier voegen eeuwiglijk bestandig zal blijven, dat niemant der Sardiniërs niet zo gaerne zal willen leven, als wel zijn gezin tot die eer, daar over hy in uw geslacht verwondert is, opgetrokken en verheven zien. Wakker dan. Behaal met een korte doot d'eer en achting, die van geen doot verdelgt en uitgeblufcht konnen worden. Men riep dan d'opperpriester, die deze wyjing, volgens de gewoonte der Hetrusken, voltrok. Sitalces, met een lange rok gekleed, en zijn hooft gedekt hebbende, leunde op zijn pijl, die met het een einde op d'aarde stond, en, zijn hant onder zijn kin houdende, sprak alle de woorden van de priester na, met de welken hy de vijandelijke benden der Gallen en Mauritaners, met zich zelf, aan d'onderäardsche goden, en aan d'Aarde verloofde. Hy, dit gedaan hebbende, zeide, 't is tijt dat ik, terwijl d'offer noch varsch is, de schrik, de vlucht en d'ondergang aan de vijanden overvoer. Geef aan my enige lichtgewapenden, die, onder de schijn van een uitval, zich met my naar de wallen der vijanden begeven. Wy zullen ten minsten de genen, die aan 't leger de wacht hebben, ten strijt uitlokken; en ik zal, terwijl d'onzen bedrieghelijk de vlucht kiezen, my zo hardnekkig tonen, dat ik de vijanden zal dwingen tot my te doden. Zy zullen door mijn bloet ter doot gedoemt worden; en gy zult naar uw believen deze vervloekten konnen verwinnen.

Deze reden van Sitalces scheen aan de Sardiniërs ten meestendeel zo wonderlijk, als zeker. Men gaf terstont aan hem zeker getal van schutters, om daar meê de vijant ten strijt uit t'eisschen. Maar Sitalces had een dienaar, die hy sedert lange tijt eerlijk gevoed en onderhouden had, en meer in liefde tot zijn meester, dan tot het vaderlant, ontsteeken was. Deze, achtende dat zijn meester sporeloos was, met zich

zelf

zelf dus aan de doot over te geven, en hem niet van zijn voorneemen aftrekken konnende, begaf zich heimelijk in Poliarchus leger, en, voor hem gebracht, zeide: Ik koom hier als een verrader van mijn vaderlant, en om van het zelfde zijn behoudenis, en van u, en van d'uwen d' ondergang af te weren. Ik eisch hier voor geen groter vergelding, dan dat gy 't leven van de geen bewaart, diens doot aan u tot uw ondergang geschikt is. Hy verhaalde daar na ter loop Sitalces verwoed voorneemen. Poliarchus, dit verstaan hebbende, wierd niet zo zeer ontzet over 't vermogen van deze hellsche godsdienst, (want hy geloofde niet dat d'ondergang van een geheel heir van de gewillige doot van een wanhopige, of harssenloze afhing) als hy wel begerig was om de schrik, die door waangeloof in de zijnen lichtelijk kon insluipen, af te weren. Hy zeide dan dat de geen, die dit aanbracht, grote vergeldingen, zo hy waarheit sprak, had te verhopen, en leverde hem, met Galiische wapenen gewapent, doch echter gebonden, aan de schutters, die in 't leger de wacht hadden, op dat zy, zo de lichtgewapende Sardiniërs tegen 't leger aanquamen, gelijk de dienaar gezegt had, hen zouden afweeren. Aan hen wierd echter belast dat zy meer met schrik en dreigen, dan met wonden, zouden strijden, op dat zy Sitalces, die hy ongequetst in handen begeerde te hebben, niet zouden treffen. Aan de dienaar wierd zijn, en zijns meesters vryheit toegezegt, zo hy in de strijt zijn meester tijdiglijk toonde. Toen Poliarchus in deze dingen naauwelijks ordening gestelt had, quamen de Sardiniërs, die Sitalces meebrachten, te voorschijn, om de schermutseling aan te vangen. De genen, die van Poliarchus last hadden, borsten ook tot het leger uit. De Sardiniërs in tegendeel, met hun werpgeweer niet lang stant houdende, verlieten, door een geveinsde vlucht, Sitalces, die naar de doot jankte, en, door de hoop van zijn ondergang, groter dingen

gen aanving, dan de menschelijke krachten toelaten. Maar de dienaar riep dat deze de geen was, die men, gelijk Poliarchus bevolen had, zou bewaren. Zy omringden hem, die zich als verwoed aanstelde, en, zich met hun wapenen dekkende, weerden zijn slagen af, en ontwapenden hem, die, weigerende zich over te geven, en door zijn scheldwoorden de vijanden tot gramschap tergende, echter van hen in 't leger gesleept wierd. Poliarchus hem ziende, zeide: Gy zult beter by ons, dan by l'onderäardsche goden, ten avontmaal wezen. Vloei ons niet, als of wy, die u dwingen te leven, wreed waren. Want zo haast het nootlot d'uitspraak van 't einde van deze oorlog gedaan heeft, zullen wy u daar in niet beletten, indien gy dan noch begerig zijt om te sterven. Maar ik wil niet dat gy u by de schimmen zult beroemen, als of de goden, om aan u vergelding te bewijzen, het leven van ons allen ten roof hadden gegeven.

Poliarchus, daar na een der gevangenen komen doende, zond hem weêr naar de zijnen, op deze voorwaarde, dat hy aan Radirobanes zou boodschappen, dat Sitalces gezont en wel te pas in 't leger der Gallen was, dat hy dieshalven niet voor de welstant van zijn vrient behoefde te zorgen, en dat de zelfde ten minsten tot aan 't einde van d'oorlog zou leven; dewijl d'Aarde, en d'onderäardsche goden de vergelding van die verwinning, de welke zy niet hadden konnen geven, geweigert hadden. Radirobanes, dit uit de gevangen verstaan hebbende, wierd door de ramp van dit bestaan, en door Poliarchus beschimping, die zijn waangeloof uitlachte, in gramschap ontsteeken. Hy, noch niet zeker of deze die Poliarchus was, die van Argenis bemint wierd, schoon hy, van zijn haat aangedreven wierd om dit vastelijk te geloven, besloot de waarheit daar af uit te vinden, te weten door middel van zekere duistere brief, die van Poliarchus, zo hy geen vrientschap met Argenis had, als ydel en

duister,

duifter, verächt zou worden: maar in tegendeel, indien hy de zelfde was,die Seleniffa hem aangewezen had,zo zou hy terftont de gront van de zaak weten, en ontwijfelbare blijken van zijn fteurnis en gramfchap tonen. Hy toefde niet lang, maar gaf van zijn zijde ook aan een gevangen uit de Gallen een brief aan Poliarchus, zonder dat de brenger enige kuntfchap van de lafteringen had, die op 't was gefchreven waren. Radirobanes had daar in noch Argenis, noch Hyanisbe verfchoont; en hy zeide dat hy verwondert was van dat Theokrine, na de gemeenfchap met een jonge Vorftin, zich by Hyanisbe onthield; dat hy, gelijk hy een jonge maacht bedrogen had, nu ook, door een gerechtige pijl der liefde, van een oud wijf bedrogen en uitgeftreken wierd: dat hy daar was, om 't ongelijk, Siçiliën aangedaan, te wreken, aan 't welk hy het afgehouwe hooft van de verdichte Pallas beloofde. Poliarchus, van fpijt zwellende, en overwegende dat hy deze oorlog tegen Radirobanes voortäan zo wel voor zich zelf, als voor Hyanisbe zou voeren, verbergde wel deze brief, maar was echter in die avont zo ontroert in zijn aangezicht, dat wel klarelijk bleek dat hy iets van groot belang by zich zelf overwoog. Behalven de gruwelijke lafteringen, daar in uitgedrukt, wierd zijn geeft ten hoogften door de namen van Theokrine en Pallas ontroert; en hy onderzocht by zich zelf wie deze verborgentheden aan Radirobanes ontdekt mogt hebben, tot dat hy gedacht dat Argenis, in het lefte gefprek, 't welk tuffchen hen was gehouden, over Seleniffas ontrou geklaagt had. Hy dan, vermoedende dat de gehele zaak daar uit was gefproten, befloot, van een zelfde gramfchap tegen Radirobanes en deze grijze ontfteeken, hen beide gelijkelijk te ftraffen.

EENENTWINTIGSTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Vernieuwing van de ſtrijt, in de welk Poliarchus en Radirobanes, malkander gevonden hebbende, een heftig gevecht te zamen aangaan, en echter door 't meêdogen der hunnen geſcheiden worden. De Koningen, hun krijgslieden verboden hebbende hen te ſcheiden, vangen gezamentlijk weêr het gevecht aan, daar in Poliarchus, zijn zwaert tegen de ſtrot van Radirobanes kerende, de volkome verwinning verkrijgt.

TOen de dag gekomen was, deê Poliarchus, om niet met woorden, maar met de wapenen deze ſmaat te beantwoorden, zijn heir in ſlagördening ſtellen, na dat hy te voren aan Hyanisbe had vermaant dat zy, terwijl de ſtrijt duurde, voor niemant de ſtatspoorten zou openen; daar hy bygevoegt had, dat hy wel niet aan de verwinning twijffelde, maar dat hy echter, zo iemant der zijnen uit de ſtrijt vlood, niet wilde dat hy binnen de veſting ontfangen zou worden. Hy ſcheen nooit vrolijker aan zijn krijgslieden, die hy met woorden, op de zaak wel paſſende, aanſprak. Hy vertoonde aan de Gallen wat roem en eer zy van Hyanisbe, die zy geholpen hadden, te verwachten zouden hebben. Hy maande de Mauritaners tot gramſchap aan met de haat tot de dwingelant, die daar gekomen was om hun waarde vaderlant te verdelgen. Hy toonde aan hen beide de roof, en dat Sardiniën naby was: 't welk, zeide hy, zo wy in dit velt, dat gy ziet, d'overhant verkrijgen, ons in dier voegen onderworpen

pen zal wezen, als Radirobanes zich. Afrika onderworpen heeft willen maken. Zy wierden alle door de woorden van de ſpreker, maar noch meer door zijn gelaat bewogen. Radirobanes, niet trager in zijn krijgslieden aan te manen, vertoonde voor zich veel zegepralingen in die verwinning. Want hy vertroude dat Poliarchus Argenis bruidegom was, om dat hy, als om zich van de brief van de voorgaande dag te wreken, zich dus met de ſtrijt verhaaſtte. Indien hy dan deze doodde, zo bedacht hy dat hy met een zelfde ſlag zich met de hoogſte ſtraf aan Argenis zou wreken, en Hyanisbe uit haar Koninkrijk ſtoten: dat hy, haar ondergebracht, en het Koninkrijk van Mauritaniën verövert hebbende, in Siçiliën zou overſchepen, zonder ergens vijanden te vinden, die zijn tegenwoordigheit zouden konnen verdragen, of voortäan iets aan hem darren weigeren.

Hy, van deze grote hoop opgeblazen, trok met zijn heir, in ſlagördening geſtelt, tegen Poliarchus, die ook op hem aanquam. Yder achtte dat deze dag een uitſpraak van 't geval aan weêrzijden zou doen. Een grote bekommernis mengde onder de hoop der burgers een zware ſchrik, die hen verſcheidelijk trof. Men kon d' oude lieden niet van de muren der ſtat afhouden, gelyk ook niet de vrouwen, weekmoediger van aart zijnde, met hun kinderen beladen, die zy, als onſchuldigen, deurgaans aan de goden toonden, met ernſtige gebeden aan hen, dat zy hun tedere lighamen voor de baldadigheit van de vijant zouden beſchutten.

De Barbariſche ſlingeräars, die in Radirobanes heir waren, brachten de Numiders, die vooruit gezonden waren, om de ſtrijt te beginnen, met hun ſlingers in wanördening. Maar Poliarchus beval aan de Galliſche ruiters, dat zy toe zouden ſchieten, om den ſlingeräars de ruimte, van hun ſtenen te werpen, af te nemen;

men; en hy vermaande de Numiders, dat zy, uit het voorhooft van de ſtrijt vertrekkende, gezwindelijk van ter zijden op de vijanden zouden invallen, en een grote menigte der gener, die met het aangezicht vooruit gekeert ſtonden, zijdelings op hen halen. Radirobanes in tegendeel, verſcheide dingen overwegende, beval dat men met enige benden der ruitery de vleugels der vijanden zou omringen, en de genen, die niet op hun hoede waren, van achteren aantaſten. Hy had ook enigen, die in de Galliſche en Afrikaanſche taal kundig waren, uitgezonden, om, als uit Poliarchus bevel, uit te roepen, dat de verwinning naar de Sardiniërs overſloeg, en dat de Gallen en Mauritaners zouden vlieden, en dat zy binnen Lixa ontfangen zouden worden. Veel wierden in 't begin door dit geroep verbaaſt, daar men namaals meê ſpotte; en veel riepen met een gelijk geroep, dat de Sardiniërs zouden vluchten. Daar was geen ruimte tuſſchen de twee heiren. Zy ſtonden met hun lighamen tegen malkander, en de ſchichten verſtrekten aan hen tot hantgeweer. In zulk een engte tuſſchen de ſlagördeningen was niets overig, dan of zelf neder te vallen, of zijn vijant te verwinnen. Het geroep der gener, die malkander aanmaanden, met het gejammer der gewonden, en het gekrijſch der wapenen vermengt, wierd met een ſchrikkelijke klank tot in de ſtat gehoort. Dė Gallen muntten uit in ruitery. De Sardiniërs en Liguriërs weken voor niemant te voet. Maar het voornaamſte werk ſtond aan de Veltoverſten. Poliarchus van d' een zijde, tegen zijn aart tot woede vervoert, luiſterde niet naar de krachten en gebeden der gener, die om hun leven baden; of om dat zijn ooren door de hitte van d' oorlog, of door gramſchap tegen Radirobanes geſloten waren. Radirobanes, van d'andere zijde, drong dikwijls alleen tot de gebroke ſlagördeningen zijner

vijanden in ; als of hy alreê zijn doling, die hem met de vijanden in de ſtat Lixa had gevoert, vergeten had. In dezer voegen wierden de Sardiniërs onder Poliarchus gedrukt, terwijl de Gallen en Numiders voor Radirobanes moeſten wijken. Maar Poliarchus was van een groter gramſchap getroffen, die met geen gemeen bloet gebluſcht kon worden. Hy kon zijn woede niet anders verzaden, dan met de doot van Radirobanes, die Argenis en Hyanisbe dus gelaſtert had. Hy begon dan in zijn krijgsbenden, en in die van zijn vijanden zijn tegenſtrever, die hem in waerdigheit en gramſchap gelijk was, te zoeken. Hy riep ook overluide dat hy, zo hy hart had, zo hy een man was, nu, terwijl hy dus uitgeëiſcht wierd, al 't gevaar van d'oorlog op zijn eige hals zou laden. Dit geroep, dikwijls herhaalt, en van anderen voortgezegt, overtrof het heftig en verwart gedruis der gener, die met ſtrijden bezich waren, en nedervielen, en quam eindelijk ter oren van Radirobanes, die geen zachtmoediger gedachten had, en alleenlijk hier over beſchaamt was, dat hy niet eerſt geroepen had. Hy dan, ſpoediglijk alle andere ſtrijden verlatende, quam ylings op zijn tegenſtrever aan. Afrika had nooit leeuwen, nooit ſlangen zo verwoed tegen elkänder gezien. Zy hadden echter een korte ſamenſpraak met malkander, eer zy hantgemeen wierden. O rover! zeide Poliarchus d'eerſte, gy koomt recht van pas, om over uw gruwelijk misdrijf geſtraft te worden. Gy zult my heden niet ontſnappen, ja ſchoon uw moeder u beter, dan Achilles, in d'onquetſelijke Styx gedompelt had. Mevrou, ik offer hem aan u op, zo gy miſſchien zulk een onbetamelijke offer wilt ontfangen. Gy koomt, zeide Radirobanes, weekhartige minnaar, eindelijk uit de vrouwe kamer te voorſchijn. Maar de doot zal de laſter van uw voor-

voorgaande leven onder de wapenen verbergen. Schroom niet de hals uit te steken, als of gy een man waart.

Zy hadden geen gedult om malkander langer met woorden te tergen. De gramschap, die gewent is de krachten te vermeerderen, in hen al te groot zijnde, maakte hun lighamen zwak, en hun handen byna machteloos. Zy stieten echter met hun borst, paerden en wapenen zo heftiglijk op malkander, als of twee klippen, door een dwarrelwint aangedreven, tegen malkander bósten. Maar 't geval wilde niet dat hun geweer zou treffen. Hun paerden, hoewel door deze samenbóssing gequetst, waren echter tot d' overige strijt niet onnut; en zy, de zelfden met de toom omhalende, schoten beide hun pijlen uit, die zy van weêrzijden op hun schilt ontfingen. Zy hadden yder noch een werptuig behouden, en mikten lange tijt met d' ogen en handen waar zy het zelfde zouden besteden, op dát het niet vruchtelozelijk zou nedervallen. Radirobanes vond eindelijk niets zekerder, dan zijns vijants paert te deurschieten; en Poliarchus, om aan hem gelijke vergelding te geven, trof ook het paert van zijn vijant in 't hooft: in voegen dat zy beide, voor de val bevreest, of zorgende dat hun paerden, dus na aan de doot zijnde, met hen wechvluchten zouden, als met gelijke toestemming, ter aarde sprongen, en, de bijlen, die aan de zadel hingen, afneemende, zich weêr ten strijt spoedden. Doch zy wierden van de hunnen, door meêdogen ontsteecken, van malkander gescheiden, om dat de middelbenden der Gallen en Sardiniërs tusschen hen beide, dus verwoed zijnde, inschoten. Maar dewijl zy beide warelijk een afkeer van deze onderstant hadden, zo weken de krijgslieden, hoewel node, en na dat zulks meermaals aan hen bevolen was, tusschen hen beide wech, en gaven weêr

ruimte aan deze twee Koningen, die, noch ongequetst zijnde, en hun bijlen achterlatende, in hun slinke hant een schilt, en in de rechte een hantspies hielden. Poliarchus, de hantspies van zijn vijant ontwijkende, trof Radirobanes met een zekerder steek, en maakte hem een grote wonde in zijn zijde. Zy trokken toen hun zwaerden, en quamen dikwijls malkander zo na, dat zy elkänder niet anders, dan met het gevest, in 't aangezicht, en op de borst konden slaan. Geen deel van hun lighaam, en geen samenvoeging van hun wapenen bleef onverzocht. Zy wierden alle van schrik, en daar na van deernis bewogen, en konden niet lijden dat twee zo grootmoedige Vorsten zouden sneuvelen, terwijl de heiren van weêrzijden in hun geheel bleven. De benden quamen dieshalven weêr te zamen, en scheidden deze hardnekkige strijders. Yder van hen beide, dit voor smaat en schande opneemende, vraagde, met gramschap, en met verbod, aan de genen, die hem naast waren, of zy geloofden dat de geen, die zy dus poogden te beschutten, en uit het gevecht te rukken, verwonnen was?

Na dat de krijgslieden en oversten in dezer voegen weêr ruimte gemaakt hadden, keerden zy beide weêr tot de leste strijt. Zy waren wel onverwonnen van gemoed; maar de veelheit van 't verlies van hun bloet had hun krachten verzwakt; en dewijl hun lighamen dus waggelden, waren hun slagen onzeeker en krachteloos. Poliarchus had echter meer moed en bloet overbehouden. Hy dan, aan d'oorzaak van zijn haat gedenkende, en wel wetende dat, zo hy niet de verwinning verkreeg, Argenis van droefheit zou sterven, hief zijn zwaert hoger op, en gaf aan Radirobanes een steek in de hals, ter plaats, daar de helm en het borstharnas te zamen komen. Radirobanes, gevoelende dat hy sterven zou,

en

f:660



en zich tot wraak ſpoedende, zette op Poliarchus toe, en vatte hem in dier voegen, dat zy beide, vermits Poliarchus niet op deze zware laſt van zijns vijants lighaam verdacht was, ter aarde vielen. De krijgslieden maakten terſtont zulk een groot geſchrei, dat de hemel daar af weêrgalmde. Van d'een zijde geloofde men dat d'een, en van d'andere zijde dat d'ander, doch ten meeſtendeel dat zy beide geſneuvelt waren. En dewijl Poliarchus, door de laſt van Radirobanes geparſt, onder gevallen was, zo namen de Gallen en Mauritaners dit voor een quaad voorteeken; ja daar waren, die naar Hyanisbe liepen, om dit droevig beſcheit aan haar te brengen. Een grote menigte van Gallen en Sardiniërs quamen toen in 't velt toeſchieten. Men bewees geen ontzach aan de krijgsöverſten; en de krijgslieden waren niet onder hun vaandelen, en in hun ſlagördeningen te houden. Yder meende dat hy verplicht was naar de Koningen te lopen, en hen, 't zy zy doot, of levendig waren, uit het park te halen. Dit liep zo verre, dat Poliarchus in deze onderſtant, die overhoop op hem toeſchoot, byna verſtikt was. Maar hy had zich allengs uit d'armen van zijn vijant gered, en weêr met het ſtaal beproeft, of hy de leſte ſnak had gegeven. De Gallen en Mauritaners, ziende dat Poliarchus leefde, en opſtond, vielen, van grote blijſchap vervoert, op de voorbarigſten der Sardiniërs, die Radirobanes lighaam beſchutten, en met hun ſchichten aan Poliarchus zelf laſtig waren. Maar dit gevaar duurde niet lang: want Poliarchus bequam wel haaſt door de vreucht van de verwinning; en de Gallen quamen ſpoediglijk tot zijn onderſtant. De Sardiniërs weken dieshalven allengs, en eigenden dit noch enigſins aan hun dapperheit toe, dat zy, in zo groot een neêrlaag, zich

noch van 't vluchten onthouden hadden. Poliarchus dan bleef volkome verwinner ; dewijl hy het vijandelijk lighaam, en de rijke roof behield, en de vijanden verre wechgedreven wierden.



D'AR-

D'ARGENIS

Van

J. BARKLAI.

VYFDE BOEK.

EERSTE HOOFTDEEL.

Inhout.

Afgevaardigden uit het leger der Sardiniërs verzoeken Radirobanes lighaam, 't welk aan hen gelevert word. Poliarchus, van zijn wonden krank, vertrekt zich in zijn slaapkamer. Themison d'Afrikaan brengt hem eindelijk weêr tot zijn voorgaande gezontheit.

IN dezer voegen wierd binnen weinig dagen deze oorlog volëindigt, die zonder twijffel, door een langer during, de krachten van weêrzijden uitgeput zou hebben, zo hy niet tusschen zodanige Vorsten voorgevallen was, die van de gemene hun eige en bezondere zaak gemaakt hadden. De wederkering der Sardiniêrs naar hun leger was niet zeer schadelijk voor hen, dewijl zy allengs de wijk namen, en niet overhoop de vlucht kozen; en om dat Poliarchus, zich gewond gevoelende, zich spoedde met weêr naar de stat te keren. Terwijl de geneesmeesters door een spoedige hulpmiddel zijn bloet stempten, beval hy dat men van de naaste boom een tak zou af-

afsnijden, daar men, tot zegeviering, Radirobanes wapenen aan vast maakte, en die hy op zijn schouder droeg. Hy, dus verçiert, trad op een wagen, die van witte paerden getrokken wierd. Op deze wijze bracht men hem, met een voortreffelijke zegepraling, en de rijke roof dragende, terwijl hy van de krijgslieden omringt wierd, aan de tempel van Mars; dewijl men in Afrika niet van de godsdienst van Jupiter Feretrius wist. Het volk, zodanig verçiert, als in zulk een onverwachte pracht mogelijk was, had alle de wegen en straten bezet. De sommigen droegen de takken, die zy van d' eerstvoorgekome bomen afgesneden hadden, in hun handen, en d' anderen spreidden hen op de weg, langs de welk de zegepraling gehouden zou worden. Men hoorde toen overäl het lof van de verwinner roemen, en overäl de dankpleegingen over de verlossing van Afrika ten toon stellen. Hyanisbe verwachtte Poliarchus aan 't poortaal van de tempel, en sprak hem, van de wagen aftreedende, in dezer voegen aan: Laat my toe dat ik, ô grote Koning! eer gy deze roof aan Mars, die gunstig aan u is, ten toon stelt, aan u de zelfde dingen zeg, die gy daar na den goden zult voorhouden. Wy zijn door uw dapperheit behouden. Gy hebt aan ons een vrije adem weêrgegeven. Gy hebt aan yder van 't volk zijn landen, zijn vrienden, en zijn huisgoden, maar aan my mijn Koninkrijk, en mijn afweezige zoon verzekert. Eisch van ons het geen, dat gy begeert; het zal noch minder dan uw weldaat wezen. O ramp! dat ik u gewond zie, en hoor dat gy niet zonder gevaar verwonnen hebt! Gy hebt zelf de slachtöffer geweest, welks bloet de verwinning voor my heeft verworven. Zie hier Radirobanes, onlangs zo verschrikkelijk aan Afrika, die gy, onder de vertoning van zijn wapenen, nu op uw schouders draagt, en die heden onze ogen met een zo veel aangenamer schrik overstort, als het gevaar ons nader by heeft geweest. O helt, koom in

de





de tempel der goden, welker getal gy noch zult vergroten. 't Zy gy, deze roof aan onze gewelfſelen hangende, uw dapperheit aan d'ogen der Afrikaners zult wijen, of zo grote blijken van uw heldendaden aan de Goden van Gallia, naar uw vaderlant, overzenden; dit zal niet beletten dat ik altaren, een vierdag, en prieſter voor u oprecht; behalven dat ik wenſch dat gy noch zeer lange tijt onder de menſchen moogt blijven. Deze reden wierd met grote toejuiging van 't volk gehoort, onder 't welk Poliarchus, na dat hy, volgens zijn gewone zedigheit, aan de Koningin geantwoord had, aan de deuren des tempels van Mars quam. Aan de geen, die noch bloedig uit de ſtrijt keerde, was 't niet geoorloft d'altaar te naderen, of aan deze God t'offeren. 't Was hem genoech de zuil aan de prieſter over te geven, en op de drempel aan de godheit te verzoeken, dat het hem beliefde deze gunſtbewijzing aan te nemen, en te gunnen dat hy dikwijls diergelijke giften aan hem mogt offeren. Terwijl hy dus bad, wierd hy allengs van zijn wonden verwonnen: want veel daar af waren alreê verdroogt, en gezwollen, om dat zy niet waargenomen wierden. Hy verbergde dit echter, om de Koningin, en de krijgslieden niet te verſchrikken, en zeide niets anders, dan dat zijn leden, door d'arbeit vermoeit, een weinig ruſt verëiſchten.

Hy ging dan, in 't gezelſchap van de Koningin, naar 't hof, en had aan weêrzijden veel der krijgslieden, noch in het zelfde gewaad, daar in zy geſtreden hadden. Men was noch niet aan de drempel van 't hof gekomen, toen 'er geboodſchapt wierd dat 'er afgevaerdigden van de Sardiniërs gekomen waren: want zy waren ten hoogſten bedroeft om dat zy hun Koning, noch levendig zijnde, niet beſchut hadden, en aan hem, doot zijnde, niet deze eer, van hem in 't graf zijner vooröuders te begraven, konden bewijzen. Zy wierden daar na grotelijks bevreeſt van dat de vijant

 dit

dit gevange lighaam ſmadelijk zou handelen. Vier van hun voornaamſten namen dieshalven, in deze beroerte, eer uit hun eige berading, dan door gemene verkiezing, doch met overweging van enigen der voornaamſten, de tekenen van afgevaerdigden aan, en trokken naar de ſtat Lixa uit de naam van alle de Sardiniërs. Poliarchus deê, met toeſtemming van de Koningin, hen voort voor hem komen, en beval aan hen terſtont, op de drempel van 't hof zelf, te ſpreken, als om een gezantſchap, dat hy weinig achtte, niet in ernſt, noch op zijn tijt, en naar zijn waarde, maar ter loop, en als onder weeg, te horen. Deze afgevaerdigden hadden aan een van hen belaſt het woort voor hen alle te doen. Deze, op een zeer gevoeghelijke wijze Poliarchus aanſpreekende, vermaande hem zijn verwinning goedertierentlijk te gebruiken, en dat hy de goden van Sardiniën, als verwonnen zijnde, niet zou veráchten, of ook de zijnen, met zich ſtreng tegen een gedode vijant te tonen, vergrammen. Hy voegde 'r by, dat zy gekomen waren om des Konings lighaam weêr t'eiſſchen: dat de haat, die zich wijder, dan tot aan de doot uitſtrekte, laſterlijk was: dat het een gelijk lof voor hem zou wezen, zijn vijant in de ſtrijt van 't leven te beroven, en aan hem, verwonnen zijnde, vergiffenis te bewijzen: dat hy zou gedenken dat Radirobanes, van koninklijke ſtaat zijnde, ten minſten uit eerbiedigdeit niet uit het graf gehouden moeſt worden: dat hy, zo hy Theſeus navolgde, niet zou lijden dat de geeſt van zijn vijant onbegraven zworf; en dat, zo hy een Achilles was, de Sardiniërs het lighaam van hun Vorſt niet minder, dan het gout, zouden achten. Hy beſloot met gebeden, en eindigde met mannelijke zuchten. Poliarchus antwoordde met enige veráchtelijkheit op hun vermaningen, dat hy in 't beleit van zijn verwinning een zelfde geeſt zou tonen, en de zelfde goden tot zijn berading gebruiken, die hy tot de verkrijging van zijn verwinning by zich had gehad;

gehad: voorts, dat de genen, die door hun ſchelmſtukken de doot verdient hadden, geen geruſtige doot behoorden te genieten; 't en waar miſſchien de goden, die zy zo dikwijls aanriepen, de ſchimmen der overledenen ſpaarden; dat men t'alle tijden een afſchrik van Radirobanes ſchelmſtukken zou hebben, die, de tijt waarneemende, het heiligſte verbont, met Hyanisbe gemaakt, gebroken had. Eindelijk zeide hy, weet dat het geen, 't welk gy eiſcht, niet aan my ſtaat. De Koningin heeft macht van zich wreed, of meêdogende te tonen. Wy hebben voor haar geſtreden. Uw Radirobanes, met het overige van de verwinning, behoort aan haar. D'afgevaerdigden, dit horende, keerden zich naar de Koningin, zonder hoop van tot hun voorneemen te geraken. Maar zy weigerde deze macht te gebruiken, die Poliarchus door zijn bloet verkregen had. Zy dan, lange tijt krakkeelende om wie van beide beſcheit zou geven, hielden zich zelven en d'afgevaerdigden op. Maar de pijn der wonden liet aan Poliarchus geen verwijling toe. Wijders, hy wiſt dat alle de bevallijkheit van een ware miltdadigheit voornamelijk beſtaat in niet lang met de bewijzing der weldaden te marren. Hy dan, van de Koningin geparſt tot of d'afgevaerdigden af te richten, of tot in een andere dag uit te ſtellen, zeide: Mevrou, ik bemerk wat uw gevoelen hier in is. Want indien gy om 't aangedaan ongelijk u aan dit lijk wilde wreken, zo zoud gy deze ſtrengheit opentlijk aan u zelve toeëigenen. Maar nu, behalven dat gy barmhartig zijt, wilt gy dat ik de gever van de weldaat, die gy aan de Sardiniërs bewijſt, zal ſchijnen. Dat zy, zo gy 't beveelt, het onnut lighaam van deze boze Koning wechneemen, en het zelfde aan de vlam overgeven, die het niet zal gevoelen, en die, toen het leefde, beter daar aan gepaſt zouden hebben. Zeker, zeide Hyanisbe, dat zy verſtaan dat hier geen Theben is, en dat Poliarchus, niet Kreon, verwonnen heeft. Dat zy,

als

als zy zijn graffchrift maken, onder zijn verwinningen ten toon ftellen, dat hy tot twee malen in deze ftat heeft geweeft.

Zy, dit met een matige lach gezegt hebbende, keerde zich van d'afgevaerdigden af, aan de welken, volgens Poliarchus bevel, het lighaam gelijk het was, te weten, van zijn wapenen berooft, weêr gegeven wierd. Poliarchus zelf, in de gemene zaken verzorgt hebbende, en niet langer gaan konnende, geraakte eindelyk, van de zijnen onderfteunt, in zijn flaapkamer, en, naauwelijks zo lang gewacht hebbende, dat men hem zijn wapenrok uitgetrokken had, begaf zich te bed. Hoewel hy geneesmeefters meêgebracht had, zo deê hy echter ook de genen, die in Hyanisbes hof waren, hier by roepen; dewyl hy wift dat men daar vond, die zeer ervaren waren, gelijk hy te voren; toen hy van de zeerovers gequetft was, beproeft had. Men deê dan twee Gallifche, en twee Mauritanifche geneesmeefters komen, die, hem zwarelijker gequetft bevindende, dan zy gedacht hadden, uit fchrik onder malkander mompelden. De gevarelijkfte wonde was in zijn zyde; en de genen, die haar enterden, wiften niet zekerlijk, of zy niet tot in de levendige delen deurgegaan was. En toen de Koningin ondertuffchen aan hen vraagde, wat gevoelen zy daar af hadden, zeiden zy heimelijk tot haar, dat de Koning in groot gevaar was. Zy beval, dat men door een voorzichtige veinzing de zaak verborgen zou houden, op dat hier uit geen beroerten in zijn leger, of in dat van de vijanden zou rijzen. Zy dan, met zeer grote belofte de geneesmeefters vermaant hebbende, dat zy niets van hun getrouheit en kunft zouden verzuimen, toonde zich zo ftout en hartig, dat zy'er zelve by was, toen de wonden geopent en geëntert wierden. Daar was veel bloets uitgevloeit, (want zo haaft hy in 't bed was geraakt, was 'er een grote menigte van bloet tot alle de wonden uitgeborften) en de genen, die zijn flagäders taftten,

:en, wierden verſchrikt, uit oorzaak van de ſlaauwe :n ongelijke ſlag der aderen. De geneesmeeſters bewezen dieshalven yder zijn vlijt, als door zekere krijgelheit aangeport. Maar een uit hen, een Afrikaan van geboorte, Themiſon genoemt, afſchuwelijk van gelaat, en zeer kort van geſtalte, doch door zijn kunſt, en door 't gevolg zijner daden vermaart, zeide: Wy vorderen niets. Ik vrees dat de Koning van een andere doot, dan van de geen, die tot d'openingen van deze wonden in zal ſluipen, zal ſterven. Wy moeten niet denken, dat al 't bloet, 't welk van 't ſtaal geraakt, en uit zijn plaats verzet is, tot het lighaam uitgevloeit is. Maar al 't bloet in d'aderen is door zijn al te grote beweging, met zijn geſt, boven de maat verhit. Het zal dan, noch heet en ontroert zijnde, zich tot vuile etter te zamen zetten, en, in de zyden plaats nemende, de vryheit van 't ademen, en daar na, zo wy'er niet in verzien, het leven wechneemen. Wat hulpmiddel hier toe, zult gy zeggen. Geen ander, dan in de zyde een opening in de koninklijke ader te maken. In dezer voegen zal men het ontroert bloet, dat zich anders tot vuiligheit zou zetten, aftappen. Zy hadden alle een afſchrik van deze woorden. Want met wat hart, en met welke ſtoutheit zou men een lighaam, dat alreê uitgeput was, en welks leven naauwelijks in dit weinig bloet ſtant kon houden, noch iets aftappen? Deze verzekering, van dat hy anderſins het leven niet kon behouden, kreeg echter d'overhant. D'ader wierd dieshalven geöpent; daar veel weinig goets af verwachtten. Men gebruikte daar na aan yder wonde, zodanige geneesmiddelen, als daar toe vereîſcht wierden, en liet hem dus ruſten, met bevel van dat in die nacht niemant hem van enige zaak zou moeijen, of aanſpreeken. Men kon echter Hyanisbe niet tot wech te gaan aanraden. Zy dan, zich in een beugelſtoel, niet verre van zijn bed, neêrzettende, trad t'elkens naar hem toe, om naar zyn adem te luiſteren; vermits zy

vrees-

vreesde, dat hy schichtiglijk de geest zou geven: in voegen dat zy, de dienaars in hun yver voorkomende, alle dienst aan de geen bewees, die naauwelijks wist van wie hy zo zorgvuldiglyk bezorgt wierd.

Hyanisbe was naauwelijks, op d'aanparssing van de genen, die by haar waren, na dat de nacht byna voorby was, in haar slaapkamer vertrokken, en noch naauwelijks in slaap geraakt, toen zy door de samenkoming der Vorsten opgewekt wierd, de welken quamen om zich gezamentlijk met haar over de verwinning te verblijden, en om te verstaan wat zy in deze nieuwe zaak gedaan wilde hebben. Want hoewel men de gehele nacht lang enig gedruis in 't leger der Sardiniërs had gehoort, zo zag men echter met de koomst van den dageraad geen van hun schepen op de vloet, en omtrent de wal geen wachters, noch enige menschen. Micipsa zond enigen uit, om naar d'oorzaak van deze eenzaamheit en stilte te vernemen: en dezen brachten, in hun weêrkeering, tot bericht, dat de Sardiniërs vertrokken waren, en, vernoegt met het kostelijkste meêgenomen te hebben, noch veel van hun goederen aan de verwinners hadden gelaten. Toen het hoger op de dag was geworden, zag men d'achterste schepen van de vloot der Sardiniërs, die de vlucht gekozen hadden. Want Virtiganes en d'andere Heren, hun Koning verloren hebbende, en gantschelijk radeloos zijnde, wanhoopten niet alleenlijk van de verwinning, (want voor wie, of onder wiens beleit zouden zy verwinnen; dewyl zy alreê zo verre waren, dat zy niet een en 't zelfde begeerden, of vreesden:) maar zy vertrouden ook niet dat zy in deze staat het gewelt van hun vijanden zouden konnen tegenstaan. Wijders, Sardiniën, dat van burgerlijke qualen geplaagt zou worden, riep de krijgslieden weêr naar huis. Want na Radirobanes, waren'er twee, van Radirobanes omen gesproten, die naar de Kroon stonden. Een van hen, Harsikora genoemt, wel van een jonger oom geteelt; maar

maar ouder van jaren, wilde dat men opzicht op zijn jaren zou hebben; en d'ander Kornius geheten, bracht niet de tijt en ordening van zijn geboorte, maar die van zijn vader, te voorſchijn. De voorteekenen van zo veel rampen (behalven dat de krijgslieden ook alle hoop en blygeeſtigheit verloren hadden) overreedden de krijgsöverſten, dat zy, zonder enig openbaar teken, deur 't geheel leger geboden, dat yder het zijne ſpoediglijk zou bergen, en, buiten weten van d'Afrikaners, ſpoediglijk van de ſtrant ſteken.

Veel der Groten waren te zamen gekomen, om de tijding van dit geluk aan de Koningin te boodſchappen. Zy, dit verſtaan hebbende, zeide: Och! dat de geen, die deze blijſchap aan ons veröorzaakt heeft, de zelfde mogt genieten! Poliarchus! och! dat ik om u geen groter droefheit behoefde te betonen, dan ik nu om de neêrlaag der vijanden verblijd ben. Zy trad ter zelfde tijt, met enige weinigen van de Juffrouwen en Vorſten, in Poliarchus kamer. Hy kermde tuſſchen ſlapen en waken; 't welk de grootſte blijk van krankheit is. Geen pijn, hoe groot ook, kon enig gezucht en geklag uit hem trekken. De zelfde grootachtbare beſtandigheit, die hy in zijn gezontheit betoont had, verzelde hem byna tot in zijn doot. Zijn ſtem was echter zwakker, en kon alleenlijk van de genen, die naaſt aan hem waren, verſtaan worden. Mevrou, zeide hy, de Koningin ziende, hebben de vijanden iets aangevangen? Ik zal, zo de goden weêr gezontheit aan my verlenen, in korte tijt hun halsſtarrigheit wreken, en, zo ik ſterf, hen noch door mijn ſchim verſchrikken. Beveel ondertuſſchen het beleit aan uw Miſipſa, en, zo gy 't goed vind, aan Gelanorus. Hy drukte deze woorden, hoewel ſlaau van ſtem, met zodanige genegentheit uit, dat men in zijn aangezicht enige krachtiger verwe te voorſchijn zag komen. Wy hebben, ô Koning! zeide Hyanisbe, geen andere wapenen van node. Want wie zou waerdig zijn uw ver-

verwinning te vervolgen? Gy hebt gifteren d'oorlog ten einde gebracht; en in Radirobanes alleen hun aller krachten verdelgt. De vijanden zijn, door behulp van de nacht, fchandelijk wechgevloden. Zy hebben hun fpitsbroeders onbegraven, de wal van hun leger in zijn geheel, en de roof, die zy niet meê konden voeren, uit oorzaak van hun haaftigheit, achtergelaten. Poliarchus, dit horende, fcheen fterker te worden: het gevoel van dit gevolg drong deur zijn geheel lighaam heen. Hy wilde dieshalven niet dat men de blijfchap van 't gemeen volk, dat naar de tempelen, en naar de ftrant liep, en malkander vergaftte, zou beletten; hoewel men noch voor hem vreefde: en Hyanisbe beval dat men de gemene blijfchap zou uitftellen, tot dat hy de zelfde door zijn gezontheit zou vermeerderen. De gehele ftat Lixa liep leeg, uit een ydele begeerte van in des vijants leger te treden, en om op de ftrant de vluchtelingen te vervloeken. Sedert rees 'er grote twift om de roof, van de welk men naauwelijks d'eerftelingen voor de goden, en voor de Koning en Koningin kon bewaren.

Toen men Poliarchus wonden zou verbinden, en nieuwe hulpmiddelen daar toe gebruiken; ftonden de voornaamften zijner vrienden rontöm zijn bed, en zagen met grote benaautheit op het gelaat der geneesmeefters. Deze geneesmeefter, die in de voorgaande dag bevolen had dat men hem bloet zou aftappen, was 'er by. Hy nam het windfel af, dat aan de zwaarfte wond was: want de geneeskunde was toen noch niet in drie ampten gedeelt: maar de genen, die van de ziekte oordeelden, maakten ook de geneesmiddelen vaerdig, en gebruikten hen met hun eige handen aan de zieke, of gequetfte leden. Men zag toen, als tot een wonder, dat het bedorve bloet alreê in etter was verändert. O grote gunft der goden! riep

riep Themison uit. Bewijs aan de hemel het geen, dat gy schuldig zijt, zo iemant van u enige belofte voor de Koning gedaan heeft. Ik heb tot aan deze dag nooit zo zekere en haastige blijken van gezontwording gezien. Daar is geen koorts. De wonden zijn niet alleenlijk niet brandig; maar het gezonde vleesch scheid zich van 't geen af, dat bedorven is, gelijk in wonden, die zich allengs tot genezing zetten. Zy alle ontfingen deze woorden, als van een godspraak voortgekomen. De genen, die van blijschap als vervoert waren, stortten overvloedige tranen; en d'anderen omhelsden de genen, die naast hen waren. Veel van hen vielen op de vloer neêr, en baden Apollo, Eskulapius en Hygia dat zy in deze begonne weldaat zouden voortvaren. Niemant was echter in moed met de Koningin gelijk. Zy beloofde een offer van hondert beesten, en spelen aan de hemelsche Punika, en begon van toen af eerst warelijk de vreucht van de verwinning te genieten. Men hield toen een openbare viertijt van drie dagen, om d'algemene blijschap te vieren.

TWEEDE HOOFTDEEL,

Inhout.

Arsidas en Gobryas, zich te zamen beraden hebbende, scheiden van malkander. Arsidas verkiest het gewest van Afrika, en Gobryas vertrekt naar Siçiliën. Archombrotus, ondertusschen de brief van zijn moeder, de Koningin van Mauritaniën, ontfangende, die aan hem beveelt weêr naar zijn vaderlant te keren, word door een twijffelächtige drift van een ontroert gemoed vervoert. Doch hy, op des Konings vrientschap vertrouwende, en op 't verbont, dat eerstdaags gesloten zou worden, gerust, beveelt dat men schepen met alle krijgsrusting zal toerusten.

IN dezer voegen verliepen 'er enige dagen, die door geen veränderingen van voorvallen bekent wierden, (want Poliarchus nam toe in krachten gezwindelijker dan men verwacht had) tot dat de brief, die Argenis aan Arsidas vertrout had, weêr nieuwe ongerustheden deden voortkomen.

Want Gobryas en Arsidas, de nacht aan de barre strant, daar zy na de storm gekomen waren, overgebracht hebbende, begonnen met gemene beradingen t' overwegen werwaarts zy zouden trekken, en wat zy best zouden doen. Zy hadden een vloot, die geschonden was; en onderstant behoefde. Zy hadden krijgslieden, die wel toegerust, en ten hoogsten begerig waren om hun Koning weêr te zien. In deze plaats, die woest, en zonder bomen was, ontbrak aan hen boustoffe. Zy, ten besten dat zy konden hun

vloot

vloot weêr toegestelt hebbende, verzorgden zich van water, uit een bron, die ('t welk vreemt in Afrika is) niet verre van daar zijn oorsprong had. In deze onvruchtbare landen was ook overvloet van braambomen, een groot behulp tot de toerusting. De strijdige winden waren alreê gestilt. Maar naar welke landen, of zeen zouden zy trekken, dewijl zy niet wisten waar Poliarchus van de storm gevoert was? Arsidas, eindelijk een einde van hun veinzingen makende, sprak Gobryas heimelijk met deze woorden aan: D'al te grote getrouheit van te zwijgen, ô Gobryas, zou nu aan ons tot misdrijf verstrekken, zo gy de voorneemens van uw Koning voor my, of ik d'inhout van mijn zending voor u in dier voegen verbergde, dat wy niet met gemene berading ons zelven en onze meesters welstant bevorderden. Waar toe dient het dat wy 't geen, 't welk wy beide alreê weten, met een waangelovig en ydel stilzwijgen verbergen? Weläan, Gobryas; heeft deze vloot het niet op Siçiliën gemunt? Gobryas, door deze woorden aangemaant, zeide: en gy, Arsidas, koomt gy niet van Argenis aan Poliarchus? Toen zy dit beide beleden, en met een enge omhelzing hun onderling vertrouwen bevestigden, traden zy toe tot de gehele ordening van met malkander de gemene zaak t' overwegen. Gobryas verhaalde dat 'er zeer weinig van de hoofden waren, aan de welken Poliarchus dit voorneemen, van naar Siçiliën te trekken, geopenbaart had; en dat d'anderen, onder de schijn van een langer tocht, bedrogen waren. Voorts, dat de Koning aan hem alleen zeer gemeenzamelijk vertoont had, dat dit heir gevoert wierd om de belofte van Argenis huwelijk te voltrekken, zo wel tegen ik weet niet welke wetten van Siçiliën, de welken verbieden zich met Gallia te vermaagschappen, als tegen de Koning van Sardiniën, die een lastig vrijer aan Argenis is. Arsidas verhaalde toen, dat de Sardiniërs wel uit Siçiliën waren ver-

trokken; maar dat echter Poliarchus en Argenis welstant in groter gevaar was; dewijl men daar zeker Archombrotus vond, aan de welk Meleander zijn dochter belooft had: en dat deze ramp alleenlijk door de wapenen der Gallen gestuit kon worden: dat Gobryas zich, met deze krijgsmacht, naar Siçiliën zou spoeden: dat dit aan Argenis tot troost zou verstrekken: dat zy in veiligheit groter onderstant zou verwachten, of, indien de tijt geen verwijling leed, dat zy met de vloot zou konnen wechvluchten: dat Poliarchus, door zijn naerstigheit hen voorkomende, of daar alreê was, of terstont zou komen. Indien gy, zeide hy, daar d'eerste zijt, zo zult gy verdichten, dat uw reis naar Grieken strekt, en, een krijgsbode uitzendende, van Meleander verzoeken, dat gy daar aan anker moogt leggen, tot dat gy uw medegenoten, door de storm van u afgeraakt, weêr in uw vloot gekregen hebt. Ik zal aan u brieven aan Argenis geven, die gy zelf aan haar zult leveren. De zaak, de plaats en uw naerstigheit zullen middel van met haar te spreken aan u vertonen. Indien gy deze Vorstin gehoorzaamt, gy weet hoe grote eer gy hier door by uw Koning zult verkrijgen. Ik neem, zeide Gobryas toen, waarde Arsidas, uw getrouwe raat, en uw wakkerheit aan. Maar waarom zult gy ons niet tot in uw vaderlant verzellen? Gy zoud enigsins mijn koomst by Meleander konnen bevorderen, en my voor Argenis brengen. O neen, zeide Arsidas; maar gy zult, zo 't u belieft, een roeischip aan my laten; en ik zal daar meê langs de strant van Afrika zwerven, op dat, zo uw Koning ergens door de storm geworpen is, de brief, die aan my vertrout is, niet verloren zou wezen; en op dat hy uit mijn verhaal zou verstaan in hoedanig een staat ik zijn zaken in Siçiliën heb gelaten.

Na dat zy dit gezamentlijk hadden besloten, begon Arsidas met een roeischip, dat gezwind, en bequaam was om langs de strant te houden, zijn voorgenome

reis. Maar Gobryas nam zijn ftreek naar Siçiliën, met vijftien fchepen, daar, behalven de bootsgezellen, twee duizent en twee hondert krijgslieden op waren. Zy hadden niet gantfchelijk voor, noch tegen de wint: maar de zelfde blies in dier voegen uit het westen, dat men halfwint van Afrika naar Siçiliën, en van Siçiliën naar Afrika kon zeilen. Want het nootlot parfte in een zelfde tijt Archombrotus, met een grote menigte van krijgslieden, en veel fchepen, zo wel ten oorlog toegeruft, als de verhaafting toeliet, naar Afrika. Hy had, door een dienaar, zijns moeders brief tijdiglijk ontfangen, daar door zy aan hem ontbood, dat Radirobanes zich tot d'ondergang van Afrika toeruftte, en aan hem beval, volgens haar moederlijk recht, zijn huwelijk uit te ftellen, tot dat hy in Afrika overgetrokken zou zijn, en zich met haar over die zaak beraden zou hebben. Hoewel Archombrotus door een dubbelde drift, dat is door gramfchap tegen de Sardiniërs, en door verdriet van 't uitftel in zijn huwelijk, byna als wanhopig wierd, zo moeft echter geheel Afrika voor zijn liefde wijken; en hy overwoog met groter heftigheit waarom zijn moeder hem zo lang in pijn hield, dan welke heirkrachten hy behoefde om de vijant uit zijn Vaderlant te verdrijven. Wat, zeide hy by zich zelf, zal Meleander, en wat Argenis denken? Hoe veel zaken zijn 'er door een laftige verwijling verloren gegaan? en hoe dikwijls heeft het geluk zich omgewend, om dat het niet terftont aangenomen wierd? Hy, dus van fpijt zwellende, en in zijn heimelijke klachten dikwijls zijn moeder van wreetheit befchuldigende, liet een weinig tijts voorbygaan, om zijn gemoed te verzachten. Na dat d'eerfte wolken van zijn droefheit en woede verftrooit waren, ging hy, om 't geen, dat de gramfchap in hem te zamen gehaalt had, op Radirobanes te ftorten, naar Meleander, die hy met deze woorden aanfprak: Ik wilde wel, ô Koning!

ning! dat ik mijn afkoomst en geboorte bekent had gemaakt, eer het gewelt, de mijnen aangedaan, my dwong aan Siçiliën lastig te wezen. Ik maak nu gezamentlijk mijn afkoomst aan u bekent; en verzoek uw bystant, tot verzekering van mijn staat. Hyanisbe, Koningin van Mauritaniën, is mijn moeder. Zy heeft door geschrift aan my bekent gemaakt; dat zy van een vijant, die schrikkelijk voor haar, en voor Mauritaniën is, gedreigt word. Hoewel ik door 't gevaar van 't Rijk behoor bewogen te wezen, zo heb ik echter groter afschrik van mijns moeders gevaar. D' aanheffer van deze boosheit verdubbelt mijn gramschap. Deze Radirobanes, deze rover, die door 't nootlot van hier verdreven is, terwijl hy tegen u en Argenis poogde te woeden, tracht nu weêr een vrou te beroven. Ik zou om zijnent wil niet voor mijn Mauritaniën vrezen, zo hy het niet onverhoeds aantastte. Ik zal dieshalven derwaarts trekken, en, zo 't u belieft my tot uw schoonzoon aan te nemen, met uw heirkrachten toegerust, Radirobanes naar Lykogenes zenden. Sardiniën zal aan Mauritaniën, en Mauritaniën aan Siçiliën dienaar wezen. Want waaröm zouden wy 't huwelijk voltrekken, daar in de tegenwoordige oorlog, en d' onzeekere uitgang niet zouden toelaten dat de blijschap volkomen zou wezen? Indien wy verwinnen, zo zal de pracht van de zegepraal de viertijt van de bruiloft verheerlijken; maar indien het nootlot een andere schikking daar in heeft gemaakt, zo begeer ik niet voor enige weinige dagen Argenis gemaal te wezen.

Meleander, uitgehoort hebbende, wierd daar af niet minder, dan Archombrotus, bewogen; namelijk dat hy te gelijk verstond dat Archombrotus een zoon van Hyanisbe was, dat men onderstant tegen Radirobanes verzocht, en dat het huwelijk van zijn dochter, daar hy zo hard op drong, uitgestelt wierd. Hy, van zo veel verscheide gedachten als

over-

overſtolpt, zweefde tuſſchen vreucht en droefheit. Hy omhelſde echter Archombrotus, die waarder aan hem was, toen hy de naam van Mauritaniën hoorde noemen. Zulk een rijk lant, in 't welk Meleander eertijts geherbergt had geweeſt, maakte deze jongeling, die alreê te voren lief aan hem had geweeſt, uit oorzaak van zijn deuchtſame aart, noch aangenamer aan hem. Wijders, hy nam dit voor een bewijs van godvruchtigheit aan, dat hy d'onderſtant, die hy aan zijn moeder te doen had, boven de voltrekking van zijn huwelijk ſtelde; dewijl hy niet wiſt dat deze deucht in deze hete jongeling niet gewillig was, maar uit zijns moeders bevel ſproot. Maar hy wiſt dat Radirobanes aan hem een zeer bitter vijant was, en hy achtte het voor voordeel, eerder in Mauritaniën, dan in zijn eige Siçiliën, tegen hem t'oorlogen. Wijders, het gevaar van een Koninkrijk, dat aan Archombrotus behoorde, en de begeerte van Archombrotus gunſt door dusdanige weldaat te verkrijgen, bewogen hem lichtelijk tot de wapenen aan te taſten. Hy dan, gemeenſchap in deze oorlog aan hem belooft hebbende, en hem, als de zoon van zodanig een Koningin, in hoger achting houdende, ſchroomde voortaan niet te tonen dat hy hem tot zijns dochters gemaal begeerde. Hy betuigde ook zijn blijſchap aan zijn dochter hier over, dat zy aan zulk een deurluchtig Vorſt uitgehuwt zou worden. Argenis nam dit alles in dier voegen, als voorboden van haar nootlot, dat haar ondergang verhaaſtte. Zy was alleenlijk hier over verblijd, dat deze reis van Archombrotus enige uitſtel aan haar gaf. O hoe ongeſtuimig zijn de gedachten der menſchen! Zy bedankte alreê in 't heimelijk Radirobanes, die, om deze oorlog in Afrika, aangenaam aan haar was. Zy bad de goden, tot voorſtant van zijn beſtaan, niet zo zeer dat hy verwinnen zou, als wel dat hy niet verwonnen zou worden, of dat zy beide te gelijk zouden ſneuvelen.

Toen ruchtbaar was geworden dat Argenis huwelijk met Archombrotus alleenlijk om d' oorlog, die men in Mauritaniën te voeren had, uitgestelt was, quamen terstont de voornaamsten van alle staten voor hem, om hem hun dienst aan te bieden. Men rustte uit krijgelheit wapenen, paerden en schepen voor hem toe. Alle degenen van de jonge edeldom verzochten in zijn dienst te wezen, en toonden hun yver aan deze nieuwe Vorst, door hun toestel tot d'oorlog, en door hun yverige aanmaning van zijn vertrek te verhaasten. Dit alles was zeer dienstig voor Argenis, by de welke echter veel quamen om hun vreucht hier over, dat zy Mauritaniën aan haar kroon zou voegen, te bewijzen. Zy verhieven ook Archombrotus met groot lof, en wenschten haar toe, door een onäangename heusheit, dat hy de goden gunstig tot zich mogt hebben, en binnen korte tijt weêr in Siçiliën keren. Deze tegenwoordige bezigheit der wapenen weerde Archombrotus enigsins af van de kommerlijke zorgen van beminnen en droevig te wezen. Nu prees hy d' yver der zijnen, dan wekte hy hun moed op. Nu zag hy hun wapenoeffening eer de ware strijt aanging; dan verkoos hy zodanigen, die voor de lijftocht, wapenen en schepen zouden zorgen. Niet alleenlijk het vermogen, maar ook d'aangenaamheit van de bystant bestond in de gezwindheit; op dat Hyanisbe zou gevoelen, en Argenis verstaan hoe yverig hy was. Kort, daar lag binnen de tijt van zeer weinig dagen een vloot van dartig oorlogschepen aan anker gereet; behalven noch twintig kleinder schepen, tot de wapenen en toerusting toegerust.

DAR-

DARDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Meleander, Timonides tot gezant aan Hyanisbe verkozen hebbende, vermaant hem dat de geen, die een gezantſchap aanneemt, welſpreekend, voorzichtig en ervaren moet wezen, en meer liefde tot het Rijk, dan tot zich zelf hebben.

MEleander overwoog wijſſelijk dat hy een getrou man, en die in zaken ervaren was, als tot een gezant aan Hyanisbe, by Archombrotus zou voegen: dewijl hy in dezer voegen zou konnen weten, niet alleenlijk wat de vijant aanving, maar ook wat Hyanisbe, met haar zoon, zou ondernemen. De veränderingen van zaken, en d'ervarentheit in de heerſchappy hadden grote ſchranderheit in zijn wakker gemoed ingedrukt. Hy was echter in geen van zijn handelingen omzichtiger, dan in 't verkiezen van de genen, die hy in gezantſchap aan d'uitheemſche Koningen of volken wilde zenden: dewijl hy hen als aderen achtte, die naar hun geſteltheit een verborge kracht van gezontheit, of van ziekte, naar de ſtaat der verſcheide geweſten, aan hun vaderlant veröorzaakten. Hy wiſt by ervarentheit dat, als zy meer op zich zelven, dan op hun meeſter, en op hun eed zien, de welſtant van 't vaderlant, de waerdigheit, en de beradingen, of door hun zwijgen, of door hun toeſtemming, verkort worden: en dat zy, als zy ongeſtuimig van geeſt zijn, of van verwaantheit vervoert worden, van d'een zijde, met heftiglijk te ſpreken, en van d'andere, met het ergſte aan te brengen, dikwijls beroerten verwekken, die, in 't begin overtollig zijnde, uit onderlinge krij-

gelheit, terwijl d'oorzaken dikwijls toeneemen, tot nootzakelijke onrusten uitbarsten. Stel eindelijk, zeide hy, dat zy vreedsaam zijn. Indien zy niet schrander van geest zijn, en het bedroch, dat tegen hen bereid word, niet weten, zo zullen zy niet alleenlijk niet de beradingen der volken, aan de welken zy gezonden zijn, ontdekken, maar, door veinzing en gedienstigheit bedrogen, ook hun meesters door hun schadelijkste eenvoudigheit bedriegen, met niets, dat waar, of bezonder is, aan hen te vertonen. Meleander bezorgde wijders dat de geen, die hy zond, zeer aangenaam van spraak by de Koning, of by 't volk was, daar aan hy hem wilde zenden; dewijl hy wel wist dat d'overeenkoming der zeden grotelijks dienstig is tot een aangename gezelligheit, en dat de menschen zich zwarelijk van de genen konnen wachten, die zy beminnen. Hy, met deze gedachten bezich, overwoog naerstiglijker wie hy dus tot bespieders aan de Koningen zou zenden, dan aan wie hy de voornaamste krachten van 't Rijk in Siçiliën zou vertrouwen: in voegen dat hy, zonder op gunst, of op d'aanprijzing der zijnen ziende, ook gram wierd, zo iemant aan hem, in deze kommer zijnde, zijn vrienden of magen darde voordragen.

Hy overwoog toen naaukeuriglijker wie hy zou verkiezen, die getrouwer voor hem zou zijn, dan voor Archombrotus, hun toekomende Vorst. Hy bracht twee dagen lang in deze verborge berading over, en besloot eindelijk de zaak aan Timonides te vertrouwen, en, de zelfde tot zich ontboden hebbende, sprak hem in dezer voegen aan: Indien gy noch moest leren hoe zorgvuldig en getrou een gezant moet wezen, zo zou ik u niet met zulk een zware last belasten. Ik wil dat gy met Archombrotus naar Afrika trekt, en uit mijn naam Hyanisbe groet, en daar na zo lang by haar blijft, tot dat gy van my een navolger ontfangt. Kleobulus zal heden aan u vertonen, wat gy

aan

aan deze Koningin van haar zoon, van d'oorlog, en van 't maagschap zult boodschappen. Dit enige vermaan ik aan u, dat gy niemants gunst boven de mijne stelt. Gy zult niet karig zijn in 't geen t'ontbieden, dat men daar verhandelt, dat men daar wil, en dat men daar vermag. Schroom niet dat deze getrouheit aan u gevarelijk zal zijn, zo gy iets schrijft, 't welk tegen de zin der gener is, die gy niet zoud willen beledigen. Ik heb al van overlang geleert te zwijgen. Timonides, dit ampt aangenomen hebbende, was niet zo zeer daar over verblijd, als wel bekommert over de klippen, die in deze zaak verborgen zijn. Hy, een groot vrient van Arsidas en Nikopompus zijnde, wist wel dat Archombrotus niet aangenaam aan Argenis was. Zou hy, dit ampt bedienende, aan beide konnen behagen? Hy vertroude dat, zo hy van een van beide gehaat wierd, de geheugenis van 't ongelijk dieper in 't gemoed van de geen zou blijven, die zich verongelijkt achtte, dan die van de gunst in de geen, die hy ten dienst geweest had. Hy sprak dieshalven de Koning dus aan: Ik twijffel niet van uw getrouheit in 't zwijgen. Ik vertrou niet dat Hyanisbe en de Mauritaners iets zullen bedrijven, dat ik aan u iets moet schrijven, 't welk verborgen diende te blijven. Maar het geval is veränderlijk, gelijk ook de tijden, en menschen. Eindelijk, gy zijt Koningen. Indien iets zodanig voorkoomt, warelijk, mijn geluk en lot zullen niet alleenlijk in uw hant wezen, maar ook in die van Kleobulus, aan de welk, als aan het hooft der geheimschrijvers, gy uw gezanten beveelt hun brieven te schrijven. Ik ben voor de getrouheit van zulk een groot man niet bekommert; maar wat dan, zo gy dit ampt van de brieven t'ontfangen aan een ander beveelt? Wat dan, zo hy zelf dit aan de genen, die onder hem zijn, belast? Hoewel dit niet zal gebeuren, zo is dit echter al te grote straf aan my, dat zulks gebeuren kan. Deze vrees, zeide de Koning toen, is niet zonder reden.

Maar

Maar indien iets zodanig voorkoomt, zo kont gy uw brieven veiliglijkst aan my zelf overzenden. Maar zal, zeide Timonides toen, deze stoutheit, van aan u te schrijven, niet aan alle verdacht wezen? zal ik my zelf niet by Kleobulus gehaat maken, zo ik, als zijn getrouheit verdacht houdende, hem dus in zijn ampt en oprechtigheit verkort?

Meleander, door deze woorden bedeest geworden, begon alleen te wandelen, vermits hy bevond dat het geen, 't welk Timonides als voor zich zelf bygebracht had, tot de welstant der Koningen zelven behoorde. Hy, in zijn gemoed de grote macht van 't hooft der geheimschrijvers overwegende, bedacht niet zonder schrik hoe veel de zelfde, de brieven der gezanten ontfangen hebbende, vermögt; en dat hy, als de macht der zaken in handen hebbende, niets meer, dan hem beliefde, aan de Koning vertoonde. Wat verbonden, met d'uitheemschen gemaakt, kan hy, zo groot vermogen hebbende, niet breken? of welke ongelijken en bedroch niet verzachten, als hy omgekocht is? Wat dan, zo hy de meineëdigheit, daar af hy overtuigt kan worden, door een voorzichtige boosheit kan schuwen? en aan de zaken zelven, met hen te verhalen, een ander aangezicht geven? met woorden verkleinen, of vergroten, als of de gezant dit ook aan hem had ontboden? In dezer voegen zullen de dingen, die de gezant aan d'opperste geheimschrijver, en deze aan de Koning verhaalt, te gelijk de zelfden, en zeer verscheiden wezen. In dezer voegen konnen de handelingen met iets van zeer weinig belang verlicht of verzwaart worden. In dezer voegen vormen wy, naar dat de spreker zich yverig, of flaau betoont, in onze geest een haastige en zeer krachtige inbeelding der dingen, die wy eerst horen. De geburige Vorsten zijn ook gewent in 't heimelijk de genen, die zo grote macht hebben, met geschenken aan te tasten, of, 't welk de machtigste middel is om hen aan hun zijde

zijde te trekken, door een verborge gemeenzaamheit hen byna zo hoog, als zich zelven, in dier voegen t'eren, dat zy zelven naauwelijks weten dat zy tot de schandelijkste dienstbaarheit aangetast worden. Indien zy dan voor dit stormtuig of gantschelijk bezwijken, of ten minsten hun zwakke getrouheit niet tegen de voorneemer van die Vorst stellen, de welk zy door een ongeoorloft verbont dus beminnen, en indien de geen, die by d'uitheemschen een gezant is, dit bemerkt, wat middel zal'er zijn, om de Koning hier af te berichten? Zal hy zijn brieven aan de geen zenden, die hy beschuldigt? Zal hy aan hem bevelen dat hy zijn eige misdaden aan de Koning vertoont? Zal deze zich zelf, door een zeer heftige beschuldiging, veröordeelen? Dit gebeurt zeer zelden, zult gy zeggen, en dat'er geen andere Groten ontbreeken, door de welken de gezant dan de blijken van 't verraat aan de Koning bekent zal maken. Zeker, 't ampt van zulk een grote beschuldiging, daar in of d'aanklager, of d'aangeklaagde nootzakelijk ondergaan moet, is zeer zwaar, zo men dat aan menschen vertrout, die, hoe geheim, en hoe weinig van spraak zy ook zijn, noch te veel spreken, en het zelfde niet liever aan onschuldige brieven beveelt, die stom zijn, niet weten wat zy in zich bevatten, en van de Koning alleen gelezen, en achtergehouden konnen worden? Wat dan, zo de schelmstukken verborgen, of gering zijn, en daar aan de gezant zelf noch twijffelt? Zal hy dan door een hatelijke beschuldiging d'achting van d'opperste geheimschrijver aantastten, met lieden uit te kiezen, die hem by de Koning zullen beschuldigen? Zeker, men zal dan nooit gerust in de zaken, en nooit veilig in d'ampten zijn: ja de gezant zal somtijts minder voor zijn ampt, dan voor deze vijantschap, bekommert wezen. Maar genomen dat deze opperste geheimschrijver getrou en oprecht is; wat dan (gelijk dikwijls gebeurt) zo de gezant in de bestiering der zaken van 't gevoelen van deze op-

perste

perfte geheimfchrijver verfchilt, en zo hy zijn eige gevoelen aan de Koning wil vertonen? Wat dan, zo hy door hem alleen zijn mening aan de Koning moet voordragen? Deze opperfte geheimfchrijver zal tegen zich zelf niet ftrijdig wezen, zich zelf niet verlaten, en het geen, dat hem tegen is, niet voeden. Hy zal meer genegen zijn om de gezant te haten, dan om des zelfs gevoelen by de Vorft te bekrachtigen.

Meleander, aan de welk Timonides dit alles onvoordacht vertoont had, begon terftont de hulpmiddelen in dit gevaar t' overwegen. Kleobulus deucht was wel zo groot, dat geen verdachtheit in hem plaats kon krijgen: maar de Koningen moeten niet alleenlijk het tegenwoordige regelen; in tegendeel, zy moeten de gemene welftant ook voor hun naneeven verzorgen. En zeker, een gemeen ampt ten opzicht van de geen, die het deuchdelijk bedient, te verheffen, en te verheerlijken, is een werk van zeer grote ongerijmtheit en verbaaftheit, als of het nootfchikkelijk was dat deze waerdigheit altijt van oprechte lieden bedient zou worden: dewijl dit eerder een krachtige hulpmiddel voor de roekeloosheit der gener zou zijn, die of door eerzucht, of door doling daar in zouden volgen. Hy befloot dieshalven, by zich zelf, ernftiglijk aan de gezanten te bevelen, dat zy t'elkens, als zy aan deze opperfte geheimfchrijver zouden fchrijven, ook met enen aan de Koning een brief te zenden, doch niet zo breet, noch zo vol van zware zaken, 't en waren 'er dingen voorquamen, die men beter aan hem, zonder tuffchenkoomft van anderen, kon boodfchappen. Op deze wijze zou de Koning niet door 't lezen van korte brieven, ten meeftendeel met dingen van weinig belang gevult, belemmert wezen; en d' opperfte Geheimfchrijver, onkundig in 't geen, dat 'er in gefchreven was, zou het geen, dat de gezant aan hem ontboden had, en wat zijn gevoel daar af was, getrouwelijk aan hem verhalen. In dezer voegen zou hy

hy ook, zonder nijt en laster van de gezant, onvoorziens beschuldigt konnen worden, dewijl de menigte der brieven aan de Koning niet verdacht zou wezen; en op deze wijze zou dit ook zijn nuttigheit hebben, zo de Koning d'ontfange brieven, als zeker pant van zijn welstant, geduriglijk las, en hen naaukeuriglijk buiten 't gezicht der anderen hield. Dus zouden de gezanten voortaan vry en veilig in hun vryheit zijn; en niemant zou weten of hy ernstige, of dagelijksche dingen had geschreven: 't welk aan de Koning een bequame middel zou wezen om macht van te verbergen, of van te beraden te hebben.

Maar deze dingen moesten allengs, en byna zonder dat Kleobulus zulks gevoelde, ingevoert worden. Archombrotus vertrek verschafte een zeer bequame middel om een begin hier af te maken, als of men aan zijn liefde tot hem moest toeëigenen, dat hy aan Timonides beval door brieven aan hem Archombrotus gezontheit bekent te maken. Hy gebood dieshalven heimelijk aan Timonides, dat, zo 'er iets was, 't welk aan de Koning alleen bekent gemaakt moest worden, hy dit aan hem alleen zou vertrouwen, en dat hy (op dat zijn brieven niet verdacht zouden zijn, zo hy zelden, en als buiten de rijg, aan de Koning schreef) zo dikwijls aan hem, als aan Kleobulus zou schrijven. Hy zond hem met dit bevel van zich, en beval een weinig daar na weêr aan deze jongeling, toen 'er Kleobulus by was, dat hy dikwijls zou schrijven, niet alleenlijk aan Kleobulus, maar ook aan hem, zo veel Archombrotus gezontheit en welvaart aanging; met byvoeging dat hy altijt dit zou doen, als hy enig gezant aan d'uitheemschen zond, tot dat deze gewoonte door 't verzoek der gezanten zelven krachtig zou zijn geworden, dewijl zy gaerne door hun brieven groter gemeensaamheit met de Koningen zouden begeren.

VIERDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Terwijl Archombrotus van de wal af naar Afrika oversteekt, koomt Gobryas in Siçiliën, daar hy heimelijk voor Argenis verschijnt, en aan haar een kostelijk purper kleet, als tot vergelding van zijn onthaling, schenkt. Argenis weigert dit geschenk niet; maar dient zich daar af, als van een middel tot samenspraak. Gobryas verzekert aan Argenis, dat Poliarchus in korte tijt met een uitgeleze heir zal verschijnen.

TOen alles tot de reis vaerdig gemaakt was, nam Archombrotus zijn afscheit van Argenis, en bad haar dat zy zijn vertrek zou veröntschuldigen. Dit verdroot ten hoogsten aan deze elendigste maacht, dat hy noch niet gevoelde dat hy veràcht wierd, en dat zy, door de waan van haar liefde, haar vijant met zo veel goederen en gunsten der Siçiliërs opgehoopt had. Zy antwoordde dan op een versmadelijke wijze aan hem, dat zy geraden vond dat hy weêr naar zijn moeder keerde; dewijl 'er niemant beter, dan in zijn eige huis is. Deze woorden, die zo openbarelijk smadig waren, en door de gedaante en barsheit van de gene, die hen sprak, noch erger indruk maakten, troffen Archombrotus. Maar de tijt en plaats lieten geen klàchten noch verwytingen toe. Hy, als of hy niet gevoelde dat hy ter ballingschap aangemaant wierd, antwoordde dat dit vaderlant, 't welk aan zijn meesteres het eerste licht ingestort had, aan hem aangenamer, en dat hy daar aan meer verplicht was, dan aan dat, daar in hy eerst geademt had. Terwijl hy dit sprak, quam

Meleander by hem. Argenis, haar vader ziende, liet de ſtrengheit van haar woorden achter, en ſprak, hoewel tegen haar wil, Archombrotus vriendelijker toe, die, na dat hy op de ſtrant geoffert had, zich, met alle zijn krijgsmacht, op zee begaf, en, na dat hy lang genoech met de Groten, die in 't zelfde ſchip waren, geſpoken had, zich, als om te ruſten, in zijn vertrek vertrok, daar hy zijn geeſt voor de bekommerniſſen, die hem pynigden, opende. Argenis ſcherpe reden vertoonde zich weêr voor zijn gedachten. Wat is'er, dacht hy, dat deze wreetheit in deze maacht verwekt heeft? Zy heeft my op een byna belachelijke wijze, tot de huisruſt vermaant. Is dit aan my een verwijt van dat ik dus wechtrek, of alleenlijk om dat zy mijn huwelijk veracht? Hy, daar op overwegende wat zacht of ſtreng onthaal hy van haar had ontfangen, kon zich naauwelijks in deze laſtige ſtrijt van hoop en vrees beſtieren: en, wijders overwegende dat de wighelaar op de ſtrant hem aangezegt had, dat de godheit zich tot zijn reis gunſtig toonde, ſprak: Ei my! is dit dus te verſtaan, dat de goden my verbieden weder te keren, en met een voorſpoedige, maar echter met een nootzakelijke wint, my parſſen van hier te vertrekken? Terwijl hy deze en diergelijke vertoningen van droefheit te zamenhaalde, wierd hy ten hoogſten van Poliarchus geheugenis gepijnigt, van de welk hy, behalven d'oude vermoedens, die machtig hadden geweeſt om hen tot vijanden te maken, alreê uit het gerucht had gehoort wat Seleniſſa ontdekt had. In dusdanige gedachten, die vol bitterheit waren, gaf Meleander, die deze jongeling ten hoogſten beminde, en hem tot dit huwelijk vorderde, volkome vertrouwen aan hem, die in twijffel was, en met al te grote naaukeurigheit zijn lijden overwoog. Wat is'er, zeide hy by zich zelf, dat in my aan Argenis mishaagt? of liever, wie is'er anders, die zo zeer aan deze maacht behaagt? 't Is Poliarchus. O! zo het

nootlot hem voor my doet verſchijnen, met hoe veel groter gratigheit zal ik hem, dan Radirobanes zelf, met deze hant, met dit ſtaal, van zijn liefde en leven beroven? En zeker, hy verdient aan mijn haat opgeoffert te worden; hy, zeg ik, die de ſtichter van zo veel qualen is, niet alleenlijk voor my, maar ook voor deze Vorſtin, die ik, zo zy niet betovert was, door zulk deurluchtig bloet, door zulk een vermaart Koninkrijk, door de blijken van zo grote liefde, en ook ('t zy my geoorloft deze dingen in ſtilte t'overwegen) door het voorbeelt van mijn uitſteekende dapperheit, gebogen en bewogen zou hebben. Maar waar zal ik hem, die door zijn onbekentheit veilig is; waar zal ik hem zoeken? waar hem vervolgen? Indien hy niet minder was, dan hy verkeerdelijk van zich geroemt heeft, hy zou niet zo lang wechblijven. Hy zou, waar hy zich ook onthield, aan Meleander bekent wezen. Ei my! maar indien hy my voorquam, en zich voor my, dus vergramt zijnde, vertoonde? Ik zou miſſchien, door deze wraak, die ik nu overweeg, de geeſt van de maacht, die zo wankelbaar is, afkeriger van my maken. In tegendeel, ik weet zeker dat zijn leven alleen aan my hinderlijk is: en of zijn doot hinderlijk aan my zou wezen; daar zal ik een proef af nemen. Warelijk, zy zal van hem, doot zijnde, niets te verhopen hebben; en zy zal bevinden dat de geen, die verwonnen heeft, de ſterkſte is.

Archombrotus wierd dus van zijn quade voorneemen aangeſtuwt; en ſomtijts wierd hy verdrietig van dat hy gedwongen was dus op Poliarchus, die eertijts zijn vrient had geweeſt, vergramt te wezen. De wint had Siçiliën noch niet uit zijn gezicht gevoert, toen Gobryas niet verre van Syrakuſe 't anker liet vallen. Hy, een krijgsbode aan lant gezonden hebbende, deê vragen waar de Koning te vinden was: en toen hy verſtond dat de zelfde zich binnen Epeïrkte, een burgt, aan de zee gelegen, onthield, trok hy

zelf,

zelf, met een enig ſchip, naar Syrakuſe, als om zich van lijftocht te verzorgen. Hy zond daar na enigen van de zijnen uit, die aan de Koning bekent zouden maken, dat 'er een grote vloot van Gallen, naar Grieken, en van daar naar Aſia trekkende, door een zware ſtorm in zee verſtrooit was: dat een gedeelte daar af in de zee van Siçiliën d'anderen verwachtte, zo zy miſſchien ook derwaarts gevoert wierden: dat d'Overſte daar af verlof verzocht om met de Koning te ſpreken; en dat hy d'aanſchouwing van zo groot een Vorſt voor een grote weldaat van de ſtorm, die hem daar aan ſtrant geworpen had, zou achten. Meleander, in beleeftheit uitſteekende, hoewel hy hier over bekommert was wat zo groot een vloot van Gallen in Grieken zou aanvangen, weigerde echter niet in geſprek te komen, daar toe hy verzocht wierd. Gobryas quam dan met zijn vrienden en dienaars, tot een getal van twintig in 't geheel. Toen hy binnen Epeïrkte trad, wierd Eurymedes hem te gemoet gezonden, die, na dat hy hem ontfangen had, hem tot zijn gaſt naar zijn huis bracht, en, zijn grote beleeftheit beproeft hebbende, hem hooglijk by Meleander prees. In de volgende dag wierd hy naar 't hof gebracht, daar hy de hoge achting, die hy door Eurymedes verkregen had, wel voldeê, en ſtaande hield, behalven dat Meleander gevoelde dat hy niet oprechtelijk en onbeveinſdelijk antwoordde, toen men aan hem vraagde, waar toe Gallia deze vloot toegeruſt had. Meleander dan, vrezende dat hy een beſpieder was, gaf heimelijk aan hem eerlijke lijfwachters, die hem, zonder dat hy 't merkte, en zonder te weten dat hy gevreeſt wierd, naerſtiglijk waarnamen.

Maar Gobryas wierd van een grote bekommering aangevoert; te weten door welke liſt, en onder wiens beleid hy in 't heimelijk met Argenis zou ſpreken. Hy, eindelijk aan 't purper gedenkende, 't welk nergens koſtelijker glans heeft, dan in Gallia, en dat Po-

liarchus in zijn ſchepen beſtelt had, deê het zelfde tot zich brengen, om dat, als tot dankbewijs van zijn beleeft onthaal, aan de Vorſtin te ſchenken. Argenis van haar zijde, van overlang van geen minder bekommerniſſen ontroert, overwoog by zich zelve met grote yver, of zy had te hopen dat deze ſchepen van Poliarchus voorüit gezonden waren, terwijl hy een grote macht te zamen bracht. Doch zy, een zeer korte tijt op deze trooſt geſteunt hebbende, wierd, door de gewoonte van droevig te zijn, weêr tot erger gedachten vervoert; in voegen dat zy zich zelve over deze korte hoop van vrolijkheit, die zy geſchept had, beſpotte. Waar blijft, dacht zy by zich zelve, Arſidas zo lang? Waaröm komen Poliarchus beloften niet te voorſchijn? Is 't geval, of zijn onächtſaamheit d'oorzaak hier af? De maanden, tot zijn wederkering geſchikt, waren alreê verlopen. Zy leefde, niet door zijn onderſtant, maar door Archombrotus ongeluk, die door d' oorlog naar Afrika was geroepen. Ach! Poliarchus, zeide zy, in mijn droefheit ſterk, wijs, en waerdig om bemint te worden; waaröm heb ik u gezien? Waaröm heb ik alleen, die gy met zo veel doden zoud doen ſterven, aangenaam aan u geweeſt? Ik, zo ik u niet gekent had, zou daaröm wel elendig geweeſt, maar echter mijn elende niet gevoelt hebben. In de gehele werrelt was geen gebrek van zodanigen, die gy gelukkiglijker bemint zou hebben. Ik draag, buiten ſchult, de ſtraf uwer deuchden, van de welken yder in 't bezonder my verdeelt, en, miſſchien verſmaad zijnde, tot d' ondergang drijft. Ei my! wie weet of gy zelf niet over geen geringer dingen klaagt? Wat dan, zo gy door de droefheit, die gy gevoelt, en die gy in my vermoed, gedrukt legt? en voornamentlijk vreeſt dat ik, eerder op u, dan op 't geval vergramt, de ſchult van 't geval op uw hals ſchuif? Gelukkige verloofden, dier huwelijken ſpoediglijk gelukken, of die, door de tegenſtreving der goden,

goden, of door bedroch van hun oogwit versteeken, door een haastige doot een einde van hun elenden genieten.

Terwijl zy met deze klachten bezich was, en Gobryas enige dagen lang in 't hof overgebracht had, quam Eurymedes aan haar boodschappen, dat zijn gast uit Gallia enig geschenk van purper, in Gallia geverft, aan haar zou brengen. De Vorstin weigerde niet dit geschenk t'aanschouwen; dewijl zy byna als gevoelde dat dit tot een middel, om met Gobryas te spreken, toegestelt was, en dat men iets groter, dan Eurymedes geloofde, aan haar zou behandigen. Dieshalven, toen Gobryas ingetreden was, en de waren, die het schoonste purper van Tyrus beschaamde, vertoont had, was Argenis zo ontstelt, dat zy het geen, 't welk men aan haar vertoonde, niet kon zien, of gevoeghelijk spreken, of naar de genen, die tot haar spraken, luisteren: zo verbaast was zy door de verwachting van iets van Poliarchus te horen; ja het schilde weinig, of zy zou hem, zo onbekent als hy was, eerst gevraagt hebben. Maar Gobryas, by haar gebracht, ziende dat alle d'anderen zeer bezich waren met dit geschenk t'aanschouwen, zeide met een zachte stem tot haar: Mevrou, de geen, aan de welk gy Arsidas gezonden hebt, zend dit geschenk, op dat de gever zo veel te waarder zou wezen. De krachten ontgingen Argenis, toen zy deze woorden hoorde: in voegen dat Gobryas uit dit verbaast zwijgen wel verstond dat zy ten hoogsten getroffen was. Zy dan, enige andere dingen overluide tot hem gesproken hebbende, als om hem over zijn gegeve gift te bedanken, zeide heimelijk tot hem: Mijn Heer, ik verzoek van u, dat gy u t'avont in huis houd. Ik zal u ontbieden, als de menigte vertrokken is, en gy alleen zijt. Gobryas vertrok ondertusschen; en zy begon onder de Juffrouwen de glans van dit geschenk grotelijks te prijzen, en daar na de waarde daar af te vergroten, en dus tot Timo-

klea te ſpreken: Ik kan naauwelijks geloven dat dit een gift van een enkelde miltdadigheit is. Ik vertrou vaſtelijk dat deze vreemdeling iets van de Koning zal verzoeken, en dat hy, door dit geſchenk, mijn tuſſchenſpraak daar toe heeft willen bekomen: want hy heeft verzocht dat ik hem, als 'er tijt was, tot een vrijer ſamenſpraak zou toelaten. Ik wil hem heden hier in believen, om, zo hy iets verzoekt, dat ik bybrengen kan, mijn hulp aan hem te beloven, of, indien 'er iets groter onder verborgen is, hem in zijn verzoek niet met ydele hoop op te houden, en om hem, in zijn vertrek, met andere geſchenken, niet minder dan de zijnen, te vergelden. Zy vertrok zich niet lang daar na in de tuin, daar zy niet veel volks vond, om dat Meleander by geval op de jacht was getrokken. Zy dan, door d'eenzaamheit van de tuin vermaant, beval aan Timoklea, 'dat zy een der lijfwachters aan Gobryas zou zenden, die hem naar de tuin zou leiden. Gobryas beliefde hier in wel haaſt Argenis, en zich zelf, en, op enige gemene vragen, die zy aan hem deê, opentlijk geantwoord hebbende, begon, als van d'een in d'andere reden vallende, en in groter bezigheit geraakt, zich met haar van d'anderen af te ſcheiden, en met haar alleen te wandelen. Mevrou, zeide Gobryas toen, waerdig om niet alleenlijk over uw Siçiliën en Gallia, maar ook over alle de Rijken, die in de werrelt zijn, te heerſchen, vergeef dit aan mijn Koning, dat ik d' eerſte voor u verſchijn. Een zware en laſtige ſtorm, die hem, met zijn vloot herwaarts komende, uit zijn ſtreek gezet heeft, is oorzaak van deze verwijling. Wy zijn ook naar Afrika geworpen geweeſt; te weten ik en Arſidas, die, in de dag voor de ſtorm, voor my is verſchenen, en aan de geweſten van Lybiën uw Poliarchus zoekt, om het bevel, dat gy aan hem gegeven hebt, te voltrekken. Ik heb my herwaarts begeven, om my by zijn heir, dat groot is, te voegen, of, indien hy noch ver-

verwacht wierd, deze vloot, hoe klein zy ook is, aan u over te leveren: want wy zullen hier op uw wenk alleen blijven. Gebruik onz leven ter plaats, daar 't u zal believen. Ik weet dat gy d'enige zijt, in de welke mijn Koning warelijk of veràcht, of geëert kan worden.

Hy, dit gezegt hebbende, gaf aan haar Arſidas brief, die byna het zelfde begreep, dat hy verhaalt had. Warelijk, de liefde heeft nooit ruſt. Toen zy deze brief gelezen had, zeide zy: Waar zullen wy achten dat een Koning gebleven is? Meent gy dat, zo de ſtorm hem geſpaart had, een ander naerſtiger zou zijn, uit de welk ik zijn koomſt zou verſtaan. Gobryas, hoewel hy zelf niet zonder deze vrees was, bracht echter veel dingen te zamen, om 't vermoeden van de ſchipbreuk af te weren; want (zeide hy) hy bout de zee niet met een of twee ſchepen. Hy heeft meer dan vijftig, zo lange, als roeiſchepen, by zich. Schoon de ſtorm ('t welk de goden verhoeden) zijn koninklijk ſchip aan ſtukken ſloeg, zouden zo veel bootsgezellen, of zo veel krijgslieden niet hun handen en ſchouders lenen, om hun waardſte Koning in het naaſte ſchip over te zetten? Maar men heeft niet te geloven of dat des Konings vloot gantſchelijk van de golven is ingezwolgen, of dat de genen, die van deze ondergang overgebleven zijn, niet alreê deze droefheit aan ons zouden boodſchappen. Het gerucht ſchept vermaak in de dingen, die ons bedroeven, ſnellijker, dan het geen, dat wy wenſchen, aan ons te vertonen. Eindelijk, op dat wy niet door een ongerechtige vrees wreet tegen ons zelven zouden zijn, zo aanſchou de ſchepen, die ik onder mijn beleit heb. Zy zijn van de zelfde golven omgeſolt, die des Konings ſchepen wechgedreven hebben. Daar is echter niet een van hen in dit onweer geſneuvelt. Ik acht dieshalven dat de Koning in veerder geweſten gevoert is,

of dat hy de ſchade, die zijn ſchepen door de ſtorm geleden hebben, weêr goet maakt, en zijn vloot vertimmert. Want hy voert een vloot, niet alleenlijk tot de ſcheepvaart, maar ook tot d'oorlog toegeruſt. Gy zult, Mevrou, binnen weinig dagen d'oever van Siçiliën van dappere mannen zien krielen, die uit alle hun vermogen uw vijanden, zo gy hier zodanigen hebt, zullen verwijten dat zy de deucht, by hen voortgekomen, niet zo naerſtiglijk, als wy uitlandigen, geëert hebben. De Vorſtin, door zulk een heerlijke vertrooſting weêr moed ſcheppende, was echter voor Poliarchus bekommert. Wijders, zy was zeer begerig om bredelijker aan Gobryas naar 't geen, dat hy wiſt, en dat hy niet wiſt, te vragen. Want zy, van Poliarchus ſpreken horende, ſchiep zo wel vermaak in de geringe, als in d' ernſtige dingen, die van zijn deucht verhaalt wierden. Maar de tijt liet het niet langer toe, dewijl het alreê duiſter was, en de huisgenoten uit nieusgierigheit aan malkander vraagden, waar af zy zo lang met deze uit Gallia ſprak. Ik zal dan, zeide zy tot Gobryas, die zijn onderſtant weêr aan haar beloofde, rijpelijk overwegen wat voor uw Koning dienſtig is. Maak u gemeezaam met Eurymedes, aan de welk ik u bevelen zal. Bedenk bequame oorzaken om niet van de ſtrant te vertrekken; en ik zal by mijn vader daar voor ſpreken. Ik zal ook lichtelijk middel vinden, daar door gy meermaals, en zonder achterdocht, met my zult konnen handelen.

Toen hy vertrokken was, en Timoklea vraagde wat zijn begeerte was, antwoordde Argenis: Niets van belang; 't en waar hy miſſchien zijn voorneemen noch niet geopenbaart heeft, en dat hy in d'eerſte ſamenkoomſt niet laſtig heeft willen wezen. Hy prees grotelijks het goed onthaal, aan hem bewezen, en verzocht dat men een van zijn ſchepen, daar in veel koſte-

koſtelijk huisgewaad is, in deze haven zou ontfangen, om daar niet langer dan twee dagen te blijven, en ondertuſſchen het geen, dat door de ſtorm gebroken is, weêr op te maken; daar toe hy mijn hulp by de Koning verzoekt. Argenis, dit gezegt hebbende, trad weêr in haar kamer, en, Eurymedes by haar ontbiedende, beval de bezorging van deze vreemdeling aan hem, en, om hem lozelijker te bedriegen, zeide tot hem: Dit geſchied om ondertuſſchen zodanige geſchenken, die in koſtelijkheit en ſchoonheit niet voor de genen wijken, de welken hy aan ons verëert heeft, toe te ſtellen. Zie toe dat hy zich niet toeruſt om te vertrekken, terwijl wy deze giften trachten te bekomen. Om hem voor een korte tijt op te houden, zal genoech zijn dat men een jacht, of een ſchouſpel aan hem belooft. Ik vermaan u weêr, Eurymedes, zie toe dat hy niet onvoorziens van hier vertrek. Zy, hem dus onderwezen hebbende, liet hem van haar gaan; en de nacht, onder ſchijn van ruſt, gaf aan haar vrijheit tot haar bekommerniſſen. Zy begon toen alle voorvallen en uitgangen t'overwegen, en zich volgens het geen, dat haar voorquam, te beraden, en krachtiglijker, dan voren, en op de wijze van een Koningin, te wenen. Zy overwoog dat Poliarchus, zo hy leefde, te voorſchijn zou komen; gelijk Gobryas vloot zelf, en Arſidas brief krachtiglijk aanweezen: dat zy dieshalven op zodanige hulpmiddelen moeſt denken, door de welken zy zich ook voor hem in 't leven kon bewaren: maar dat zy, zo hy doot was, ook niet langer wilde leven. Doch hoe, en onder welke ſchijn zou zy Gobryas vloot aan de ſtrant van Siçiliën houden? Deze onderſtant was echter nootzakelijk tot het geen, dat zy overwoog. Want zy had beſloten dat, zo Archombrotus weêrkeerde, eer zy enig zeker beſcheit van Poliarchus kon bekomen, zy heimelijk haar toevlucht tot deze ſchepen zou nemen, en, of van daar

naar Gallia trekken, of, een ſamenrotting van Siçiliërs makende, door deze middel het huwelijk weren, tot het welk haar vader haar wilde dwingen. Zy bedacht dan eindelijk deze gevoeghelijke middel: Zy ging des uchtens vroeg naar Meleander, en, over de weinige heirkrachten van Siçiliën geklaagt hebbende, zeide: dat zy vreesde dat Radirobanes, als hy verſtond dat Archombrotus, met de voornaamſte krachten van 't eilant, naar Afrika vertrokken was, zelf weêr zou komen, om zijn roof uit te voeren, of een deel zijner krijgslieden derwaarts zenden, om het lant met een onverwachte oorlog aan te taſten: dat 'er dieshalven niets veiliger was, dan de Gallen, door enige gunſtige godheit tot hen gevoert, in dienſt te nemen, en de bewaring van de ſtrant aan hen te bevelen, op dat men, zo'er oorlog rees, met verlies van uitheemſch bloet, Siçiliën voor 't gevaar zou beſchutten: dat deze handeling niet langer, dan een enige maant, zou duren; binnen welke tijt men zeker beſcheit van Radirobanes en Archombrotus zou konnen bekomen. Zy voegde hier by, dat de Gallen, na de ſtorm noch niet tot de reis toegeruſt, gelijk zy verſtaan had, gaerne naar 't verblijf van zo korte tijt zouden luiſteren, inzonderheit als zy verſtonden dat zy daar af betaalt zouden worden. Zy zijn, zeide zy tot haar vader, niet zo weinig in getal, dat zy niet behulpſaam konnen wezen, en niet zo machtig in menigte, dat zy, zo zy hun onderſtant in meinëedigheit veränderen, van de Siçiliërs behoeven gevreeſt te worden. Zy, haar vader door deze woorden bewogen hebbende, ontbood vooreerſt Kleobulus, en daar na ook Eurymedes. Zy verhaalde aan hen de vrees, die zy van Radirobanes had, en toonde aan hen d'onderſtant der Gallen, welker byſtant met weinig gelt gekocht kon worden. Toen zy zich daar tegenſtelden, en bybrachten dat men op vreemdelingen geen ver-

vertrouwen moeſt ſtellen, en dat het eilant geen gebrek van mannen had, ſprak Argenis vrijmoediglijker uit, en zeide: Indien dit niet dienſtig voor Siçiliën is, zo wil ik dat men dit aan mijn vrees te geval koomt. Ik heb de Koning alreê tot mijn gevoelen bewogen. De geen, die de Koning, door zijn raat, tot het tegendeel overhaalt, zal aan my geen dienſt doen. Geen van beide, ziende dat zy zo heerſchächtiglijk hier op drong, darde haar door een beter bericht tergen. Zy rieden ook om ſtrijt aan de Koning, inzonderheit terwijl 'er Argenis by was, dat men aan Gobryas zou verzoeken, dat hy de ſtrant zou bewaren. Dewijl gy, zeide de Koning, het dus goetvind, zo zult gy, Eurymedes, met deze man ſpreken. Vraag hem of hy hier zo lang zal konnen blijven. Wy zullen daar na van 't loon ſpreken. Eurymedes, het geen, dat aan hem bevolen was, uitvoerende, vond Gobryas hier in niet tegenſtribbelig; dewijl hy bemerkte dat dit een vond van Argenis was. Hy beloofde dan d'onderſtant van zijn vloot een maant lang, en toonde zich alleenlijk over d'aanbieding van loon enigſins geſteurt: want hy, om beter aangenomen te worden, bood zijn dienſt om niets aan, en als om vrientſchap te maken.

VYFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Arſidas land op de ſtrant van Mauritaniën, daar hy de Lantvoocht van 't lant vind wandelen, die hem heuſſchelijk aanſpreekt, en naar zijn vaderlant, en handel vraagt. Hy, zich voor een uit Gallia verklarende, word vriendelijk van hem omhelſt. Arſidas is over d'onverwachte gunſtbewijzing van deze Mauritaner verwondert, en word op 't verhaal van Poliarchus verwinning verbaaſt. Zy komen ondertuſſchen in 't huis van de Lantvoocht, en voegen zich aan de tafel. Arſidas, onvoorzichtiglijk van appelen etende, word van een onverwachte ziekte aangetaſt. Forbas ontſteelt zijn meeſter, die hy na aan de doot acht, een koſtelijk zakje.

DE zaken van Siçiliën ſtonden in deze ſtant, terwijl Arſidas, met zijn ſchip, langs de geweſten van Afrika heen voer, en overäl, daar hy aan kon komen, zich met de boot aan de wal deê zetten, en aan d'inwoonders vraagde, of zy langs de ſtrant geen vreemde ſchepen hadden gezien, en of de ſtorm geen menſchen aan hun wal had geworpen. Hy, van zijn vruchteloze arbeit vermoeit, was gantſchelijk moedeloos, voornamelijk uit oorzaak van dat hy de hitte niet kon lijden, die van de zuide wint uit de zuidelijke landen derwaarts heen gedrêven wierd; toen hy zeer tijdiglijk aan de grenzen van Mauritaniën quam, en zich aan de ſtrant deê zetten, daar een kleine haven was, en, enige hondert roeden van daar, een matige ſtat, van d'inwoonders bewoont. De Lantvoocht, een

een man, onder weinigen in dapperheit en ſchranderheit uitſteekende, wandelde toen by geval op de haven. Hy, Arſidas ziende, die, gelijk zijn aangezicht en gelaat aanwees, een vreemdeling was, trad heusſchelijk naar hem toe, en vraagde hem, zo volgens de plicht van zijn ampt, als van zijn beleeftheit, naar zijn vaderlant en handel; en toen Arſidas, om de nootzakelijkheit te ſchuwen van veel en verſcheide dingen te verhalen, dewijl hy in een ſchip uit Gallia was, niets anders zeide, dan dat hy een uit dat lantſchap was, zo vatte de Mauritaner hem voort aan, om hem t'omhelzen: vrient, zeide hy, 't is genoech dat ik de naam van Gallia gehoort heb. Wy zijn alles aan d'uwen verplicht. Koom, zo 't u belieft, in deze ſtat. Verzorg uw ſchip, werwaarts uw reis ook ſtrekt, van nieuwe vooraat, na dat gy van de vermoejenis der zee uitgeruſt zijt. Arſidas was over deze onverwachte heusheit in een vreemt en onbekent man verwondert. Hy beval dieshalven aan de zijnen, aan lant te komen, en hy zelf, van alle d'anderen geëert, ging aan de rechte zijde van de Lantvoocht naar de naaſte ſtat. Doch hy, ſedert vrezende dat zijn ſpraak, als hy veerder in geſprek geraakte, aanwijzen zou dat hy niet uit Gallia was, en dat het ſchijnen zou dat hy naar de gunſtbewijzingen, die men anderen toegeſchikt had, door leugen getracht had, verhaalde met weinig woorden dat hy wel een Siciliër was, maar dat hy zich echter, als men naar zijn lant vraagde, onder de Gallen telde, gelijk hy in een ſchip uit Gallia was, en daar benefſens een Koning van Gallia zocht. Gy zoekt dan, zeide de Lantvoocht, de geen, zonder de welk men ons alle uit Mauritaniën onder een uitheemſche dienſtbaarheit gebracht zou hebben. Deze woorden ſchenen zeer wonderlijk aan Arſidas, die van alles, dat Poliarchus daar gedaan had, onkundig was. Hy vraagde dan opentlijk, of op dat hy zelf, of de Lantvoocht niet langer in doling zou blijven, wat nieuws dat'er gebeurt was,

was, en wat weldaat de Mauritaners van de Gallen hadden ontfangen; dewijl hy, door de ſtorm in d'uiterſte geweſten van Afrika gedreven, en lang geſukkelt hebbende, onkundig hier af was. De Lantvoocht begon toen alles met grote toegenegentheit in 't brede te verhalen: met hoe groote baldadigheit Radirobanes d'oorlog aangevangen had, en hoe, als door 't beleit der goden, de Koning van Gallia, als ter geſtelde tijt, met een heir was gekomen, en hoe verſcheide voorvallen in een zeer korte tijt deze oorlog, en wat uitgang de zelfde had gehad. Maar hy bleef met grote toegenegentheit op dit verhaal ſtaan: hoe Radirobanes gedoot was, hoe heftig het gevecht, en hoe twijfelachtig enige tijt d'uitgang had geweeſt, en hoe zware wonden de verwinner had ontfangen. En zeker, toen de Lantvoocht in zijn verhaal zo verre was gekomen, dat Radirobanes door de hant van de Koning uit Gallia neêrgeworpen wierd, kon Arſidas zijn blijſchap niet langer verbergen. Radirobanes dan, zeide hy, met zulk een ontſtelt aangezicht, dat men wel zag dat zijn blijſchap niet geveinſt was, is gedoot? hy, die Koning van Sardiniën was, en onlangs uit Siçilien weêrgekeert is? En dit noch van een Koning uit Gallia? Vrient, hoe was zijn naam, om my niet te vergeefs te verblijden? Hy heeft, zeide de Mauritaner toen, twee namen; daar door ik lange tijt gedoolt heb, en ook anderen heb zien dolen: want hy word van de zijnen nu Poliarchus, en dan Aſtioriſtes genoemt. Arſidas wierd door dit verhaal in 't gevoel van een zeer zekere blijſchap in dier voegen verzekert, dat hy ook de Mauritaners, die hem geleidden, byna tot de zelfde zoetheit van hartstochten bracht. Hy gedacht niet meer aan zijn arbeit en kommer. Hy vraagde alleenlijk, als of hy tot de goden ſprak, wat nootlot, wat geval deze twee Koningen, die zo vijandig tegen malkander waren, naar Afrika hadden gedreven; of wat godheit het dus had geſchikt, dat het bloet, 't welk men

men aan de haat der Siçiliërs verplicht was, voor de welſtant en nuttigheit van Afrika geſtort was; en, daar na uit deze beſchouwing weêr tot zich zelf gekeert, vraagde waar Poliarchus, na deze verwinning, zich vertrokken had. Juba (dus wierd deze Mauritaner genoemt) zeide tot hem, dat hy, van zijn wonden belaſt, noch in de koninklijke ſtat van Mauritaniën ziek lag, en dat een ruiter noch vier dagen werk had om daar te komen.

Zy quamen, terwijl zy dus te zamen ſpraken, aan de ſtat: en, hoewel Arſidas naar enigen vraagden, die kennis van de wegen hadden, om hem naar 't hof te brengen; (want daar was weêr een harde wint opgeſtaan; en hy vreeſde dat de ſtorm, door een nieuwe ramp, hem van Poliarchus, die hy byna gevonden had, zou berooven) zo weigerde echter Juba verlof van te vertrekken aan hem te geven, voor dat zy van 't ingewand, aan de gaſtvrije Jupiter gewijd, gezamentlijk geëten zouden hebben. 't Was heet, en Arſidas, in de ſchaduwen van de tuin gebracht, verwachtte op bedden, die men daar gebracht had, de ſpijzen, terwijl Juba, zeer aangenamelijk van d'oorlog, en van Poliarchus verwinning ſprekende, het verdriet van 't wachten verzoette, toen zy eindelijk door de heerlijke gerechten, op de tafel gezet, een einde van hun redenen maakten. Arſidas, over deze ſchichtige toeſtel verwondert, aanſchoude echter niets met groter opmerking, dan dat 'er onder de tuſſchengerechten verſcheide ſlach van appelen was, in dier voegen van ys omringt, dat een gedeelte daar af buiten deze koude uitſtak, terwijl het ander gedeelte daar af in dier voegen gantſchelijk overdekt lag, dat men hen echter, onder de korſt van het deurſchijnig water, in hun levendige verwe zag. Hy, van deze vreemdigheit getroffen, twijffelde wat hy 'er voornamelijk af zou geloven. Want zeker, deze appelen waren varſch; en echter vroos het niet in deze maan-

den;

den: in voegen dat hy, om door geen verdichte vertoning bedrogen te worden, eerst het ys met zijn hant aantastte, en met zijn vingeren de killing daar af gevoelde. Hy kon dieshalven niet hier aan twijffelen, dat dit water, en noch door heftige koude, bevrozen was. Hy proefde daar na ook d'appelen met zijn tanden, en bevond hen meê zo zoet van smaak, als zy behoorden te wezen, behalven dat zy, door hun al te grote koude, een killing aan de tanden veröorzaakten. Juba, in de verwondering van zijn gast vermaak scheppende, nodigde hem, door al te grote verwondering dralende, tot deze spijs te nuttigen. Maar Arsidas vraagde al lachende aan hem, uit welk Skythia, met de bomen van Afrika vermengt, hy deze smaak te voorschijn bracht. Toen gy, antwoordde Juba, om noch groter verwondering in hem t'ontsteeken, in 't hof trad, hingen deze appelen noch aan de bomen; en het water, dat gy nu ys ziet, vloeide toen noch uit de bronnen. Dit veröorzaakte een dubbelde verwondering in Arsidas, die aan Juba vraagde, door welke tovery, of in welk hol de natuur zich zo schichtiglijk veränderde. Deze middel, zeide Juba, van door kunst de winter in 't midden van de zomer by ons te doen komen, is noch nieu onder ons; en ik zal de zelfde aan u vertonen, als gy gedronken zult hebben. Daar was een jongen uit Egipten, die drank uit een kelk, van ys gemaakt, aan hen schonk; en toen de jongen, na dat het glas uitgedronken was, het zelfde ter aarde liet vallen, klaagde Arsidas dat men zodanig een vat, dat wel broosch, maar echter in de zomer kostelijk was, aan stukken brak. Steur u daar niet aan, zeide Juba: Wy gebruiken tot yder dronk een bezonder vat; het zou schande wezen dat men het zelfde tweemaal in een maaltijt op de tafel bracht. Arsidas, niet langer etende, was begerig om te weten door welke middel men de natuur zo naderde, toen men verscheide vormen, van koper gemaakt, en de gestalte van tafelborden, drink-

drinkvaten, schuttels en alderhande vaten, die tot een tafel behoren, vertonende, voor hen deê brengen. Dit zijn, zeide Juba toen, de vormen daar in het water, 't welk dus ſtremt, ontfangen word. Hier in worden deze vaten gegoten, even als men andere vaten van tin of loot giet. Wy zetten hen daar na in een houte bak, daar af de gront eerſt met zwart gewreve zout beſtrooit is, en dekken hen dan met ſneeu, 't welk wy altijt by de hant hebben, en onder ſtro in diepe holen het gehele jaar deur bewaren. Op deze vormen, dus toegeſtelt, legt men een grote menigte van ſneeu, t'elkens met zout gemengt. In dezer voegen ontfangt het water, dus in deze vorm gegoten, de koude van de ſneeu, die daar rontöm legt, zonder dat het ſmelten kan, uit oorzaak van de ſcherpigheit van 't zout, inzonderheit in duiſtere plaatſen, daar in wy onze wijn, of olie bewaren. Het water ſtremt in de tijt van ontrent drie uren: en indien wy'er enige appelen in werpen, gelijk de genen, over welken gy nu verwondert zijt, zy worden van dit ys omvangen. Deze overmatige koude is des zomers aangenaam aan de genen, die van de hitte als afgemat zijn; en word om haar vreemdigheit geprezen. Deze overdaat, niet gantſchelijk ongerijmt, is onlangs, ik weet niet van wie, tot verquikking gevonden.

Arſidas, in dit verhaal vermaak ſcheppende, at hartiglijker, dan zijn verkoude maag lijden kon, van deze appelen, die zelven door het kille ys als ys waren geworden. Hy dronk ook gratiglijk uit deze ysglazen, die t'elkens nieu waren, vermits de dorſt, volgens de gewoonte, door de grote koude, hoe langer hoe groter wierd: ſchoon Juba ſomtijts aan hem vermaande dat deze overmaat, zo zy niet ſchaarſchelijk gebruikt wierd, zeer gevarelijk was. Toen zy van de tafel opgeſtaan waren, en Arſidas met de genen, die warm water dronken, boertte, gevoelde hy dat allengs alle zijn zeenuwen, door de quaatäardigheit van de koude

vocht, die hy ingenomen had, in dier voegen zwak wierden, dat zijn ziel wel haaſt op de ſpijs, die hy uitbraakte, gevolgt zou hebben. Juba niet alleenlijk door barmhertigheit bewogen, maar met enen vrezende dat men geloven zou dat hy hem door deze middel met voordacht gedoot had, bewees alle mogelijke vlijt en naerſtigheit. Hy trooſtte nu Arſidas, parſte dan de geneesmeeſters, en ſprak nu zijn eige, en dan Arſiadas dienaars met vriendelijke woorden aan. Men verkondigde terſtont overäl (dewijl men het quaat altijt erger maakt) dat Arſidas op zijn uitterſte lag. Terwijl de genen, die hem verzelden, en zijn dienaars in d'uitterſte verlegentheit waren, ging een van zijn gehuurde dienaars, uit de voortplanting der Eubeërs geſproten, die onder d'Osken de ſtat Napels gebout hadden, de tijt en plaats tot zijn dievery bequaam vindende, met een grote roof deur. Deze dievery beſtond in een zakje van lijnwaat, 't welk Arſidas met grote naerſtigheit onder zijn kleet verborgen hield. Deze Griek had van over lang vermoed dat'er iets koſtelijk in was. Terwijl men den zieke, die van zich zelf niet wiſt, de klederen uittrok, voegde deze, onder ſchijn van zijn meeſter te dienen, zich zeer na by hem, en nam hem, zonder dat hy 't gevoelde, dit zakje af, en ſloop ten huis uit, terwijl d' anderen bezich waren, om hun vrees en godvruchtigheit te tonen.

Zeste Hooftdeel.

Inhout.

Arſidas, gevoelende dat zijn waardſte pant hem afgenomen is, dreigt zijn huisgenoten, en ſpringt uit het bed. Forbas, van vrees getroffen, levert Argenis brief, in 't zakje verborgen, aan Poliarchus; en, Arſidas gevaar van 't leven tot zijn dekmantel voortbrengende, verkrijgt een grote vergelding, en geraakt wech.

TOen het eerſte gewelt van Arſidas quaal voorby was, en hy weêr kon ſpreken, vraagde hy aan de geneesmeeſters, wat gevoelen zy van zijn ziekte, en van zijn reis hadden. De geneesmeeſters antwoordden, dat 'er voorſpoedige tekenen tot zijn gezontheit waren, maar dat zijn maag, en d'andere zeenuwen, die van d' overmatige koude ontſtelt waren, en de koorts deur al het bloet verſpreid hadden, door enige ruſt weêr tot bedaring gebracht moeſten worden, en dat hy dieshalven groot geluk zou hebben, zo de ziekte zijn reis niet boven vier dagen uitſtelde. Hy, aan de goden over deze verwijling in zodanig een tijt geklaagt hebbende, keerde zich naar Juba. Het zou, zeide hy tot hem, onredelijk zijn dat de brief, die ik aan de Koning Poliarchus heb, hier om mijnent wil opgehouden wierd. Indien gy iemant, die van de wegen kundig is, aan my beſtelt, ik zal de brief terſtont door een der mijnen naar 't hof zenden. Ik zal daar na hier met groter gedult uitruſten, tot dat mijn ziekte aan my zal toelaten te vertrekken. Juba prees deze raat, en voegde'r by, dat'er vaerdig waren, die de geen, de welk van Arſidas tot deze reis geſchikt wierd, naar 't hof zouden verzellen. Arſidas zocht toen het pakje, daar de brief,

van Argenis aan hem vertrout, in was. Maar dit was het geen, 't welk van deze huisdief was genomen. Hy wierd verbaaſt van dat het van zijn kleet afgenomen was, te meer dewijl zy alle zeiden dat zy 't niet gezien hadden. Zijn gramſchap, die tot woeden in hem uitborſt, verſchafte aan hem krachten. Hy ſprong uit het bed, ſchoon de geneesmeeſters daar tegen ſpraken. Hy dreigde de zijnen met de doot, zo zy dit waardſte pant niet vaerdiglijk weêr in zijn handen leverden. Hy riep geduriglijk als verwoed om zijn zakje, en beriep zich op de goden en menſchen. Hy zag niet zonder achterdocht de Mauritaners aan, die van eerſten af in zijn ziekte by hem geweeſt hadden, en, daar na zijn kleet aanſchouwende, ſcheurde het zelfde aan ſtukken, en vraagde wie van de de zijnen naaſt aan hem, toen zijn ziekte hem overviel, geweeſt had. Maar zy hadden alle hem geholpen, en voor godvruchtigheit geacht hem, in zodanige ſtaat nederzijgende, aan te taſten. Kort, het zelfde gewelt van de quaal, dat aan hem in zijn gequyn kracht had gegeven, maakte hem erger in zijn ziekte, toen de krachten hem ontvielen. Men kon hem naauwelijks met enige krachtige reukerijen weêr tot ſpreken brengen. Schoon, zeide hy, zo haaſt hy de ſpraak weêr bekomen had, het geval my, die door de ſtoutheit der dieven dus beſtolen ben, in mijn ziekte tegenſtreeft, zo wil ik echter aan my zelf, en aan mijn Vorſtin niet nadeelig wezen. Geef my was, en een pen. Ik zal aan de Koning ſchrijven. Ik zal binnen twee dagen, ſchoon met gevaar van mijn leven, de reis, zelfs in een draagſeetel, aanvangen. Roept Forbas terſtont. Ik wil dat hy heden met mijn brief vertrekt. O wonder! Forbas was de geen, die met dit zakje deurgegaan was. Men zond dieshalven enigen uit, om hem in 't ſchip, en in de ſtat te zoeken. Zy boodſchapten eindelijk dat alle hun arbeit vergeefs geweeſt had. Arſidas kreeg terſtont vermoeden van dit ſchelmſtuk, 't welk hy echter verbor-

gen

gen hield. Hy beval van nieus aan hen, dat zy weêr naar de markt, en naar de haven zouden keren, om hem, hoewel te vergeefs, naerſtiglijk te zoeken. Hy ontbood ook terſtont Juba, en, na dat hy d' anderen had doen vertrekken, zeide tot hem: Indien ik my niet bedrieg, zo is d'ongetrouheit van een mijner gehuurde dienaars oorzaak van dit mijn ongeval. Want waaröm zou hy zich verborgen houden, voornamelijk dewijl ik ziek, en in gevaar van mijn leven ben, zo hy, my ſchelmächtiglijk beſtolen hebbende, niet alleenlijk my, maar ook geheel Afrika niet was ontvloden? Indien gy Poliarchus bemint, zo wreek het ongelijk, 't welk deze rover hem aangedaan heeft. Zend aan de naaſte havens, en doe daar aanzeggen, dat niemant enig vreemdeling in zijn ſchip ontfangt. Maar deze zaak moet zo bedektelijk, als immers mogelijk is, beleid worden, of anders zal deze rover, zo hy verneemt dat'er beſpieders op de ſtrant zijn, door een andere liſt onze naerſtigheit te leur ſtellen. Ik zal heden voor de mijnen verbergen, dat ik iets quaat van hem vermoed, om de medeplichtigen van zijn ſchelmſtuk, zo hy noch enigen by ons gelaten heeft, te bedriegen. Juba beloofde dat hy voor deze zaak zou zorgen, en ſchreef terſtont aan d'overigheden der naaſte havenen het geen, dat hy dienſtig vond, en zond dit geſchrift door getrouwe lieden voort.

Maar Forbas, door de kennis van zijn verdienſte tot groter vrees aangeprikkelt, had dit alles alreê te voren vermoed. Hy, dit ſchelmſtuk bedreven hebbende, zonder te weten wat hy geſtolen had, trachtte een ſchuilhoek te bekomen, om te bezien wat roof hy meêgenomen had, om, zo hy 'er niets in vond, dat deze meinëedigheit, en dit gevaar waerdig was, alles aan Arſidas weêr te brengen, als of hy 't hem, in zijn ziekte, en toen hy 't niet gevoelde, afgenomen had, om het beter voor hem te bewaren. Hy dan, het pakje los gemaakt hebbende, vond vooreerſt een ke-

tentje van gesteenten, die, met gout te zamen geknoopt, even verre van malkander af waren: daar na drie ringen, met grote gesteenten, door wol van malkander gescheiden, op dat zy, te zamen wrijvende, hun schoonheit niet zouden verliezen. Op de gront lagen enige goude stukken; al 't welk Arsidas, tegen d' onzeekerheit, van 't geval, aan zijn lighaam gedaan had, en dus bewaarde. Behalven dit was 'er ook een brief in, van Argenis aan Poliarchus, veel kostelijker, dan al 't overige, en die d' oorzaak van deze reis geweest had. Forbas, dit alles naaukeuriglijk bezien hebbende, verheugde zich over zijn stoute roof, daar door hy deze kostelijke gesteenten, en dit gout had verkregen. Maar deze brief veröorzaakte enige ongerustheit in hem. Hy zag dat de zelfde aan Poliarchus gezonden wierd, zonder dat hy echter wist van waar, en van wie hy quam. Hy vreesde dat de zelfde meer gewoel en naspeurders, dan het gout, of de gesteenten, tegen hem zou verwekken. Hy vond niet geraden zich naar de havens te begeven, en hy twijffelde niet, of men zou hem daar belagen. Zou hy zich veerder in Afrika begeven? hy verwachtte daar geen getrouheit in de menschen, en geen uitgang naar Europa, daar hy naar zocht. Zijn schelmstuk, en de noot parste hem, dus onzeeker zijnde, eindelijk een nieu schelmstuk aan te vangen: dat is, van zelfs naar 't hof te trekken, deze brief aan Poliarchus te leveren, en in het schelmstuk zelf vergelding van de grootste getrouheit te verkrijgen. Hy dan, naerstiglijk overwogen hebbende hoe hy dit bedroch zou uitvoeren, en aan deze leugen een goede glimp geven, trok naar de naaste stat, en, daar gevraagt hebbende langs welke weg men naar 't hof reisde, verzorgde zich van gezwinde paerden voor hem en de geen, die hem de weg zou wijzen. Op de darde dag zag hy de stat op de top van een berg. Hy dan, daar van de paerden, en van zijn leidsman gescheiden, begaf zich alleen naar de

de wachters, en zeide, met een bleek gelaat, (vermits hy zich met voordacht met lopen afgemat had) dat hy zich naar de Koning Poliarchus ſpoedde. Hy wierd terſtont naar de burgt gebracht. Men kon toen minder, dan ooit, Poliarchus ſpreken, die, na dat hy lange tijt zonder ſlapen had geweeſt, toen by geval in ruſt geraakt was. Maar Forbas, tot Gelanorus gebracht, vertoonde met enige verwaantheit dat hy gekomen was om gewichtige zaken te boodſchappen, daar af d'uitvoering in gezwintheit beſtont. Toen men aan hem vraagde wie hy was, zeide hy, dat hy dit beter aan de Koning zou vertonen. Ik koom, vervolgde hy, uit Siçiliën naar hem. Ik heb een brief by my; en, ach! ik vrees dat deze verwijling, die gy maakt, de gehele zaak zal vernietigen, tot welks uitvoering ik, door mijn lopen, byna buiten adem ben geraakt.

Gelanorus, de naam van Siçiliën horende, en verſtaande dat 'er van daar een brief quam, en dat de bode, door zijn veryling, iets van belang meêbracht, oordeelde dat deze dingen waerdig waren Poliarchus in zijn ſlaap aan te ſpreken. Hy ging echter zachtelijk naar 't bed, om de Koning in zijn eerſte ontwaking ('t welk zeer gevarelijk voor degenen is, die uit de ſlaap opgewekt worden, en noch niet friſch en gezont zijn) niet te verſchrikken. Hy dan, met een hoeſt, en met een tred, die matiglijk hard was, hem wakker gemaakt hebbende, ſprak hem dus aan: O Koning! daar is een brief uit Siçiliën, de bode heeft grote haaſt, zonder dat ik weet waaröm. Poliarchus ging, zonder enig vertoeven, op 't bed overëinde zitten, en beval dat men de bode tot hem zou brengen. Forbas trad met een grote vrymoedigheit in de kamer, daar in hy grotelijks had behoren te vrezen, en begon niet min met zijn gedaante en gelaat, dan met zijn woorden, zijn toegeſtelt verhaal op deze wijze aan te vangen. Ik, ô Koning, ben een van Arſidas vrienden.

Hy, uit Siçiliën naar u vertrokken, heeft my van daar meêgenomen. Na dat hy lange tijt naar u gezocht had, heeft hy eindelijk, op 't gerucht van uw verwinning, zijn gang herwaarts genomen. Toen wy niet verre van de ſtrant waren, wierd onz ſchip van drie zeerovers ſchepen omringt. Wy hadden weinig geweer. Het meeſtendeel ſtemde eerder tot overgeven, dan tot ſtrijden. In dezer voegen geraakte Arſidas, met zijn reistuig en met de genen, die by hem waren, in de macht der zeerovers, die, alles gerooft hebbende, naar noch groter roof jankten. Hun overſte, een bloot zwaert op Arſidas ſtrot zettende, zeide: Ik zie aan uw kleding en toeſtel, dat gy een man van grote middelen zijt. Dieshalven, indien gy, boven het geen, dat wy alreê bekomen hebben, heden geen drie talenten aan ons telt, zo zal ik u uit deze keten (die men hem alreê aangedaan had) in zee werpen, na dat ik u gedoot zal hebben. Van waar, zeide Arſidas, zou ik heden deze talenten bekomen; dewijl gy geen vryheit aan my laat? Toen ik, zeide de rover, u naar uw reis vraagde, hebt gy aan my beleden dat gy naar 't hof van Mauritaniën trok. Zeker, gy moet daar niet onbekent wezen. Ik zal de geen van d'uwen, die gy begeert, van zijn banden ontſlaan, doch op deze voorwaarde, dat, zo hy niet binnen de tijt van drie dagen met het geëiſchte gelt op deze ſtrant weêrkeert, gy zekerlijk ſterven zult. Maak geen ſtaat op bedroch. Zend ons geen anderen op de hals, om ons te vangen. Wy zijn in een plaats, daar wy een vrije uitzicht hebben. Wy konnen noch te lant, noch ter zee overvallen worden. Indien de geen, die gy uitzend, iemant anders meêbrengt, gy zult het met uw hooft boeten. Indien ondertuſſchen het geval enige ſchepen tegen ons aanvoert, gy zult de ſtraf daar af moeten dragen. Toen deze wrede dit met een goddeloze en woeſte ſtem gezegt had, beval Arſidas, gantſchelijk verſlagen zijnde, na dat hy ons alle twee of drie malen aangezien had, eindelijk

lijk aan my dat ik nader by hem zou komen. Gy ziet, ô Forbas, zeide hy toen, hoe groot vertrouwen ik op u heb. Mijn leven bestaat nu in uw naerstigheit. Ga naar de Koning Poliarchus: vertoon aan hem in hoedanige staat ik heden sta. Hy zal geen drie talenten weigeren, om my van de doot te verlossen. En op dat hy niet zou twijffelen dat de gevarelijkheden, die gy boodschapt, waarächtig zijn; zie daar, ontfangt deze brief. (Hy trok, dit zeggende, deze brief uit zijn boezem.) Hy houd aan hem. Gy behoeft niet te weten van wie hy geschreven is. Ik geef hem aan u om hem te bestellen, niet alleenlijk op dat hy tot een pant van uw getrouheit zou zijn, maar meer op dat hy niet zou verloren worden, zo deze zeerovers my tegen alle billijkheit doden. In dezer voegen koom ik tot u, ô Koning! na verloop van anderhalve dag; en niet meer is'er overig, om weder te keren, zo gy Arsidas levendig wilt aanschouwen.

Hy gaf, dit zeggende, de brief, van Argenis geschreven, en als van Arsidas gezonden, aan Poliarchus, die, ziende dat de zelfde in zijn geheel was, dat Argenis merk ongeschonden in 't was stond, van een blijde schrik aangetast wierd. Hy, te gelijk door 't gevaar bewogen, daar Arsidas in was, gelijk hy meende, zeide, terwijl hy de brief opende: O gy, mijn vrient, wie gy ook zijt, aan de welk Arsidas leven vertrout is, indien gy naerstig zijt, en hem aan my levert, vertrou vastelijk dat gy niet alleenlijk drie talenten aan de zeerovers zult brengen, maar dat gy voor u zelf grote rijkdom hier door zult verkrijgen. Gy zult my altijt gedachtig aan deze weldaat vinden. En gy, Gelanorus, spoed u om aan hem zo veel gout te geven, als hy behoeft. Men moet zich spoeden. Ga heen, op dat de zeerovers, volgens hun gewoonte, hem niet qualijk handelen. Maar meent hy dat men, zonder Arsidas in gevaar te stellen, hen zou konnen aantasten, en deze schelmen uit hun schuiten

naar de galg voeren? Forbas, een afschrik van 't voorteeken van zijn verdiende straf hebbende, de beide handen uitstrekkende, en zijn ogen toenijpende, zeide: O Koning, wacht u van dit t'onderstaan. De zeerovers hebben gezwind vaartuig. Zy hebben van alle zijden de lucht open. Zy zullen Arsidas in stukken en brokken in zee werpen, en uw rampzalige belagingen verächten, zonder dat men hen kan achterhalen.

Poliarchus las alreê de brief, die hy geopent had. Het was wel Argenis hant: Maar ô bewenelijke inhout! Hy zag wel Selenissas schelmstuk, en de straf daar over. Hy zag te gelijk Radirobanes boos voorneemen, die zijn gruwelstuk niet aan de kuische Vorstin had konnen uitvoeren. Dit was hem een troost, dat deze ook niet meer leefde, en dat hy zelf hem verwonnen had. Maar wat raat was 'er tegen Archombrotus, die van Meleander zelfs tot het huwelijk gepaarst wierd? Hy zag dat men naauwelijks twee maanden tijts aan Argenis, tot haar behouding, had gegeven. Maar toen hy, in 't uitterste van de brief, daar men gemenelijk stelt wanneer de zelfde is geschreven, zag dat de tijt, daar in hy moest wederkeren, of Argenis sterven, alreê verstreken was, begon hy nu zich zelf te veröordeelen, dan zich op 't onweer te vergrammen, en dan Afrika te vervloeken; dewijl hy meende dat hy, met het zelfde te behouden, zich zelf verdorven had. Maar alle de vloek en haat viel op Archombrotus. Ik zal, ô wreedste van alle tegenstrevers! my zelf tot uw ondergang in 't leven behouden. Ik zal Argenis in haar ramp volgen, maar na dat ik mijn troost in uw doot genomen zal hebben. Wy zullen, schoon wy doot zijn, noch tegen malkander strijden. Ik zal nooit vrede met u maken, noch onderhouden. Terwijl hy dus van gramschap gedreven en omgevoert wierd, begon hy, hoewel tegen zijn dank, te twijffelen, of Argenis tot in haar doot in haar belofte stantvastig

vastig

vaſtig was gebleven. Want hoe natûrelijk is 't, dat wy onz leven beminnen? hoe aangenaam is de kracht die het zwaert, tegen onz ingewant gekant, weêrhoud? Eindelijk, Poliarchus, (dacht hy) overweeg dat de huwelijksdag is gekomen, dat haar vader ſtreng tegen haar is, en dat de dag, tot uw ramp geſchikt, gekomen is; zoud gy wel willen dat zy zich zelve gedoot had.

Hy, door deze ongeruſtheit meer, dan door zijn wonden gepijnigt, deê Forbas, aan de welk men ondertuſſchen het gelt telde, voor hem komen. Hy beſchuldigde hem over zijn langſame ſcheepvaart, en dat Arſidas niet, dan na verloop van twee maanden, was gekomen. Forbas verhaalde toen getrouwelijk alle de ſukkelingen: Hoe men nootzakelijk te Kume had moeten vertoeven; hoe men in Gobryas handen was gevallen, en hoe de ſtorm de vloot uit Italien naar Afrika had gedreven. Poliarchus, van Gobryas ſpreken horende, wierd enigſins verblijd, zo veel de tijt toeliet. Hy vraagde waar Gobryas gebleven was. Ik weet het niet, zeide Forbas; doch ik heb enigſins horen mompelen dat hy naar Siçiliën is getrokken. Deze woorden gaven enige hoop aan deze rampzalige minnaar. Maar, Heer Koning, zeide Forbas, wy zullen, met dit lang marren, Arſidas verliezen. Laat toe dat men hem uit de handen dezer rovers verloſt; en hy zal veel zekerder dingen, dan ik, konnen verhalen. Poliarchus prees de godvruchtigheit van deze gehuurde dienaar, en beval dat men 'er noch een vierde talent by zou voegen: miſſchien om dat men de zelfde zou behoeven, en op dat Arſidas, uit de handen der rovers geraakt, niet verlegen zou wezen. Hy gaf ook aan hem een paert, daar af de ſnelheit bekent was: en Forbas, daar op zittende, ſpoedde zich om uit Mauritaniën te geraken, en zich, met zijn roof, verre van de ſtrant te vertrekken.

ZEVENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Arsidas koomt, naauwelijks na verloop van twee dagen, in 't hof by Poliarchus, die, met verbaastheit van weérzijden, al 't bedroch van Forbas aan hem verhaalt.

POliarchus, hoewel hy noch zo zwak was, uit oorzaak van zijn wonden, dat hy naauwelijks gaan kon, besloot echter zijn reis naar Siçiliën niet uit te stellen, dewijl hy in 't schip kon rusten, en 't geen, dat tot zijn genezing nootzakelijk was, ontfangen. Gelanorus kon dit niet goetkeuren: maar zijn tegensprekenken kon niet helpen. Men moest echter Arsidas verwachten, die, gelijk Forbas belooft had, in de darde dag daar zou wezen. Gelanorus gehoorzaamde dieshalven in alle naerstigheit zijn meester, die haastig was, en beval dat men alles tot vertrek gereed zou maken. Men maande de schippers, d'oversten, en de bootsgezellen tot hun plicht aan. Men bracht de lijftocht aan boort; en daar ontbrak tot het vertrek niets anders, dan het teken te geven. Hyanisbe kon deze verhaasting van haar gast, die zich, uit oorzaak van de raauheit zijner wonden, in gevaar begaf, niet beletten. Zy kon d'oorzaak van zulk een spoedig voorneemen, of wat hem voorgekomen was, daar om hy dit overylend vertrek voornam, niet vermoeden, en schroomde met een al t' angstige en onbetamelijke bekommernis daar naar te vragen. Hy, wat hem aangaat, kon, uit oorzaak van d' ongerustheit in zijn gemoed, geen rust in zijn lighaam bekomen. Nu vreesde hy voor Argenis, dan brandde hy van gramschap tegen Archombrotus: in voegen dat in de nacht zijn zwakheit en ongesteltheit noch groter wierd. Hy poogde echter door

door zijn krachtige woorden zijn ziekte te verbergen, op dat hy niet door de toeftemming der zijnen belet zou worden zijn leven, door zulk een haaftige reis, in gevaar te ftellen.

Voorts, daar waren naauwelijks twee dagen na Forbas vertrek verlopen, toen Arfidas, wel grotelijks door zijn ziekte, maar noch veel meer door zijn gramfchap en verdriet verändert, Gelanorus, by geval uit des Konings kamer tredende, te gemoet quam. Hy, gezwindelijker, dan de geneesmeefters gedacht hadden, zijn krachten weêr bekomen hebbende, begaf zich in de volgende dag, na dat Forbas hem beftolen had, in een draagzeetel. In de volgende dagen fchroomde hy niet zich te paert te begeven, zonder inzicht op zich zelf, op de weg, of op de kommer te hebben, uit oorzaak van de droefheit over zijn verlore brief. Waar zal ik, dacht hy, de rover vervolgen? met welke woorden my by Poliarchus verôntfchuldigen? of met welk gelaat voor mijn Vorftin weêr verfchijnen? Hy trad met deze bekommernis in 't hof, en wierd ter plaats gebracht, daar Poliarchus zijn verblijf had. Gelanorus, hem dus onverwacht met een vrolijk gelaat ontfangen hebbende, zeide: Ik wil niet dat een ander aan de Koning bekent maakt dat gy gekomen zijt. Ik zal gaan, en hem met deze blijfchap ophopen. Maar Arfidas, zich by Gelanorus over zijn ongeluk verôntfchuldigen willende, zeide: Gelanorus, blijf hier. Gy moet eerft de grootheit van mijn ramp verftaan. Gelanorus, menende dat Arfidas over zijn gevangenis, en over de gierigheit der zeerovers wilde klagen, gelijk Forbas verhaalt had, zeide: Wy weten dit alles; en gy zult dit terftont beter aan de Koning vertonen. Hy, dit gezegt, fchoot van Arfidas af, zonder, uit oorzaak van zijn overylende blijfchap, door des zelfs geroep weêrhouden te worden. Poliarchus was verbaaft over Forbas grote naerftigheit, die, gelijk hy meende, zo fpoediglijk

Arfi-

Arſidas uit de handen der zeerovers vrygekocht had. Hy beval dan dat men Arſidas voor hem zou brengen, en omhelsde hem toen hy voor hem gekomen was, zonder dat hy lijden wilde dat Arſidas, om hem als Koning aan te ſpreken, en t'eren, zich voor hem nederboog. Maar zy waren beide lange tijt in doling: want Poliarchus voer voort in van 't geen te ſpreken, 't welk Forbas van de zeerovers verdicht had: en Arſidas meende dat Poliarchus van Forbas ſchelmſtuk zelf ſprak; en was verwondert dat het gerucht zo ſpoediglijk het verlies van de brief aan Poliarchus overgebracht had. O Arſidas! zeide Poliarchus, dank zy den goden van dat wy u, na zo veel ſtormen, en na de ramp der zeerovers weêr levendig by ons zien. Uw ongeluk heeft ons, na dat wy 't verſtaan hebben, miſſchien meer bedroeft, dan u. En hier in, zeide Arſidas toen, heeft het voornamelijk wreet tegen my geweeſt, ô Koning, dat ik wiſt dat het zeer laſtig aan u zou wezen. Maar vergeef dit aan uw Arſidas. Mijn ongeluk, niet mijn boosheit, heeft hinderlijk aan u geweeſt. Ik zou niet voor uw aangezicht verſchijnen, en niet darren beproeven wat beſluit uw gramſchap over my zou nemen, zo ik niet wiſt hoe wijſſelijk gy overweegt dat de voorneemens der huisgenoten, en de rampen van 't geval niet in yders vermogen zijn. Hoe! waarde Arſidas, zeide Poliarchus toen, wat oorzaak van gramſchap tegen u is hier in gelegen? dat gy u, om mijnent wil, in 't gevaar der zee hebt begeven? dat de zeerovers u gevangen hebben? dat de ſtorm u dus omgeſlingert heeft? Maar waar is onze Forbas? Het paſt my, met hem t'eren, aan u te betuigen hoe waard gy aan my zijt. Arſidas, menende dat hy van Poliarchus beſpot wierd, zeide hier op: Ik wenſch dat deze Forbas hier was. Hy zou, door zijn ſtraf, mijn onſchult beveſtigen. Maar van waar koomt deze naam van Forbas? Zeker, zeide Poliarchus, ik kan een man, die uw en mijn zaken zo getrouwelijk be-

bevordert heeft, niet zo lichtelijk vergeten. Arſidas, ik wenſch dat gy zaagt, hoe hy geen verwijling en uitſtel in my kon lijden, op dat het zelfde niet nadeelig aan u zou wezen. Terwijl hy adem ſchepte, terwijl men gelt aan hem telde, terwijl hy uw ongeval aan my, die hem daar toe verzocht, kortelijk verhaalde, ſcheen hy, zeer ongeruſt van geeſt zijnde, zich met alle verlangen, en met zijn geheel gelaat, weêr naar u op de weg te begeven. Maar, waar zijn de zeerovers gebleven? vertrout gy dat men, zo ik enige ſchepen naar hen zond, hen zou konnen achterhalen? Van wat zeerovers ſpreekt gy? zeide Arſidas, of van welke getrouheit van Forbas maakt gy gewach? O! indien ik hem,..... indien gy hem,.... hoe rijkelijk zou ik aan hem, zonder een dag uit te ſtellen, het geen, dat ik aan hem ſchuldig ben, betalen! Ik ſpreek, zeide de Koning, van die Forbas, door de welk gy nu onlangs, gevangen zijnde, deze brief van mijn meeſteres aan my hebt gezonden. Hoe! het ſchijnt dat gy de getrouſte uwer vrienden niet langer kent. Arſidas, de brief ziende, wierd bleek door een grote ontroerenis van hartstocht; die noch niet machtig was in blijſchap uit te barſten. Hy herhaalde dit een lange wijl: Hebt gy de brief? hebt gy hem van Forbas? O Koning! Wat dromen, wat gedachten zijn dit? en, een weinig tot bedaring gekomen, vervolgde dus: Ik vergeef het hem byna, dewijl hy niet gewilt heeft dat ik gantſchelijk verloren zou wezen. Maar waar is hy? Ik heb hem, antwoordde Poliarchus, niet gezien, na dat hy vier talenten van my ontfangen heeft, om hen aan de zeerovers, die u gevangen hielden, te brengen. Hoe! zeide Arſidas toen, ik ben by niemant gevangen geweeſt. O ſchrandere harſſenen! die voor niemant in de kunſt van te bedriegen behoeven te wijken. Hy heeft dan lof en vergelding van zijn meinêedigheit verkregen? en, na dat hy my berooft had, ook niet te vergeefs een proef op u genomen

nomen? Hy verhaalde toen alles achter malkander: hoe hy by Juba ziek was geworden, en hoe hy, van Forbas bestolen, zich by hem vervoegde, om zich over 't verlies van Argenis brief te verontschuldigen. Poliarchus van zijn zijde verhaalde toen aan hem, niet zonder gelach van weêrzijden, de gehele vertoning in die ordening, daar in Forbas de zelfde vertoont had. Immers ik vergeef hem dit, zeide hy, om dat hy deze brief voor zo veel talenten verwisselt heeft.

Maar de gewichtigheit van de zaak, daar het toen voornamelijk op draaide, kon niet lijden dat men langer van Forbas schelmstuk sprak. Poliarchus dan, Arsidas ter zijden getrokken, en hem naar Argenis gezontheit gevraagt hebbende, zeide tot hem: Wat dunkt u? meent gy dat deze elendigste Vorstin, en die ik tegen mijn wil dus elendig maak, noch in 't leven is? Wat hulp, wat raat hebt gy voor my? Met welke doot zal ik my genoech aan Archombrotus wreken? Arsidas, zal ik van nu af uit Afrika vertrekken? Maar mijn wonden zijn in deze nacht zo verërgert, dat ik de beweging van de zee niet zal konnen verdragen. Ik zal, terwijl ik mijn krachten hervat, het beste deel van mijn krijgsvolk aan u, en aan Gelanorus overleveren. Gy zult uw Vorstin vertroosten; zo 't geval slechs toegelaten heeft dat men onderstant aan haar kan doen. Ik zal u spoediglijk volgen, en of door mijn doot, of door mijn verwinning rust bekomen. Arsidas verhaalde toen zo wel het geen, dat Argenis aan hem, in zijn vertrek, belast had, als het geen, dat'er sedert Poliarchus vertrek voorgevallen was. Hy sprak voornamelijk van de spelen, door Radirobanes toegestelt, en door de welken hy Argenis in zijn handen meenden te krijgen. Selenissa maakte meê een groot gedeelte van 't geen, dat toen verhandelt wierd; hoe zy misdaan had, en hoe zy zich zelve met d'uitterste straf had gestraft. Men sprak toen van Archombrotus gunst by de Koning, en

van

van zijn liften om Argenis aan zijn zijde te trekken. Gelanorus was de darde in dit gefprek; want Poliarchus wilde niet dat 'er iets van 't zijne voor hem, die zijn medemakker in zijn geheel leven was, verborgen zou wezen.

Achtste Hooftdeel.

Inhout.

Terwijl Poliarchus en Arfidas zich over hun eige ftaat, en over die van Siçiliën beraden, koomt Micipfa, van Hyanisbe uitgezonden, aan Poliarchus boodfchappen dat haar zoon Hyempfal voor de wal van 't vaderlant weêrgekeert is, en dat hy, aan lant gekomen, Poliarchus zal komen bezoeken. Maar de Koningin, met haar zoon aan de hant, ter kamer intreedende, word fchichtiglijk van fchrik overvallen, als of een gedrocht voor haar aangezicht verfchijnt.

TErwijl zy zich over hun eige zaken, en over die van Siçiliën berieden, en voornamelijk Archombrotus doot tot hun oogwit hadden, quam Micipfa, van Hyanisbe uitgezonden, by Poliarchus, en boodfchapte dat de zoon van de Koningin eindelijk weêr in 't vaderlant gekeert was, en aan ftrant lag, en dat, zo haaft hy in 't hof was gekomen, hy niet verzuimen zou zijn plicht aan Poliarchus te komen bewijzen. Men hoorde te gelijk een groot vreuchdegerucht in 't hof. Het volk vervulde ten deel d' ingang; en een ander gedeelte liep naar de haven. De voornaamften vervoegden zich by de Koningin, en trachtten aan de Vorft gezonden te worden. Want Archombrotus, een fchuit vooräf gezonden hebbende, om zijn koomft

bekent te maken, en zelfs spoediglijk gevolgt, was alreê op de strant. De schepen, daar hy meê gekomen was, wierden ten deel in de haven, die aan de rechte zijde van de mont des vloets was, geplaatst; en d'anderen wierden met zeilen en riemen tegen de vloet opgevoert, terwijl de krijgslieden, menende dat zy ten oorlog quamen, somtijts klaagden dat niemant hen tegenstond. Archombrotus zelf, zo haast hy aan lant gekomen was, en de vaderlantsche goden, d'Aarde, en de Lucht, die hy geademt had, toen hy geboren wierd, geëert hebbende, wendde zijn ogen over 't volk, en antwoordde met de vrolijkheit van zijn gelaat aan de genen, die met hun gejuig hun blyschap betuigden, zonder dat echter de vrolijkheit van zijn aangezicht zijn ontzach en grootâchtbaarheit verminderde. Hy keerde zich daar na naar de voornaamsten, en, hun hantkussingen ontfangende, erkende hun oude vrientschap. Hy schikte zijn woorden in dier voegen naar de genen, die by ordening voor hem quamen, dat hy dikwijls een en de zelfde reden tot zijn dankbewijs aan hen gebruikte. Hy bleef lange tijt in een zelfde plaats staan, vermits hy van 't getal der gener, die hem quamen verwelkomen, gedrukt wierd. Hy vraagde daar na, langs de gehele weg, aan de genen, die naast aan hem waren, naar de Koningin, naar de staat van 't vaderlant, en naar Radirobanes gewelt. Hy kreeg kort bericht van alles, doch van verscheide lieden, die yder iets, maar verscheiden, aan hem verhaalden. Hy verstond echter dit als uit een mont, dat Afrika van 't gevaar was verlost, dat de Gallen tot hun onderstant waren gekomen, en dat Radirobanes doot was.

Maar Hyanisbe, niet lijden konnende dat anderen eerder dan zy het genot van haar zoon genoten, hoewel zy moeder en Koningin was, trad, haar achtbaarheit ter zijden stellende, buiten haar kamer, en quam, onder schijn van te zien hoe vrolijk het volk

om-

omtrent haar zoon was, en hoe voortreffelijke krijgslieden en overſten (gelijk men aan haar had verhaalt) hy by zich had, tot aan het voorhof, en van daar tot aan de voordeur van 't hof, daar deur men naar de ſtat gaat. Archombrotus, zijn moeder van verre ziende, trad van zijn paert, en ging met grote ſpoed en vrolijkheit de weg, die tuſſchen beiden was. Zo haaſt hy by zijn moeder was gekomen, kuſte hy het uiterſte van haar kleet: en zy, van blijſchap ſchreijende, kon het vriendelijk onthaal, 't welk eenzaamheit vereïſchte, niet uitſtellen tot dat het volk vertrokken was. Zy, hem by de rechte hant vattende, zeide: O zoon! ik prijs uw godvruchtigheit, dat gy met zo grote toeſtel zijt gekomen, om uw moeder te beſchermen. Maar gy zijt niet d'enige, aan de welke ik moederlijke liefde en genegentheit verplicht ben. De Koning van Gallia, door welks verwinning wy behouden zijn, is d'oorzaak hier af. Hy heeft uw Mauritaniën van d'ondergang beſchut. Hy heeft uw moeder voor u bewaart, die anders nu in Sardiniën dienſtbaar zou wezen. De dwingelant zelf heeft zijn bloet in Afrika, dat hy ongerechtiglijk aantaſtte, geſtort. Ik zwijg dat wy aan deze Koning noch iets meer verplicht zijn; daar af hy zelf onkundig is, en ook alle anderen, behalven ik. Koom, zoon, ſpoed u niet om voor de goden van 't vaderlant te verſchijnen, eer gy hem, aan zijn wonden noch ziek leggende, en daar door hy uw rijksſtaf verzekert heeft, gegroet hebt. Archombrotus, door de grootheit van zo veel weldaden verbaaſt, betoonde een overylende genegentheit tot deze Koning van Gallia; hoewel hy echter zich dikwijls verōntſchuldigde van dat hy in 't gevaar van zijn moeder en vaderlant trager had geweeſt, dan d'uitheemſche Vorſten.

Enigen, alreê aan Poliarchus gezonden, hadden aan hem geboodſchapt dat, zo 't hem wel gelegen quam, de Koningin, met haar zoon, by hem zou komen.

men. Hy antwoordde dat hy, zo zijn ziekte hem niet belette, hen in deze plicht zou voorkomen. Hy zond met enen twee van zijn voornaamsten aan de Koningin, en aan haar zoon. Poliarchus wenschte met groot verlangen die Vorst te zien, de welk, gelijk hy uit het gerucht der Mauritaners, en uit Hyanisbes belijdenis zelve verstaan had, in volmaakte deuchden uitmuntte. Maar men noemde hem Hyempsal, zijn rechte naam, daar meê hy overäl bekent was. Want hy had, om zijn geslacht en afkoomst te verbergen, de naam van Archombrotus aangenomen, toen hy, gelijk een onbeampt man, naar Siçiliën was getrokken. Rontöm Poliarchus waren de voornaamsten der Gallen, zeer kostelijk toegerust; en Arsidas, de naaste, koutte met hem. Maar de Koningin, met haar zoon aan de hant ter kamer ingetreden, wierd schichtiglijk verbaast, als of zy een gedrocht zag. Want zo haast Poliarchus en Archombrotus malkander zagen; ô ramp! wat onweer, wat donder, en wat bliksem is zo snel, om zijn werk uit te voeren, als toen hun woede, gramschap, en razerny, om malkanders bloet te storten? D'ontsteltenis van hun gemoed borst ook tot hun aangezichten uit. Zy bleven onbewegelijk, als of zy Medusas hooft gezien hadden. Zy aanschouden daar na malkander met dwarssche ogen van 't hooft tot aan de voeten, zonder echter aan hun woede de losse toom te geven. Zy sidderden en trilden van ontsteltenis. O goden! wat vertoning was dit, dat twee zeer bittere vijanden te zamen quamen, om malkander t'eren, schoon zy gaerne elkänder gedoot zouden hebben? Zou Poliarchus zijn Argenis, die hy of gehuwt, of doot achtte, van Archombrotus weêreisschen? zou hy het bloet, dat hy, voor Hyanisbe strijdende, noch niet gestort had, tot haar ramp en elende, met Archombrotus bloet vermengen, en haar, zonder zulks verdient te hebben, van deze dubbelde troost beroven? Archombrotus van zijn zijde, ten

hoog-


724

hoogften gefteurt van dat hy zijn vaderlant en moeder aan deze vijant verplicht was, borft in veel groter gramfchap tegen 't Geval, en tegen alle de goden uit. Hy bloosde op de famenkoming dezer hartstochten van godvruchtigheit en haat. Want hy kon, zonder zich zelf d'ondankbaarfte van alle menfchen te tonen, geen dodelike haat aan Poliarchus bewijzen, noch leven, terwijl hy hem in geluk zag. De razerny kreeg allengs in beide d'overhant. Daar was niets anders, dan d'eerbiedigheit tot Hyanisbe, die hen belette de heilige gaftvryheit te fchenden, en zelfs met blote vuiften, terwijl aan hen wapenen ontbraken, malkander aan te taften. Arfidas, Archombrotus ziende, wierd ook als machteloos. Gelanorus, zeide hy, al fidderende, wy zijn verloren. Deze dag zal niet zonder ramp en bloetftorting voorbygaan, zo'er geen middelaar tuffchen beide koomt. Deze is dan Hyanisbes zoon? Wift men 't niet? kon men deze rampzalige famenkoomft niet voorkomen? O gelukkig Siçiliën, 't welk ten minften de rampen, die het veroorzaakt heeft, niet ziet!

Hyanisbe, door deze onverwachte dreigingen van haar zoon en gaft ten hoogften verfchrikt, en niet wetende wat zy denken zou, vond geraden, eer hun razerny tot gruwelijke woede uitborft, hen van malkander te fcheiden, om daar na de ziekte, en de hulpmiddelen daar tegen, t' onderzoeken. Vergeef het ons, waardfte Vorft, zeide zy eerft tot Poliarchus, dat wy u dus ontijdiglijk in uw ruft gefteurt hebben. Draag zorg voor uw gezontheit, zonder de welke wy voor dezen niet konden, en nu niet willen behouden wezen. Wy gaan naar de goden, om van hen te verzoeken dat deze dag voor u en ons gelukkig mag eindigen. Zy keerde zich daar na tot haar zoon, die zijn gezicht noch op Poliarchus geveft hield, en beval aan hem, met een flaauwe ftem, dat hy met haar ter kamer uit zou gaan. Hy gehoorzaamde zijns moeders be-

bevel: en Poliarchus antwoordde niets anders, dan dat hy wenſchte dat de goden, naar de welken zy toeging, gunſtig aan haar mogten wezen. Hyanisbe ging echter niet naar de tempel. Haar geeſt was van zulk een grote ontſteltenis overſtort, dat zy met geen plechtelijkheden van beloften bezich kon wezen. Voorts, deze onverwachte afkeerlijkheit der Vorſten vervulde met grote verbaaſtheit eerſt het hof, daar na de ſtat, en ook de krijgslieden. Zy, van ſchrik bevangen, zochten, of liever verdichtten d'oorzaak van deze haat. De voornaamſten der gener, die by Poliarchus waren, de drift van hun vergramt Koning volgende, ſpraken alreê onder malkander van de wapenen aan te taſten, van te ſtrijden, en te doden, zonder te weten waaröm Archombrotus hun vijant was geworden. De Gallen en Mauritaners, die een weinig te voren zo vredig en vereënigt hadden geweeſt, en de Siçiliërs, de welken met Archombrotus waren gekomen, deelden zich in aanhangen en verdeeltheden deur de gehele ſtat. Veel konden in zulk een grote beroerte lichtelijker onëenig wezen, dan beſluiten aan welke zijde zy zich zouden voegen. Want behalven de Gallen, die 't alle met hun Koning hielden, was 'er naauwelijks iemant, die niet lange tijt twijffelde. De Mauritaners hielden 't voor onmenſchelijk dat zy zich tegen Poliarchus zouden kanten, die zy, weinig tijts te voren, voor d'oorzaak van hun behoudenis geroemt hadden. Daar waren ook veel van de Siçiliërs, die hem ten hoogſten beminden: en echter was, in zo groot een gunſt, de beroerte byna overäl tot oproer aangegroeit.

De Koningin, in zo veel bekommerniſſen bedraait, poogde, zo veel als haar mogelijk was, de beroerte te ſtillen, en nu haar zoon, en dan Poliarchus te vermurwen. Zy ſprak haar zoon, toen zy alleen waren, eerſt in dezer voegen aan: Hyempſal, mijn waarde zoon, ik verhoopte dat ik, in uw wederkering, als tuſ-

tusschen twee zonen, zou zegepralen. Maar een ontijdige woede prikkelt u beide aan, tot mijn ondergang, en, zo wy 't niet beletten, tot verderf van Gallia en Mauritaniën. Wat ontsteltenissen zijn dit? wat ogen, met de welken gy Poliarchus aangezien hebt? O my elendige! wat gruwel heb ik byna gezien? Ik vraag niet naar d'oorzaak van uw haat. Niet wie van beide gelijk of ongelijk in zijn vijantschap heeft. Ik bid u nu, by de goden van onz vaderlant, en, zo gy hen weinig acht, om dat Poliarchus hen voor ons beschut heeft, by de goden van Siçiliën, die gy, toen gy uit dit eilant trokt, geëert hebt, en by uw Argenis, dat gy uw gramschap opschort, tot dat gy uw moeder gehoort hebt. Ik verzoek nu, mijn zoon, niet dat gy uw haat aflegt, maar alleenlijk uitstelt. Ik zal pogen uw gemoeden te verzoenen, en te vereënigen. Indien gy dit ook weigert, zo overweeg ten minsten hoe gy, met behouding van uw eer en achting, de geheugenis der weldaden, die wy aan deze Vorst schuldig zijn, zult konnen uitwisschen.

NEGENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Poliarchus weigert langer in zijns vijants huis te blijven. Hy word echter door de tranen van de Koningin verwonnen. Zy, d'oorzaak van de haat aan weêrzijden verstaan hebbende, verzoent voor een tijt de beide tegenstrevers, en belooft aan haar zoon dat hy een brief aan Meleander zal brengen.

TErwijl zy, gezamentlijk gebiedende en van schrik trillende, met een schroomächtige vrees, die met grootächtbaarheit gemengt was, dus

ſprak, wierd aan haar gezegt, dat Poliarchus zich gereet maakte om uit het hof te vertrekken. Want na dat hy, door het zien van zijn tegenſtrever, dus getroffen was, begon hy dit huis te haten: ja hy begon te te vrezen dat hem, zo hy in de macht van zijn vijant bleef, en zo hy zich langer by hem, of by zijn moeder vertroude, enig ongemak zou overkomen. De redenen van zijn overſten, die hem door vrees parſten, en door hun yver van te vermanen hun godvruchtigheit wilden tonen, verdubbelden in hem de ſchroomte, die alreê van zelfs groot genoech was. Hy beval dieshalven dat men terſtont aan de krijgsoverſten zou aanzeggen, dat zy een deel der krijgslieden aan de deuren van 't hof zouden plaatſen, om aan hem, in zijn vertrek, tot onderſtant te dienen, en dat zy terſtont d'anderen uit de ſtat zouden voeren, en 't leger tot hun verblijf niet verre van de ſchepen nemen, en dat hy daar onder de zijnen de nacht zou overbrengen. Hy dan, om door zijn al te grote verhaaſting niets te verbeuren, of de Koningin, die noch niets misdaan had, te veröngelijken, zond zijn opperkamerling aan haar, met bevel van haar aan te zeggen: dat hy haar over haar goede onthaling, en over de liefde, die zy in 't gevaar van zijn wonden aan hem had getoont, bedankte: dat hy haar, heden bezich met haar zoon t'omhelzen, niet wilde vorderen om hem te groeten: dat de nootzakelijkheit zijner zaken hem wel parſte uit het hof te vertrekken; maar dat hy echter, eer hy van de wal af zou ſteken, in haar tegenwoordigheit, zo zy het wilde lijden, noch wyder zou bedanken. Hyanisbe, dit gehoort hebbende, wierd grotelijks ontroert. Zy overwoog dat deze Vorſt, die zo veel voor haar gedaan had, en die om zijn andere deuchden zeer aangenaam aan haar was, uit haar huis vertrok, en noch (ô gruwel!) als vijant, of als van vijanden. Wat raat? Wie zou zy eerſt aanſpreeken? Van wie van deze beide tegenſtrevers zou zy, zo

'tnoot-

't nootzakelijk was, haar liefde eerst aftrekken? Men had echter te geloven dat haar zoon, of door haar moederlijke macht, of door schaamte, gebuigsamer zou wezen. Zy dan, zich tot hem kerende, zeide tot hem: Belooft gy, ô zoon, dat gy u stil zult houden, tot dat ik terstont weêrkeer? beloof het my. Ik eisch dit van u, volgens 't moederlijk recht, dat ik heb. Indien gy dit verwerpt, zo zult gy van my geen erffenis te verwachten hebben. Toen hy dit belooft had, spoedde zy zich naar Poliarchus, die alreê buiten zijn kamer was getreden, en het paert, daar hy op zitten zou, alreê by de toom nam. Want hy, hoewel noch zwak, wilde zich echter in geen draagzeetel begeven, om aan Archombrotus niet te laten blijken dat hy, onder schijn van zwakheit, de strijt weigerde. Hyanisbe, hem met zodanig een gelaat aanschouwende, gelijk gemenelijk de rampzalige onnozelheit vertoont, vatte hem, op zijn vertrek staande, by zijn reismantel. Ik bid u, zeide zy tot hem, by uw weldaden, aan ons bewezen, dat gy, eer gy mijn oprechtigheit door uw vertrek veröordeelt, my toelaat dat ik vooräf enige verborge dingen aan u vertoon. Poliarchus was beschaamt in dit aan zulk een ernstige smeekster te weigeren. Hy vertrok zich dan in een vertrek van zijn kamer, daar, toen de genen, die men 'er in vond, vertrokken waren, de Koningin, tranen vooräf zendende, dus sprak: De goden zijn mijn getuigen van dat ik, noch door list, noch met een quaad voorneemen, de geen, om de welk gy dus afkeerig van my elendige zijt geworden, voor uw ogen gebracht heb. Och! dat gy hem niet kende! och dat hy wech was, die door zijn koomst my misschien meer quaat zal toebrengen, dàn Radirobanes ooit aangevangen heeft. Indien zijn geest in mijn macht was, ik zou, ô Koning! hem zo gedweeg voor u maken, als gy my heden voor u ziet. Zy, deze woorden sprekende, was, zonder aan haar hoogheit te gedenken,

voor zijn voeten, hoewel hy zulks tegenſtond, neêr geknielt, en kon, uit oorzaak van haar gedurige zuchten, niet langer ſpreken. Poliarchus, haar niet anders, dan zijn moeder, erende, hief haar van de vloer op, en klaagde dat de Koningin, door haar nederſlachtig geſmeek, hem geen minder ongelijk aandeê, dan dat was, daar meê haar zoon hem beſpot had. Wat ongelijk dan, zeide de Koningin, heeft hy u aangedaan? of in welke landen heeft het nootlot u te voren, tot de beginſelen van dit quaat, te zamen gevoegt? Mag ik, ô Vorſt! dit uit u verſtaan; want mijn zoon weigert dit aan my te zeggen. Zult gy my ook door een hardnekkig ſtilzwijgen doen verloren gaan? zal ik niet weten met welk een bliksemſlag Jupiter my verplet? Vertrek niet, ik bid u, van mijn huisgoden, tot dat gebleken is dat men hulpmiddelen tot dit quaat heeft. De tijt verzacht veel dingen. De haat, die met zwijgen gevoed word, verdwijnt dikwijls, als men de zelfde openbaart. Indien gy en mijn zoon niët in een huis konnen wezen, hy zal vertrekken. Schroomt gy uw leven aan my te bevelen? bezet het hof met uw bezetting. Men zal hier niemant, dan d'uwen, gewapent mogen zien. Indien gy in uw voorneemen blijft, indien gy my elendige verlaat, ik zal, dat zweer ik, mijn zoon ook uit mijn huis zetten. Waaröm zou hy, terwijl gy in uw ſchepen, of in 't leger zijt, het hof, dat gy met uw gevaar verloſt hebt, bezitten? Gy tracht miſſchien tot een gevecht te komen. Maar gy hebt noch uw krachten, die gy tot mijn welſtant verloren hebt, niet weêr bekomen. Gy word miſſchien door uw haat, of door 't nootlot daar toe aangedreven. Indien het zich tegen een van beide vergrijpt, ik zal de geen, die gedoot word, volgen, en de razernijen van mijn doot aan de geen, die overblijft, laten.

Zy, dit gezegt hebbende, ſtortte nieuwe tranen, en

en trok hem met haar gewone gemeenzaamheit de mantel, die hy droeg, als hy vertrekken zou, van de hals, en, zijn draling schranderlijk voor toestemming nemende, bewees aan hem dank over de weldaat, die zy noch niet ontfangen had. Poliarchus wierd dan door haar krachtige en aandringende bede, met geween verzelt, verwonnen. Ik, ô Koningin, zeide hy, schreef dit vertrek, van 't welk gy zulk een afkeer hebt, aan uw heusheit toe. Gy weet dat de driften der vijanden, door de welken men de haat ontsteekt, en die voornamelijk door onderlinge aanschouwing aangeprikkelt worden, niet altijt in onze macht zijn. Ik heb dieshalven gedacht deze burgt te verlaten, op dat ik en uw zoon niet iets zouden doen, 't welk gy daar na zoud bewenen. Ik zal echter, zo gy het goetvind, hier noch twee dagen blijven; op dat daar na zou schijnen dat de staat mijner zaken eerder, dan de wreetheit van onze vijantschap, my van hier doet vertrekken; doch op deze voorwaarde, dat hy my, en ik hem in deze tijt niet zal zien. Denk niet, ô Koningin, dat deze eer, die ik tot noch toe aan u bewezen heb, door deze twist vermindert is. Want gy zoud niet konnen maken dat ik hem bemin, of hy dat ik een afkeer van u heb. Ik hoop, zeide Hyanisbe, dat gy in de tijt van deze twee dagen tegen malkander bezadigt zult worden, en dat de ramp, die u dus tot elkänders ondergang verblind heeft, een einde zal nemen. Zy, hier op de voornaamsten der Gallen roepende, zeide met een glimlach tot hen: Ik heb, mijn Heren, meer, dan gy alle, voor uw Koning gezorgt. Gy hebt hem, schoon hy noch zwak is, en zijn wonden noch niet toegelopen zijn, niet belet de kommer van de reis te beproeven. Ik heb van hem verkregen dat hy dus niet wil sterven. Aan 't krijgsvolk wierd terstont ander bevel gegeven. Een nieuwe vrolijkheit verspreidde zich over de gehele stat, die over deze beroerte in grote kommer was. Het gerucht maakte alle din-

dingen groter, dan zy in der daat waren; en men verbreidde dat de Vorsten volkomentlijk verzoent waren, en dat hun gramschap in zekerder vrientschap was verändert. In dezer voegen verënigden de Gallen en Mauritaners, die ongaerne van malkander gescheiden waren, weêr lichtelijk te zamen; en Hyanisbe, aan haar belofte gedachtig, deê afkondigen, dat niemant, behalven de Gallen, met de wapenen in 't hof zouden komen.

De Koningin, op deze wijze het eerste scherp van 't quaat afgestoten hebbende, keerde zich voort tot rijper hulpmiddelen, zonder echter de zelfden te konnen vinden, of aan te wenden, zo lang zy niet wist wat oorzaken hen zo bitter tegen malkander maakten. Terwijl zy in kommer was van waar zy zeker bescheit hier af zou bekomen, quam haar bequame gelegentheit voor. Timonides, gezant aan haar, was, om de waerdigheit van zijn Koning voor te staan, in de schepen gebleven, toen Archombrotus naar de stat was getrokken, om daar na voor zich zelf, en niet in eens anders gezelschap, of onder eens anders beleit, voor de Koningin te verschijnen. Deze twist wierd recht van pas aan hem verhaalt: want enigen van de Siçiliërs, Archombrotus verzelt hebbende, hadden ylings aan hem geboodschapt, dat Poliarchus, die zy lange tijt in Siçiliën hadden gezien, Koning van Gallia was, dat hy by Hyanisbe aan zijn wonden ziek lag, en, Archombrotus ziende, met een onderlinge haat was ontsteeken. Zy voegden 'er by, dat Arsidas by Poliarchus was. Dit alles scheen een wonder aan Timonides. Hy was een bezonder vrient van Poliarchus, en eertijts van Meleander aan hem gezonden, om een armbant, die van Eristhenis vergiftigt was, aan hem te brengen. Hy was dan ten hoogsten verblijd, toen hy hoorde dat Poliarchus niet alleenlijk daar, maar ook Koning was. Maar hy was niet zonder reden verwondert hoe Arsidas daar gekomen was.

was. Hy kon lichtelijker ramen waar uit Archombrotus twist sproot, en dat deze gramschap haar oorsprong uit Argenis liefde had. Want het gerucht van zulk een groot geheim was in Siçiliën allengs zo verre deurgebroken, dat men voortäan niet twijffelde dat Radirobanes tegen Argenis misdaan had, en dat men zekerlijk meende te weten waaröm Selenissa zich zelve gedoot had. Hy, daar na voor zich zelf bekommert, overwoog by welk van beide hy zich best zou voegen: want indien hy, onder de schijn van zijn ampt, zich tusschen beide hield, zo zou hy aan alle onäangenaam wezen, en van de geen, die verwinner bleef, gehaat worden. Zijn oude vrientschap trok hem naar Poliarchus; daar Argenis genegentheit tot deze Vorst veel toehielp. Meleanders geheugenis, en 't vertrouwen op hem, 't welk hy ongeoorloft achtte te kreuken, deê hem naar Archombrotus zijde overhellen. Hy, noch dus onzeeker zijnde, zond enigen vooruit aan de Koningin, om aan haar zijn koomst te boodschappen: want hy moest ten minsten de zaak onderzoeken, en, daar af wel onderricht zijnde, de zelfde aan Meleander overschrijven. De Koningin, dus vlot in onzekerheit, schiep spoediglijk hoop van dat zy d' oorzaak van zulk een gevarelijke haat door deze gezant zou ontdekken. Zy dan, zo spoediglijk, als zy kon, met hem gesproken, en 't geen, dat Meleander aanging, voldaan hebbende, begon de twist tusschen Poliarchus en haar zoon te bewenen, en voornamelijk dit, dat zy niet d'oorspong van zulk een grote haat wist, en dieshalven geen hulpmiddelen daar toe kon aanwenden. Timonides, geen reden vindende, die hem beletten kon deze twist die niet verborgen, noch oneerlijk was, te verbergen, vertoonde met weinig woorden, dat Poliarchus, onder de schijn van een onbeampt man, lange tijt in Siçiliën had geweest, en, op Argenis verlieft, op het huwelijk, dat nu voor Archombrotus toegestelt

wierd;

wierd, had gehoopt; en dat het dieshalven geen wonder was dat deze twee tegenſtrevers, die naar een zelfde doelwit mikten, dus tegen malkander overhoop lagen. Hyanisbe, deze woorden gehoort hebbende, ſchiep weêr moed in dier voegen, dat zy haar blijſchap naauwelijks voor Timonides kon verbergen: en toen hy twijffelde of hy, met Archombrotus gunſt te behouden, Poliarchus zou mogen groeten, vermaande zy zelve hem dat hy derwaarts zou gaan, en zeide dat zy dit op haar nam, en dat het aan haar zoon aangenaam zou wezen.

Toen Timonides vertrokken was, overwoog de Koningin enige tijt op welke wijze zy deze gewichtige zaak zou uitvoeren; dewijl zy zich verzekert hield dat het gevolg en einde van deze grote twiſt van haar afhing. Zy ſchiep groter moed, en darde het geval verſmaden. Haar quam ook weêr in gedachten, dat Poliarchus, toen zy van hem verzocht dat hy tegen de Sardiniërs aan Afrika hulp zou bewijzen, met een ontroert gelaat gevraagt had, of Argenis aan Radirobanes gehuwt was. Zy beſloot hier uit, dat Poliarchus haar beminde, en dat Timonides de waarheit had geſproken. Voorts, zy overwoog dat zy deze jongelingen, zo zy hun gemoed tot bezadigtheit kon buigen, naar Siçiliën zou zenden, en de genezing van hun ziekte zo lang uitſtellen, voornamelijk dewijl een groot deel der gezontheit van Meleanders toeſtemming afhing: maar dat, zo hun haat niet zonder ſtrijt kon duren, zy de woede dezer ontzinnigen terſtont door een zeer zekere vrede zou ontwapenen. Zy ging dieshalven weêr by haar zoon, met een weinig meer heerſchappy, en als of zy uit Poliarchus hun vijantſchap verſtaan had. Ik keur, zeide zy, uw zwijgen niet goet, voornamelijk dewijl het geen, dat gy zwijgt, niet ſchandelijk, en niet onbetamelijk voor u is. Ik heb dit uit uw tegenſtrever konnen vernemen. Gy beide bemint Argenis. Een grote wonde

voor

voor jongelingen, en een eerzuchtige ſtoffe van uw haat: een maacht, gelijk ik hoor, aan de welke yder van de goden zijn gaven meêgedeelt heeft. Siçiliën zal haar erfdeel zijn; en, 't welk het voornaamſte in yverige geeſten is, niemant van u beide wil deze ſtrijt laten varen. Ik verſchoon deze edele aanprikkelingen; en ik bedank met enen de goden, dat deze ziekte niet ongeneeſſelijk is. Ik zal deze zaak tuſſchen u beide in dier voegen beleiden, dat gy gezamentlijk uw haat zult afleggen, Argenis beminnen, en dat zy aan u beide gunſtig zal wezen; 't welk, gelijk gy gelooft, niemant van de goden kan doen. Gy weet, mijn zoon, dat ik uw huwelijk met Argenis, daarom gy by my aanhield, uitgeſtelt heb, tot dat gy weêr by my gekomen zoud wezen. Gy hebt dit bevel gehoorzaamt. Gy zult verſtaan dat ik dit niet vergeefs bevolen heb. Maar daar zijn enige dingen, naar de welken ik u moet vragen, zo ik ſlechs te verhopen heb, dat ik uit u, die een minnaar zijt, en een medevrijer neffens u hebt, de waarheit zal verſtaan. Wat verhindering geeft Poliarchus in uw wenſch? Want gy bericht aan my dat, zo ik het toeſtem, alles voor u is, om dit huwelijk te ſluiten. Mijn zoon, openbaar dit aan my: want daar is u aan gelegen, dat ik dit weet. Archombrotus wierd door deze vraag gantſchelijk verbaaſt; dewijl hy 't zich ſchaamde te belijden dat Poliarchus aan Argenis aangenaam was. Hy antwoordde dieshalven dat Poliarchus geen beletſel aan zijn huwelijk gaf: maar dat hy op zijn tegenſtreving gram was, om dat hy zo veel, als hem mogelijk was, door zijn onnutte en laſtige beuzelingen, Argenis eenvoudige geeſt vervulde. Hoe! zeide de Koningin toen met grote ſchranderheit, indien hy door deze middelen de geeſt van de maacht afkeerig van u maakt, is hy dan niet hinderlijk aan uw huwelijk? Maar de Vorſtin, antwoordde deze jonge Vorſt met enige hevigheit, zou van haar vader gedwongen worden, die geen minder

der behagen, dan ik, in dit huwelijk ſchept. Hy verhaalde toen aan haar Poliarchus ballingſchap buiten Siciliën, d'oorlog tegen Lykogenes, en zijn verwinning. Doch hoewel hy dit geheel verhaal tot zijn voordeel vertelde, zo merkte Hyanisbe echter, dat hy wel by Meleander, maar Poliarchus by Argenis in de hoogſte achting was.

Zy betoonde zich dieshalven vrolijker, dan te voren, en hield haar avontmaal met haar zoon. In de volgende dag voegde zy zich weêr by Poliarchus, en had in de nacht overwogen, niet alleenlijk wat woorden zy zou gebruiken, maar ook hoe zy de zaak zou beleiden. Na dat zy hem vriendelijk had aangeſproken, en verzocht dat hy de zijnen zou doen vertrekken, om alleen met hem te ſpreken, zeide zy tot hem: Ik was verwondert wat deze gramſchap tuſſchen u en mijn zoon verwekte. Maar ik hoor dat dit uit een grote en verſchonelijke liefde ſpruit, en dat Argenis d'oorzaak van uw twiſt is. Indien men dit waarheit bevind, zo beloof ik dat ik aan u beide heilſaam zal wezen. Ik ben d'enige, die de quaal van u beide kan genezen. Waar toe zo veel twiſt en klachten in zulk een gemakkelijke zaak? Het werk is noch in zijn geheel, en niet afgedaan. Het huwelijk is noch niet voltrokken. Argenis is noch ongehuwt. Ik zal u vrolijk, en, zonder te ſtrijden, verwinner maken. Ik zal u met mijn zoon verzoenen. Hoe houd gy u dus vreemd en afkeerig? Verwonder u niet hoe ik zulk een grote belofte zal konnen volbrengen. Neem deze hant tot onderpant van dat ik niets dan 't geen, dat gebeuren zal, gezegt heb. Poliarchus, van zo veel omzwieringen verbaaſt, en achtende dat men de ſpot met hem hield, verzocht van de Koningin, dat zy niet dus duiſterlijk zou ſpreken, of dat zy gantſchelijk van Argenis zou zwijgen. Maar ik zal, zeide zy, mijn waarde gaſt, noch groter wonderen aan u vertonen: want ik wil dat gy Argenis aan my verplicht zult zijn, zonder

dat

dat ik echter mijn zoon van haar beroof. De zaken zijn nochtans in zodanig een ſtaat, dat gy met geen haaſtige en openbare geneesmiddel genezen kont worden. Gy moet gezamentlijk naar Siçiliën trekken, en de brief, die ik aan u beide meê zal geven, aan Meleander overleveren. Uw twiſt zal dan terſtont eindigen; en gy beide zult ophouden van over de liefde te klagen. Poliarchus meende dat Hyanisbe van haar zinnen berooft was, toen zy beval dat men haar huisgoden, met een kleine autaar, zou brengen. Na dat men kolen op deze autaar gelegt, en deze kleine godjes met reukerijen berookt had, deê de Koningin, om zich te verbinden, deze gruwelijke eed: Hoort, gy geeſten, die hier tegenwoordig zijt, en voor de Vorſten waakt; gy, die, by ons geboren, dit huis, en dit vaderlant bewaart: indien ik den Koning Poliarchus iets voorgelogen heb, of indien ik, door mijn bewerking, iets anders, dan welvaren, ruſt en blijſchap aan hem toebreng; zo ontbloot dit huis van uw onderſtant, of, het zelfde in zijn geheel latende, wend dit quaat, en deze ondergang op my, en op mijn zoon. Poliarchus, over deze eed en verbintenis verbaaſt, antwoordde aan de Koningin, dat hy dezelfde goden, die zy aangeroepen had, tot getuigen van zijn onſchult zou konnen bybrengen; dewijl Argenis aan hem toegezegt had geweeſt, eer Archombrotus zijn voeten in Siçiliën gezet had: dat Archombrotus, door zijn ontijdig verzoek, de zaken, die in een goede ſtaat ſtonden, overhoop had gehaalt, en dat hy, dewijl de Vorſtin een afkeer van de verändering had, Meleander aangezocht had tot gewelt te tonen, en, als een ſtreng vader, een vrygebore Vorſtin tot de dienſtbaarheit van een gedwonge huwelijk te dwingen. De Koningin zweeg op deze en diergelijke woorden, die allengs weêr enige heftigheit in zijn gemoed ontſtaken, 't welk enigſins in ſtilte was geraakt. Zy zeide dat zy niet gekomen was om zijn gramſchap meer t' ont-

ſteeken, maar om de vrucht van hun verzoening, die zy zekerlijk meêbracht, te genieten. Mijn waardſte Vorſt, zeide zy, hoe weinig is 't geen, dat ik van u begeer? te weten, dat gy niet tot uw hooftverſchil zult toetreeden, voor dat gy gezien zult hebben, dat Meleander de brief, die ik aan hem zal ſchrijven, gelezen zal hebben. Beloof alleenlijk aan my, dat gy u, ô Koning, dus lang van twiſt, en van de wapenen zult onthouden: ik verkrijg, en verzeker aan u even zo veel gedult en getrouheit van mijn zoon. Ik geef daar na verlof aan u beide om alles met uw wapenen, en door uw haat overhoop te werpen.

Poliarchus, dit gehoort hebbende, eiſchte die dag, om zich daar op te beraden. De Koningin ſprak daar na haar zoon om de zelfde beloften aan, die het zelfde ook voor ſpoorloosheden hield. Maar het was hem zeer laſtig door een hardnekkige gramſchap iets aan haar, die niet van begeren en beloven afliet, te weigeren. Zy oordeelden ook beide, dat haar eiſch van geen groot belang was: dewijl de vergelding van deze verwijling was, dat hun twiſt, door haar brief aan Meleander, zonder wapenen en bloetſtorting beſlecht zou worden; en dat, zo de beloften vruchteloos waren, zy met haar verlof in dier voegen zouden mogen ſtrijden, dat zy zich niet met recht tegen de geen, die door des anders ondergang de verwinning zou verkrijgen, zou mogen vergrammen. Zy dan, de toeſtemming van hen beide hebbende, beſchreef dit verbont in dezer voegen: dat geen van beide het voorgaande ongelijk zou ophalen: dat geen van beide de zijnen tot de ſtrijt zou aanprikkelen, tot dat zy gezamentlijk Meleander hadden gezien: dat zy, zo haaſt Poliarchus wonden toelieten, zich te ſcheep begeven, naar Siçiliën zouden trekken, en dat geen van beide door bedroch tegen de wetten van dit beſtant zou zondigen.

Hyanisbe, dit verdrach op deze wijze gemaakt hebbende;

bende, kon zeer zwarelijk van deze jonge Vorsten verwerven dat zy te zamen in gesprek wilden komen. Ik dring, zeide zy, voornamelijk om deze oorzaak hier op, om daar door de twisten der burgers en krijgslieden wech te nemen, die, misschien tegen uw dank, allengs tegen malkander verhit zullen worden, 't en zy gy, door een openbare verpanding, deze vrede, voor een tijt gemaakt, bevestigt. Wijders, wat zwarigheit maakt gy in malkander te zien: dewijl ik my zo verzekert hou van dat gy door de bant van een bestandige liefde weêr zult vereênigt wezen, dat ik, zo ik in dit stuk in mijn mening bedrogen ben, niet zal weigeren dat men door de haat, die tusschen u beide is, d'ydelheit mijner toezeggingen, wreekt. Zy, niet vernoegt met Poliarchus en haar zoon door haar achtbaarheit en gezach hier toe te bewegen, vervoegde zich ook met gebeden en geschenken by Gelanorus en Arsidas, en ook by de voornaamsten der gener, die gemeenzamelijk van Archombrotus gebruikt wierden. Na dat zy dit gesprek van hen verworven had, overwoog men met ydele en bekommerde gedachten, wat zy beide, en wie eerst beginnen zou te spreken. Zy hielden zich, in tegenwoordigheit van Hyanisbe, die haar zoon neffens haar by Poliarchus gebracht had, binnen de voorgestelde palen, en onthielden zich van meermaals met malkander te spreken, schoon de zelfde geest van vrientschap, die hen te voren in Timokleas huis aangeblazen had, zich weêr in hun vijandelijke gemoeden poogde in te vlijen; en zy wierden op hun nootlot verstteurt, 't welk d'oorzaak van deze haat in hen ontstak. Maar zy, tot deze zachter gedachten overhellende, wierden t' elkens weêr door Argenis beelt weêrhouden, gelijk ook door de schaamte van dat yder van hen eerst deze verzoening had begeert.

TIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Terwijl de toerusting vaerdig gemaakt word, krijgt Poliarchus in een van zijn wonden zulk een zware toeval, dat hy, noch zwak zijnde, weêr in een koorts valt. Ondertusschen hoort men dat Sardiniën in een burgerlijke oorlog ontsteeken is. Hyempsal word derwaarts gezonden, om dit eilant onder te brengen; en hy, het zelfde vermeestert hebbende, verstaat dat deze ramp uit de geschonde gods dienst van de heiligste tempel is gesproten. Hy, door d'eerbiedigheit, zo van de plaats, als van de verborgentheit bewogen, voert enigen der priesters, en ook der Groten met zich naar Afrika.

HEt gebeurde in de zelfde dagen dat een van Poliarchus grootste en gevarelijkste wonden, niet wel waargenomen zijnde, in dier voegen met zo grote pijn ontstak, dat hy, noch zwak en teder van lighaam zijnde, van een zware koorts aangetast wierd. D'uitstelling van zijn reis was niet lastiger aan hem, dan aan Archombrotus. Want in 't bestant was begrepen, dat d'een niet zonder d'ander naar Siçiliën mogt, overschepen. Zy dan, ongeduldig in deze verwijling, en ten minsten begerig om te schrijven, besloten enigen van hun getrouste vrienden derwaarts te zenden. Archombrotus schreef aan Meleander en Argenis, doch zonder enige smaat tegen Poliarchus. Hy verôntschuldigde zich alleenlijk van dat hy langsamelijk weêrkeerde, zo door zijns moeders bevel, als om dat het niet zou schijnen dat hy, door een onbetamelijke vrees,

vrees, de ziekte van de Koning, zijn tegenstrever, tot voordeel van d' uitvoering zijner zaken wilde gebruiken. Bocchus, een man van bekende getrouheit tot Archombrotus, wierd tot brenger van deze brieven verkozen. Maar Poliarchus overwoog lange tijt by zich zelf, of hy ook aan Meleander zou schrijven. Doch hy, Arsidas raat volgende, schreef ook aan hem, op dat het niet zou schijnen dat hy Argenis vader verwareloosde. Men onderzocht voorts of Arsidas met deze brieven naar Siçiliën zou keren. Hy vreesde dat hy by de Koning verdacht zou worden, en dat Archombrotus gunst aan hem nadeelig en gevarelijk zou wezen. Doch indien hy weêrkeerde, hy zou deze zijn samenkoomst by Poliarchus met de storm konnen verontschuldigen: in tegendeel, indien hy langer by hem bleef, zo zou men deze heimelijke afvaerdiging konnen bemerken. Hy vond dan geraden te vertrekken. Timonides, zijn grote vrient, en die hem toegedaan was, vertroude ook aan hem zijn brief aan de Koning, aan Kleobulus, en, voor 't gemeen zorg dragende, verzorgde ook voorzichtiglijk in 't zijne.

Ondertusschen wierd uit Sardiniën tijding gebracht, dat dit geheel eilant in de brant van een burgerlijke oorlog stond, en dat Harsikoras en Kornius, Radirobanes neven, yder voor zich zelf naar de heerschappy trachtende, dit lant door een gruwelijke oorlog verdelgden. Archombrotus schiep terstont hoop van dat men dit volk, dus in aanhangen verdeelt, en noch voor de wapenen van Afrika verschrikt, zich zou komen onderwerpen, zo het schichtiglijk aangetast wierd. Hy dan, op dat de heirkrachten, uit Siçiliën vergadert, niet zouden versmelten, en hy zelf by zijn Mauritaners niet minder, dan Poliarchus, zou zijn, voerde, dewijl hy toch niets te doen had, en Poliarchus ziekte de reis naar Siçiliën uitstelde, het heir, dat hy in Afrika gebracht had, daar hy de Mau-

ritaners tot onderstant byvoegde, naar Sardiniën; doch met belofte aan zijn moeder, en aan Poliarchus van dat hy, 't zy hy verwon, of de goden tegen zich gekant vond, niet langer, dan een maant, met zijn believen, uit Afrika zou blijven. Hy, op deze voorwaarden vertrokken, genoot byna groter gunst van de goden, dan hy gehoopt had: want hy verkreeg de verwinning zo lichtelijk, dat het geval, behalven het voorneemen van te darren, en van aan te tasten, en behalven de kommer van een strijt, naauwelijks aan hem toeliet een proef van zijn dapperheit te tonen. Hy vond vooreërst de havens onbewaart, en, zonder slag of stoot daar in gekomen, bezette hen met sterke bezetting. Hy bracht toen zijn krijgslieden in 't velt, en verzekerde zich van de top van een berg, van daar men Sardiniën, dat wel ongezont, maar echter zeer vruchtbaar van graan is, overzien kon. Hy bevond dat d'ouden dit eilant met recht Sandaliotis, of Ichnusa, naar de gestalte van de voetsool, of van een voetstap, genoemt hadden. De Sardiniërs hadden alreê met alle hun krachten tot twee malen om de heerschappy gestreden, en de voornaamsten der Groten en krijgslieden waren in deze bloedige strijden gesneuvelt. Deze elendigen, hun vaderlant uitputtende, hadden in dezer voegen voor Archombrotus gestreden, en zy, deze krijgsbenden op het gebergte ziende, zonden van de hunnen uit, om te vernemen wie deze vijanden, en hoe sterk zy waren: want deze twee neven hadden hun legers niet verre van daar in de bygelege vlakte. Toen zy hoorden dat dit Mauritaners en Siçiliërs waren, en dat de zee ook met een grote vloot bedekt was, volgden zy niet de raat, die alleen tot hun behoudenis overig was, te weten van hun burgerlijke twist af te leggen, en met gezamentlijke heirkrachten tegen d' uitheemsche vijant, noch van 't lant onkundig, te trekken. Ja d' een van hen, Harsikoras genoemt, die de voorgaande strijt verloren

ren had, en dieshalven van de verwinning wanhoopte, gaf zich, met de zijnen, aan Archombrotus over, om ten minsten zijn tegenstrever van de heerschappy te beroven: zo verre moet de liefde tot het vaderlant, en tot de huisgoden voor de burgerlijke oorlogen wijken, dat de menschen dikwijls liever hun vaderlant willen 't onderste boven keren, en zich zelven eens anders juk onderwerpen, dan het zelfde aan iemant van hun lantgenoten overgeven; als of de schande van te gehoorzamen groter zou wezen, zo men zich den genen, die men kent, onderwierp, en als of de heerschappy der vreemde meesters niet zo lastig zou vallen. Maar Kornius, van een beter drift aangedreven, vergaderde alles, dat hy te zamen kon krijgen, en voerde de zijnen ten strijt, en, op zijn tegenstrever, die zich aan Archombrotus zijde gevoegt had, aanrennende, beroofde hem wel van 't leven, maar overleefde hem ook niet, vermits hy van de menigte der Mauritaners verplet wierd, die het bloet der neven, met een droevig einde van hun eerzucht, te zamen mengden. Archombrotus dapperheit, het voornaamste in deze strijt, veroorzaakte ook een grote schrik in de Sardiniërs, die eindelijk of verslagen wierden, of met de vlucht wech geraakten. Hy, de drift van zijn geluk gebruikende, voerde zijn heir tegen de voornaamste burgten. De genen, die verwonnen waren, konden naauwelijks enige aanvallen tegenstaan. Men had de voornaamste kommer tot Kalaris, dat een ongeschikte menigte van volk ten strijt uitleeverde. Maar zy, binnen de wallen gedreven, en in de volgende dag in hun moed bezwijkende, zonden hun afgevaerdigden uit, om van overgeving te spreken. Virtiganes was recht van pas van de doot wechgerukt, om geen aanschouwer van zo veel qualen te wezen. Enige weinigen, de heerschappy der vreemde meesters niet lijden konnende, vertrokken zich in de Konijnëilanden, in d'engte gelegen, die Korsika van

Sardiniën ſcheid. Van daar voeren zy over naar Korſika, en, daar ook van de verwinner vervolgt, verſchuilden zich in 't gebergte van Liguriën, daar tegen over gelegen.

Voorts, onder de Sardiniërs liep een gemeen gerucht, dat deze ramp den Koningen, en aan 't vaderlant overgekomen was, om dat Radirobanes de godsdienſt van zeker tempel, die de heiligſte geacht wierd, tien paalſteenen van Kalaris af lag, en aan de hemelſche Jupiter gewijd was, geſchonden had. Men had daar aan d'autaar veel geſchenken van gout en zilver gezien; en d'oude Koningen hadden 'er een klein beelt van deze godheit, uit dicht gout beſtaande, gewijd. Radirobanes had, toen hy naar Afrika zou trekken, dit alles, onder voorwending van het zelfde te lenen, tot bekoſtiging van d'oorlog wechgerooft, en de prieſters zelven ſmadiglijk afgewezen; 't welk van toen af aan veel tot een droevig voorteeken ſtrekte, en ſedert, met d'uitterſte ramp der Sardiniërs, voor zodanig bevonden wierd. Daar was niets, aan 't welk men meer goddelijke eer bewees, dan aan deze tempel; en de prieſters, in hoge achting uitſteekende, verſtrekten aan 't volk byna voor goden, die tegenwoordig waren. Dit gerucht van Radirobanes kerkroof, en van de heiligheit des tempels, daar op veel zeer hoog roemden, quam ook ter oren van Archombrotus, die, of van eerbiedigheit tot de goden getroffen, of om de geeſten der Sardiniërs, door zijn eerbiedigheit tot hun goden, aan hem te verbinden, deze tempel bezocht. De gelegenheit, en de gewijde eerbiedigheit der plaatſen ontſtak in hem, zonder daar op te denken, een godvruchtige ſchrik. Aan de voet van de berg waren ruwe klippen, daar een enge weg tuſſchen deurging. Na dat men hier voorby was, vond men een groot boſch van jong rijs, dat om zijn grote eenzaamheit, en onopgetooide ſlechtigheit aangenaam was. Men zag daar na een zeer grote wandel-

ry,

ry, die het licht van boven in dier voegen ontfing, dat 'er noch enige duisterheit overbleef. Archombrotus, aan de wandelry gekomen, vond voor hem dit gedicht; dat, op een houte tafel geschreven, de priesters in dier voegen voor d' ogen van de genen, die'er intraden, gestelt hadden, dat men naauwelijks daar voorby kon gaan, zonder het zelfde te zien.

Onze huizen, daar wy wonen,
Pracht, noch kostlykheit vertonen,
En onz bed is stro, of riet;
Daar wy zoet en zacht op slapen,
En weêr nieuwe krachten rapen.
Zo men hier iets blinken ziet,

't Zijn de glinsterende stralen
Van de maan, die nederdalen;
't Is de gulde zon, die praalt.
Geen gedrang van Vorsten boven
Kan onz' rust en vreucht verdoven,
Onz' begeerten zijn bepaalt

In deez' bosschen, in deez' bomen,
Daar de vogels, zonder schromen,
Zingen met een bly geschal.
En wy zien Gods werk voor ogen.
Onze geest, die niet bewogen
Word, is Koning van dit all.

Archombrotus, dit gedicht gelezen hebbende, trad binnen de wandelry, aan welks zyden twee slechte autaren waren, daar twee houte beelden op stonden; van de welken 't een de voorzichtigheit vertoonde, die enige slangen had gevat, de welken, met hun staert d'oren stoppende, het bevel van het tovergedicht schuwden. 't Ander was het beelt van de kracht, dat met de beide handen een zeer groot pylaar

 droeg.

droeg. Twee der priesters van deze tempel, van Archombrotus koomst bericht, waren spoediglijk by hem gekomen, uit de welken hy, naar deze autaren vragende, verstond, dat deze twee beelden, de kracht en voorzichtigheit uitbeeldende, daar gestelt waren, op dat de genen, die zich in hun gezelschap wilden begeven, verstaan zouden dat de goden geen behagen in d'onvoordachtige driften en bewegingen hebben, maar wel in de geesten der gener, die dus tot krachtige voorzichtigheit aangestuwt wierden, dat zy niet lichtelijk tot enig besluit quamen, of het zelfde verlieten: doch dat deze beelden van hout waren, op dat door de nederigheit der goden, die niet kostelijk waren, de behoefte, die zy gaerne uitstonden, aangewezen zou worden. Archombrotus, hen aanschouwende, om dat de slechte toestel van hun lighamen niet qualijk met zulk een grote wijsbegeerte overëenquam, aanmerkte ook dat hun aangezichten door de magerheit misstaltig waren, en dat hun ogen, als tot de hemelsche bewegingen gewent, d'aanschouwing van de koninklijke pracht niet konden verdragen. Hy dan, hen zo veel t' eerbiediglijker erende, vraagde aan hen, toen zy de wandelry ten einde gegaan waren, wie van de goden, of van de menschen dit leven aan hen voorgeschreven had. Een van hen antwoordde hier op met een glimlach: de begeerte der gelukzaligheit, daar gy ook, doch langs een zeer verscheide weg, naar tracht. Gy, met rijkdommen te zoeken, en wy met van hen af te vlieden, beproeven welke de veiligste rijkdommen zijn. Wy vermoejen ook, door veelvoudige arbeit, onze geesten en lighamen; gy om tot de hoogste top der menschelijke zaken op te klimmen, en wy om niets zodanig te begeren. In dezer voegen hebben de goden aan ons nederigheit, en aan u bekommernissen, maar aan ons beide arbeit gegeven.

De vrymoedigheit van deze zachtzinnigste priester

was

was aan Archombrotus zo aangenaam, dat hy de natuur van dat huis met een innerlijker genegentheit aanschoude. D'andere priesters waren ondertusschen ook te zamen gekomen, van de welken hy naar de tempel gebracht wierd, tot dat hy, niet verre van d'autaar van de hemelsche Jupiter, daar op 't den priesters niet anders geoorloft was, dan in gout en zijde t'offeren, bleef staan. Maar Radirobanes had hen ook van deze verçieringen berooft. Archombrotus, dit uit de genen, die naast aan hem waren, verstaan hebbende, zeide: Ik zal maken dat het ongelijk, 't welk deze autaar onlangs door kerkroof geleden heeft, uit uw ogen, en uit Jupiters geheugenis uitgewischt word. Ik zal een groter beelt van gout, dan het voorgaande geweest heeft, besteden, en met een zelfde naerstigheit d'andere dingen, die ten dienst van de godheit behoren, aan u bestellen. De goden, antwoordden zy, zullen hier over dank aan u bewijzen. Wy worden niet door gout of zilver bewogen, dan voor zo veel het volk, zich aan de pracht van d'autaar vergapende, zich alle grote dingen van de goden inbeeld. Voorts, wy wenschen bezonderlijk naar de veiligheit van een verdraagsame behoefte binnen de heiningen van onz huis. Wy weten ook dat door dusdanige rijkdommen, die men uit de tempelen kan roven, zeer dikwijls de graagheit der goddelozen aangehift word: en Radirobanes zou niet gezondigt hebben, zo d'onvoorzichtige miltdadigheit onzer voorouders geen netten, tot terging en aanhitsing van hun gierigheit, gespannen had. 't Is beter de tempelen met zodanige dingen te verçieren, die men of zwarelijk uit hun plaats kan nemen, of die, als men hen wech neemt, onnut zijn, dan met het gewicht van dit benijd metaal, 't welk door zijn kostelijkheit veel tot de stoutheit van een prachtig schelmstuk te bedrijven nodigt. Hy, van de zelfde priesters van hier geleid, bezag wijders eerst hun tuinen, daar na hun vertrekjes, en ook hun eetplaat-

plaatſen, die niet koſtelijk waren. Hun huisgewaad was weinig, en hun bedden ſlecht, doch alles zo zuiver en geſchikt, dat men bemerken kon dat deze ſterke gemoeden d'overdaat verwierpen, zonder zich tot ſnode en trage onächtſaamheit van hun goederen over te geven.

Archombrotus, alles bezichtigt hebbende, en verblijd van d'aanſchouwing van zulk een ſtrenge deucht, die niet laſtig, noch onäangenaam aan hem had geweeſt, beval aan een uit hen, een oud man van hoge achtbaarheit, de gehele ordening van dit leven, alle hun wetten, en hun gewoonte aan hem te vertonen. Ik zwijg nu, ô Koning, zeide hy, aan u te verhalen wat winſt wy uit de verwerping van die dingen trekken, de welken by de menſchen in zo hoge waarde worden gehouden: want gy ſchijnt begeriger te zijn om te weten wat wy in deze afgetrokkenheit doen, dan waaröm wy daar toe zijn gekomen. Wijders, men kan met geen menſchelijke woorden de nuttigheit van dit ſtreng leven vertonen. De goden alleen prijzen, door een verborge reden, deze nieuwe gelukzaligheit, die voor d'ogen en zinnen der andere menſchen verborgen is, aan de genen aan, die 't hen belieft. Ik zal echter zeggen dat het einde onzer bezigheden en oeffeningen is, die dingen te verdienen, de welken de goden aan hun vrienden verlenen. Het geen, dat wy zeer dienſtig tot dit voorneemen achten, is, geduriglijk tegen de zonden, en tegen d'onmatige begeerlijkheden te ſtrijden. Dieshalven, met zo grote begeerte, als d'anderen naar de heerſchappy trachten, vlieden wy van deze hoogheit af, en ſchikken onz gemoed tot gemakkelijk te gehoorzamen. Wy geven aan een van d'onzen de heerſchappy voor een jaar, zonder dat onze ſtemmen tot deze verkiezing gekocht, of daar toe gedreven worden. Dit is een zware laſt voor de geen, die, door dit ampt, van de gemene ruſt afgeroepen word. Hy neemt het roer

van

van dit ſcheepje in handen, alleenlijk op hoop van dat hy, ten einde van een jaar, weêr tot zijn voorgaande ſtaat zal keren. Wy gehoorzamen de zodanige met zo grote godsdienſtigheit, dat men zeggen zou dat hy tot in onze zielen ziet, en aan ons het geen beveelt, dat wy liefſt willen doen. Onze voornaamſte toezicht ſtrekt echter hier toe, dat, zo hy al te ſtreng gebied, (dewijl wy alle menſchen zijn) of zo wy, traag of weêrſpaltig zijnde, van d'eerbiedigheit tot hem afwijken, deze twiſten en geſchillen niet buiten onze woning uitbarſten. 't Zal met onze ruſt, daar wy naar trachten, gedaan zijn, zo wy ons tot rechters en ſcheidslieden, die buiten ons zijn, moeten keren. D'oprechte liefde tot onze medegenoten en gebroeders is, volgens deze regel van te gehoorzamen, in ons het voornaamſte. Wy veröntſchuldigen, en verdragen malkander, zo de hebbelijkheit der gemoeden enige ſtrijt, en de verſcheidenheit van aart enige afkeerlijkheit veröorzaken. Wy vergrammen ons tegen ons zelven, als 'er in onze medebroeder iets is, dat wy niet konnen prijzen, noch verdragen. Wy zijn ſlecht gekleed, gelijk gy ziet. Onze tafel is ſober, en de tijt van onze ruſt met waken afgedeelt. Wy heerſchen dus over een lighaam, dat getemt is. Wy vrezen niet voor de gevarelijke omkeeren der Staten, daar echter de menſchen ten meeſtendeel voor zorgen. Wy ſchrömen niet de veränderingen der vluchtige welluſten, daar af wy met voordacht het gemak niet weten. Hoewel wy met zeer weinig te vreden zijn, zo vermoejen wy ons echter in d'arbeit, die wy zelven zoeken, vermits wy de qualen der ledigheit kennen, daar door de krachten, niet te vergeefs aan 't menſchelijk geſlacht gegeven, bezwijken, en die allengs in een begeerte van zonden verändert: in voegen dat yder van ons de tijt, die hem van de dienſt der godheit overſchiet, in de plichten, die hem toegeſchikt

ſchikt zijn, beſteed. De genen, die in vernuft, en in ſchranderheit van verſtant uitſteeken, worden tot de beſchouwing der hoge dingen geſchikt, die zy daar na voor d'ogen ten toon ſtellen, en als uit de hoogte, tot gebruik der menſchen, afbrengen. D'anderen volgen 't geen, daar yders natuur hem toe leid; op dat wy voor ons zelven genoech zouden hebben, en aan anderen behulpſaam wezen. Ik heb dit aan u verhaalt, niet om ons by u te verheffen, maar te verântwoorden; op dat d'ongewoonte van onz leven geen aanſtoot aan u zou geven. Want ik weet dat 'er enigen zijn, die met een al t'algemeen vonnis tot de veiligheit van de gemene ſtaat alle nieuwe dingen verôordeelen, en dat het weinig jaren geleden is dat wy gepoogt hebben door dit ſtreng leven de bezwijkende godvruchtigheit tot de goden t'onderſteunen.

Deze lange reden, en 't ongedult der jonge lieden hadden Archombrotus gedachten alreê tot andere dingen afgewent. Hy beval dieshalven, als begerig om 't overige te horen, aan de zelfde prieſter, dat hy in de volgende dag te Kalaris by hem zou komen. Hy zelf begaf zich tot dingen, die niet zo ſtreng waren, in 't gezelſchap der zijnen, die gantſchelijk van hem afhingen, en uit zijn gelaat poogden te vernemen of 't hem aangenamer zou zijn d'oeffenaars van deze ſtrenge deucht te prijzen, of te verâchten. Doch toen hy, in de ſtilte van de nacht, zich tot de bezorging van 't gemeen begaf, ſcheen hem dit een zeer nutte zaak, het volk door diergelijke voorbeelden aan te manen, en tot eerbewijzing aan de goden te nodigen. Dieshalven, toen in de volgende uchtent, volgens zijn bevel, deze prieſters tot hem quamen, beval hy aan hen, dat zy vier mannen uit hun gezin zouden uitmaken, die Afrika in hun gewijde dingen zouden onderwijzen. Zy leverden voort aan hem twee ouden,

den, en ook zo veel jongen uit hen. En op dat d' Afrikaners, uit veràchting of haat tot de Sardiniërs, die onlangs hun vijanden geweeſt hadden, niet verſmaden zouden deze godsdienſt aan te nemen, zo verkoos men vreemdelingen daar toe, namelijk twee Liguriers, en even zo veel uit Gallia: want veel hadden zich uit verſcheide volken in dit huis begeven.

Toen alles tot wederkering gereet gemaakt was, en Archombrotus de bequaamſte plaatſen met bezetting bezet had, deê hy in de vergadering door een afroeper uitroepen, dat hy Sardiniën voor zijn moeder Hyanisbe had verövert: dat de goden dit dus toegelaten hadden, op dat de tweedracht der Koningen voortäan aan deze beide volken niet tot verderf en ondergang zou verſtrekken; dat het nootlot eindelijk Sardiniën, volgens het recht zijner voorövders, aan zijn geſlacht verplicht, aan hem weêrgelevert had. Hy dan, de voornaamſten der Sardiniërs, en voornamelijk de genen, die van koninklijk bloet waren, meêneemende, had zulk een voorſpoedige wint, dat hy, in de dartigſte dag na zijn vertrek, zijn moeder met d' overwinſt van dit nieu Koninkrijk begroette. Poliarchus was wel verblijd van dat dit lot Sardiniën overgekomen was: maar hy was in kommer, om dat Archombrotus d'uitvoerder daar af had geweeſt; dewijl hy niet wiſt hoe dienſtig deze verwinning voor hem zou wezen.

ELF-

ELFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Een krijgsknecht uit Gallia ſpot in zijn taal met d'ongewone kleding der prieſters, van de welken een zijn grijs hooft tot zijn kleet uitſteekt. De krijgsknecht, toen zijn geſpot in ernſt veranderende, valt op zijn kniejen voor deze prieſter, die zich daar tegenſtelt, terwijl de krijgsknecht, van blijſchap tranen ſtortende, deze prieſter zijn Koning noemt. Dit gerucht verſpreid zich deur 't geheel heir, en terſtont ook in 't hof. Poliarchus, hier door opgewekt, en daar af verzekert, valt Aneroëſtus om de hals; en zy beide verhalen aan malkander het geen, dat hen overgekomen is.

ONder de krijgslieden, die, om Archombrotus weêrkoomſt te bezichtigen; zich, met het gemeen volk, op de ſtrant gevoegt hadden, was by geval een, die, over d'ongewone kleding verwondert, de welke deze ſtrenge prieſters, in hun overvoering uit de tempel van Sardiniën naar Afrika, aangedaan hadden, daar op gratelijk ſtond te ſtarögen. Hy trad 'er dieshalven nader by, en boertte met zijn makker opentlijk in de Galliſche taal met deze kleding. Deze prieſters uit Gallia zijnde, met de welken dus geſpot wierd, de taal van hun vaderlant horende, keerden terſtont hun aangezicht derwaarts, en waren ook hier over verwondert, dat zy, zo verre van hun vaderlant, terſtont menſchen vonden, die de Galliſche taal ſpraken. Een van deze prieſters voornamelijk, alreê hoog van jaren zijnde, zijn aangezicht tot het kleet, dat

dat zijn geheel hooft bewond, uitsteekende, zag de krijgsknecht, die met hem spotte, enige malen aan, als of hy hem verstond; 't welk d'andere krijgslieden deê vermoeden dat zijn geboorteplaats niet verre buiten Gallia moest wezen, te meer dewijl de verwe van zijn aangezicht, en de levendigheit van zijn ogen wel daar meê overëenquamen. D'eenvoudigheit van zijn geestelijke kleding had ook niet gantschelijk de geestigheit van zijn lighaam uitgewischt. De krijgsknecht begon deze priester, naar de welk hy toegetreden was, om met hem te spotten, met grote naerstigheit t'aanschouwen; om dat hem terstont in zijn geheugenis inviel dat hy de gedaante van deze man, als eertijts aan hem bekent, meermalen gezien had. Hy dan, hem naar de stat volgende, om zich van zijn gissing te verzekeren, groette hem in de Gallische taal, zo als hy tot zijn herberg intrad. D'ander, om niet stuursch te schijnen, en geen spraak te weigeren, wenschte ook veel goets aan hem.

Zy scheidden toen in dezer voegen van malkander; Maar de krijgsknecht was in de volgende nacht gantschelijk ongerust. Somtijts beschuldigde hy zijn onnutte zorgvuldigheit, en was ten hoogsten hier over verwondert, wat hem aan de kennis van deze priester gelegen kon wezen. Zo haast de dag te voorschijn was gekomen, keerde hy weêr naar de herberg der priesters, en verzocht met hen te spreken. Doch zy hadden alreê, onder de schijn van hun eenzame godsdienstigheit, hun verzoek uit de stat naar de naaste tempel, die in een verborge bosch, en van de weg af gelegen was, verworven. Maar dit was in der daat niets anders, dan 't gezicht der Gallen, die hen in Afrika onvoorziens voorgekomen waren, te schuwen. Dit afweezen ontvonkte noch meer de nieusgierigheit in deze krijgsknecht, die, hen vaerdiglijk nalopende, hen achterhaalde eer zy noch in de tempel gekomen

waren. Toen hy hen gegroet had, zeide hy tot hen, als of hy deze reis om enige andere zaken aangevangen had: warelijk, ô Jupiters priesters, ik ben grotelijks aan 't geval verplicht, 't welk u aan my, dus na aan 't bosch mijn weg vervorderende, vertoont. Ik zal noch meer daar aan verplicht zijn, zo gy, gelijk ik vermoed, en verhoop, mijn lantslieden zijt. D'oude priester had berou van dat hy, in de voorgaande dag, door een overylende en onverwachte misgreep, zich zelf door de Gallische taal geopenbaart had. Doch hy, om met t'ontkennen geen groter vermoeden te verörzaken, en de nieusgierigheit van de krijgsknecht, die misschien met weinig woorden gepaait zou zijn, niet meer t'ontsteeken, antwoordde dat hy wel in Gallia geboren was, maar echter van zijn eerste jongelingschap af onder de vreemden geleeft had.

Toen zy dus in gesprek geraakt waren, sproot d'een uit d'ander vraag. De krijgsknecht, zijn gezicht meer en meer op 't aangezicht van de spreker vestende, wierd verbaast op d'aanschouwing van 't gelaat, dat hy te voren gekent, en dikwijls met de grootste eerbiedigheit geëert had: ja hy, van zelf begerig om te geloven, wierd, behalven van het bewijs van zijn aangezicht, door 't geluit van zijn stem noch daar toe gedwongen. Maar toen de krijgsknecht het bekent lijkteeken in zijn hant zag, (want hy had, om het zelfde te zien, als tot bewijs van vrientschap, de priester by de hant gevat, schoon de zelfde zulks weigerde) riep hy, als overtuigt zijnde, met een diepe zucht: O waardste der Koningen! waar hebt gy zo lang verborgen geweest? Wy uw burgers hadden niet alle gezondigt, om ons dus elendiglijk te laten. Wat kleding is dit? wat eenzaamheit van gezelschap? Hoe onwaerdig is dit alles voor uw hoogheit! Hy boog zich met enen voor de geen neder, die dit

dit weigerde, en begon bitterlijk te wenen. De priefter, roepende dat de krijgsknecht fporeloos was, en, onder de fchijn van gelach, of gramfchap in zijn gelaat verändert, keerde zich met enige fteurnis weêr naar zijn medegenoten. Maar de woorden van deze krijgsknecht hadden in hem ook enige ontfteltenis gemaakt. Hy hield zich aan 't geen, dat hy gezegt had, en zeide dat deze zijn Koning was, en Ancroëftus genoemt wierd. Hy betuigde dat hy niet van zijn zijde zou wijken, en dat hy de gunft der goden niet zou verwarelozen, die, na een vergeeffche wenfch van zo veel jaren, hem eindelijk dus weêr te voorfchijn gebracht hadden. Deze oude priefter, de krijgsknecht bekijvende, en zich verbaaft veinzende, naderde allengs zijn oor, en zeide tot hem: Krijgsman, indien door lang verloop van tijt uw geheugenis, of uw ogen dolen, of indien gy door enige gelijkenis van aangezicht bedrogen zijt, zo behoort gy u met groter befcheidenheit in te tomen. Indien ik uw Koning ben, zo eifch ik deze eerfte plicht van onderdaan van u, dat is dat gy zwijgt, en, indien 't u belieft, my volgt, tot dat wy alleen te zamen konnen fpreken. Dit bericht quam te fpade: want hoewel de krijgsknecht zweeg, zo flopen echter enigen van de Gallen en Afrikaners, die in 't gezelfchap waren, door deze nieuwigheit d'oren opfteekende, en begerig om dit nieus onder 't volk te brengen, terftont naar de ftat. In Poliarchus leger waren twee drommen van krijgslieden uit het Alpifche gebergte, over de welken Aneroëftus geboden had. Zy, dit gerucht, dat zich dus ylings verfpreidde, aanneemende, vervulden, nu door verbaaftheit, en dan door onvoorzichtigheit, het geheel heir, en daar na de ftat met dit gerucht.

Poliarchus, zijn krachten weêr bekomen hebbende, was by Hyanisbe, om met haar de dag van de reis naar Siçiliën vaft te ftellen. Gelanorus, met een

twijffelächtig gelaat, als niet wetende of hy dit gerucht zou aanneemen, of verwerpen, voor Poliarchus, terwijl hy met deze berading bezich was, verſchijnende, zeide: Ik weet niet wat ik van Aneroëſtus hoor zeggen; te weten dat hy, met d'andere roof uit Sardiniên hier gevoert, en in een kleding, die veel van de koninklijke verçiering verſchilt, van zeker krijgsknecht, zijn lantgenoot, bekent is. Poliarchus, door een overylende drift des gemoeds, dat in al te grote hoop verblind was, opgewekt, antwoordde: dat hy, zo dit waarächtig was, de genen, die Aneroëſtus aan hem weêrleverden, voor zijn magen zou houden: dat deze gift hem veel waarder, dan 't leven, zou wezen, en dat hy aan de genen, die Sardiniën verwonnen hadden, niet alleenlijk zo veel verplicht zou wezen, als men aan zijn vrienden, maar ook byna zo veel als men aan de goden verplicht is. De Koningin hoorde deze woorden met grote genegentheit aan; dewijl zy 't voor een groot geſchenk der goden zou achten, dat haar zoon Archombrotus, zo hoog en dier aan Poliarchus verbonden, by geval ook iets gedaan had dat aan Poliarchus aangenaam was. Zy dan, een vrolijk aangezicht tonende, en als of zy hem, van zelfs verblijd, tot groter blijſchap wilde aanprikkelen, vraagde wat 'er gebeurt, of wie die man was, die men waerdig kende met zo veel wenſchingen te zoeken, of te vinden. Poliarchus, alles in 't kort bevattende, zeide tot haar, dat hy in zijn eerſte kintsheit van de rovers gevangen, en in 't hof van Aneroëſtus, die veel geweſten van d' Alpen bezat, gebracht wierd: dat hy, door de toezicht van deze voortreffelijke Koning, daar zo wel opgevoed was, dat hy in dit geval niets beproeft had, 't welk voor de koninklijke ſtaat onwaerdig was: dat hy, noch onbekent van ouders, door de ramp des oorlogs rampzaliglijk gevangen wierd; en dat, eer hy in zijn geſlacht her-

herftelt, en van zijn vader erkent was, Aneroëftus, door een inlantfche beroerte, met twee zonen, die hy had, in de ftrijt, gelijk men zeide, verflagen wierd; en dat men de lighamen zijner zonen wel onder de verflagenen had gevonden, maar Aneroëftus nergens. Hy voegde hier by: dat, indien het geval, zich goedertieren tonende, Aneroëftus van die nederlaag befchut, en hem tot aan die dag bewaart had, hy belijden zou dat de goden gunftig aan hem waren, en een leven, dat in alle delen gelukkig was, aan hem verleenden; maar dat deze hoogfte blijfchap op al te geringe blijken fteunde; dat de krijgsknecht bedrogen kon zijn; of dat deze priefter, door de gelijkenis van aangezicht met Aneroëftus, zo'er enige gelijkheit was, miffchien dit verdichtfel toegeftelt had: dat men alles naerftiglijk moeft onderzoeken: dat hy veel huisgenoten van die Koning by zich had, en onder anderen zeker Kreftor, een van Aneroëftus voornaamfte vrienden; en dat hy zelfs, dewijl zijn gezontheit zulks toeliet, naar deze tempel, daar in deze priefter zich vertrokken had, als om die godheit aan te fpreken, zou trekken.

Hyanisbe, zijn hoop begunftigende, de welke zy zeker wenfchte te zijn, beval aan Poliarchus een goed vertrouwen van de goden, en van 't geval te hebben, en beloofde dat zy hem naar de tempel zou verzellen. Kreftor wierd terftont ontboden. Men beval aan hem, die eertijts Aneroëftus grootfte vrient had geweeft, dat hy voorüit zou trekken, en allengs alles vernemen, terwijl Poliarchus en Hyanisbe zich tot deze weg vaerdig maakten. Deze hoop was zo groot, dat Kreftor de zelfde niet kon aanneemen: in voegen dat hy, als de geen, die dit bericht verächtte, van nieus de geheugenis van zijn waardfte Koning beweende, en, dit bevel als onnut en vruchteloos aanneemende, met een klein gezelfchap in 't bofch trad, en niet verre

van d'ingang des tempels deze priefters vond, die noch met deze krijgsknecht, de welk dit geheim ontdekt had, fpraken. Hy, onder fchijn van met de krijgsknecht te willen fpreken, wierp zijn ogen, die overal zwierden, op Aneroëftus. Zijn bloet, als in blijfchap uitbarftende, (gelijk gemenelijk in grote en onverwachte dingen gebeurt) deurliep terftont zijn geheel ingewant; en hy, de Koning aan zijn gelaat, ftem en lijkteekenen zekerlijk kennende, vertrok zich, van blijfchap overftolpt, onder de naafte boom, daar hy fprakeloos, en als zonder beweging wierd. Aneroëftus wierd op zijn koomft niet minder verbaaft. D'aanfchouwing van zijn oude vrient trof hem onvoorziens met een aangename droefheit. Hy wierd te gelijk van vrees aangetaft, dat hy, van de zijnen erkent, van deze zoetfte eenzaamheit berooft zou worden.

Poliarchus, Kreftor voorüit gezonden hebbende, was hem met groot ongedult gevolgt, en trad met Hyanisbe tot de tempel in, toen Kreftor, zich zelf vergeten hebbende, van de priefters af, en naar hem toeliep, en, door zijn verbaafde blijfchap genoech tonende wat hy meêbracht, zeide: Wy hebben Aneroëftus; wy hebben mijn oude Koning, en uw voedftermeefter weêrgevonden. Hy is 't, hy is 't zelf; twijffel niet. Gaat gy by hem? ô Koning! of zal ik hem terftont voor u brengen? Poliarchus ging terftont naar de plaats, die hem van Kreftor aangewezen wierd. Maar Aneroëftus poogde zich ondertuffchen in een eng voetpad, daar het bofch dichtft was, te begeven, om zich daar in die dag te verfchuilen, en deur de wilderniffen en onbekende volken naar andere tempelen, en naar andere goden te trekken. Hy verzocht aan de krijgsknecht dat hy hem, als zijn Koning, zou gehoorzamen, en hem in zijn vlucht verzellen, of deze verfchuiling met zijn ftilzwijgen bedekt houden.

den. De krijgsknecht ſtelde zich hier tegen; en terwijl zy in deze twiſt waren, quam Poliarchus, die niet langer twijffelde dat hy de ware Aneroëſtus was. Hy dan, ziende dat 'er een grote menigte van menſchen te zamen was gekomen, en dat deze oude man dit gedruis niet kon lijden, bedacht een andere middel van hem aan te ſpreken. Ik ben verblijd, zeide hy, van dat de godvruchtigheit der Gallen ook aan d'uitheemſche volken bekent is. Waarde prieſter, ik verzoek dat men de goden, door uw beleit, voor my zal bidden, op dat zy my in 't geen, dat ik voorgenomen heb, gunſtig mogen wezen. Koom, zo 't u belieft, in deze tempel, om aan my te tonen welke gebeden en oeffeningen gy dienſtig voor my acht. Aneroëſtus, verbaaſt zijnde, volgde de geen, die hem trok; want Poliarchus had hem by de ſlinke hant gevat. De tempel was eng; en de krijgslieden weerden aan de deuren het nieusgierig volk af. Hyanisbe, met de voornaamſten van de haren, was alreê daar binnen; daar op Poliarchus met Aneroëſtus, en omtrent veertig van de zijnen, volgde. Men ſloot toen, door Poliarchus bevel, de deuren toe. Het verlangen van 't volk, en der krijgslieden was dieshalven te groter. Het volk was uit de ſtat gelopen; en men kon in 't leger naauwelijks de wachtplaatſen vry houden: in voegen dat de tempel van een grote menigte van menſchen omringt wierd. Maar d' eerbiedigheit der Koningen, die daar binnen waren, of de verbaaſtheit van d' onverwachte zaak hield de menigte zo ſtil, dat de Vorſten ſtilte en vryheit tot het geen hadden, 't welk daar binnen gedaan wierd.

Poliarchus ſtond vaerdig om met luide ſtem een aanvang van de zaak te maken, toen Micipſa, van Archombrotus uitgezonden, by Hyanisbe quam. Archombrotus, door 't gedruis der menigte opgewekt, en niet verre van daar zijnde, wenſchte by zulk

een grote zaak tegenwoordig te wezen, zo Poliarchus zulks toeſtond. Poliarchus had hier niets tegen; dewijl deze vreucht, die hy had, uit des zelfs verwinning ſproot. Deze zaak wierd dan tot aan de koomſt van Archombrotus uitgeſtelt; en toen hy in de tempel gekomen was, ſprak Poliarchus Aneroëſtus in dezer voegen aan: Waarde vader! wat naam hebben uw ouders aan u gegeven? of waaröm zijt gy uit Gallia naar Sardiniën vertrokken? Aneroëſtus parſte hem, zo groot een omzwier aanſchouwende, van zelfs tot de voorgenome vraag; want hy had zijn gewone ſtantvaſtigheit, door zijn eerſte beweging wechgedreven, hervat. Hy zag dat niet alleenlijk Kreſtor, of de krijgsknecht, maar ook veel anderen hem overtuigt zouden hebben, zo hy in 't zwijgen, of in 't ontkennen volhard had. Ik weet niet, zeide hy, wie gy zijt, dan dat ik uit uw purper bemerk dat gy een Koning zijt; en gy ſpreekt een taal gelijk de genen, die in Gallia geboren zijn. Ik acht dat gy my een vrient zijt; dewijl ik zie dat gy hier van de genen, die eertijts mijn vrienden waren, by u hebt: want ik ken Kreſtor en Simplidas, eertijts mijn gemeenzame vrienden. Dat het dieshalven aan my, als uw vrient, veroorloft zy by de goden aan u te verzoeken dat gy my toelaat ter plaats, daar ik begeer, te trekken. Maar indien gy miſſchien mijn vijant zijt; wat ſtraf begeert gy wijder voor my? Ik heb mijn Koninkrijk verloren, zonder het weêr t'eiſſchen. Ik ben een gewillige balling, om zelfs niet hinderlijk aan mijn vijanden te wezen. Ik ſchep vermaak in behoeftig te zijn; en de genen, door de welken ik heden weêrgevonden ben, weten of ik niet onbekent wil wezen. Ik heb mijn voorgaande ſtaat vergeten. Leg my noch zwaarder laſten op: ik zal, behalven de gramſchap der goden, niets weigeren. Wyders, indien gy niet acht, of zo 't niet dienſtig voor u is, dat ik Aneroëſtus ben; vrees

niet.

niet. Laat alleenlijk toe dat ik my in d'eenzaamheit vertrek. Ik zal Aneroëstus niet zijn, zo niemant my dwingt de waarheit te belijden.

Hy, dit met een zedige deftigheit zeggende, bewoog alle de genen, die hem hoorden, voornamelijk toen Krestor, zijn hant opheffende, het lijkteeken toonde, 't welk de Koning Aneroëstus, gelijk zijn lantgenoten wisten, overbehouden had. Poliarchus zelf vertoonde weêr voor zich het zelfde gelaat, dat hy, een jongen zijnde, zo dikwijls gezien had: ja zijn oren, hoewel zy hem in lange tijt niet gehoort hadden, kenden de stem, die zy eertijts zo gemeenzamelijk verstaan hadden, en zijn hart bezweek door een zeer teder gevoel van godvruchtigheit. Hy echter, zonder zich noch bekent gemaakt te hebben, vraagde aan Aneroëstus, waaröm hy uit zijn vaderlant was getrokken, waaröm hy zich dus verschuilde, en waaröm hy dus in ledigheit quynde. De mijnen, zeide hy, van de welken ik hier enigen zie, weten niet dan al te wel door welke dwarrelwint het geval my omgeworpen heeft. Ik wierd door de woede mijner ongehoorzame burgers tot de wapenen aangedreven. Zy waren zo stout, dat zy een veltslag aan my darden leveren. Mijn zonen (want ik had 'er twee, toen in d'eerste bloem van hun jaren getreden) al t' onvoorzichtiglijk strijdende, wierden beide voor hun vader, en voor zijn ogen nedergevelt. Ik kon toen ook, zo mijn nootlot gewilt had, gestorven hebben; maar ik acht dat de goden my toen rieden te vluchten. Ik verbergde my in 't naaste bosch, en, van daar my tot onderstant van buiten kerende, geraakte over de brede rug van 't gebergte by de Liguriers: want de dapperste volken van dat gewest waren aan my verbonden, en hadden alle bystant aan my belooft. Mijn voorneemen was, door hun behulp mijn Koninkrijk weêr t'eisschen. Toen ik aan de naaste zee was gekomen,

om naar die vermaarde ſtat, van Janus gebout, te trekken, trad ik, zonder bekent te zijn, in een ſchip, dat my voorquam. Maar wy wierden van de ſtorm naar Sardiniën gedreven. Terwijl het ſchip aan anker lag, lokte het gerucht van die tempel, van daar ik onlangs herwaarts gevoert ben, my aan om mijn gebeden aan Jupiter te doen. Maar ik, over d'aangenaamheit der plaatſen, en over het leven der prieſters verwondert, beſloot alle bekommerniſſen af te leggen, en, in zo veel menſchelijke rampen omgeſolt, eindelijk de gunſt der goden te beproeven. Want waarom zou ik mijn vaderlant, door zo veel bloet der mijnen overſtort, beminnen? en dat ik niet zo zeer door 't bloet mijner vijanden, als wel door dat van mijn bontgenoten zou moeten weder winnen? Aan wie zou ik namaals de rijksſtaf nalaten? wat zoetheit zou ik in een ydel en leeg huis genieten. Ik had in 't geheel twee zonen voortgebracht: het geval had eertijts de darde aan my gelevert, die my niet minder lief en waard was, dan mijn eige zonen, en die ik met mijn grootvaders naam Skordanes genoemt had. O mijn zoet vermaak! indien gy noch in 't leven waart, ik zou u, by recht van aanneeming tot zoon gevordert, Koning maken. Gy zoud het gevaar van d'oorlog, mijn ongevallen, en mijn kommer verzachten. Maar hy, lang te voren een voorteeken en begin van zo veel rampen, wierd van de Gallen, die de Rhodanus bewonen, en daar wy tegen ſtreden, tot een roof wechgevoert; en de geheugenis van dit verlies heeft ſedert niet een enige dag ruſt aan my gegeven.

Poliarchus, Aneroëſtus deze ongevallen dus weemoediglijk verhalen horende, kon zich niet langer onthouden van hem te trooſten. Hy dan, in tranen, die hy lang opgehouden had, overvloejende, viel hem om de hals, en, een weinig wachtende, op dat zijn ſtem, door zuchten afgebroken, niet zonder deftig-

tigheit te voorschijn zou komen, zeide: O waarde vader! 't en zy gy liever wilt dat ik u Heer noem: indien u aan Skordanes tegenwoordigheit zo veel gelegen is; zie hier, ik lever hem weêr aan u. Gebruik hem; keer weêr in 't leven. Ik ben Skordanes. Zy, malkander stijf, doch te vergeefs aanziende, waren beide als opgetogen. De verwondering der anderen, die malkander als sprakeloos aanzagen, was zo groot, dat zy niet spreken, en niet vragen konden. De geesten van hun alle waren in twijffel, en bereid om hun genegentheden naar die zijde te doen overhellen, daar toe zy door Poliarchus en Aneroëstus gesprek gedreven zouden worden. Zijt gy dan Skordanes? zeide Aneroëstus eindelijk. O Koning! zijt gy mijn Skordanes? Leef, heersch, hou Aneroëstus. Goede goden! maar met wat blijken zult gy my hier af verzekeren? Gy ziet hier, zeide Poliarchus weêr, uw en der goden wreker, tegen de welken uw boze burgers met u te verdrijven, grote gruwelen hebben bedreven. Deze schelmen zijn of in de strijt, of door de bijl der beulen, ondergegaan. Ik heb hen de roof afgenomen, en uw Koninkrijk in mijn bezit genomen, 't welk ik, waarde vader, ongeschonden aan u herstel. Met welke krachten meent gy dat ik zo veel tegen de vijanden heb konnen uitrichten? Ik, die Britomandes zoon ben, heb deze oorlog uitgevoert. Ik lever nu ook mijn vaderlijke heerschappy (want de goden hebben onlangs mijn vader in hun gezelschap genomen) aan u over. Dat ik, waarde vader, de naaste aan u ben. U te gehoorzamen zal heerlijker zijn, dan over d'anderen te gebieden.

Aneroëstus, door deze nieuwe blijschap nieuwe krachten scheppende, en zijn gebeden en ogen ten hemel heffende, omhelsde Poliarchus. Hyanisbe was'er alreê by gekomen, en Archombrotus verblijdde zich, zo wel hier over, dat de goden, door hun gunst hem

Ane-

Aneroëſtus hadden in handen geſtelt, als van dat hy de verwinning had verkregen. Poliarchus van zijn zijde ontkende niet dat Archombrotus in dit voorval zo grote dienſt aan hem had gedaan, als hy zelf, door Radirobanes doot, aan Archombrotus had bewezen. Kreſtor, Simplicidas en anderen konden, zo haaſt, als 't hen mogelijk was, by Aneroëſtus gekomen, zich niet verzaden van hem te kuſſen, en met hem te ſpreken. De krijgsknecht, die d'eerſte de Koning bekent had, roemde bovenäl op zijn werk, en was verwaant op deze blijſchap, en op de hoop van de vergelding, die hy verwachtte. Aneroëſtus, dus naar alle zijden getrokken, kon eindelijk naauwelijks tot Poliarchus weêrkeeren. Zy beide zetten Hyanisbe in 't midden. Archombrotus, de naaſte aan zijn moeder, ging vooruit. Zy, dus buiten de tempel getreden, konden, uit oorzaak van de menigte der krijgslieden, en van 't volk, naauwelijks op de weg komen, die door de menigte der gener, de welken gekomen waren om te zien, en gezien te worden, en om hun eerbiedigheit te bewijzen, in dier voegen geſtopt wierd, dat men zwarelijk daar deur kon geraken: want zelfs de genen, die met Aneroëſtus, en met Gallia niets te doen hadden, waren niet verzuimelijk in hun groeten en gejuich, of om hun Vorſten in hun blijſchap te vleiden, of om dat zy zelven daar over verheugt waren.

TWAALF-

TWAALFDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Dewijl God wezentlijk, en heilig, en een wreker der schelmstukken is, zo bewijst Aneroëstus hier uit, dat'er niets beter behoort te wezen, als van de zonden af te wijken, van de welken sommigen ons ingeplant zijn, en anderen van anderen tot ons overkomen. D'eersten worden door d'eenzaamheit van een opgeslote leven wechgenomen, dewijl zy versterven, om dat zy geen voedsel hebben. D' anderen worden daar ook wechgenomen, dewijl veel menschen meer door de voorbeelden, dan uit hun enige aart zondigen; voornamelijk in deze eeuw, daar in men de stoutheit van te zondigen zelve voor roem acht, en daar in de genen, die God gehoorzamen, voor blode en onbequamen om zaken uit te voeren geacht worden. Hy voegt'er de zonden by, die zeer gemeen aan de Koningen zijn; te weten, zaat van tweedracht onder de geburige volken te zajen, tot openbaring der geheimenissen aan te zoeken, niet tegen d'overlasten van 't gemeen te verzorgen, zo zy van mannen, die ten oorlog dienstig zijn, aangedaan worden, en meer andere raden van Machiavellus. Aneroëstus bewijst zeer voortreffelijk, dat het ampt der sterke mannen is, het geval door de heilige teugel des deuchts te stieren.

TOen zy in 't hof waren gekomen, vertoonden zich daar enigen, die, volgens Poliarchus bevel, Ane-

Aneroëstus arme kleding tegen koninklijk gewaad zouden verwisselen. Maar hy hield nu zijn kleet vast, en weerde dan met zijn hant het purper af. Poliarchus, hier over verwondert, verzocht van hem dat hy deze klederen, blijken van droefheit, zou afleggen. Maar hy antwoordde, dat de goden niet zo qualijk aan hem verdient hadden, dat hy dus hun gezelschap wilde verlaten, dat hy wel te vreden was dat Poliarchus zijn heerschappy bezat, die hy met alle wenschingen tot zijn erfgenaam begeert zou hebben: dat hy, zo veel 't overige aangaat, zich niet weêr in d'ongestuimige golven der bezigheden wilde begeven: dat zy hem d'armoede, die hy zo kostelijk hield, niet zouden ontroven: dat zy hem niet onnut voor hun zaken moesten achten, die, hem eenzamelijker toegang tot de goden hebbende, hen gunstig tot zijn vrienden kon maken. Deze grote en ernstige stantvastigheit van deze goede oude man, in zijn duister en onbekent leven te behouden gaf terstont oorzaak tot verscheide redenen. Sommigen prezen zijn stantvastigheit; en anderen waren verwondert van dat hy meende dat 'er zo groot een strengheit van zeden tot de dienst der goden vereïscht wierd. Het ontbrak Poliarchus ook aan geen bewijzen, om Aneroëstus in dit streng voorneemen tegen te spreken, en hem, die weigerlijk was, weêr tot de gewone bezigheden der Koningen te brengen. Aneroëstus hoorde de redenen van hen alle (want daar waren veel, die het zelfde aan hem rieden) met een zeer geduldig stilzwijgen aan; in voegen dat veel geloofden dat hem dit aan 't hart trof, en dat hy gaerne verwonnen wilde wezen. Hy dan, lang gewacht hebbende, of om alles, dat tegen hem ingebracht wierd, met een enige reden te wederleggen, of om ondertusschen, terwijl hy tijt had, zijn verdediging toe te stellen, en te verdienen met gelijke stilte van alle gehoort te worden, begon, zijn hooft zediglijk opheffende, eindelijk op deze wijze te spreken.

De

De wet, die de zon zelve onderhoud, met nooit van haar spoor af te dwalen, gelijk ook d'ordening der maan, en der andere starren, en het beleit der gehele natuur wijzen den menschen, die door de verwaande waan van wijsheit niet verslonden,en door hun onächtsaamheit niet erger dan d' onredelijke beesten zijn, klarelijk genoech aan, dat'er een opperste geest is, die alles gemaakt heeft. Meent gy dan dat deze heilige godheit, van de welken zo veel uitsteekende dingen voortgekomen zijn, namelijk God, die d'oorsprong van alle deuchden is, en die door de reden, in de gemoeden der menschen ingeboren, recht en billijkheit voorgeschreven heeft, vermaak in die gebreken schept, door de welken wy deurgaans de natuur bederven? Geen ander, dan een zeer gerechtig voortbrenger, kan deze wet, die wy zien, aan de natuur gegeven hebben. En hy zou niet gerechtig zijn, zo hy toeliet dat zo veel schelmstukken ongestraft bleven. Als dan de liefde tot het geen, dat recht is, en de begeerte van vrientschap met de goden te maken, en gezamentlijk de vrees van de hemelsche gramschap ons gemoed hebben getroffen, zo moet het zelfde niet iets beter achten, dan van de gevarelijkheden der zonden, alreê bekent door d' ondergang van zo veel menschen, af te wijken. Deze gevarelijkheden zijn ons ten deel ingeplant, en komen ten deel van anderen tot ons over. En wy hebben deze godsdienst van een eenzame strengheit, tot een krachtige hulpmiddel tegen dit alles, gevonden. Want vooreêrst worden d' onmatige begeerlijkheden, door de welken wy aan ons zelven lastig zijn, na dat hun drift gebroken is, in dier voegen ontwapent, als of men de wilde beesten, die men getemt heeft, ook van hun tanden, en van hun scherpe nagels beroofde; op dat zy, zo zy daar na hun natuur weêr aannamen, niets zouden hebben, daar meê zy woeden konnen; vermits de begeerte der wellusten door een strijdige gewoonte van strengheit haar hard-

nek-

nekkigheit by ons afwent. Indien echter deze vlam, als uit zijn asch, weêr te voorschijn koomt, zo kan hy in een arm huisje, daar in geen werktuigen van overdaat gevonden word, niets uitrichten. Een eenvoudige armoede spot ook met de gratigheit; en een ongeacht leven, dat zich zelf versmaad, word beschaamt over d'aanprikkelingen van de verwaantheit. In dezer voegen versterven in dit heilig en streng vertrek deze, en ook d'andere qualen, die in 't gemoed hun plaats hebben, als de gramschap, nijt, vrees, stoutheit, gelijk een brant, die voedsel mist; inzonderheit als het gemoed, het juk der zonden afgeschud hebbende, zich aan zich zelf weêrgelevert heeft, en als de begeerlijkheden, nu blode geworden, en gewent te gehoorzamen, met de reden te rade gaan; eer zy iets darren willen, of niet willen. Wy dan, die aan ons zelven de strenge vijanden zijn, worden op deze wijze, na dat wy de drift der tomeloze natuur of gantschelijk verdreven, of ten minsten verbetert en getemt hebben, tot een heilsame en nutte deucht aangestuwt.

Ik koom nu tot deze qualen, die door de besmetting der andere menschen tegen ons toegestelt worden. Zy zijn wreet, en zeer zeker: want ik acht dat 'er meer door voorbeelden, dan uit hun eige aart, zondigen; om dat wy door gelijkheit der zeden aan onze vrienden begeren aangenaam te wezen, en wy zelden lange tijt met de bozen konnen leven, zonder eerst een zachter gevoelen van hun zonden te hebben, om daar na ook daar af besmet te worden. D'eerzucht van anderen ontsteekt onze verwaantheit, en de gratigheit van anderen ontwaakt de poging naar rijkdommen. Gy, bedrogen zijnde, zult uw gemoed, misschien te voren oprecht, tot bedroch begeven, om uw schade te verhalen; en gy zult, uit de haat der vijanden tegen u, leren haten. Wijders, veel menschen achten zelfs de stoutheit van te zondigen voor een manne-

lijke

lijke roem, en houden de genen, die de goden gehoorzamen, blode, en onbequaam om zaken uit te voeren. Men vind niet weinig menschen, die, uit vrees van deze achting te bekomen, zich tot zondigen gewennen, meer om van de genen, by de welken de deucht in weinig achting is, geprezen te worden, dan om dat de zonden by hen hoog te boek ftaan. D'oprechtigheit van onz gezin drijft dit alles van onze huisgenoten af; daar in wy, om kort te gaan, de besmetting der bozen schuwen, en, zonder van blodigheit verdacht te zijn, de goden mogen vrezen.

Maar om my zelf nader te komen, hoe dikwijls nodigt de boosaardigheit van 't geval, en der zaken, door de grootfte aanlokselen, en door hoge vergeldingen, de Koningen en Vorften tot zonden te bedrijven? inzonderheit als hen zodanige dingen voorkomen, in de welken het geen, dat billijk is, van hun roem, of van de veiligheit van te heerschen verschilt? Te veinzen, te bedriegen, en anders te gevoelen, dan de woorden luiden, word dan treffelijk in de Koningen geacht; als of de goden gewilt hadden dat het ampt van de menschen te beftieren, 't welk zy hen opgelegt hebben, niet zonder deze onderftant van zonden en schelmftukken bedient kon worden. Nu scheppen zy vermaak in tweedracht onder de geburige en onschuldige volken te zajen, op dat zy, terwijl d'anderen woelen en ongelukkig zijn, veiliglijker zouden leven: dan porren zy, door hun geschenken, de vrienden der Koningen, die hun bontgenoten zijn, tot openbaring van hun verborgentheden aan. Wat dan, als zy, tot hun verzekering, d'onschuldigen ftraffen, als of te konnen zondigen voor misdaat gerekent moeft worden? Wat dan, als zy d'overlaften van 't gemeen verwarelozen, zo de zelfden van mannen, die in d'oorlog nut zijn, aangedaan worden? De geen, die dit alles op het schranderfte uitvoert, verkrijgt daar door te groter roem; in voegen dat ik acht dat veel van de

genen, die hier tegenwoordig zijn, zich verwonderen van dat ik deze dingen als ongerechtig, en van de goden gehaat overhaal. Dit alles heeft de heerschappy lastig aan my gemaakt: juist niet in die tijt, toen ik zelf heerschte, en in de zelfde, of gelijke dingen zondigde; maar na dat de duisternis van eige nut en gewoonte was verdwenen, en ik, van dit onweer verlost, by my zelf verwondert was hoe ik daar uit was geraakt. Vergeeft het my, ô Koning, en gy mijn zoon. Ik verõordeel niet uw staat. Het ampt der sterke mannen, en der gener, die u gelijk zijn, is de baldadigheit van een al te groot geluk, dat buiten het spoor poogt te hollen, te bestieren. Maar ik, die zwak geworden ben, vrees dat ik tegen deze stormen niet bestandig zou wezen. Het purper is niet alleen deze gevarelijkheden onderworpen. De zonden belagen alle staten van menschen, en byna alle ouderdommen. Wy hebben tegen dit alles een grote hulpmiddel in onze ordening, de welke beveelt die dingen, om de welken anderen zondigen, voor gering en snode t'achten.

Poliarchus, zulk een strenge en ongewone wysheit noch niet goetkeurende, brak Aneroëstus redenen af. Waarde vader, zeide hy, zo wy alle naar u luisteren, de steden zullen gebrek van burgers hebben, de lantbouwer zal zijn lant niet bouwen, de bootsgezel, en de koopman zullen hun goederen, tot nuttigheit der bezondere landen, niet van 't een naar 't ander gewest overvoeren. De kunsten zullen gebrek van oeffenaars hebben, zo uw strengheit oordeelt dat zy aan de menschen niet nootzakelijk zijn. In uw eenzaamheden alleen zal gewoel wezen; en dewijl gy het huwelijk verwerpt, zo zal het menschelijk geslacht niet langer, dan een eeuw, duren. Hyanisbe stemde met Poliarchus; en veel begunstigden hem met hun ogen en gebaar, als de geen, die de gemene zaak verdedigde. Maar Aneroëstus, als in zich zelf geleert, vertoonde

ter-

terstont een vrolijker gelaat, om aan te wijzen dat hy door Poliarchus redenen weinig bewogen wierd. Indien (zeide hy) iemant van de genen, die ons horen, begerig word om deze zoetigheit te proeven, uw redenen, ô zoon, zullen hem niet afschrikken; en hy zal ook niet geloven dat, door zijn onthouding van 't huwelijk, de werrelt van menschen ontbloot zal worden, gelijk gy vreest. Hy treê slechs toe. De volken zullen noch voorteelders genoech behouden: de kunsten en hantwerken zullen noch groejen en bloejen. Daar zullen niet alleenlijk noch genoech overblijven, om de steden en landen te bewonen, maar ook om, als zy al te groot van getal zijn, by gehele benden, of door hittige koortsen, of door zware aardbeevingen, of eindelijk door verwoede oorlogen wechgerukt te worden. Laat af, zeg ik, van te vrezen dat het geheel geslacht der menschen begerig zal worden om zich tot de regel en ordening van onze oeffening der wijsheit te begeven. De goden houden deze weldaat al te waerdig, dan om de zelfde aan zo groot een volk deelachtig te maken. Niemant kan ook daar in blijven, dan door hun behulp. Want het gemoed, van deze menschelijke zoetigheit versteken, (die wy alle verwerpen) zou een afschrik daar af hebben, als van een hatelijk kruis, zo dit verborge voedsel van de goddelijke wellust daar niet byquam. Gelijk de Veltöverste geen soldy aan anderen geeft, als aan de genen, die wettelijk in de krijgsordening aangenomen zijn; zo geven ook de goden aan geen anderen, dan aan de genen, die zy zelven tot dit leven geroepen hebben, deze smaak, die een bestandige en duurzame zoetheit in zich heeft. Indien dan iemant, die niet zo zeer zijn eige welstant bevordert, als hy wel vergramt op 't geval is, (misschien om dat zijn hoop, of eerzucht hem niet wel gelukt is) met een verbaast gemoed aan onze deur klopt, daar in hy, zonder te verbeuren, zich op 't nootlot mag vergrammen, of daar over

klagen, ik vertrou dat hy, zo hy niet zonder zekere onderstant der goden deze hartstochten verlaat, niet bestandig in onze ordening zal zijn, en dat hy meer quaats in onze zeden, dan goets in de zijnen zal inbrengen. Wijders, de genen, die door een wufte drift (gelijk dikwijls die van de jongelingen is) uit zeker onbedacht en onbestandig beelt, 't welk zy van de vergeldingen des deuchts bevat hebben, tot onze kommer en arbeit toetreeden, zijn, gelijk de stenen, die uit de slingers komen, eerst wel overmatig yverig in deze bezigheden, maar verwonderen zich daar na over zich zelven van dat zy dus verslaauwen, even gelijk de pijl, die, uit de werprusting geworpen, zijn snelte heeft verloren. Deze zaak bestaat niet alleenlijk in d'aanprikkelingen der godvruchtigheit, en in de vrees der goden, maar ook in de reden, in de kracht, en in 't gedult; al 't welk in weinigen plaats heeft. Onze tucht en ordening bestaan niet in 't kleet, dat wy dragen, niet in de naam, niet in 't huis, en ik zal 'er ook by voegen, niet in de lighamelijke arbeit: dewijl de gierigheit, of d' eerzucht dikwijls beveelt zwaarder kommer uit te staan; en dewijl men van de genen, die tot de metaalwerken, en tot roejen verwezen zijn, dikwijls zwaarder arbeit eischt. D' eenvoudige en vrolijke toegenegentheit tot de goden is alleenlijk het geen, dat dit heilig maakt: al 't overige onnut, of dikwijls goddeloos. De rijkdommen te verwerpen, van de staten en waerdigheden af te wijken, d' ongeruste bekommernissen der werreltsche zaken af te weren; dit alles is d' aart van een grote deucht, zo het zelfde gedaan word om de gunst der goden te verkrijgen. Maar indien iemant de waerdigheden en staten verlaat, op dat hy roemen zou dat hy hen verlaten heeft, of om tot hoger en groter te geraken; indien iemant de bezigheden ontvlucht, om in de ledigheit te wentelen, of op d'armoede roemt, die hy op haar dreigen van zelfs aangevaard heeft,

op

op dat zy niet nootzakelijk zou ſchijnen: ik acht dat de zodanige de menſchen; ja zelfs de goden, met een bedroch, dat niet vorderlijk is, wil bedriegen.

Ik roep dieshalven, ô mijn zoon, niet alle menſchen tot deze oeffening der wysheit. Want warelijk, daar zijn, naar 't groot getal der menſchen te rekenen, zeer weinig, die de verborge gelukzaligheit van onz leven willen volgen; ja ik zeg dat noch enigen van dezen, op hun eige, en niet op der goden raat ſteunende, zich te vergeefs, of met hun eige ondergang op deze weg begeven. Maar gy zult zeggen dat ik ten minſten alle goeden deze wil toewenſch, dat zy van d'onruſt der burgerlijke zaken afwijken, en zich by ons vertrekken. Dit is ook mijn wenſch niet. Want wie zou den goddelozen rechtvaerdige oorlogen aandoen? Wie zou de gemene Staat beſtieren? wie d'ongeregeltheden der zonden breidelen? zo alle de deuchtſamen zich dus aan d'eenzaamheit en armoede overgaven, dat zy, krachteloos, en als van de hant zijnde, de krachten, of ſchelmſtukken, niet zouden konnen tegenſtaan? Zeker, 't is een groot ampt, 't welk de goden den genen opleggen, aan de welken zy, of door 't lot van hun geboorte, of door verborge aanprikkelingen, bevelen niet al vluchtende, maar voor de vuiſt tegen de zonden te ſtrijden, en niet de begeerlijkheden te doden, maar te beſtieren. Daar is voor 't gemeen aangelegen dat 'er zodanige mannen zijn, en dat zy ampten en waerdigheden bezitten; dat zy het bewint over het gewijde hebben; dat zy huisvaders worden; dat zy in deze werrelt onder de goddelozen vermengt zijn; dat zy der zelfder ſtoutheit tegen de goden in toom houden, en de ſtrenge beradingen der goden tegen de menſchen matigen. En om hier van 't overige te zwijgen, wat is'er voortreffelijker, dan een wijs en kloekmoedig Koning? Indien hy door zijn voorbeelt, indien hy door zijn wetten d'eeuw zal verbeteren, indien hy door zijn

voorbeelt zijn burgers tot de dienst der goden zal parssen; hoe veel vruchtbaarder zal deze deucht zijn, dan of zy in een eenzame heiligheit oud en grijs wierd? Vraagt gy waaröm ik zelf dan deze groter verwinning niet van de goden tracht te verkrijgen? om dat zy door een verborge gevoel my geraden hebben dat ik mijn ouderdom in vrede zou vermaken, en my niet meer met het Koninkrijk bekommeren, 't welk ik niet zonder hun believen heb verloren. Maar my dunkt dat zy heden voornamelijk deze eenzaamheit, die ik omhels, aan my bevelen, na dat ik verstaan heb dat zy, ô zoon, de staat van mijn Rijk en huis in uw handen gestelt hebben. Het geluk van zo groot een erfgenaam, die de goden my toegeschikt hebben, maakt dat ik het Rijk, 't welk ik gaerne aan hem zou overgeven, niet wil van hem weêr ontfangen.

Ik weet, mijn zoon, wat gy wijders aan my zult zeggen: dat, zo ik een afkeer van de bezigheden heb, zo ik nu alleenlijk behagen in de tempelen, in de slachtöffers, en in d'andere goddelijke diensten schep, gy een deel van uw dienaars aan my zult overdoen, die zich naar mijn wenk zullen roeren, die mijn bedden zullen spreiden, mijn maaltijt bereiden, en my, naar de tempelen gaande, verzellen: dat deze rijke mannen geen gevaar, geen onrust in zich hebben, om dat gy, terwijl ik met een onbekommert gemoed met de goden bezich ben, de bekommernis op u zult nemen, gelijk ook de genen, die gy over mijn gezin zult stellen. Gy zult my dus ook niet overreden de vryheit van behoeftig te zijn te verwerpen. Want hoewel 'er deze bekommernis van rijkdom te verkrijgen, of te bewaren geen plaats had; zeker, daar zijn andere qualen, van de welken de weelde niet vry kan wezen; namelijk, de gewoonte der wellusten; de kommer van 't lighaam te liefkozen; de verzuimenis van de godvruchtigheit, als of de zelfde overtollig was: gelijk ook deze hartstochten, die na malkander aan

de

de rijkdommen vast zijn; te weten, zich zelf hoog t'achten, anderen als tot niets te verächten, geen schijn van ongelijk te verdragen, en door de toestemming der gener, die naar vergelding van hun gevlei trachten, bedorven te worden. Ik acht dat men, de rijkdommen toelatende, d'andere begeerlijkheden zo weinig kan buitensluiten, als in de woeste zee zich aan enige driftige golf over te geven, en van d'anderen niet omgesolt te willen worden. Dewijl ik dan voorgenomen heb het overige van mijn leven aan de dienst der goden te besteden, zo laat aan my toe de weelde, die aan dit voorneemen lastig is, te vlieden, op dat zy door haar smaak, en door de zoetigheit van haar genegentheit, die zy geduriglijk by zich heeft, de zonden niet weêr in mijn zwak gemoed plaatst, en mijn lome gedachten, die vergeefs tot aan de starren pogen op te klimmen, ter aarde trekt. Waaróm verwondert gy u van dat ik my tot d'armoede keer, niet daar in ik gebrek lijd, maar met weinig vernoegt ben? die, het lighaam verwarelozende, leert het zelfde te verächten? die, vry van gemoed zijnde, vryheit tot de hemelsche handel geeft? en die, op dat gy, ô zoon! niet zoud denken dat ik my weinig met uw roem en welstant bemoei, de goden gunstig tot u, en tot uw heiren maakt?

Hy sprak deze ernstige reden met zulk een zachtzinnig en bezadigt gelaat, dat wel klarelijk bleek dat deze stantvastigheit niet geveinst was, en dat hy niet door dwang van zijn vrienden daar af begeerde te scheiden. Zy eerden alle zijn deucht, die niet opgesmokt was, en dieshalven te meer bemint wierd. Vader, zeide Poliarchus, verlaat ons ten minsten niet op onze reis naar Siçiliën. De goden zullen u eren. Uw tegenwoordigheit, 't zy ter zee, of te lant, zal gelukkig wezen. Ik beloof u dat gy, als wy weêr in Gallia gekeert zijn, op zodanige wijze, als u zal believen, zult leven. Gy zijt dit ook aan uw vaderlant

verplicht, dat gy het zelfde voornamelijk door uw voorbeelt beter maakt. Aneroëstus, een weinig vertoeft hebbende, weigerde dit enige niet aan hem, op zijn verzoek. Zy begaven zich daar na alle ter maaltijt. Poliarchus, nu Archombrotus beter verdragen konnende, hield met hem zijn avontmaal by Hyanisbe, en, alreê krachten genoech bekomen hebbende, beraamde met de Koningin de dag van hun vertrek, die de tweede daar aan volgende zou wezen.

DARTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Poliarchus en Archombrotus rusten zich toe tot de reis naar Siçiliën. Hyanisbe, op d' altaar wierokende, dwingt hen beide tot bevestiging van d'eed, te weten van het bestant tusschen hen niet te breken.

HYanisbe schreef dan de brief aan Meleander, die zy beloofthad, en gaf hem aan haar zoon, met het kistje, 't welk Poliarchus te voren uit de handen der zeerovers gerukt had. Zy vermaande t'elkens aan hem, dat hy dit kistje, als een kostelijk pant, naerstiglijk zou bewaren, en in Meleanders handen leveren. Denk, zeide zy tot hem, dat Pallas Erichtonius aan u overgeeft. Indien gy het opent, indien gy beziet wat 'er in is, zo zult gy misschien oorzaak van uw ondergang zijn, en mijn arbeid vruchteloos maken. Maar in tegendeel, indien gy 't onäangeroert aan Meleander overlevert, zo zult gy uw welstant daar uit zien voortkomen. Gy zult het billijk achten dat gy de Koning Poliarchus bedankt, die dit kistje, van de rovers wechgevoert, aan my herstelt heeft. Men overwoog daar na, of zy beide in een schip konden

den overgevoert worden. Maar het hoog gezag, en de krijgelheit vereischten groter verzekertheit. Men vond veiliger dat zy beide, yder met een bezondere vloot, zouden trekken, doch dat de geen, die d'eerste aan lant quam, d' ander in de haven zou verwachten, en dat zy beide van daar in gezelschap naar 't hof zouden trekken.

Men gaf ondertusschen aan Archombrotus huisgenoten zodanige namen en ampten, als men gemenelijk aan de huisgenoten der Koningen geeft. Hy wierd met de bewijzen van koninklijk gezach gedient, en van zijn moeder tot Koning van Sardiniën verklaart, om in waerdigheit niet minder, dan zijn mededinger, te wezen. Hyanisbe, gedenkende dat zy door de dapperheit der Gallen beschut was, deê aan Poliarchus krijgslieden, eer zy vertrokken, man voor man, geschenken uitdeelen. Alle staten van menschen waren bezich, toen het vertrek afgekundigt was. Veel der voornaamsten uit Mauritaniën vulden de vloot, om hun Vorst te verzellen. De Siçiliërs, die met Archombrotus gekomen waren, wierden onder malkander verdeelt: want veel van hen hadden hun voorgaande gunst tot Poliarchus hervat. Zijn bezondere deucht, zijn grote dapperheit, onder de naam van Theokrine allengs ruchtbaar geworden, en zijn aangename zeden hadden groot vermogen, voornamelijk toen zy zagen dat hy Koning was. Archombrotus van d'andere zijde was door zijn deuchden en achting ook zeer vermaart; en zy schaamden zich tot zijn tegenstrever over te vallen, als zy overwogen dat zy onder zijn beleit uit Siçiliën waren gekomen. Want het huwelijk met Argenis, 't welk machtiger, dan alle andere dingen, geweest zou hebben om d'onderdanen aan te trekken, was in dier voegen onzeeker, dat dit de hartstochten in de toom hield, en dat zy zich vriendelijk aan hun tegenstrevers toonden, op dat, zo de zelfden de verwinning

verkregen, zy zich niet zouden behoeven te verönt-ſchuldigen, en genade te verzoeken.

Op de ſtrant ſtond een oude autaar, zonder dat men wiſt welk Koning hem daar gezet had. Hy was in hoge achting, uit oorzaak van de godsdienſt, die by verloop van veel eeuwen daar machtig was geworden. D'arme bootsgezellen, 't zy dat zy zich ter zee begaven, of van een behoude reis t'huis quamen, offerden daar wierook, of enig beeſt aan Neptunus, en aan de winden. Hyanisbe bracht daar Poliarchus, en haar zoon, toen zy naar de ſchepen trokken. Ik twijffel niet, zeide zy, of gy beide zult het geen, dat gy aan my belooft hebt, getrouwelijk houden. Maar gy hebt u tot noch toe alleenlijk van de voorgaande twiſten gewacht. Ik weet hoe lichtelijk den Vorſten, die begerig naar oorlog zijn, zodanige dingen voorkomen, door de welken, gelijk zy voorgeeven, of geloven, het verdrach van beſtant gebroken is. Wyders, daar zouden, door de ſchult uwer vrienden, of krijgslieden, nieuwe twiſten konnen voorkomen, die in dit beſtant niet begrepen zijn. Indien nu iets dusdanig voorkoomt, zo begeer ik, by de heiligſte autaar van deze God, onder welks heerſchappy gy, dus verbonden zijnde, u heden begeeft, dat gy deze nieuwe krakkeelen by d'ouden ſtelt, welker gevoel en wraak gy beide, om mijnent wil, uitgeſtelt hebt, op dat geen ramp u van de gelukzaligheit, tot de welke ik u zend, berooft. Wakker, waarde jongelingen, ſtaat dit aan een vrou toe, die om uwent wil bekommert is. Ondertuſſchen zal ik, gelijke gebeden voor beide uitſtortende, u aan de goden bevelen. Want indien ik kan zeggen voor wie van beide ik meeſt bevreeſt ben, zo bid ik de goden dat geen van u beide mijn bevelen gehoorzaamt, en dat ik u namaals nooit gezont weêr mag zien. Zy, door haar oprechte liefde verwonnen, zwoeren aan d'autaar al 't geen, dat zy aan hen beval, t'onderhouden. Zy omhelſde

hen

hen toen beide, en, zich langs de ſtrant nu by d'een, en dan by d' ander voegende, vermaande hen veel dingen, en dikwijls het zelfde, en, nooit van 't aangezicht der gener, die op hun vertrek ſtonden, verzaad, en alreê hen geluk en welvaart toegewenſcht hebbende, verlette hen, met t' elkens weêr nieuwe redenen aan te vangen. Zy van hun zijde toonden zich ook niet onbewegelijk in zo veel zuchten. De Koningin vermaande ook met grote kommer Aneroëſtus, die met Poliarchus zou reizen, dat hy de bezorging van d'onderhouding van 't verbont op hem zou nemen. Daar zy byvoegde dat Poliarchus en Archombrotus niets aan hem zouden weigeren, en dat hy, aan hen beide als vader, en verklaarder van der goden wil zou verſtrekken: dat men dikwijls de menſchen, en voornamelijk de jongelingen, tot hun welſtant en behoudenis moeſt brengen; en eindelijk dat hy overwegen zou dat de grootſte panden van Europa en Afrika aan hem vertrout waren. Aneroëſtus, de bekommernis van de Koningin geprezen hebbende, beloofde dat hy om harent wil, en tot welſtant der jongelingen, maar voornamelijk ter believen van de goden, dit ampt zou waarneemen.

Poliarchus wierd eindelijk, uit plicht van gaſtvryheit, d' eerſte aan de ſchepen gevoert, en van Archombrotus tot aan de zee verzelt. Men had, volgens de gewoonte, offerbeeſten geſlacht, en der zelfder ingewant wierd van de beide Vorſten in d' eerſte golven gewórpen, na dat men Neptunus, en d' andere goden, die macht over de zee hebben, om hun gunſt gebeden had. Archombrotus wierd toen ook met een ſchuit aan 't hooftſchip gebracht. Men hoorde op de ſtrant een groot gedruis door 't geroep der bootsgezellen, door het gegier der touwen, en door het geklater der riemen in de golven, daar onder de trompet der krijgslieden, tot verçiering en pracht in de bequaamſte plaatſen der ſchepen verdeelt,

ge-

gehoort wierd. Timonides wist niet of hy blijde of droevig zou wezen, om dat het ampt van zijn gezantschap hem toen belette weêr naar zijn vaderlant te keren: want hy wist zekerlijk dat daar alles met grote beroerte zou toegaan. Hy overwoog dat het voor die tijt in de macht van 't geval zou staan, of het beter was by deze storm te zijn, of verre daar af te wezen. Doch dewijl het beide onzeeker was, zo zou hy, volgens de gewoonte van d'aart der menschen, liever weêrõm hebben willen keren, voornamelijk om dat het niet aan hem geoorloft was. Voorts, om het bestant behorelijk t' onderhouden, was tusschen de Koningen besproken dat, zo iemant der Gallen tegen het bestant zondigde, Archombrotus de rechter daar af zou wezen, en dat, zo iemant der zijnen iets daar tegen bedreef, d'uitspraak daar af aan de Gallen zou staan. Zy verdeelden zich in zee, op dat de vloten niet onder malkander zouden verwarren. Archombrotus nam zijn streek een weinig meer naar binnen, en gaf aan Poliarchus de ruime zee, die echter ruimte genoech aan Archombrotus liet.

Arsidas was alreê over veel dagen in Siçiliën gekomen, om Poliarchus en Timonides brieven aan Meleander en Argenis te brengen. Bocchus, gezant van Hyanisbe en Archombrotus, volgde kort daar aan. Maar 't gerucht, gezwinder dan deze beide, ('t welk sedert van zekere getuigen bevestigt wierd) had alreê in Siçiliën overgebracht, dat Poliarchus, de machtigste der Koningen van Gallia, in Mauritaniën tegen Radirobanes gestreden, en hem, als zijn vijant, van 't leven berooft had. Deze tijding quam van de kooplieden, die, zo haast Radirobanes gedoot was, en eer Archombrotus met de vloot der Siçiliërs by zijn moeder quam, uit Afrika vertrokken waren. Meleander, door de nieuwigheit van dit voorval bewogen, beval dat men de voornaamste der kooplieden voor hem zou doen komen. Hy vraagde aan hem, toen

toen hy gekomen was, of hy 't geen, dat hy gehoort had, verhaalde, dan of hy by de ſtrijt had geweeſt. De koopman antwoordde, dat hy in Mauritaniën was, toen de Koning Poliarchus zijn heir, tot onderſtant van Hyanisbe, uitſcheepte, en dat daar na de Sardiniërs met grote heirkrachten waren gekomen. Hy verhaalde wijders, dat men twee veltſlagen had gelevert, dat Radirobanes van Poliarchus was gedoot, en dat de Sardiniërs overhoop uit Afrika waren vertrokken. Hy kon naauwelijks geloof by Meleander krijgen, die, Radirobanes doot, en Hyanisbes geluk overwegende, voornamelijk op de naam van Poliarchus ſtaan bleef. Zou dit, dacht hy, wel mijn beſchutter, en Lykogenes vijant zijn, die, onder het kleet van een onbeampt man, eertijts zo waard aan my geweeſt heeft, en eindelijk t' onrecht van my verdreven is?

Argenis, dit alles ook uit de koopman, die zy ontboden had, verſtaan hebbende, was niet minder verbaaſt. Zy gevoelde zich van deze blijde tijding, die echter ten hoogſten verdacht was, getroffen. Zy was grotelijks verwondert van dat Poliarchus zo grote gemeenſchap met Archombrotus moeder had, dat hy, Siçiliën verächtende, haar had willen beſchutten. Zy overwoog dat hy, in 't afweezen van zijn mededinger, en zonder dat de zelfde iets daar af wiſt, deze oorlog voltrok, en niet aan zijn belofte en wederkering gedacht, terwijl zijn bruit, van tranen beſproeit, dagelijks, en in alle plaatſen, daar zy eenzaam was, gepijnigt wierd: dat zy Archombrotus, die haar beminde, haatte, voornamelijk hieröm, dat hy haar Poliarchus wilde ontroven: dat hy, zijn liefde en haat vergetende, zijn mededinger in dier voegen hielp, dat hy met groter voorſpoet weêr naar Siçiliën, zou keren, om ſtyver op zijn verzoek aan te dringen. Doch zy, door deze gedachten ontroert, ſchiep echter hier in behagen, dat Radirobanes doot was.

was. Misschien, zeide zy, met een toegenege gemoed tot Poliarchus, heeft hy niet voor Hyanisbe, maar voor my gestreden, en dus niet Archombrotus willen helpen, maar Radirobanes verdelgen. Ik meende dat my niets aangenamer kon overkomen, dan dat Radirobanes dus verdelgt mogt worden. De goden hebben my met deze weldaat opgehoopt, dat hy voornamelijk door Poliarchus zwaert gestraft is. Zy verheugde ondertusschen haar geest met de grootheit van de verwinning, daar over Poliarchus geroemt wierd, en zy verhoopte yder ogenblik dat zy brieven van hem zou ontfangen. Want de koopman, uit de welk zy dit had verstaan, had, tot alle geluk, of in Mauritaniën niet gehoort hoe gevarelijk hy gequetst was, of, al 't ander aan Meleander en Argenis verhalende, dit uit onächtsaamheit vergeten.

VEERTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Meleander en Argenis, de koomst der twee Vorsten verstaande, worden, uit oorzaak van hun eendracht, tot verscheide gedachten getrokken. Hun afgevaerdigden beletten Meleander hen tegen te trekken, en verzoeken van hem in 't hof te blijven.

ARsidas, uit Afrika gekomen, bracht wel zekerder bericht, maar maakte ook groter ontroerenis in de geesten der Vorsten: want hy, Poliarchus en Timonides brieven aan de Koning gelevert hebbende, breidde met een lange reden het geen, dat daar in begrepen was, wyder uit, en bleef voornamelijk op Poliarchus lof staan. Hy verhaalde hoe wijd zijn heerschappy, gelijk men zeide, zich uitstrekte, met hoe-

hoedanige mannen, en voorraat de vloot, die hy by zich had, verzien was, hoe heerlijk hy tegen de Sardiniërs had gestreden: dat hy, alreê van zijn wonden genezende, door de koomst en aanschouwing van Archombrotus in gramschap, haat en vijantschap uitgeborsten was: dat zy de strijt niet uitgestelt zouden hebben, zo Hyanisbe niet op hun woede ingekomen was, door welker gebeden zy te zamen verdragen waren, of dat zy door Meleanders bemiddeling te zamen zouden verzoenen, of in Siçiliën voornamelijk hun haat uitvoeren. Arsidas verbergde ook niet d'oorzaak van hun vijantschap, die, gelijk hy wist, van Timonides overgeschreven was, en van Boochus, zo haast hy overgekomen zou zijn, bekent gemaakt zou worden. Hy voegde zich daar na by Argenis, aan de welke hy in 't verhalen van de zaak breet opgaf; gelijk gewonelijk de genen doen, die zich inbeelden dat men hen gaerne hoort, en die het geen, dat niet tegenwoordig is, verhalen: in voegen dat de verdachtheden, daar af deze Vorstin gepijnigt wierd, lichtelijk verdwenen. Gobryas was deelgenoot van alle deze blijschap: want hy, de tijden waarneemende, quam nu in 't heimelijk, en dan in 't openbaar met Argenis en Arsidas. Bocchus, in de zelfde tijt komende, bevestigde het geen, dat van Arsidas geboodschapt was.

Maar Meleander, alle hoop en raat verliezende, die hy genomen had, na dat Radirobanes verdreven was, verwachtte een byna ontwijffelbare ondergang. Gobryas was niet te vergeefs, met zijn Gallen, in Siçiliën gekomen. De macht van Lykogenes, of van de Sardiniërs had klein geweest. Met welke heirkrachten zou Siçiliën nu Gallia en Mauritaniën tegenstaan? Hy, dus in kommer zijnde, en op zijn nootlot vergramt, beval dat men Gobryas zou roepen. Hy was toen by geval by Argenis, die niet twijffelde dat haar vader hem ontbood, om hem van Poliarchus t'on-

t'ondervragen; want zy wist dat hy over deze verändering der dingen in zeer grote kommer was. Zy vermaande dieshalven Gobryas in zijn vertrek, dat hy stoutelijk zou spreken, en niets van zijn Koning verzwijgen; en zeide tot hem dat het nu tijt van spreken was, en dat men allengs het momtuig moest afleggen. De geen, die uitgezonden was, om Gobryas te doen komen, verhaalde by geval aan de Koning, dat hy by Argenis was, en wel haast zou verschijnen. Dit parste Meleander noch meer in 't vermoeden, dat hy gevat had. Doch hy, Gobryas in zijn koomst met een vrolijk aangezicht aanschouwende, zeide tot hem: Waarde Heer, waaröm hebt gy zo veel dagen lang de naam van uw Vorst verborgen gehouden? Warelijk, ik ben zo veel aan hem verplicht, dat gy my in ondankbaarheit hebt doen vallen, met niet toe te laten dat ik u, om zijnent wil, in hoger achting heb gehouden. Gobryas veröntschuldigde zich over zijn zwijgen, en zeide, dat niemant, dan Meleander zelf, beter wist dat de genen, die tot de vrientschap der Vorsten ontfangen zijn, niet onder hun eige macht staan; en dat hy geschroomt had het geen t'openbaren, van 't welk hy niet wist of zijn Koning het niet liever verborgen wilde houden. Meleander voegde 'r voort by; dat hy een brief van Poliarchus uit Afrika had, daar meê aan hem bekent gemaakt wierd dat hy 'er binnen weinig dagen zou wezen. Maar gy, ô Gobryas, hebt dit al overlang geweten; en daaröm hebt gy, met uw vloot, hem hier verwacht. In tegendeel, ô Koning! zeide Gobryas, ik heb van de storm, die my van d'andere vloot afgescheurt heeft, niets verdicht, en sedert noch mijn Koning, noch iemant van de zijnen gezien. Ik ben in dit eilant gekomen: want hoewel ik niet weet werwaarts mijn Koning zal trekken, en wat hy voor heeft, zo heb ik echter van hem gehoort, dat

wy,

wy, om onze reis te voltrekken, Siçiliën voorby moeten zeilen.

Meleander kon niets wijders van Gobryas bekomen. Hy dan, hem daar latende, vertrok zich alleen in zijn vertrek, daar hy lange tijt van pijnelijke gedachten gequelt wierd. Waaröm (dacht hy by zich zelf) heeft Poliarchus Gobryas vooruit gezonden? Waaröm is hy zelf met zulk een grote vloot uit Gallia getrokken, dan om door d'oorlog Argenis, en misschien met haar wil, de zijne te maken? Heeft zy, op deze hoop steunende, Archombrotus tot noch toe veracht? Heeft zy zelve deze onrust uit Gallia hier doen komen? Radirobanes brief, Seleniffas doot, Theokrine en Pallas verschenen voor hem in zijn versaagt gemoed, dat eindelijk, tot ophoping van rampen, voor zijn eige dochter moest vrezen. Hy vertoonde ook voor zijn geest Poliarchus deuchden, des zelfs onderstant, onder de kleding van een maacht aan hem bewezen, en voorts alles, dat hem waerdig maakte om zijn schoonzoon te wezen. De schaamte van dat hy hem verdreven had, en hem niet zonder gevaar had laten vertrekken, maakte dat hy schroomde hem te beminnen: want hy geloofde dat Poliarchus een gerechtige haat, of verächting tegen hem voedde. Eindelijk, schoon hy hem tot zijn schoonzoon had begeert, zo had hy nu, behalven het gerucht van lichtvaerdigheit, zijn opzicht op de wetten van 't vaderlant, die 't huwelijk met de Koningen uit Gallia verbieden, en dan op de macht van Archombrotus, die door de heirkrachten van Mauritaniën, en door de gunst der Siçiliërs ontsaghelijk was. Hy zou niet uitgestelt hebben met zijn dochter te bekijven: doch hy, onkundig wat de goden onderstaan zouden, en om de geen niet te quetsen, die van deze beide zijn schoonzoon zou worden, weêrhield zijn gramschap, behalven dat hy, vergramt zijnde, eens dus uitviel: Wel, dochter, gy verwacht Poliarchus,

die gy warelijk zeer weinig bemint, dewijl gy hem niet wilt zien, zonder dat hy of van zijn eige, of van Archombrotus bloet bezoedelt is. Zy, met voordacht zwijgende, en zich onverändert in haar gelaat betonende, liet deze woorden voorbygaan, als of zy hen niet verſtond. Kleobulus, Eurymedes en d'andere Groten waren als radeloos met alle hun ſchranderheit. Zy vreeſden de Koning, zo zy iets tot nadeel van Archombrotus voorwendden, en dat, zo zy zich tegen Poliarchus ſtelden, zy Argenis zouden quetſen. Gobryas vreeſde dat men, in zulk een grote beroerte, aan hem zou bevelen uit het hof te vertrekken. Hy dan, om d' aanzegging van ballingſchap t' ontgaan, begaf zich weêr in zijn ſchepen, onder ſchijn van hen te verzien, en hield hen vaerdig op de reê, gelijk hy met Argenis beſproken had.

Poliarchus, een voorſpoedige wint hebbende, naderde ondertuſſchen het eilant. De hoge toppen van Lilybeum verſchenen eerſt aan hen; en daar na quam het lant beter te voorſchijn, terwijl de roejers en krijgslieden met hun riemen en geroep groot gedruis maakten. De vloot hield eindelijk ſtil omtrent het eilant Eguſa, dewijl Poliarchus niet wiſt of men Meleander te Syrakuſe, of t' Epeirkte moeſt zoeken. Men zond dan enigen naar Lylibeum, die, in hun weêrkeering zeker beſcheit brachten dat Meleander te Panormus was. Men wendde dieshalven de ſchepen naar Drepanum, en, boven Agathyrſus geraakt, ontfing, by 't eilant Pakonien, Gobryas, met zijn ſchepen: want hy, op alle de bewegingen van Meleander merkende, zweefde daar rontöm, om, zo Argenis iets beval, terſtont vaerdig te wezen. Poliarchus, hem dus tijdiglijk vindende, kon zich niet verzaden van hem aan te zien, en t' omhelzen. Gobryas, nu zijn benen omhelzende, en dan zijn hant kuſſende, was zo verblijd van dat hy de Koning gezont en verwinner zag, dat noch zijn krijgsampt, noch

noch zijn gaven, noch zijn mannelijk geslacht hem beletten kon tranen te storten. Hy begon ook de voornaamsten zijner vrienden met hun verwinning geluk te wenschen, toen Poliarchus, hem ter zijde roepende, aan hem vraagde, wat hy daar gedaan had; of hy met des Konings believen binnen Siçiliën was gekomen; of hy Argenis gezien, en by haar geweest had; en eindelijk, wat men in 't eilant voorhad, en of'er heirkrachten waren. Hy, de gehele zaak van 't begin af verhalende, verheugde Poliarchus gemoed op verscheide wijzen: nu met Argenis getrouheit, en dan met de stantvastigheit van haar liefde te prijzen, en dan met het gerucht van d' Afrikaansche oorlog, die daar de verwinner zo vermaart by alle had gemaakt, te verheffen. Hy voegde'r by, dat Meleander, hoewel hy veinsde hem gunstig te zijn, hem echter geen oprecht vrient was; dat hy, volgens Argenis raat, zich weêr in de vloot had begeven, en dat hy daar de strant bewaarde. Poliarchus, door deze onderrichtingen onderricht, en voornamelijk om Argenis verblijd, deê terstont het anker vallen, om daar, volgens het verdrach, Archombrotus te verwachten, diens schepen, in de ruime zee van malkander gescheiden, ook uit het gezicht geraakt waren.

De genen, die d'eersten aan Meleander de tijding van Poliarchus schepen brachten, konden zwarelijk aan hem doen geloven dat'er zo veel schepen, en zulk een grote toerusting van oorlog met hem gekomen waren. Hy had dieshalven, op de verschijning van zulk een groot omweer weinig vertrouwen op de brief van Hyanisbe, die aan hem beloofde dat dit heir hem geen leet zou aandoen. Hy vergramde zich te meer op deze vrou, die deze oorlog van haar hals afgeschoven, en aan Siçiliën toegezonden had. Hy ontbood daar na Argenis, en vraagde aan haar, niet met een vergramt, maar met een bekommert gemoed, of d'oorlog met deze wapenen tegen Siçiliën aange-

legt was; dewijl hy wel wist dat Poliarchus niets tegen haar wil, of buiten haar weten zou aanvangen. Zy antwoordde dat zy niet zo gemeen met Poliarchus voornemens was, en dat zy echter vertroude dat hy niet lastig aan Siçiliën zou wezen. Voorts, hoewel haar kunne, en haar geoeffentheit in zaken haar schrander genoech om te veinzen maakten, zo kon zy echter d'overmaat van haar blijschap niet intomen. Zy had geen andere bekommernis, dan hier over, dat d'aanstaande bystant achterbleef, en dat Poliarchus niet met het heir in 't hof verscheen: want zy, door lang wachten moedeloos geworden, beeldde zich in dat alles te langzamelijk uitgevoert wierd.

Maar Archombrotus, als of de Koning te Syrakuse was te vinden, was byna tot aan Pachynus voortgezeilt, toen hy, zijn doling verstaande, weêr naar Lilybeum keerde. Meleander, ook kennis van zijn heirkrachten bekomende, wierd van een nieuwe vrees, die hem nader trof, bevangen. Hy meende van d'een zijde, dat Poliarchus door zijn liefde tot woede vervoert was, en van d'andere zijde dat Archombrotus, de heirkrachten van Mauritaniën by zich hebbende, weêrkeerde, om zijn huwelijk te voltrekken. Het blijkt genoech, zeide hy by zich zelf, dat het, om hun krakkeel by te leggen, niets geholpen heeft dat Poliarchus, tot beschutting van Hyanisbe, tegen Radirobanes gestreden heeft: want indien hun tegenstrevige geesten zich door deze middel verzoent hadden, zo zouden zy, beide uit Mauritaniën naar Siçiliën trekkende, hun vloten niet verdeelt, en van malkander gehouden hebben. O droevige ramp, dat Siçiliën, door de woede van deze beide, dus gescheurt, of ten minsten de zee door hun beider bloet geverft, en Argenis van d'een, met d'ondergang van d'ander, verkregen moet worden. Wat Skylla, wat Charybdis heeft ooit zo veel lijken ingezwolgen? O hoe rampzalig zal Siçiliën, na zo grote

grote vijantſchappen, en hoe afſchuwelijk aan alle volken, door het ſtorten van 't bloet van zo veel Vorſten, geacht worden! Zal ik zelf Poliarchus, van Archombrotus bloet bezoedelt, konnen aanſchouwen, of Argenis Archombrotus, met Poliarchus roof beladen, beminnen? Hy riep daar na het recht der volken aan. Hy klaagde dat men hem van de vryheit, van zijn dochter uit te huwen, beroofde, en dat men zijn vrientſchap, en 't huwelijksverwantſchap met hem door gewelt, door de wapenen, en tegen zijn dank eiſchte. Hy verliet echter niet geheel de beſtiering van 't Rijk in zo veel qualen. Hy ontbood terſtont tot zich alle de genen, die bequaam waren om de wapenen te dragen, en de ſtrijt uit te ſtaan. Hy bezette de havens met ſchepen, op dat zy ten minſten ſchijn van tegenweer zouden tonen. Maar zijn voornaamſte vertrouwen beſtond in hem zelf, en in Argenis: want hy vertroude dat hy alles van Archombrotus zou verwerven, en dat Poliarchus Argenis niet zou tegenſtaan.

Terwijl Meleander in deze ongeruſtheden was, wierd hem aangezegt dat Archombrotus ſchepen zich by die van Poliarchus hadden gevoegt, en dat zy zich gezamentlijk zo ſtil hielden, als of zy niet meer dan een vloot uitmaakten; en terwijl hy dit noch naauwelijks kon geloven, wierd aan hem geboodſchapt, dat 'er afgevaerdigden in de haven waren, de welken zeiden dat zy van de Koningen Poliarchus en Archombrotus quamen. Toen Archombrotus niet verre van Pakoniën zijn ſchepen by die van Poliarchus gevoegt had, verzochten de Siçiliërs, die met hun ſchepen meê gekomen waren, en naar hun vaderlant verlangden, dat zy terſtont in de haven mogten landen. Maar de beide Koningen geboden gezamentlijk dat niet een enig ſchip zich van de vloot zou afſcheiden; en zy zelven zonden Gelanorus en Micipſa met een ſloep naar Meleander, die verbaaſt wierd van dat'er afgevaerdigden

van deze Vorsten gezamentlijk gekomen waren; 't welk in Argenis zelfs grote verwondering ontstak. Zijn dan deze tegenstrevers, dacht Meleander, met malkander verdragen? Zou, in zo groot een twist, een van beide toegegeven hebben? Wie van beide heeft hier in zijn gunst willen bewijzen, om Siçiliën van oorlog te bevrijden? door wat verdrag, en op welke voorwaarden heeft men deze haat te niet gedaan? 't Was ook ongewoon in d'oren dat men Archombrotus Koning hoorde noemen; en Meleander vreesde dat Hyanisbe gestorven was. Hy was verblijd op de hoop van dit verdrach. Maar aan Argenis bleek niet, waar over zy droevig, of blijde zou wezen. Zy was voor dit verdrach beschroomt, en begon te vrezen dat zy met malkander over haar huwelijk verdragen waren. Wat dan, dacht zy, zo zy my, als iets van geringe waarde, aan 't lot bevolen hebben? Wat raat, zo ik aan Archombrotus ten deel ben gevallen?

Maar toen Gelanorus met Micipsa voor de Koning, die toen met zijn dochter sprak, gekomen was, trok hy d'ogen van hen alle, die gratiglijk verlangden, op zich. De Koning omhelsde hen beide. Gelanorus (want deze eer was aan Gallia gegeven, dat hy eerder, dan Micipsa, zou spreken) sprak terstont in dezer voegen tot Meleander: Poliarchus, Koning van Gallia, en Archombrotus, Koning van Sardiniën, leggen, ô Koning! met hun vloten in uw zee, by 't eilant Pakoniën, en hebben ons aan u gezonden, om te verzoeken dat zy, als vrienden, in uw haven mogen komen, en gezamentlijk voor u verschijnen. Micipsa voegde 'r daar na by, dat zijn meester geen toezegging verwacht, en geen afgevaerdigde gezonden zou hebben, zo men niet bedongen had dat hy niet anders, dan in Poliarchus gezelschap, in Siçiliën mogt landen, en de Koning aanspreeken. De Koning antwoordde, dat Siçiliën voor de vrienden open

stond:

ſtond: en dat zy in zodanige havens zouden komen, als zy in 't geheel eilant begeerden: dat hy hen, in hun koomſt, op 't uitterſte van de ſtrant zou ontfangen, of dat hy hen ook met zijn ſchepen te gemoet zou trekken. De twee afgevaerdigden antwoordden hier op terſtont, dat het aan hun Koningen ten hoogſten aangenaam zou wezen, dat hy, zijn tegenkoomſt achterlatende, zelf in 't hof bleef. Gy zult dan, zeide Meleander weêr, aan uw Koningen boodſchappen, dat ik dit ook aan hen toegeef, dat ik liever mijn plicht, dan hun bevelen wil verwarelozen. Ik behoorde ten minſten hen tot aan Pakoniën te gemoet te trekken; maar ik zal hen hier verwachten, dewijl zy het dus begeren. Ik heb, zeide Gelanorus toen, noch een verzoek, uit mijns Konings naam, aan u te doen. Gy zelf, ô Koning! weet wel dat hy hier enige Siçiliërs tot zijn vijanden heeft, en dieshalven verzoekt hy, om veiliglijk herwaarts te komen, dat hy zijn heir in Siçiliën mag landen. Hy belooft aan u op zijn koninklijk woort, dat zijn krijgslieden geen ſchade zullen doen. Meleander wierd verſchrikt op de geheugenis der voorgaande ongelijken. Hy ſchroomde met enen heirkrachten in zijn Rijk t'ontfangen, van welker vrientſchap hy niet genoech verzekert was, en zo veel te meer, om dat hy aan Poliarchus, in de wapenen zijnde, niets van 't geen, dat hy aanving, of begeerde, zou darren weigeren, zonder alles in gevaar van ramp en ongeluk te ſtellen. Maar het ſcheen dat hem noch erger overkomen zou, zo hy, noch naauwelijks tot d'oorlog toegeruſt, en aan Argenis getrouheit twijffelende, dit verlof aan een toegeruſt Koning, die miſſchien in dezer voegen naar oorzaak van oorlog trachtte, weigerde. Hy dan, deze vrees zo diep, als hem mogelijk was, verbergende, zeide, om te groter heusheit te tonen: Gelanorus, wy zullen ook voor de lijftocht zorgen. Ik zal my niet zonder krijgslieden achten, zo lang ik het heir van de

Koning, mijn vrient, in Siçiliën heb. Hy vraagde daar na, waaröm Archombrotus Koning van Sardiniën genoemt wierd; en of Hyanisbe noch gezont was. Hy vernam ook, met zeer beleefde woorden, uit Gelanorus naar de verwinning en wonden van Poliarchus. Gelanorus had, behalven enige gemene dingen, niets opentlijk aan Argenis te zeggen. Hy had ook geen bezondere toegang tot haar, hoewel zy, over haar welſtant bekommert, hem dikwijls aanzag. Men ſtelde daar na de tijt, te weten dat, zo de wint het toeliet, Poliarchus en Archombrotus daar in de vierde dag zouden verſchijnen; en d'afgevaerdigden, weêr in hun ſloep tredende, trokken daar meê zo ſpoedig, als hen mogelijk was, weêr naar Pakoniën.

Ondertuſſchen was alles by Meleander verwart. Daar was niets, dat aan Argenis enige moed gaf, dan dat Poliarchus verzocht met zijn heir ontfangen te worden. De Koning oordeelde dat men noch gelt, noch lijftocht moeſt ſparen; en dat, zo Poliarchus als vrient quam, hy zulk een groot Koning met heerlijke pracht zou ontfangen, en dat, zo 'er enige ſchelmery onder verborgen was, hy ten minſten op een heerlijke wijze wilde vergaan. Hy beval dieshalven dat men alderhande ſpijs, en andere dingen, die tot vervarſſching van de genen ſtrekken, de welken uit de zee komen, te zamen zou brengen. Het hof wierd met het koſtelijkſte huisgewaad verçiert, met goude en elpenbene ledekanten, met tapijten van koſtelijke verwen, en daar çierelijke beelden van gout en zilver ingewrocht waren. Het volk, dat, om d'uitgang, en het ſchouſpel te zien, naar Panormus toegevloeit was, kon naauwelijks binnen de wallen bevat worden, en de menigte, ziende dat het hof opentlijk toegeſtelt en verçiert wierd, borſt ſchichtiglijk in blijſchap uit, volgens d'aart der menſchen, die, tot overdaat genegen, niet weten waaröm zy zich ver-

blij-

blijden, en waaröm zy aflaten van te vrezen. Sommigen brachten de rijkdommen, die zy bezaten, tot offeringen in de tempelen: anderen, vrolijk van de rijke offers, die zy geoffert hadden, meenden met hun spelen en danssen dankbaarheit aan de goden te bewijzen. Meleander zelf had geen afkeer van deze spelen der gener, die zich zo onvoordachtiglijk verheugden, en nam, in zo groot een gedruis, alles, naar de voorkoming van zijn waangeloof, voor blijschap, of voor droefheit aan, naar dat zijn driften voor die tijt waren.

VYFTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

De twee Vorsten, in Siçiliën gekomen, en als hun twist vergeten hebbende, verschijnen in 't hof van Meleander, aan de welk Archombrotus een kistje, met een brief, overlevert. De Koning, de brief lezende, wend t'elkens zijn gezicht op Archombrotus, en maant, in 't lezen van de brief, hem en Argenis aan tot malkander te kussen. Poliarchus, niets van d'inhout der zaken wetende, knarst ondertusschen van gramschap op zijn tanden, tot dat Archombrotus vrywilliglijk Argenis aan Poliarchus, door zo veel vreemdigheden verbaast, overgeeft.

TOen de vierde dag aanbrak, zag men de schepen dezer Koningen van verre komen. Eurymedes en Arsidas, van Meleander met schepen aan hen beide gezonden, vermeerderden de vloot. De strant was vol van Groten, en van 't gemeen volk, als of 'er goden met deze pracht en toestel aanquamen. De schepen,

daar in de Koningen waren, quamen niet d'eersten in de haven, die toen twintig ſtadien van de ſtat af was. Gobryas zette daar, in de tijt van omtrent drie uren, een gedeelte van 't heir uit Gallia aan lant, te weten zes duizent gewapende mannen. Micipſa had ook twee duizent Mauritaners meêgebracht. Zy ſtonden met hun vaandels en drommen, en, als of zy ten ſtrijt zouden gaan, waren geheel in de wapenen, behalven dat zy ten meeſtendeel hun hoofden van de ſtormhoeden ontbloot hadden. Het koninklijk ſchip zette eindelijk Poliarchus aan de wal; en hy, aan lant getreden, wierd, als of d'aart van 't lant hem krachtiger hartstochten indrukte, en nader aan zijn hoop en vrees zijnde, van zulk een grote ſchrik overvallen, dat men de veränderıng daar af byna in zijn aangezicht kon merken. Hy verwachtte op de zelfde oever Archombrotus, die daar naauwelijks een uur ſpader aan lant quam. Meleander had daar paerden beſtelt, daar zy beide, door hun koninklijke kleding uitmuntende, opſteegen. Poliarchus droeg een lijfrok van verſcheide verwen, en een broek, die byna onder de geſteenten verborgen was. Hy had om zijn hals, en op zijn ſlinker ſchouder, een goude halsbant, daar een elpenbene ſcheê, met ſnoeren van geſteenten geknoopt, aanhing. Hy droeg aan zijn armen, die ten deel bloot waren, koſtelijke armbanden, die van gevlamt gout blonken. Hy had op zijn hooft, dat door zijn lang uitgekemt blond hair, zonder andere verçiering, aangenaam genoech was, een koninklijke hooftpronk, van purper en gout toegeſtelt. Maar de ruſtigheit van zijn gelaat, en zijn aanvalligheit, door welks kracht alle zijn wenken en bewegingen aangenaam waren, muntten boven dit alles uit. Hy trok dieshalven aller ogen op hem; en veel juigten hem toe. De genen, dien 't heugden dat zy hem in onbeampte kleding gezien hadden, beſchuldigden zich zelven van dat zy van toen af niet bemerkt hadden dat de goden zodanig een in-

borſt

borſt aan geen anderen, dan aan Koningen geven. Archombrotus, te paert geraakt, week hem weinig in ſchoonheit van geſtalte, en van geeſt, die met zijn ſtaat overeenquam. Hy muntte uit door zijn kleding, die de Koningen onder de Mauritaners dragen. De genegentheden van de menigte waren enige tijt onzeeker, en als gedeelt. Doch zy, tot een beter voorteeken hun gebeden te zamen mengende, juigten hen beide toe met een wonderlijke overëenſtemming.

Zy trokken dan voort, als of zy aan hun twiſt niet meer gedachten, en waren van hun Vorſten, en van de voornaamſten der Siçiliërs omringt, terwijl een lange reeks van krijgslieden, en noch langer van 't gemeen volk, voor hen ging, en hen volgde. De gehele weg van de haven tot aan de ſtat was volgepropt van menſchen, die gekomen waren om hen te zien, en te verzéllen. In de ſtat waren de veinſters beſtuwt van Juffrouwen en maachden, daar jongens onder gemengt waren, welker geeſten, op de geheugenis van zulk eèn groot ſchouſpel, of van een ſchichtige vrees, of van een onverwachte blijſchap bewogen wierden. De beleefſte Koningen, gedenkende dat de genen, die hen dus eerden, niet hun onderzaten waren, betoonden zich milt in 't groeten, en aan 't volk hun vernoeging met d' ogen en handen te betuigen, tot dat aan d'ingang van 't hof Meleander verſcheen. Zy, hem ſpoediglijk te voet naar hen komen ziende, ſtapten van hun paerden. Meleander verôntſchuldigde zich van dat hy hen niet aan de haven had ontfangen, en zeide dat men dit niet aan zijn verwaantheit moeſt toeeigenen; maar dat het de ſchult zijner afgevaerdigden was, die hem voorgeſchreven hadden hoe verre hy hen te gemoet zou komen. Maar zy beide verzochten, met een aangename bede, aan hem, dat hy niet zo veel onnutte eerbewijzing aan jongelingen, die eertijts zijn gaſten hadden geweeſt, zou bewijzen. Meleander, daar na Poliarchus met de verwinning, en Archom-

bro-

brotus met Sardiniën geluk gewenscht hebbende, beklaagde zich grotelijks van dat zulk een groot Koning van Gallia eertijts geleden had, dat hy voor een man van onbeampte ſtaat in Siçiliën wierd gehouden.

Zy waren alreê in de zaal gekomen, en Meleander nodigde de gaſten tot de zetels, die hy toegeſtelt had, te bekleden, om, daar zittende, hun geſprek aan te vangen. Maar zy, oordeelende dat het tijt was om hun zaak uit te voeren, bleven beide ſtaan; en Archombrotus, zijns moeders brief Meleander toereikende, verzocht dat hy de zelfde terſtont zou lezen, dewijl hy niet eerder geruſt zou konnen wezen. Poliarchus verzocht even het zelfde. De Koning, verwondert van wat d'inhout van deze brief, die men zo ſpoediglijk moeſt lezen, mogt wezen, deê het zegel af, dat met een geſteente bezet was, en begon de zelfde, die lang was te lezen. Men begon terſtont op Poliarchus en Archombrotus ontroerde aangezichten geen kleine blijken van ontſteltenis te bemerken; dewijl hun beider nootlot als in deze brief beſloten was. Indien de zaak anders uitviel, dan Hyanisbe beloofſt had, indien 'er geen verdrach in de brief was beſloten, of indien het zelfde niet aangenaam aan hem zou zijn; zo bereidden zy zich alreê tot de ſtrijt, en waren alreê vaerdig om hun geweer aan te taſten, en hun woede aan malkander te doen gevoelen. Archombrotus had ook, volgens zijns moeders bevel, het kiſtje, 't welk Poliarchus eertijts den zeerovers afgenomen, en weêr in Hyanisbes handen geſtelt had, gezamentlijk met de brief, aan Meleander overgelevert. Meleander had niet veel in de brief gelezen, toen hy, als verbaaſt zijnde, nu zich zelf begon aan te ſpreken, dan Archombrotus t'aanſchouwen, en daar na zijn lezen te hervatten, en byna op yder woort ſtaan te blijven. In de brief was een klein ſleuteltje geſloten, daar meê men het kiſtje kon openen. De Koning, het zelfde met grote yver in zijn hant vattende, voer voort met le-

lezen. Poliarchus en Archombrotus twijffelden niet langer hier aan, dat 'er in deze krachtige brief iets van belang ingefloten was. Meleander trad eindelijk naar de tafel, die tegen de naafte muur aan ftond, en bezag alleen met grote naerftigheit wat in dit kiftje, dat hy geopent had, verborgen was; te weten enige brieven, die hy, na dat hy hen gelezen had, met zuchten en geween kufte. De ring, en zekere panden van een geheime zaak, die aan hem zeer wel bekent waren, deden deze oude Vorft geloven dat het geen, 't welk van Hyanisbe gefchreven wierd, waarächtig was.

Hy dan, door de grootheit van een onverwachte hartstocht verwonnen, verzocht van Poliarchus dat hy hem, in 't kort enige nootzakelijke verborgentheden onderzoekende, zou veröntfchuldigen, en trok te gelijk Archombrotus, die ook verwondert was, gemeenzamelijk met hem naar de zelfde tafel, en hield hem Hyanisbes brief voor d' ogen. Meleander vatte hem, terwijl hy de zelfde las, om de hals. Deze jongeling, daar na voor zijn voeten nederknielende, bewoog, door zijn verbaaft aangezicht, en door zijn andere eerbewijzingen, de gemoeden van alle de genen, die 'er by waren. Daar was niemant, die door deze vertoning meer bewogen wierd, dan Poliarchus. Hy zag immers dat zijn tegenftrever omhelft, en tot alle bewijzingen van uitterfte liefde genodigt wierd. Hy zag dat Meleander hem onächtzamelijk ftaan liet, zonder met iemant anders te konnen fpreken, als met Eurymedes, die uit beleeftheit allengs, terwijl Meleander tot Archombrotus fprak, aan zijn zijde was getreden, op dat zulk een groot Koning niet alleen op 't midden van de vloer zou ftaan. Terwijl hy deze dingen met grote heftigheit overwoog, vertoonde zich noch groter ftoffe tot zijn verwoede gramfchap. Want Argenis, verwittigt van dat haar vader haar ontbood, trad in de kamer; en toen de Koning iets, dat van de genen, die verre af waren, niet gehoort kon worden, aan

aan haar geopenbaart had, vatte zy met haar beide handen Archombrotus, een kus van haar verzoekende, om de hals, en zy, hun tranen te zamen mengende, gaven klare blijken dat de zelfden uit blijschap sproten: ja zy gaf haar rechte hant, als een pant van getrouwe liefde, aan Archombrotus, die de zijne ook uitgereikt had.

Poliarchus woede had alreê zijn gedult overwonnen; en hy wierd aangedreven om deze vreucht, van de welk hy een afkeer had, te steuren. Hy, niet wetende wie hy meest zou vervloeken, Hyanisbe, Meleander, of Archombrotus, wierd in zijn razerny noch meer op Argenis gesteurt, aan de welke hy voornam zich met zijn eige doot te wreken. En terwijl de gedachten vaerdiger zijn, dan de woorden, voornamelijk als men vergramt is, zo bevatte hy in zeer korte tijt veel wrede dingen in zijn gemoed. Bewijst dan, zeide hy by zich zelf, Hyanisbe, die ik door mijn eige wonden, en door de genen der mijnen verlost heb, deze dank aan my? Zy kon my, niet op mijn hoede zijnde, door vergift gedoot hebben. Ik heb haar geneesmeesters in mijn ziekte gebruikt: maar zy wilde my niet doen sterven, voor dat ik veracht was, en voor dat ik, dus versmaad zijnde, Argenis niet alleenlijk my afgewezen, maar ook betovert, aan de hals van haar zoon zou zien hangen. Ha! toveres, hebt gy my wechgezonden, om my zulk een wrede doot te doen gevoelen? Is dit de brief? zijn dit de beloften? dit d'eden, voor d'oren van uw huisgoden gedaan? O dwaze, als ik ben, die getrouheit in Afrika verwachtte! maar uw bedroch zal niet ongestraft blijven. Ik zal u d'oorlog aandoen, en u met d'ondergang van uw volk aantasten. Maar wat denk ik? dwaze mensch! Waaröm verzoek ik de hoop van een lange troost, als of ik lang zou leven? Ziet gy daar niet de genen, die terstont, doch in uw gezelschap, moeten sterven? Ik zal gaan, en deze beul van 't leven

be-

beroven, die, door mijn verwinning het Koninkrijk van Sardiniën verkregen hebbende, ook niet schroomt my in 't huwelijk met Argenis te voorkomen. Ik zal d'onbeschaamde Argenis ten minsten met zijn bloet root doen worden. Ik zal dan deze boosaardige grijzaart, dit spooksel, dat tot een sprookje verstrekt, van 't leven beroven, eer iemant van de zijnen te hulp kan komen. Ik zal Argenis zelve, Argenis, zeg ik.... Deze elendige bleef hier in d' overweging van zijn wreed besluit steken. Maar waar toe het bloet van een dwaze maacht te storten? 't Is beter dat zy door 't herdenken van haar boosheit, en door mijn wonden sterft. Ik zal mijn borst openen, en, als het bloet daar in overvloet uitvloeit, my op haar werpen, die van zulk een voorspook zal sidderen. Indien ik dus niet wilde sterven, ik zou mijn krijgslieden hier konnen doen komen; ik zou, zelf in 't leven blijvende, dit gebou op de hoofden mijner vijanden storten. Maar ik wil niet leven, om niet met Argenis te konnen verzoenen.

Hy had tijts genoech om deze en diergelijke verwoede beradingen t'overwegen, terwijl Meleander, Archombrotus en Argenis, d'andere dingen vergetende, in d' eerste aanlokselen van hun liefde verwart waren. Hy dan, een vast besluit van zijn gruwelstuk uit te voeren genomen hebbende, tastte alreê roekelozelijk naar 't gevest van zijn zwaert, toen de goden de ramp, van dat een onschuldige dus grosselijk zich zelf misgrijpen zou, tijdiglijk verhinderden. Meleander, onkundig van deze voorgenome woede, trad recht van pas, eer de zelfde haar aanvang nam, naar hem toe, en zeide: Vergeef het my, ô Vorst, dat deze onverwachte blijschap ons voor een korte tijt van dienstpleeging aan u te bewijzen aftrekt. Gy zult misschien u niet minder daar over verblijden, dan gy my en Argenis heden verblijd ziet. Koom, ô waardste van alle menschen! maak u onze gelukzaligheit deel-

ach-

achtig, en hoor hoe grotelijks gy aan deze dag verplicht zijt. Poliarchus, door deze aanspraak veranderd, en in zulk een grote verscheidenheit van hartstochten niet wetende wat hy verwachten of gevoelen zou, deê aan Meleander, die hem leidde, geen tegenstant. Toen zy by Archombrotus en Argenis gekomen waren, en by hen stonden, sprak Meleander met een stem, die niet zo zacht was, dat zy niet van de naasten der omstanders gehoort kon worden: O gelukkige dag, zo gunstig voor mijn ouderdom, die, te voren in een enige dochter zijn steunsel hebbende, nu met twee zodanige zonen, als gy zijt, versterkt is! Ik benijd den goden hun geluk niet. Wie van de menschen is gelukkiger dan ik? of aan wie behoort dit brokje levens, dat my overig is, kostelijker te wezen? Heeft dan het nootlot, deur zo veel bekommeringen, en kommerlijke dreigingen deurworstelende, door zijn naerstigheit deze onderstant, deze verçierselen van mijn geslacht, voor my bewaart? O Vorst! ô machtigste der Koningen! ô Poliarchus! een naam, voortreffelijker dan deze beide, hou op van u tegen Archombrotus te vergrammen. Ik heb uw haat en vijantschap al overlang gevoelt. Gy beide bemint Argenis, gy beide zult haar genieten. Deze, die mijn zoon is, zal haar, als zijn zuster, beminnen. Maar ik beloof haar aan u tot gemalin, 't en waar gy 't anders begeerde. Want hoewel zy, door de bekentwording van haar broeder, van d'erffenis van Siçiliën is vervallen, zo zult gy, indien ik u wel ken, haar daarom niet minder beminnen. Zy zal echter Koningin wezen. Sardiniën, en al 't geen, 't welk van Radirobanes bezeten wierd, en dat gy aan Archombrotus toegestaan hebt, zal haar tot een bruitschat volgen. Mijn zoon heeft dit dus met my besloten. Gy, Archombrotus, zweer d'eerste alle vijantschap af, en lever uw zuster aan de Koning Poliarchus over.

Zestiende Hooftdeel.

Inhout.

De brief van de Koningin van Mauritaniën word van een afroeper, door Meleanders bevel, voor al 't volk gelezen. Grote blijschap en gejuig van de menigte, als het verstaat dat Hyempsal, anders Archombrotus, een zoon is van Meleander, en van Anna, Meleanders eerste gemalin, en zuster van Hyanisbe.

Wie zou dit gedacht hebben? Poliarchus, die in zodanig een tuimelspel van 't geval naauwelijks geloven kon dat hy gelukkig was, wierd, door 't beleit van Archombrotus, die Argenis by de rechte hant gevat had, tot het huwelijk van deze Vorstin genodigt. Argenis geraakte aan 't blozen. Zy, die onlangs, toen d'oorlogen, of haar vader zich tegen haar begeerten stelden; zy, die zulk een mannelijke stoutheit toonde, die zich byna hardnekkig tegen haar vader aanstelde, en die Poliarchus wilde volgen waar hy 't begeerde: Zy, zeg ik, gedacht nu, terwijl alles voorspoedig uitviel, dat zy een maacht was. Poliarchus gaf gelijkelijk aan haar de hant, bedankte Meleander, en was verwondert hoe Archombrotus zo spoediglijk Argenis broeder was geworden. Zy spraken toen alle overhoop, en te gelijk, volgens de gewoonte in gewichtige en onverwachte dingen. De jonge Vorsten vernieuden weêr de vrientschap, die eertijts in Timokleas huis begin had genomen. D'oude Vorst, en de Vorstin schepten weêr adem; en de blijschap der voorname Heren verspreidde zich op d'aanschouwers. De Groten hielden zich by tijden stil, en vervulden dan weêr de gehele zaal met hun stemmen, die deur malkander vermengt liepen. Veel

waren 'er ook op 't gerucht ingetreden. Deze grote menigte was aan Meleander niet onâangenaam: want het was dienſtig dat men in 't algemeen zo grote zaken, en die zo bekent waren, wiſt. Waarde burgers en gaſten, (zeide hy, met een heldere ſtem, die in deze oude man, door d' aandrift van zijn blijſchap, noch ſterker wierd) die in deze dag tot beveſtiging van een veelvoudig verbont te zamen zijt gekomen, wakker, verblijd u over de Koningen, en beſteed het overige van deze dag in kerkdienſten. Ik beveel aan u tegen morgen in 't nederhof te komen, daar ook het volk en de krijgslieden zullen verſchijnen, op dat niemant van de raat der goden onzeeker zal wezen, die heden miſſchien groter weldaden aan ons, dan ooit aan anderen, betoont hebben. Ik acht het echter billijk dat gy nu voort zo groot een blijſchap in 't kort verſtaat. Ik heb bevonden dat Archombrotus mijn zoon is. Mijn gemalin heeft hem gebaart, zonder dat ik 'er iets af geweten heb. Mijn dochter zal aan de Koning Poliarchus gehuwt worden. Vertrekt blijdelijk, en brengt, zo 't u belieft, deze dag, de ſchoonſte van alle, in vrolijkheit over. Ik zal ondertuſſchen, met mijn ſchoonzoon en zoon, de dingen, die daar toe dienſtig zijn bevorderen.

Hy, in dezer voegen de Groten verzonden hebbende, bracht Poliarchus tot in 't binnenſte van 't hof, om zich met hem in die avont, in 't gezelſchap zijner waardſte vrienden, te verheugen. Hoedanig waren toen de wenſchingen en meningen der bezonderen? De kuiſche Argenis had de vreucht van haar ſtantvaſtigheit bekomen. Zy had in zo veel rampen de verwinning verkregen, op dat niet zou ſchijnen dat een ander tot een beter lot waerdiger was. Poliarchus, zijn minnenijt en belgzucht vergetende, hoorde nu met vermaak dat zijn ſchoonvader met hem boertte, om dat hy de kuſſen, die Argenis uit zuſterlijke liefde aan Archombrotus gaf, benijd had. Wijders, Meleander

der boertte met hen beide, nu met Archombrotus zijn schoonzoon, en dan met Poliarchus Theokrine te noemen. Archombrotus vraagde aan Argenis, waar over zy, toen hy bekent wierd, meest verblijd was, of dat zy hem tot haar broeder, of niet tot haar bruidegom zou hebben. Deze blijschap liet in deze boerterijen naauwelijks enige bezigheden van belang toe. Aneroëstus zelf, zijn deftigheit opschortende, darde zich verblijd tonen, en wierd, hoewel in een afschuwelijk kleet, van Meleander en Argenis als een Koning geëert. Weinig van de geheime vrienden waren van deze zo grote blijschap meêwustig. Aneroëstus, Ibburranes en Dunalbius hielden hun avontmaal met de Koningen, daar Gelanorus, Arsidas en Gobryas by waren, gelijk ook de Mauritaner Micipsa, en Kleobulus met Eurymedes. Nikopompus, hoewel tot twee malen van de Koning ontboden, quam spade; dewijl hy bezich had geweest met het Bruiloftsgedicht toe te stellen. Voorts, een enige der Juffrouwen, Timoklea genoemt, verzelde Argenis. Daar waren byna geen anderen, dan deze bedienaars, in dit avontmaal by de Koningen. Zy spraken byna niets anders, dan van Poliarchus; hoe hy bemint had; hoe hy, als zijn staat vergetende, zich in gevaar begeven, en, zonder zich zelf bekent te maken, of zich te sparen, zich voor 't geval, en voor zijn vijanden bloot gestelt had: van waar deze yver, en waar uit de beginselen tot zulk een bestandige liefde waren gesproten. Hy van zijn zijde verhaalde aan de genen, die met grote graagheit naar hem luisterden: dat hy in Gallia veel van Argenis schoonheit en deuchden had gehoort: dat hier uit de prikkelen voor zijn jeuchdig gemoed waren gesproten, die door de verwondering van zulk een grote geest, of warelijker door het nootlot groter waren geworden: dat hy, verstaande dat, door de wetten van Siçiliën, die 't huwelijk met Gallia verboden, alle hoop van huwelijk voor hem afgesneden

 was,

was, dit als een aanprikkeling voor zijn begeerte had genomen: dat hy, onder schijn van godvruchtigheit tot d'uitheemsche goden, als om hun tempelen te bezoeken, met Gelanorus alleen (de welk, schoon vrygeboren, vrywilliglijk de staat van vrygemaakte had aangenomen) naar Siçiliën was gescheept, met voorneemen van door zijn eige tegenwoordigheit te vernemen, of Argenis zodanig was, als het gerucht van haar liep, en of zy die oorlog, de welk hy tegen de wetten van Siçiliën voornam, waerdig was; en of die wetten alleen zijn geluk zouden konnen tegenhouden, na dat hy, door zijn verdiensten, haar verdient zou hebben, daar toe hy hoopte te geraken. Dat, toen hy in Siçiliën quam, hy deze maacht niet eens met zijn ogen te zien kon komen, dewijl zy in de vestingen van een burgt zo engelijk besloten wierd gehouden, dat het ongeoorloft was haar tegenwoordigheit te genieten: dat hier uit zijn gelukkigst roekeloos bestaan was gesproten, te weten onder een vrouwelijk gewaad zich voor een maacht uit te geven, om, zich zelve Theokrine noemende, Selenisse te bedriegen. Meleander, met gelach en verbaastheit aan 't voorgaande gedenkende, hielp hem 't overige verhalen: hoe hy in zodanig een staat, die in alles een dochter vertoonde, gekomen was; hoe hy door zijn verdichte tranen haar tot meêdogen had bewogen, en ingang by Argenis gevonden; en eindelijk met welke kracht en dapperheit hy de moordenaars, die in de burgt geraakt waren, had verwonnen, en van Theokrine in Pallas was verändert.

Men bracht daar na het gesprek van Poliarchus op Archombrotus over, en was ook over veel dingen in hem verwondert. Men zeide dat hy Vorst van Siçiliën behoorde te zijn: dat hy Meleander had bemint, zonder te weten wie hy geëert had: hoe Hyanisbe deze zaak lange tijt verborgen had gehouden, en tijdiglijk geopenbaart; en hoe de goden dit werk hadden beleid,

leid, even gelijk die verdichtselen, de welken gevonden zijn om d'oren te verheugen. Meleander verhaalde ondertusschen ook zijn huwelijk in Afrika, en beweende, zo veel de tegenwoordige blijschap toeliet, zijn overlede gemalin, en, alles meermaals, en by delen verhalende, schikte in ordening het geen, dat hy in de volgende dag voor de vergadering zou vertonen.

Een groot deel van de nacht was alreê verlopen, toen men van 't avontmaal opstond. In de volgende dag, met het krieken van d'uchtentstont, gingen alle de genen, die te Panormus waren, hun hooft met groen omvlochten hebbende, naar 't hof. De voorhoven waren te klein voor de menigte. Sommigen klommen op de muren, en anderen vulden de stellingen, die ylings opgeslagen waren. Anderen hadden ladders opgerecht; van de welken veel, te zwaar geladen zijnde, aan stukken braken, en de genen, die'er op stonden, op de genen, die onder hen waren, deden vallen. Aan de deuren van 't palais had men de gedaante van een klein toonneel, byna een mans langte hoog, opgerecht. Hier op had men de gestoelten der Koningen geplaatst: twee van gelijke gestalte, daar Poliarchus en Meleander op zaten; en twee anderen, die een weinig meer achterwaarts, en ter zijden stonden, de welken voor Archombrotus en Argenis toegestelt waren. De Koningen verschenen daar na voor 't volk; en d'afroeper maakte stilte onder de menigte. Indien ik, zeide Meleander, na dat hy een weinig gewacht had, iets droevig u voor te dragen had, waardste gasten en onderzaten, men zou enige list, en aanlokfel van noden hebben, om daar meê uw geesten te verzachten. Maar wat behoeft men nu, door een beangste welspreekentheit, de geschenken der goden, die zy zo hooglijk verçiert hebben, prijzelijk te maken? Ik boodschap nu aan u blijschap, en aan de Koningen en volken vrede en verbont, en aan de

vijanden van onze naam schrik, oproer en ondergang. Ik geloof ook niet dat gy onkundig in 't geen zijt, 't welk gy hier koomt horen. Enig god, ja 't gerucht zelf, zo het enige godheit in zich besluit, heeft zonder twijffel onder u verspreid dat men in deze dag het huwelijk van mijn dochter met de Koning Poliarchus, en als een tweede geboortedag van mijn zoon viert. Hy, dit zeggende, sloeg met een geboge hals zijn ogen op Archombrotus, die oprees. Waarde burgers, vervolgde hy, 't zal wel waerdig zijn dat ik aan u verhaal waaröm ik hem in zo lange jaren niet gekent heb, en hoe hy nu aan my bekent is geworden. Hou daar, afleezer, de brief van de Koningin van Mauritaniën, en lees hem opentlijk zo luide, als gy kont.

D' afleezer begon toen de brief, aan hem gelevert, op deze wijze te lezen: DE KONINGIN HYANISBE AAN DE KONING MELEANDER, HEIL. *Zal ik zeggen dat uw deucht, of uw zonde oorzaak is van dat ik oordeelde dat ik niet voor deze dag die blijschap, de welke ik nu aan u tot uw verwondering meêdeel, moest openbaren? Want ik acht het voor zonde dat gy uw huwelijk met Anna, mijn zuster, voor my hebt willen verborgen houden, en dat gy na haar doot niet onderstaan hebt of van haar iets voor u overgebleven was. Maar ik heb echter uw deucht zo hoog geëert, dat ik uw kroost niet aan u heb willen overleveren, voor dat ik beproeft had dat hy, in 't opwassen, u waerdig was. Doch dewijl ik nu bevind dat alles met zijn afkoomst overëenkoomt, zo moet ik aan u het geen openbaren, 't welk ik zo veel jaren by my gehouden heb. Toen gy mijn zuster Anna, heimelijk aan u gehuwt, in uw vertrek naar Siciliën, by ons had gelaten, en toen 'er enige maanden, in de welken zy haar zwangerheit kunstiglijk verborg, verlopen waren, wierd zy van een heftige ziekte aangetast. Wy, menende dat het een andere ziekte was, gebruikten vergeefsche hulpmiddelen daar toe. Maar zy, oordeelende dat zy sterven zou, sprak dus tot my alleen: Zuster, vergeef my dit enige, in 't welk ik niets*

anders heb verbeurt, dan dat ik 't voor u heb verſwegen. Ik ben gemalin van Meleander, Koning van Sicilien. Ik ben nu in barensnoot. Ik zal, zo de pijn my niet bedriegt, niet gezont daar af komen. Indien 'er enige levendige geboorte van my overblijft, ik ſtel het, zuſter, aan uw believen, of de zelfde op te voeden, of aan de vader over te zenden. Ik zou echter liever willen dat hy verborgen wierd gehouden, op dat het volk niet zou horen dat ik eerder moeder, dan gehuwt was. Voorts, daar waren verſcheide oorzaken om onz huwelijk verborgen te houden: zo om dat wy voor Cyrthus de Numider vreeſden, een laſtig vrijer voor my, en die miſſchien gewelt gebruikt zou hebben; als om dat Meleander my met koninklijke pracht begeerde aan zich te voegen, tot welks toeſtel hy vertrok. Eindelijk, ik, rampzalige, wierd door ſchaamte weêrhouden; en ach! ik vrees dat ik de zelfde, met dit te zeggen, noch te buiten ga. Zie hier, zuſter, aan mijn hooftkuſſen de voorwaarden van onz huwelijk, met Meleanders eige hant geſchreven, die ik, met mijn ondertekening ook beveſtigt heb. Zy gaf, dit zeggende, de ſchrijftafeltjes aan my. *In dit doosje*, vervolgde zy, *zijn de blijken van 't geen, dat in 't heimelijk tuſſchen ons geſchied is: enige brieven, ringen, en armbanden, van onz beider hair gevlochten. Als gy deze dingen aan hem toont, zal hy weten dat ik de gehele zaak aan u geopenbaart heb.* Zy wierd hier meê ſprakeloos, en ik trooſtte haar, toen zy weêr bekomen was, en riep enige getrouwe Juffrouwen tot onze hulp. Wy deden onze beſt in 't bevorderen van 't geen, dat nootzakelijk was. Maar de pijn overtrof de kunſt. Zy baarde echter een zoon, die wy aan haar, noch levendig zijnde, vertoonden. Ik vraagde daar na aan haar, of zy noch krachten had om enige woorden te ſchrijven. Ik weet niet wat godheit my toen tot het geen aanporde, van 't welk wy nu handelen. Zy deê 't, en ſchreef in ſchrijftafeltjes, dat zy ſtorf, en dat zy uw zoon aan my naliet. Gy zult, ô Koning! haar ſchrift kennen, hoewel de letteren, door haar trillende hant geſchreven, qualijk te lezen zijn. Zy ſtorf korts daar na in mijn armen. Ik

had in alles vier Juffrouwen by my, en gaf het kint aan zeker Sofoneme, op de welke ik het grootste vertrouwen had. Ik beval aan haar, dat zy 'er zorg voor zou dragen, en dat zy naar een voester zou trachten, die niet wist wie zy opvoedde. En dewijl ik vreesde dat iemant van zo veel meêwustigen iets zou openbaren, zo bedroog ik hen daar na door middel van deze Sofoneme in dier voegen, dat zy geloofden dat het kint gestorven was. Mijn broeder Juba, omtrent deze tijt stervende, liet my het Koninkryk na; en mijn gemaal Syfax wierd ook, als door overëenstemming van 't nootlot, dat tegen ons gekant scheen, van 't leven berooft. Ik, in zo veel tranen gedompelt, vergat noch Meleander, noch u, noch mijn zuster. Ik veinsde dat ik zwanger was, en verdichtte daar na dat ik, met hulp van de zelfde Sofoneme, een zoon gebaart had. Ik kon toen d'uwe niet voor de mijne aanneemen: want een kint van zo veel maanden paste niet aan een kraamvrou. Maar Sofoneme vond een kint, dat wel met de tijt overëenquam, in de luijeren, 't welk zy daar na door mijn bevel wechnam, om het te doen opvoeden: en ik, veinzende voor betovering bevreest te zijn, beval dat geen anderen, dan de voesters, en Sofoneme, mijn kint zouden zien. In dezer voegen was 't my, na verloop van twee jaren, gemakkelijk uw Hyempsal (dus wierd hy van de moeder, in haar sterven, naar zijn grootvader, genoemt) als van my geboren, te tonen. Voor hem heb ik sedert my zelve, voor hem het Rijk bewaart. Geen gesmeek kon my sedert tot het huwelijk met mijn geburige Koningen bewegen. Toen hy drieëntwintig jaren oud geworden was, heb ik uw deuchden hem aangeprezen. Ik vermaande hem dat hy naar u zou trekken, om daar de gronden van heerschen te leren, en zijn geest naar uw voorbeelt te vormen. Ik zeide tot hem, dat hy lichtelijker hier toe zou komen, zo hy de blijken van zijn staat achterliet, en my niet voor zijn moeder bekent maakte; op dat uw toegeeffelykheit, en 't gevlei der anderen hem niet zouden beletten tot de bestandige en ware deucht te geraken, daar de Groten zeer dikwijls niet toe konnen komen, en die de gevarelijkheden en staat der onbeamp-

beampten voortreffelijk maakt. Hy deê, gelijk ik aan hem bevał. 't Is wonder dat hy zo aangenaam geweest heeft, dat gy, zo groot een Koning zijnde, uw dochter, in 't leste huwelijk geteelt, en op de welke gy alle de hoop van uw nazaten hebt gestelt, aan hem hebt willen beloven. Hy maakte dit aan my bekent. Ik, hoewel over zijn deucht en inborst verblijd, die u bewoog uw zoon, noch onbekent van u zijnde, te beminnen, wierd echter over de tijding van dit huwelijk, dat een bloetschande geweest zou hebben, verschrikt, uit vrees, van dat een zuster aan haar broeder uitgehuwt zou worden. Daar waren noch andere gevarelijkheden, die my verschrikten; de koomst van Radirobanes met zijn heir, tot d'ondergang van Afrika. Ik schreef dieshalven in dier voegen aan onze Hyempsal, die gy Archombrotus noemt, dat hy 't huwelijk, alreê by u, gelijk ik verstond, vastgestelt, zou uitstellen, op dat hy, tot mijn bystant ontboden, met een vloot by my zou komen. De bystant zou echter te spade geweest, en hy zou niemant gevonden hebben, die hy helpen kon, zo de storm de Koning Poliarchus, met zijn heir uit Gallia, niet aan ons gelevert had. Door zijn dapperheit heeft deze tempel van Mars de rijke roof van Radirobanes verkregen. Maar 't gevaar was by ons byna droeviger in vrede, dan in d'oorlog; dewijl Poliarchus en Hyempsal met een zeer verwoede belgzucht tegen malkander ontsteeken waren. Uw Argenis was d' oorzaak van deze haat. Yder van hen beide trachtte, boven de maat van de menschelijke begeerte, naar haar huwelijk. Ik, de doling van uw zoon verstaande, verworf van hen dat zy, om hun geschil te slechten, hun toevlucht niet tot het staal zouden nemen, voor dat zy deze brief aan u overgelevert hadden; daar ik bvoegde, dat zy beide dan terstont hun wensch zouden verkrijgen. Dit zal geschieden, zo gy uw zoon erkent, en uw dochter tot een gemalin aan de Koning Poliarchus geeft, die heden door zijn daden de naaste aan de goden is, en niemant heeft, die in deuchden hem gelijk is t'achten. Ik laat toe dat gy van 't uwe, of van 't myne de huwelijksgift aan hem geeft. Sicilien, Mauritaniën, en Sardinien, nieuwelijks

aan onze Rijken gevoegt, zullen genoech zijn om uw zoon heerlijk te doen heerschen, en om uw dochter naar haar staat en afkoomst uit te zetten. Ik zend in het kistje al 't geen, dat mijn zuster, in haar sterven, tot enig geheim aan my nagelaten heeft, en onder d'andere dingen het leste geschrift aan u, daar meê zy aanwijst dat zy in haar sterven een zoon nalaat. Dit alles was in dit jaar zelf verloren: want de zeerovers (ô gruwel!) hadden het my ontstolen. Maar de Koning Poliarchus, de rovers gedoot hebbende, heeft het ongeschonden weêr in mijn handen gestelt. In dezer voegen zijt gy ook uw zoon ten deel aan hem verplicht, gelijk ik ook het Koninkrijk, van overlang uw Hyempsal toegeschikt. Daar is geen andere vergelding voor zijn arbeit, dan uw Argenis. Vaar wel; en verheug u met de gelukzaligheit, die de goden aan u in uw ouderdom verlenen.

ZEVENTIENDE HOOFTDEEL.

Inhout.

Poliarchus draagt ook aan Archombrotus zijn zuster op. De blijschap onder 't volk, en de gelukwenschingen worden verdubbelt. Aneroëstus maakt een einde van 't spel, terwijl hy, van een voorzeggende geest gedreven, aan Meleander, Hyempsal, Poliarchus en Argenis hun aanstaand geluk en voorspoet voorzegt.

D'Afleezer, roestig van keel geworden, kon deze lange brief naauwelijks ten einde lezen, daar een verwart geroep van 't volk op volgde. Daar waren veel, die 't gehoort hadden; en d'anderen vielen met hun vragen en gesmeek den genen lastig, die de zaak verstaan hadden. De brief zelf was ook aan veel duis-

duifter. Meleander, wel wetende dat dit gebeuren zou, begon de zelfde door een andere reden te verklaren. Hy verhaalde de hiftorie van zijn jonkheit: hoe hy, op zijns vaders bevel, eertijts de dochter van de Vorft der Bruciers tot zijn gemalin had getrout, die, na dat zy zes jaren gehuwt, en altijt onvruchtbaar had geweeft, van een wonde was geftorven, de welke zy, in 't jagen van haar paert gevallen, op een ftronk had bekomen. Hy verhaalde wijders, dat hy toen vijfëndartig jaren out, en zijn vader noch in 't leven was: dat in de zelfde tijt Juba, een vrient van Siçiliën, in Mauritaniën heerfchte, en dat hy met een klein gevolg derwaarts trok, om de droefheit, die de doot van zijn gemalin in hem veröorzaakt had, te verdrijven: dat Juba twee zufters had, van de welken d'oufte, Hyanisbe genoemt, aan Syfax, een machtig Heer in die plaats, gehuwt was: dat de jongfte Anna wierd genoemt, en dat zy een vrijer uit Numidiën had, diens naam Cyrthus was; een man, zo machtig, dat Juba, fchoon hy een afkeer van hem had, fchroomde hem te vertoornen: dat hy ondertuffchen op Anna verlieft was geworden, en dat zy, een afkeer van de Numider hebbende, haar wederliefde aan hem had getoont: dat zy dieshalven beide tot een heimelijke huwelijk bewilligden, en dat hy, op haar aanmaning, naar zijn vaderlant was getrokken, om, eer men deze Numider opentlijk tegenftaan zou, heirkrachten uit Siçiliën meê te brengen: dat het overlijden van zijn vader oorzaak had geweeft van dat hy niet ter beloofde tijt weêr naar Afrika kon keren: dat hy ondertuffchen Annas doot had verftaan, en, Mauritaniën ter zijden ftellende, zijn liefde op een maacht van Siçiliën, zijns ooms dochter, had geveft, daar uit Argenis was gefproten. D'andere dingen, waardfte burgers, vervolgde hy, hebt gy in Hyanisbes brief: hoe zy haar broeder Juba in 't Rijk is gevolgt; en hoe Anna my deze zoon heeft gebaart. Zy heeft de blijken

van

van deze waarheit in een welgezegelt kiſtje aan my gezonden: zy zijn door een zeer groot gevoel der voorgaande dingen aan my bekent.

Meleander, toen zijn ogen naar Poliarchus wendende, zeide: Maar gy, ô grootſte der Koningen! met welke naam zal ik u noemen? u, zeg ik, door welks weldaat wy leven en heerſchen. Gy hebt my en mijn Argenis van de banden en gevangenis verloſt, toen Lykogenes ſlaven hun woede in 't vrouwenvertrek te werk ſtelden. Gy hebt in de veltſlag mijn krijgslieden voorgegaan, en de weg tot de verwinning voor hen gebaant: eindelijk, gy alleen hebt de vijanden verſtrooit. Maar ach! gy zijt daar na tot mijn ramp (wat ontſchuldiging zal men daar toe bybrengen) uit Siçiliën geweken. De ſmaat, die wy u aangedaan hebben, heeft echter uw goetheit niet verwonnen. Gy hebt, ſchoon verôngelijkt zijnde, Argenis noch bemint. Wat zal ik van de tekenen en blijken zeggen, door de welken ik tot kennis van mijn zoon ben gekomen, en hy zijn vader weêrgevonden heeft? dat gy hen by de zeerovers hebt gevonden, en door uw dapperheit behouden? De bleekheit op uw aangezicht, en uw uitgeſtort bloet, 't welk gy noch niet gantſchelijk weder hebt bekomen, tonen klarelijk hoe zwaar een zaak het was Radirobanes te beletten in Afrika te zegepralen. Och! dat gy een naam wilde aanneemen, die my u geheel onderworpen maakte. Maar gy wilt liever dat ik uw ſchoonvader genoemt word. Gelukkige Argenis, die zodanig een huwelijk zult aangaan! Warelijk, gy hebt, door uw deucht, d'al te grote zorgvuldigheit onzer voorôuders verôordeelt, die voor de grootheit van Gallia zo bevreeſt waren, dat zy aan de Vorſten van Siçiliën de huwelijken met u verboden, als of zy dan zo veel nader aan de dienſtbaarheit waren. Gy hebt verdient dat wy alle met gemene toeſtemming deze wet vernietigen. Maar de goden hebben ook beſtelt dat wy van deze wet niet be-

behoeven af te gaan. Zy hebben mijn zoon, aan de welk Siçiliën zal komen, aan my herſtelt. Mijn dochter Argenis zal daaröm niet minder zijn, en Sardiniën met Liguriën tot haar erfdeel hebben. Zy zal deze Koninkrijken aan uw Gallia voegen, zonder dat onze wetten zulks zullen beletten. Archombrotus verzocht toen, gelijk zy verdragen waren, verlof om te ſpreken, en, zich naar Poliarchus kerende, zeide tot hem: De bezitting van Sardiniën, die aan my is; wat is zy anders, dan een vrucht van uw verwinning? Gy hebt dit lant in Afrika óverwónnen. Ik quam van pas tot de zegepraal. Gy dan, mijn waardſte zuſter, gy, zeg ik, (Poliarchus zelf zal in my verſchonen dat ik u bemint heb) neem het koninklijk gewaad aan. Zy Koningin van alle de landen, die onder Radirobanes zijn geweeſt, in plaats van de hoop op Siçiliën, daar toe ik, door 't recht van mijn geboorte, geroepen word. Gy zult aan uw gemaal het geen toebrengen, 't welk hy, volgens 't recht van verwinning, had mogen bezitten. Hy, dit gezegt hebbende, zette zijn zuſter de koninklijke hooftpronk op, terwijl Meleander van overgrote blijſchap veel tranen ſtortte. Het volk ſtemde deze zaak met zo veel toeroepingen toe, dat men in lange tijt niet kon horen. Poliarchus, die welſpreekend was, begon in dier voegen de geheugenis zijner weldaden, met de zelfden ſchranderlijk te vergroten, (doch met grote eerbiedigheit tot Meleander) te verheffen, dat hy aan Archombrotus, aan Argenis, en aan 't volk aangenaam was: in voegen dat men twijffelde of hy bequamer tot d'oorlog, of tot de vrede was.

Toen zy alle naar de tempel zouden gaan, voegde zich Nikopompus zoon, naauwelijks tien jaren out geworden, onder 't beleit van zijn vader, by Argenis, en, op een bevallijke wijze zeker bruiloftsgedicht, van de vader gemaakt, aan haar overleverende, zeide met een aartige en vrypoſtige geeſtigheit, dat hy de dich-

dichter daar af was. En toen Meleander hem geroepen had, en aan hem beval dat hy aan hem, en aan Poliarchus enige affchriften van dit gedicht, dat hy in zijn hant gereet hield, zou geven, en aan hem vraagde wiens werk dit was, dwong hy hem meermaals al lachende te liegen. Het gedicht, als voor Vorften, en voor de genen, die veel bezigheden hebben, gemaakt, was niet lang, en wierd dieshalven van veel, die het hadden, gelezen.

ECHTSGEZANG.

DE Goden zijn van die Olympus, die fteets ftraalt,
Op deze bruiloft tot Panormus neêrgedaalt.
Hier is der Mufen Vorft. Hier zijn bevallijkheden.
En Juno koomt, vol pracht, in deze zaal intreeden,
Wijl Hymen bezich is, om met zijn helder licht
Deez' zaal te lichten. 'k zie de Minnegod, diens fchicht
Zo zoet een wonde maakt, en harten helpt aan 't branden.
Ei! ziet, hoe zoetjes rept Apollo nu zijn handen!
Hoe lieflijk gaat zijn harp! ô wat een zoet geluit
Geeft deze grote God tot dit zijn fpeeltuig uit!
Volmaaktfte paar van die op aarde zijn en wonen,
Vervoeg zo wel uw hart, als handen. Voeg uw kronen
Aan een. Laat blijken dat de doot, hoe zeer verwoed,
Vergeefs op uwe vreugt zijn uitterft pogen doet.
Zing, Hymen! Iö! vreugt! laat Hymen dapper zwoegen.
Nu deez' volmaakte twee hun hart en handen voegen.
De nacht verdrijft de dag. Maar 'k zie een ander licht,
Dat der gelieven hart in zoete vreuchde fticht.
Koomt hier, brengt myrthen by. brengt palmen en laurieren,
Vijf fakkels, om deez' feeft naar rechten eifch te çieren.
Trynacriafche met de Galliafche Goôn,
Zijn op deez' grote feeft verfchenen, als ontboôn.
O waarde bruidegom, hoe zalig zal m' u achten!
Wat nazaat, vader, heeft men noch van u te wachten!

O

O grote bruidegom, vervult met eer en goet,
Ontfang uw waarde deel, en loop het te gemoet.
Men ziet Minervas schoont' haar aangezicht verlichten.
Haar hair behoeft voor dat van Venus niet te zwichten.
Ja Juno, de voogdes, en vol eerwaardigheit,
Heeft in de hemel zelf geen groter Majesteit.
Zy koomt gelijk Diaan, als zy weêr op wil stijgen,
Die hare zwijnspriet in de hagen neêr laat zijgen,
Die hare boog ontspant, haar schichten achterlaat;
En niet, dan met gelonk en glans, ten hemel gaat.
Ontfang, ô grootste Vorst van die op aarde leven,
Deez' gifte, die de Goôn u tot beloning geven.
Aanmerk nu vlijtelijk haar wonderlijke schoont',
En noch meer wonderen, die zy in zich vertoont,
En 't harte, daar de trou altaren zich doet richten;
Dan hoeft gy zeker voor de Goden niet te zwichten.
Zy ook, als zy met ernst haar ogen op u slaat,
En acht neemt op uw moed, heel opgetogen staat.
Zy mint uw goutgeel hair. Uw zoete deftigheden
Zijn 't enig wit van haar beloften en gebeden.
Hoewel zy kuischelijk u in haar armen vat,
Zy meent u noch te zien in burgerkrijg, en dat
Uw edelmoedige arm, ô puikstaal van de helden!
De geen tot reden voegt, die zich daar tegen stelden;
Of dat gy, met een krans van lauweren gekroont,
Met zege wederkeert, en zich aan d' uwen toont.
Het aangenaam gepeins van neffens uwe zijden
Te zitten, en alöm ten zegepraal te rijden
Deur uwe steên en lant, om 's volks grote vreucht
Te horen, en te zien, heeft reê haar hart verheugt.
Haar blijschap is zo groot, dat zy begint te vrezen,
Dat al haar vreugde niets, dan spokery, zal wezen,
En dat, wanneer de slaap haar wederöm verlaat,
Haar luk maar droom zal zijn, en in der daat haar quaat.
O maacht! ei! vrees niet meer. Wech zijn al uw verdrieten,
Het goet is warelijk, dat gy nu zult genieten.

Deez' vreugt bestaat in daat, niet in een ydle droom.
De vreugdegoôn zijn hier. Ei, heet hen wellekoom.
Zy zingen, Iö! Hym'! en schijnen reê te zwoegen.
O Koongen spruiten wilt uw hart en handen voegen.
Geef tot de trou uw hant, weêrgadeloze schoont':
Ook gy, diens dapperheit niet wel kan zijn beloont;
Diens luister, en diens glans al d'andre lichten doven,
Als Hesper, die, in glans, al d'andren gaat te boven.
Koom hier, ô zoete rust! des menschen hoogste vreugt,
Verlos hen van gevaar, en van alle ongeneugt.
Koom vaerdig. Maak een eind van al hun moeilijkheden.
Zy hebben tegen ramp nu lang genoech gestreden.
De grote Alcide is voor zijn moeite wel geloont.
Zijn deucht wierd aan 't gestarnt dankbarelijk gekroont.
Dat, na veel ongeval, deez' koninglijke handen
Het hart der Koningen tot vaste vreê verpanden.
De storrem is gestilt, het onweer is gevlucht.
Men ziet nu anders niet dan klaarheit aan de lucht.
De Goden zijn verzoent. Gy hebt nu niets te vrezen.
De hemel zal voortäan u altijt gunstig wezen.
De helden, die zo graag begeerden eer en goet,
Zijn nimmer vry geweest van ramp en tegenspoet.
Maar schoon de rampen op hen bulderen en tieren,
Men ziet noch eindelijk hun deuchden zegevieren.

D'offerbeesten stonden vaerdig aan de tempel van de Lucynsche Juno. De wighelaar, en de gehele priesterlijke staat zouden de wikteekenen van 't huwelijk nemen. Het volk zong langs de weg bruilofts-, of zegezangen. En dewijl Argenis geen moeder had, die met de fakkel haar dochter, naar de bevestiging van 't huwelijk gaande, voorlichtte, zo wierd, op d'aanprijzing van Poliarchus en Archombrotus, deze eer aan Timoklea opgedragen. Toen men de goden der vreuchden en bescherming, en voornamelijk die van de vuren, de welken voor Argenis gedragen wierden, terwijl zy gehult was, en toen men de slachtöffers zou

kelen,

kelen, beval Poliarchus aan de priesters, dat zy hun werk een weinig zouden opschorten, en, door de blijschap van die dag een heerlijker gelaat tonende, zeide tot Archombrotus: Waarde broeder, 't is my leet, zo ik verdien van u gelooft te worden, dat ik mijn gemalin bekomen heb, en gy noch zonder echtgenoot zijt. Ik heb een zuster, zodanig van aart en gelaat, dat zy, schoon zy onëedel was, waerdig zou zijn om geprezen te worden. Zy is omtrent twintig jaren oud. Ik bied haar, volgens broederlijke macht, u ten huwelijk aan, zo gy behagen in een vast verbont tusschen ons schept. En dewijl de wetten van onz lant geen deel van 't Rijk aan haar toelaten, zo zal ik zes hondert talenten aan haar ten huwelijk geven. Meleander was hier by. Hy vraagde aan Archombrotus, die zich achterlijk hield in dit toe te stemmen, niet zo zeer om dat hy geen behagen in dit huwelijk had, als wel om aan zijn vader het recht van een gemalin voor hem te verkiezen te laten, of dit huwelijksverbont op die voorwaarden hem aanstond. Poliarchus had ook Argenis, hoewel zy toen door schaamte in deze plechtelijkheden zweeg, aangemaant, dat zy haar broeder tot een dubbelt huwelijk zou aanporren. Archombrotus antwoordde met een vrolijk aangezicht, dat hy deze voorwaarden aannam, en, Poliarchus omhelzende, zeide: Gy, ô dapperste der Koningen, gy hebt my in mijn wensch voorkomen. Wie van de goden heeft de verborgenste dingen van mijn gemoed aan u geopenbaart. Ik begeer dieshalven dat deze zelfde offeringen my met de gene, die afweezig is, te zamenvoegen. Gy, mijn waardste broeder, zult voor ons beide instaan. De priesters, verwittigt dat zy hun wighelarijen zouden verdubbelen, brachten door hun verhaasting alles, dat in de tempel was, overhoop: en toen deze zaak onder 't volk ruchtbaar was geworden, vervulde de menigte, met hun vrolijk geroep, de lucht in dier voegen, dat enige vogelen, daar

boven over heen vliegende, van 't gebruik van hun vleugels berooft wierden, en doot nedervielen. Zy klopten alle met hun handen van vreucht. Zy waren alle byna gelijk de genen, die Bacchus viertijt hielden, en ſtonden zo verwart onder malkander, dat men in zo groot een blijſchap op geen onderſcheit van ſtaat acht had.

Men gaf ondertuſſchen het ingewant aan de goden: en toen d'offerbeeſten, van de welken 't een een lever als van ſtrikken omwonden vertoonde, aan de wighelaar aangenaam waren, bracht men de Bruidegom en Bruit, tot beveſtiging van 't huwelijk, voor d'altaar; en na dat men eindelijk de plechtelijkheden voltrokken had, en met de gehele pracht weêr naar 't hof zou keren, quam Aneroëſtus hen, in hun vertrek, aan d'ingang des tempels te gemoet, met een bleek aangezicht, daar in d'aanprikkelingen tot voorzegging zich klarelijk vertoonden, dewijl deze waerdige man gantſchelijk van een voorzeggende geeſt aangeblazen wierd. Hy dan, zijn hooft ſchuddende, als door een goddelijke drift gedreven, zeide: Geluk, ô Koningen, die onder de toezicht der goden zijt, en, tot noch toe door 't nootlot geoeffent, nu door hun goedertierentheit zult beproeven, dat 'er niets aangenamer dan de deucht is. Gy, Meleander, gelukkigſte vader, verwijt den goden niet dat gy uw jaren in d'oorlog en boosheit uwer onderzaten deurgebracht hebt. Uw vaſte ouderdom, die noch veel jaren aan u belooft, zal in 't openbaar, en in uw huis niets vrezen. Gy zult Hyanisbe nu in Afrika bezoeken, en dan haar in Siçiliën verwachten. De ramp van ſamenſpanning, en de gruwel van belaging zy verre van u. D'achtbaarheit van uw hoge jaren, en de wakkerheit van Archombrotus jonkheit zullen alle d'uwen door eerbiedigheit en ſchrik in de toom houden. Gy, gelukkige vader, zult uw zoon over de Bruciërs, Lukaners en over d'oever van Epeirus zien zegepralen. Gy zult

zijn


818

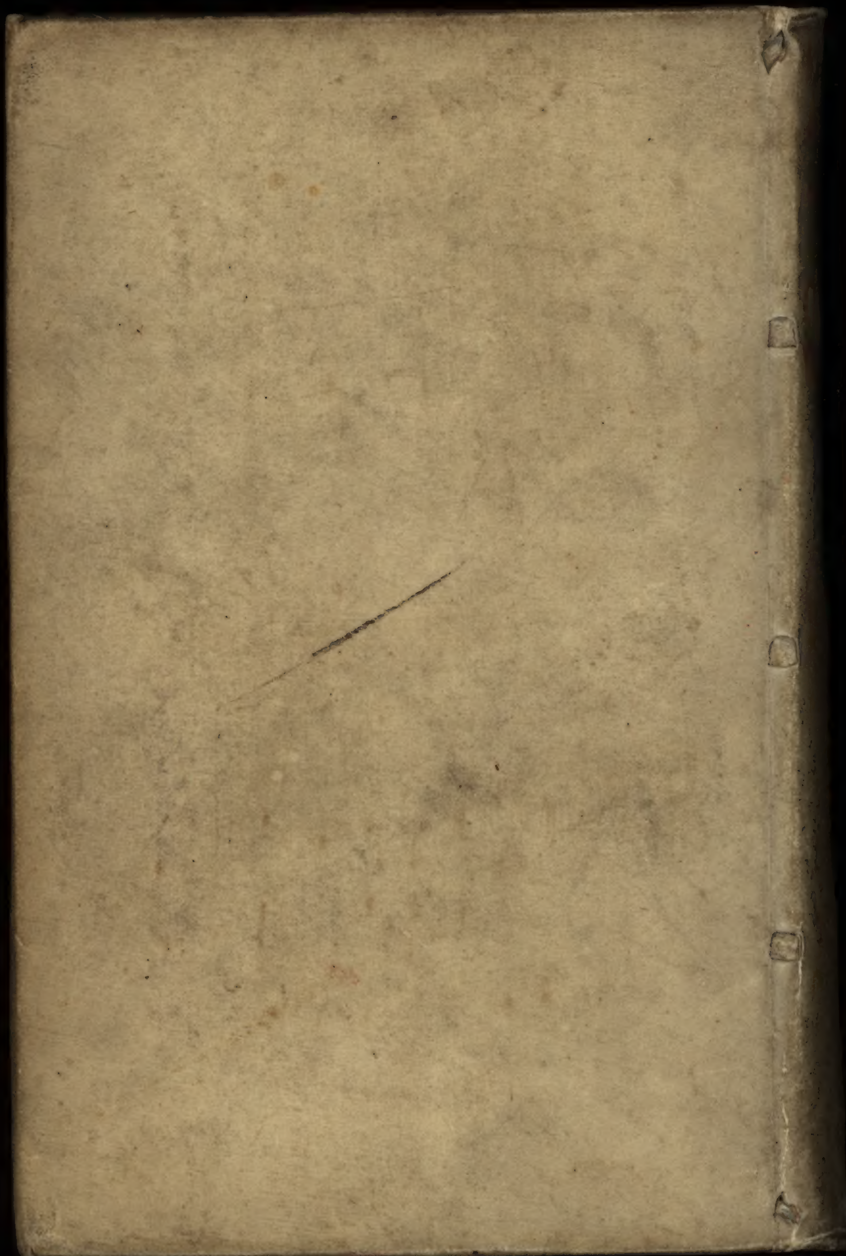


zijn kinderen in uw armen zien opwaſſen; en zy zullen een lange reeks van Vorſten aan Siçiliën verſchaffen. Uw dochter, nu voor Gallia geſchikt, zal niet liever aan u zijn, dan de ſchoondochter, die gy van daar verwacht. Maar gy, ô Poliarchus, en gy, Argenis, puikſtalen van deze eeuw, verwacht niet dat gy hier de vergeldingen van uw getrouheit en deuchden zult horen. Daar zijn veel dingen, die ik niet weet, en veel, die ik zwijgen moet. Het noorlot zelf verzwijgt voor de goden een deel van 't geluk, tot het welk gy voortgebracht zijt, op dat zy u niet zouden benijden. Ziet hier een weinig van 't geen, dat gy te verwachten hebt. De liefde, die u nu te zamen voegt, zal u ongekrenkt tot d'ouderdom geleiden. Geen twiſt, geen verdriet, geen bekommernis van angſtige gedachten zullen uw liefde overkomen. Gy zult de grenzen van uw heerſchappy uitbreiden. Van d'een zijde zal de Rijn, en van d'andere de grote Zee aanſchouwers van uw verwinningen wezen. De nakomelingen, in een goede doling verwart, zullen Timandra, onder de menigte van haar naneeven verheugt, voor Cybele aanſchouwen. De volken wijt en breet zullen uw roem, uw macht, en uw wenken ontzien. Zy zullen niet weigeren van hen verwonnen en beſtiert te worden. Het geluk zal u overâl, daar gy gaan zult, verzellen. De goden zullen in alles, dat gy begeert, uw wenſch voorkomen: en op dat het geluk u niet in de doot zou verlaten, een enige nacht zal u, vermoeit en afgemat, van d'ouderdom ontlaſten, om te meer ſtarren aan de menſchen te vertonen. Gy hebt van uw naam en achting niet te twijffelen. De hiſtorie zal hen eeuwig maken: geen gewelt, geen verloop van jaren zullen hen, te voren onder de volken verſpreid, uitbluſſchen.

E I N D E.

t'Amſterdam, gedrukt op de Drukkery van
JACOBUS van HARDENBERG.
1680.

Lisa & Leonard Baskin



Argenis van Barklai
Pars 1.

2